ŠKOLA A PRAKTICKÉ CVIČENÍ V CTNOSTECH A KŘESŤANSKÉ DOKONALOSTI

NEBOLI

KŘESŤANSKÁ ASKESE.

NAPSAL: ALFONS RODRIGUEZ S. J.

PŘELOŽIL: DR. NORBERT FRANTIŠEK HRACHOVSKÝ.

V HRANICÍCH 1928.

Tiskem a nákladem knihtiskárny „Snaha“ (Fr. Olšovský).

Nro. 580.

Imprimi potest.

Nová Říše, 1928.

Ferdinand Hotový,
opat.

Nro. 437.

Imprimatur.

Josephus Vyvlečka,
Praeses a. c. Consistorii.

Olomucii, die 12. Januarii 1928.

Předmluva autorova.

ČLENŮM TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA.

Sv. Řehoř[1]) byv požádán, aby sepsal pro některé mužské kláštery návod k duchovnímu životu, v listě 27. šesté knihy odpověděl vymlouvaje se takto: „Řeholníci mají skrze milost skroušenosti a modlitby pramen moudrosti ve svém nitru a nepotřebují pokropení zevnějšího malými kapkami mé vypráhlosti. V pozemském ráji nepršelo nikdy. Nebylo také zapotřebí: neboť pramen, který uprostřed zahrady vyvěral, zúrodňoval celou zahradu a udržoval ji zelenou, svěží a krásnou. Právě tak nepotřebuje řeholník našeho zavlažování, který v ráji řehole žije a ve svém nitru onen pramen modlitby a skroušenosti skrývá. Tento vnitřní pramen dostačí, aby zachována byla v jeho duši svěžest a krása ctnosti ustavičně".

S daleko větším právem bych se mohl omlouvati před vámi, ctihodní otcové, které Pán ve své milosti do ráje Tovaryšstva Ježíšova zasadil, kde vás kropí požehnáními vnitřní modlitby, které se dle našeho řádu oddáváme denně, a kterou srovnává také sv. Jan Zlatoúst[2]) ve svém pojednání o modlitbě docela vhodně s pramenem uprostřed zahrady, který všechno ve svěží zeleni a líbezné kráse zachovává.

Musil bych se opravdu omlouvati, kdybych se domýšlel, že Vám něco nového sdělím, čeho byste vy, ctihodní otcové a bratří, neznali a denně nekonali. Avšak můj úmysl při tomto díle směřuje jen k tomu, obnoviti a do paměti uvésti, co všichni dobře víte a provozujete, v souhlase s tím, co náš Sv. otec Ignác praví ve svých Konstitucích,[3]) že má každý týden, nebo nejméně za 14 dní někdo ve veřejné přednášce a promluvě takové a podobné věci na pamět uvésti,

---

[1]) Regist. epist. l. 7, ep. 30.
[2]) De precatione I.
[3]) Inst. S. J. II., pag. 48.

abychom jich nezapomínali pro slabost své přirozenosti a v jejich cvičení neustávali.

S milostí Boží věrně se zachovává tento zvyk v Tovaryšstvu a sice k nemalému jeho prospěchu. Poslouchaje rozkazu svého řádu zastával jsem tento úřad v něm — ač k neveliké mé chvále — přes 40 let u noviců i starších otců a mnohé, co do toho oboru spadá, jsem shromáždil. Nyní moji představení a jiní, kterých si vážím, jsou toho názoru, že by to bylo dobrou službou Pánu Bohu a Tovaryšstvu, kdybych své práce propiloval a upravil tak, aby užitek mohl býti všeobecnější, stálejší, ba pro vždy trvající. Následuji serafinského učitele sv. Bonaventuru, který totéž učinil, jak vysvětluje ve své předmluvě ke knihám: De profectu Religiosorum.

Neušlo mi také, co náš otec sv. Ignác v uvedené Konstituci doložil: „anebo budou povinni to čísti". Uvedený dodatek mne nadchnul ne málo přijmouti tuto mou práci. Vidím, že toto tak užitečné cvičení od svatých tak doporučované, denně totiž se věnovati duchovnímu čtení, k našemu prospěchu v Tovaryšstvu jest za pravidlo ustanoveno.

Tuto zvláštní knihu jsem upravil pro duchovní četbu. Proto stavím před oči v krátkosti a jasnosti podstatné, praktické a obyčejné povinnosti, v nich se máme cvičiti dle povolání a našeho zvyku. Kniha tato má býti zrcadlem, v němž se denně shlédneme, abychom zlé a nedokonalé, které zatracuje, pomíjeli, a svou duši dobrem a dokonalostí, kterou doporučuje, krášlili a zdobili, aby před tváří Boží byla milou.

Hlavním úmyslem bylo posloužiti mým milým otcům a bratřím v Kristu. Jim jsem tím povinnen z mnohých důvodů. Poněvadž láska musí se šířiti do dalekých kruhů, jak to našemu řádu jest vlastní, tak jsem se snažil dílu dáti takovou úpravu, aby nejen našemu řádu, a všem řeholníkům, nýbrž všem vůbec prospěti mohlo, kteří po dokonalosti a ctnosti prahnou. Tomu

odpovídá také nadpis, který všeobecně pro všechny platí, totiž: „Cvičení v dokonalosti a křesťanských ctnostech". Jmenuje se to „Cvičením", poněvadž se zde prakticky projednávají předměty, aby mohly býti lépe ve skutek uvedeny.

Doufám v Pána, že má práce nebude zbytečná, nýbrž že símě božského Slova zaseto do dobré půdy, do srdcí, která touží po dokonalosti, nejen třicateronásobné, nýbrž šedesátero- a stonásobné ovoce přinese.

Alfons Rodriguez.

OSOBNOST AUTOROVA.

Autor tohoto slavného díla, přeloženého do všech jazyků, narodil se ve Valladolidu ve Španělsku v roce 1526. Studoval v Salamance filosofii a vstoupil 1545 do Tovaryšstva Ježíšova. Byl jeden ze 200 mladíků, kteří unešeni kázáními slavného apoštola španělského P. Jana Ramireza opustili svět, aby se věnovali rozjímání a obhajování věčných pravd. Byl 12 let učitelem morálky v Monterey, 12 let novicmistrem, 17 let rektorem v Monterey a Montille, 11 let spirituálem v Kordoně. Zemřel v Seville v pověsti svatosti 21. února 1616.

PŘEDMLUVA PŘEKLADATELE.

Obrod náboženského života jest jen tenkráte možným, když jednotlivci více pozornosti věnují křesťanské askesi. Nedovedeme-li ovládati své přirozenosti a nebudeme-li z lásky k Bohu odříkati se i dobrovolných a dovolených věcí, nebude práce naše nikdy doprovázena takovými milostmi Božími, abychom mohli s prospěchem působiti na spásu jiných. Svět dnešní žádá světce, lidi dokonalé, kteří ne naukou, nýbrž skutkem hlásají život podle víry Kristovy. Vodítkem správným shledali jsme tento spis, který nelze dostati po rozebraném krásném překladu od Ign.

Bečáka, vydaném v roce 1882 pod názvem – Cvičba v dokonalosti křesťanské čili o postupování v dokonalosti a ctnostech křesťanských. – Užito bylo k překladu těchto spisů:

1. Ejercicio de perfeccion y Virtudes Religiosas. Nueva edicion. Madrid 1918.
2. Esercizio di perfezione e di virtù cristiane Edizione nona. Torino 1926.
3. Uebung der Vollkommenheit und der christlichen Tugenden. Wien 1836.
4. Uebung der Vollkommenheit und der christlichen Tugenden. Dritte Auflage. Wien 1854.
5. Uebung der christlichen Vollkommenheit und Tugend von Dr. Magnus Jocham. Páté vydání zlepšené a obstarané od Michala Burgstallera S. J. Regensburg 1915. Je to kritické vydání.
6. Cvičba v dokonalosti křesťanské od Ign. Bečáka v Brně 1882.
7. O postepowaniu w dokonalósci i cnotách chrześcijańskich. Grodzisk 1863.

Chtějíce přispěti dle slabých svých sil obrodu našeho náboženského života přeložili jsme toto světové dílo o křesťanské askesi s přáním, aby hodně ovoce dobrého přineslo v našem národě.

Překladatel.

SVAZEK I.

KNIHA PRVNÍ.

O NUTNÉ ÚCTĚ, TOUZE A LÁSCE PO TOM, CO SE ODNÁŠÍ K NAŠEMU DUCHOVNÍMU POKROKU A CO NÁS K NĚMU PŘIVÉSTI MŮŽE.

I.

O ceně duchovních věcí a jak si jich vážiti máme.

1. V sedmé hlavě Knihy Moudrosti se praví: „Protož modlil jsem se, i byl mi dán rozum, vzýval jsem Boha, i všel do mne duch moudrosti. Vážil jsem si jí nad žezla a trůny, a bohatství za nic jsem pokládal vedle ní. A nepřirovnával jsem k ní drahého kamene: neboť všeliké zlato u přirovnání s ní je troška písku, a za bláto dlužno pokládati stříbro vedle ní".[1]) Pravá moudrost, k níž máme očí svých obraceti, jest dokonalost. Ona spočívá v naší sjednocenosti s Bohem láskou, jak apoštol Pavel praví: „Ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazkem dokonalým".[2]) Ona nás spojuje a sjednocuje s Bohem. Jak cennou byla Šalomounovi

---

[1]) Kniha Moudrosti, VII., 7—9.
[2]) List ke Kolos. III., 14.

moudrost, tak nám musí vzácnou býti dokonalost a všechno, co k ní vede. V příměru k ní musí nám všechno býti kouskem písku nebo bláta, jak apoštol praví: „Ano, já pokládám za škodné všechno pro vznešenost poznání Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž to všechno jsem obětoval a pokládal za brak, abych získal Krista".[1])

To je hlavním prostředkem dojíti dokonalosti: neboť s tímto srdečným oceňováním dokonalosti stoupá náš i celého domu i řádu pokrok. Základem pak je toto: jak velice oceňujeme nějakou věc, tak velice toužíme po ní. Naše vůle jest slepou mohutností duševní, která směřuje k tomu, co jí rozum poroučí a předvádí. Pokud se nám něco ceným a vzácným představuje, potud naše vůle a touha o to usilují, aby toho dosáhly. Vůle jest královnou. Ona poroučí všem vnitřním i vnějším mohutnostem a silám duševním. Jak mocnou jest vůle a touha po nějaké věci, tak silnou je péče ji získati a dle toho také užíváme prostředků a nutné pilnosti. Proto záleží mnoho na tom, abychom duchovní věci a všechno, co k našemu zdokonalení vede, vysoce cenili a si jich vážili, aby naše vůle a touha po nich byla veliká a naše horlivost, jich dosáhnouti

---

[1]) List k Filip. III., 8.

a je získati, právě tak veliká byla. Neboť toto všechno obyčejně vedle sebe běží.

2. Kdo drahokamy obchoduje, musí jejich cenu znáti a určiti, nechce-li býti podveden. Nevyzná-li se v tom, a neumí-li je oceniti, pak zamění, nebo prodá svůj drahokam za něco bezcenného. Obchodujeme také drahokamy a perlami. „Podobno jest království nebeské kupci, jenž hledal dobrých perel".[1]) Jsme kupci nebeského království. Jako takoví musíme dobře znáti cenu zboží, které chceme koupiti, abychom nebyli podvedeni a nezaměnili zlato za bláto a nebe za zemi. To by byla osudná mýlka.

Prorok praví: „Toto praví Hospodin: Nechlub se moudrý moudrostí svou, nechlub se silný svou silou, aniž chlub se boháč bohatstvím svým! Ale v tom ať se chlubí, kdo se chlubí: že ví a zná mne![2])

Nejdražším pokladem jest znáti Boha, milovati ho a jemu sloužiti. To je nejdůležitějším zaměstnáním, které míti můžeme. Ba my nemáme žádného jiného zaměstnání mimo toto: k tomu jsme stvořeni a k vůli tomu jsme vstoupili do řádu. To je náš cíl. K tomu musí naše cesta směřovati, v tom musí býti naše radost i naše sláva.

---

[1]) Mat. XIII., 45.
[2]) Jerem. IX., 23–24.

3. Hluboce vtisknuto musí býti do srdcí všech, zvláště pak řeholníků, oceňovati a vážiti si dokonalosti a všech duchovních věcí, které k ní vedou. K tomu musí se lidé navzájem podporovati, horlivě pobádati nejen slovem, jak se často v rozmluvách a v zábavách činí, ale hlavně příkladem svých skutků. Začátečníci i pokročilí musí poznati, že se v řádě duchovním věcem dává přednost, že více platí to, aby každý byl opravdu pokorným, poslušným a v sebe pohrouženým a modlitbě oddaným, než učeným, znamenitým kazatelem, nebo jinými lidskými a přirozenými přednostmi obdařeným. V tom smyslu se vyslovuje svatý Ignác ve svých Konstitucích.[1])

To je to, co každý hned na počátku věděti musí. Tímto mlékem musí býti všichni živeni. Každý musí své oko i své srdce k tomu obrátiti, aby z něho nebyl veliký učenec, slavný kazatel, nýbrž aby byl v pravdě pokorným a dokonale umrtveným. To se stane, když uvidí, že se to nejvíce cení, že to má největší váhu a že se s tím zabývají a největší péči tomu věnují ti, kteří osvobozeni jsou od klamu světa a že tací jsou právě milováni a ctěni.

Nechci tím říci, že se musíme o ctnost

[1]) Inst. S. J. II., p. 142, et. III., p. 5. Reg. 16. Summ. (Florentiae 1893.)

snažiti proto, abychom milováni a ctěni byli, nýbrž že každý musí přijati a nahlédnouti, když vidí, co se v řádě cení a čemu se dává přednost, že to je to nejlepší, a že každý přijde k závěru; to sluší také mně a toho chci dosáhnouti. Chci se ctnosti zasvětiti a opravdu se o svůj pokrok starati, nebo bez toho je všechno jen marnost.

4. Z toho vysvitá, jaké škody mohou se způsobiti, když ve svých rozhovorech a zábavách o velikánech duševních, o výborných schopnostech a nadáních se mluví a jen tyto se cení. Když mladší vidí, že starší jen takové řeči vedou, pak nutně myslí, že to je to, co zde platí a co se zde cení a že v tom právě musí růsti, silnými býti a se uplatniti. Potom upírají svoji pozornost jen na to, aby jejich úcta a vážnost pro vědu, schopnost a nadání byla stále větší. Ale tím menší mají úctu a lásku ke ctnosti, k pokoře a k sebezáporu. U porovnání s oněmi přednostmi dbají tohoto jen málo: oni raději upouštějí od ctností než od předností. Tak se přihází, že mnozí v řádech stávají se zlými, ba dokonce vystupují z nich.

Daleko lépe by bylo mluviti o tom, jak nanejvýš důležitá a potřebná jest ctnost a pokora, a jak málo prospívá věda a nadání bez nich, nebo ještě více, jak často v takovém případě škodí. Nikdy se nemá takovými

řečmi v mladších zbuditi žádostivost, aby byli ctěni a vynikli, nebo aby byli považováni za velké duchy a vynikající hlavy, vždyť to je často počátkem jejich záhuby.

5. Surius[1]) uvádí v životě sv. opata Fulgencia krásný sem spadající příklad. Když tento představený řádu viděl, že někteří z jeho bratří dobrými pracovníky byli a celý den ustavičně v domě pracovali a sloužili, při tom však v duchovních věcech tak pilnými nebyli a na modlitbu, čtení a sebranost ducha takovou píli nevynakládali, jako na tělesné práce, nemiloval jich a necenil jich zvláště, aniž je považoval za hodny toho. Když však viděl někoho oddaného duchovním věcem a horlivě dbajícího svého pokroku, třebas pro slabost nebo nemoc pro dům méně pracoval, nebo pracovati nemohl, k takovému choval obzvláštní lásku a úctu. A to vším právem. Neboť, co znamená, když někdo výtečné vlastnosti a schopnosti má, ale neposlouchá a není ochoten ke službě a představený ho nemůže potřebovati, k čemu by chtěl? Kdyby obzvláště někdo ještě potřeboval za osvobození prositi a za oprostění žádati, pak bylo by daleko lepší, kdyby takových schopností a talentů neměl.

Kdyby se měl jednou před Bohem před-

[1]) Surius I., pag. 30. Historiae seu Vitae Sanctorum.

stavený zodpovídati, zda ve svém domě měl znamenité lidi a veliká nadání, pak byla by jiná. Avšak on se má zodpovídati jen z péče, kterou vynaložil na pokroky v duchovním životě u svých podřízených, jak oni den ode dne rostli, jak podle schopností a talentů jim od Boha propůjčených úřadu svému vyhovovali, své povinnosti plnili, a přitom sami ve svých pokrocích škody netrpěli. V pravdě, v den soudu nebudou se nás tázati, co jsme přečtli, nýbrž co jsme vykonali, ani, jak krásně jsme řečnili, nýbrž jak zbožně jsme žili, praví Tomáš Kempenský.[1])

6. Kristus, náš Vykupitel, rozeslal své učeníky kázat. Svaté Evangelium vypravuje, že učeníci docela spokojeně a radostně se vraceli se slovy: „Pane, činili jsme divy a zázraky. Také zlí duchové se nám poddávali ve jménu tvém". Na to odpověděl jim Vykupitel: „Však se z toho neradujte, že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích".[2]) Naší radostí a rozkoší musí býti vydobýti a získati nebe, neboť bez tohoto ostatní nic neprospívá. Nebo: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, život věčný však ztratil?"[3])

7. Řekněme to, co Vykupitel řekl o du-

---

[1]) Násled. Kr. IV., vyd. Desoldovo I., 3., n. 5., str. 31.
[2]) Luk. X., 20.
[3]) Mat. XVI., 26.

chovním zaměstnání a práci získati a obraceti duše, že sami na sebe zapomenouti nesmíme, poněvadž by nám v tomto případě nic nepomohlo, kdybychom i celý svět získali. Jak pak to teprve dopadne s jinými zaměstnaními? Nebylo by správným, kdyby nějaký řeholník tak se pohroužil a zahloubal do studia, nebo zase vnějšími starostmi tak se obtížil, že by na své vlastní pokroky, svoji modlitbu, své zpytování svědomí, umrtvování a pokání zapomínal: kdyby posledními mu byla duchovní cvičení, kdyby na ně nejméně času vynaložil, kdyby je pomíjel a vynechával, kde se vynechati dají. To by byl život bez ducha a ne život řeholníka.

8. Svatý Dorotheus[1]) vypravuje, že předal svému učeníkovi Dositheovi službu nemocných. Tento, aby se stal horlivým ve své službě, velmi pečoval o nemocné, upravil postele pěkně, světnice nemocných do pořádku dal a vše čistě a krásně držel. Když jednou sv. Dorotheus přišel podívat se do světnice nemocných, řekl mu Dositheus: „Otče, na mne přichází myšlenka ješitná, která mi našeptává: jak držíš vše v pořádku! jak bude tvůj představený s tebou spokojen!“ Sv. Dorotheus dal mu odpověď, která mu všechnu ješitnost zapudila: „Ty jsi sice dobrý

[1]) Boll. AA. SS. 5. Jun. I., pag. 599.

ošetřovatel nemocných, Dosithei, ale dobrým řeholníkem nejsi".

Pečuj tedy každý o to, aby se o něm nemusilo říci na př. jsi dobrým ošetřovatelem, dobrým vrátným, ale nejsi dobrým řeholníkem: jsi snaživým studentem, velkým učencem, výtečným kazatelem, ale nejsi dobrým mnichem. Pro toto všechno jsme sem nepřišli, nýbrž abychom se stali dobrými řeholníky. Toto jediné musíme oceňovati, o to se starati, to ustavičně před očima míti: všechno ostatní musíme za vedlejší věc, nebo za zbytečnost považovati v poměru s naším pokrokem duchovním dle slov Kristových: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno bude vám přidáno".[1])

9. Čteme o oněch otcích pouště,[2]) že košikařstvím a jinými ručními pracemi čas vyplňovali, aby nezaháleli, když nemohli stále čísti, rozjímati a modliti se. Někteří z nich na konci roku vykřesali oheň a spálili všechno, co udělali, poněvadž toho k živobytí nepotřebovali, ale pracovali jen proto, aby se něčím zaměstnávali a nezaháleli. Tak musíme i my své vlastní pokroky ustavičně před očima míti; všechny ostatní práce a zaměstnání, také když se i se svým bližním obíráme,

[1]) Mat. VI., 33.

[2]) Cassian. de coenob. institutione I., 10. c. 24.

musíme za to považovati, zač oni svatí otcové považovali košikařství, abychom při tom samých sebe nezapomínali, nebo o sebe se nestarali a tak něco na své dokonalosti ztratili.

Na tomto základě musíme vždy pevně státi. Naší zásadou musí býti vždy první místo dáti duchovním cvičením, která podporují naše pokroky a nevynechávati jich k vůli nějakému jinému zaměstnání: neboť ona jsou tím, co nás v ctnosti udržeti a zdokonaliti může. Scházejí-li ona, pak uvidíme brzy svůj duševní rozpad. Mnohonásobná zkušenost nás učí, že zanedbaná duchovní cvičení jsou vždy příčinou toho, že náležitě nepostupujeme.

„Jsem spálen jako tráva a srdce mé práhne, neboť jsem zapomněl jísti chléb svůj".[1])

Nedostává-li se nám stravy a pokrmu duševního, pak musíme býti slabí a bezmocní. Proto doporučuje nám to svatý Ignác tak velice a připomíná tak často. Jednou praví: „Ti, kteří se připravují i všichni ostatní mají toho dbáti, co k sebezáporu a ke vzrůstu v ctnosti a dokonalosti napomáhá". Jindy praví: „Všichni mají patřičný čas na duchovní věci věnovati a dle udělené milosti Boží zbožnosti se věnovati". A opět: „Všichni mají

[1]) Žalm 101, 5.

čas, který jim denně k dvojímu zpytování svědomí, k modlitbě, k rozjímání a k duchovnímu čtení určen jest, s největší svědomitostí užíti v Pánu".[1]) Slovo: s největší svědomitostí, jest zvláště zdůrazněno.

10. Jak mnohá zaměstnání může někomu uložiti poslušnost, nebo úřad, přes to, jak z řečeného viděti, není přáním představených, aby někdo pomíjel svých obyčejných denních duchovních cvičení: není žádného představeného, který by mohl chtíti, aby byly přestupovány předpisy sv. Ignáce, a sice tak podstatné, jako jsou tyto. Nikdo se nesmí odvážiti svoje nedokonalosti a nedbalosti v duchovním cvičení odíti do masky, nebo zdání poslušnosti a říci: já jsem nemohl vykonati svoje modlitby, zpytování svědomí a duchovní četbu, protože mne poslušnost zdržovala. Není to poslušnost, která takové překážky staví, nýbrž vlastní nedbalost a malý sklon k duchovním věcem.

Svatý Basil praví,[2]) že musíme obzvláště věrnými býti a se snažiti zasvětiti hodiny Bohu, které jsou nám určeny k modlitbě a k duchovnímu cvičení. Když někdy musíme k vůli naléhavému zaměstnání modlitbu, nebo

---

[1]) Inst. S. J. II., p. 47, III., p. 5. Reg. 21. Summ. et., p. 10. Reg. 1. Comm.

[2]) Serm. de renuntiatione soec. et. spir. perfectione n. 8.

zpytování svědomí odložiti, pak máme tak činiti s hladem a s touhou je vykonati a doplniti, jakmile nám to bude možným.

Schází-li nám v tělesném životě nutná míra jídla, nebo spaní, poněvadž jsme prodleli celou noc u nemocného, kterého jsme zpovídali a při jeho umírání byli přítomni, pak se snažíme scházející co nejdříve doplniti. K tomu nám neschází času. Když představení některého podřízeného po čas duchovních cvičení zaměstnávají, poněvadž je to nutným, tož nepřejí si, aby je proto vynechával, nýbrž aby je přeložil a později věrně vykonal, jak to již Moudrý Sirach požaduje slovy: „Nedej si překážet, aby ses modlil ustavičně".[1])

On nepraví: nezdržuj se, nýbrž nedej se zdržeti! Nesmí býti žádné překážky a žádné obtíže, které by tě donutily modlitbu vynechati. Pro pravého řeholníka není také žádné příčiny opomenouti modlitby, neboť vždy nalezne čas, aby je vykonal a doplnil.

11. Svatý Dorotheus vypravuje[2]) o sobě, že pozdě spáti šel, měl-li hosty na starosti, ba i v noci mnohdy vstal, aby hostům ničeho se nedostávalo. Přesto byl vždy s ostatními při modlitbě, a když ho budící pro jeho námahy nezbudil, požádal jiného, aby ho zbudil,

[1]) Sirach XVIII., 22.
[2]) Doctrin. 11., n. 7.

ač ještě se nezotavil po horečce. Tak velikou byla jeho touha ze svých duchovních cvičení ničeho nevynechati ani k vůli nemoci zpět nezůstati, aby denní pořádek nebyl rušen. Vypravuje také o svatém starci, který anděla viděl, jak okuřuje bratry, kteří věrně k modlitbě přišli. Také prázdná místa, která z poslušnosti byla volná, okuřoval, ale nikoliv ona místa, která z nedbalosti byla prázdná.[1]) To je jistě potěšujícím pro ty, kteří k vůli zaměstnání, jež jim poslušnost uložila, v pravý čas s ostatními nemohou duchovní cvičení konati. Zároveň je to pobídkou, abychom při nich nescházeli z vlastní netečnosti.

II.

O lásce a náklonosti, jakou máme míti ke ctnosti a dokonalosti.

1. „Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou“.[1]) Spravedlnost jest zvláštním označením pro jednu ze čtyř základních ctností. Ona je v tomto smyslu od ostatních oddělena. Spravedlnost značí však také ctnost a svatost vůbec. Krásný a ctnostný život nazýváme spravedlností, a svatého a ctnostného člověka nazýváme také spravedlivým. „Spravedlivost lidí přímých je vysvobodí“[2]) praví se v knize Přísloví. Tím se praví, že jejich svatý život je zachrání. V tom smyslu se v Písmě sv. toho slova častěji užívá. Tak praví Kristus: „Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše než zákoníků a farizeů, ne-

[1]) Mat. V., 6.
[2]) Přísloví XI., 6.

vejdete do království nebeského".[1]) To znamená, nebude-li vaše ctnost, bázeň Boží a svatost převyšovati jejich.

Jest nám toto slovo vzíti v tom smyslu, jak ho Kristus užil před Janem Křtitelem když se zdráhal pokřtíti ho: „Nechej nyní: neboť tak sluší nám vyplniti všelikou spravedlnost".[2]) Je zapotřebí podati příklad poslušnosti, pokory i každé dokonalosti. V tomto smyslu jest slovo vzato i v dříve uvedeném místě. Kristus, náš Vykupitel, nazývá blahoslavenými ty, kteří takovou touhu a takovou lásku ke ctnosti a dokonalosti mají, že po ní lačnějí a žíznějí: tito budou nasyceni, tito jí dosáhnou. To je jedno z 8 blahoslavenství, které nám Pán v onom vznešeném kázání na Hoře hlásal a jemuž nás učil. Sv. Jeroným praví k těmto slovům: „Nestačí jen spravedlnost chtíti, musíme zrovna hlad míti po spravedlnosti".[3]) Hlad a žízeň po ní musíme míti, abychom s prorokem mohli říci: „Jako práhne jelen po bystřinách, tak dychtí duše moje po tobě, Bože".[4])

2. Je to něčím tak důležitým, že od toho, jak jsme již v předešlé kapitole označili, všechen náš duchovní pokrok záleží. Je to

---

[1]) Mat. V., 20.
[2]) Mat. III., 15.
[3]) Comment. in Math. l. 1., cap. 5.
[4]) Žalm XLI., 2.

jediným východiskem a také jediným prostředkem dojíti dokonalosti podle slov Knihy Moudrosti: „Jeť její počátek upřímná touha poučiti se“.[1]) Počátek získati moudrost, t. j. poznání a lásky k Bohu, v čemž naše dokonalost záleží, jest upřímná, vnitřní touha po ní. Základ k tomu je tento: Ve všech věcech, ale zvláště v mravním ohledu, jak filosofové říkají, je láska a touha po cíli první příčinou, která všecko ostatní k činnosti určuje a sice tak, že dle velikosti lásky a touhy po cíli určuje se také péče a námaha toho cíle dosáhnouti. Proto mnoho na tom záleží, aby touha a láska k ctnosti a dokonalosti hodně velkou byla, aby zrovna taková péče a starostlivost vynaložena byla jich vyzískati a opatřiti si je.

3. Že tato touha v nás je, že nám to ze srdce vychází a nás plně se zmocňuje a že nemáme potřeby mimo sebe ještě něco hledati, to je tak potřebným a nutným, že bez toho nemůžeme v nic doufati. Vezmeme na př. nějakého řeholníka. (Každý jiný může toto poučení dle svého stavu na sebe obrátiti.) V každém řádě jest něčím dobrým a potřebným, aby představení na své podřízené dohlíželi a o ně se starali. Právě tak nutným jest odepříti žádané a kárati chybující. Však

[1]) Kniha Moudrosti VI., 18.

málo by se mohlo spoléhati na člověka, který by jen pro ty věci plnil své povinnosti. Šlo by to jinak jen krátkou dobu dobře, pokud by totiž jeho představení při něm byli. Nevychází-li tedy naše konání z nejvnitřnějšího základu srdce a z upřímné snahy po duchovních pokrocích, pak to všechno málo znamená, poněvadž to nemá dlouhého trvání.

4. Jest veliký rozdíl mezi tím, co se do pohybu dostává násilím, a mezi tím, co se přirozeně samo pohybuje. Co násilím, cizí silou a působením se do pohybu dostává, toho pohyb je stále slabší a slabší, čím déle trvá. Tak je tomu, když kámen do výše vhodíme. Kde se však něco přirozeností pohybuje, jako když kámen ke středu padá, tam děje se pravý opak. Čím déle padá, tím rychleji se pohybuje. Tentýž rozdíl v mravním ohledu se také nachází mezi těmi, kteří jen z bázně před trestem, nebo pokáráním, nebo poněvadž je jich viděti, nebo z jiného lidského ohledu své povinnosti konají, a mezi těmi, kteří z lásky k ctnosti a z čisté touhy Bohu se zalíbiti vše konají. U prvních trvá horlivost pokud působí pokárání, nebo pokud se u nich stojí. Pak ihned pomíjí. Tak vypravuje[1]) sv. Řehoř

[1]) Gregor. M. homil. 38, in Evang., n. 14.

o své tetě Gordianě, která, když byla od svých sester Tharsilly a Emiliány kárána, poněvadž byla lehkomyslná a zapomínala na vážnost slušící klášternímu životu, tu opravdu zvážněla a zdálo se, jako by to vážně brala. Jakmile však slova káravá a trest minuly, zmizela také její vážnost a trávila život opět v lehkomyslných řečech a zábavách se světskými dívkami, které byly v klášteře. Byla jako luk se silně napjatou tetivou: poleví-li ona, také luk se dostane do své původní polohy. Poněvadž její vážnost nevycházela ze srdce, nýbrž násilím byla vynucena, nemohla trvati.

5. Dílo dokonalosti není něčím takovým, co by se mohlo vynutiti. Ono musí ze srdce vycházeti. Tak praví Kristus, náš Vykupitel, k onomu mladíku v evangeliu: „Chceš-li dokonalým býti".[1]) Když vy nechcete, nepomohou nic všechny prostředky a všechno namáhání, kterých představení k vašemu zdokonalení použíti mohou. Toto je řešení a odpověď na otázku, kterou sv. Bonaventura[2]) nadhodil, když se ptal: „Co je toho příčinou, že dříve jeden jediný představený pro tisíc, ba pro tři a pět tisíc podřízených stačil"? Dle svědectví sv. Jeronýma a sv. Augustina

---

[1]) Mat. XIX., 21.

[2]) Bonaventura tom. XIII., Opp. omn. l. 1., c. 39. Venetiis 1756.

tolik jich bývalo pod jedným představeným. Dnes sotva pro deset vystačuje jeden představený, ba ani pro tolik ne. Příčina je tato: oni starší mniši měli ve svých srdcích opravdu živou a horoucí touhu po dokonalosti. Oheň, kterým oni pláli, způsobil, že se svými duchovními pokroky to vážně myslili a tak s velkým nadšením pokračovali. „Stkvíti se budou lidé spravedliví, a jako jiskry po strnisku poběží“.[1])

V tomto obraze ukazuje nám Duch Svatý hbitost a lehkost, s nimiž spravedliví na cestě k dokonalosti se ubírají, když oheň jednou v jejich srdcích zahořel. „Běží jako jiskry po strnisku“. Pohleď jen, s jakou rychlostí a snadností se šíří oheň na suchém strnisku! V ten způsob spěchají spravedliví na cestě k ctnosti, když oným božským ohněm jsou zapáleni a hoří. Tak tomu bylo u starých mnichů. Proto potřebovali jen jednoho představeného, aby udržovali míru ve svém nadšení. Když toto schází, pak nevystačí jeden představený na deset, ba deset představených nestačí na jednoho, aby ho dokonalým učinili, když nechce. To je naprosto jasným. Neboť co pomůže pozorovati jeho modlitbu? Nemůže opět činiti, co chce, když představený odejde? Nemůže za tím co klečí, mysliti na své studium, na své záleži-

---

[1]) Kniha Moudrosti III., 7.

tosti a na jiné nepatřičné věci? A nemůže takový, když má počet vydati ze svého svědomí, říci právě, co se mu líbí, nejdůležitější však zamlčeti a říci, že to s ním jde dobře, ač ve skutečnosti jde to s ním zle? Všechno jest marným, když někdo sám nechce a upřímné touhy nemá.

6. Sem hodí se odpověď sv. Tomáše na otázku své sestry, jak by mohla spasena býti. Světec odpověděl jí: „budeš-li chtíti, budeš spasena". Chceš-li, budeš pokroky činiti. Chceš-li, budeš dokonalou. Na tom hlavně záleží, že ty chceš, že vážně po tom toužíš, že ti to ze srdce vychází: neboť Bůh jest vždycky připraven pomoci ti. Není-li však vůle, pak je všechno marným, co by představení podnikali. Ty musíš sám pokrok v dokonalosti učiniti záležitostí svého srdce. To je tvoje věc: o tebe jde, o nikoho jiného. Proto vstoupils do řádu.

Měl by přece každý uvážiti, že od toho dne, kdy ochabl, zapomíná na sebe a svůj pokrok a více se nenamáhá svá duchovní cvičení dobře vykonávati a živou a horoucí touhu po pokrocích a zdokonalení v ctnosti a v umrtvení probuditi, že od toho dne ve své věci k záhubě píli. Proto sv. Ignác[1]) na počátku Konstitucí a pravidel

[1]) Inst. S. J. II., p. 25.

toto jako základ klade: vnitřní zákon svaté lásky, který Duch Svatý do srdce píše a vtiskuje, to je to, co nás na započaté cestě služby Boží udržuje, řídí a ku předu vede. Tento oheň lásky Boží a touha po jeho větší cti a slávě je to, co nás ustavičně hnáti musí k výstupu do výšek i k pokroku ve ctnosti.

Je-li tato touha skutečně v srdci, pak nás to pudí všechnu svoji píli a všechnu péči na to obětovati, abychom toho dosáhli, po čem toužíme: neboť náš sklon jest dosti vynalezavý vyhledávati a nacházeti to, po čem toužíme, a nikdy se mu k tomu nedostává prostředků. Proto praví Kniha Moudrosti[1]: „Jeť její počátek upřímná touha poučiti se".

7. Toto pramenění ctnosti ze srdce přináší sebou ještě jinou výhodu, která zesiluje tento prostředek. Činí všechno lehkým a příjemným, i kdyby to samo v sobě bylo nesnadným. Řekni mi, co ti tak lehkým učinilo svět opustiti a vstoupiti do řádu, leda to, že to vycházelo ze srdce? Bůh dal ti silnou vůli a silnou lásku k tomu. To byla milost povolání. On tě osvobodil od lásky k věcem světským, a daroval ti lásku k tomu, co k řádu náleží, takže ti to bylo snadným.

Proč toto přichází tak za těžko lidem, kteří zůstávají ve světě? Bůh nedal jim vůli

[1]) Kniha Moudrosti IV., 18.

a lásku, kterou tobě dal: Bůh jich nepovolal, jak oni říkají: on nedal jim milost povolání. Jako pevná vůle a velká touha po vstupu do řádu tobě ten krok tak lehkým učinila, že ani rodičové, příbuzní a celý svět nestačili tebe od toho zdržeti: právě tak musí stálou zůstati vůle i velká touha, s kterou jsi vstoupil, abys v řádě pokroky činil a tobě duchovní cvičení lehkými přicházela. Pokud tato vůle a touha vydrží, bude se ti to lehkým zdáti: jakmile jí bude ubývati, bude se ti to zdáti těžkým a obtížným.

To je příčinou, proč se zdáme jednou tak těžkopádnými a jindy opět tak ochotnými. Příčina neleží v poměrech, v představených, nýbrž jen v nás, v naší slabé ctnosti a slabém umrtvení. Blažený duchovní učitel Avila[1]) praví: „Libra neváží mnoho: přece dítě řekne: Ach! jak je to těžké! Bude-li ji dospělý zdvihati, nebude ji ani cítiti". Věci jsou vždy týmiž, obtíž má důvod v nás. Někdy nám přicházejí snadnými, a sotva si jich všímáme. Na nás je chyba. Máme býti muži a v dokonalosti pokročiti. Máme, jak apoštol praví: „v muže dospělého"[2]) dospěti, my jsme však ještě dětmi, slabí a nemocní pokračovati v oné touze, s níž jsme do řádu vstoupili.

[1]) Avila-Schermer, Briefe II., 5. Br.
[2]) List k Efes. IV., 13.

III.

Vřelá touha po pokroku jest výtečný prostředek a nejlepší příprava dojíti milostí.

1. Největší důležitosti jest zachovati tuto touhu, ten hlad a žízeň po pokroku v duchovním životě. Je to nejvýtečnější prostředek a nejlepší příprava, kterou můžeme zmoci, abychom vytouženou ctnost a dokonalost od Pána si vyžádali. Má-li člověk velkou touhu po pokroku a vzrůstu ve ctnosti a dokonalosti, má Bůh na něm takové zalíbení, že ho dobry a ctnostmi obohatí a naplní. „Lačné naplnil dobrými věcmi".[1]) Totéž již vyslovil prorok slovy: „Za to, že ukojil duši, která žíznila, za to, že naplnil hladovou duši sladkostí".[2]) Kdo tak velkou touhu má po ctnosti a dokonalosti, že po nich lační

[1]) Luk. I., 53.
[2]) Žalm CVI., 9.

a žízní, toho obohatí a naplní Pán duchovními dary: neboť má zalíbení v dobrých touhách našeho srdce.

Danielovi se zjevil anděl a řekl mu, že jeho modlitba byla vyslyšena od počátku: „Na počátku proseb tvých vyšel výrok, a já jsem přišel, abych ti jej oznámil, neboť miláček jsi“.[1])

Anděl uvedl důvod, že byl mužem žádosti. Králi Davidovi potvrdil Pán říši pro jeho potomstvo, pro jeho rozhodnou vůli a touhu, kterou chtěl Bohu dům, chrám, vystavěti. A přece nechtěl Bůh, aby David stavěl, nýbrž jeho syn Šalomoun. Nicméně líbila se tato touha tak Pánu, že ho odměnil, jako by on sám dílo dokonal. A o Zacheovi vypravuje sv. Evangelium,[2]) že měl touhu Ježíše viděti, a on byl první, na něhož pohlédl Ježíš a k němuž se pozval, a práh jeho domu překročil.

2. V Knize Moudrosti[3]) vysvětluje to Šalomoun ještě jasněji. Mluví o moudrosti, kterou je Bůh sám: „Stkvělá jest a nikdy nevadne moudrost, a snadno lze ji těm spatřiti, kteří ji milují, lze ji nalézti těm, kteří ji hledají. Předchází ty, kdož jsou jí žádostivi, aby teprve jim se ukázala“.

---

[1]) Daniel IX., 23.
[2]) Luk. XIX., 5.
[3]) Kniha Moudrosti VI., 13-15.

Tomu, kdo na ni si přivstane netřeba námahy: „neboť ji nalezne, jak sedí mu u dveří". To první, co se pozoruje, když se dvéře otevrou, jest božská moudrost, jest Bůh sám. O nekonečná dobrota a milosrdenství Boží! Jemu to nečiní obtíž nás hledati, za námi jíti a opět a opět na naše dvéře klepati, abychom otevřeli. „Hle, stojím u dveři a tluku:"[1]) praví Pán ve Zjevení. A ve Velepísni dí: „Otevř mi, sestro má."[2]) Tím se neuspokojuje. Místo klepání staví se Pán k našim dveřím, čímž nám chce naznačiti, že by již dávno byl vstoupil, kdyby nebyl nalezl dvéře zavřené. Nedbá toho, neodchází, nýbrž vyčkává, až bude otevřeno. A jakmile otevřeš, „nalezneš ho u dveří sedícího".

Třeba jsi i dlouho váhal otevříti srdce svému Bohu a poslušným býti jeho dobrých vnuknutí: Bůh tvůj přece neodešel, neboť chce především k tobě přijíti. Proto sedí před dveřmi a čeká, až ty mu otevřeš. „Proto čeká Hospodin, aby se smiloval nad vámi."[3]) Žádný přítel netouží tolik po vstupu do příbytku svého přítele, jak Bůh touží vstoupiti do srdce tvého. On více touží po tom, aby nám mohl uděliti více milostí,

---

[1]) Zjevení III., 20.
[2]) Velepíseň V., 2.
[3]) Isaiáš XXX., 18.

než my sami můžeme si přáti jich přijati. Ano, on čeká, až my jich budeme žádati, po nich lačněti a žízniti.

„Já dám žíznivému z pramene vody živé zadarmo".[1]) „Žízní-li kdo, pojď ke mně a pij".[2])

Pán chce tím říci, abychom velkou touhu po ctnosti a dokonalosti měli, a abychom toho uměli si vážiti a vysoko ceniti, když nám něco z toho udělí. Po čem nechováme velkou touhu, toho si také velice nevážíme, když to obdržíme. Že malé pokroky činíme ve ctnosti a v dokonalosti ochabujeme, toho hlavní příčinou jest malý hlad a žízeň po nich. Naše touha v tomto směru je tak slabá a bezmocná, že se zdá býti více mrtvou než živou.

3. Svatý Bonaventura praví[3]): „Velmi mnozí mají dobrá předsevzetí a přání, ale nepřijdou k tomu, aby se přemohli, násilí si učinili, aby je mohli ve skutek uvésti". Jde jim to, jak apoštol praví: „neboť chtění jest při mně, konání dobra však nikoliv".[4]) Nebývají to však opravdová předsevzetí, nebývá to často upřímná touha, nýbrž je to nalomená

---

[1]) Zjevení XXI., 6.
[2]) Jan VII., 37.
[3]) De profectu Relig. l. 1. c. 3.
[4]) List k Řím. VII., 18.

vůle, která by sice ráda chtěla, ale nechce se rozhodnouti.

Kniha přísloví praví[1]): „Chce a nechce se člověku lenivému“: „Přání zabíjejí lenivého[2]): neboť ruce jeho štítí se práce. Lidé celý den žádají a dychtí: „spravedlivý však rozdává neúnavně“. Svatý Jeroným praví, že „takoví v přáních žijí“.[3])

Zbožný učitel Avila srovnává takové lidi s oněmi, kteří ve snu rozhodují se něco důležitého vykonati, ale po probuzení pravý opak činí, jak Isaiáš praví: „A jako když se lačnému zdá ve snu, že jí, ale když procitne, cítí prázdno v sobě“.[4]) Zdálo-li by se někomu, který má hlad a žízeň, že jí a pije, tak bude opět hladným a žíznivým, až se probudí. A tak je to také s těmi, kteří při modlitbě mají touhu po utrpení, po rozjímání, po odstrkování, jakmile však od modlitby vstanou a příležitost k tomu mají, činí pravý opak. Oni jen snili, to nebyla upřímná touha. Jiní srovnávají takové lidi s namalovanými vojíny, kteří stále drží meč napřažený proti nepříteli, ale nikdy neuhodí, jak to praví prorok: „Věru jako stín jde životem člověk“.[5]) A tak

[1]) Přísloví XIII., 4.
[2]) Přísloví XXI., 25 a 26.
[3]) Epist. 125. ad Rusticum monachum., n. 11.
[4]) Isaiáš XXIX., 8.
[5]) Žalm XXXVIII., 7.

mnozí v životě jen hrozí, ale nikdy k útoku nenastoupí. Prorok Isaiáš srovnává je se ženou, která ustavičně v porodních bolestech leží, ale dítě nemůže poroditi: „nebo přišli synové až ku porodu, ale není síly roditi".[1]) Tak to také oni činí. Chtějí stále něco konati, ale nevykonají ničeho.

Svatý Jeroným píše o následujícím místě: „Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech"[2]) „běda těm duším, které své děti nevychovaly v dokonalé muže".[3]) To znamená: běda těm, kteří dobrá předsevzetí učinili, ale do života jich neuvedli, nýbrž tyto děti, které obdrželi, zabili. Neboť neukázati světlu a neprovésti činu, jest právě tolik, jako dítě v lůně matčině usmrtiti a zahubiti. Běda těm, kteří celý život prožili jen v samých přáních, a smrt je překvapila bez skutků!

Pronešená přání nejenom že jim neprospějí, ale budou za to potrestáni, že neuskutečnili vnuknutí, která jim Pán propůjčoval. Nyní se postaví vlastní děti proti nim, jak by se vskutku postavily, kdyby je měli.

4. Absolon se pověsil na své krásné vlasy. Smrt mnohé překvapí. Zůstanou viseti na

---

[1]) Isaiáš XXXVII., 3.
[2]) Mat. XXIV., 19.
[3]) Comment. in Mathaeum l. 4, c. 24.

svých dobrých, zlatých předsevzetích. Svatý Jan nám vypravuje ve svém Zjevení,[1]) jak viděl ženu, která k porodu pracovala, a při níž byl drak, který se chystal narozené dítě pohltiti. To právě chce provésti ďábel vší svojí silou, jakmile duše dobrá předsevzetí učinila. Proto se musíme ze všech sil snažiti naši touhu tak mocnou udělati, abychom ji ve skutek uvedli. To naznačuje prorok v oněch krátkých, ale významných slovech: „Chcete-li se ptáti, ptejte se".[2]) To znamená, neustávejte! Vaše touha a vaše upřímná předsevzetí musí býti tak silnými, tak vytrvalými a takového druhu, aby mohla vyvolati ve vás velkou péči a horlivé snažení vždy více se Bohu líbiti, jak to vyslovuje prorok Micheáš ve slovech: „Oznámím tobě, ó člověče, co je dobré a co Hospodin od tebe vyžaduje: Jen abys činil podle práva, miloval milosrdenství a pečlivě chodil se svým Bohem".[3])

Tato upřímná touha jest tím, co Pán od nás žádá, aby nám mohl milosti uděliti a dobry nás zasypati. Blaženi jsou ti, kteří lačnějí a žíznějí po ctnosti a dokonalosti: neboť oni nasyceni budou. Bůh jejich touhy

---

[1]) Zjevení XII., 4.
[2]) Isaiáš XXI., 12.
[3]) Micheáš VI., 8

vyplní. O sv. Gertrudě se čte,[1]) že Pán k ní řekl: „Já jsem každému z věřících dal zlatou trubičku, kterou by z mého božského srdce čerpal a ssál vše, čeho žádá. Tato trubička, vysvětluje jí Pán, jest dobrá vůle a vřelá touha".

[1]) Landsperg-Sintzel, heilige Gertrud 3. Buch. 26. Kap. Regensburg 1847.

IV.

Čím více se cvičíme v duchovních věcech, tím větší po nich vzniká hlad a žízeň.

1. „Kdo mne jedí, budou dále lačněti, kdo mne pijí, budou stále žízniti.[1]) Tak mluví Duch Svatý o božské moudrosti. Sv. Řehoř píše[2]) o tom: Velký jest rozdíl mezi dobry a radostmi těla a ducha. Dobra tělesná vzbuzují v nás, když jich nemáme, velkou žádostivost a touhu po sobě: když jsme jich ale dosáhli, pak nepovažujeme jich téměř za nic. Tak přeje si mnohý ve světě, aby se dostal do rady nějaké, nebo dosáhl učitelské stolice: došel-li toho, po čem toužil, cení to málo a již opět touží po něčem jiném, větším, buď po kanonikátě, nebo po nějakém soudním presidentství. Když i toho došel, nasytí se

[1]) Sirach XXIV., 29.
[2]) Homil. 36, in Evang., n. 1.

toho brzy a znovu snaží se za něčím vyšším, buď po tajném radovství, nebo po biskupství. Vždy oči obrací za něčím vyšším a čeho dosáhl, to ho neuspokojuje a neuklidní.

2. U statků duševních je tomu právě naopak. Dokud jich nemáme, protiví se nám a máme odpor k nim. Máme-li je, pak si jich vážíme a toužíme po nich: toužíme vždy více po nich, čím více z nich okoušíme. Onen Svatý podává také důvod k této změně. Když jsme dosáhli dober tělesných a zmocnili se radostí takových, pak se teprve přesvědčíme, že nás nedovedou nasytiti a uspokojiti. Když pak nahlédneme, že nás nenasytily a neuklidnily, že nám spokojenosti nezjednaly, jak jsme očekávali, pak si toho nevážíme, čeho jsme dosáhli a zůstává v nás hlad a žízeň po něčem vyšším, v čemž teprve doufáme nalézti vytouženého uklidnění. Ale tu se zklameme znova: když jsme toho dosáhli, je tomu jako dříve. Nic na světě nás nenasytí. Proto praví Kristus; náš Vykupitel, k Samaritánce: „Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět".[1]) Voda radostí a rozkoší, kterou nám svět dává, nemůže uspokojiti a uklidniti náš hlad.

Duchovní statky a rozkoše milujeme teprve tehdy správně, když jich máme; pak pociťu-

[1]) Jan IV., 13.

jeme opravdovou touhu po nich: neboť jen tak poznáváme jejich pravou cenu a obsah. Čím dokonaleji jsme se jich zmocnili, tím větší hlad a žízeň po nich máme. Když někdo nic v duchovních věcech nezkusil, ba ani nezačal jich okoušeti, pak není divu, že po nich netouží, praví tamtéž sv. Řehoř: „Kdo může milovati to, čeho nezná?" Jak může někdo milovati, nebo toužiti po tom, čeho nezná a čeho chuť nikdy nepoznal? Proto praví apoštol Petr: „ježto jste okusili, jak dobrotivý jest Pán".[1]) A prorok praví: „Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin".[2]) Začnete-li okoušeti Boha a duchovní věci, naleznete v nich tolik sladkosti a zalíbení, že Vám později pouhá vzpomínka na ně radost způsobí.

To chce mudřec říci, když praví: „Kdo mne jí a pije, má vždy větší hlad po mně, čím více jí, a tím více po mně bude žízniti, který mne pije. Čím více zatoužíte po Bohu a duchovních věcech, tím větší hlad a žízeň po nich budete míti.

3. Tu by mohl někdo namítnouti: Jak to souhlasí se slovy Pána našeho k Samaritánce: „Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět: kdo však napije se z vody, kterou já mu dám, nebude žízniti na věky".[3])

---

[1]) I. list Petrův II., 3.
[2]) Žalm XXXIII., 9.
[3]) Jan IV., 13.

Na jiných místech mluví Duch Svatý skrze mudrce, že čím více budeme píti, tím více budeme žízniti: Kristus praví zde, jestliže budete píti z vody, kterou já dám Vám nebudete míti více žádné žízně. Jak to souhlasí?

Na to odpovídá svatý učitel: slovům Spasitelovým k Samaritánce jest tak rozuměti. Kdo vodu živou bude píti, kterou on předpovídá, ten nebude míti žízeň po smyslných radovánkách a po světě. Sladkost duchovních věcí a Boží rozkoše způsobují, že tyto připadají jako bez chuti. Svatý Řehoř praví: Jako okusivším medu všechno se zdá nechutným, tak okusivším ducha nechutná nic tělesného. Okusil-li kdo Boha a duchovní věci, pak jsou mu nechutny všechny věci tohoto světa, které mu připadají bez chuti a trpké. Když potom mudřec praví: „kdo mne jí, lační ještě, kdo mne pije, žízní ještě", pak je třeba tomu tak rozuměti, že jsou to právě duchovní věci, po nichž se žízní, a že kdo okusí Boha a duchovní věci, že tím větší hlad a žízeň po nich dostane, neboť čím více poznává jejich cenu, tím více se přesvědčuje o jejich sladkosti a líbeznosti, a následkem toho má také po nich větší touhu. Tímto způsobem svatí učitelé vykládají ona místa souhlasně.

4. Jak souhlasí s tím slovo Kristovo, který

praví[1]): „Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou".

Zde praví, že kdo bude lačněti a žízniti po spravedlnosti, ten bude nasycen: tam ale praví mudřec, kdo jí a pije, zůstane hladným a žíznivým. Jak se srovnají tyto dvě věci: hlad a žízeň míti a nasycenu býti?

Na to se může dobře odpověděti. Je to předností a vyznamenáním duchovních dober, že sytí a zároveň hlad vzbuzují, že srdce naše nasycují a zároveň žízeň zapříčiňují. Je to nasycení s hladem a hlad s nasycením. To je ta zvláštní vlastnost, pocta a vznešenost těchto dober, že ona srdce uklidňují a sytí ale v tom smyslu, že po nich vždy více lačníme a žízníme. Čím více z toho okoušíme, čím více z toho jíme a pijeme, tím větší jest náš hlad a naše žízeň. Tento hlad nezaviňuje bolest, ale radost, a tato žízeň nezeslabuje a netrápí, nýbrž občerstvuje a působí větší spokojenost a radost v srdci.

Dokonalého a plného nasycení dosáhneme teprve v nebi, jak prorok praví: „Já však, jsa nevinný, patřiti budu na tvář tvou, do syta na tvou velebu, až se ukáže"[2]) „a proudem rozkoše své napájíš je".[3])

---

[1]) Mat. V., 6.
[2]) Žalm XVI., 15.
[3]) Žalm XXXV., 9.

To znamená, že já budu dokonale nasycen, že budu píti a budu spokojený, až na tebe, Pane, jasně patřiti budu v tvé slávě.

Svatý Bernard[1]) vysvětluje tato slova tak, že v blaženosti patření na Boha tím způsobem nás nasytí, že hlad a žízeň vždy ještě zůstanou: neboť nikdy v nás nevznikne přesycení z onoho blaženého patření na Boha: znova budeme toužiti po tom, abychom na Boha patřili, jako tomu bylo prvního dne a první hodiny. Tam se naplní to, o čem sv. Jan ve svém Zjevení píše, že viděl blažené před trůnem a před Beránkem státi s nadšeným jásáním a hudbou: „I zpívali (jako) píseň novou před trůnem".[2]) Vždyť onen zpěv bude nám stále novým a právě tak i ona božská manna způsobí nám vždy nové radosti, že s podivením budeme volati: Manhu? Co je to?

Takového druhu jsou již na zemi duchovní věci: neboť ony mají podíl na oněch nebeských statcích, které na jedné straně sytí a uspokojují a srdce vyplňují, na druhé straně hlad a žízeň po sobě vyvolávají. Čím více se jim oddáme, čím více z nich okoušíme a z nich se těšíme, tím více máme po nich hlad a žízeň. Ale tento hlad jest na-

---

[1]) Serm. 94. de divers.
[2]) Zjevení XIV., 3.

sycení, a tato žízeň je občerstvením a velkým uspokojením. To všechno slouží k tomu, aby v nás vzbudilo velkou pozornost před duchovními věcmi, vnitřní touhu a srdečnou lásku, abychom věcí tohoto světa si nevážili a na ně zapomínali, abychom s apoštolem mohli říci: „Pane, dobře jest nám zde býti".[1])

[1]) Mat. XVII., 4.

V.

Touha po vzrůstu a pokrocích duchovních jest důležitým znamením milosti Boží.

K povzbuzení vnitrné touhy po pokrocích našich, hladu a žízně po vzrůstu v ctnosti a v denně rostoucí bohumilosti a k vzpružení naší péče a pilnosti v tomto ohledu napomáhá nám ona důležitá a radostná věc, že je to nejdůležitějším a nejjistějším znamením o tom, že Bůh v takové duši bydlí a ona že je v dobrém poměru k Bohu.

Máme proto důkaz u sv. Bernarda, který praví: „Není jistějšího znamení o přítomnosti Boží v (duši) než touha po větší milosti“ [1]) to znamená po větší ctnosti a dokonalosti. Svatý to dokazuje samým slovem Božím z knihy Sirachovy: „Kdo mne jedí,

---

[1]) Serm. 2 de s. Andrea, n. 4.

budou dále lačněti, a kdo mne pijí, budou dále žíznit".[1])

Máš-li hlad a žízeň po duchovních věcech a po Bohu, pak se raduj: neboť to je jasným znamením a platným vysvědčením, že Bůh bydlí v tvé duši. On je to, který tento hlad v tobě budí a tuto žízeň zapříčiňuje. Tys přišel až k pramenu tohoto božského pokladu, protožes ho opravdově hledal.

Jako honící pes pozvolna a lenivě jde, dokud nezvětřil stopu zvěře, jakmile ji zvětřil, ihned s velkou rychlostí sem a tam pobíhá, aby tu a tam hledal to, co zvětřil a neustane, dokud nenalezne. Právě tak pobíhá onen, který nalezl vůni oněch božských sladkostí, po vůni oné drahocenné masti: „Veď mě za sebou! Poběžíme (po vůni tvých masti)".[2])

Bůh, který je v tobě, táhne tě k sobě... Jestliže však nepociťuješ v sobě hladu a žízně, pak jest se obávati, že se tak děje snad proto, že Boha v tvém srdci není. Neboť s božskými věcmi a s Bohem má se to tak dle učení svatého Řehoře,[3]) že dokud jich nemáme, také jich nemilujeme, po nich netoužíme a o ně se nestaráme.

---

[1]) Sirach XXIV., 29.
[2]) Velepíseň I., 3.
[3]) Honiel 36 in Evang., n. 1.

2. Slavně svatý Bernard[1]) praví; že se chvěl a že mu vlasy hrůzou vstávaly, když přemýšlel o onom slovu, které Duch Svatý ústy mudrce vyslovil: „A neví člověk, je-li lásky či nenávisti hoden".[2]) „To je hrozné místo", pravil, „ztratil jsem všecek klid a chvěl jsem se na celém těle, když jsem si na to vzpomenul a uvažoval s bázní tento výrok: Kdo ví, zda jest lásky, nebo nenávisti hoden?" Když uvažování o tom, že skutečně nevíme, zda u Boha jsme v milosti, nebo v nemilosti sloupy církve svaté a muže v hrůzu uvádělo: jak to musí na nás působiti, když mnoho důvodů máme, abychom se pro ně báli.

„Ano sami v sobě měli jsme výrok smrti".[3]) Vím zcela jistě, že jsem urazil Boha: ale nevím, zda on mi odpustil. Jak bych se nechvěl? Jakou váhu musila by míti pro člověka nějaká záruka, nějaké ubezpečení o tak důležité věci? Ach, kdybych věděl, že mi Bůh odpustil! Kdybych věděl, že jsem ve stavu milosti!

Nemůžeme sice v tomto životě žádné neklamné jistoty míti o tom, že stojíme v milosti a v přátelství Božím, nezjeví-li nám toho zvláštním způsobem: avšak přece

---

[1]) Serm. 23 in Cant., n. 13.
[2]) Kazatel IX., 1.
[3]) II. L. Korint. I., 9.

můžeme jistá znamení nalézti, která nám velkou pravděpodobnost o tom zaručují. Velmi výborným znamením jest, když lačníme a žízníme po pokroku, když každodenně růsti chceme v ctnosti a v dokonalosti. Toto by již dostačovalo určiti a dokázati, že ona ustavičná touha jest zárukou a jistým vysvědčením, že v milosti Boží a v jeho přátelství stojíme. To je největší útěchou, nejsilnější radostí a tím nejvyšším, co v životě tomto můžeme dosáhnouti.

3. To je potvrzeno výpovědí Ducha sv. v Příslovích, kde stojí: „Kdežto stezka spravedlivých jak zora jest, jež vychází a roste až do dne bílého:“ [1]) To znamená, že putování spravedlivých jest jako sluneční světlo, které ráno vychází a stále roste a zvětšuje se, až v poledne nejvyšší výšky dosahuje. Tak rostou spravedliví ustavičně ve svém postupu v ctnosti. „Nikdy spravedlivý nevěří, že jest již u cíle, nikdy neříká, že je dosti“, píše sv. Bernard.[2]) Vždy žízní a lační po spravedlnosti tak, že kdyby věčně žíti mohl, pokud na něm by bylo, žádal by vždy spravedlnějším býti a vždy ze všech sil by se snažil, od dobrého k lepšímu se povznésti. Spravedlivý nikdy neříká, že je

[1]) Přísloví IV., 18.
[2]) Epist. 254 ad Abb. Guarin., n. 2.

dosti: neboť před spravedlivými jest napsáno: „Ubírají se od hradby k hradbě".[1])

Nezadržitelně přemýšlejí o dalším pokroku, o vzrůstu od ctnosti ke ctnosti, až by dosáhli vrcholu dokonalosti. Cesta vlažných, nedokonalých a zlých jest jako večerní světlo, kterého ubývá a setmívá se, až temnota a půlnoční tma nastane: „Cesta bezbožných je zastřena temnem, z nenadání klopýtají".[2])

Oni přicházejí v takové zaslepení, že už nevidí, jak bloudí, že docela nepozorují chyb a nedokonalostí, které na sobě mají. Jejich svědomí jim nečiní žádných výčitek, když do hříchu padají. Ba mnohdy se přihází, že nepovažují za hřích, co hříchem jest, nebo za malý hřích jen to, co je smrtelným hříchem. Tak velikým jest jejich pobloudění a zaslepení.

[1]) Žalm LXXXIII., 8.
[2]) Přísloví IV., 19.

VI.

Nepostupovati znamená ustupovati.

Dle jednohlasného učení svatých učitelů můžeme na cestě Boží nejen postupovati, nýbrž i ustupovati. Chceme si to blíže vysvětliti. Má to býti pro nás vhodným prostředkem, abychom se pokračujíce v dokonalosti popohnali. Neboť kdo má chuť od započatého díla ustoupiti, zvláště když vidí, že má proti sobě slovo Vykupitele v evangeliu: „Nikdo, jenž položil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu"?[1]) To značí, že každý, který cestu k dokonalosti nastoupil a se zpět ohlíží, není způsobilým pro království nebeské. Tato slova mají námi zatřásti.

Kterýsi církevní spisovatel praví: „Tak dlouho neklesáme, jak dlouho se snažíme po tom, co jest před námi. Jakmile však

[1]) Luk. IX., 62.

začneme se zastavovati, upadáme: neboť naše nepostupování jest ustupování. Nechceme-li zpět, musíme běžeti a stále se namáhati pokračovati".[1])

2. Téměř do slova totéž praví sv. Řehoř a sv. Chrysostomus, sv. papež Lev a mnozí jiní svatí. Opakují to velmi často. Obzvláště však obírá se tím sv. Bernard ve svém listě.[2]) Tam praví k nějakému vlažnému a lenivému mnichu, který se nestará o své pokroky, ale spokojen jest s obyčejným denním způsobem života. Tomu domlouvá tímto způsobem: „Mnichu! Nechceš kráčeti ku předu? Ne. Chceš tedy zpět? Nikoliv. Co tedy vlastně chceš? Chtěl bych zůstati takovým, jakým jsem: nechci býti lepším ani horším. Tak chceš něco, co je nemožným: neboť co zůstává mimo Boha v tomto světě v témže stavu, který se nemění, ani stínu proměny u něho není? On jediný praví: „Neboť já, Hospodin, neměním se".[3])

Všechno ve světě jest podrobeno ustavičným změnám.

„Ona pominou, ty však potrváš: a všecka zvetšejí, jako roucho. Střídáš je jako šat, i

---

[1]) Pelagius int. opera S. Augustini epist. ad Demetriadem, n. 27.

[2]) Epist. 254 ad Guarinum Abb., n. 4.

[3]) Mat. III., 6.

střídají se: ty však jsi týž a tvá léta jsou bez konce".[1])

O člověku zvláště praví Job: „Vzchází jako rostlina a vadne: prchá jako stín a nemá stání".[2])

Sv. Bernard o samém Kristu Pánu praví: „Zůstal on na chvíli státi po dobu svého pobytu na zemi a mezi lidmi"? Ne, neboť evangelista Lukáš praví: „A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí".[3])

To znamená, že podával o své moudrosti a svatosti tím pádnější důkazy, čím starší byl. Prorok praví, že hotov byl tuto cestu nastoupiti: „Plesá jak rek, když se do běhu dává".[4])

Chceme-li býti s Kristem spojeni, musíme s ním v kroku zůstati.

„Kdo praví, že v něm zůstává, má též sám žití, jako žil On".[5])

Jestliže jen Kristus jde ku předu a ty zůstáváš pozadu nebo jen klidně stojíš, tak se zjevně od něho oddaluješ a zůstáváš daleko v zadu.

Jakob viděl žebř a na žebři viděl anděly. O žádném z nich se nezdá, že by se opo-

---

[1]) Žalm CI., 27–28.
[2]) Job XIV., 2.
[3]) Lukáš II., 52.
[4]) Žalm XVIII., 6.
[5]) 1. l. Janův 6.

zďoval, že by zpět zůstával, nýbrž všichni vystupují, nebo sestupují. Bůh jediný stál na hoře, aby nám tím naznačil, jak sv. Bernard praví, že v tomto životě na cestě k ctnosti není žádné střední cesty mezi vystupováním a sestupováním, mezi pokrokem a ústupem, že každý v tom okamžiku, kdy nepokračuje, již jde zpět. Je tomu zde jako při kole soustružníkově, chceme-li ho zastaviti, již jde zpět.

Totéž praví opat Theodor,[1]) jak nás poučuje Kassianus: „S neustávající péčí a vytrvale musíme ve ctnostech pokračovati, stále se namáhati, abychom v jejich cvičení neustávali, abychom nepozorovali úbytku, jakmile se zastavíme, neboť duch nemůže na jednom místě vytrvati tak, aby nepocítil přírůstek, nebo úbytek: neboť nezískati znamená ztratiti. Přestane-li jednou touha po pokroku, je tu ihned nebezpečí úpadku".

3. Svatí otcové ještě jasněji se vyslovují o tom. Tak uvádí Kassianus případné porovnání, které se také u sv. Řehoře[2]) nachází. Kdyby někdo chtěl uprostřed dravého proudu státi klidně bez práce proti proudu, byl by ve velkém nebezpečí, že bude proudem uvržen v záhubu. Právě tak je tomu, jak sv. učitelé praví, na cestě duchovního života.

---

[1]) Collatione 6., c. 14.
[2]) Past. cur. p. 3, c. 35.

Tato cesta jde proti proudu a je tak pro naši přirozenost hříchem zkaženou nebezpečná, že proudem vášní do záhuby uvržen bývá, kdo se nenamáhá a všechny síly nenapne, aby ku předu postupoval: jako každý, který proti proudu chce veslovati, ihned je zpět vržen, jakmile přestane proti proudu namáhavě veslovati.

„Ale od času Jana Křtitele až dosud království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je".[1])

Vždycky musíme se silou proti proudu našich vášní stavěti. Nečiníme-li tak, v tom okamžiku jest veta po našem pokroku a náš zisk je ztracen.

4. Sv. Jeroným a sv. Chrysostom podávají ještě bližší vysvětlení pro toto učení, které od svatých, bohoučených všeobecně přijato jest a které sv. Tomáš ve svém pojednání o mnišstvu přejal.

Sv. Tomáš[2]) praví: Řeholníci jsou ve stavu dokonalosti. Tomu se nesmí tak rozuměti, že by byli již při vstupu dokonalými, nýbrž že jsou povinni po dokonalosti toužiti a se horlivě snažiti. Kdo se nenamáhá dokonalým býti a o to nepracuje, ten jest jen podle zdání řeholníkem, poněvadž se neobírá tím,

---

[1]) Mat. XI., 12.
[2]) II. 2. qu. 184. art. 5. ad 2.

proč vlastně do řádu vstoupil. Nechci zde rozhodovati, zda řeholník dopouští se smrtelného hříchu, když by takto mluvil: Mně to stačí zachovávati zákony Boží a podstatu mých slibů: ale o ostatní předpisy, které pod hříchem nezavazují, se nebudu starati. O tom je názor učitelů různý. Jedni říkají, že takový se dopouští smrtelného hříchu: jiní zase tvrdí, že to není smrtelný hřích, když s tím není spojeno pohrdání. To však jest jistým a v tom se všichni shodují, že takový řeholník podobného smýšlení a takových úmyslů by byl špatným řeholníkem, dával by pohoršení a špatný příklad a velmi pravdě podobně by byl v nebezpečí upadnouti do smrtelného hříchu. Pro náš cíl to stačí: je již na tom dosti, že takový jde zpět.

5. K lepšímu pochopení toho uvádí sv. Chrysostom nějaké příklady z domácího života. Vezmeme ten případ, že bys měl sluhu, který není žádným zločincem, hráčem, opilcem, ale byl by věrným, tichým a bez zvláštních nectností. Ale tento sluha by celý den zůstal doma seděti a nestaral by se nic o uložené práce. Takový zaslouží trest citelný bez dlouhého pochybování, když i nic zlého nečiní: neboť již opomenouti toho, co konati má, je dosti zlé.

Kdyby rolník, v ostatních věcech jinak hodný muž, skládal ruce stále v klín, kdyby

nesel, neoral, vinice neobdělával, jistě zaslouží zjevně pohany, kdyby jinak i nic zlého nekonal: neboť jest něčím zlým, že svoji povinnost nekoná. Kdybys ty při vlastním těle měl ruku, která by ti sice neškodila, ale byla zahálčivou a neužitečnou a nesloužila by nijak jiným údům, nepokládal bys to za škodu? Tak je tomu i v duchovních věcech. Řeholník, který ve své řeholi je nečinný s rukama založenýma, nijak se nesnažící o dokonalost a o pokroky v ctnosti, zaslouží jistě pokárání: protože nečiní, čím je svému postavení a stavu povinen. Nic dobrého nečiniti, jest tolik jako zlo dělati. Právě tak nejíti do předu znamená ustupovati. Je to zanedbávání svých a svého stavu povinností.

6. Bylo by pro pole většího neštěstí než kdyby zůstalo prázdným a nepřineslo žádného užitku, kdyby bylo ještě dobře obdělané a spracované? Kde byste našli takové pole, jako je vaše, s tolikou pílí obdělané, bohatým deštěm milostí nebeských zavlažené, líbeznými paprsky slunce spravedlnosti zahřívané? Když ono přes to žádných plodin nepřináší, když ono neužitečným úhorem zůstává: může býti větší zlo než taková neplodnost?

„Odměňují se mi za dobré zlým, působí, že se cítím opuštěným“.[1])

Zde vskutku odplácíme dobré zlým, a sice tomu, jemuž tolik jsme povinni, od něhož tolik milostí jsme přijali.

7. Ještě jiný příměr bývá obyčejně uváděn, který věc dokonale objasňuje. Zlým a nebezpečným časem pro plavce na moři jest bezvětří: neboť stráví všechnu potravu, kterou si vzali na cestu a jsou najednou uprostřed moře bez potravy. Právě tak je tomu u těch, kteří bouřlivé moře tohoto světa přeplavují, a v ctnosti nepokračují a pokračovati nechtějí. Stráví a spotřebují to, co vyzískali: ctnosti, které měli, vyprchávají a na konec nacházejí se uprostřed vln a bouří pokušení, která se proti nim vzdvihají, uprostřed příležitostí, které se jim naskytují, všeho zbaveni. Za těchto okolností dobrou by jim byla zásoba větší, větší kapitál ctností. Běda tomu, který v ctnosti nic nedělá!

„Běželi jste dobře. Kdo Vám překazil, abyste pravdy neposlouchali?“[2])

Dobře začals svoji dráhu na počátku, když do řádu vstoupils: nyní ses octl na mělčině, zastavil ses v ctnosti.

„On vás utvrdí až do konce“.[3])

---

[1]) Žalm XXXIV., 12.
[2]) L. ke Galat. V., 7.
[3]) 1. l. ku Korinth. I., 8.

Nyní myslíš, že jsi již starý a zemdlený. Myslíš, že jsi bohatý a že co máš, že ti dostačí.

Pohleď: „Vstaň, pojez: neboť dlouhou cestu máš ještě před sebou“.[1])

Do mnohých okolností se dostaneš, ve kterých bys potřeboval více pokory, větší trpělivosti, hlouběji založeného umrtvení a odumření pro všechno pozemské. V tom času, až bude nouze největší, pocítíš nejmocněji svoji ubohost a zaostalost.

[1]) III. kn. král. XIX., 7.

VII.

Abychom došli dokonalosti, přispívá zapomenutí vykonaného dobra a zpřítomnění si ještě nedostávajícího se.

1. „Kdo je spravedlivý, ospravedlniž se ještě, kdo svatý, posvěť se ještě".[1])

Svatý Jeroným[2]) a ctihodný Beda[3]) připojují ke slovům: „Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou"[4]) toto napomenutí: „Zde učí nás Pán docela jasně, že se nesmíme za spravedlivé vydávati, nýbrž že musíme milovati bez přestání denní pokroky ve spravedlnosti". To je také ono, co nám sv. evangelista Jan v hořejších slovech doporoučí.

2. Apoštol sv. Pavel dává nám v listě

---

[1]) Zjevení XXII., 11.
[2]) Commentar. in Evang. Math. l., 1. c. 5.
[3]) Expositio in Math. Evang., l. 1.
[4]) Math. V., 6.

k Filippenským výtečný prostředek k tomu, který sám na sobě zkusil.

„Bratří, já myslím, že jsem uchvátil, jedno však (myslím totiž, že) zapomínaje na to, co jest za mnou, a natahuje se po tom, co jest přede mnou, ženu se po cíli k odměně hořeního povolání Božího v Kristu Ježíši".[1])

Apoštol praví, že se nepovažuje za dokonalého. Kdo by se tedy měl za dokonalého považovati? Praví, nevěřím, že jsem dokonalosti dosáhl: za tím snažím se ji dosáhnouti. A co činíš ty k tomuto cíli? Poslyš jen! Zapomínám toho, co bylo vyzískáno a odvažuji se k tomu, co mi ještě schází, a tak se povzbuzuji a namáhám, abych toho dosáhl.

3. Všichni svatí učitelé nutně doporučují tento prostředek k cíli od apoštola udaný a od něho samého upotřebený. Svatý Jeroným praví: „Každý svatý denně směřuje k tomu, co před ním se nachází a zapomíná na minulé. Blažený, kdo denně pokračuje a o tom nepřemýšlí, co včera vykonal, nýbrž co dnes má konati, aby pokračoval ku předu".[2]) To znamená, že blaženým bude ten, který každého dne pokroky činí ve ctnosti a v dokonalosti. A kdo je takovým? Kdo nedbá na to, co

---

[1]) L. k Filip. III., 13, 14.
[2]) In psalm. 83., v. 6.

včera vykonal, nýbrž co se sluší dnes vykonati, aby tím pokrok nastal.

4. Svatý Řehoř a sv. Bernard vysvětlují to ještě lépe v jednotlivostech. Praví: prostředek tento obsahuje dvě hlavní části. První část žádá, že máme zapomenouti dobrého, které jsme doposud vykonali a nemáme očí svých na to obraceti. O tom musíme se blíže vysloviti. Je nám přirozeno obraceti oči k tomu, co je nám milým, a odvraceti je od toho, co je nám protivným. Pohled na naše pokroky a díla dobrá, která jsme vykonali, nás blaží. Pozorování naší duševní chudoby a naších mnohonásobných nedostatků nás zarmucuje. Proto obracíme raději svých očí k našim dokonalým dílům než ke svým nedostatkům.

Svatý Řehoř[1]) praví: Jako nemocný hledá na svém loži měkké a pohodlné, chladné a jemu přiměřené místo, aby si mohl odpočinouti: právě tak jest lidská nemoc a slabost znamením naší nedokonalosti, že se těšíme dobrem, které jsme vykonali, a raději k němu obracíme očí svých než na to, čeho nám se nedostává. Ještě jasněji se o tom vyslovuje sv. Bernard[2]): Považ jak je to nebezpečné! hledíš-li na to, co máš a tak se povznášíš

[1]) Moral. l. 22, c. 22, n. 12.
[2]) Serm. 36 de altit. et bassit. cord.

v pýše, při čemž sebe vynášíš nad jiné, a zapomínáš na pokroky mysle; že jsi daleko již. Tak počínáš upadati ve vlažnost a ochabovati.

5. Jakou škodu to přináší, můžeme pozorovati na farizeovi v evangeliu. Pohlížel na sebe a chlubil se svými ctnostmi.

„Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, lupiči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento celník. Postím se dvakrát za týden, desátky dávám ze všeho, co vytěžím".[1])

„Pravím vám: Tento odešel do domu svého ospravedlněn, onen nikoliv".[2])

Podle slov Krista, našeho Vykupitele, odešel onen celník, nad kterého se farizeus vynášel, ospravedlněn domů, ten však, který se měl za spravedlivého, odcházel odsouzen jako zlý a nespravedlivý. To je to, co zlý duch chce, když nám dobré před oči staví, abychom se domnívali, že ho máme: on chce, abychom se do toho vžili a hrdými byli, druhé podceňovali a za nepatrné lidi považovali, abychom nad to zavrženi byli jako domýšlivci.

6. Ve zhlížení se na dobru, které vykonals, nebo na které věnovals píli, leží ještě jiné nebezpečí, jak praví svatý Bernard.[3]) Může se ti totiž zdáti, že se již nemusíš o své

[1]) Luk. XVIII., 11 a 12.
[2]) Luk. XVIII., 14.
[3]) Serm. 36 de altit. et bassit. cord.

pokroky starati, že můžeš býti vlažný a pohodlný, poněvadž myslíš, že pro řád již dosti vykonals a můžeš již odpočinouti si. Tak se stává cestujícím, když se stávají unaveni cestováním. A tak to jde i nám, když jsme unaveni a vlažnost nastává. Hledíme zpět.

Následek toho jest, že jsme spokojeni s tím, co jsme vykonali a ve svém mdlém stavu zůstáváme.

7. Abychom se uvarovali všech těchto závad a nebezpečenství, nesmíme patřiti na dobro vykonané, nýbrž na to, čeho se nám nedostává. Neboť jak nás první pohled k lenosti svádí, tak zase druhý nás vzpružuje k činnosti. To je druhá část onoho prostředku doporučovaného od sv. apoštola, že ustavičně zrak svůj obracíme k tomu, co nám schází, abychom se povzbudili a nadchli dojíti toho, čeho ještě nemáme. Také toto vysvětlují sv. učitelé bližšími příklady a přirovnáními.

Dle sv. Řehoře[1]) má dlužník vždy oči obraceti k tomu, co ještě má splatiti z dluhů a nemá se upokojiti tím, že něco splatil. „Neboť dokonale volným není onen dlužník, který mnoho splatil, nýbrž ten, který všechno zaplatil". Právě tak nesmíme patřiti na dobro,

[1]) Moral. l., 22 c. 6, n. 11.

které jsme vykonali, neboť tím jsme teprve jednu část dluhu splatili, kterou jsme povinni Bohu. Musíme míti na očích tu větší část, kterou ještě platiti máme. O to se musíme vždy starati. To je onen trn, který nám má vězeti stále v srdci.

Sv. Řehoř uvádí také toto přirovnání: Poutník a řádný cestovatel neuvažují o cestě, kterou vykonali, nýbrž, kterou konati ještě mají. Tuto mají vždy před očima, až své putování ukončí. Stejným způsobem musíme i my jako poutníci a cestující k nebeské své vlasti se ubírající ne dívati se na cestu vykonanou, nýbrž na zbývající. Poutníkům, kteří na určité místo přijíti chtějí, málo by pomohlo, že mají větší část cesty za sebou, kdyby také zbývající část nevykonali.

Při závodech dostávají vítěznou cenu, určenou pro nejlepší běžce, ne ti, co velkou sice část rychle uběhli, ale ke konci zeslábli. Právě tak tobě málo prospěje, jestli z počátku dobře utíkals, když cestou pak ustaneš.

„Tak běžte (i vy), abyste dosáhli“,[1]) volá na nás apoštol. Nemysli na to, kolik již uběhls, nýbrž obracej očí svých vždy na konečný bod a na cíl tvého běhu, a to jest dokonalost.

---

[1]) I. I. ke Korinth. IX., 24.

Pomyslí na to, kolik ještě ti schází a budeš dobře na tom. Sv. Chrysostom praví:[1]) „Kdo myslí na to, že ještě nedosáhl cíle, ten nepřestane běžeti".

8. Sv. Bernard praví:[2]) „Musíme býti jako obchodníci tohoto světa. Obchodníka vidíš jak vždy je pln starostí a péče, aby denním ziskem rozmnožil svůj majetek. Nepočítá, kolik již vydělal a získal, nemyslí na námahy, které přestál, jeho všechna péče a starost se odnáší k tomu, aby znovu získal a denně své jmění rozmnožil, jako by posud v té věci nic nedělal, ničeho nezískal. Právě tak musíme i my činiti. Všechny naše starosti musí se k tomu odnášeti, abychom den ode dne kapitál svůj rozmnožovali, denně pokroky činili v pokoře a lásce, v umrtvování a ve všech ostatních ctnostech. Jako dokonalí obchodníci v duchovním smyslu nesmíme počítati s tím, co jsme doposud vykonali a získali. Tak praví také Kristus Pán, že království nebeské jest podobno kupci a sám nám poroučí: „Těžte jimi, dokavad nepřijdu".[3])

9. Poněvadž sv. evangelium nám předkládá ono přirovnání o kupci, chceme si ho ještě více všimnouti.

Světští obchodníci neobyčejně pečují a

---

[1]) Homil. 23 in epist. 1, ad Cor. 9 24).
[2]) Serm. 36 de altit. et bassit. cord.
[3]) Math. XIII., 45.

pracují o to, aby žádných ztrát neutrpěli při žádném předmětu, a aby žádné okolnosti nepropásli rozmnožiti kapitál. Tak to čiň i ty! Nepomíjej žádného okamžiku, nenech žádné okolnosti nevyužité, za níž bys mohl postoupiti. Musíme se sami povzbuzovati, abychom žádného kroku k dokonalosti neopomenuli, který s milostí Boží učiniti můžeme, jak nám to sv. Ignác doporoučí. Nenech přejíti žádnou okolnost, ze které bys mohl něco vyzískati v duchovním směru. Můžeš získati z každého slova, které tobě někdo říká, z každého díla poslušnosti, které se ti poroučí proti tvé vůli, jen z toho důvodu, aby ses cvičil v pokoře, která se ti tím naskytuje.

To všechno jest ziskem pro tebe. Takové okolnosti máš vyhledávati a způsobovati. Každého dne, jak se častěji naskytne, musíš s větší radostí a spokojeností k spánku se odebírati nežli onen kupec, kterému se naskytlo více příležitosti rozmnožiti svůj příjem, neboť takového dne dobře se dařilo tvým podnikům. Stejně byl v řádovém povolání onen den šťastnějším, kdy mohls pokroky činiti.

A jako obchodník nehledí na to, zda jiný škodu trpí, což ho také nijak netrápí, ale jedině svého zisku dbá a z něho se raduje: tak i ty. Nedívej se na to, zda jiný, který

dává ti možnost k pokrokům, správně nebo nesprávně jedná, ani ne, zda je k tomu oprávněn, neb ne! Nesmíš se na něho hněvati, nýbrž máš se ze svého prospěchu radovati. Kdybychom tak jednali, jak málo měli bychom příčin, kdybychom do takových okolností přišli, ke ztrátě klidu a pokoje! Když sami hledáme a žádáme, co nás může o pokoj oloupiti a zarmoutiti, co pak může ještě náš klid porušiti?

10. Pohleď dále, jak obchodník jest pohroužen zcela ve svůj zisk, že na nic jiného se nezdá mysliti a že za všech okolností a případností oči a srdce vždy jen k tomu obrací, jak by z toho prospěch mohl míti! Jí-li, myslí na to, s touto myšlenkou a s touto starostí ukládá se do lůžka, s ní v noci bdí, ráno vstává a celý den obchází.

Právě tak musíme se i my chovati v záležitostech své duše. Za všech okolností a případností, které se nám naskytují, musíme oko a srdce k tomu obraceti, abychom duchovní prospěch čerpati mohli. Mezi jídlem musíme na to mysliti. S touto myšlenkou, s touto starostí musíme ukládati se na lože, vstávati i celý den se jí obírati, ba po celý život se s ní musíme zaměstnávati: neboť to jest naše obchodní záležitost, to je náš poklad a jiného nemáme hledati.

Sv. Bonaventura[1]) praví o tom: Jako obchodník nenalézá na jednom, nebo na ročním trhu všechno pohromadě, po čem touží, nýbrž na více různých, právě tak musí řeholník své pokroky a svoji dokonalost nejen v modlitbě a v duchovních útěchách hledati, nýbrž zároveň také v pokušení, v práci, v úředním zaměstnání a ve všech okolnostech, které se naskytnou.

11. Kdybychom na tento způsob ctnost hledali a po ní se snažili, ach, jak brzy byli bychom bohati! „Budeš-li ji hledati jako stříbro, a jako poklady ji vykopávati: tehdy zvíš, co je báti se Hospodina".[2])

Hledáš-li ctnost a dokonalost, tuto pravou moudrost, s pilností a pečlivostí, s jakou světští lidé peníze hledají, po pokladech kopou a stříbro dolují, pak ji jistě nalezneš. Mnoho od nás Pán nežádá. On chce, jak sv. Bernard praví:[3]) abychom jen pilnost a starost věnovali nabytí pravé moudrosti, toho jediného pokladu pravého, kterým jest Bůh sám, jak světští lidé na získání pomíjejícího bohatství, onoho bohatství, které molové a zlodějové ničí, a které ráno pomíjí. A o tolik větší mají býti žádosti a touhy po duchovních dobrech, oč stojí výše nad čas-

---

[1]) Bonav. XIII. De profectu Relig., c. 1, n. 12.
[2]) Přísloví II., 4 a 5.
[3]) Epist. 385 ad monachos ecclesiae s. Bertini, n. 3.

nými statky co do důstojnosti a ceny. Proto právem lká onen svatý: „Je to opravdu velká ostuda, že někdo daleko žhavější touhu má po škodlivém, než my po užitečném. Oni spějí rychleji vstříc smrti než my k životu".

12. O opatovi Pambovi[1]) se vykládá, že jej jednou, když přišel do Alexandrie, potkala světačka nádherně ošacená a ozdobená. I počal plakati a vzdychati: „Běda mi, běda mi ubohému!" Jeho učeníci se ho ptali: „Otče, proč pláčeš?" Odpověděl: „Jak bych neplakal? Tato osoba věnuje více času péči na svoji okrasu, aby se lidem líbila, než já věnuji na to, abych se Bohu líbil. Vidím, že ona více se namáhá muže upoutati a do pekla uvrhnouti, než já se namáhám je do nebe přivésti".

O sv. Františku Xaverském,[2]) o tom apoštolském muži, čteme, že se styděl a velmi se rmoutil nad poznáním, že obchodníci se svým pomíjejícím zbožím dříve do Japonska přišli, než on s poklady a s bohatstvím evangelia, aby víru šířil a království nebeské rozšířil a zvětšil. Styďme se a rděme se nad tím, že „synové tohoto světa opatrnější jsou než-li synové světla". To by mělo k tomu sloužiti, abychom ze své vlažnosti a lenosti byli vyburcováni.

---

[1]) Vit. Patrum. l. 5, libbell. 14.

[2]) Tursellini Vita s. Franc. Xav. l. 3, c. 16 (Romae 1596).

VIII.

Vhodný prostředek dojíti dokonalosti jest pohled na vznešené a vysoké věci.

1. K pokroku a k dosažení dokonalosti jest pro nás žádoucno, abychom ustavičně obraceli zrak svůj na vznešené a velmi dokonalé věci, jak již sv. apoštol Pavel nám sám radu dává, když píše:

„Horlete o dary lepší. A ještě ukáži vám cestu na výsost vznešenější“.[1])

Učiňte se vnímavými a připravenými pro větší věci! Tento prostředek jest nejvyšší důležitosti. Je docela nutno, abychom mnohem dále se odvažovali svým snažením a touhou než kam ve skutečnosti dosáhnouti můžeme. Co tím chceme říci, a jak důležitým a nutným tento prostředek jest, to nám objasní následující přirovnání.

---

[1]) Korint. XII., 31.

Je-li luk, nebo samostříl ochablý, musí se poněkud výš mířiti, chceme-li cíle dosáhnouti. Poněvadž, je-li tetiva nenapnutá, nezasáhne se, kam se právě míří. Proto musíme vždy výše mířiti, abychom zasáhli cíl. Jsme také takovým mdlým lukem, takovým málo napjatým samostřílem. Jsme tak zemdleni a lenivi, že musíme hodně výše namířiti, abychom cíle dosáhli. Hříchem je člověk tak ubohým, že musí mnohem výše svoje úmysly a žádosti umístňovati, aby si ve ctnosti jen prostředně vedl.

2. Přišel by někdo a řekl by: Jen smrtelného hříchu se nechci dopustiti, netoužím po vyšší dokonalosti. Pak se bojím, že to ani tam nepřivedeš: vždyť tvůj samostříl je naprosto ochablý. Kdybys namířil výše, pak bys přece mohl dosáhnouti aspoň tohoto. Poněvadž se však dále nesnažíš, bojím se, že zůstaneš daleko za svým úmyslem. Jsi v nebezpečenství do smrtelného hříchu upadnouti.

Reholník, který si předsevzal nejen zákony Boží, ale i své sliby zachovávati, který se chce uvarovati nejen smrtelného hříchu, nýbrž i všedního a nedokonalostí, nastupuje pravou cestu, aby do žádného smrtelného hříchu neupadl: neboť namířil vysoko. Když potom ve své slabosti vytčeného cíle nedosáhne, když i trochu pozadu zůstane, chybí snad v jedné věci, která se jen doporoučí,

nebo v malém pravidle, nebo jest vinen jen nedokonalostí, nebo všedním hříchem. Naprotiv tomu jiný, který jen tak vysoko namířil, aby žádného smrtelného hříchu se nedopustil, upadne pravděpodobně do smrtelného hříchu, poněvadž jeho luk, jeho samostříl nebyl napjatým.

3. To je také důvodem, proč světští lidé tak snadno do hříchu upadají, jak to často vidíme, a proč řeholníci dobrotou Boží od toho jsou uchráněni. Je to jedna z těch velikých předností, kterou máme v řeholích a zač jsme Pánu povinni velikým díkem, že nás do ní uvedl. Kdyby řád neposkytoval žádné jiné přednosti než jen tuto, bylo by toho dosti, abychom klidně a spokojeně žili, a museli bychom za velkou milost a dobrodiní Boží považovati, že nás do něho přijal. Důvěřuji Pánu, že vás bude po celý život vésti, abyste do žádného smrtelného hříchu nepadli. Kdybyste však byli ve světě zůstali, nebyli byste v žádném roce, v žádném měsíci, ba dokonce v žádném týdnu bez smrtelného hříchu.

4. Z toho můžeme poznati, v jak velkém nebezpečenství je vlažný a lenivý řeholník, který málo dbá, když přestupuje řádová pravidla, a který se nezabývá ani dost málo tím, co k dokonalosti náleží. Takový je vždy v nebezpečí, že upadne do těžkého hříchu.

Chceš-li však pokroky činiti, upři zrak svůj na docela dokonalou pokoru, abys to tak daleko přivedl, že s radostí přijmeš potupu a zneuznání. Bůh dá, že se aspoň trpělivě a klidně zachováš. Upři si žádati si docela dokonalé poslušnosti, jak rozumu, tak vůle. Tak nejen zevně provedeš poručené, ale i ctnost poslušnosti budeš míti. Snaž se odevzdánu býti a s plným klidem přijímej všechno veliké a těžké, co na tebe jest sesláno. Bůh dá, že alespoň při všech denních a obyčejných nahodilostech klid zachováš.

5. To byl, jak sv. Augustin praví, Boží úmysl, když za počátek a za první ze svých přikázání postavil nejvyšší a nejdokonalejší ze všech: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své“.[1]) To je největší a první přikázání. To je cíl všech přikázání: nebo cíl přikázání jest láska. Závaznost tohoto přikázání jest tak veliká, že nemůže býti dokonale splněno v přítomném životě, nýbrž až v budoucím, jak všichni theologové a svatí učí. Vyhraženo jest stavu nebeské blaženosti, s ničím jiným než s Bohem se obírati, naše celé srdce, naši celou vůli, náš rozum a všechny naše síly jen lásce zasvětiti. V přítomném životě nemůžeme toho

[1]) Luk. X., 27.

dosáhnouti: neboť máme povinnost také obírati se povinnostmi vůči tělu.

Ačkoliv toto přikázání tak vznešené je a tak velkou dokonalost v sobě obsahuje, přece ho Bůh staví napřed a činí je prvním ze všech, abychom se naučili poznávati, jak vysoko naše snaha se má nésti, a jak daleko přijíti máme s ní. Sv. Augustin se táže: „Proč nám Bůh poroučí, abychom ho z celého srdce milovali, když v tomto životě přítomném nemůžeme toto přikázání zachovati?" A odpovídá: „Poněvadž neběží dobře, kdo neví, kam běžeti se má". K tomu účelu nám Bůh toto veliké a vznešené přikázání hned na počátku před oči postavil, abychom oči obraceli na tak vysoký cíl a na tak velikou dokonalost, rámě pak stáhli co nejdáleji, aby střela ho zasáhnouti mohla. Neboť čím výše cílíme, tím méně chybíme.

6. Sv. Jeroným dává následující vysvětlení na slova prorokova: „Šťasten, kdo nalézá u tebe pomoc, kdo si umínil putovati".[1]) Svatý se nese ve svém srdci vzhůru, hříšník klesá, to jest: spravedlivý, svatý, obrací očí svých vždy vzhůru, za pokrokem v dokonalosti. To je to, co má v srdci svém hluboce vštípeno, jak praví Přísloví: „Úsilí přičinlivých nese vždycky zisku".[2]) Hříšník a

[1]) Žalm LXXXIII., 6.
[2]) Přísloví XXI., 5.

nedokonalý člověk se nestará o to, spokojuje se obyčejným životem: když ve věku pokročí, obrací oči na prostřednosti, a tak přichází jeho pád a zánik. Proto praví Gerson: Od mnohých slýcháme: mně dostačí obyčejný život. Když mezi posledními budu spasen, to mi dostačí. Nechci zásluhy nějakého apoštola, nechci na nejvyšší místa se dostati: když jen po rovné cestě mohu jíti, jsem spokojen.

To je řeč nedokonalých a takových je mnoho: „neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených".[1])

Tak mluví také náš Vykupitel v evangeliu, když praví: „Vcházejte těsnou bránou: neboť široká jest brána a prostranná cesta, která vede k smrtí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají".[2]).

Cesta lenosti jest velmi široká a proto mnozí po ní jdou. To jsou ti, o nichž praví sv. Augustin,[3]) že jsou to živočichové polní. Chtějí jíti šírým polem a širokým prostranstvím, nechtějí se nechati ani zákonem ani výchovou omezovati. Proto praví Gerson: „Jediným slovem projevuje člověk úplně svoji nedokonalost: „mně stačí obyčejný

---

[1]) Mat. XX., 16.
[2]) Mat. VII., 13 a 14.
[3]) Enarr. in ps. 8, 8.

život, jsem spokojen, jen když budu spasen, já nechci žádné vyšší dokonalosti". Tento nechce jíti po úzké cestě.

Takoví lidé, kteří ve své lenosti myslí, že dostačí, aby obyčejnými prostředky byli zachráněni, mají se velice obávati, aby nebyli zavrženi s nerozumnými pannami[1]), které bez starosti usnuly a pak byly zavrženy. Jim se může státi jako tomu lenivému služebníkovi,[2]) který se spokojil, že propůjčený talent uschoval a do země zakopal, místo aby s ním obchodoval. Jemu byl talent odebrán a on sám uvržen do temností zevnitřních. V evangeliu nečteme o žádném jiném důvodu, proč zavržen byl, toliko ten, že nechtěl rozmnožiti svěřený mu talent". Tak Gerson.

7. Aby ještě jasněji ukázal nemístnost a neužitečnost takového chování uvádí Gerson tento příklad: „Myslete si, že šlechtic a bohatý otec má mnoho synů. Všechny dokonale vychoval, aby jeho dům zachovali a činností a jinými přirozenými dary rod ještě více ke slávě přivedli. Všichni jednají podle toho; jen jeden chce z ospalosti a lenosti v domě seděti a nečinnosti se oddati, zatím co ostatní konají, co se na ně jako na syny z takového domu sluší. Nechce se podjati

[1]) Math. XXV., 12.
[2]) Math. XXV., 30.

ničeho, co jest důstojno jeho vlohy a šlechtického otce, aby lesk svého domu zvětšil, ačkoliv by to snadně mohl, jako ostatní, kdyby jen chtěl. Ale myslí, že mu stačí, když jen tak prostředně si povede; zříká se velkých poct, většího bohatství, a všech prací k tomuto cíli. Otec volá ho k sobě, prosí ho a zapřisáhá, aby se přece vyššími myšlenkami zabýval. Připomíná mu šlechtický rod, příklad jeho předků a jeho žijících bratří. Nadarmo: nechce nechati nečinnosti, nechce domu otcovského opustiti a nic velkého začíti. Způsobí otci jistě mnoho zármutku. To každý nahlíží.

„Ve stejném způsobu", pokračuje dále Gerson, napomíná a povzbuzuje nás náš nebeský Otec k dokonalosti, když všichni jsme dítkami Božími a bratry Ježíše Krista. Mé dítky, tak mluví on, nebuďte spokojeny obyčejným životem.

„Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest".[1])

Uvažujte šlechtictví a dokonalost svého otce a jednejte jako důstojní synové jeho, „abyste byli podobni svému Otci, jenž jest v nebesích".[2])

Musíte se také prokázati jako děti svého otce, který jest v nebesích. Pozorujte příklad

[1]) Mat. V., 48.
[2]) Mat. V., 45.

vašich bratří! Mějte také před očima vašeho prvního bratra Ježíše Krista, neboť on jest to, který celý rod náš přivedl ke cti. Dal za to sice krev a život: ale za takový zisk považoval ho za dobře obětovaný.

Oslepuje-li vás tak vznešený příklad, tak dívejte se na ostatní své bratry. Byli tak slabí jako vy, v hříších narozeni jako vy, plni náruživostí, pokušení a zlých sklonů jako vy. Abychom se na ně mohli dívati, staví nám před oči církev, naše matka, příklady svatých a slaví jejich svátky. Chcete-li ještě bližších příkladů, tak se dívejte na ty ze svých bratří, kteří z téže matky se zrodili, z téhož řádu a z téže společnosti jsou. Obraťte očí svých na sv. otce Ignacia, na sv. Františka Xaverského, na sv. Františka Borgiaše, na blahoslaveného Edmunda Kampiána a na jiné podobné, které znáte! Namáhejte se je následovati! Nebuďte k hanbě svému rodu a řádu!

Kdo se tím vším nedá nadchnouti, aby něco důležitého vykonal a spokojí se docela obyčejným prostředním životem, ten zjevně upadne do nelibosti a nemilosti Boží, našeho Otce: dává špatný příklad svým bratřím a zaslouží si, aby ho nebeský Otec nepovažoval za svého syna a bratři za svého bratra!

8. Tím jest objasněno, jak je to důležitým, abychom při svých duchovních promluvách,

konferencích o věcech nejvyšší dokonalosti mluvili, abychom se k nejhlubší pokoře, která dosahuje nejnižšího stupně, povzbuzovali k dokonalému umrtvení všech svých vášní a náruživostí a k plnému sjednocení své vůle, takže bychom nic jiného už nechtěli, než co Bůh chce a nechtěli, co nechce, a že by jeho vůle byla naší radostí a rozkoší. A právě tak při všech ostatních ctnostech.

9. Mohl by někdo namítnouti: Co prospívá o vznešených věcech mluviti, kázati před slabými lidmi, kteří z větší části jsou teprve začátečníky? Kdyby se s námi mluvilo o takových předmětech, které naší slabosti jsou přiměřeny, o snadných a lehkých pravdách, tož bychom jich snad mohli pochopiti. Ale o těchto dokonalostech, které až do třetího nebe sahají, neměl s námi, nýbrž s takovým sv. Pavlem a jemu podobnými mluviti".

Není to pravda! Právě s vámi obyčejnými lidmi musí se o takových předmětech dokonalosti mluviti: právě vás máme na zřeteli, když o tom mluvíme. Právě z toho důvodu, pro kterého myslíte, že se nemá s vámi o tom mluviti, musíme je před vámi projednávati. Říkáte, že jste slabí, že se nesmí o tak vznešených věcech s vámi mluviti. Pravím, právě že jste slabými, musím s vámi o tom mluviti a vám tyto vznešené věci a nejvyšší dokonalost představiti, abyste oči

své na to obraceli a aspoň toho nejnutnějšího dosáhli a v ctnosti tak pozadu nezůstali.

10. Proto jest nutno čísti a poslouchati životopisy svatých a rozjímati o jejich vynikajících a hrdiných ctnostech. Církev nám to doporoučí, abychom aspoň chuť dostali vytrhnouti sebe z lenosti, třebas bychom tak daleko nepokročili jako oni. Čtení a rozjímání působí také i ten užitek, že jsme zahanbeni a pokořeni, když o čistotě života svatých uvažujeme a vidíme, jak daleko jsme od cíle, k němuž oni přišli.

Svatý Řehoř praví na slova Jobova: „Bude na lidi hleděti a řekne: Zhřešil jsem, ano zkřivil jsem spravedlnost“,[1]) následující: Hledí na spravedlivé a svaté muže a poznává se jako hříšník. Musí se pokořiti a zahanbiti, když své velké předobrazy vidí. Chudí poznávají svoji chudobu teprve tehdy jasně, když vidí poklady bohatců a mocných. „Právě tak, praví sv. Řehoř,[2]) pokořuje se duše opravdu a poznává svoji chudobu dokonale, když vidí zářící příklady a podivuhodné životy svatých“.

Sv. Jeroným[3]) vypráví o sv. opatu Antonínovi, že navštívil jednou sv. Pavla, prvního poustevníka; když uviděl tuto vynikající svatost

[1]) Job XXXIII., 27.
[2]) Moral. l. 24, c. 9.
[3]) In Vita s. Pauli primi Erem., n. 13.

světcovu a když se ho jeho učeníci zeptali: „Otče, kdes byl"? odpověděl jim se slzami v očích: „Běda mně hříšnému! Nosím omylem jméno mnicha! Viděl jsem Eliáše, Jana Křtitele jsem viděl! Viděl jsem Pavla v ráji!" Podobně čteme o Makariovi[1]) Velkém. Když jednou navštívil mnichy a jejich velkou dokonalost poznal, plakal před svými učeníky a pravil: „Viděl jsem mnichy, já nejsem ještě žádným mnichem. Běda mi, že omylem nesu jméno mnicha!" Co tito svatí mužové ve své velké pokoře praví, to můžeme my daleko pravdivěji říci, když příklad svatých a jejich hrdinské ctnosti rozjímáme. Musíme je buď v dokonalosti následovati, nebo pokorou a sebezahanbováním scházející doplniti. Tak přinese tento prostředek veliký užitek v tomto směru.

[1]) Vit. Patr., l. 6, libell. 3, n. 4.

IX.

Jak důležito jest malých věcí si všímati a jimi nepohrdati.

1. „A kdo za nic nepokládá maličkost, pomalu zahyne“.[1])

To je důležitá pravda, obzvláště pro ty, kteří se snaží po dokonalosti: neboť veliké samo se prodírá, malého nedbáme a neceníme ho. Zdá se, že to má malou cenu a že mnoho od toho nezávisí. To je však veliký blud s těžkými následky. Proto napomíná nás Duch Svatý Sirachem v uvedených slovech, abychom se uchránili tohoto nebezpečí: neboť kdo pohrdá malým a nic si z toho nedělá, ten hluboce padne. Již tento důvod by nás měl přesvědčiti a bázní naplniti, když jest to odůvodnění a napomenutí od Svatého Ducha.

---

[1]) Sirach XIX., 1.

2. Svatý Bernard[1]) projednává tento bod velmi dobře. S nejmenšími začínají ti, kteří se vrhají do největších neřestí. Neklame se, neboť pravdivým jest přísloví: „Nikdo není najednou mistrem", ani v dobrém ani ve zlém: pomalu roste zlé jako dobré. Jako nebezpečné nemoce tělesné pomalu se vyvíjejí, právě tak velké duševní nemoce a zla mají pozvolný vývoj. Vidíš-li tedy, že nějaký sluha Boží hluboce klesl, nemysli, praví svatý,[2]) že toto zlo právě začalo: neboť kdo delší čas v dobrém vytrval, ten tak snadno neklesá při prvním klamném kroku do těžkého hříchu, nýbrž nejprve se nedbá maličkých a nepatrných chyb: tím jest síla jeho duše zeslabena a zaslouží si, aby Bůh svoji ruku od něho jen trochu odtáhl. Pak bude snadno přemožen těžším pokušením, které na něho přijde.

3. Kassián[3]) vysvětluje to velmi vhodným přirovnáním, které je vlastně od Ducha Sv. Domy neřítí se náhle, praví. Počátek je od některé kapky vody. Tato přivádí pomalu dřevo domu do hniloby. Pak vnikne voda do malty a rozpustí ji. Konečně je všechno až do základů prosáklé. Tak se chýlí dům k pádu a jednoho rána se zřítí.

---

[1]) De ordine vitae et mor. disciplina, c. 11, n. 2. (Append).

[2]) Serm. 27. ex divers., n. 6. [3]) Collat. 6, c. 17.

„Pro lenost nakloní se stropní trámoví, pro nečinnost rukou kapává do domu“.[1])

Kde z lenosti se ihned dům neopravuje, když škoda je ještě malou, kde se střecha nepokrývá a nechává se dovnitř pršeti, tam se nalezne jednoho rána z budovy zřícenina. Takovým způsobem docházejí lidé toho, jak praví Kassián, že hluboce klesají a do těžkých hříchů padají.

Nejprve nacházejí malé náklonosti a vášně přístup k nám jako ony kapky déšťové, poznenáhlu pronikají, změkšují a seslabují sílu naší duše a tak se chýlí celá budova k pádu jedině jen proto, že se nechtělo hned z počátku škodu, kdy ještě byla malá, spraviti, a tak se nechalo docela bez starosti dovnitř pršeti. Již mnohý propadl právě proto, že takových maličkostí nedbal, jednoho dne pokušení a vystoupil z řádu.

4. Dejž Bůh, abychom sami již nemuseli toho zakusiti! Opravdu! Strach a hrůzu budí pohled na takové maličkosti, z nichž počal počátek záhuby tak mnohých, kteří upadli do těžkého hříchu. Ďábel se vyzná velmi dobře. Neútočí na služebníky Boží hned s velkými pokušeními. Je v tom opatrný. Daleko lépe dosahuje cíle svého nepozorovanými, malými a bezvýznamnými svody,

[1]) Kazatel X., 18.

než kdyby s těžkými věcmi obcházel: neboť kdyby přišel ihned se smrtelnými hříchy, byl by brzy poznán a byl by zapuzen. Přichází-li s malými a bezvýznamnými věcmi, nepoznávají ho a neodpuzují ho, nýbrž dovolují mu vstup.

Proto praví sv. Řehoř,[1]) že při malém hříchu jest v určitém směru větší nebezpečenství než při velkém. Neboť ten lze jasněji poznati a poznané větší nebezpečenství pohání také pečlivěji se mu vyhnouti a rychleji se polepšiti, když již do takového hříchu jsme upadli. Malým hříchům se vyhýbáme tím méně, čím méně je poznáváme, a poněvadž je za nic máme, dopouštíme se jich opět a opět: stanou se zvykem, a nezmůžeme se na mužné rozhodnutí od nich se odtrhnouti. Tak řítí se člověk z malých chyb brzy do větších.

5. S tím souhlasí docela, co sv. Chrysostom[2]) praví: „Odvažuji se něco vysloviti, něco neslýchaného, co se vám novým a neslýchaným bude zdáti. Mně se často zdá, že těžkým hříchům se vyhnouti nežádá tolik namáhání jako vyhnouti se malým a lehkým: neboť že oněch nenávidíme a jich se vystříháme, to přináší přirozenost sebou: tyto

[1]) Pastor. Cur. p. 3, admon. 33.
[2]) Hom. 86, al. 87 in Math., n. 5.

však nás nechávají bez starosti právě proto, že jsou malé. Poněvadž si jich nevšímáme, nemůže se duch rozhodnouti hrdinně jej potříti, a tak se stávají pro naši liknavost malé hříchy brzy největšími".

Proto ďábel toho dbá tolik a na řeholníky se dává touto cestou a vypadá na ně. Ví dobře, že jen tak nalezne přístup, aby je potom uvrhl do větších hříchů. Tak praví také sv. Augustin:[1]) „Není lhostejno pro ztroskotanou loď, jestliže jednou jedinou vlnou jest roztříštěna, nebo zda ponenáhlu vnikající voda, které si nevšímali a ji neodstranili, loď naplní a potopí? Co na tom záleží, zda voda malými, nebo velikými otvory vnikla, když na konec se potopí? První rovná se druhému: neboť v obou případech jest konec stejný. Právě tak je stejné, nalezne-li k vám ďábel přístup malou, nebo velkou věcí, když na konec svého úmyslu dosáhne, totiž váš pád a zahynutí. Z mnohých malých kapek, které v množství padají, nastává potopa, která mnohdy nejsilnější zdi podemílá a boří. Malou trhlinou valí se voda docela nepozorovaně do lodi, až ji potopí". Tak sv. Bonaventura.[2])

---

[1]) Epist. 265, ad Seleuc.
[2]) XIII. De profectu Relig. l. 2, c. 5.

6. Z toho důvodu praví sv. Augustin:[1]) „Když do lodi voda vniká, musíme stále u pumpy státi a vodu čerpati, aby se loď nepotopila. Právě tak musíme vzdalovati ustavičnou modlitbou a zkoumáním sebe chyby a nedokonalosti, které poznenáhlu do nás vnikly, aby nás do hloubky netáhly a neutopily. V tom se musí mnich ustavičně cvičiti. Vždy se musí u pumpy státi: jinak je ve velkém nebezpečenství".

Jinde praví týž svatý:[2]) „Uchránil ses velkých chyb. Jak se zachováš pokud se menších týká? Nebojíš se malých? Velkou tíž vyhodils, ale dej pozor, abys nebyl pískem zasypán?" Tys unikl na moři života a uchránil ses před vlnami, bouřemi a nebezpečenstvími, dej pozor, abys v přístavu řádu nebyl zasypán pískem. Měj se na pozoru, abys neupadl do neštěstí a záhuby pro malé nepatrné věci: neboť v takovém případě ti málo pomůže, žes utekl velkým nebezpečenstvím a se zachránil. Také by to málo pomohlo lodi, kdyby se uchránila velikých bouří, nebezpečí, skalisk a mělčin a kdyby se v přístavě rozbila.

---

[1]) Enarr. in ps. 66, n. 7, vers. 8.
[2]) Enarr. in ps. 39, n. 22, vers. 13.

X.

Jiný důvod, proč malých věcí musíme vysoko ceniti.

1. Také ještě z jiného nanejvýše důležitého důvodu musíme na maličkosti pozor dáti. Když v malých věcech jsme bezstarostní a nedbalí a nedbáme jich, pak jest se nám báti, že nám Bůh odejme svoji zvláštní ochranu a milost nejhojnější, které potřebujeme, abychom na jedné straně mohli odporovati pokušením padati do malých chyb a na druhé straně abychom ve vytoužené ctnosti a v dokonalosti pokračovali, poněvadž jinak bychom upadli do velké bídy.

2. Pro lepší porozumění tomuto musíme jednu pravdu vyložiti, které nás učí sv. apoštol Pavel[1]) v prvním listě ke Korinthským, že totiž náš Pán a Bůh nikdy neodpírá nám

[1]) I. l. ke Korint. X., 13.

svou nadpřirozenou, nutnou a dostačující pomoc přemáhati pokušení, odporovati zlu a dosáhnouti vítězství, když jen my sami tak chceme.

„Bůh jest věrný, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžete (snésti), nýbrž s pokušením učiní také úspěch, abyste mohli snésti".

To znamená, že Bůh jest věrný: proto můžete býti docela klidnými, že by vás nechal nad síly vaše pokoušeti.

Dopustí-li větší námahy, přijdou-li těžší pokušení, pak bude také jeho pomoc vydatnější, jeho milost větší, že z toho, nejen vyjdete beze škody, nýbrž dokonce s větším ziskem a pokrokem ve ctnosti.

Je ještě jiná docela zvláštní pomoc Boží, jiné docela zvláštní přispění, bez kterého jest možno odporovati pokušením, je přemoci, když se užije prvních nadpřirozených a všeobecných milostí. Ale dosti často neodoláme s touto první milostí pokušení, kdyby nám Bůh ještě zvláštní milosti neudělil: ne že by člověk s první milostí nemohl se uchrániti hříchu, chce-li. Ale on vpravdě nechce, neboť kdyby chtěl, pak by mohl odporovati, poněvadž ona první milost úplně stačí, jen když jí dobře užije. Tak se to stává jeho vlastní vinou, když v pokušení klesá a přemožen bývá: padá dobrovolně. Propůjčí-li

však Bůh ještě svoji zvláštní pomoc, pak nepadne.

3. Tato druhá pomoc, toto zvláštní, přesahující a účiné přispění, aby se cíle došlo, propůjčuje Bůh ne všem a ne vždy: neboť jest to dar jeho zvláštní štědroty a milosti. Bůh uděluje tuto milost lidem podle svého zalíbení a sice těm, kteří se také vůči němu ukazují štědrými, jak prorok o něm praví:[1]) „(Nebo) ke svatým se chováš svatě, k mužům bez úhony bezúhonně, s vybranými vybraně si vedeš, s úskočným však dle jeho úskočnosti". Podle jiného překladu zní to: s dobrým budeš dobrým, vůči štědrému budeš štědrým. Se spravedlivými a upřímnými budeš jednati spravedlivě a upřímně, s převrácenými budeš jednati převráceně, to znamená: platíš touže mincí.

Sv. Ignác[2]) toto dal do svých pravidel: „Čím vnitřněji jest člověk spojen s naším Pánem a Bohem, a čím štědřejším se ukazuje vůči Božímu majestátu, tím štědřejším nalezne vůči sobě Pána a tím schopnějším bude denně větší milosti a duchovní dary přijímati". Totéž učí také sv. Řehoř Naziánský[3]) a jiní sv. učitelé.

4. Co jest štědrota vůči Bohu, to se snadno

---

[1]) Žalm XVII., 26. a 27.
[2]) Inst. S. J. III. pag. 5, Reg. 19 Summ.
[3]) Or. 19 ad Julianum.

pozná ze štědrosti vůči lidem. Býti štědrým vůči člověku, neznamená jen dáti mu, co jsme mu dlužni a k čemu jsme zavázáni, nýbrž dáti mu více než mu patří a náleží. Jen to je štědrota: jiný jest úkon spravedlnosti a jiný povinnosti. Když tedy člověk, který se především stará o to, aby se Bohu zalíbil, se namáhá, nejen svoje povinnosti konati, nýbrž také to, co se nežádá a co už k dokonalosti náleží a to nejen ve velkých věcech, nýbrž i v malých, tak je štědrým vůči Bohu. Vůči takovým jest Bůh také opět nanejvýše štědrým, kteří na takový způsob k němu jsou štědrými. To jsou miláčkové Boží, jimž on své milosti rozdává. Těmto nedává jen ony všeobecné milosti, které stačí k odporu v pokušeních a k přemožení jich, nýbrž i ty zvláštní, přebytečné a účinné, pomocí jichž nijak neupadnou do pokušení.

5. Jak můžeš očekávati, že bude Bůh k tobě štědrým, když ty nejsi vůči němu štědrým? Jsi-li skoupý vůči Bohu, pak zasloužíš, aby také Bůh byl k tobě skoupým. Budeš-li tak vůči němu skrblý a skoupý, že budeš vždy odvažovati a přesně měřiti, zda jsi povinen, nebo nejsi povinen, zda je to povinností pod hříchem, nebo ne, zda pod smrtelným hříchem, či jen pod všedním, pak jsi vůči Bohu skoupý a nedáš mu více

než právě přísně jest žádáno a ještě ani v tom nedostojíš svým povinnostem. V takovém případě bude také Bůh vůči tobě skoupým a dá ti jen tolik, k čemu svým slovem jest zavázán, to znamená, že ti dá všeobecné nutné milosti, které všem dává, které dostačují úplně k odporu vůči pokušení a k uchování se od pádu do něho. Pak se ti bude báti, že ti nedá onu zvláštní, přebytečnou a účinnou pomoc, kterou těm dává, kteří jsou vůči němu štědrými, a s tebou věci skončí tak, že budeš v pokušeních přemožen a do hříchů upadneš.

6. Všeobecně učí theologové a svatí, že hřích může býti trestem za jiný hřích. Tomu třeba takto rozuměti: člověk pozbyl prvním hříchem, kterého se dopustil, zvláštní milosti za trest a stal se nehodným oné milosti: následek toho byl, že i do druhého hříchu upadl. Totéž platí také u všedních hříchů. Ba platí to dokonce i o docela malých chybách a opomenutích a o bezstarostnosti, v níž člověk žije. Tím si může člověk přivoditi nepřízeň Boží a učiniti se nehodným oné zvláštní účinné pomoci Boží, s níž by mohl vytrvati a pokušení úspěšně přemoci: bez ní však bude přemožen a upadne do hříchů.

Na tento způsob vykládají někteří svatí

slova Sirachova:[1]) „A kdo za nic nepokládá maličkosti, pomalu zhyne". Poněvadž malými věcmi pohrdá a nic si z nich nedělá, ztrácí onu zvláštní pomoc Boží, stává se jí nehoden a upadá tak poznenáhlu do hříchů velikých. Stejným způsobem vykládají svatí učitelé slova ve Zjevení:[2]) „Takto však, poněvadž jsi vlažný, a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých". Ačkoliv není vlažný od Boha vyvržen a zavržen, přec jest už blízek toho, aby byl vyvržen a zavržen. Pro svoji lenost a pro spáchané hříchy úmyslně a s dobrým vědomím stává se nehodným oné zvláštní silné pomoci. Bez ní však padne a Bůh ho vyvrhne a zavrhne.

7. Uvažme, jak velice jest se báti, abychom se nestali nehodnými oné zvláštní pomoci Boží pro svoji lenost a ospalost. Jak často jsme pronásledování pokušeními a jak často ve velkém nebezpečenství! Často jsme v pochybnosti: vydržel jsem, nebo ne? Svolil jsem, nebo ne? Upadl jsem do hříchu, nebo neupadl? Jak dobře by se nám shodilo v takových okolnostech a obtížích, kdybychom vždy byli bývali štědrými vůči Bohu a stali se tak hodnými oné zvláštní štědré pomoci Boží, pro niž bychom se dokonale zajistili, že zůstaneme pevnými!

[1]) Sirach XIX., 1.
[2]) Zjevení III., 16.

Bez ní bychom se viděli ve velkém nebezpečenství a byli bychom snad docela přemoženi.

8. Svatý Chrysostom[1]) vykládá toto jako hlavní prostředek přemoci pokušení. Mluví o ďáblu, našem nepříteli, a o ustavičné válce, kterou on nám způsobuje a praví: „Víte, že máme jednoho nesmiřitelného nepřítele, s nímž nemůžeme uzavříti žádný smír. Proto potřebujeme velkou opatrnost. Stále vypovídá nám válku. Nikdy nespí, nikdy neodpočívá. Není žádného klidu zbraní s tímto tyranem. Proto musíme býti pohotově a věnovati velkou starostlivost a opatrnost, abychom nebyli přemoženi".

Jak však máme býti na stráži, jak se máme ozbrojiti, abychom nebyli přemoženi, ale abychom vždy zvítězili a nadvládu si zajistili nad věrolomcem? Svatý Chrysostom odpovídá takto: „Jinak nedobudeme vítězství, než když si zhůry vyžádáme pomoci bohumilým životem". To je ona zvláštní pomoc, kterou vždycky zvítěziti můžeme. Jinak ne. Toto slovo si dobře pamatujme!

Totéž praví sv. Basil[2]) slovy: Kdo si přeje od Boha dojíti pomoci, ten nesmí zanedbati, co jeho povinností jest. Kdo však

[1]) Homil. 60 in Genes., n. 3.
[2]) Constit. monast. c. 1, n. 3.

tak činí, nebude zbaven Boží pomoci nikdy. Proto jest se o to starati, aby nás svědomí naše neodsuzovalo. Sv. Basil jasněji poukazuje, jaké následky to pro nás má, totiž s jakou pečlivostí duchovních cvičení a všech našich děl se máme podjímati, aby nám svědomí nemohlo ničeho vytýkati, abychom vždy zvláštní pomoci Boží hodni byli.

9. Z toho vysvitá, jak nutným jest všímati si dobře maličkostí, jestli je maličkostmi můžeme zváti, které pro nás mohou býti pramenem mnoha dobrého, ale i zlého. Proto praví Kazatel:[1]) „Neboť, kdo se bojí Boha, ničeho nezanedbá". Ví docela dobře, že z maličkostí se klesá do větších. A bojí se stále, jakmile by přestal v takových věcech býti štědrým vůči Bohu, že by také Bůh vůči němu přestal býti štědrým.

Ke konci pravím ještě, že je to nutným, a musíme mnoho toho dbáti tak, že můžeme za všeobecné pravidlo prohlásiti větu: Čím více někdo dbá maličkostí a bezvýznamností, tím jistější jest jeho putování a tím více milostí mu prokazuje Bůh. A právě tak i naopak: Čím méně někdo dbá malých a bezvýznamných věcí, tím ve větším nebezpečí žije: neboť odtud pochází pravidelně všechno zlo pro řeholníky.

---

[1]) Kazatel VII., 19.

To nám naznačuje Kristus, náš Vykupitel, když praví:[1]) „Kdo jest věrný ve věcech nejmenších, jest věrný i ve věcech velkých, a kdo jest ve věcech nejmenších nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých". Chce-li někdo viděti, jak to s jeho pokrokem se má (z toho máme častěji počet vydávati), tak potřebuje jen zvěděti, zda maličkostí dbá, nebo zda propad již oné lehkomyslnosti, která málo toho dá. Shledá-li, že o maličkosti se nestará, že mu svědomí nečiní výčitek, jako dříve, když v něčem takovém chybil, pak se vší pečlivostí má začíti s vážným polepšením.

Sv. Basil praví:[2]) „Kde ďábel vidí, že nás nemůže odvrátiti od řeholního života, hledí nás ze všech sil přesvědčiti, abychom se dokonalosti zřekli a o maličkosti se nestarali. Tak nás uspí do klamné jistoty, jako bychom nemohli Boha ztratiti. Jest se nám však o pravý opak starati, abychom se v dokonalosti nezdržovali, když nás chce odvrátiti od řeholního života. Proto musíme ze všech sil o dokonalost se přičiňovati a velice dbáti maličkostí a věcí bezvýznamných.

---

[1]) Lukáš XVI., 10.
[2]) Serm. de renunt. saeculi, n. 3.

XI.

O své zdokonalení nepracujme všeobecně, nýbrž jednotlivě. Jak mnoho na tom záleží, abychom dobrá předsevzetí a touhy, které nám Bůh dává, prováděli.

1. K našemu pokroku slouží také velice všemi učiteli duchovního života doporučovaný následující prostředek, že totiž na díle svého zdokonalení nepracujeme všeobecně, nýbrž jednotlivě část po části. Kassián[1]) vypravuje, že opat Moses tázal se kdysi při duchovní promluvě ku svým mnichům, čeho by chtěli dosáhnouti tolika námahami, odpíráními a bděními, čeho by chtěli dojíti mnohými modlitbami a tak velkým umrtvováním, jaký jest jejich cíl? Mniši odpověděli: Nebe. Opat odvětil: To je poslední cíl. Já se však

[1]) Collat. 1, c. 4.

táži po nejbližším, po cílech jednotlivých, na které svůj zrak musíte upírati, abyste posledního cíle došli. Cílem rolníkovým jest míti mnoho obilí a mnoho za to dostati, aby mohl v hojnosti žíti. Všechna jeho píle a všechna jeho starost odnáší se ku spracování a zlepšení půdy a na odstranění plevele. To je potřebným prostředkem dosáhnouti cíle. Cílem obchodníka jest zbohatnouti, proto všechnu svoji péči obrací na obchody, a sice na obchody toho druhu, které považuje za nejjistější dojíti svého cíle. Na to věnuje všechnu svoji píli a námahu.

Tak jest to i mnichu dělati. Nesmí jen všeobecně říkati: chci býti blaženým, chtěl bych býti dobrým mnichem, toužím po dokonalosti: nýbrž musí své oko k jednotlivostem obraceti, na jednotlivé vášně, nebo na zvláštní chyby, které mu největší obtíže činí při scházející ctnosti. To musí býti záležitostí jeho srdce. Na tento způsob bude moci vytouženého cíle dosáhnouti, když s pečlivostí a pilností krok za krokem půjde vpřed, tu v tom, tu v onom směru se polepšuje.

2. To je prostředek, který poradil starý jeden poustevník[1]) kterémusi mnichu, který dříve velkou píli a ohnivé nadšení jevil, potom však ve svých duchovních cvičeních

[1]) Vita Patr. l. 5, tit. 7 de patientia, n. 40.

ustal a propadl velké vlažnosti. Nyní opět se chtěl vrátiti k dřívějšímu nadšení, ale všechny dvéře byly uzavřeny. Obrat se zdál příliš obtížný: nevěděl, čím začíti. Starý poustevník ho těšil a povzbuzoval tímto přirovnáním: Otec kterýsi poslal syna svého na pole porostlé trním a hložím, aby ho úrodným učinil. Syn brzy poznal, kolik práce by tam bylo zapotřebí, proto ztratil všechnu chuť. Šel spát a nedělal ničeho. Minul první, minul druhý den. Tehdy řekl otec k němu: „Milý synu, netřeba ti hned celou práci, která má býti vykonána, před oči míti a najednou ji provésti, nýbrž každého dne vyčisť jen část země, kolik zakrylo tělo člověka". Syn to tak udělal a v krátkém čase byl celý pozemek vyčistěn a vzdělán.

3. Hlavní důvod, proč o tak málo pokračujeme a proč nám Pán nedává více milosti, jest po dobré úvaze ten, že neuskutečňujeme ona předsevzetí a touhy, které nám Pán dává. Poněvadž špatně odpovídáme tomu, co nám dal, proto nám nedá nic velikého. Jako učitel nenechá dítě přejíti k dalšímu předmětu učiva, pokud vidí, že nepochopilo a nenaučilo se tomu, co bylo předneseno: tak také s námi to činí Pán, když nás chce k dokonalosti pozdvihnouti. Váhá tak dlouho větší milosti nám uděliti, dokud váháme my udělených použíti. Čím

více se někdo nadchne souhlasiti s onou touhou, kterou mu Pán v modlitbě dal, aby ji provedl, tím více nutí ho udělovati ještě větších milostí.

Případně praví otec Avila:[1]) Kdo dobře užívá toho, co zná, ten dosahuje nutného světla pro to, čeho ještě nezná. Jiný toho nemůže žádati: neboť jemu by mohl Bůh namítnouti: k čemu chceš moji vůli věděti, když ji ani jednou nevyplníš v tom, v čem ji znáš. Když ty neuskutečňuješ ona vnuknutí, která ti Pán dává, jak můžeš žádati, aby ještě větší ti dal? Jak můžeš v modlitbě Boha prositi, aby ti to, neb ono dal, co ty žádáš, nebo za nutné považuješ, když se nechceš polepšiti a umrtviti v tom směru, kde je to nutným, k čemu ti Bůh již častější touhy a vnuknutí dal?

Nevím, jak může někdo pozdvihnouti očí a Boha prositi o něco většího, když ani jednou ve vnější chybě, kterou na sobě má, se polepšiti nechce, nýbrž opět do ní úmyslně padá. Chceme-li tedy pokračovati a od Pána mnoho milostí obdržeti, pak musíme pokorně uskutečňovati všechna vnuknutí a žádosti, které nám Bůh dal.

4. Je všeobecným učení svatých: Kdo dobře využívá obdržených dobrodiní, ten

---

[1]) Avila – Schermer Briefe I., 60 Br.

stává se nových dobrodiní hodným. Kdo jich však zneužívá, nezaslouží nových. V knize Moudrosti se nadhazuje otázka, co bylo příčinou, že manna při prvním záblesku slunce, který na ni padl, ihned se tavila a k ničemu se nehodila: a naproti tomu, hodil-li ji někdo do ohně, že se nerozpustila a žár ohně, který byl větší než slunce ji neroztavil. Odpověď pak jest dána těmito slovy: „Aby bylo známo všem, že dlužno před východem slunce tobě děkovati".[1]) Všichni mají věděti, že se musíme snažiti pomocí milostí, které nám Pán dává, a dobrodiní, kterých z jeho ruky přijímáme, pokroky činiti: neboť za trest připouští Bůh pro nevděčníka a lenivce, který nechce před východem slunce vstáti, aby využitkoval dobrodiní Bohem udělených, že mu slunce pokrm odejme.

Totéž vysvětluje nám Vykupitel[2]) náš ve sv. evangeliu překrásně v podobenství o bohatém králi, který své jmění rozdal mezi služebníky své, aby s ním hospodařili. Když se vrátil do své říše, žádal účty od nich. Chtěl je dle zásluhy učiniti místodržiteli a představenými mnohých měst podle toho, kolik každý z talentů vyzískal. Který 10 talentů vyzískal, stal se místodržitelem desíti měst. Který pět získal, nad pěti byl usta-

[1]) Kniha Moudrosti XVI., 28.
[2]) Luk. XIX., 13 a násl.

noven. Tím ukázal Pán, jak každý král pilnost a věrnost svého služebníka bohatě odmění, že za deset talentů dal mu deset měst: tak také rozmnoží své dary Božské, když využijeme Božských vnuknutí a svědomitě a věrně je splníme. Když jich však řádně nesplníme, tak nejen že nám vezme, co nám dal, nýbrž budeme ještě pokáráni jako onen služebník, který s obdrženým talentem neobchodoval a ničeho nevyzískal.

5. O světoznámém malíři Apellovi se vypravuje: že ani dne nenechal přejíti při svých mnohých a mnohých pracích, aby se necvičil a něco nemaloval. Odňal čas nutným pracím a pravil: „Dnes jsem ještě ani čárky neudělal". Odtud pochází známé přísloví, které můžeme na každé povolání obrátiti, když uplyne den, my ho nevyužitkovali, nebo v něm něco neudělali. Takovým způsobem stal se Apelles vynikajícím a dokonalým malířem.[1])

Chceš-li býti vynikajícím a dokonalým řeholníkem, tak nesmíš ztratiti žádného dne, v němž bys ve ctnosti neučinil aspoň jednoho kroku, nebo jednu čárku. Denně se máš nějakým způsobem umrtvovati a přemáhati, denně při činech, které konáš, nějakou chybu odložiti a tak se staneme denně

[1]) Plinii Secundi Hist. nat. l. 35, c. 12. (edit. Bipont 1788).

lepšími a konečně dokonalými. Zpytuješ-li v poledne svědomí, pohleď, zda jsi toho půl dne prožil bez čárky, nebo puntíku v ctnosti a řekni pak, dnes jsem žádné čárky neudělal. Ach, dnes jsem neudělal žádného pokroku na cestě ctnosti, ani v žádném umrtvení ani ve cvičení pokory, ačkoliv se mi příležitost naskytla. Bez užitku jsem prožil tento den. Tímto způsobem doděláme se poznenáhlu velkých pokroků.

XII.

Abychom došli dokonalosti napomáhá nedopouštěti se dobrovolně chyb a v horlivosti neklesati.

Co nám obzvláštně pomáhá ve vzrůstu ve ctnosti a dokonalosti jest varovati se dobrovolných chyb. Jsou dva druhy takových chyb a všedních hříchů. Jedním druhem jsou ony, do nichž bohabojní lidé ze slabosti, nevědomosti, nebo nepozorností upadají třebas nikoliv bez jakési netečnosti a nedbalosti. Služebníci Boží, kteří v pravdě před Bohem žijí, vědí ze zkušenosti, že takové chyby nevyvolávají tak trpkost, jako spíše pokoru v nich. Vědí zároveň, že k vůli takovým chybám neodvrací Pán od nich své tváře, ba naopak přesvědčují se více o milosti a lásce Pána a dostávají pro jejich pokorné obrácení se k němu nového ducha.

Je ještě jiný druh chyb a hříchů, kterých se lidé dobrovolně a úmyslně dopouštějí, poněvadž jsou ve službě Boží vlažní a leniví a tyto chyby připravují nás o mnohá velká dobrodiní Boží, která bychom jistě obdrželi, kdybychom se jich nebyli dopustili. Proto odvrací dosti často Pán tvář svou od nás, když se modlíme a odňata nám bývá mnohá milost. Chceme-li tedy pokroky činiti a větších milostí od Pána býti hodni, tak jest se nám uvarovati dobrovolných chyb. Je dosti na těch, kterých se dopouštíme z nevědomosti a nepozornosti, žádných jiných nechtějme! Máme dosti na roztržitostech při modlitbě, které pocházejí z těkavosti naší obrazotvornosti: nepotřebujeme ještě dobrovolné a úmyslné roztržitosti. Máme dosti na chybách, kterých se dopouštíme ze slabosti proti pravidlům našim, a nepotřebujeme je úmyslně přestupovati.

2. Sv. Basil jmenuje nám ještě jiný prostředek dojíti dokonalosti a ujišťuje, že velice k tomu dopomáhá, a že jsou možny v krátkém čase velké pokroky. Tento prostředek záleží v tom, že se nezastavíme na cestě ke ctnosti. Jsou lidé, kteří časem velkou horlivost vyvinou, ale pak opět náhle ustanou. Běž na započaté cestě stále ku předu a nezastav se: neboť na cestě duchovního života se daleko dříve unavíš, odpočineš-li si, než když ne-

budeš vůbec odpočívati. Při tělesných cvičeních je tomu docela jinak. Tělo se totiž vyčerpává činností, duch však činností sílí. Čím více se tělesně unavujeme, tím slabší jsme: čím více je duch činný, tím více síly načerpal. Luk praskne, čím více jest napjat: duch však tenkráte, když není napjat.

3. Sv. Ambrož[1]) praví: Je snažší do žádného hříchu neupadnouti a nevinnost si zachovati, než po pádu opravdu se káti. Právě tak je snažší zachovati nadšení k modlitbě a k pobožnosti, než po několikadenní roztržitosti opět se na mysli sebrati. Kovář, který vytahuje žhavé železo z výhně, kde se stává měkkým a poddajným k jakémukoliv spracování kladivem, nenechá ho nikdy docela vychladnouti, nýbrž dává ho stále do výhně, aby žhavým zůstalo.

Stejně nesmíme nechati vyhasnouti žár pobožnosti: neboť jakmile srdce zchladne a ztvrdne, nepřijdeme tak snadno do prvního žáru. Tomu nás učí i zkušenost. I kdyby člověk udělal sebe větší pokroky v ctnosti, zůstane-li jen čásek bez starosti, roztržitý, a zanechá-li svých zbožných cvičení: je rychle všechno ztraceno, čeho si získal v dlouhé době, tak že brzy žádné stopy po tom neshledá, co dříve měl, a jen s námahou může

[1]) Adagia Pauli Manutii pag. 1104 (Ursellis 1603).

opět toho dojíti. Takové obtíže se mu nyní navalí. Naproti tomu setrvají snadno v činnosti a učiní v krátkém čase velké pokroky, jejichž život jest horlivý a kteří se snaží si ho udržeti svědomitými předsevzetími při svých duchovních cvičeních a věrným vytrváním v žáru pobožnosti. Důvod pak proto je tento: neztrácejí čas a neničí, co vykonali, jako leniví a vlažní, jejichž celé zaměstnání jest při častém odpočinku stavěti a ničiti, plésti a rozplétati látky, takže nikdy nemohou býti hotovi. Oni nadšení, ale daleko vzdálení toho, aby své dílo zničili, pracují nezadržitelně dále a získávají denním cvičením větší sílu a uzpůsobilost ještě více a lépe pracovati. Tak se jim podaří v krátkém čase v dokonalosti olbřími kroky kráčeti. To je to, o čem se praví v příslovích: „Na mizinu přivádí ruka líná, ruka však přičinlivých obohacuje“;[1]) „ale touha pilných splněna bude“.[2])

4. Starý kterýsi poustevník srovnává vlažné a ospalé mnichy z jedné strany s pilnými a nadšenými z druhé strany a praví: vlažní a nedbalí, kteří se staví ve svých pokrocích stářím zemdlení, a nemohou s místa, jsou jako staří sluhové v šlechtických domech. Tito nedělají již ničeho, jen se ukazují, sedí u brány paláce a vykládají historky. Dává

[1]) Přísloví X., 4.
[2]) Přísloví XIII., 4.

se jim jako starým služebníkům zaopatření: ale u svého panstva si více nezískávají přízně: a ani se na ně více nemyslí. Vidíš však ještě jiné, nové služebníky, mladé muže, tak pilné a pracovité ve službách panstva, že po celý den nestojí a sednouti ani nemohou. Sotva přijali jeden rozkaz od panstva, již ho také ihned vykonali. Takoví v přízni a ve cti budou pokračovati. Tak je tomu také při pilných a nadšených řeholnících.

XIII.

Tři jiné prostředky postupovati ve ctnosti.

1. Sv. Basil[1]) a s ním všichni svatí učitelé všeobecně doporučují vynikající prostředek pro náš pokrok a ten je: „Máme vždy oči obraceti k lepším a k těm, kteří se více v ctnosti vyznamenali a leskli, a snažiti se máme jich následovati". Totéž učí opat Antonín.[2]) Praví: řeholníku jest se podobati včele pracovnici, která ze všech květin sbírá, aby med snesla. Také řeholníku jest se učiti od jednoho skromnosti, od druhého mlčenlivosti, od jiného vyrovnanosti a odevzdanosti. U každého musíme se na to dívati, co na něm nejvíce napadá, abychom ho mohli následovati. Také o něm vyzvěďme,

---

[1]) Serm. de renunt. saeculi, n. 2.
[2]) Athan. in Vita S. Anton, c. 3.

jak se sám držel a choval, že tím tak velikým svatým se stal.

2. Je to jedna z velikých předností, které máme v řádě, a pro kterou sv. Jeroným přednost dává životu ve společnosti před životem osamoceným a ten také doporučuje více než onen. Vynikající a vznešený Lakedemoňan[1]) jménem Karilaus byl otázán, který stát za nejlepší ve světě považuje. Na to odpověděl: „Ten, v němž občané zápasí o přednost ve ctnosti bez křiku a nepokoje". Také tuto milost mezi jinými v řádě nám Pán udělil. Kéž se Božímu Veličenstvu zalíbí, aby tak vždy zůstalo!

Ve všech státech světa směřuje všechno zápolení, snažení a zápasení k bohatství, jmění a ke cti: ale tak snadno se nenalézá člověk, který by pro ctnost s jinými zápasiti chtěl. Proti tomu v řádě odnáší se za dobroty a milosrdenství Božího všechno snažení bratří k tomu sebezapříti a růsti ve ctnosti a dokonalosti. Všechno snažení a zápolení směřuje tam, aby každý byl ctnostnější, pokornější a poslušnější než jiný a to se všechno děje bez hluku, bez stranickosti, bez hanění, všechno se děje se svatým nadšením a se svatou žárlivostí.

3. Není to nějaká malá milost a dobro-

[1]) Plutarch in Vita Cleonsenis.

diní, ba mnohdy je velkou milostí, že nás Pán do řádu uvedl, v němž ctnost má hodnotu a cenu, kde učený a kazatel ne proto je ctěn a vážen, že jest velkým učencem, nebo vynikajícím kazatelem, nýbrž proto, že se vyznamenal v pokoře a v umrtvování sebe. Tam se namáhají všichni pokroky činiti ve ctnosti a povzbuzují nás svým příkladem k pokroku. Z takových poměrů jsme povinni těžiti a jako prvního prostředku pro sebe použíti.

4. Z toho můžeme další prostředek odvoditi, totiž povinnost svým spolubratřím dobrý příklad dávati, aby všichni, když se navzájem pozorují, v pobožnosti rostli a Boha chválili, jak sv. Ignác, nebo ještě více, jak sám Spasitel náš se vyslovil v evangeliu: „Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích“.[1])

Víme věru předobře, jakým vynikajícím prostředkem jest dobrý příklad a jak na jiné působí. Dobrý řeholník způsobuje v domě svým příkladem daleko více užitku, než všechny promluvy a kázání, které bychom mohli míti. Lidé věří mnohem raději tomu, co očima vidí, než co slyší. Jsou přesvědčeni, že je možno konati, co od jiného sku-

[1]) Mat. V., 16.

tečně vidí vykonáno a cítí se tím neobyčejně nadšeni a povzbuzeni podobně tak činiti. To je ten tepot křídel oněch svatých bytostí, na které se díval prorok Ezechiel:[1]) „Lomoz křídel živočichů, tepoucích jedním o druhé a rachot kol jdoucích za živočichy, zvuk lomozu velikého".

Toto se stává, když ty svým dobrým příkladem srdce svého bratra zasáhneš a pohneš ho ke skroušenosti, k pobožnosti a k touze po dokonalosti.

5. Svatý Bernard[2]) vyznává sám o sobě, že ho podivuhodně na počátku jeho řeholního života uchvátil pohled na některé řeholníky pravého duchovního a povznášejícího života, že jeho duše rozkoší a pobožností a jeho oči slzami naplněny byly. Ale nejen pohled na ně, nýbrž už vzpomínka na takové, které on poznal, a kteří nyní jsou nepřítomni, nebo již zemřeli, takový dojem na něho činila. Něco podobného praví Písmo Sv. o králi Josiášovi: „Památka Josiášova jest jako vonidlo, vyrobené uměním mastičkářským: v ústech všech je jako med sladké, jest jako hudba na hodech vinných".[3])

Také nám jest se podle vybídnutí apoštola po tom se snažiti, abychom byli „vůní

[1]) Ezech. III., 13.
[2]) Serm. 14, in Cant., n. 6.
[3]) Sirach IL., 1.

Kristovou". Musíme býti jako vonné koření, jako sklenice s líběvonícím obsahem, která rozšiřuje svoji vůni a každého sílí a obživuje, který s ní jen do styku přijde. To nám musí býti hlubokým důvodem, abychom se vážně usilovali o ctnosti a abychom nikdy svým spolubratřím nedali příležitost pohoršiti se. Nebo jako dobrý řeholník svým příkladem mnoho prospívá a je schopen celý dům vzdělati a za sebou strhnouti: právě tak škodí nehodný řeholník velmi mnoho a může celou společnost zahubiti a za sebou svésti. Ano jest jisto, že příklad ve zlém více působí než v dobrém. Důvod pro to je v naší převrácené přirozenosti, která je více nakloněna ke zlému než k dobrému.

6. V páté knize Mojžíšově naporučil Bůh vojevůdcům, aby vždy, když do bitvy půjdou, nejprve všemu vojsku prohlásili: „Kdo jest (mezi vámi) bázlivý a lekavého srdce? Ať vystoupí a vrátí se domů, aby nestrašil srdce svých bratří, jako je sám přestrašen".[1])

Také uvádí důvod, proč to tak má býti. Totéž způsobuje lenivý a nedbalý řeholník v řádě svým zlým příkladem: činí také jiné neschopné k bitvě a podstoupiti to, co k dokonalosti patří: nakazí je svojí ospalostí a leností. Proto píše Faustus,[2]) biskup z Diez

[1]) Deut. XX., 8.
[2]) Serm. 1. ad Monach. n. 3.

ve Francii: kteří se rozhodli s mnohým jinými společně žíti, konají to s velkým prospěchem nebo s velkým nebezpečenstvím pro jiné podle toho, jsou-li horlivými, nebo nedbalými.

7. Můžeme ještě třetí prostředek jako podklad k témuž cíli uvésti, totiž povinnost povznésti a dobrý příklad dáti nejen k vůli našim spolubratřím, se kterými žijeme a se denně stýkáme, nýbrž k vůli celému světu, aby snad pro nás řád dobré jméno, které měl, neztratil: vidíme, jak světští lidé obyčejně posuzují podle jediného celý řád. Hřích jednoho řeholníka zdá se jim jakoby společný celé společnosti, jako dědičný hřích, jakoby společný majetek všech spolučlenů. Hned se říká: řeholníci také nežiji v pořádku, činí to a to, i když jen jeden jediný se zapomene a nevázaně si počíná.

Proto je každý jednotlivec z tohoto důvodu povinen řádně žíti, aby se dobrá pověst a úcta k řádu zachovala a množila a aby nikdo svojí chybou a nedokonalostí zeslabení dobrého jména a úcty nezavinil, které požívá řád Boží dobrotou. Tato povinnost zavazuje nás obzvláště, poněvadž oči všech se na nás obracejí: „Vždyť jsme se stali podívanou světu, jak andělům, tak lidem".[1])

[1]) I. Kor. IV., 9.

Světští lidé nemají žádného práva chybný krok jednotlivce celému řádu připisovati: nicméně pravdou zůstane, že záleží zdar, dobrý pokrok řádu od pěkného chování se jednotlivců, jeho zánik od opačného chování: neboť jednotlivci tvoří dohromady řád.

8. Proto musí se každý držeti dobře jako dobrý vojín na stráži! Přihlížej každý, aby jeho vinou nebyly prolomeny kroky dokonale zřízených řad. K tomuto cíli bylo by spasitelným, kdyby si každý jednotlivec představil, že k němu mluví společnost řádová, jeho matka, týmiž slovy, která ona svatá matka Makkabejská promluvala ke svému nejmladšímu synu, aby ho nadchla trpěti a zemříti za zákon: „Synu můj, smiluj se nade mnou, která jsem tebe devět měsíců v životě nosila, tři roky ti mléko dávala, tebe krmila a k tomuto věku tě přivedla“.[1])

Můj synu, měj smilování se mnou, která jsem tě v životě nosila nejen devět měsíců, nýbrž dvacet, třicet i více let! Tobě jsem dala mléko po 3 léta po dobu tvého zkušebního času. Tebe jsem na vlastní útraty vychovala ve ctnosti a ve vědě, až jsem tě umístnila na místo, kde nyní jsi. Proto, prosím tě, měj se mnou smilování! Ať netrpím k vůli tobě žádné škody! Nezarmucuj

[1]) II. Makk. VII., 27.

moje stáří! Neobracej nikdy proti mně zbraně, se kterými jsem tě vyzbrojila k tvé spáse, k tvému pokroku a k dobru bližních, a také nikdy proti sobě! Co ti má býti podporou a prostředkem více býti vděčným, pokorným a umrtveným, neobracej nikdy k tomu, abys byl ješitný, nevázaný a neumrtvený!

XIV.

Máme se vždy chovati tak, jako prvního dne vstupu do řádu.

1. Kterýsi starý mnich tázal se kdys opata Agatona,[1]) jak by se chovati měl ve svém mnišském životě. Agaton odpověděl mu: „Uvaž, jakým byls prvního dne, když svět opustils a do kláštera byls přijat. A zůstaň takovým vždy". Chceš-li věděti, jak se staneš dobrým řeholníkem a jak bys mohl velké pokroky činiti ve ctnosti a dokonalosti, jest toto významným prostředkem k tomu. Uvaž tedy, jakým byls prvního dne, když opustils svět a do řádu byls přijat, a takovým zůstaň vždy! Pomysli, s jakým nadšením a sílou opustils svět a všechno, cos v něm měl, rodiče, přátele, známé, jmění a majetek, rozkoše a zábavy, pohrdej dále světem, dále

---

[1]) Vita Patr. l. 5, libell. 10, de discret., n. 8.

zapomínej svých příbuzných a rodičů, pohrdej dále rozkošemi a pohodlím, a pak budeš dobrým řeholníkem.

2. Uvažuj dále, jak pokorně a vytrvale žádals býti přijat do řádu, a jak se ti zdálo nebe otevřené, když ti bylo onoho dne slíbeno, že budeš přijat, a jak ses cítil závázán vděčnosti za tak velkou milost a dobrodiní Bohu a řádu sloužiti. Nuže vytrvej také nyní ještě v onom vděčném uznání! Považuj se i nyní ještě právě tak jak prvního dne dlužníkem! Pak budeš pokroky dělati v řádě.

Uvaž konečně, s jakou pobožností a skromností začals hned jsa přijat, s jakou poslušností, s jakou pokorou a ochotností, s jakým klidem a odevzdaností: a tak vytrvej vždy! Pak budeš pokroky činiti a růsti ve ctnosti i v dokonalosti.

3. Tento prostředek jest, jak brzy uvidíme, ode všech svatých učitelů velice doporučován. Musíme mu však také dobře rozuměti. Nechci říci: že nesmíte nyní na vyšším stupni ctnosti státi, než na jakém prvního dne po vašem vstupu do řádu. Starší nesmí býti nikdy spokojen se ctností novice. Je přirozené, že starší musí vyšší stupně ctnosti míti a větší pokroky činiti než novic, který právě začíná, jako musí býti dále ve studiu onen, který již deset let studuje, a více

musí věděti než začátečník. Řád je školou ctnosti a dokonalosti: proto musí ten, který již delší dobu v této škole jest, také více uměti a dále pokročiti.

Člověku, který s velkým nadšením a pln odvahy studium začal, potom však zemdlel a ochabl, říkáme, že se má vrátiti opět k nadšení původnímu, k starostlivosti a pečlivosti, jakou měl na počátku, pak mu to se studiem půjde lépe.

Tak chceme i zde říci: vrať se zpět k prvnímu nadšení, se kterýms začal prvního dne nastoupiv cestu ctnosti! Pomysli, s jakou ododvahou, s jakým ohněm jsi tehdy začal Bohu sloužiti! Tehdy ti nevadilo nic. Nic ti nepřipadalo těžkým. S tímže nadšením, s touže silou a vytrvalostí jdi také nyní vpřed: pak učiníš velké pokroky v řeholním životě. To je to, co chtěli svatí učitelé o tomto prostředku říci.

4. Svatého Antonína prosili kdysi jeho učeníci, aby pronesl k nim nějaká duchovní napomenutí pro jejich pokrok. Svatý začal své napomenutí dle sdělení sv. Athanáše[1]) těmito slovy: „Prvním zákonem pro vás budiž, aby žádný nepopustil pokud se týká svého učiněného předsevzetí; každý se musí ustavičně zdokonalovati jako začátečník

[1]) Athan. in Vita s. Antonii c. 15.

v tom, co začal". Toto napomenutí jim opakoval velice často, když již byl blízek smrti: to mělo býti jako jeho testament a jeho poslední vůle do jejich srdcí hluboce vštípeno. Proto jim na srdce kladl jemnými, ba otcovskými slovy tuto povinnost, když pravil: „Děti moje, jdu nyní cestou svých otců"[1]) dle slov Písma. Již zve mne Pán. Přál bych si poklady nebeské viděti. Vás však, mé drahé děti, napomínám: nedopusťte, aby zmařeny byly námahy tak dlouhého času! Myslete si, že jste dnes do řádu vstoupili a síla počáteční vůle poroste vždy". Chcete-li pokroky činiti v ctnosti a dokonalosti, pak toto mějte vždy před očima! Myslete každého dne, že zase začínáte! Chovejte se jako o dni svého přijetí: potom budete dobrými řeholníky. Takové napomenutí čteme také v jednom listě, který se neprávem připisuje sv. Augustinu: „Zapomeň všechno minulé, představuje si každého dne, že začínáš znova!"[2])

5. Osvětluje to sv. Antonín[3]) přiléhajícím příkladem: panský služebník i kdyby svému pánu mnohé služby prokázal a sebe více se unavil, je přece vždy ochoten a připraven dáti se do nové práce a je ochoten všechno konati, co se mu poručí, jako by to byl první

---

[1]) l. c. cap. 58.
[2]) (Pelag) Epist. od Demetr. Virg. c. 27.
[3]) Athan. in Vita s. Anton. c. 15.

den, o kterém nastoupil službu, a jako by doposud nekonal nic. Právě tak, praví on, musíme sloužiti Bohu, svému Stvořiteli a Pánu.

Vznešený příklad toho máme na slavně svatém Bernardovi.[1]) O něm vypravuje Surius, že považoval za lidi, za svaté a dokonalé jen ty, kteří velké pokroky udělali a daleko v předu byli. Takoví, mínil on, mohou si již v něčem dovoliti nějakou výjimku a volnost. Takový názor nás uchrání docela dobře před posuzováním jiných, když výjimky při nich vidíme. Sebe však vždycky považoval sv. Bernard za začátečníka a novice, jemuž takové výjimky a svobody nepatří. Proto také nikdy neustal od nejpřísnějšího, věrného zachování pravidel, také se nikdy nevzdaloval obyčejné práce a pokořujících cvičení. Byl vždy první ve všech cvičeních poslušnosti, první bral do rukou metlu, nebo hadr. Měli-li jiní nějakou ruční práci, které se nemohl účastniti, staral se o to, aby neztratil nějakou příležitost odškodniti se tím, že ještě poníženější a nižší práci na sebe vzal, než oni měli. Nechtěl míti přednosti před jinými, ani výjimky. Tu vzal lopatu a počal kopati, nebo vzal sekyru a počal štípati dřevo a na zádech odnesl je do kuchyně a měl velkou radost, když takovými pracemi mohl se za-

[1]) Surius VIII., Vita s. Bernardi l. 1, n. 22.

bývati. To všechno považoval za nutné pro svůj pokrok. Nikdy nemyslil jako jiní, kteří, když něco takového činili, byli toho názoru, že toho činiti jim pro sebe netřeba, nýbrž jen pro příklad jiným. Je to dobré, když něco dobrého konáme pro dobrý příklad jiným; daleko lepší by však bylo, kdybychom byli přesvědčeni, že nám je toho zapotřebí, jak to svatý Bernard myslil, že jemu toho třeba jest.

6. Svatý Antonín spojuje s tímto ještě jiné velice důležité poučení, jímž dříve uvedené ještě více bude osvětleno. Aby nezůstal pozadu, nebyl spokojen s prvním nadšením, se kterým začal, nýbrž chtěl stále vpřed, aby stále rostl a přibíral. „Každý musí ustavičně se zdokonalovati jako začátečník“[1].) Jako který právě začíná Bohu sloužiti, snaží se denně více a dokonalejšího na sebe bráti v tom mínění, že dosavadní jeho konání bylo jen chyba a hřích a že se musí učiniti hodným pochvaly a odměny: právě tak musíme i my jednati, jako bychom posud ničeho nebyli nevyzískali, nýbrž jen utratili a rozházeli.

7. Tento prostředek hodí se pro každého, jak sv. Řehoř praví:[2]) „Třeba by i sebe dokonalejší byli. Prorok David, tento dokonalý

---

[1]) 1 c., cap. 15.
[2]) Moral. l. 22, c. 4.

muž, pravil jako začátečník: „Řekl jsem: nyní začínám".[1]) Také v nejvyšším svém stáří žil ve službě Boží s takovým nadšením a horlivostí, jako by teprve začal jemu sloužiti. Takové mínění jest všem dokonalým lidem vlastním. Jest v souhlasu s výrokem Písma". „Když je člověk u konce, tu teprve počíná: a když přestane, bude na rozpacích".[2])

Praví služebníci Boží žijí s takovou pečlivostí a s takovým nadšením čím dále, tím více pokročiti, a k cíli se přiblížiti, jako ti, co našli poklad. Sv. Řehoř[3]) praví na tato slova: „Ti, kteří kopajíce hledají poklad, pracují s tím větší horlivostí, čím hlouběji již jsou a čím více vykopali. Vědí nyní, že jsou tím blíže pokladu, který chtějí vykopati, a že jen málo se nedostává, aby se ho zmocnili. Proto se povzbuzují ještě k horlivější práci a kopou ještě s větší radostí a rozkoší. Právě tak pracují ti, jimž pokroky a dokonalost na srdci leží, že s tím větším nadšením postupují, čím více se blíží k cíli. Již jsou blízko cíle! Statečnost! Jen opatrně! Jen mála se nedostává a budeme u cíle, u pokladu".

Apoštol praví: „Nýbrž napomínáme, a to tím více, čím více spatřujeme, že den se blíží".[4])

---

[1]) Žalm LXXVI., 11.
[2]) Sirach XVIII., 6.
[3]) Moral. l. 5, c. 5. [4]) K Žid. X., 25.

Apoštol chce tím říci dle výkladu sv. Řehoře: práce musí býti tím horlivěji konána, čím bližší jest odměna a odplata. Čím blíže ke středu přichází padající kámen, tím větší rychlostí a prudkostí se žene až dopadne. Stejným způsobem spěchá a sice tím více, čím blíže jest svému cíli, kdo ve ctnosti a dokonalosti stále pokračuje k Bohu, svému středu a konečnému cíli. To jsou, jak svatý Basil[1]) praví, horlivci v duchu, které sv. Pavel označuje slovy: „Co do pečlivosti nebuďte liknavi: duchem buďte vroucí sloužíce Pánu".[2])

Jsou mnozí, kteří při vstupu do řádu začali s horlivostí, ale jakmile vyšli z noviciátu, zemdleli a dělali ze sebe starce. Ti nejsou vroucí duchem, ale leniví a vlažní. Vroucí v duchu jsou ti, praví sv. Basil, kteří ustavičně žijí jako v první den, se žhavou touhou a neukojitelným hladem, kteří nikdy nebudou nasyceni a nikdy unaveni ve službě Boží, nýbrž bez přestání budou si žádati ještě více jemu sloužiti dle slov proroka: „A v jeho přikázáních velkou zálibu má".[3])

---

[1]) Reg. brev. interrog. 259.
[2]) K Řím. XII., 11.
[3]) Žalm CXI., 1.

XV.

Velmi užitečným jest stále se tázati, proč vstoupils do řádu?

1. Pro vzrůst ve ctnosti a v touze po dokonalosti může nám dobré služby konati ještě jiný prostředek, kterého používal sv. Bernard dle podání Suria.[1]) „Bernarde, Bernarde, k čemuž sem přišels?“ Toto slovo znělo mu stále v srdci, často i v ústech. Tak čteme také o sv. opatu Arseniovi,[2]) že se sám sebe často tázal: „Arsenie, Arsenie, k čemu sem přišels? Co bylo tvým cílem a tvým úmyslem, když svět opustils a řád sis zvolil? Nemělo býti jedinou snahou ve všem se Bohu líbiti, o přízeň a lásku lidí se nestarati a nedbati toho, jsi-li od lidí ceněn a za něco lepšího považován? Proto pečuj nyní jen o to a nestarej se o mí-

[1]) Surius VIII., Vit. s. Bernardi l. 1, n. 18.
[2]) Dorotheus doctr. 10.

nění a oceňování u lidí: neboť to náleží světu, kterýs opustil, proto neobracej srdce svého opět zpět k němu: neboť málo by ti to pomohlo, kdybys jen tělem v řádě žil, se srdcem však zůstal ve světě, touže po uznání a oceňování u lidí.

2. Takovými myšlenkami povzbuzovali se svatí velmi často. Tak musíme i my se povzbuzovati a pobádati chceme-li další pokroky činiti a přemoci všecky těžkosti, s kterými se v řádě potkáváme.

Připadá-li ti poslušnost obtížnou, povzbuď se slovy: k čemus do řádu vstoupil? Snad proto, abys podle své vůle jednal? To přece nikoliv, nýbrž abys plnil vůli jiného! Jak tedy chceš svou vůli plniti? Pociťuješ-li snad nějaké tvrdosti chudoby, pak se musíš tímto způsobem povzbuditi: Přišels sem snad za tím účelem nějaké pohodlí nalézt, všeho mít v hojnosti a plnosti, nijak si ničeho neodpírat? Nepřišels sem proto, abys chudým zůstal a jako skutečný chudý nouzi trpěl? Do čeho si můžeš naříkati? Napadá ti, že si tě nikdo nevšímá, pak se povzbuzuj myšlenkou a těš se: žes nevstoupil do řádu proto, abys něco platil a ve vážnosti byl. Vstoupils proto, abys od lidí byl zapomenut a abys nedbal mínění a oceňování světa. Proč bys tedy pohrdal tím, k vůli čemu jsi přišel, a opět po tom toužil, cos opustil?

Neplniti svou vlastní vůli, chudým býti, bídu trpěti, toužiti po tom, abys byl zapomenut a za nic považován, to se jmenuje býti dobrým řeholníkem. To znamená světu odumříti a Bohu jedině žíti.

3. To je to, proč jsme do řádu vstoupili, a pravděpodobně by nám to málo pomohlo, v řádu žíti, kdybychom nechtěli konati, proč jsme tam vstoupili. Místo samo nečiní ještě svatým, nýbrž život řádný, život dokonalosti. To praví sv. Augustin v jedné řeči k poustevníkům velmi krásně:[1]) „Jsme na místě osamělém, jsme v poušti, ale místo nečiní nás svatými, nýbrž bohumilé konání posvěcuje místo i nás". Místo může býti svatým, vy můžete býti uzavřeni v klášteře, přece však můžete hřešiti vždy a zavrženi býti, to chce sv. Augustin tím říci. Proto nespolehejte na to, neboť andělé i v nebi zhřešili, Adam zhřešil v ráji a přece nebylo světějších míst nad tato. Místo nečiní svatým. Neboť kdyby místo mohlo obyvatele posvětiti, pak by ani člověk, ani andělé nebyli ztratili svou důstojnost: ani anděl nebyl by svržen s nebe, ani člověk nebyl by z ráje vyhnán. Nemysli, že jsi již v bezpečí a žes dokonal svoje dílo, když můžeš říci: Jsem řádovým knězem a náležím k Tovaryšstvu Ježíšovu! To všechno

[1]) Serm. 27 ad Fratres in eremo.

nestačí, nebudeš-li konati to, proč jsi do řádu vstoupil. Pomysli, žes do řádu nevstoupil, abys byl pilným studentem, velikým učencem, vynikajícím kazatelem, nýbrž jen proto, abys byl dobrým řeholníkem a dokonalosti dosáhl!

4. Ach, jak málo na tom záleží, jsi-li více, nebo méně učeným, jsi-li vynikající kazatel, nebo jen prostřední! Daleko více, ba všechno na tom záleží, jsi-li dobrým řeholníkem. Nebo co děláme, když nežijeme jako takový? A co jsme doposud vykonali, když jsme toho ještě nedosáhli? Čím jsme se zaměstnávali, když jsme se nezaměstnávali tím, za čím jsme přišli? Příteli, proč jsi přišel? Skládej často účty a taž se sám sebe: Ach, můj Bože, kdybych čas, který jsem prožil v řádě jesuitském, v jiném povolání, nebo stavu byl prožil, jak daleko bych již byl? Kdybych se byl stal malířem, uměl jsem již dokonale malovati. Kdybych se byl stal vyšivačem zlatem, již bych byl rozuměl svému zaměstnání dokonale a mohl jsem ze svého zaměstnání dokonale žíti. Avšak já jsem si předsevzal státi se dokonalým řeholníkem a nepřivedl jsem to k ničemu.

Tak mnoho let již chodím do školy ctnosti a nenaučil jsem se posud ani prvním písmenům abecedy. Ještě jsem nevystoupil ani na první stupeň pokory. Za sedm let můžeš

býti dokonalým theologem a filosofem. Za tolik však let není ze mne ještě dokonalý řeholník! Kéž bychom pravé ctnosti s toutéž pilností a stejnou starostlivostí hledali a konali, jako jsme hledali učenost a o ní zápasili!

5. Svatý Bernard praví:[1]) „Mnozí hledají vědu, málokteří svědomitost: kdybychom s touže horlivostí a snahou hledali svědomitost, s jakou hledáme světskou ješitnou vědu, jistě bychom ji byli rychle dosáhli a většího užitku došli. Nebylo by to opravdu mnoho, kdybychom právě tolik pilnosti a starostlivosti věnovali na své pokroky, jako věnujeme na dosažení vědy.

Svatý Dorotheus praví:[2]) z následující úvahy jsem měl veliký prospěch: když jsem ve světě studoval, byl jsem při všem, co jsem studoval, nebo konal, tak pohroužen, že jsem si na nic jiného nevzpomínal, na nic jiného nemyslil. Ani na jídlo jsem nemyslil. Myslím, že jsem neměl času mysliti na to, co budu jísti. Kdybych nebyl býval ve společnosti dobrého přítele, který se o to staral, aby se mi jídlo připravilo, a kdyby mne nebyl zavolal k jídlu, býval bych často na to zapomenul. Moje horlivost ve studiu a žízeň po vědění byly tak veliké, že jsem i při jídle vždy měl knihu

---

[1]) De interiori domo c. 10. (Append.)
[2]) Doctr. 10.

otevřenou. Jedl jsem a zároveň studoval. Přišel-li jsem večer z učení, ihned jsem rozsvěcoval lampu a studoval do půl noci. Šel-li jsem spát, bral jsem ještě do postele knihu ssebou, abych po kratičkém spánku opět mohl studovati. Zkrátka byl jsem tak pohroužen do studia, že jsem nenalézal zalíbení v ničem než ve studiu. Později, až jsem vstoupil do řádu, myslil jsem často a říkal sám k sobě: „Tys tolik námahy a horlivosti věnoval naučiti se řečnictví, čím větší péči bys měl věnovati dosáhnouti pravé ctnosti a pravé vědomosti?" Z toho, jak se přiznává, načerpal dosti síly.

6. Jest jistě slušno, abychom se takto povzbuzovali a pobádali. Více však nám musí na tom záležeti, abychom byli dobrými řeholníky než dobrými studenty a učenci. Proto musí všechna naše pilnost a horlivost k tomu směřovati, abychom Boží moudrosti dosáhli: to musí býti naším jediným snažením. Syn Boží na zemi neměl žádného jiného zaměstnání než naší lásce se věnovati a pro naši spásu s tolika obětmi působiti: jak mohli bychom na něco jiného mysliti, než abychom Boha milovali a jemu se líbili a jeho větší čest hledali a ji šířili? „Proto pozdvihněte ochablé ruce a zemdlená kolena (svá)".[1]) Za-

[1]) K Žid. XII., 12.

nechme každé lenosti a umdlenosti! „Snažme se tedy vejíti do odpočinutí toho, aby nepadl někdo ve stejném příkladě nevěry“.[1]) Žijme dobře a vystupujme na vrchol dokonalosti a vznešenosti, „až na horu Boží Horeb!“[2])

7. Když pocestný dlouho ráno spal, snaží se všechno vynaložiti, aby ztracený čas opět nahradil. Snaží se ze všech sil dospěti těch, kteří ho předešli. Tak jest i nám zrychliti a uspíšiti krok, abychom ztracený čas nahradili. Ach, jak daleko jsou moji spolucestovatelé, moji bratři přede mnou! Jen já jsem se opozdil. Před nimi jsem cestu nastoupil: neboť před nimi jsem vstoupil do řádu. O kéž nás hodně bolí, že jsme doposud tolik času utratili! Jak nás to má boleti, aby nám to bylo pobídkou s tím větším spěchem postupovati!

8. Ze života otců může zde tento příklad posloužiti. Mladý muž chtěl do řádu vstoupiti: ale matka chtěla zmařiti jeho dobrý úmysl. Uvedla pro to mnoho důvodů. Syn však nechtěl poslechnouti a vzdáti se svého úmyslu. Stále se jako štítem bránil slovy: „Chci svoji duši spasiti. Chci si svoji spásu zabezpečiti: to je to, na čem mi nejvíce zá-

---

[1]) K Žid. IV., 11.
[2]) III. Král. XIX., 8.

leží". To byla vždy jeho odpověď na odpornou naléhavost matčinu.

Když konečně uviděla, že všechny její důvody a její nepřející tomu bytost nic nepomáhají, nechala ho činiti, co sám chtěl. Tak vstoupil do řádu. Pozvolna počal umdlévati a vésti v řádě lehkomyslný a nedbalý život. Brzy na to zemřela jeho matka. Sám upadl do těžké nemoci. Jednoho dne vystoupila horečka tak vysoko, že zůstal bez sebe. V duchu pak byl vytržen a zdálo se mu, že byl předveden před Boží soud. Tam předstoupila i matka jeho s mnohými jinými, kteří měli býti zavrženi. Když matka pohlédla po těch, kteří měli býti zavrženi a uviděla tam také svého syna, tu zvolala plná podivu: „Co je to, můj synu! Tak daleko to přivedls na konec! Kde jsou ona slova, kterými jsi mi stále odporoval: Chci duši svoji spasiti. Nevstoupils proto do řádu?" Syn byl docela zmaten a zahanben a nevěděl, co má odpověděti. Přišel opět k sobě a Pánu se zalíbilo, že z nemoci vyšel zdráv. Poznav, že to bylo napomenutí od Boha, změnil nápadně svůj život, stále minulost oplakával a pokání za ni činil. Šel tak daleko, že ho museli druzí napomínati, aby se mírnil a od přísnosti upustil, by sobě zdraví nepodkopal. Ale nedbal takových napomenutí,

nýbrž jen odpovidal: „Byla mi již nesnesitelnou káravá řeč matky, jak bych obstál o dni soudu před Kristem a jeho svatými anděli“.

XVI.

Ještě něco, co nám pomoci může k pokroku a dosáhnouti dokonalosti

1. Kristus, náš Vykupitel, napomíná nás v onom krásném kázání na Hoře k dokonalosti a uvádí k tomu cíli tento důvod: „Abyste byli podobni svému Otci, jenž jest v nebesích“.[1])

Slavně svatý Cyprián[2]) praví o těchto slovech: jestliže to činí radost lidem a čest, mají-li syny, kteří jsou jim podobni, jak teprve se radují, když se přesvědčí, že potomstvo rodičům pozvolna svými tahy jest podobno! Oč větší radost musí však býti v Bohu Otci, když někdo tak duchovně vyspěl, že se v jeho krásných činech odráží velebnost Boží? Když se rodičové těší, že jejich děti, jak je vidí, postavou, tvářností,

[1]) Mat. V., 45.
[2]) Lib. de zelo et livore n. 15.

chováním a celou svou bytostí, jim podobny jsou, oč více bude se radovati a těšiti Otec nebeský, když uvidí, že jeho duchovní děti jemu stávají se podobny. Jaká palma spravedlnosti, jaká koruna pro tebe, když jsi takovým, že Bůh nemusí o tobě říci: „Syny jsem vychoval, vyvýšil, oni však pohrdli mnou".[1])

Jaké to bude vyznamenání pro tebe, jaká odměna, jaká koruna a čest, když se nebudeš museti báti, že platí o tobě onen nářek Boží prorokem vyslovený nad lidem jeho! Kéž jsi mnohem více, aby tvé činy k větší slávě a poctě nebeského Otce tvého působily! Je velká pocta Boží, syny míti, kteří jemu tak podobni jsou, že on v nich a skrze ně poznán, ctěn a veleben jest.

2. Jak se staneme svému nebeskému Otci podobni? Svatý Augustin nám to praví:[2]) Uvažme, že budeme Bohu tolik podobni, kolik budeme míti na jeho spravedlnosti. Čím spravedlivějšími a dokonalejšími budeme, tím více jsme svému nebeskému Otci podobni. Proto naléhá Pán tak velice na to, abychom svatými a dokonalými byli a pobádá nás stále ku předu.

„To je vůle Boží, vaše posvěcení". U sv.

---

[1]) Isaiáš I., 2.
[2]) Epist. 120, ad Consent. n. 19.

Matouše praví sám:[1]) „Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest". „Svatí buďte, neboť já svatý jsem".[2])

To je vůle našeho nebeského Otce. Velkou radostí jest pro rodiče, když mají dobré, moudré a svaté syny.

„Syn moudrý činí radost otci (svému), pošetilý však zármutkem jest matce".[3]) Naproti tomu způsobuje mu mnoho bolesti a zármutku syn nevědomý a nehodný. Neboť: „pošetilý syn jest starostí pro svou matku". Již proto máme se snažiti se vší horlivostí prospívati v ctnosti a dokonalosti, abychom Bohu radost působili, a nepotřebujeme k tomu žádného jiného základu, nebo důvodu. Neboť v našich činech musí býti základem vždy záliba Boha, jeho čest a chvála.

3. Vedle toho chceme však ještě jiné základy jako prostředky uvésti, které nás k tomu povzbuzovati a podporovati mohou. Písmo sv. nazývá nás často dítkami Božími. „Já budu vaším otcem a vy budete mými syny". Tato slova opakují proroci velmi často. Apoštol Pavel praví: „Buďte tedy následovníky Božími jako dítky milé"[4]) A evangelista Jan: „Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme také vám,

---

[1]) Mat. V., 48.
[2]) I. Petrův I., 16.
[3]) Přísloví X., 1.
[4]) Efes. V., 1.

abyste i vy měli společenství s námi: ale naše společenství jest také s Otcem a Synem jeho, Ježíšem Kristem".[1]) Totéž čteme také na jiných místech.

Příčina, proč to tak často opakováno bývá, jest po vysvětlení od svatého Augustina následující: že uvážujíce svou hodnotu a vyznamenání více sebe ceníme a s větší pečlivostí a horlivostí nad sebou bdíme. Více si hledíme bohatého oděvu a s větší pilností ho chráníme, aby nebyl poskvrněn. S větší opatrností střežíme drahocenný kámen a jiné cenné věci. Abychom opravdu horlivě nad sebou bděli a vážně se o sebe starali, Písmo sv. často onu pravdu nám představuje že jsme dítkami Božími a že on jest naším otcem, jak praví sv. Augustin. Máme se tedy jako děti Boží takového otce hodnými ukázati a nemáme odpadnouti od vznešeného a upřímného smýšlení dítek Božích.

V souhlase s tím praví svatý papež Lev:[2]) „Poznej, křesťane, svoji důstojnost, a když jsi účasten Božské přirozenosti, nevracej se nepěkným žitím do starých nezpůsobů zpět! Pomysli, jaké hlavy a těla údem jsi!" Apoštol Pavel předvádí Atheňanům tutéž pravdu před oči, aby je nadchl a k vyšším věcem

---

[1]) I. l. Janův I., 3.
[2]) Serm. 1. de Nativ. Dom.

povznesl: „neboť v něm žijeme a se hýbáme i trváme, jakož i někteří z vašich básníků pravili: Neboť jsme i rod jeho. Jsouce tedy rodem Božím, nemáme se domnívati, že Božství podobno jest zlatu neb stříbru neb kameni, výrazu lidského umění neb důmyslu".[1]) Když jsme tedy rodem Božím, musíme to obrátiti na sebe jako i ono přirovnání se šatem, které sv. Augustin podal.

4. Na bohatém obleku jest každá skvrna velkou chybou a čím drahocenějším jest onen oděv, tím nepěkněji se to nese.

Na šatě, který jest protkaný hedvábím, zlatem a stříbrem, padne nám každá skvrna ihned do očí. Na hrubém šatě není taková skvrna ani viditelná, a i když se vidí, tak se jí mnoho nedbá. Právě tak se nevidí všední hřích na lidech světských: mnohdy sotva pozorujeme smrtelný hřích na nich a i když ho vidíme, tak se z toho mnoho nedělá. To pochází odtud, že máme mnoho hříchů všichni. Na řeholnících však, na milých a vyvolených dítkách Božích, nápadnou jest každá chyba i každá nedokonalost: na př. neskromnost, nejmenší nevrlost, slovo netrpělivosti a rozhořčenosti ihned narazí a uráží, kdežto u světských lidí si toho žádný ani nevšímne.

---

[1]) Skutky XVII., 28 a 29.

Na nohou nepozorujeme prachu: avšak v očích a v panence dělá velké obtíže. Světští lidé jsou jaksi nohy na těle církve: řeholníci však jsou očima, nebo očními panenkami. Proto je každá chyba na řeholníku velkého významu: zneuctívá a hanobí ho všude, proto jest povinen s velkou pozorností se jí varovati.

5. Ještě něco, čeho jsme se již nahoře dotkli, dopomáhá mnoho k našemu ustavičnému pokroku: míníme zde pomyšlení, jak dlouhá jest cesta, kterou ještě jíti máme, a jak kratičkou jest ona, kterou jsme již urazili. Také tento prostředek nám jest doporučován v hořejších slovech. Neboť za jakým účelem by byl Kristus pronesl tato slova: „Buďte tedy dokonalí, jako i Otec váš nebeský dokonalý jest".[1]) Můžeme nějak dospěti dokonalosti nebeského Otce? „Zda může člověk před Bohem spravedliv býti?"[2]) Jistě nikoliv, ani na tisíc mil. Kdybychom jak daleko pokročili, přece zůstane vždy nekonečná vzdálenost mezi námi a jím.

Pán praví, že máme býti dokonalí, jako náš nebeský Otec dokonalý jest, abychom poznali, že je nutno na cestě k dokonalosti stále pokračovati a že se nesmíme s tím spokojiti, co již máme, nýbrž stále se musíme toho domáhati, co ještě nemáme.

---

[1]) Mat. V., 48.
[2]) Job. IV., 17.

6. Svatí učitelé praví všeobecně a sice plným právem, že není jistějšího znamení, že někdo ještě hodně vzdálen od dokonalosti jest, než když si myslí, že ji již dosáhl. Neboť čím kdo dále na této cestě pokročil, tím více objevil nové země a tím více vidí, čeho se mu ještě nedostává.

Svatý Bonaventura[1]) objasňuje to zřetelně následujícím přirovnáním. Čím výše někdo na horu vystoupí, tím více kolem sebe vidí: právě tak mnohem více vidí kolem sebe, čím více na vrchol dokonalosti vystupuje. Vidíme-li nějakou horu z dálky, zdá se nám mnohdy, jako by se dotýkala nebe a že bychom s ní rukou dostali na nebe. Vystoupíme-li však na horu, přesvědčíme se, že jest ještě velice daleko do nebe.

Tak je tomu také na cestě dokonalosti, poznání a milování Boha. „Vymýšlejí zločiny (říkajíce): Hotovo (vše), úklad (chytře jest) nastrojen! Každý v hloubi srdce zamyká se. Bůh však ukáže, jak vznešený jest".[2]) Opat Ernald[3]) vysvětluje toto místo takto: Čím výše se povzneseme v poznávání Boha, tím vznešenějším nám bude Bůh. Čím více Boha poznáváš, tím více ti z něho ještě po-

---

[1]) XIII. De prof. Religios. l. 2, c. 21.
[2]) Žalm LXIII., 7 a 8.
[3]) Ernaldus Abbas de cardin. operibus Christi ad Adrianum IV. Pap. in prolog.

znati zůstává. Vždy musíš vystupovati výše na cestě k dokonalosti a kdo si myslí, že již vysoko vystoupil a jí dosáhl, ten ještě není daleko, třebas se mu zdálo, že může nebe rukou dosáhnouti.

7. To nám bude ještě jasnější zkušenosti ve vědě. Čím více někdo zná, tím jasněji vidí, že ještě mnohem více nezná. Proto praví onen mudřec: „To jedno vím, že nic nevím".[1])

Vynikající hudebník byl velice sklíčen a dokazoval, že ničemu nerozumí ze svého oboru: neboť se mu zdálo, jako by přehlížel neobsáhlé pole, kterého se nikdy nebude moci zmocniti. Kteří málo vědí, nenahlížejí, čeho se jim nedostává a jak veliké jest pole vědy: proto myslí, že dosti vědí.

Tak je tomu i s Boží moudrostí. Služebníci Boží, kteří se o ni starají a v ní pokroky činí, poznávají docela dobře, jak mnoho jim ještě se nedostává, aby k dokonalosti přišli. To je důvod, proč člověk čím pokornějším je, tím větší pokroky učinil. Za prvé roste právě, jako v jiných ctnostech, také ve ctnosti pokory, vždy lépe sebe poznávaje, a vždy silněji sebe ovládaje: neboť to všechno jde spolu. Za druhé učí se vždy lépe poznati, jak mnoho se mu ještě nedostává.

[1]) Plat. op. t. IV., pag. 109, Apolog. Socrat. (Lipsiae Weidmann 1819).

Neboť čím většího světla a poznání o dobrotě a majestátu Božím dociluje, tím dokonaleji poznává svoji ubohost a své nic. „Vlna tvá s hukotem padajíc na vlnu volá“.[1])

Základ poznání dobroty a velikosti Boží objevuje základ naší ubohosti hluboké a nechává nás viděti nekonečně mnoho prachu a skvrn na naší nedokonalosti, a kolik se nám ještě nedostává, abychom k dokonalosti dospěli.

8. Novic, začátečník může propadnouti někdy myšlenkám, že je již dosti ctnostný. To přichází odtud, že neví, kolik se mu ještě nedostává. Tak myslí někdo, který umění nerozumí, že obraz, na který se právě dívá, velmi dobrým je. Nemůže na něm žádné chyby objeviti. Přijde-li však vynikající malíř, pozoruje obraz velmi důkladně a najde na něm mnoho chyb. Tak je tomu také zde. Ty ses ještě nenaučil umění sebeovládati: proto také nevidíš oněch nedostatků, které na obraze tvé duše jsou. Jiný, který se v umění vyzná, uvidí je jistě.

Toto všechno má nám k tomu dopomoci, abychom ještě horlivěji nám nedostávajícího snažili se dosáhnouti a na to více péče a starostlivosti vynakládali.

---

[1]) Žalm XLI., 8.

„Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznějí po spravedlnosti“.[1])

Svatý Jeroným[2]) vysvětluje tato slova takto: Blahoslavení ti, kteří, jakkoliv jsou nebo mohou býti spravedlivými, nikdy nemají dosti a nemyslí, že co mají, jim dostačí, nýbrž vždycky mají hlad a žízeň po větší ctnosti a dokonalosti. Tak smýšlel prorok David, když pravil k Bohu: „Úplně omyj mne od mé nepravosti, a od hříchu mého očisti mne“.[3])

Nechci se tím uspokojiti, abych byl očistěn a omyt od svých hříchů: tato čistota nemá mi dostačovati, nýbrž chci a žádám, abys mne učinil bílým jako sníh, ba ještě bělejším nad sníh. „Pokrop mne ysopem, abych očistěn byl. Omyj mne, abych byl nad sníh zbílen“.[4])

Nejen povrchně mne pokrop, ale omyj mne celého. Tak musíme k Bohu volati a hlasu svého k němu pozvédnouti: Pane! více pokory, více trpělivosti, více lásky, více umrtvení, více klidu a více odevzdanosti! Vždy více mne omývej!

---

[1]) Mat. V., 6.
[2]) Comment. in Math. L., 1.
[3]) Žalm. L., 4.
[4]) Žalm. L., 9.

XVII.

O nutné vytrvalosti ve ctnosti a co nám k tomu pomáhá.

„Vždyť ani ten, jenž zápasí o závod, nebývá ověnčen, leč zápasí náležitě!“ [1])

O těchto slovech apoštola praví svatý Augustin:[2]) náležitě zápasiti znamená bojovati s vytrvalostí až do konce, a ti jsou to, co zaslouží si býti ověnčeni. Uvádí k tomu výrok, který také u sv. Jeronýma[3]) a jiných svatých čteme: „Začínají velmi mnozí, ale dokonávají velmi řídcí“. Mnozí nastupují cestu ctnosti a dokonalosti, ale málokteří vytrvají na ní až do konce.

Vidíme to také z toho, co se stalo Israelitům. Mnozí byli z Egypta vyvedeni. Písmo

---

[1]) II. Tim. II., 5.

[2]) Serm. 8. ad Fratr. in cremo (App.).

[3]) L. 1. contra Jovinian. n. 36, et Epist. 71, ad Lucin, n. 2.

sv.[1]) ujišťuje, že jich bylo 600.000 bez žen a dětí. Z těch všech jen dva vešli do země zaslíbené. „Není to nic velikého začíti dobře, ale dokončiti jedině jest dokonalost".[2]) Není nic velikého dobře začíti a v tom také neleží hlavní věc, nebo nesnáz, nýbrž ve vytrvání a dokončení.

Svatý Efrem praví:[3]) že úloha stavitele spočívá v tom nejen položiti základy, nýbrž v tom, aby stavbu také dokončil a čím více v ní pokračuje a čím výše postupuje, tím více práce a nákladu vyžaduje. Tak je tomu také při duchovní stavbě. Obtíž nespočívá v kladení základu a v počátku práce, nýbrž v dokončení: a neprospívá nám dobře začíti, neskončíme-li také dobře.

Svatý Jeroným[4]) praví, že u křesťana netážeme se po začátku, nýbrž po konci. Pavel začal špatně, ale skončil dobře, u Jidáše chválí se počátek, ale konec jeho pro zradu musí se zavrhnouti. Co mu pomohlo, že byl apoštolem a učeníkem Kristovým? Co mu pomohlo, že divy konal? Co by ti prospělo dobře začíti, ale nedokončiti, nebo špatně skončiti? Ne těm, kteří začali, nýbrž

---

[1]) Num. I., 46, XIV., 30.
[2]) August. l. c.
[3]) Paraen. 2, tom. 2 (Ephrem. Opp. omn. Romae ex typ. Vaticana 1732).
[4]) Epist. 54 od Fur. Vid. n. 6.

kteří dokončili, jest slíbena chvála a koruna. „Ale kdo setrvá až do konce, ten spasen bude".[1])

Na hoře na řebři viděl Jakob Pána státi, ne u paty, nebo v prostředku. To nám má značiti po vysvětlení svatého Jeronýma, že nestačí jen začíti, nebo do prostředku pokročiti, ale vytrvati až do konce a dílo provésti.

Svatý Bernard[2]) praví v tomto směru: co pomůže Krista následovati, když ho nedojdeme? Proto praví sv. Pavel: „Neví, že ti, kteří běží o závod, všichni sice běží, ale (jen) jeden dostává cenu vítězství? Tak běžte, abyste dosáhli".[3])

Postav si za cíl svého běhu, křesťane, a svého pokroku, kde si ho on sám postavil. On byl poslušný až k smrti. Je ti ještě dlouho běžeti, a jestli ho do smrti nedoběhneš, pak nedostaneš také odměny vítězství.

2. Kristus, náš Vykupitel, nám to zvláště potvrzuje ve sv. evangeliu. „Nikdo, jenž položil ruku svou k pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu".[4]) Tak praví náš Spasitel. A vzpomeň na ženu Lotovu! Jak to s ní bylo? Bůh ji vysvobodil a vyvedl ze Sodomy. Již byla na cestě: ale

---

[1]) Mat. XXIV., 13.
[2]) Epist. 254 ad Abb. Guarin n. 4.
[3]) I. Kor. IX., 24.
[4]) Luk. IX., 62.

ohlédla se, a jak se ohlédla, proměněna byla v sloup solný. Co to má znamenati? Svatý Augustin odpovídá na tuto otázku: Sůl dodává chuti a chrání před hnilobou. Proto napomíná Pán, abychom na ženu Lotovu myslili, abychom poznajíce to, co se jí stalo onou solí, se zachovali a cizími škodami stanouce se moudřejšími vytrvali na dobré cestě, kterou jsme nastoupili. Neobrátíme se, abychom nebyli proměněni v solné sloupy, které by jiným pomáhaly k vytrvalosti a k zachování, a naši záhubu viděly. Jak mnoho lidí vidíme dnešního dne, kteří nám k ničemu jinému nemohou sloužiti než jako solní sloupové, jejichž pomocí se my zachováme. Buďme tedy moudří ze škody cizí a nedávejme jiným příležitost, aby si z naší škody dělali žerty.

Svatý Augustin[1]) a sv. Jeroným[2]) poznamenávají ještě k tomu, že dobře začíti a zle skončiti, je něco hrozného. Neboť všechny ony skutky a jednání, která dobře a rozumně byla započata, ale zle a ve smyslnosti skončila, jsou pitvorné obrazy. Tu stává se totéž, co básník praví, že malíř spojí s lidskou hlavou koňský krk, což jest nestvůra. Tak je tomu, když dobře začneme a zle skončíme. To také předhazuje apoštol Pavel Galatským,

[1]) Serm. 8, ad Fratr. in eremo.
[2]) Comment. in Math. c. 24, v. 13.

kteří ke zlu se vrátili: „Tak nesmyslní jste, že počavše s Duchem, dokonáváte nyní s tělem?“ [1]) „Nesmyslní Galaté, kdo vás očaroval, abyste neposlouchali pravdy?“ [1])

3. Abychom mohli vytrvati a vyprositi si milosti od Pána, musíme si založiti pravý základ ve ctnosti a v umrtvení. Neboť kde není dobře položený základ, tam se stavba brzy rozpadne a zřítí.

Červivé ovoce spadne a nedozraje: dobré a zdravé zůstane na stromě, až plně uzraje. Není-li tvoje ctnost dobře založena, máš-li srdce ješitné, je-li v duši nějaký červ hrdosti, pýchy, netrpělivosti, nebo jiná nějaká převrácená náruživost, budou tyto vady na tobě ustavičně hlodati, zničí a oslabí v tobě sílu a moc ctnosti. Tak se dostane tvoje vytrvalost do nebezpečenství. Svatý apoštol Pavel praví: „Neboť dobré jest utvrzovati srdce milostí“.[2]) Jest to nutným milostí Boží a dobře založenými ctnostmi srdce síliti a utvrzovati.

4. Albert Veliký vhodně vysvětluje,[4]) jak se musíme utvrditi v ctnostech, abychom v nich vytrvati a upevniti se mohli. Dí: pravý sluha Boží musí v ctnosti býti tak

---

[1]) Galat. III., 3. [2]) Galat. III., 1. [3]) K Žid. XIII., 9.

[2]) Enchirid. de veris perfectisque virtutibus c. 13, de pace. (Trinum perfectissimum. Augustae Vindelicor, 1733.)

pevně založen a ctnost musí se v jeho nitru tak zakořeniti, že je vždy v jeho moci ji konati a v ní se cvičiti a nijak se neváže tím, co jiní lidé dělají, nebo co mohou říkati. Jsou mnozí, kteří dle zdání jsou pokorní a požívají klidu, dokud nemají žádných překážek a všechno jde po jejich vůli. Ale při první změně ztratí všechno a ukáži ihned, jací vlastně jsou. A tak není v nich ctnost mírnosti a pokory, nýbrž v jejich okolí, praví Albert Veliký. To není tvá ctnost, nýbrž těch, kteří jsou kolem tebe: oni ti ji dávají, nebo berou, jak chtějí. To pak znamená, že máme cizí ctnosti. Tak mluví světští lidé, když je chválíš: „To může býti, protože vy jste tak dobrý". Tu pak mluví pravdu. Ty však nemáš býti dobrý cizí ctností, nýbrž svojí vlastní a to ctností, která od tebe jest závislá a ne od jiných.

Takové lidi můžeme přirovnati kalužím stojaté vody. Pokud je v klidu, nešíří zápachu. Jakmile se ní pohne, vydává zápach nesnesitelný.

Podobně se to má i s lidmi tohoto druhu. Pokud se jich nedotýkáme a docela podle jejich vůle a nálady necháme je jednati, zdají se jako klidná voda. Ale jen trochu s nimi pohni a ihned uvidíš, jaký zápach šíří: „Dotkni se hor, by se kouřilo z nich".[1])

[1]) Žalm CXLIII., 5.

XVIII.

O duchovních přednáškách a promluvách jako prostředku k pokroku ve ctnosti, a jak toho máme využitkovati.

1. Jeden z nejlepších prostředků, které po ruce jsou řeholnímu životu vůbec a Tovaryšstvu Ježíšovu zvláště k povzbuzení a k podněcování ke ctnosti a dokonalosti, jsou duchovní promluvy a přednášky obvyklé, které se dle řehole konají za tím účelem. Chceme o tom něco říci, co by nám podporou mohlo býti, abychom z nich větší prospěch měli. Může však to býti návodem i každému jinému, jak má poslouchati s prospěchem kázání a duchovní poučování.

První, co je nutným, abychom z nich užitek měli je, že je posloucháme nejen ze zvyku a ochotnosti, nýbrž z opravdové touhy po duchovním prospěchu. Vzpomeňme toho,

jakou touhu a horlivost otcové pouště projevovali, když se scházeli k duchovním poradám a rozmluvám, a jaký prospěch si z nich odnášeli do svých cel! S takovou touhou a horlivostí musíme také my se jim věnovati: pak budeme z nich míti tentýž užitek jako oni mívali. Kdo s dobrou chutí a hladem si sedá ke stolu, tomu chutná. Svatý Zlatoúst praví:[1]) Jako je dobrá chuť znamením zdraví a dobrého tělesného stavu, tak touha a hlad po slově Božím je znamením dobrého stavu duše. Když nemáš ani hladu po slově Božím, ani chuti na něm, pak je to špatným znamením. Jsi nemocen, nemůžeš nic jísti, tobě se protiví jakákoliv duchovní strava.

2. Kdyby náš prospěch jen v tom byl, že o Bohu něco uslyšíme, měli bychom s radostí a útěchou k takovým rozmluvám jíti: neboť člověk od přirozenosti má radost z toho, když se mluví a baví o tom, co miluje. Tak slýchá rád otec o svých synech mluviti. Máš-li lásku k Bohu, pak se budeš radovati, když budeš moci o něm slyšeti mluviti. Tak praví náš Vykupitel: „Kdo z Boha je, slovo Boží slyší".[2])

O těch, kteří nechtějí slyšeti slovo Boží

---

[1]) Hom. 4 (n. 1), et. 32 (n. 1), in Genes.
[2]) Jan VIII., 47.

praví však: „Proto neslyšíte, že z Boha nejste“.[1])

3. Druhé, co jest nutným, aby nám takové promluvy prospěch přinesly, je toto: nesmíme býti přítomni ze zvědavosti, nesmíme pozorovati jen způsob a přednes přednášky, nesmíme stopovati, zda něco nového a neobyčejného se přednese. Od všeho tohoto jest nám očí odvrátiti a jedině obsahu předneseného třeba si všímati.

Tím jest něco označeno, co káráme na světských lidech a proč dnes tak málo užitku z kázání je. Co bychom řekli o nemocném, jemuž přišel lékař pustit žílou, kdyby si nedal od lékaře posloužiti, nýbrž by obdivoval nástroje doktorovy a řekl by: „Aj, jaká to pěkná lanceta (poušťátko)! Jak jemný nožík a krásné pouzdro! Kde to bylo zhotoveno?“ Nestarej se o to a dej si pustiti žílou! To je to, co se má státi, po jiném ti nic není.

Takovými jsou ti, kteří nedbají na podstatu přednášky, na to, co vlastně potřebují, nýbrž jen na obal a umění řečnické. Takoví jsou podobni sítu a moučnému pytli, jímž projde obilí a mouka a jen otruby a plevy na něm zůstávají.

V druhé knize Esdrášově vypravuje Písmo:

---

[1]) Jan VIII., 47.

Když Esdráš zákon Boží lidu israelskému předčítal, nastalo takové pohnutí v lidu a tak velký nářek a kvílení, když začali srovnávati své jednání a svůj život s předpisy zákona, že Levité byli nuceni mezi ně jíti a je tišiti, by Esdráš mohl zákon Boží dočísti. Takovým způsobem mají býti poslouchána kázání a promluvy: se zahanbením a lítostí má každý přirovnávati svůj život s tím, co slyší. Vždy, máme uvažovati, že jsme něco jiného, než co se nám přednáší a jak daleko od dokonalosti jsme, která se nám zde doporoučí.

4. Třetí, čím předeslané jen posilněno bývá, jest, že máme mysliti na to, že proslovy nemají za účel, aby něco nového, neobyčejného předkládaly, nýbrž že mají jen všeobecné a obyčejné věci, které jsou nám po ruce na paměť uváděti, abychom si je zamilovali. S takovými předsevzetími máme je poslouchati, pak nejdouce ze zvědavosti budeme z nich míti více užitku. K tomu cíli zařídil sv. Ignác výslovně, aby se takové promluvy konaly pro členy v Tovaryšstvu Ježíšovu.

Ve třetím díle svých konstitucí[1]) vyloživ pravidla, která ve výtahu máme v Summariu, praví: „Každého týdne, nebo nejméně za 14 dní, má někdo na takové nebo jiné věci připamatovati, aby při naši slabosti ne-

[1]) Just. S. J. II., pag. 48.

přišly v zapomenutí a nebylo nedbáno je prováděti". K tomu poznamenává otec Natal[1]) ve vysvětlívkách, které napsal ke konstitucím. „Třebas konstituce praví, že „každých 8 dní, nebo nejméně ve 14 dnech", tož je v Tovaryšstvu všeobecný obyčej, že se nekáže za 14 dnů, nýbrž každých 8 dnů". Tovaryšstvo zachovává to lepší, a to nemohl nikdo lépe dokázati, než otec Natal, který téměř celé nejrozšířenější Tovaryšstvo a všechny jeho zvyky nejlépe znal.

5. Tyto přednášky poslouží tak občerstviti v naši paměti již známé věci, poněvadž rádi dobré zapomínáme a proto opět na ně upamatováni býti musíme. A kdybychom to i v paměti měli, tož přece jest nutným o tom k nám stále mluviti, abychom obživili naši vůli a naši touhu, stále před oči si stavěli naši povinnost, naše sliby a cíl našeho vstupu do řehole. Nebo podle sv. Augustina napřed jde poznání, vůle jde za ním pomalu, nebo vůbec nejde. Naše vůle plniti pravé jest pro hřích ještě slabší a ubožejší než rozum poznati je. Proto jest nám jedno a totéž častěji říkati. Tak jednal sv. apoštol Pavel, když píše Filipenským: „Psáti vám tytéž věci mně není obtížno, vám však (je to) potřebno".[2])

---

[1]) Hieron. Natalis S. J. Scholia in Const. et Declar. S. P. Ignatii, pag. 62. (Prati in Etruria 1883.)

[2]) Filip. III., 1.

Jistě neměl nedostatek látky ke psaní. On, který byl vzat do třetího nebe, mohl jim jistě něco nového a vybraného psáti, avšak považoval se zavázaným jim opět a opět totéž psáti, co jindy už napsal, poněvadž jim to nutným bylo.

Na to třeba pokaždé tomu, který takové přednášky koná, pozor míti. Nesmí chtíti přednášeti něco takového, co se mu zdá býti učeným a duchaplným: neboť to znamenalo by sebe sama kázati. Má přednášeti to, co posluchačům více užitku přinese. Toho nutno dbáti i samým posluchačům. Pak jim nebude obtížno slyšeti něco, co již vědí: neboť cítí, že jest jim toho zapotřebí, poněvadž to buď vůbec nekonají, nebo konají jen nedokonale.

6. Za čtvrté prospívá velice, když každý to, co bylo v přednášce řečeno, tak chápe, jako by to jen pro něho a ne pro ostatní řečeno bylo. Kázání nemáme tak poslouchati, jako to činí světští lidé. Znamenitý kazatel jednou řekl: vy všichni, kteří mne slyšíte, jste kráječi. Celá práce kráječe jest v tom, že pro jiné krájí, ale pro něho nic nezůstane, tak jednate i vy, když mne posloucháte: O, jak je ten a onen postižen! Jak to dobře se hodí na onoho.

Kdyby zde byl přítomen můj soused, ten by byl dostal svůj díl! Vy sami však odcházíte s prázdnou. Spoluhodovníky máte

býti při této hostině slova Božího a ne jen rozkráječi!

Sirach praví: „Uslyší-li znalec slovo moudré, chválí je a přidá k němu: uslyší-li je vášnivec, nelíbí se mu, a hází je za záda".[1])

Moudrý a rozumný muž na sebe obrací každičké užitečné slovo, které slyší: nehodný a ješitný toho nedbá, nýbrž je na jiné přenáší. Buďte rozumnými, a vezmi si každý řečené pro sebe, jako by bylo jen pro něho přednesené a pro nikoho jiného: neboť, o čem se ti zdá, že zasahuje jiného, zasahuje tebe ještě více.

„Proč pak vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ?"[2])

Shledáš-li, že v tomto okamžiku pronešené slovo nepatří tobě, tak schovej si ho až ho potřebovati budeš. Ten okamžik může velmi brzy přijíti. Tak máš tedy řečené vždy pojímati, jako by jen pro tebe bylo řečeno a pro nikoho jiného.

7. Za páté mají všichni si předem uvědomiti, a to slouží k dalšímu vysvětlení, že když se o něčem mluví, nebo něco se kárá, tak se to neděje proto, jako by se něco takového právě v domě stalo, nýbrž jen proto, aby se něco takového nepřihodilo. Neboť lék, který nemoc nepřipouští, nýbrž před ní

[1]) Sirach XXI., 18.
[2]) Mat. VII., 3.

chrání, jest daleko lepší, než ten, který ji pak léčí. Toho chceme dosáhnouti dle rady Sirachovy: „Před nemocí o zdraví pečuj!“ [1])

To činíme vybízejíce k dobrému a kárájíce zlé, aby žádný do toho neupadl, co za zlé a nebezpečné považuje. Byla by tedy velká chyba mysliti: to patří tomu a tomu.

Ještě horším by bylo, kdyby se to tak řeklo. Nesmíme žádného zvláště označovati: to by bylo proti moudrosti a nepřineslo by žádného užitku, nýbrž jen škodu. Kdo v domě jest pověřen takovým poučováním a zneužil by ho tímto způsobem velice, byl by odsouzen.

Ačkoliv musí dbáti na tyto ohledy, kdo káže, nebo přednášky má, tak přece jen zůstane velice poučným pro posluchače, poslouchá-li všecko tak, jako by se to jen pro něho pravilo a ne pro jiné. Ale při tom nesmí si mysleti, že kazatel myslel na něho, nebo ho chtěl označiti. To by bylo chybou, jak již řečeno bylo. Ale jeden každý má ruku na srdce přiložiti, své jednání a svůj život srovnati s tím, co slyší a sám k sobě má říci: „Vpravdě, všechno jest pro mne řečeno! já toho mohu velmi dobře použíti. Bůh sám vložil mu to do úst pro můj prospěch“. Na tento způsob získáme mnoho prospěchu z kázání.

O řeči, kterou měl Spasitel se ženou Sa-

[1]) Sirach XVIII., 20.

maritánkou, vypravuje Písmo sv., že žena ona spěchala do města a volala: „Pojďte spatřit muže, který mi všechno řekl, co jsem konala". Když kazatel posluchačům řekne to, co se odehrává v duších jejich, pak jest to dobrým kázáním a dobrou je přednáška. To uspokojuje je a přináší ovoce.

8. Za šesté musíme dáti pozor na to, že slovo Boží jest pokrm a nápoj duší. Proto jest nám z každého kázání a přednášky vždy něco si vybrati, co v srdci zachováme a udržíme, abychom z toho čerpali sílu a podporu pro naši další činnost. Sv. Řehoř dává vysvětlení ke slovům Spasitelovým: „A tím, které jest v zemi dobré, rozumějí se ti, kteří uslyševše slovo, uchovávají je v srdci dobrém a výborném a přinášejí užitek v trpělivosti." [1]) Praví o tom toto:[2]) nemůže-li se požitý tělesný pokrm v žaludku podržeti, ale ihned se vyvrátí, pak to znamená těžkou a nebezpečnou nemoc. Neboť kdo nemůže podržeti pokrm, ten za nedostatku pokrmu zemříti musí. Právě tak se to má s tím, kdo slovo Boží sice slyší, nemůže je však v srdci zachovati, jedním uchem ho slyší a druhým ho pouští. „Ve svém srdci ukrývám výroky tvé, abych se neprohřešil proti tobě".[3])

---

[1]) Luk. VIII., 15.
[2]) Homil. 15, in Evang., n. 2.
[3]) Žalm CXVIII., 11.

Tak praví prorok David. Ukrývám tvoje slova v srdci, abych nehřešil, pokušením odporoval a sebe ke ctnosti a k dokonalosti povzbudil. Jak často se stává, že někdo přijde do pokušení, nebo do nebezpečenství, ale vzpomínkou na nějaký výrok Písma sv., nebo na slyšené dobré slovo se posilňuje a povzbuzuje a povýšeným cítí. Třemi citáty z Písma přemohl a zvítězil nad třemi pokušeními ďábla.

9. Z řečeného možno uzavírati, jak hodni jsou pokárání ti, kteří jen na oko chodí k takovým přednáškám a kázáním, nebo tam spí, nebo na jiné věci myslí plni roztržitostí, což je totéž. Sv. evangelium praví o takových: „Těmi, kteří (jsou) vedle cesty, rozumějí se ti, kteří slyší: potom přichází ďábel a odnímá to slovo ze srdce jejich, aby uvěříce spaseni nebyli".[1])

To jsou dravci, kteří símě požírají, aby nevzešlo. Snad bylo slovo, kterého neslyšels ve svém spánku, nebo ve své roztržitosti, prostředek k tvému probuzení duchovnímu. Ďábel snaží se překaziti z nenávisti spásu různými cestami, aby slovo nemohlo zapustiti kořeny ve tvém srdci.

Dle sv. Augustina jest slovo Boží udicí, která tenkráte chytí, když sama chycena bývá. Sotva se ryba udice dotkne, již jest jí chy-

[1]) Luk. VIII., 12.

cena. Jakmile ty slovo Boží zachytíš a dobře ho přijmeš, jsi od Boha chycen. Proto se namáhá tolik ďábel své nástrahy a překážky šířiti, abys nebyl od Boha chycen a tvé srdce nebylo pro něho získáno.

Choďme tedy na kázání a na přednášky s patřičným mysli rozpoložením a slovo Boží slýchejme tak, aby zaujalo naše srdce a užitek přineslo. Apoštol praví toto: „Buďte však činiteli slova a ne posluchači toliko, oklamávajíce sami sebe".[1])

Neklamte se míněním, že všechno jest provedeno pouhým slyšením! „Neboť je-li někdo posluchačem slova, a ne činitelem, ten se podobá člověku, jenž patří na přirozenou tvářnost svou v zrcadle: on totiž na sebe patří a odejde a hned zapomene, jaký byl".[2])

Takoví nebudou ospravedlněni. „Ti, totiž, kteří zhřešili bez zákona, bez zákona též zahynou, a ti, kteří pod zákonem zhřešili, zákonem budou odsouzeni".[3])

10. Ve spise od Jana Evirata, nebo dle jiných od sv. patriarchy Sofronia z Jerusalema — Duchovní palouk —, který druhým koncilem Nicejským byl schválen, vypravuje se tato událost, kterou také vzal Theodoretus[4]) do svých dějin mnichů: Kdysi seděli

[1]) Jak. I., 22. [2]) Jak. I., 23–24. [3]) K Řím. II., 13. [4]) Theodoretus, relig. Histor. 4. Eusebius.

Eusebius, muž svatý, a jiný, jemuž jméno bylo Ammianus a četli evangelium. Ammianus četl a Eusebius čtené vykládal. Právě v té krajině pracovali nějací lidé na svých pozemcích. Jakmile je Eusebius spatřil, byl již nepozorným a nedával pozor na čtené. Ammianus pozdržel se při jednom místě a prosil Eusebia, aby mu to vysvětlil. Eusebius, který nedával pozor, žádal, aby ještě jednou ono místo přečetl. Z toho Ammianus poznal, že nedával pozor při čtení, proto ho pokáral řka: žádný div, žes při vábném pohledu na pracující necenil tolik slova evangelia!

Jak toto pokárání Eusebius uslyšel, zastyděl se tak, že zakázal svým očím patřiti na krásu niv i na hvězdnaté nebe. Úzkou steskou vešel ihned do své chýžky a nevyšel už z ní až do smrti. V tomto úzkém vězení žil více než 40 let až zemřel. Aby nejen chtěl, nýbrž i donucen byl zůstati uvnitř, opásal se v pásu železnou obručí a na krk si dal ještě těžší kruh: řetězem, který upevnil v zemi, připojil opasek ke kruhu i kolem krku, takže byl nucen státi ohnut a nemohl se podívati ani na krásu niv ani na spanilost nebe. Tak sebe potrestal služebník Boží za jedinou nepozornost a roztržitost, které se dopustil při čteném evangeliu. Toto ať slouží k našemu zahanbení, že tak málo děláme si z roztržitostí, které na nás přicházejí.

DRUHÁ KNIHA.

O DOKONALOSTI OBYČEJNÝCH SKUTKŮ.

I.

Náš pokrok v duchovním životě a naše dokonalost spočívá v dokonalém konání obyčejných skutků.

1. „O to, co jest spravedlivé, spravedlivě usiluj“.[1]) Pán naporučil svému národu: co jest dobré a spravedlivé, máš dobře, správně a dokonale činiti. Záležitost našeho duchovního pokroku a naší dokonalosti nezáleží v tom, že něco vůbec konáme, nýbrž že to dokonale konáme. Nezáleží na tom, že jsi řeholníkem, nýbrž na tom všechno záleží, abys byl dobrým řeholníkem. Tak píše sv. Jeroným Paulinovi:[2]) „Není chvály hodno býti v Jerusalemě, nýbrž v Jerusalemě dobře žíti“. Paulinus totiž za velkou výhodu pokládal pro sv. Jeronýma, že mohl býti na místech, kde Spasitel náš tajemství našeho

[1]) Deut. XVI., 20.
[2]) Epist. 58, ad Paulin.

vykoupení dokonal. Na to mu odpovídá sv. Jeroným: na tom není nic chvály hodného, že někdo žije v Jerusalemě, nýbrž že tam vede dokonalý život.

Tento výrok se obyčejně uvádí pro povzbuzení řeholníků, kteří nemají býti spokojeni s tím, že jsou v řádě: neboť jako šat ještě mnicha nedělá, také místo ho nedělá, nýbrž jedině dobrý a dokonalý život. Hlavní věcí není býti řeholníkem, nýbrž býti dobrým řeholníkem, není také ještě řeholníkem, kdo se účastní na duchovních cvičeních řádových, nýbrž kdo opravdově jich se účastní. Co se dle vypravování evangelia sv. Marka o Kristu praví: „Dobře činil všechny věci:“ [1]) na tom — dobře — leží všechna naše spása.

2. Zcela jistě všechna naše spása nebo naše neštěstí závisí od toho, zda naše skutky jsou dobré, nebo zlé. Jsme dokonale takovými, jakými jsou naše skutky. Tyto praví hlasitě, jakým kdo je, z ovoce poznává se strom. Sv. Augustin praví[2]): „Člověk jest strom, skutky jsou ovoce, které tento přináší. Tak poznáváme z ovoce skutků, jakým kdo je“. Proto praví Kristus, náš Vykupitel, o pokrytcích a falešných prorocích: „Po ovoci jejich poznáte je“.[3])

---

[1]) Marek VII., 37.
[2]) De Serm. Dom. in mode L. 2, c. 24.
[3]) Mat. VII., 16.

To znamená, po ovoci jejich skutků budou poznáni, čím jsou. Naproti tomu mluví o sobě: „Skutky, které já činím ve jménu Otce mého, ty vydávají svědectví o mně". „Jestli však (je) činím a nechcete věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec je ve mně a já v Otci".[1])

Tyto skutky vám praví, kdo jsem já.

Skutky však nepraví jen, co kdo jest v tomto životě, nýbrž čím bude v budoucím žití: neboť v budoucím životě budeme po celou věčnost takovými, jakými byly naše skutky v tomto životě. Pán Bůh zaplatí jednomu každému podle jeho skutků. To dokazuje Písmo sv. na mnoha místech, jak ve Starém, tak v Novém Zákoně. „Neb ty odplácíš každému dle jeho skutků".[2])

A apoštol Pavel praví: „Nebo, co kdo bude síti, to bude i žíti".[3])

3. Však přikročme k jednotlivostem a vizme, jaké jsou to skutky, v nichž je celá naše spása, celý náš pokrok a naše dokonalost! Pravím, jsou to ony všední, obyčejné skutky, které každého dne konáme: když vykonáme denní modlitbu, kterou konati máme, dobře, když předepsané zpytování svědomí dokonale konáme: když mši sv.

---

[1]) Jan X., 25, 38.
[2]) Žalm LXI., 13.
[3]) Gal. VI., 8.

sloužíme, nebo při ní jsme tak přítomni, jak máme: když denní hodinky a ostatní modlitby se zbožností a pozorností konáme: když se ustavičně cvičíme v pokání a umrtvování, a když v plnění svých povinností a toho, co nám poslušnost ukládá, věrně vytrváme. Vykonáme-li tyto skutky dokonalým způsobem, pak jsme i my dokonalými, konáme-li je nedokonale, pak jsme sami nedokonalými.

Tentýž rozdíl jest mezi dobrým a dokonalým řeholníkem a nedokonalým a vlažným. Nezáleží na tom, že některý více koná, nebo jiné koná než jeho druh, nýbrž zda každý to, co koná, dokonale koná, nebo nedokonale, poněvadž je leností a nedbalostí naplnil. Čím dále to kdo v tomto směru přivedl, tím jest dokonalejším. Čím méně toho provedl, tím jest nedokonalejším.

4. V onom přirovnání, dle něhož vychází rozsévač, aby símě rozsíval, přineslo dle vypravování sv. evangelia dobré símě zaseté do dobré zemi třicetinásobný, nebo šedesátinásobný, ba dokonce jedno i stonásobný užitek. Tím jsou, dle učení svatých, tři stupně sluhů Božích označeny: začátečníků, pokračujících a dokonalých.

Všichni rozsíváme jen jedno símě. Všichni činíme tytéž skutky a máme tatáž pravidla. O témž čase se modlíme a konáme zpyto-

vání svědomí. Od časného rána až do pozdní noci jsme zabaveni v poslušnosti. A přece, jaký rozdíl mezi člověkem a člověkem! Jaký rozdíl mezi Petrem a Petrem, mezi řeholníkem a řeholníkem! U jednoho přinášejí skutky, které zasívá, stonásobný užitek: neboť je dokonává v duchu a v dokonalosti. To jsou ti dokonalí. U druhého přinášejí také užitek, ale již ne tak bohatý, nýbrž jen šedesátinásobný. To jsou ti pokračující. Opět u jiného přinášejí jen třicateronásobný užitek. To jsou ti, kteří začali Bohu sloužiti.

Pohleď jen, mezi které z těchto patříš? Patříš k těm třicateronásobným? Bůh uchovej, aby žádný k oněm nenáležel, o kterých apoštol praví: „Staví-li však na tento základ zlato, stříbro, drahé kamení, dříví, seno, slámu, — dílo jednoho každého přijde na jevo: onen den zajisté to objeví: neboť se zjeví v ohni, a oheň vyzkouší, jaké jest dílo jednoho každého“.[1])

Hleď, abys nekonal svých skutků z ješitnosti, nebo z lidských ohledů, aby ses lidem zalíbil, aby na tebe dbali. To znamená stavěti dříví, seno, slámu a taková budova musí nejméně v očistci hořeti. Hleď k tomu, aby dobře vykonáno bylo, co konáš, abys to dokonale konal! to pak znamená zlato, stříbro a drahé kamení stavěti.

[1]) I. ke Korint. III., 13.

5. Že všechen náš pokrok a naše dokonalost v tom záleží, možno z následujícího zjistiti. Všechny naše pokroky a naše dokonalosti sestávají ze dvou částí, totiž, že konáme to, co Bůh chce, abychom konali, a potom, že to konáme tak, jak on chce, abychom to konali. Více, jak se zdá, nemožno žádati a očekávati.

Co se prvního týká, totiž, že činíme, co Bůh chce, abychom činili, pak jest to již v pořádku skrze milosrdenství Boží. Jedno z největších dober, jedno z nejsladších potěšení, které v životě z poslušnosti máme, jest jistota, že to, co jsme v poslušnosti vykonali, je to, co Bůh od nás vykonáno chce míti. Je to tak řečeno první základ v řádě, vzatý z evangelia a učení svatých, jak v pojednání o poslušnosti ukážeme: „Kdo vás slyší, mne slyší“.[1])

Posloucháme-li svého představeného, posloucháme Boha a konáme jeho vůli: neboť to je to, co od nás Bůh právě chce míti vykonáno.

Zůstává nám ještě druhá část, že totiž všechno tak konáme, jak Bůh chce, abychom to konali. To znamená všechno tak konati, aby to dobře a dokonale vykonáno bylo! neboť tak to chce Bůh, abychom to vykonali. O tom budeme ještě dále mluviti.

[1]) Luk. X., 16.

V dějinách cisterciáckého[1]) řádu vypravuje se tato událost. Svatý Bernard trval kdysi se svými mnichy na jitřních modlitbách. Tu spatřil mnoho andělů, kteří zaznamenávali a zapisovali, co mnichové konali a zároveň také, jak to konali. — O jednom to zapisovali zlatem, o druhém stříbrem, o třetím inkoustem, a o jiném konečně vodou — to všechno podle pozornosti a ducha, jakého měli jednotlivci při modlitbě a zpěvu. O některých nepsali vůbec nic. Tito byli toliko tělem přítomni, srdce a myšlenky byly daleko a nepatřičnými věcmi se zabývaly. Svatý vypravuje, že viděl, jak andělé obzvláště při Te Deum se namáhali, aby se zbožně zpívalo. Tu se zdálo, že z úst těch, kteří zpívali jakoby plameny šlehaly.

Z toho každý poznati může, jak má býti jeho modlitba zařízena, aby zasloužila buď zlatem, nebo stříbrem, inkoustem, nebo vodou býti poznamenána. Dávej pozor, zda ze srdce a úst, když se modlíš ohnivé plameny vycházejí, či zívání a znamení dlouhé chvíle se objevují. Dívej se, zda jsi jen tělesně přítomen a duch tvůj buď při studiu, nebo při úřadě, nebo při jiném zaměstnání, nebo dokonce při nepatřičných věcech jest.

---

[1]) Manrique. Annales Cisterc. tom. 1. A. Chr. 1127, cap. 3., n. 2. (Lugduni 1642.)

II.

Že Bůh nám tak lehkou učinil dokonalost, musíme se k ní povzbuzovati.

1. Pater Natal, z našeho Tovaryšstva, vynikající učeností a ctností měl v letech 1553 a 1560 visitovati provincii španělskou. Při tom vždy doporučoval, že jest třeba dokonale se přesvědčiti o pravdivosti, že všechny naše pokroky a všechna naše dokonalost spočívá v dokonale provedených jednotlivostech, obyčejných a denních, které právě konati máme. A tak pokrok života a jeho polepšení nespočívá v provedených neobyčejných věcech, nebo v přijímání vysokých a vznešených úřadů, nýbrž jedině v dokonalém zachovávání obyčejných zařízení řádu a úřadů, do nichž nás poslušnost umístnila, i kdyby byly těmi nejnižšími na světě: neboť to je to, co po nás Bůh chce. Na to tedy musíme obraceti svůj zřetel, když chceme se líbiti Bohu a dokonalosti dojíti.

Uvažujme a vizme, jak snadno lze dokonalosti dosíci, když totiž tím, co právě konáme, jí docházíme, aniž bychom k tomu něčeho přidávali.

2. Je to pro všechny potěšující, co nás musí velice nadchnouti pro dokonalost. Kdybychom po tobě žádali, abys, chtěje býti dokonalým, neobyčejné věci, vytržení nebo vznešené vise měl, měl bys výmluvu a mohl bys říci, to že nemůžeš a nedůvěřuješ sobě, abys po tak vysokých věcech se snažil. Kdyby se požadovalo po tobě denní bičování až do krve, nebo půst při vodě a chlebě, nebo bosky choditi a ustavičně kající pás nositi: tu bys mohl říci, že k tomu nemáš síly. Ale my toho po tobě nežádáme a v těchto věcech jistě nespočívá tvoje dokonalost, nýbrž jedině v tom, že správně vykonáš, co dělati máš. Obyčejnými skutky, které konáš, můžeš býti dokonalým, jen když chceš. Vydání jest učiněno, ty nemusíš ničeho více vydávati. Kdo by tedy nebyl pro dokonalost nadšen, když je nám tak blízko, snad jen v nějaké domácí práci, nebo v něčem snadném?

Aby národ svůj k službě své a k vyplnění zákona nadchl, pravil k němu Bůh:[1]) „Toto přikázání, které já ti dnes dávám, není ani vysoko nad tebou, ani daleko od tebe. Není

[1]) Deut. XXX., 11–14.

ani v nebi, že bys mohl říci: „Kdo z nás může vystoupiti do nebe, by je k nám snesl, abychom je slyšeli a skutky plnili?“ Není také za mořem, aby ses vymlouval a řekl: „Kdo z nás bude moci přeplavati se za moře a donésti je až k nám, abychom je mohli slyšeti a činiti, co je přikázáno? Ale velmi blízko je ti řeč ta, je v ústech tvých a v mysli tvé, abys ji činil“.

3. Tímto způsobem nabádal a povzbuzoval svatý Antonín[1]) své žáky k dokonalosti. „Řekové cestují a za moře se plaví, aby získali vědu: říše Boží ale je vaše“ tak pravil. Pro filosofii a jiné vědy, aby je získali, podnikají dlouhé cesty a dlouho trvající plavby po moři, berou na sebe mnohá nebezpečenství a velké námahy: my však nepotřebujeme k dosažení ctnosti a dokonalosti, pravé to moudrosti, takových námah a nebezpečenství: nemusíme ani z domu vyjíti, neboť nacházíme ji doma, ba v nás samých. „Neboť království Boží jest ve vás“.[2])

V obyčejném, denním zaměstnání tvém, leží tvá dokonalost.

Velmi často se obyčejně v duchovních přednáškách klade otázka, když svatý čas přichází, jako půst, advent, nebo obnova

---

[1]) Vita s. Antonii n. 20 inter Opp. s. Athanasii. Migne Patrol. gr. XXVI.

[2]) Luk. XVII., 21.

slibů, jakých prostředků máme užíti, abychom se dokonale připravili k obnově slibů, k postu, k přijetí Ducha Svatého, nebo narozeného Ježíška. Můžeš se přesvědčiti, že se ti bude raditi mnoho prostředků, mnoho rozjímání, což všechno dobrým jest, hlavní prostředek, při němž máme zůstati jest však tento, o kterém jednáme a který v tom spočívá, že denní své zaměstnání konáme dokonale. Odstraň chyby a nedokonalosti, které obyčejně máš při denních pracích svých, dokonale, a starej se o to, abys denně byl lepší, abys méně chybuje své denní práce konal! To je pravá a nejlepší příprava ke všem svátkům. K tomu obracej docela svůj zřetel: všechny ostatní prostředky a rady mají tě jen podporovati v tom.

III.

V čem dobrota a dokonalost našich skutků záleží, a o některých prostředcích, jak je dobře vykonati.

1. Chceme nyní uvažovati, v čem záleží dobře provésti své povinnosti, abychom našli také prostředky, které nám k tomu napomáhají, abychom je dobře provésti mohli. Krátce pravím, že to závisí od dvou věcí. První a nejdůležitější jest, abychom je čistě pro Boha konali. Svatý Ambrož nadhazuje otázku, proč Bůh při stvoření světa, když věci tělesné a zvířata stvořil, všechny zároveň chválil. Bůh stvořil rostliny a stromy, a ihned řekl: „A viděl Bůh, že je to dobré“.[1])

Bůh stvořil živočišstvo, ptáky a ryby a opět pravil: „A viděl Bůh, že jest to dobré“.[2])

---

[1]) Gen. I., 12.
[2]) Gen. I., 21.

Stvořil nebe, hvězdy, slunce a měsíc: a také zde pravil: „A viděl Bůh, že je to dobré".[1])

Všechny tyto věci chválí ihned, jakmile je stvořil. Jen při stvoření člověka nezní žádná chvála, neboť není přidáno: A viděl Bůh, že to dobré, jak tomu při všech jiných věcech bylo. Co je v tom za tajemství a jaký je důvod pro to? ptá se svatý.

Příčina je tato: krása a dobrota ostatních těles a živočichů je v jejich vnějšku, v tom, čím se na venek projevují a není v nich nic dokonalejšího než to, co můžeme očima viděti. Proto došly tyto věci ihned svojí pochvaly. Dobrota a dokonalost člověka není však v zevnějšku, který vidíme, nýbrž uvnitř, v srdci jest ukryta.

„Všecka krása je králova dcera vnitř".[2]) To znamená, že všechna krása člověka, který je dítkem Božím, jest uvnitř, v něm a to je to, co se oku Božímu zamlouvá. „Člověk totiž vidí zevnějšek, Hospodin však hledí na srdce".[3])

Tak mluvil Bůh k Samuelovi. Lidé vidí jen to zevnější, co se projevuje na venek a buď se jim to líbí, nebo nelíbí. Bůh však dívá se do srdce uvnitř a vidí cíl a úmysl,

---

[1]) Gen. I., 18.
[2]) Žalm XLIV., 14.
[3]) I. Král. XVI., 7.

s kterým každý svůj skutek provádí. Proto nechválí člověka ihned, když ho stvořil, jako ostatní stvoření. Úmysl jest kořenem a základem dobroty a dokonalosti všech našich skutků. Základy se nevidí, a přece jsou tím, co celou budovu drží. Právě tak je to s úmyslem naším.

2. Druhé, co k dokonalosti skutků patří, je, že ze své strany poskytneme všechno, aby byly dobře vykonány. Není dosti, když pravíš, že konáš skutky pro Boha: nýbrž jest se ti zároveň namáhati, abys je, jak jen můžeš, dobře vykonal, aby se Bohu tím více líbily.

3. Prvním však pro správné provedení díla jest vždy, že je čistě pro Boha konáme: neboť to nám pomáhá, abychom je provedli správně a co možná nejlepším způsobem, abychom jím přízeň Boží získali. Ať nás představení, nebo jiní lidé pozorují, nebo ne, vše děje se jen pro Boha.

Kdysi ptal se sv. Ignác kteréhosi bratra, který právě velmi nedbale pracoval: „Pro koho to děláš?“ Bratr odpověděl: „Činím to z lásky k Bohu“. Sv. Ignác[1]) na to odpověděl: „Ujišťuji tě, že, budeš-li tak pokračovati, ti velké pokání uložím: neboť kdybys to pro lidi tak konal, bylo by to odpustitelno,

[1]) Maffeius, Vita s. Ignatii L. 3, c. 6, Coloniae 1585.

ale když pro tak velikého Pána to děláš, nemůže se to trpěti".

4. Druhý prostředek, který svatí učitelé jako velice působivý doporučují jest, ustavičné žití v přítomností Boží. Již pohan Seneka praví: „Člověku, který se chce oddati ctnosti a správnému jednání, jest si mysliti, jako by stál před mužem vysoké důstojnosti, úctu budícím. Musí všude tak jednati a mluviti, jako by jednal a mluvil, kdyby skutečně muž ten při něm stál. Žij tak, jakobys chtěl žíti před očima dokonalého a tebe všude pozorujícího muže".

Když již toto by stačilo, aby se jednalo správně, jak teprve nekonečně působivější prostředek k tomu je ustavičné žití v přítomnosti Boží, při čemž ho stále máme na očích a uvažujeme, že nás vidí! To není nějaká představa, jako u Seneky:[1]) ale je to skutečnost. Jak často nám Písmo sv. opakuje tuto pravdu: „Že oči Páně tisíckrát jasnější jsou nežli slunce, na všecky cesty lidské že patří, (i do hlubin propasti i do lidských srdcí), že vidí nejtajnějších záhybů".[2])

5. Později v šestém pojednání promluvíme zvláště o tomto cvičení se žíti v přítomnosti Boží a ukážeme, jak nutným a důležitým jest a jak si ho svatí velice vážili a je do-

[1]) Seneca epist. 25. (Opp. Amstelodami 1672.)
[2]) Sirach XXIII., 28.

poručovali. Zde chceme jen pro svůj účel ukázati, jak opravdu důležitým jest, abychom správně vykonávali naše denní povinnosti. Zde je žití v přítomnosti Boží toho významu, že nesmíme se zastaviti, jak později bude vyloženo, nýbrž že nám musí býti prostředkem, abychom díla naše, která konáme, dokonale provedli. Neboť kdybychom ve své pozornosti na přítomnost Boží své skutky konali ledabyle a s chybami, pak by to nebyla žádná pravá pobožnost, nýbrž jen sebeklam.

Zde někteří poznamenávají a praví: zpřítomnění Boha, v němž se cvičiti máme a které tolik jest doporučováno od Písma sv. a svatých, spočívá v tak dokonale provedených našich skutcích, že mohou býti předvedeny před Boha a na nich nic by se neshledalo, co by bylo Boha nedůstojno a jeho přítomnosti. Krátce máme je tak vykonati, jako bychom je konali, kdyby se Bůh na nás díval.

To, jak se nám zdá, také sv. Jan ve svém Zjevení[1]) odporučuje. Tam vypravuje o vlastnostech oněch svatých 4 bytostí živých, které jsou před trůnem Božím, vždy připraveny k jeho rozkazům. Praví o nich, že mají uvnitř i zevně i kolem očí mnoho. Mají oči na nohou, na rukou, na uších, na rtech a

[1]) Zjevení IV., 8.

oči na očích. Tím má býti naznačeno, že ti, kteří dokonalým způsobem Bohu slouží a jeho přítomnosti hodnými chtějí býti, musí se dívati všude, aby nečinili něco nedůstojného v přítomnosti Boží.

Také ty musíš míti mnoho očí uvnitř i zevně, abys viděl, jak jednáš, jak mluvíš, jak posloucháš, jak hledíš a jak tvé myšlení a chtění a žádost jest upravena, aby se v nich ničeho nenalezlo, co by oko Boží mohlo uraziti, před nímž plný zbožnosti stojíš.

6. To je nejlepší způsob žíti v přítomnosti Boží. Proto přičiňuje mudřec starozákoný i apoštol Pavel k oněm místům první knihy Mojžíšovy, kde stojí psáno: „A chodil s Bohem" (nebo před Bohem, což totéž znamená):[1]) „A zmizel, neboť Bůh ho vzal". Tento doplněk: „Henoch líbil se Bohu, i přenesen byl (do ráje)".[2]) Aby tím bylo jasně dáno na srozuměnou, že vždy před Bohem, nebo s Bohem žíti a Bohu se líbiti jest jedno a totéž: neboť vysvětlují jedno druhým.

Sem patří také Origenův[3]) a sv. Augustina[4]) výklad onoho místa z druhé knihy Mojžíšovy: Když totiž navštívil Jetro svého zetě Mojžíše, shromáždili se Aaron a všechna

---

[1]) Gen. V., 24.
[2]) Sirach XLIV., 16.
[3]) Orig. hom. 11, in hunc loc. Ex. 18, 12.
[4]) August. Quaestion. in Heptateuch l. 2, qu. 66.

knížata israelská s ním, aby jedli před Bohem, Tito učitelé praví k tomu: tím se nechce říci, že se sešli k jídlu před svatostánek, nebo před archu: neboť obého tenkráte ještě nebylo, nýbrž že ve zbožném, svatém a v sebe pohrouženém způsobu se sešli k onomu svátečnímu jídlu a k pití, jak se sluší, když před tváří Boží má někdo obědvati. S největší pílí chrání se všeho, co by mohlo uraziti Božích očí.

Takovým způsobem žili spravedliví a dokonalí v každém zaměstnání, také v jinak bezvýznamném a v okolnostech k životu potřebných vždy před Bohem. Praví prorok: „Spravedliví však veselí se a plesají, před Bohem se radujíce jásají".[1])

Má všechno tak se díti, jakoby se dálo před očima Božíma. Nic nemá býti jeho přítomnosti nedůstojno.

7. V tomto smyslu také se vyplnilo slovo našeho Vykupitele podle vysvětlení mnohých svatých: „Že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati".[2])

A právě tak slovo apoštola Pavla: „Bez ustání se modlete".[3])

Svatí praví: vždy se modliti znamená vždy dobře činiti. Tak praví sv. Augustin na slova

---

[1]) Žalm LXVII., 4.
[2]) Luk. XVIII., 1.
[3]) L. k Thes. V., 17.

Žalmistova: „Jazyk můj bude hlásat tvou spravedlnost, kterýkoliv, den tvou chválu".[1])

Chceš tedy dobrý prostředek, abys celý den mohl Boha chváliti? Čiň to, co konati máš, správně a chválils Boha. Totéž praví Hilarius: K modlitbě bez přestání přicházíme skutky bohumile k poctě Boží vykonanými, a při tom jest život takového svatého ustavičnou modlitbou.

A když někdo den i noc dle zákona prožívá, jest pak celý život samé rozjímání zákona dnem i nocí.

Svatý Jeroným[2]) na verše: „Chvalte ho slunce i měsíc, chvalte ho všechny hvězdy a světlo" praví: „Možno jest se tázati, jak slunce, měsíc, světlo a hvězdy chválí Boha?" A odpovídá: „Jest jejich povinností Boha chváliti". Ony chválí Boha tím, že ustavičně Bohu slouží a tím plní, k čemu jsou stvořeny. To je ustavičná chvála Boha.

Kdo tedy povinnosti svého stavu správně koná, kdo denní a obvyklé pobožnosti dobře vykonává, ten ustavičně Boha chválí a modlí se bez přestání. To můžeme potvrditi výrokem Ducha Sv. u Siracha, kde stojí:[3]) „Kdo zachovává zákon, přináší mnoho obětí: obět blaha jest pilnu býti přikázání (a daleko

---

[1]) Žalm XXXIV., 28.
[2]) Breviar in ps. 148, 3.
[3]) Sirach XXXV., 1 a 2.

býti všeliké nepravosti. Obět smíru za viny a modlitba za hříchy jest vystříhati se nespravedlnosti)".

Z toho možno viděti, jak cenným a dokonalým jest své denní skutky dokonale konati: neboť to je bohatá modlitba, modlitba bez přestání, ustavičné žití v přítomnosti Boží. Je to obět velmi spásonosná a nejvýše Bohu milá.

IV.

Jiným prostředkem skutky dokonale provésti jest, tak je vykonati, jako bychom neměli nic jiného co konati.

1. Třetí prostředek skutky dokonale konati, spočívá v tom, že jednotlivý skutek tak provádíme, jako bychom neměli nic jiného co konati: že tedy svoje modlitby tak vykonáváme, mši sv. tak sloužíme, svůj růženec a hodinky se tak modlíme, jako bychom neměli nic jiného na práci než toto. Totéž platí o všech ostatních pracích.

Kdo pak nás žene? Zůstaňme docela klidni při svých pracích! ať skutek skutku nepřekáží, ale obraťme svoji pozornost vždy na to, co právě konáme a konati máme! Nemysleme při modlitbě na studium, nebo na úřední záležitosti, nebo na jiné práce: neboť to jen ruší naše modlitby a nevykoná se ani jedno ani druhé správně. Ostatní čas pak patří

úředním záležitostem, studiu a pracím". „Všechno má svůj čas.[1]) Dosti má den na své lopotě".[2])

2. Tento prostředek jest případný a tak rozumný, že mu učili bez osvícení věrou sami pohané, aby svým klamným bohům nejdokonaleji poctu vzdávali. Odtud ono přísloví: „Kdo se chce modliti, má si sednouti". To znamená, že ti, kteří chtějí stýkati se s bohy, mají to činiti sedě, s pozorností a klidem a ne nikoliv procházejíce se a plni roztržitostí. Dějiny pohanského starověku vypravují o velké pozornosti a úctě, s kterou se kněží onoho času ke svým bohům blížili. Pokud kněz konal obět, volal hlasatel ustavičně silným hlasem slova: „Čiň, co činíš!" To znamená dávej pozor na to, co konáš: Nedej se vyrušovati! Buď pozorným při díle, které právě konáš!

Prostředek, který jsme zde uvedli, jest tento: Musíme se namáhati, abychom docela a přesně byli sebranými na mysli při tom, co konáme. Musíme každého skutku, který konáme, tak se chopiti a tak se do něho pohroužiti, jako bychom nic jiného neměli konati. Čiň, co činíš! Ponoř se plně do svého zaměstnání! Všechnu svoji píli a starost věnuj tomu přítomnému: odlož všechno ostatní

[1]) Kazatel III., 1.
[2]) Mat. VI., 34.

stranou! pak provedeš své dílo dokonale. Co nyní naléhá, to musíme vykonati.

Kterýsi filosof chce dokázati, že jen na přítomnost, nikoliv na minulost a budoucnost máme mysliti. Uvádí za důvod: jen přítomné jest v naší moci, ne však minulé a budoucí. Ono je pryč a není už v naší moci: o druhém nevíme, uskuteční-li se.

3. Ach, kdybychom mohli ovládati sebe, své myšlenky, představy tak dokonale, že bychom na nic jiného nemyslili, než co právě máme konati! Ale neklid našeho srdce jest příliš veliký, na druhé straně je zloba a chytrost zlého ducha, který právě chce si posloužiti naším neklidem, proto nám našeptává myšlenky a starosti, které později přijdou, aby nám pokazil to, co právě nyní máme vykonati.

Je to velmi obyčejné, ale nanejvýše škodlivé a účinné pokušení nepřítelovo: neboť tím chce způsobiti, abychom nic dokonale nevykonávali. Za tím účelem řídí tvé myšlenky mezi modlitbou na práci, na studium, na úřední věci a představuje ti, jak bys v tomto směru měl dobře jednati, abys jen modlitbu, kterou právě máš konati, nemohl dobře vykonati. To ostatní nyní nekonáš a později, až k tomu přijdeš, ihned ti něco jiného předvede, abys ani toto nemohl dobře

vykonati. „Neboť nejsou nám neznámy jeho úmysly".[1])

Nech budoucího a nestarej se nyní o to! Byť by to i později dobrým bylo, není nyní dobře na to mysliti.

4. Přijde-li ti pokušení toho druhu, že bys na to mohl později zapomenouti, a protože je nutno hned nyní na to mysliti, usoudíš právě z toho, že toto vnuknutí není od Boha, nýbrž od zlého nepřítele: neboť Bůh není Bohem zmatku, nýbrž klidu a pokoje, pořádku a jednoty. Co však pokoj a klid ruší a pořádek věcí ruší, to není od Boha, nýbrž od ducha zlého, který jest přítelem neklidu a nepokoje. Zažeň ho a důvěřuj v Boha! Dá ti svého času potřebné v plné míře, budeš-li konati nyní to, co máš právě konati.

Napadne-li ti v čase duchovních cvičení nějaké odůvodnění, nějaká šťastná myšlenka, nějaký dobrý důkaz nebo rozluštění pochybnosti, odsuň ihned všechny tyto nápady a buď přesvědčen, že tím ničeho neztratíš, ba naopak získáš. Sv. Bonaventura právem praví[2]): Vědění, kterým pro ctnost pohrdneš, nalezneš později pomocí ctnosti ve větším stupni. A blahoslavený Avila praví[3]): Když

---

[1]) L. II. ke Korint. II., 11.
[2]) Specul. discipl.
[3]) Avila – Schermer, Briefe.

ti nevčasná nějaká starost přijde, řekni: můj pán mi nemá nyní co poroučeti: a proto se nemusím o to starati. Poručí-li to můj pán, budu se tím již zabývati.

V.

Ještě jeden prostředek: jest nám každý skutek tak dokonale provésti, jako by byl náš poslední.

1. Jako čtvrtý prostředek, správně provésti naše práce, radí svatí učitelé toto: máme každý skutek tak prováděti, jako by byl posledním v našem životě. Mnich Arnulf[1]) napomíná v Návodě pro řeholníka v jeho poměru k pracím takto: Má se při každé práci tázati: „Vykonáš ji, kdybys měl ihned potom zemříti?“ A sv. Basil praví[2]): Vždy stůj před tvýma očima poslední den!“ Vstáváš-li ráno, měj za nejisté, že se dočkáš večera, a kladeš-li se k odpočinku, neočekávej bezpečně návratu dne, abys snadno se uchránil chyb! To je vynikající prostředek, abys všechno řádně konal.

---

[1]) Speculum monachor. (int. opp. s. Bernardi).
[2]) Instr. ad fil. spir. Migne Patr. lat. t. 103, c. 20.

Tak čteme o sv. Antonínovi[1]), že velmi často tak napomínal své žáky, aby je k ctnosti a dokonalosti při konání povinností přiměl. Také římský kterýsi básník praví: „Myslí, že každý den je pro tebe posledním". Kdybychom každý skutek tak konali, jakoby to byl náš poslední a nám ihned bylo po něm zemříti, jistě bychom ho ještě s větší dokonalosti konali. Jak bychom sloužili mši sv., kdybychom věděli, že je to poslední skutek, který v tomto životě ještě vykonati můžeme a že pak už nebude času ještě něco vykonati, nebo si zasloužiti. Jak bych se modlil, kdybych věděl, že je to poslední moje modlitba, a že již nebude času Boha prositi za milosrdenství a odpuštění hříchů. Proto praví přísloví: „Chceš-li se naučiti modliti, vyjeď si na moře!" Docela jinak se člověk modlí, má-li smrt před očima.

2. O kterémsi řeholníkovi a věrném sluhovi Božím se vypravuje, že se každého dne přede mší sv. zpovídal. Ke konci dne upadl do nemoci. Představený poznal, že je to smrtelná nemoc, proto pravil k němu: můj otče, není s tebou dobře, třeba ti se vyzpovídat, jako by to šlo ke smrti. Nemocný pozdvihl rukou svých k nebi a pravil: pochválen a veleben buď Pán! více než 30 let jsem se denně zpovídal tak, jako bych ihned

[1]) Vita Patr. I. Athan. in Vita s. Anton, c. 15.

měl umříti. Nepotřebuji tedy, než udělati, co jsem dělal přede mší sv., abych se s Bohem smířil.

Ten šel pravou cestou. Také my máme tak žíti. Pokaždé máme se tak zpovídat, jako by to šlo ke smrti, a tak přijímati, jako bychom poslední posilu přijímali a tak tomu má býti při všech našich skutcích. Bylo by zbytečné připamatovati, že se máme zpovídati tak, jako bychom zemříti měli. Pak nám bude třeba jen takového usmíření, jako když jdeme k sv. přijímání.

Kdybychom tak žili, pak by nás smrt našla vždy připraveny a nepřistihla by nás nikdy nepřipraveny. To by byla nejlepší modlitba a nejlepší pobožnost, abychom uchráněni byli nenadálé smrti. „Blahoslavený služebník ten, jehož pán přijda nalezne ho, že tak činí“.[1])

Tak mluví Kristus Pán, náš Vykupitel. Tak žil také svatý muž Job: „Oživne zas člověk, který zemřel? Všechny dny své roboty bych čekal na chvíli, kdy přijde na mne změna“.[2])

To znamená očekávati po všechny dny přítomného života budoucí věci a každý den považovati za poslední. „Zavolal bys mne a já bych ti odpověděl“.[3])

V libovolný den mne zavolej o Pane:

---

[1]) Mat. XXIV., 46.
[2]) Job XIV., 14.
[3]) Job XIV., 15.

neboť jsem na cestu připraven a hotov tobě odpověděti a tvého zavolání poslechnouti každého času i každé hodiny, kdy mne zavoláš.

3. Jedno z nejlepších znamení, podle kterého lze poznati, obcujeme-li dobře před Bohem, jest, jsme-li vždycky připraveni a ochotni Bohu odpověděti ať nás volá v jakémkoliv čase a při jakémkoliv díle, které právě máme před sebou. Nemluvím zde o nějakém neklamném znamení, kterého v tomto životě nemůžeme získati bez zvláštního zjevení Božího, nýbrž jen o pravděpodobném, mravně jistém, které si můžeme zjednati. Toto pozorování připouští závěr případný, zda dobře přijmeš, kdyby tě smrt právě v tuto dobu zastihla, v těchto okolnostech, při této práci, kterou právě konáš.

4. Viz, jsi-li připraven s Jobem Bohu odpověděti, kdyby tě právě v tomto okamžiku volal! Zkoušej to často na sobě! Dávej si často otázku: mohl bych se radovati, kdyby smrt právě nyní přišla? Shledám-li při takové myšlence a takové otázce sám u sebe, že se opravdu raduji, přepadne-li mne právě nyní při tomto díle smrt, pak mohu za to míti, že dobře jednám a že mohu míti jakési uklidnění.

Zjistím-li však u sebe přání, aby smrt nyní nepřicházela, aby mne nezastihla při tomto

díle, při tomto zaměstnání a za těchto okolností, ale že by mne mohla ještě nějaký čas nechati na pokoji, až já svoji práci, kterou jsem právě začal, dokonám: pak to není žádným dobrým znamením. Musil bych naopak právě v tom poznati pokyn, že se o své pokroky nestarám a že nejsem dobrým řeholníkem. Tomáš Kempenský praví: budeš-li míti dobré svědomí, nebudeš se smrti velice báti. Velký strach před ní jest znamením, že ti něco svědomí předhazuje a že tvůj účet dobře nestojí. Lepším jest báti se hříchu než smrti.

Správce, který má své účty v pořádku, dokonce žádá, aby se s ním účtovalo. Který však je v pořádku nemá, bojí se stále, že by mohli po něm účty žádati. Proto má vždy výmluvy a snaží se co nejdále oddáliti účtování.

5. Sv. František Borgiáš[1]) praví, že případným cvičením pro řeholníka by bylo, kdyby se dvacetčtyřikráte za den vmyslil do poslední hodinky. Kdyby někdo mohl říci po všechny dny: „umírám denně“,[2]) pak by to dobře s ním stálo. Měl by se každý co nejčastěji v tomto zkoušeti a účty skládati. Vidíš-li, že ještě nejsi v takovém rozpoložení a stavu, že bys mohl zemříti, pak hledej se připraviti na tak důležitý okamžik! Pomysli

[1]) Schotti Vita s. Franc. B. l. 4, c. 5. (Romae 1596.)
[2]) I. ke Kor. XV., 31.

si, že bys prosil Pána, aby ti ještě několik dní života poskytl za tím účelem, a skutečně ti je poskytne! Využij pak svěřeného času a snaž se v něm tak žíti, jako bys měl ihned zemříti. Blahoslavený, kdo tak žije, jak by si přál v hodině smrti umírati!

6. To je jedna z nejužitečnějších látek k naším kázáním pro věřící, aby totiž tak žili, jak by si v hodince smrti přáli, aby byli žili, a aby obrácení a pokání na jinou dobu neodkládali. Není zítřejší den jistým, a nevíš, zda se ho dožiješ. Svatý Řehoř praví[1]: „Ten, který litujícím odpuštění přislíbil, hříšníkům zítřejšího dne nepřislíbil".

Říká se často: není nic jistějšího nad smrt a nic nejistějšího jako hodinka smrti. K tomu však praví náš Vykupitel v evangeliu: „Také vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte".[2])

To slovo platí především o dni soudu, ale můžeme ho také o této hodině rozuměti: neboť při smrti koná se nad každým jednotlivcem soukromý soud. Rozsudek, který při tomto soudě bude vynešen, nebude při všeobecném soudě změněn, nýbrž potvrzen.

Kristus Pán praví, že ona hodina není jen nejistá, že nemůžeš věděti, kdy přijde, ale Pán přijde v hodinu, kdy tys nemyslel a

[1]) Hom. 12 in Evang. n. 6.
[2]) Luk. XII., 40.

kdy snad byls nejvíce bez starostí. Totéž praví sv. apoštol Pavel: „Neboť sami dobře víte, že den Páně přijde jako zloděj v noci".[1])

A ve Zjevení sv. Jana praví Pán: „Přijdu na tebe jako zloděj a nezvíš, které hodiny přijdu na tebe".[2])

Zloděj se neohlašuje, nýbrž čeká naopak, kdy lidé jsou bez starosti a v nejhlubší spánek ponořeni.

Právě tímto přirovnáním učí nás Kristus Pán, jak máme žíti, aby nás nepřipravené smrt náhle nepřekvapila. „To však vězte: kdyby hospodář věděl, v které hodině přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati domu svého".[3])

Kdyby to věděl, tak by se na to již připravil: poněvadž však nic neví, zda přijde na počátku noci, nebo o půlnoci, nebo k ránu, proto stojí vždy připraven, že nemůže zloděj do domu vniknouti a ho vykrásti. Tak, praví Pán, musíte i vy vždycky za každé doby býti připraveni: neboť smrt přichází o hodině, kdy ji nejméně očekávate.

7. Sv. otcové poznamenávají k tomuto místu, že je to velikým milosrdenstvím od Pána, když je nám hodina smrti nejistou, protože musíme býti na ni připraveni do-

---

[1]) Thess. V., 2.
[2]) Zjevení III., 3.
[3]) Luk. XII., 39.

konale. Kdyby lidé věděli kdy, byla by jim tato jistota příčinou bezstarostnosti a mnoha hříchů. Když nyní, kdy jsou plně v nevědomosti a své hodiny neznají, jsou tak bezstarostní, co by dělali teprve, kdyby věděli, že tak brzy nemusí zemříti?

Sv. Bonaventura praví[1]: Pán nás chtěl zanechati, pokud se týká naší hodinky smrti v nevědomosti, abychom nepřikládali velkou cenu věcem a do nich se neponořovali, když jich každé hodiny a každého okamžiku můžeme ztratiti. Tak praví Bůh podle zprávy sv. Lukáše k onomu lakomci: „Pošetilče, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil?“[2])

Proto máme své srdce obrátiti jen k těm statkům, kterých ani konec nemůže vzíti.

8. Sami nejprve si to do srdce vštipme, co jiným kážeme, jak nás apoštol napomíná: „Nuže, ty učíš jiného, a sám sebe neučíš“.[3])

To je nejobyčejnější pokušení, jímž zlý nepřítel lidstvo svádí, že jim tuto jasnou a zjevnou pravdu zastiňuje, od očí odvádí a způsobuje, že na ni zapomínají a více nemyslí, při čemž jim podkládá mínění, že by měli dosti času na vše možné a že by

[1]) Bonav. XIII., de profectu Relig. L. 1, c. 17.
[2]) Luk. XII., 20.
[3]) Řím II., 21.

se jednou později mohli polepšiti a jiný život vésti.

Tímto pokušením svádí také mnohé řeholníky, když jim namlouvá, aby své pokroky v dokonalosti na pozdější dobu odložili. Až budu hotov se svými studiemi, až se zbavím svého úřadu, až bude moje záležitost vyřízena, potom chci své duchovní cvičení, své pokání a umrtvování na se vzíti. Nešťastníče! K čemu ti bude všechna tvá učenost, k vůli níž jsi se ve ctnosti opozdil, když ve studiu umřeš? Nebude strništěm a senem a jako takové shoří na onom světě, jak apoštol praví: Využijme toho, co jiným říkáme! Lékaři, uzdrav sebe sama! Uzdrav se sám tímto spasným prostředkem: neboť ty toho potřebuješ obzvláště.

VI.

Jiný prostředek dokonale konati povinnosti jest, mysliti jen na přítomný den.

1. Pátý prostředek, který nám stejně velice prospěšným může býti vykonávati naše obyčejné skutky dokonale jest ten, že se jen o dnešní staráme. Tento prostředek se nezdá rozdílný od předešlých a přece je rozdílný, jak se z výkladu pozná.

Co obyčejně mnohé odpuzuje a jako pokušení zlého ducha ve službě Boží ospalými činí, jest pochybnost, zda je vůbec možným, tolik let setrvati s takovým úmyslem, s takovou důkladností a svědomitostí za ustavičného umrtvování, při nejochotnější poslušnosti, potlačení vlastních žádosti a při úplném zapření své vůle. To všechno představuje ďábel jako něco nekonečně obtížného a jako život, který nelze dlouho žíti.

2. O sv. Ignáci čteme[1]), že za jeho kajícího pobytu v Manrese bylo jedním jeho pokušením, kterému byl vystaven od nepřítele zlého pomýšlení: jak je možno při tak přísném životě 70 let setrvati, když tak dlouho ještě můžeš žíti?

Právě proti tomuto pokušení jest uvedený prostředek. Nemáš s mnoho roky, s mnoha dny počítati, nýbrž jen s dnešním dnem. Tento prostředek jest proti naší slabosti určen. Neboť kdo by nechtěl tolik zmužilosti a odvahy vynaložiti, aby jediný den správně žil, a pokud na něm je, své skutky dokonalým způsobem provedl? Dle tohoto způsobu nás navádí sv. Ignác zvláště zpytovati svědomí, abychom totiž od jednoho půl dne k druhému činili předsevzetí: na př. od nynějška dopoledne chci býti opravdu v sebe uzavřený, nebo mlčenlivý, nebo se v trpělivosti cvičiti a pak se ptati, jak jsme plnili svá předsevzetí. Na tento způsob bude ti snadným a snesitelným, co by ti bylo velmi obtížným, kdybys jen tak všeobecně si umínil: Nikdy nechci mluviti, kdy nemusím: vždy se budu krotiti, vždy budu dokonale sebrán.

3. Tohoto prostředku užíval, jak čteme v životě sv. Otců[2]) mnich, kterému bylo

[1]) Ribadeneira, Vita s. Ignatii, L. 1, c. 6.
[2]) Vitae Patr. L. 3, n. 4.

přemáhati hltavost. Již hned z rána přepadl ho takový hlad a taková slabost, že to nemohl snésti. Aby však nepřekročil svatý mrav oněch mnichů před 3. hodinou ničeho nejísti, vedl si takto: Časně z rána si řekl: kdyby hlad byl sebe větší, co by bylo zvláštního 3 hodiny ještě čekati? Potom můžeš jísti. Když uplynuly ony 3 hodiny, řekl si: musím si učiniti násilí a nesmím jísti až ještě 3 hodiny uplynou. Vydržel-li jsem již 3 hodiny a vydržím také 6 hodin. Tak se zdržel i přes tuto dobu. Po 6 hodinách namočil chléb do vody a řekl, než můj chléb změkne, bude mi počkati až do 3. hodiny. Čekal-li jsem až doposud, pak není důvodu k vůli dvěma, nebo 3 hodinám rušiti zvyk mnichů. Když konečně přišla hodina 3. pomodlil se a dal se do jídla.

Tak si vedl několik dnů, uklidňuje se sám menšími lhůtami. Brzo potom, když o 3. hodině k jídlu sedal, viděl z koše, kde měl chléb, kouř vystupovati. Tento vyšel otvorem jeho cely. Byl to zlý duch, který ho pokoušel: neboť od té doby neměl již takového hladu a oné bezdůvodné slabosti, jako na počátku.

Nyní mohl pobýti bez jídla třebas dva dny a při tom necítil žádných obtíží. Tak odměnil mu Pán vítězství, kterého dobyl nad svým nepřítelem, a boj, který přestál.

4. Nahoře jsme řekli ne bez důvodu, že

tento prostředek počítá s naší slabostí. Vede nás jako nemocné a slabé pozvolna ku předu, aby nás námaha nezastrašovala. Kdybychom byli silnými, horlivými a bohatými láskou k Bohu, nebylo by zapotřebí vésti nás takovým způsobem ku předu, aby se nám námaha a obtíže zastíraly. Pravý služebník Boží ani nepozoruje dlouhého času a mnoha let. Jemu připadá všechen čas prožitý ve službě Boží krátkým a všechny námahy snadnými. A tak nepotřebuje po kouscích do předu posouván býti.

Totéž dokazuje sv. Bernard".[1]) Služebník Boží oddává se službě Boží ne na jeden rok, nebo vůbec na nějaký určitý čas, jako nádeník, nýbrž na věky". Silnou vůlí obětuje se pravý služebník Boží službě Pána navždy, nemyslí na žádnou hranici, nebo na nějakou míru. Slyš slovo spravedlivého: [2])„Na věky nezapomenu práv tvojich, neboť jimi dodáváš mi života. Tvůj jsem já, rač mi pomoc poskytnouti, nebo příkazy tvé vyhledávám".

Nakloňuji své srdce, abych činil tvé rozkazy na věčné časy, abych odměněn byl.[3])

A poněvadž se bez podmínky a bez výhrady obětoval a rozhodl Bohu sloužiti a neurčil si lhůtu jednoho, nebo tří let, proto

---

[1]) Epist. 254 ad Guarin. Abb.
[2]) Žalm CXVIII., 93 a 94.
[3]) Žalm CXVIII., 112.

bude také jeho odměna bez konce, bude věčně trvati. Stále trvající hlad spravedlivého zaslouží si také stálého nasycení.

Na tento způsob vykládá také sv. Bernard výrok knihy Moudrosti: [1]„Došed v krátku vrcholu (mravnosti) vyplnil časy mnohé".

V pravdě spravedlivý žije při krátkém čase a při málo dnech mnoho let. Neboť miluje Boha tak velice a má tak žhavou touhu jemu sloužiti, že kdyby i sto let nebo stotisíc let žil, by se věnoval vždy více a více službě jeho. Tato touha a tato rozhodnost platí pro něho tolik, jako by tu celou dobu opravdu tak prožil: neboť Bůh bude ho odměňovati v poměru k jeho touze a k jeho odhodlanosti.

To jsou praví muži, to jsou stateční rekové, jakým byl Jakob, kterému v jeho velké lásce k Rachel sedm roků a ještě jednou sedm roků, které za ni musel sloužiti, přešly jako jen krátká doba. [2]„Sloužil tedy Jakob za Rachel sedm let, ale zdálo se mu to jako něco málo dní: tak velice ji miloval".

[1]) Kn. Moudrosti IV., 13.
[2]) Gen. XIX., 20.

VII.

Jiný prostředek: zvyk správně vykonávati povinnosti.

1. Pythagoras, onen veliký filosof starověku, dal dobrou radu svým učeníkům a přátelům, jak by se mohli státi ctnostnými a jak by jim ona ctnost byla příjemnou a milou. Rada byla tato: „Každý si zvolte nejkrásnější způsob života! Nehleďte na to, že vám bude z počátku obtížným a nesnadným: návykem stane se vám snadným a příjemným". To je jeden z hlavních prostředků, který i my musíme si osvojiti, ne proto právě, že pochází od onoho slavného filosofa, nýbrž že pochází také od Ducha Sv., jak brzy zvíme, a že pro nás cíl je tak vhodný.

Tento nejlepší způsob života jsme si již zvolili, nebo lépe Pán sám nás k němu povolal, jak sám praví: [1]„Ne vy jste mne vy-

[1]) Jan XV., 16.

volili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás..." Proto buď pochválen a zveleben na věky!

2. V tomto způsobu života, v tomto stavu, do kterého nás Pán postavil, může míti místo — „více a méně" —. Ty můžeš býti dokonalým řeholníkem, nebo také nedokonalým a líným, podle toho, jak vykonáváš své skutky. Chceš-li býti v tomto stavu pokročilejším a chceš-li dosáhnouti dokonalosti, zvykni si, skutky a cvičení řádová správně a dokonalým způsobem vykonávati. Zvykni si, modlitbu a ostatní duchovní cvičení dokonale plniti. Přivykni důkladně poslouchati a zachovávati pravidla a všímati si malých věcí. Uvykni si vnitřně sebrati se v mysli, umrtvovati se, ochotně se káti, skromným a mlčenlivým býti. Nedbej na to, že budeš míti na počátku obtíže: neboť návykem bude ti později všechno snadným, ba milým a příjemným, a dosti Bohu zato nepoděkuješ, žes tomu zvykl.

3. Toto učení potvrzuje nám Duch Sv. na mnohých místech Písma sv. V knize Přísloví praví: [1]„Cestu moudrosti ukazuji tobě".

To znamená, chci ti učiniti poznání Boha chutným: neboť to chce slovo „moudrost" dle sv. Bernarda v Písmě sv. říci: moudrost

[1]) Přísloví IV., 11.

jest, chutně poznati Boha. Chci ti onu cestu ukázati, jak se k tomu dostaneš, abys měl chuť a radost z poznání Boha, z lásky a služby Boží. [1]„Povedu tě po stezkách poctivosti: po nich kráčeje nebudeš nohy mít vázané, budeš-li běžeti, neklopýtneš".

Na počátku povedu tě úzkou cestou ctnosti: to proto, poněvadž ctnost nám na počátku pro naši převrácenou přirozenost připadá obtížnou a cesta její úzkou. Avšak, čím dále po té úzké cestě se pobereš, tím radostnější, slavnější a pohodlnější ji nalézáš. Pak poběhneš bez překážek po ní.

Pod tímto obrazným představováním nás Duch Sv. výtečně poučuje, jak nemáme ustávati i když na cestě ctnosti a dokonalosti počátečně těžkosti shledáme: Neboť potom najdeme ne obtíže, nýbrž radost, spokojenost a rozkoš.

Zvoláme pak se Sirachem: [2]„Vizte na vlastní oči, že málo jsem pracoval, a našel jsem si hojnost odpočinku".

A na jiném místě praví: [3]„Neboť pěstě ji maličko popracuješ, a brzy budeš jísti z ovoce jejího".

Také slavný apoštol Pavel učí nás tomu

---

[1]) Přísloví IV., 11–12.
[2]) Sirach LI., 34.
[3]) Sirach VI., 20.

ve slovech: „Každá kázeň pro přítomnost nezdá se býti radostnou, nýbrž smutnou, ale později vydává pokojné ovoce spravedlnosti těm, kteří skrze ni byli vycvičeni“.[1])

Každé učení a každá dobrá činnost na počátku zdá se býti obtížnou, namáhavou a bolestnou, stane pak se cvikem nejen snadnou, nýbrž milou a příjemnou. Tak tomu jest při každém umění a vědě. Jak nesnadný je mnohdy počátek studia! Často musíme někoho mocí k němu nutiti. Proto se říká, že vstup k vědám je za krev. Když cvikem se už pokročí a ve vědě si něco osvojíme, pak máme z toho takovou radost, že ve studiu nalézáme svoji zábavu a občerstvení. Tak je tomu také na cestě ke ctnosti a dokonalosti.

4. Sv. Bernard se vyslovuje o tom velice krásně ve výkladu jednoho místa u Joba: „Čeho kdys dotknouti se příčilo mé duši, to jest nyní z bídy pokrmem mým“.[2])

Chceš věděti, praví, co cvik a zvyk působí a jaká síla v nich je? Na počátku zdá se ti něco nesnesitelným. Během času, když sis na to navykl, poznáš, že to není tak zlé. Brzy to pociťuješ jako lehkou obtíž, potom necítíš toho vůbec a na konec to zbožňuješ. Můžeš pak s Jobem říci: čeho se duše na počátku hrozila a čeho jsem se nemohl bez

[1]) K Židům XII., 11.
[2]) Job VI., 7.

hrůzy ani dotknouti, to se stává nyní mojí stravou, životní zábavou a je mi to sladkým a chutným. Tak závisí všechno konečně od zvyku.

Proto ti připadá za těžko všechno, co patří k dobré modlitbě a ke zpytování svědomí, poněvadž nejsi na to ještě zvyklým. Proto připadá ti za těžko obrazotvornost na uzdě držeti, aby tě hned při probuzení a pak v modlitbě nezaváděla Bůh ví kam, protože sis nečinil násilí a nezvykls na to držeti ji na uzdě a krotiti, aby se ničím jiným neobírala, než předmětem rozjímání. Proto činí tě smutným a melancholickým mlčení a vnitřní sebranost, protože se málo v tom cvičíš. „Cella pilně střežená, slastí dodává: ale špatně střežená omrzí".[1])

Pilně ji ostříhej a zvykni si na ni, stane se ti milou a sladkou. Proto přichází světským lidem modliti se a postiti se tak za těžko, protože se v tom necvičili.

5. Král Saul oblékl do své výzbroje Davida, když měl s Filištinským bojovati. Avšak, že na ní nebyl zvyklý, nemohl v ní ani choditi a odložil jí. Později zvykl si na brnění a bojoval v něm statečně.

Co zde bylo řečeno o ctnosti a dobru, to platí o vášních a zlu. Neupustíš-li od zlého

[1]) Násled. Kr. I. kn. čl. XX., str. 72.

návyku, roste převrácenost a denně nabývá více síly: vyléčení bude časem ještě nesnadnějším a tak ti zůstane zlý návyk po celý život. Kdyby sis byl hned z počátku navykl konati své povinnosti řádně, jak bys byl spokojen a bohat nyní, kdy vidíš, jak snadnou je ti ctnost a dobro! Pohleď, jak spokojeným jest člověk, který si nezvykl přísahati. Pohleď, jak lehce a klidně se vyhnul mnohým hříchům, které při přisahání se naskytují! Tak začni nyní i ty zvykati si na dobro. Neboť lepší jest vždy začátek i pozdní než žádný. Umiň si to obyčejné, co konáš, dobře konati: neboť na tom mnoho záleží. Věnuj tomu, když je to nutným, své zpytování svědomí! To bude nejlepší sebezkoušení, které vždy můžeš vykonati. Pak ti bude snadným a příjemným obyčejné povinnosti konati.

VIII.

Jak mnoho u řeholníka na tom záleží, aby na cestě ke ctnosti neustal.

1. Z řečeného jest jasno, jak mnoho na tom záleží, aby řeholník vytrval ve zbožnosti, aby byl vždy horlivý v konání řeholních cvičeních a aby se chránil propadnouti lenosti a ospalosti. Nekonečně nesnadným by mu bylo později z toho povstati. Bůh sice může takového člověka vždy obrátiti k horlivějšímu a dokonalejšímu životu: ale to by bylo něco podivného a mimořádného.

Sv. Bernard píše o tom velice případně v dopise k opatu Richardovi z Fontenay[1]) a ke svým spolubratřím. Na nich vykonal Bůh takový div. Žili dříve lenivě a vlažně: Bůh však je přivedl k horlivějšímu životu a k dokonalejšímu. Za velkého podivu a radosti přeje jim štěstí svatý Bernard.

---

[1]) Ep. 96. ad Richard. Abb. Font.

To je prst Boží, píše, kdo mi dá, abych tam zašel a viděl tento velký zjev. To je zázrak, jako onen, který viděl Mojžíš. Tento pokrok jest ne méně podivuhodný a radostný, jako onen, kde keř hořel, ale neshořel a ohněm nebyl sežehnut. Kdo v řeholi nějaký nižší stupeň zaujal jednou a z něho se povznesl, to je podivuhodný pták. Snadněji nacházíme, že se mnozí světští lidé obrátí, než-li by se jeden z řeholníků polepšil. Tak těžký jest zde přechod z lenosti a vlažnosti k horlivějšímu a dokonalejšímu životu.

2. Důvod pro to jest tento: světským lidem nejsou vždy po ruce prostředky spásy, jako řeholníkům. Když slyší nějaké krásné kázání, nebo když vidí, jak smrt jejich souseda, nebo přítele náhle a neočekávaně uchvátila, pak jich to tak nezvyklé divadlo uvede do takového podivu a úžasu, že jsou povolni změniti se a polepšiti život svůj. Řeholník má ustavičně takové prostředky spásy po ruce: časté přijímání sv. svátostí, tolik duchovních napomenutí, toliká rozjímání o božských věcech, o smrti, soudu, pekle, jak možno zde ještě doufati ve změnu života? Na tyto věci si jeho ucho již zvyklo. Proto jím nehne to, co by mu pomoci mohlo a co jiné dojímá, to na něho nijak už nepůsobí.

3. K tomu odnáší se také slavný výrok sv. Augustina: „Od té doby, co jsem začal

Bohu sloužiti, nenašel jsem nic lepšího, než ty, kteří v klášteřích pokroky činili: a právě tak nenašel jsem horších, než ty, kteří v klášteře do pádu přišli".

Sv. Bernard praví[1]): „Velice málo z těch, kteří v klášteře padnou a chybí, přijdou na onen stupeň a do toho stavu, kde byli dříve, ale obyčejně jsou ještě horšími". Na to naříká prorok Jeremiáš, když praví: [2])„Ach, jak zčernalo zlato, zvrhla se barva nejvzácnější!" „Kteří chováni bývali v purpuru, chápají se kalu".[3])

Ti, kteří jednou v purpur se odívali a na hedvábných lůžkách spávali, kteří od Boha tak velice omilostněni byli v modlitbách a jejichž celý život a snaha v nebi byla, přišli nyní tak daleko, že objímají nečistotu a na oplzlosti mají radost.

4. Proto obyčejně málo naděje jest do těch, kteří v klášteře počali zlými a nezpůsobnými býti. To však jest něco, co nám má nahnati hrozný strach. Důvod k tomu již byl udán. Léky a spasné prostředky, které by měly k jejich polepšení a uzdravení přispěti, činí je ještě více nemocnými. Když od toho, co jiným k polepšení a ke zdraví slouží, ještě více onemocní a horší jsou, jaká

---

[1]) Serm. 3, in festo ss. Ap. Petri et Pauli, n. 2.
[2]) Pláč Jeremiášův IV., 1.
[3]) Pláč Jeremiášův IV., 5.

může pak ještě býti naděje na jejich spasení? Nemají-li léky na nemocného žádného dobrého účinku, cítí-li se nemocný ještě v horším stavu z nich, pak ho můžeš považovati za ztracena.

Z tohoto důvodu jest nám něčím hrozným hřích a pád řeholníka: proto jsme o něho v úzkostech, za tím co při světských lidech si z toho tolik neděláme. Když lékař při nemocném a slabém člověku pozoruje úbytek sil a slabý puls, tak ho to mnoho netrápí: neboť takový se nachází ve svém obyčejném stavu. Když však něco takového zpozorujeme u člověka silného a zdravého, má to za zlé znamení: neboť při takovém se něco podobného nedostavuje, leč by zlé šťávy měly převahu, pak třeba čekati buď smrt, nebo dlouhou těžkou nemoc. Právě tak je tomu také zde. Upadne-li světský člověk do hříchu, není to nic neobyčejného při jeho lehkomyslném životě, když se jednou za rok zpovídá uprostřed tak velikých příležitostí ke hříchu. Když však řeholník, který častým přijímáním sv. svátostí, mnohou modlitbou, mnohými duchovními cvičeními vyvýšen jest, a přece padne, pak je to znamením, že zle zpustošen jest jeho ctnostný život a hluboko zasáhla nemoc. Tu je příčina míti o něho strach.

5. Nepravím to však proto, praví svatý

Bernard[1]), abys musil si zoufati, obzvláště, chceš-li sama sebe pozvednouti: neboť čím dále tím oddaluješ, tím obtížnějším to pro tebe bude. Pravím to jen proto, abys nehřešil, nepadal a nezmalomyslněl. Padne-li však někdo, pak máme přímluvce dobrého v Ježíši Kristu, který také to může, co jest nad naše síly. Tak píše sv. Jan: [2])„Dítky moje, toto vám píši, abyste nezhřešili. A zhřeší-li někdo, máme přímluvce u Otce, (totiž) Ježíše Krista, spravedlivého".

Proto nemá nikdo pochybovati: neboť když se obrátíme s celým srdcem k Bohu, dosáhneme jistě milosrdenství. Když apoštol sv. Petr, který tak dlouhý čas ve škole Kristově byl a od něho tak vyznamenán byl, tak hluboce klesl, a po takovém hlubokém pádu jako je zapření Pána a Mistra, na tak vysoké a významné místo byl opět vyvýšen: kdo by chtěl zoufati? Zhřešils ty snad ve světě více než sv. apoštol Pavel? praví sv. Bernard, a v řádě více než sv. Petr? Pohleď, tito oplakali své hříchy, pokání činili, a nejen odpuštění, ale velké svatosti a dokonalosti dosáhli. Čiň také ty tak, jak oni učinili, a můžeš nejen na dřívější stupně, nýbrž k samé dokonalosti to přivésti.

---

[1]) Bern. l. c.
[2]) L. Janův II., 1.

IX.

Jak mnoho na tom záleží, aby novicové po dobu noviciátu dobře všeho využili a navykli si dobře cvičení v řádu vykonávati.

1. Z řečeného můžeme pro novice uzavírati, jak mnoho na tom záleží, aby času noviciátu dobře využili a zvykli si cvičení v řádu pravým způsobem vykonávati. Totéž však platí všem ostatním, kteří cestu ctnosti nastoupili ještě ve větší míře. První pravidlo[1]), které v Tovaryšstvu pro novicmistry máme, vysvětluje to docela jasně a v několika málo slovech, která nejen nám, nýbrž vůbec všem řeholníkům platí.

„Novicmistr má věděti, že mu nanejvýše důležitá věc svěřena byla: neboť od prvního vychování novice záleží z největší části i jeho

[1]) Inst. S. J. III. Reg. 1, Mag. Nov. pag. 120.

pokračování a naděje našeho Tovaryšstva v Pánu". Jsou zde dva těžké důvody podány, proč takový novicmistr dobře oči otevříti musí a považiti, jak důležitým a významným jest úkol, který jemu jest svěřen.

První důvod jest ten, že od tohoto vyučování a vychování noviců obyčejně další pokroky závisí: druhý, poněvadž na tom všechna naděje Tovaryšstva spočívá a také dobro celého řádu.

Abych vysvětlil tyto důvody, musím je nyní do jednotlivosti rozebrati. Pravím nejprve, že od prvního vychování a vedení, kterého se každému v noviciátě dostává, závisí všechny jeho budoucí pokroky i poklesky. Použije-li někdo čas v noviciátě, jak jsme již v předešlé hlavě řekli, ve vlažnosti a v bezstarostnosti o svůj duchovní pokrok, pak bude také potom vlažným a vůči každému pokroku netečným. Nesmí si mysliti, že později bude horlivější a pilnější: neboť není žádného důvodu věřiti, že by se později obrátil a polepšil: ba je více důvodů k obavě, že se více nepolepší.

2. Aby to bylo lépe objasněno, chceme novice osloviti zvláště, důkazy zvážiti a snažiti se ho přesvědčiti. Právě nyní v noviciátě máš dosti času, v němž by ses měl starati sám o svůj duchovní pokrok, a zároveň máš mnoho prostředků, které ti k tomu dopomohou: neboť jen k tomu mají tvojí před-

stavení přihlížeti a je to také jejich hlavní povinnost. Máš mnoho příkladů od jiných, kteří nemají jiného úkolu než tento. Pobádá a povzbuzuje tě výluční styk jen s takovými, kteří se jen s takovými záležitostmi zabývají, že by se i ten nejotupělejší musel cítiti zavázán ze své otupělosti se probrati. Nyní je tvé srdce docela volným, ničím nezaujato a podle zdání plné touhy po ctnosti. Není ničeho, co by tě vyrušovalo, ale je velmi mnoho toho, co by tě mohlo povzbuzovati. Jestliže ty nyní, když ty sám pro sebe jsi a nemáš na nic jiného mysliti, žádných pokroků nečiníš a žádných ctností nezískáváš, jak tomu bude, až tvé srdce tisíci věcmi bude zaujato a na tisícerý způsob bude rozptýleno? Když ty nyní docela prost od zaměstnání, opatřen vším pohodlím a prostředky ke spáse, své modlitby a své zpytování svědomí správně nekonáš, nestaráš se o to, abys dodatky a jiná duchovní cvičení správně konal: jak to jednou půjde, až budeš míti tisíceré starosti se studiem, se zaměstnáním, se zpovídáním a kázáním? Když ty nyní při tolika duchovních promluvách a napomenutích, při tolika dobrých příkladech a povzbuzeních žádných pokroků nečiníš: jak to bude, až ti všelijaké záležitosti a překážky rušící do cesty vstoupí? Když ty nyní na počátku svého obrácení, kde ti všechno

jest novým a tak ke zbožnosti a horlivosti tě všechno vybízí, jsi lenivý: jak tomu bude později, až oči i uši budou plné toho, co tě mohlo povznésti a povzbuditi? Když ty nyní, kdy náruživosti teprve klíčiti začínají a zlé náklonosti žádné síly nemají, poněvadž teprve v začátcích stojí, se neodvažuješ jim odporovati a je přemáhati, když ti toto přemáhání za těžko připadá, jak budeš moci později jim odporovati a je přemáhati, až se již zakoření a zvykem zmohutní? Bude ti pak těžším, sebe změniti, než samo umírání.

3. Svatý Dorotheus[1]) vysvětluje to příkladem o jednom z oněch sv. Otců. Byl se svými učeníky na poli, které bylo plné různých cypřišů velkých, malých a prostředních. Naporučil jednomu ze svých učeníků vytrhnouti jeden z oněch cypřišů. Ten chopil se ho a ihned ho vytrhl, protože byl velice malý. Potom řekl, vytrhni také tento, ten byl už z těch větších. Učeník ho sice opět vytrhl, ale již s větší námahou a s větším napětím sil s oběma rukama. Při třetím potřeboval již pomocníka. Čtvrtý pak nemohli všichni dohromady vytrhnouti.

Nyní řekl onen Otec: právě tak se to má s vášněmi. Na počátku, kdy ještě nejsou tak zakořeněny, lehko se potrou. Jen trochu ná-

---

[1]) Doctr. 11, n. 3.

silí, které si uděláš, k tomu stačí. Později však, až již zvykem zapustily kořeny, bude to velice obtížné. Pak musíš mnoho síly vynaložiti, a přece nevím, podaří-li se ti to.

4. Z toho vidíme, jak zlým klamem a nebezpečným pokušením jest, když své pokroky někdo odkládá a myslí, že se bude později umrtvovati a přemáhati v tom, v čem se toho nyní neodvažuje, poněvadž se mu to zdá býti nesnadným. Když se boje neodvažuješ, kdy obtíže jsou malé, jak se ho odvážíš, až budou větší? Když nyní, pokud vášně jsou jako lvíčata, jsi sláb, jak tomu bude, až dorostou a budou z nich dravé bestie?

Věř pevně, že, jsi-li nyní lenivý a ospalý, zůstaneš takovým i později. Nejsi-li nyní dobrým novicem, dobrým učeníkem, nebudeš také později dobrým profesem a dobrým mistrem. Jsi-li již nyní nedbalý v poslušnosti a v zachovávání pravidel, pak později budeš ještě horší. Jsi-li nyní bezstarostným při svých duchovních cvičeních a vykonáváš-li je špatně a ledabyle, zůstaneš po celý svůj život tak ledabylým. Všechno záleží na tom, jak začneš. Přísloví praví, že hlavní věcí při těstě jest hnětění, či mísení.

5. Praví také sv. Bonaventura[1]): „Za mlada

[1]) Speculum discip. Prolog.

získaný zvyk se snadno neodkládá, a když někdo na počátku nového života zanedbává cvičení, ten se později těžko pro to rozhodne". Ve stáří velmi těžko navykáme něčemu, čemu jsme v mládí si nezvykli. Je přísloví od Ducha Svatého, jak ho Šalamoun vypráví: [1]„S cesty, kterou dá se jinoch, ani když sestárne, se neuchýlí".

To přimělo svatého Klimaka[2]) vyjádřiti se: lenivý a vlažný začátek jest něco velice nebezpečného a starost budícího, je to zjevné znamení budoucího pádu. Proto velmi na tom záleží, abychom hned na počátku si zvykali na ctnost a správné konání duchovních cvičení. To nám také vštěpuje Duch Sv. skrze proroka Jeremiáše, když praví: [3])„Dobře jest muži, nese-li jařmo od svého mládí".

Neboť tím způsobem bude mu ctnost a dobro něčím snadným, jinak by mu to bylo velice těžkým. „Čeho jsi v mládí neshromáždil, kterak najdeš ve svém stáří?"[4])

6. Z tohoto prvního důvodu plyne druhý. Když všechny budoucí pokroky řeholníka závisí od první výchovy v klášteře, pak také celá spása řádu od toho závisí. Řád totiž nesestává ze zdí řádového domu, nebo kostela,

---

[1]) Přísloví XXII., 6.
[2]) Scal. parad. gr. 1 de abdic. vit. saec.
[3]) Pláč Jeremiášův III., 27.
[4]) Sir. XXV., 5.

nýbrž ze společenství řeholníků. Kteří nyní jsou v noviciátě, ti jednou vyplní celý řád. Proto se Tovaryšstvo nespokojilo zařízujíc semináře na koleje, kde naši lidé ve vědě a zároveň v ctnosti vzděláváni budou, nýbrž založilo také štěpnici jedině pro ctnost, kde se všechen důraz klade na sebepřemáhání, umrtvování a cvičení se v základních ctnostech: neboť to jest daleko lepší základ než vědy.

Za tím účelem máme zkušební domy. Tyto jsou pro novice bethlemy dle výroku sv. Františka Borgiáše[1]) to jest domy chleba. Tam se připravují suchary a jiný pokrm pro plavbu a velká nebezpečenství, která na nás čekají. Je to náš měsíc žní, čas bohaté úrody. Jsou to roky plodonosné, v nichž musíme šetřiti a shromažďovati pro léta hladová, pro léta neúrodná, jak Josef to činil. Kdyby Egypťané byli to znali a věděli a pozornost tomu věnovali, pak by jistě nebyli z domu odstraňovali přebytky, které Josef kupoval a shromažďoval do sýpek.

O, bys poznal, jak důležitým je, abys dobře opatřen z domu zkušebního vyšel! Opravdu bys neměl žádné takové přání brzy ho opustiti. S lítostí bys ho opouštěl, kdybys uvážil, jak málo ctností a umrtvením vyzbrojen jsi.

7. Proto praví sv. František: kteří příliš

[1]) Ep. de med. conserv. spir. Soc. pag. 59. (Ep. Praep. Gener. I. Gandav 1847.)

touží, aby brzy z noviciátu vyšli, projevují nedostatek poznání, jak nutným jest vyjíti odtud plně vyzbrojen. Nastupují dalekou a klopotnou cestu, ale nedbají toho, že ji nastoupili bez zásob.

Sv. Ignác si nás představoval plně vyzbrojené ctnostmi při odchodu z noviciátu! To předpokládá ve svých konstitucích. Ustanovil dva roky noviciátu. Po celou tuto dobu má novic mysliti jen na své pokroky. Jiných nemá vůbec míti, žádným jiným studiem se nemá zabývati než tím, které by mu bylo nápomocno k většímu sebezáporu a ke vzrůstu v ctnosti a v dokonalosti. Myslil, že potom musil by opustiti řeholník noviciát tak oduševnělý, horlivý, takový přítel sebezáporu a vnitřní sebranosti mysli, s takovou láskou k modlitbě a k duchovním cvičením, že by se zdálo nutným doporučiti mu mírniti se.

Proto nařídil, že mladí řeholníci mají, když do kolejí jdou, svoji horlivost pro čas studií mírniti a ne tolik modliteb a umrtvování na se bráti. Sv. Ignác předpokládá totiž: že řeholník přichází s takovou plností světla, s takovým dokonalým poznáním Boha, s tak důkladným pohrdáním světa, jde tak dětsky a zbožně, jeho nitro jest tak pro božské věci z noviciátu rozníceno, že je nutným mu takovými pravidly opatrnosti vymeziti hranice.

Pečuj tedy o to, abys takovým opravdu

vyšel. Využitkuj drahocenného času: neboť vpravdě nepřijde ti již v životě žádný takový čas, v němž bys takové pokroky dělati a taková bohatství si vyzískati mohl. Nenech marně uniknouti žádný okamžik času a nepromarni ho. „Nezbavuj se dobrého dne, a úděl dobré radosti ať nemíjí tě".[1])

8. Jedna z velkých milostí, kterou Pán těm propůjčuje, kteří v útlém věku do řádu vstoupili, je ta, že si docela snadno na ctnost a kázeň zvyknou. Zato mají Pánu velice děkovati. Na počátku, kdy strom jest útlý, můžeš mu snadno směr dáti takový, že se stane krásným stromem. Později však, když ty ho necháš růsti a se křiví a zakrní, snadněji ho zlomíš než ohneš: zůstane vždy takovým. Právě tak je snadným, v útlém věku člověka dobře vésti a k dobrému obrátiti. Zvykne-li si v mládí na to, bude mu to později snadným a on při tom zůstane a vytrvá pro vždy.

Jest důležito, abychom hned vlnu barvili, nebo tak neztratí barvy. Sv. Jeroným praví:[2]) Kdo může dáti opět bělostnou barvu látce, která jako vlna purpurově zbarvena byla? A Horác praví: Čím hrneček navře, tím hrnec zapáchá. Nový hrnec zachová vůni po

---

[1]) Sirach XIV., 14.
[2]) Epist. 107 ad Laet., n. 4.

první tekutině, která v něm byla vařena, na dlouhý čas. Při králi Josiášovi chválí Písmo sv., že od mládí útlého počal Bohu sloužiti. „Osmého léta vlády své, když byl ještě chlapec, počal Boha otce svého Davida hledati“.[1])

9. Humbert, vynikající muž a generál řádu sv. Dominika vypravuje, že nějaký mnich po své smrti několik nocí se ukazoval v jasném světle jinému mnichu, svému soudruhu, kterého vyváděl z celly a ukazoval mu řadu lidí, kteří všichni v bílém šatě oděni byli. Všichni nesli nádherné kříže na svých zádech a putovali k nebi v procesí. Nato uviděl ještě jiné procesí, krásnější a nádhernější než první. Každý z druhého procesí nesl v ruce kříž ne jako první na zádech. Brzy nato uviděl třetí procesí, které bylo nejkrásnější. Kříže těchto byly velmi nádherné a nenesli jich v rukou ani na zádech, nýbrž před každým nesl ho anděl, který každého doprovázel, aby s radostí a nadšením mohli průvod konati.

Žasna nad tímto zjevem prosil onen řeholník svého soudruha, který ho tam zavedl, aby mu to vysvětlil. Vysvětlil mu to takto: ti první, co nesli kříže na zádech, jsou ti, kteří pozdě do řádu vstoupili. Druzí, kteří

---

[1]) II. Paral. XXXIV., 3.

nesli kříže v rukou, jsou ti, kteří v mládí do řádu vstoupili. Třetí konečně jsou ti, kteří v útlém mládí do řádu vstoupili a světa se plně zřekli.

KNIHA TŘETÍ.

O DOBRÉM A ČISTÉM ÚMYSLU, KTERÝ PŘI SVÝCH PRACÍCH MÁME MÍTI.

I.

Při skutcích svých jest se nám varovati marné chvály.

1. Nejvíce a nejčastěji v našich konstitucích a pravidlech jest doporučováno, abychom při všech skutcích svých měli pravý úmysl, abychom vždycky vůli Boží a jeho větší čest hledali. Stále, téměř na každém listě čteme slova: „K větší cti Boží“, nebo: „Vždy mějme v paměti vyšší službu Boží“. Obojí znamená totéž.

Sv. Ignác měl tak v srdci vštípenu touhu po větší cti a slávě Boží, a byl tak navyklým a cvičeným všechny své skutky k tomu cíli obraceti, že to stále vyjadřovati a říkati musil: „Neboť z hojnosti srdce mluví ústa jeho“.[1])

To byl jeho erb, duše i život jeho činů. Tak to čteme v jeho životě. Proto také právem píšeme pod jeho obraz slova: „K větší cti

[1]) Luk. VI., 45.

a slávě Boží". To je jeho heslo, jeho nápis, jeho erb. V tom jsou obsaženy jeho život a jeho hrdinné činy všecky. Není možno větší chválu mu přiděliti, než jest obsažena v těchto slovech. Ta musí býti také naším znakem, nápisem, heslem, abychom byli podobni otci jako praví synové.

2. Plným právem se nám to velice doporučuje: neboť všechen náš pokrok a všechna naše dokonalost tkví v činech, které jsme vykonali, a čím jsou tyto lepší a dokonalejší, tím lepšími a dokonalejšími jsme i my. Naše činy budou míti tím větší cenu a dokonalost, čím lepší a čistší úmysl a čím vznešenější a dokonalejší cíl budou míti. Neboť to dává činům vlastní podstatu, jak v evangeliu stojí: „Svící těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tělo tvé: je-li však oko tvé špatné, celé tělo tvé bude tmavým".[1])

Svatí učitelé rozumí pod slovem oko úmysl.[2]) Ono vidí první a předem, co konati chceme. Pod tělem vyrozumívají skutek, který jde po úmyslu, jako tělo kráčí za očima. Podle tohoto výkladu praví Kristus Pán, náš Vykupitel, že co skutkům světlo a lesk dodává, jest úmysl. Je-li cíl a úmysl nějakého

---

[1]) Mat. VI., 23 a 24.
[2]) Gregor. M. Moral. L. 28, c. 10, n. 23.

díla dobrý, je také dílo samo dobrým: je-li cíl a úmysl špatný, je také dílo zlé. Je-li cíl vznešený a dokonalý, bude také skutek takovým.

3. Totéž vyslovuje apoštol ve slovech: „A je-li kořen svatý, jsou i ratolesti“.[1]) Jaký kořen, takový strom, takové ovoce. Jaké ovoce můžeme očekávati od stromu, který má zkažený kořen? jen červivé a trpké. Je-li naproti tomu kořen zdravý a dobrý, pak bude i strom dobrým a přinese ovoce dobré. Právě tak leží dobrota a dokonalost činů v čistotě úmyslu. Je kořenem. Tím čistší budou skutky, čím lepší a dokonalejší bude úmysl, což již slova sama praví. Svatý Řehoř vykládá ono místo u Joba: [2])„Na čem jsou upevněny základy její“,[3]) takto: při stavbě nějakého domu hmotného všechno spočívá na sloupech: sloupy však spočívají na podstavcích nebo podporách. Právě tak spočívá celý duchovní život na ctnostech: ctnosti však stojí na čistém a dobrém úmyslu srdce.

4. Abychom pojednávajíce tento předmět zachovali vhodný pořádek, chceme nejprve o zlém úmyslu mluviti, kterého se musíme varovati při činech svých a to tím, že ničeho nebudeme konati z marné slávy, nebo

---

[1]) Řím. XI., 16.
[2]) Moral. L. 28, c. 12, n. 31.
[3]) Job XXXVIII., 6.

z jiného lidského úmyslu. Potom chceme mluviti o dobrém cíli, o dobrém a čistém úmyslu, v němž mají býti vykonány naše skutky. Prvním musí vždy býti, že se zlého varujeme, druhým, že konáme dobro. Tak se praví i v žalmu: „Uchyl se od zlého a čiň, co je dobré".[1])

5. Všichni svatí nás napomínají, abychom se varovali marné chvály. Nazývají ji jemnou lupičkou, která nás snadno olupuje a všechny dobré skutky ukrádá. Přichází potají a zastřena, že nás často již vykradla a vyloupila, nepoznali jsme to ani nezpozorovali.

Svatý Řehoř praví[2]), že je jako zakuklený lupič, který se přidružuje k cestujícímu, při čemž se staví, že má tutéž cestu, pak však, když cestující docela bezstarostným a jistým jest, ho vylupuje a vraždí. Vyznávám, praví tento svatý v poslední části svých knih o morálce, když rozebírám svůj úmysl při sepisování těchto knih, že jsem měl úmysl jedině líbiti se Bohu a o to jsem se také snažil. Když však pozorněji přihlédám, pozoruji, že byla připojena také touha lidem se zalíbiti a je uspokojiti. Zároveň shledávám také marnou radost a zálibu z toho: nevím, jak k tomu došlo. Když práce pokročila, vidím

---

[1]) Žalm XXXIII., 15.
[2]) Moral. L. 35, c. 20, n. 49 et L. 9, c. 25, n. 37.

docela dobře, že není tak docela prosta prachu a plev, jak tomu bylo na počátku: neboť jsem si jist, že jsem tuto práci začal s dobrým úmyslem a touhou jedině Bohu se líbiti, nyní však pociťuji, že pokračování není již tak čistým jako byl počátek.

Jde nám to, jak při jídle, pokračuje. Počínáme jísti, poněvadž je to nutným: pozvolna vkrádá se chtivost a rozkoš, že s rozkoší a radostí pokračujeme a končíme to, co jsme k vůli potřebě, dle požadavku přirozenosti, udržeti si život začali. Tak počínáme často kázání, nebo něco jiného, abychom duše získali: potom připlíží se ješitnost a chceme se lidem zalíbiti, jim požitek připraviti a u nich v úctě a ve vážnosti býti. Nedosahujeme-li toho, klesáme na mysli a pracujeme pak omrzele.

II.

V čem záleží zlo marné chvály.

1. Zlo této chyby záleží v tom, že ješitný a marnivý člověk chce se povýšiti snahou po cti a slávě, která jen Bohu patří. „Králi pak věků, nesmrtelnému, neviditelnému, jedinému Bohu (budiž) čest a sláva na věky věků. Amen“.[1])

Čest náleží Bohu takovým způsobem, že se o ní s nikým nerozdělí, nýbrž pro sebe si ji vyhražuje. „Já jsem Hospodin, to jest mé jméno: cti své jinému nedám“.[2])

Tak praví také sv. Augustin: [3])„Kdo chce býti chválen proto, co tvým darem jest a při dobru, které koná, nehledá tvoji slávu, nýbrž svou, ten je zloděj a lupič a podobný ďáblu, který si chtěl tvou velebnost přivlastniti“.

---

[1]) I. Tim. I., 17.
[2]) Isaiáš XLII., 8.
[3]) Soliloquia c. 15. (Append).

Při všech dílech Božích dvě věci jsou: předně užitek, za druhé čest a sláva, že totiž původce takového díla chválen, ctěn a veleben bývá. Bůh to tak v tomto životě zařídil, že užitek z jeho děl připadá člověku, sláva však všechna zůstane jemu. Chce pak, aby se tento pořádek zachoval. „Všecko k účelu svému učinil Hospodin".[1]) „Že tě vyvýší nade všecky národy, které stvořil, ke své chvále, slávě a cti, že budeš lidem zasvěceným Hospodinu, Bohu svému, jak byl slíbil".[2])

2. Tak musí všichni nám jeho moudrost, dobrotu a péči zvěstovati. Proto stojí psáno: „Nebe a země jsou plny jeho slávy". Když potom člověk v dobrých skutcích slávu a čest pro sebe u lidí hledá, převrací pořádek, který Bůh co do dobrých skutků stanovil a činí Bohu křivdu, když chce a za tím jde, aby se lidé jeho chválou a poctou zabývali, kteří vždy mají se zabývati chválou a slávou Boží, a že chce a snaží se po tom, aby srdce lidí, která Bůh jako nádoby pro svoji čest a slávu stvořil a jí také vyplniti chce, aby byla proti němu. To znamená Bohu srdce ukrásti a zároveň Boha ze svého příbytku vypuditi.

Co by mohlo býti větším proviněním, než

---

[1]) Přísloví XVI., 4.
[2]) Deut. XXVI., 19.

Boha a jemu patřící poctu a pro něho stvořená lidská srdce bráti a hlásati, že lidé mají na Boha patřiti, ale v srdci žádati, aby oči od Boha odvraceli a na sebe je upírali? Vpravdě pokorný nechce v srdci nějakého tvora, nýbrž jedině v srdci Božím žíti. Nechce, aby někdo na něho myslil, nýbrž jen, aby na Boha pamatoval. Nechce, aby se každý jím obíral, nýbrž jen Bohem. Jeho mají do srdcí vzíti všichni a v nich ho chovati.

3. Uvedeným příkladem a přirovnáním bude ještě více vysvětlena tíže a zloba této neřesti. Mysleme si vdanou paní, která se krášlí a zdobí, aby se jinému než svému muži líbila. Tu vysvítá nám ihned bezpráví veliké, kterého se dopouští na svém muži. Dobré skutky jsou ozdobou, kterou máme svoji duši krášliti a zdobiti. Činíš-li to, že se chceš zalíbiti někomu jinému než Bohu, který jest ženichem tvé duše, tak se dopouštíš velké nespravedlnosti vůči Bohu svému.

Představ si šlechtice, který by se chlubil, že vykonal něco malého a bezvýznamného z lásky a ve službě krále, když tento z lásky k šlechtici již před tím na sebe vzal velká nebezpečenství a námahy! Jak hanebné a nepěkné by to bylo, kdyby se před jinými pro onu maličkost, kterou pro krále vykonal, chlubil a vynášel! Jak by mu to všichni zazlívali! A teprve kdyby král to všechno

učinil a všechny ony námahy přestál bez nejmenší pomoci se strany šlechtice: šlechtic však v tom nepatrném, co vykonal, za veliké a mocné pomoci a milosti krále, a tento mu za to nejkrásnější odměnu před tím již slíbil a potom také dal!

Toto může každý sám na sebe obrátiti, že se musíme styděti své činy za něco pokládati, proto ješitnými býti, nebo dokonce se tím vychloubati a sebe samy chváliti: neboť srovnávajíce to, co Bůh pro nás vykonal a co my pro něho konati máme, slouží to, co my nyní konáme, jen k našemu zahanbení.

4. Zloba této nepravosti vysvítá také z toho, že ji theologové a svatí připočítávají k oněm sedmi hříchům, které se smrtelnými, ale ještě lépe hlavními hříchy jmenují: ony jsou totiž zároveň hlavou, počátky jiných hříchů. Někteří jmenují 8 hlavních hříchů a označují za první pýchu a za druhý ctižádost: avšak dle obyčejného mínění svatých schváleného od církve, počítá se jen 7 hlavních hříchů. Svatý Tomáš jmenuje prvním ctižádost. Pýchu označuje jako kořen všech sedmi. Činí to v souhlase se Sirachem: „ježto počátek všelikého hříchu jest pýcha“.[1])

---

[1]) Sirach X., 15.

III.

O škodě, kterou ctižádost přináší.

1. Velkou škodu, kterou nepravost ctižádosti sebou přináší, označuje nám Kristus Pán docela jasně v oněch slovech evangelia, kde praví: „Mějte se na pozoru, abyste nečinili dobrých skutků svých před lidmi, byste byli od nich viděni: sice nebudete míti odplaty u svého Otce, ktery jest v nebesích“.[1])

Nebuďte, jako oni pokrytci, fariseové, kteří všechny své skutky konali, aby od lidi viděni, ctěni a chváleni byli: pak by bylo všechno ztraceno. „Vpravdě pravím vám: vzali odměnu svou“.[2])

Žádal-lis ctěnu a chválenu býti, a to-li tě pohnulo k činu, který vykonals, pak to byla tvoje odměna a mzda a nemůžeš očekávati na onom světě už jiné odměny. Ale běda

---

[1]) Mat. VI., 1.
[2]) Mat. VI., 5.

tobě, jestliže jsi vzal všechnu odměnu již zde a už ničeho nemůžeš doufati!

„A (tak) naděje pokrytcova hyne“[1]) praví Job. Pokrytcem jest ten, který své skutky koná jen proto, aby ctěn a chválen byl. Jeho naděje je zde. Svatý Řehoř uvádí případný doklad pro to,[2]) poněvadž čest a chvála lidí, tento předmět jeho naděje, s tímto životem končí.

„Nemůže kochat se tím, več klamně doufal“.[3]) Ach, jak budeš omámen a zklamán, praví svatý, až se ti oči otevrou a vidíš, že vším tím, čím sis mohl vydobýti nebe, získals jen marnou lidskou chválu, která se projevuje ve slovech: „dobře to řekl“, „dobře to udělal“.

Kdo za ctnost, kterou koná, jen lidskou chválu žádá, ten nabízí nejvýše cennou věc za mizerný peníz. Za to, čím si mohl koupiti nebe, žádá jen bídnou mzdu pomíjející lidské chvály. Může býti většího zklamání a nerozumu, než mnoho pracovati, mnoho dobrých skutků vykonati a potom s prázdnou odejíti? Prorok Aggeus nám to velmi na srdce klade: A nyní toto dí Hospodin zástupu: „Pozorujte, co vás potkalo! Sili jste mnoho a sklidili málo: jedli jste a nejste nasyceni: pili jste a nejste napojeni: přikryli jste se a nezahřáli

[1]) Job. VIII., 13. [2]) Moral. L. 8, c. 42, n. 69.
[3]) Job. VIII., 14.

jste se: a kdo si chtěl střádat mzdu, vkládal ji v pytlík děravý".[1]) Je to, jako by víno naléval do kádě, nebo do sudu, který má mnoho puklin a děr. Tu by bylo nalíti do sudu a vytéci na zemi jedno a totéž.

Tak je také při marné chvále zisk a ztráta jedno. Ztráta a zisk jdou společně. „Proč odvažujete stříbro za to, co neživí, a svůj perný výdělek za to, co nesytí?"[2]) Když již pracujete, působíte a namáháte se, dělejte to již na takový způsob, byste z toho měli zisk, a ne abyste potom přišli o všechno.

2. Svatý Basil[3]) uvádí trojí škodu, kterou nám nepravost ctižádosti působí. Za prve způsobuje našemu tělu mnoho námahy a obtíží pro práce a dobré skutky. Za druhé olupuje nás o vykonané dobré skutky, když nás všeho ovoce a odměny zbavuje. Nepravost tato nepůsobí, abychom nepracovali, praví sv. Basil, a nebyla by to žádná velká škoda, kdybychom zůstali bez odměny, když jsme nepracovali: ale ctižádost způsobuje, že důkladně pracujeme a dobré skutky konáme, a teprve po práci nám je loupí a krade a nechává nás odejíti bez odměny.

Jest jako námořní lupič, praví svatý, který se v úkrytu skrývá a čeká, až loď, plně naložena zbožím z přístavu vypluje, a potom

[1]) Agg. I. 5, 6, 7. [2]) Isaiáš LV., 2.
[3]) Constit. monast. c. 10.

teprve na ni zaútočí. Mořští lupiči nenapadají lodí, které prázdné z přístavu vypluly, aby jinde zboží braly. Čekají, až plně naložené se vracejí. Tak čeká tento lupič, ješitná ctižádost, až jsme dobrými skutky obtíženi, pak teprve útočí na nás a olupuje nás o ně. Ona neloupí nám jen mzdu, působí ještě třetí škodu: působí, že zasluhujem trest a soužení. Neboť pro ctižádostivý cíl, který si ukládáš, stává se dobré zlým a ctnost nepravostí.

Tak dojdeš tam, že z dobrého semene špatné ovoce žneš a trest a pokutu za to zasloužíš, čím mohls si nebe dobýti. Toto všechno však působí ješitná ctižádost takovým příjemným způsobem, že toho ani nepocítíme, když všecko, co konáme, ztrácíme, dokonce se z toho ještě radujeme.

Kdybys mu to i řekl a názorně před oči postavil, že všechno ztratí, zůstane přece okouzlen touhou, aby chválen a ctěn byl a nechá se tím strhnouti.

3. Proto jmenuje sv. Basil ješitnou ctižádost líbeznou lupičkou duchovních pokladů a příjemným nepřítelem našich duší. A tak, praví svatý, vábí tato nepravost tak mnohé svou přívětivostí a líbezností. Chvála lidská jest cosi sladkého. Touto sladkostí jsou sváděni. Svatý Bernard praví[1]): „Boj se střely!

[1]) Serm. 6. in ps. Qui habitat., n. 3.

ona letí neslyšená, proniká necítěná: pravím ti, že nepůsobí lehkou ránu: ona rychle zabíjí. Touto střelou jest ješitná ctižádost". Je to drobounký prášek, ale opravdový jed.

4. Surius praví[1]): Když jednou veliký Pachomius s jinými ctihodnými otci ve svém kostele seděl, přišel mnich a přinesl s sebou dvě rohožky. které byl toho dne zhotovil. Položil je na blízku své celly, naprotiv sv. Pachomiovi, takže je snadno mohl viděti. Při tom myslil, že bude za to pochválen, poněvadž byl tak pilným a pracovitým. Řehole kázala totiž zhotoviti každého dne jednu rohožku, on však zhotovil dvě. Svatý ihned pochopil, že to vykonal mnich z ješitnosti a pravil k otcům kolem shromážděným vzlykaje a hluboce pohnut: „Pohleďte na tohoto bratra! Od úsvitu do pozdního večera pracoval a všechnu svoji práci obětoval ďáblu. Miloval více uznání lidské než čest Boží". Pak zavolal mnicha důkladně mu vyčinil a pokání uložil, aby z povinnosti denně po celých 5 měsíců dvě rohožky upletl.

Z toho můžeme také my se poučiti. Vidíme, jak přísné pokání oni otcové staří ukládali za lehká provinění. Ale vidíme také pokoru a trpělivost, s kterou přijímali takové pokání podřízení pro svůj užitek.

---

[1]) Sur. V. in vita Pachomii 14. Mai., n. 73.

IV.

Ješitná ctižádost jest nejen pro začátečníky, nýbrž i pro pokročilé v ctnosti pokušením.

1. V řeči o druhém pokušení Páně, kde ďábel Krista, našeho Vykupitele, na vrch chrámu vynesl a k němu pravil: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů“.[1])

Praví sv. Cyprián:[2]) O, prokletíhodná zlobo ďábelská! Nešlechetník myslí ješitnou ctižádostí přemoci toho, kterého nemohl překonati obžerstvím! Tak chtěl Pána přemluviti, aby se spustil a tak všemu lidu poskytl podívánou a jeho úžas vyvolal. Satan myslil, že to půjde s Kristem právě tak, jako s jinými: neboť věděl ze zkušenosti, a sám již mnohokráte to vyzkoušel, že ty, které jiným poku-

---

[1]) Mat. IV., 6.

[2]) Hic sermo S. Cypriani neque apud Migne neque apud Hartel (Corpus Scriptor. eccl. lat.) exstat.

šením nemohl zdolati, ctižádostí a pýchou přemoci může. Proto blížil se k Pánu, kterého nejprve pokoušel nasytiti se s pokušením ješitné ctižádosti, kterou tíže lze překonati. A není to ve skutečnosti nic snadného z pochvaly nemíti radosti. Jak docela málo je těch, kteří se radují, když se o nich špatně mluví. Tak je jen málo těch, kteří by se netěšili z toho, když se o nich dobře smýšlí a mluví. Z toho můžeme usuzovati, že tato ješitná ctižádostivost není jen pokušením pro začátečníky a novice, nýbrž také pro ty, kteří již na cestě dokonalosti postupují, ba že docela zvláštně tyto napadá.

2. Vypravuje se o starých otcích, zkušených to mužích v duchovním životě[1]), že jinak novice a jinak starší bratry vyučovali a vzdělávali. U noviců dbali toho, aby se cvičili ve střídmosti a zdrženlivosti, neboť říkali, že kdo se dá přemoci snadno jídlem, bude také snadno přemožen nečistotou. Jak by mohl někdo těžšímu pokušení odporovati, když toho nedokáže při věcech snažších?

Starší bratří byli napomínáni, aby byli vždy připraveni brániti se proti ješitné ctižádostivosti a pýše a nedati se. Neboť stejně jako ti, co plují po moři, musí se chrániti a vyhýbati skaliskům a písčinám v blízkosti

---

[1]) Surius, I., 14 Januar.

přístavu: neboť se stává, že po dlouhé šťastné plavbě po moři teprve v přístavu přijdou do nebezpečenství: právě tak skončí bídně velmi mnozí, kteří celou skoro dráhu životní šťastně prožili a všechna dorážející pokušení přemohli, ale teprve v blízkosti přístavu, když se spoléhli na svá minulá vítězství a věřili, že už jsou v bezpečí, od pýchy a bezstarostnosti zahynou. Loď, která během dlouhé plavby nenarazila, klesá, stává se nepotřebnou a topí se v přístavu. To působí ctižádostivost, proto ji také svatí nazývají bouří v přístavu. Jiní však říkají, že se to s ní má, jako s člověkem, který sám do lodi plně naložené vrtá díru, kterou voda vniká do lodi a ji pak potopí.

3. Proto začátečníky a novice necvičili brániti se proti ješitné ctižádostivosti, poněvadž to nepovažovali za nutné. Neboť tito, kteří ještě z krvácejících ran hříchu ze světa přišli, mají dosti látky se pokořovati a zahanbiti se. Těm nutno mluviti o zdrženlivosti, o pokání a umrtvování. Starší bratři, kteří své hříchy mnohokráte již oplakali, kteří tvrdé pokání již vykonali a mimo to velké pokroky ve ctnosti udělali, potřebují jiného napomenutí. Začátečníci mají mnohem větší příčinu káti se a se zahanbiti, protože jsou bez ctnosti, plni vášní a zlých náklonností, kteří neučinili pokání za hříchy své,

neoplakali, že zapomněli na Boha, nemají důvodu k ješitnosti.

Tak to má aspoň býti. Je to dostatečnou pobídkou pro ony všechny, kteří mají dostatečnou příčinu k pokoře, aby nebyli pyšnými snad pro nějaký skutek, který se jim podařil, nýbrž aby se v hloubi srdce svého styděli.

3. Ach, my se zle klameme! Jediná chyba, kterou na sobě nacházíme měla by stačiti k našemu zahanbení a pokoření: nebo aby něco bylo dobrým, nutným jest, aby tomu docela nic nescházelo: kde jen něco málo schází, je již zlo. My to děláme právě naopak. Mnoho chyb a zlých vlastnosti nestačí podle našeho mínění, abychom se pokořili: ale jedna jediná dobrá vlastnost, kterou se domníváme míti, stačí, abychom zpyšněli a vzbuzuje v nás touhu, abychom byli váženi a ctěni.

Z toho vysvitá zloba nepravosti ješitné ctižádosti, že jí žádný člověk není ušetřen a že ke každému se vetře. Proto praví sv. Bernard[1]) o ní: ona jest při hřešícím první, při boji poslední, to jest ona je první, která nás napadá, aby nás k pádu přivedla: a je to nejtěžší a poslední boj, ve kterém ji pře-

[1]) De ordine vitae et mor. inst. c. 9 (Append).

máháme. Proto, moji bratři, praví sv. Augustin,[1]) ozbrojme se a braňme se dokonale proti této nepravosti, jak učinil prorok David, když praví:[2]) „Odvrať mé oči, ať nepatří na marnosti".

[1]) Ennar. in ps. 118. (v. 37) serm. 12.
[2]) Žalm CXVIII., 37.

V.

Zvláště těm jest nutno varovati se nepravosti ctižádostivosti, kteří mají o jiné se starati.

1. Jest všem nutno, jak řečeno bylo, varovati se pokušení k ctižádostivosti, ale zvláště nutným jest těm se jí varovati, kteří mají povinnost, nebo úřad na spáse duší pracovati. Služba naše jest nanejvýše vznešená a celému světu zjevná. Čím důležitější a duchovější jest, tím větší jest nebezpečenství a tím větší byl by také hřích, kdybychom sami sebe hledali a chtěli býti od lidí ctěni a za něco považováni. To by znamenalo chlubiti se tím, co před Bohem největší má cenu, milostmi a duchovními dary. Proto běda těm, kteří přijali od Boha darem správně mysliti a správně mluviti, když za zisk považují zbožnost, když pro ješitnou ctižádost užívají toho, co obdrželi, aby pro Boha pra-

covali, když od vysokých myšlenek sestoupí k nízkým! Běda těm, kteří to, co obdrželi, aby duše získávali a šířili čest a chválu Boží, k tomu obracejí, aby sebe samy hledali a získávali čest a chválu u lidí. Tito pak se mohou třásti před slovy, která čteme u proroka Oseáše[1]: „A stříbro a zlato, jehož množství jsem jí dal, toho použili k bohopoctě Baalově". Udělali si z toho, co jsem dal, modlu marné cti.

2. Sv. Řehoř vztahuje k tomu ona slova apoštola Pavla ke Korintským: [2]„Nejsme zajisté jako mnozí, kteří kazí slovo Boží, nýbrž jako z čistoty, jako z Boha před Bohem mluvíme v Kristu".

Dává pro toto místo dva výklady[3]. Dvojím způsobem, jak praví, je možno slovo Boží padělati: první spočívá v tom, že Písmu sv. jiný smysl podkládáme, než v něm jest, když totiž svým vlastním duchem falešné a nepravé myšlenky budujeme a z něho vyvozujeme, a přec je pravý původce Písma sv., Duch sv. a pravý smysl Písma jest ten, který on své církvi sdělil svatými otci a učiteli.

Druhý způsob padělání slova Božího jest ten, který zde na mysli máme. Ten, který

---

1) Oseáš II., 8.
2) II. Korint. II., 17.
3) Moral. L. 22, c. 16, n. 39.

se slovem Božím a s úřadem kazatelským tak velice neobírá, aby Pánu Bohu duchovní dítky přivedl, k čemu je ono určeno, jak sv. Pavel se vyjadřuje: [1]„Neboť v Kristu Ježíši já jsem vás zplodil", ale více své pohodlí, zábavu a čest při tom hledá, také takový padělává slovo Boží. Tak ho nesmíme zneužívati. Nesmíme ve svých úřadech nic jiného hledati, než čest a slávu Božího majestátu, jak praví Kristus: [2]„Já však nehledám slávy své: jestiť kdo hledá a soudí", hledám však čest mého nebeského Otce, který mne poslal.

3. Pozoruhodný skutek, který stojí za to, aby od nás byl napodoben a vypravován, uvádí Písmo sv. o Joabovi, veliteli vojsk Davidových. Joab obléhal město Rabbath se svým vojskem, hlavní to město Ammonitů, v němž měl král svoji residenci. Když již dobrý výsledek očekával a mohl již město útokem vzíti, poslal posla ke králi Davidovi, aby ho spravil o stavu obležení: ať přijde a vezme město. Za důvod uvedl: [3]„Aby jménu mému nebylo připisováno vítězství, kdybych města já dobyl". Tak se také stalo.

Takovou věrnost musíme osvědčiti vůči Bohu ve všech svých podnicích a nesmíme žádati, aby se nám připisoval úspěch, obrá-

[1]) I. Korint. IV., 15.
[2]) Jan VIII., 50.
[3]) II. Král. XII., 28.

cení duší, dobrý pokrok našich prací, nýbrž všechno jedině Bohu. „Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému čest zjednej“.[1])

Všechna pocta patří Bohu, který v nebi jest. Proto praví andělé: [2])„Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem zalíbeným“.

4. Sv. Tomáš Akvinský neprojevil během celého života svého žádné ješitnosti, která by s hříchem hraničila. Nikdy neměl zalíbení nebo rozkoš ze své velké učenosti, ze svého andělského rozumu, nebo z jiných darů a milostí, které mu Bůh propůjčil. Také o sv. Ignáci čteme, že po mnoho roků před svojí smrtí netrpěl ani nejmenšího pokušení k ješitnosti: neboť jeho duše byla osvícena nebeským světlem, kterého se mu dostalo, a tak byl založen v sebepoznání a v sebeoceňování, že mohl říci, že se žádného hříchu nebojí tak málo, jako ješitnosti.

To máme napodobiti a zároveň se musíme styděti a pokořiti, když se pro maličkosti necháme vésti k ješitnosti. Jak by ses zachoval teprve, kdybys byl obdařen slávou velikého učence, slavného kazatele a kdyby se o tobě říkalo, žes mnoho duší získal?

Kdybys potom proto čest měl u knížat a prelátů a od celého světa? O, jak nutným

---

[2]) Žalm CXIII., 9.
[3]) Luk. II., 14.

jest zvyknouti si, abychom v malých věcech z chvály a cti lidí si ničeho nedělali a žádných lidských ohledů neměli před očima, abychom byli pak schopni také ve větších věcech právě tak se chovati.

VI.

O některých prostředcích proti ctižádosti.

1. Ve čtrnácté řeči na 90. žalm vysvětluje sv. Bernard[1]) slova: „Po zmiji a basilišku chodit, šlapat budeš po lvu, jakož i po draku".[2])

Jako z těchto zvířat jedna škodí tím, že nás kousají, druhá svým zápachem a opět jiná svým rykem nás děsí: právě tak zlý nepřítel způsobuje člověku neviditelně na všechny tyto způsoby mnoho škod. Vlastnosti zvířat vykládá pak v různých pokušeních a nepravostech, kterými nás ďábel přemáhá. Mluvě o basiliškovi praví: o basiliškovi vykládají se věci neslýchané: pouhým pohledem pouští prý na člověka takový jed, že ho usmrcuje. To používá svatý proti marné

---

[1]) Serm. 14. in ps. 90, n. 7.
[2]) Žalm XC., 13.

ctižádosti dovolávaje se slov: [1]„Mějte se na pozoru, abyste nečinili dobrých skutků svých před lidmi, abyste byli od nich viděni".

To znamená, střežte se očí basiliškových! Basilišek však usmrcuje jen ty, jak se vykládá, na které on nejprve se podívá: podíváš-li se ty na něho dříve, pak ti neškodí, ale sám zhyne od tvého pohledu.

Právě tak je tomu při ctižádosti, praví svatý. Od ní hynou jen ti, kteří neopatrně oči zavírají, nedbalými jsou, radost mají z toho, že se na ně dívá a nemají tolik statečnosti patřiti jí do očí rozjímaním, jak ješitnou, klamnou a neužitečnou jest marná chvála. Kdybychom na ten způsob basiliška — ctižádost — ohlédali, neškodila by nám a nepřivodila žádné nehody, nýbrž zhubili bychom ji a zničili, že by se v dým obrátila.

2. To budiž prvním prostředkem proti ctižádosti, že pohlédneme vždy první tomuto basiliškovi do očí a uvážíme velmi pozorně, jak přece nic jiného není mínění a pocta lidí než trochu větru a ješitnosti, která nám nepřidá ani neubere! Neboť proto, že nás lidé chválí a velebí, nejsme lepšími: a proto nejsme horšími, že nás tupí a pronásledují.

Při vysvětlování 5. žalmu píše sv. Zlatoúst[2]) velmi vystižně o místě: „Neboť ty žehnáš

[1]) Mat. VI., 1.
[2]) In ps. 5. (v. 13.) n. 5.

spravedlivci"[1]), jak toto slovo prorokovo velmi uklidňuje spravedlivého, když jest pronásledován a o sobě zlé řeči od lidí slyší: když ho chrání, aby nezmálomyslněl a jemu sílu propůjčuje, že se toho nedotkne. Pán požehná spravedlivého. Co může škoditi všechno pohrdání lidí tomu, o němž král andělů dobře mluví, kterého Pán chválí? Jak málo však pomáhá člověku chvála a sláva celého světa, když Pán nic dobrého o něm nemůže říci?

Za příklad uvádí svatý Joba. Ačkoliv byl leže na hnoji plný vyrážek, ran a červů, od přátel i nepřátel i od své ženy pronásledován a haněn: přece byl šťastnější než všichni ti: neboť ačkoliv všichni lidé se mu rouhali a zle o něm mluvili, Bůh přece o něm mluvil dobře, neboť psáno jest: „Muž ten byl upřímný a poctivý, bál se Boha a vystříhal se zlého".[2])

Toto udělalo Joba opravdu velikým: že byl však lidmi pohrdán a zneuznán od celého světa neodňalo mu nic. Proto praví sv. Zlatoúst, jest nám se vší péčí a starostlivostí toho dbáti, abychom dosáhli uznání a pozornosti u Boha: neboť od lidí býti ctěn, nebere nám ničeho a nedává nám ničeho. Proto nemáme o to dbáti. Apoštol Pavel

---

[1]) Žalm V., 15.
[2]) Job. I., 1.

praví: [1]„Mně pak pramálo záleží na tom, abych byl souzen od vás nebo od soudu lidského, avšak ani sám se nesoudím".

Nestarám se o to, abych se lidem zalíbil, nýbrž abych se líbil Bohu, který jest mým soudcem. Kdo mne soudí, Pán jest.

3. Svatý Bonaventura[2]) upozorňuje ještě na něco jiného. Praví: nezlob se na ty, kteří zle o tobě mluví: neboť buď jest to pravda, nebo není pravda, co o tobě mluví. Je-li to pravda, pak se člověk vůbec nemůže hněvati, že se lidé odvažují mluviti o tobě to, cos se odvážil učiniti. Není-li to pravdou, tak ti teprve nemohou škoditi. Připadá-li ti to přece jen bolestným, tak trp s trpělivostí, jako člověk, jenž žhavým železem dává se páliti. Neboť jako toto pálením ránu hojí, právě tak uzdravuje zlá mluva proti někomu skrytou pýchu, která snad se v něm tají.

4. Druhý spasný prostředek, který nám zde dobré služby může prokázati, odporučuje sv. Basil a Bernard a vůbec všichni svatí, abychom se co nejpečlivěji vyhýbali mluviti, co k naší chvále a slávě směřuje. Nemluv o sobě, co by ti mohlo slávu přinésti, i kdyby to byl nejdůvěrnější přítel tvůj, s nímž mluvíš! Snaž se více utajiti své ctnosti než své chyby!

---

[1]) I. Kor. IV., 3.
[2]) Bonav. XIII., de instit. Nov. p. 2, c. 11.

O duchovním učiteli Avilovi se praví, že v této věci byl velice opatrný. Viděl-li, že by mohl vzdělati toho, s nímž mluvil, když něco o své osobě řekne, tak vyprávěl to vždy o třetí osobě, takže nikdo nezpozoroval, že vlastně o sobě mluví.

5. O sv. Ignáci vypravoval nám biskup Španělský, Ferdinand Tricio ze Salamanky, který ho v Paříži poznal, že několik z jeho posluchačů, k nimž mluvil o modlitbě a které k ní povzbuzoval, o ní poučoval, se ho tázalo, jak sám koná své modlitby, na to jim odpověděl světec: „To vám neřeknu, toliko to, co vám prospívá, neboť to vyžaduje láska a nutnost: ono však je žádáno jen vaší ješitností".

Také o sv. Františku Xaverském čteme, že byl velmi opatrný co tohoto se týká. Neodvažoval se jiným zmíniti se o svých milostech a o přízni Boží, které u Boha se těšil: choval se tak zdrženlivě a ovládaně po modlitbě, v řečech a v celém svém vnějším chování, že nikdo nepozoroval, co v jeho nitru se dálo.[1])

6. Třetí spasný prostředek záleží v tom, že se nespokojujeme tím, co by nám ke chvále mohlo stačiti, že o tom pomlčíme, ale že dobré skutky, které vykonáváme, na

[1]) Tursellini, Vita s. Franc. X., L. 6, c. 8.

místě abychom je veřejně konali raději utajujeme, jak nám to náš Vykupitel odporoučí ve sv. evangeliu:[1]) „Když však ty se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dvéře a pomodli se k Otci svému ve skrytě, a tvůj Otec, který vidí ve skrytě, odplatí tobě". „Ale když dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí tvá pravice",[2]) to znamená, sám toho nemáš věděti, pokud to jen možným je.

A když se postíš a pokání činíš, tvař se tak vesele před lidmi, aby lidé nepozorovali, že se postíš.

„Když však se postíš, pomaž hlavu svou a tvář umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš".[3]) To jest, ukaž se jako na slavnosti: neboť dle svědectví sv. Jeronýma[4]) bylo v krajině Palestinské zvykem mazati hlavy o svátcích.

Poněvadž úskočnost této nepravosti jest tak veliká, napomíná nás Spasitel náš tak vážně, abychom se před ní chránili a zabezpečili tím, že své skutky ve skrytě konáme, abychom o ně nepřišli a lupičská ctižádost aby nám jich neodcizila. Jak praví sv. Řehoř,[5]) že cestující musí opatrni býti na

---

[1]) Mat. VI., 6.
[2]) Mat. VI., 3.
[3]) Mat. VI., 17, 18.
[4]) Hieron. comment. in hunc locum Math.
[5]) Homil. 11, in Evang. n. 1.

peníze, které sebou mají, a je dobře uschovati. Kdyby je zjevně nosili, brzy by se nějaký zloděj vyskytl a je odcizil. Za doklad uvádí, co se přihodilo králi Ezechiášovi. Ukázal poslům krále babylonského své poklady a proto byl brzy o ně okraden a do Babylona zaveden. [1])Sem patří také podobenství o slepici: ona kdáče, jakmile vejce snesla a ztrácí ho. Právě tak jde těm, kteří chtějí býti viděni, jakmile nějaký dobrý skutek vykonají a o věcech mluví, které k tomu ukazují.

7. Pravý služebník Boží, jak praví sv. Řehoř,[2]) jest dalek toho, aby byl spokojen s tím, co se projeví na venek: Je přesvědčen, že již by vzal odměnu svoji za takové dobré skutky, kdyby nemohl ještě jiné vykonati, které by ukryl před lidmi.

O sv. Hilarionovi vypráví sv. Jeroným[3]) toto: Když Hilarion viděl, že mnoho lidu za ním jde pro zázraky, které konal, a že ho ve velké vážnosti má, byl velice smutný a plakal denně. Jeho učeníci se ho ptali proč pláče a proč smutný je. Světec odpověděl: Zdá se mi, že Bůh mně odplácí s touto ctí před lidmi již zde na zemi za to, že mu sloužím.

8. Je to nový důvod a čtvrtý prostředek,

---

[1]) IV. Král. XX., 13.
[2]) Moral. L. 22, c. 8, n. 19.
[3]) Surius X., 21. Octob. Vita s. Hilarionis, n. 19.

kterého máme použíti proti této nepravosti. Chraň se každé touhy po úctě a pozornosti u lidí, aby ti Bůh, cos dobrého v tomto životě vykonal, neodplatil na tento způsob! Neboť tak činí obyčejně, jak sám k bohatci řekl:[1]) „Rozpomeň se, že jsi obdržel své věci dobré ve svém životě".

To je také jeden z důvodů, proč svatí varují před zvláštnostmi a přehnanostmi. Takové neobyčejné věci jsou velmi nápadné a dávají lidem příležitost k myšlenkám a k řečem. Kdo činí to, čeho nikdo nečiní, na toho všichni hledí. To vyvolává brzo ducha ctižádosti a pýchy a odtud pochází obyčejně pohrdání jinými.

9. Avšak vždy nemůžeme skrýti své skutky, nýbrž jest nám pomocí jich své bližní podporovati. Proto potřebujeme pátého prostředku, totiž abychom svůj úmysl vzbuzovali tím, že své srdce k Bohu povzneseme, své myšlenky, slova a skutky k němu obracíme a jemu v obět přinášíme, jak to ihned vysvětlíme. Přijde-li potom marná ctižádost, tak mluv k ní, praví duchovní učitel Avila;[2]) přicházíš pozdě: již je to Bohu darováno: Právě tak dobrou jest odpověď, kterou si dal sv. Bernard, když mu mezi kázáním taková

---

[1]) Luk. XVI., 25.
[2]) Avila—Schermer, Briefe II., 46. Br.

myšlenka přišla: „Ty to děláš přece jen výborně". Tu pravil sám k sobě: K vůli tobě jsem nezačal a také nepřestanu. Ze strachu před marnou ctižádostí nemáme zanechávati dobrých skutků. To by byl velký blud. Musíme si uši zacpati a hluchými býti pro slávu lidí a nic si z ní nedělati. Svatý Zlatoúst praví: [1]„Musíme se světem to tak dělati, jak to otec se synkem dělá. Chválí-li ho dítě, nic si z toho nedělá, pak-li ho haní a nadává mu, tak se o to také nestará: směje se tomu, neboť je to dítě a neví, co činí a mluví. Tak si nesmíme ani my ničeho dělati ze slávy a řečí světa: neboť svět jest jako malé dítě, které neví, co mluví". Ještě dále šel apoštol Indie, svatý František Xaverský[2]) pravící: kdo na své chyby a hříchy správně myslí a uvažuje o tom, co vlastně vpravdě před Bohem jest, tomu musí všechna chvála lidí připadati jako posměch: musí v tom viděti pravý výsměch.

10. Tak přicházíme ke konci a za poslední prostředek budiž nám sebepoznání, které ješitné ctižádosti právě protivným jest. Kdybychom v něm byli zakotveni a upevněni hluboce, tak bychom snadno poznali, že není žádného důvodu k marné ctižádosti, ba na-

---

[1]) De sacerdotio L. 5, n. 4.
[2]) Tursellini, Vita s. Fran. Xav. L. 6, c. 15.

opak všude je mnoho příčin abychom se zastyděli a pokořili: neboť jsme plni hříchů. Ani netřeba hleděti na své hříchy a nepravosti: i když se podíváme na skutky, které za dobré máme, nalezneme při dokonalejší úvaze a zkoušce dost a dosti důvodů, abychom se pokořili a zastyděli. Proto praví sv. Řehoř[1]) a opakuje často průpověď: „Všechna spravedlnost lidská bude usvědčena z nespravedlnosti, přísně-li se posoudí. Budeme-li bez ohledu souzeni, tak bude naše jednání, za které očekáváme odměnu, trestuhodné". Proto pravil sv. Job, že se stará a ve velkém strachu a starosti jest při všech svých skutcích pro hříchy a chyby, které obyčejně jsou jim přidruženy, poněvadž není v životě příliš pozorným na sebe. „Děsím se všeho svého utrpení vida, že neodpouštíš (mně) hřešícímu".[2])

Když tedy tomu tak jest, nač můžeme býti pyšnými a hrdými? Jak se můžeme poddati marné ctižádosti, když při pečlivé a pozorné zkoušce a účtování z našeho chování po celý den nacházíme jen bezednou bídu, hříchy a chyby, kterých se dopouštíme ve slovech, v činech i v myšlenkách a zároveň vidíme, kolik dobrého jsme opomenuli? Vykonali-li jsme s pomocí Boží něco dobrého, shledá-

---

[1]) Moral. L. 9, c. 18, n. 15, L. 17, c. 14, n. 21, L. 9, c. 35, n. 55.

[2]) Job IX., 28.

váme, že jsme to pomazali obyčejně nejen pýchou a ješitností, nebo leností a nedbalostí nebo mnohými jinými chybami, o kterých víme, nýbrž ještě mnohými jinými, o kterých sice nevíme, nicméně jest nám přece připustiti, že jsme se jich dopustili. Ponořme se do svého nitra: snažme se poznati sebe: uvažujme o svých nohou, to jest o tom, co je hříšným na našich skutcích, a ihned zmizí všechna pýcha a ješitnost, která se pozvédá v našem srdci.

VII.

O dobrém úmyslu, který musíme míti při svých skutcích.

1. Doposud byla řeč o tom, jak při skutcích, které konáme varovati se máme ctižádosti a lidských ohledů, to jest, musíme se varovati zlého. Nyní budeme jednati o účelu a úmyslu, které máme míti, to jest větší čest a chvála Boží. Sv. Ambrož k objasnění[1]) uvádí to, co přírodopisci vypravují o orlu: aby se přesvědčil, jsou-li mláďata jeho nebo podvržená, bere je do svých drápů a vynáší přímo proti slunci. Dívají-li se přímo bez mžiku do slunce, uzná je za své a odnáší je do svého hnízda, kde se o ně pečlivě stará, jako o své děti. Pozná-li, že nesnesou slunce, že mžikají, ví, že nejsou jeho a pustí je dolů do propasti.

---

[1]) Hexaemeron. L. 5, c. 18.

Můžeme býti jako pravé dítky Boží poznáni, když pevně, bez mžikání, můžeme patřiti na slunce spravedlnosti, to jest na Boha, tím, když všechny své skutky k němu obracíme, když cílem a účelem našich všech skutků není nic jiného, než Bohu se líbiti, jeho těšiti, a v nich jeho nejsvětější vůli plniti. Souhlasí to velmi pěkně s výpovědí Krista Pána v evangeliu: [1]„Neboť kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou".

2. O kterémsi ze starých otců se vypravuje, že před každým skutkem, který konal, nejprve se trochu pozastavil. Na otázku, co to dělá, odpověděl: hleďte, skutky samy o sobě nemají žádné ceny, když jich nekonáme s dobrým úmyslem a pro dobrý účel. Jako střelec, aby cíl zasáhl, nejprve stojí, pozoruje a míří: právě tak já upravuji a pořádám, dříve než něco činím, svůj úmysl k Bohu, který jest naším cílem a konečným účelem všech našich činů. To je důvod, proč trochu se zastavím, než něco začnu konati.

To máme vždy konati. „Přitiskni si mě jako pečetní prsten na srdce, jak pečetní prsten na své rámě".[2])

Jako střelec, aby jistěji zasáhl terč levé

---

[1]) Mat. XII., 50.
[2]) Velepíseň VIII., 6.

oko přivírá a jen pravým míří, aby pohled docela byl soustředěný a ne na více stran rozptýlený a netěkal: právě tak musíme levé oko, lidské ohledy pozemské, zastříti a jen to pravé otevříti. Tímto je dobrý a pravý úmysl. Tak jistě cíle dosáhneme a srdce Boží zasáhneme. „Ranilas srdce mé, sestro má, nevěsto, ranilas srdce mé jedním z tvých očí, jedním vlasem šíje svojí".[1])

3. Chceme se o tom blíže vyjádřiti a více jednotlivostí si všimnouti. Proto pravím: musíme se o to starati, abychom všechny své činy na Boha zaměřili a skutečně k němu je řídili. Zde platí: buď více, buď méně. Především musíme hned při vstávání všechny své myšlenky, slova, skutky celého dne obětovati Bohu a jeho prositi, aby je všechny ke své cti a slávě přijal. Pak mohli bychom vpravdě odkázati žádostivost, kdyby se dostavila s odpovědí, že přišla pozdě. A ještě více! Nesmíme se spokojiti s tímto obětováním všech svých skutků Bohu z rána, nýbrž zvykati si máme, ani jednoho skutku nezačínati, který bychom před tím výslovně nezačali k větší cti Boží.

Jako kamenník nebo zedník má při stavbě vždy olovnici, nebo šnůru po ruce, a každý kámen nebo cihlu jimi měří než je položí:

---

[1]) Velepíseň IV., 9.

právě tak musíme každé dílo své měřítkem Boží vůle a jeho větší cti a chvály měřiti a odvažovati. Ještě více!

Jako stavitel se nespokojuje přiložiti míru a olovnici jen jednou na počátku, nýbrž stále jich užívá, až jest kámen pevně usazen: právě tak nemáme se i my spokojovati s tím, že jen na počátku obětujeme skutky své, kterých se podjímáme Bohu, nýbrž máme je stále konajíce je Bohu opět a opět obětovati a říkati: Pane, pro tebe to činím, poněvadž to poroučíš a poněvadž to chceš.

VIII.

Jak máme skutky své s pravým a čistým úmyslem konati.

1. Učitelé duchovního života, chtějí-li nám ukázati, jak máme vykonávati své skutky s největší dokonalostí a čistotou, uvádějí obyčejně případná porovnání. Jako matematici docela pomíjejí hmotu, to jest nedbají z jaké hmoty těleso jest, jest jim lhostejno, je-li ze zlata, nebo ze stříbra, nebo z jiné hmoty, na tom jim nezáleží, obírají se jen tvarem a velikostí tělesa: právě tak musí služebník Boží při všech skutcích svých, které koná, očí svých obraceti na vůli Boží, nestaraje se o látku, zda je ze zlata, nebo z bláta, to znamená, že nemá na to hleděti, že k té, nebo oné práci jest určen, že se mu to, nebo ono poroučí: neboť jen v tom záleží náš pokrok a naše dokonalost, že vůli Boží plníme a v tom, co činíme, jeho čest hledáme.

Sv. Basil dovozuje to z učení apoštola, když praví:[1]) Všecek život a všechny skutky křesťana mějtež jeden účel a jeden cíl, totiž čest a slávu Boží: „Buďže tedy jíte, nebo pijete, neb cokoliv jiného činíte, všecko ke slávě Boží čiňte",[2]) praví apoštol Pavel, když v Pánu mluví.

2. Evangelista Jan vypravuje, jak Kristus, náš Vykupitel, cestou unaven a zemdlen, mluvil se Samaritánkou, zatím co učeníci šli do městečka nakoupit pokrmů, protože se již připozdívalo. Když s pokrmy přišli a jemu řekli:[3]) Mistře, pojez, odpověděl jim: „Mám pokrm k jídlu, o němž vy nevíte".

Řekli pak vespolek: „Zdali kdo přinesl mu jísti?"

Ale on jim odpověděl: „Můj pokrm je činiti vůli toho, jenž mne poslal, a dokonati jeho dílo".[4])

To musí býti také naším pokrmem při všem, co konáme. Jsi na kazatelně, nebo ve zpovědnici, při studiu, nebo při učení, pak nesmíš míti rozkoš z bádání, studia, kázání. To by bylo ze zlata dělati bláto. Tvým pokrmem, radostí a rozkoší musí býti, že ve všem, co konáš, vůli Boží plníš. To musí

---

[1]) Or. 16, de ingluv. et ebriet. (in I. Cor. X., 31.)
[2]) I. ke Korint. X., 31.
[3]) Jan IV., 31.
[4]) Jan IV., 33.

býti tvým pokrmem, když budeš obstarávati domáci práce. Dle toho mají vrátný a ošetřovatel nemocných, kazatel a učitel jeden pokrm a tutéž radost. Ty se musíš ze své práce právě tak těšiti, jako se druhý těší ze své práce: důvod radosti, totiž vyplniti vůli Boží, máš ty právě tak, jako jiný. Jako dobrý matematik v duchovním smyslu nesmíš si všímati hmoty, kterou se zaměstnáváš, nýbrž jen tím, že vůli Boží konáš. A proto se musíme vždy namáhati zachovati v ústech a v srdci slova: pro tebe, Pane, činím toto: k tvé cti, a proto že to chceš, konám to.

3. V tomto cvičení nesmíme ochabovati, až přijdeme k tomu, že své skutky budeme více konati ve službě Boží než ve službě lidí. Tak to žádá také apoštol:[1]) „Sloužíce dobrou myslí jako Pánu a ne lidem".

Nesmíme ustati, až své činy tak konáme, že v nich skutečně Boha milujeme a z toho se těšíme, že v nich vůli Boží konáme. Tak musíme se projevovati při skutcích jako více milujíce než pracujíce.

4. K tomu se dá pěkné přivovnání z domácího života uvésti. Když matka svému synu, nebo manželi, když z cesty přišli, nohy umývá, je to služba, láska a radost: ona nachází ve službě, kterou právě koná, rozkoš

[1]) K Efes. VI., 7.

a občerstvení. O kéž bychom mohli své skutky takto konati! Jak duchovými, vnitřními a dokonalými bychom musili býti! To je pravé a nejjistější umění zlato dělati. Tak můžeme z bláta a ze železa jemné ztato připravovati. Každé i to nejnižší dílo, můžeme učiniti nekonečně cenným a záslužným. Namáhejme se tedy, abychom všechno, co konáme, v nejlepší zlato proměňovali. Můžeme to snadno konati. Dle vůle Šalomouna bylo všechno ve velesvatyni ze zlata, nebo zlatem obloženo: tak právě musí všechno v nás býti láska k Bohu nebo z lásky k Bohu vykonané.

IX.

Důvod, proč roztržití býváme a nepokračujeme, není v našem vnějším zaměstnání, nýbrž v tom, že je povrchně vykonáváme.

1. Z řečeného vysvítá, že důvod, proč při svých vnějších zaměstnáních mnohdy roztržití jsme, neleží v těch zaměstnáních, nýbrž v nás, poněvadž jich tak nevyužitkujeme a neprovedeme, jak bychom měli. Proto musí každý sám sebe, ne zaměstnání, viniti, poněvadž toho neumí dokonale využitkovati. Musíš rozbíti ořech, vždyť není to slupka, co se jí, nýbrž jádro. Nezabývej se vnějškem činů, jen skořápkou, nebo to bys jen unavil tělo a ducha ochromil. Vnitřní, morek, vůle Boží, musí ti býti pokrmem. Rozbij rozjímáním skořápku, odhoď slupku, vnikni až do morku, jak onen orel proroka

Ezechiele, který vnikl až po dřeň cedru a vyssál ho nejsa spokojen jen korou. „Obětuji tobě žertvy tučné".[1])

To je to, co máš Bohu obětovati. Tak bude tvá duše postupovati a růsti.

3. O oněch svatých a živých bytostech u Ezechiele se praví, že každá měla ruku pod křídlem. Tím jest naznačeno, že mužové duchovní ruku činnosti vždy mají pod křídlem rozjímání a že nikdy to od onoho neoddělují, nýbrž v činnosti rozjímáním jsou vázáni a rozjímajíce činni jsou. Tak vypravuje Kassianus[2]) o mniších v Egyptě, že za své denní ruční práce nepřerušili rozjímání: rukou obstarávali zaměstnání Martino, srdcem Marino. Sv. Bernard praví:[3]) největší starost mají ti, kteří se zaměstnávají duchovními cvičeními, aby svým vnějším zaměstnáním ducha modlitby neuhasili. Proto budou vnitřně v duchu osvěženi, když i zevně na těle budou umdleni konajíce dobré skutky. Tímto způsobem neničí vnější zaměstnání vnitřní sebranosti a pobožnosti, nýbrž ji velmi podporuje. Tyto práce nezaměstnávají ducha, nýbrž nechávají ho volným, že může na svého Boha mysliti. Proto pravil starý a dokonalý znatel duchovního života P. Natal, že dvěma druhům

[1]) Žalm LXV., 15.
[2]) De instit. coenob. L. 3, c. 2 et L. 2, c. 14.
[3]) Epist. ad Fratr. de Monte Dei L. 1, c. 8, n. 22.

lidí v řádě svém závidí: novicům, kteří na nic jiného nemají mysliti a pozor dávati než na své pokroky, a služebným, jejichž duch je volným a nespoutaným po celý den, takže může stále se pohružovati do modlitby.

4. Sv. Jan Klimakus vypravuje:[1]) že v kterémsi klášteře našel kuchaře, který měl v klášteře mnoho práce pro množství mnichů. Byloť v klášteře bez hostí přes 230 osob. Tento kuchař uchoval výtečně vnitřní sebranost přes nával tak mnohých prací a mimo to obdržel ještě dar slz. Úžaslý nad tím ptal se ho Klimakus, jak se toho dodělal při tak těžké a ustavičné činnosti. Bratr konečně odpověděl tazateli: „Nikdy jsem nemyslil, že sloužím lidem, nýbrž Bohu. Vždy jsem se považoval za nehodna klidu v práci. Pohled na hmotný oheň, uvedl mne vždy do pláče: protože jsem musil ustavičně mysliti na palčivost věčného ohně".

5. V životě sv. Kateřiny ze Sieny se vypravuje, že byla velmi nucena od rodičů, aby se provdala. Pronásledovali ji tak, že jí neponechávali ani koutka, ani celly, kde by se mohla na mysli sebrati. Přetížili ji domácí prací. Služku, která obstarávala kuchyni, propustili a předali práce dceři, aby tímto způsobem neměla času modliti se a

[1]) Scal. parad. gr. 4.

ostatní duchovní cvičení konati. Duchem Sv. poučena zbudovala uvnitř ve svém srdci cellu tak duchovní a krásnou, že jí nikdy neopustila. Pokud měla nějakou vnější cellu, brzy byla v ní, brzy mimo ní: z této duchovní celly, kterou si v duši vybudovala, nevycházela nikdy. Tu první cellu mohli jí rodičové odňati, tuto druhou nemohli. Viděla ve svém otci Ježíše Krista, v matce Pannu Marii, ve svých bratřích a domácích apoštoly a učeníky Páně. Tak žila radosti a bedlivosti: neboť byla-li v kuchyni, či jinde při svých pracích, vždy myslila na svého ženicha Ježíše Krista a věřila, že jest v jeho službě. Vždy žila ve přítomnosti Boží: vždy byla s ním ve velesvatyni. Ke svému zpovědníkovi pravila, když se zabýval časnými věcmi, neb nějakou cestu měl před sebou: „Otče, utvořte si v nitru svém cellu, z které nemusíte nikdy vycházeti". Učiňme i my tak: pak nás nebudou roztržitými dělati naše práce a záležitosti vnější, nýbrž budou nám pomáhati, abychom vždy na modlitbách setrvati mohli.

X.

O velké přednosti a užitku, pracujeme-li tak, jak výše řečeno bylo.

1. Skutky na takový způsob vykonané nazývají se plnými skutky, a ti, kteří tak žijí, žili dle Písma sv., jak mu rozumí sv. Jeroným a sv. Řehoř plným životem a plných dnů dosáhli i když krátký čas žili a v mládí zemřeli. O takovém praví Kniha Moudrosti:[1]) „Došed v krátku vrcholu (mravnosti) vyplnil časy mnohé."

Jak může člověk v krátkém čase dlouze žíti a vyplniti mnoho let? Víš ty, jak se to stává? Vykonáním plných děl a žitím plných dnů. Od prvního rána do noci, od noci do rána žije dobrý řeholník a sluha Boží plné 24 hodiny, neboť prožívá ho plněním vůle Boží. Jídlo a klid, požitek nutného spánku nejsou mu prázdnými skutky: neboť je všechny

[1]) Kniha Moudrosti IV., 13.

obětuje k větší cti a slávě Boží. Podjímá se jich, protože je to vůle Boží, aby je vykonal. Nejí dle své záliby, jako živočich. Nehledá v tom svoje potěšení a rozkoše: je ochoten jich nechati, kdyby se tak Bohu zalíbilo. Kéž bych mohl, o Bože, bez jídla a spaní, bez zábavy a občerstvení žíti! Kéž bych tě mohl, Pane, vždycky milovati a nebyl přinucen s těmito ubohostmi života se zaměstnávati! „Z mojich utrpení vyprosti mne".[1]) Ano, vyprosti mne z těchto utrpení a ubohostí, abych tebe mohl milovati a jen s tebou se vždy zaměstnávati!

2. Nahlížím, že to není možno v přítomném životě. Proto spravedlivý to snáší s trpělivostí, ale nikoliv bez lítosti. Svatý Job a královský prorok mohou nám říci, jak se chovali v této ubohosti. „Prve (nežli chléb svůj) jídám, vzdychám",[2]) „se slzami míchám svůj nápoj".[3])

„Unaven jsem svými nářky, zaplavuji co noc své lože, svými slzami smačím svou postel".[4])

Tak máme i my činiti. Se slzami v očích máme jíti k nočnímu odpočinku. Musíme zvolati: můj Pane, jak mnoho času jsem

---

[1]) Žalm XXIV., 17.
[2]) Job. III., 24.
[3]) Žalm CI., 10.
[4]) Žalm VI., 7.

ztratil, a nemyslil jsem na tebe! „Běda mně, že se můj pobyt v cizině dlouží!“ [1])

Jak dlouho ještě musím vytrvati v tomto vězení? Kdy mne vysvobodíš, o Pane, z tohoto zajetí? Kdy mne vyvedeš z tohoto otroctví? „Rač mne vyvésti ze žaláře“.[2])

Kdy mne zbavíš vězení tohoto těla, abych mohl sebe oddati tobě? Ach, kdy se tak stane? Ach, jak dlouho dá na sebe čekati tato hodina?

To jsou skutky, to jsou plné dny. Tak žije spravedlivý v krátkém čase dlouhý život a platí mu málo dní takového života za mnoho let zásluh. Kdo však dobře nečinil a dnů svého života dobře nevyužitkoval a k dobrému neobrátil, o tom se říká, i když dlouho žil a mnoho let počítá, že umírá prázden. Neboť on nechává plynouti dny i léta bez užitku. Takový může říci, že jeho léta jsou zlá a je jich málo.

3. „Řekl jsem: Prostřed života svého mám jíti? U bran věčnosti postrádat ostatku let svých?“ [3])

K těmto slovům, která král Ezechiáš po svém uzdravení z nemoci pravil, poznamenává sv. Jeroným: že spravedliví činí své dny plnými. Tak tomu bylo u Abrahama, o němž Písmo sv. praví:[4]) „Skonav umřel

[1]) Žalm CXIX., 5. [2]) Žalm CXXXXI., 8.
[3]) Isaiáš XXXVIII., 10. [4]) Gen. XXV., 8.

v pěkném věku, ve vysokém stáří, zaživ mnoho dnů".

Zlí však umírají vždy uprostřed svých dnů a nedosahují ničeho, jak to dokazuje slovy prorok: „Ano, ty Bože uvrhneš je do jámy zkázonosné: lidé krve a klamu nedojdou do pola věku svého: já však smím doufati v tebe, Pane!"[1]) neboť nechávají léta bez užitku plynouti. Tak nazývá i Písmo stoletého hříšníka: „Neboť dítě ve stém roce umře, a stoletý stižen bude kletbou hříšníka".[2])

On nežil jako muž, nýbrž jako dítě. Tak zachvacuje smrt hříšníky vždy před časem, kdy ještě nejsou zralí a hotoví, když pak smrt přichází skutečně, říkají vždy, kdybych měl aspoň rok, abych mohl pokání činiti! Právě tak jde také vlažným a lenivým řeholníkům. Byli mnoho let v habitě, přece však čítají málo let řeholního života.

V ročence řádu františkánského vypravuje se o kterémsi muži tohoto řádu,[3]) že na otázku, kolik let jest již v řádě, odpovídal: ještě ani okamžik. Když tázající tomu neporozuměl a divil se takové odpovědi, pravil mu sluha Boží: vím, že již téměř 25 let nosím habit Menších Bratří: a jak dlouho jsem žil jako opravdový bratr řeholní, to

---

[1]) Žalm LIV., 24.
[2]) Isaiáš LXV. 20.
[3]) Histor. Minor. p. 3, l. 8, c. 27.

nevím. Bůh uchovej, aby někdo z nás musil říci po pravdě, co tento svatý ve své pokoře říkal! Nezáleží na mnohých letech, která v řádě prožíváme, ani na dlouhém životě, nýbrž na dobrém životě. Tomáš Kempenský praví: „Mnozí čítají léta od svého obrácení, ale při tom bývá často skrovné ovoce jejich polepšení“.[1])

Několik málo dní života dobrého platí více než mnoho let vlažného a lenivého života, neboť před Bohem nebudou počítána léta života, nýbrž jen léta dobrého života. Nebudou počítána léta v řádě prožitá, nýbrž jen ta, která jsme prožili jako dobří řeholníci.

Také v evangeliu byli ti, kteří naposledy přišli do práce na vinici a jen jednu hodinu pracovali na roveň postaveni těm, kteří od rána pracovali: neboť tato jedna hodina byla pro ně záslužnější, než pro jiné celý den práce.

Podle tohoto měřítka musíš měřiti a z toho poznati, jak dlouho v řádě žils.

4. Sv. Eucherius, biskup z Lyonu, vyslovuje se o tomto takto: obyčejně sčítáme dohromady léta a dobu, kterou nyní jsme prožili, avšak nesmí tě počet dnů, kterés zde prožil, opustil-lis svět jen dle těla, byť byl sebe větší, klamati. Do životního účtu zahrň jen takový den, kdys přemohl svoji vlastní

[1]) Následování Kr. I., 23, str. 84.

vůli, kdy odporovals svým vášním, kdy bez překročení pravidel žils. Jen ten den uveď do účtu životního, ve kterém světlo čistoty a svatého rozjímání svítilo! Z takových dnů dělej roky, můžeš-li a tak určí dobu, v níž jsi řeholníkem! Hleď, aby o tobě neplatilo, co dle Zjevení o onom biskupovi v Sardech:[1] „A andělu církve sardské napiš: Toto praví ten, jenž má sedm duchů Božích a sedm hvězd: Znám tvé skutky, že máš jméno, jakobys žil, a jsi mrtev. Probuď se a utvrď ostatek, jenž jest na umření, neboť shledávám skutků tvých dovršených před Bohem svým".

Docela dobře znám tvé činy, praví Bůh. I když jich lidé neznají, tak je přece znám. Máš jméno, jako bys žil, a jsi mrtvý. Máš jméno křesťana, ale nemáš skutků křesťana. Tvé skutky neshodují se s jménem, které nosíš. Neshledal jsem tvé činy před Bohem plnými. Činy tvé nejsou plné, nýbrž prázdné a ješitné. Jsou plné tebou, ale nejsou plné Bohem, nýbrž prázdné. Je v nich jen samoláska: své pohodlí, svou čest, svoji vážnost hledals v nich. Bděme tedy nad sebou! Pozor! Starejme se o to, aby naše činy byly plné a naše dny života plným počtem se mohly počítati. Pak budeme moci v krátkém čase naplniti dlouhou dobu a mnoho vyzískati od Boha našeho.

[1]) Zjevení III., 1–2.

XI.

Vysvětluje se ještě správnost a čistota úmyslu, které máme míti při svých skutcích.

1. Těm, kterým jest s bližními se stýkati, dávají se obyčejně velmi dobrá naučení, jak se mají při svých záležitostech a služebnostech chovati: z čehož jasně poznáváme, jak musí býti čistým náš úmysl při jednání, a s jakou prostotou a jednoduchostí máme hledati Boha. Uvedeme zde věrně učení slavných otců a učitelů církevních Jeronýma, Řehoře a Zlatoústa.

Konáš-li dílo, z něhož všeobecný, nebo zvláštní prospěch pro bližního může vyrůsti, nevšímej si při tom velice úspěchu a dobrého výsledku díla, nýbrž měj na paměti tím skutkem vyplniti vůli Boží. Při zpovídání, kázání, předčítání nemáme na mysli míti ihned obrácení, polepšení nebo pokrok

těch, s nimiž se stýkáme, které zpovídáme, jimž kážeme, nýbrž před očima třeba míti vyplniti vůli Boží zpovídáním, nebo kázáním, a všechno naše snažení a všechny naše síly na to třeba zaříditi, abychom se svou činností Bohu líbili.

2. Výsledek naší činnosti, že jiný se polepšuje a z našich řečí užitek má, nejde od nás, nýbrž od Boha samého. „Já jsem sázel, Apollo zaléval, ale Bůh dal vzrůst".[1])

Saditi a zalévati jako zahradníci můžeme i my, praví apoštol: ale vzrůst rostlin a ovoce stromů, to nepůsobí zahradník, nýbrž Bůh. Úspěch v duších, že totiž pokání činí, hříchů zanechávají, k Bohu se vrací a ctností a dokonalostí rostou, to je v rukou Božích, a od toho nezávisí cena a dokonalost našich činů. Starejme se tedy jen o to, abychom měli čistý úmysl při svém jednání, pak bude opravdu úmysl náš čistý a my se potěšíme z hlubokého klidu.

3. Kdo s takovým úmyslem své skutky koná, nebloudí i když někdy úspěch a užitek, který na mysli měl při dobrém svém skutku, se nedostaví, nebo zmařen jest: neboť to nebylo jeho cílem a také není, co by ho těšilo, nýbrž jen to, že chtěl vůli Boží konati na nich a chtěl to konati dokonalým způsobem, aby se Bohu zalíbil.

[1]) Korint. III., 6.

Myslíš-li při svém kázání a zpovídání, nebo při jiném díle nejprve na úspěch a ovoce dobrého díla, a kladeš-li do toho svůj hlavní cíl, pak budeš zklamán, když se nějak nedostaví výsledek tvého snažení a můžeš ztratiti nejen klid srdce, nýbrž i trpělivost.

4. O sv. otci Ignáci se vypravuje: že to vysvětluje dobře přirovnáním. Máme se při pracích o spáse svého bližního tak zachovati, jako se chovají svatí andělé strážní, které nám Bůh dal. Napomínají nás ze všech sil, chrání nás, vedou a osvěcují, ponoukají nás k dobrému a podporují v tom. Zneužívají-li jejich svěřenci své svobodné vůle, odporují-li a jsou-li zatvrzelí, nikterak se proto andělé nermoutí, netrpí a neztrácejí své blaženosti, kterou mají z patření na Boha, nýbrž pronášejí slova prorokova: „Chtěli jsme vyhojit Babylon, ale není zhojitelný: opusťme jej a pojďme každý do své vlasti!“ [1])

Musíme také všech možných prostředků užíti, abychom bližního od hříchu odvrátili a k dobrému přivedli: ale když jsme s pozorností svoji povinnost vykonali, musíme býti ve svém nitru pokojni a nermoutiti se z toho, že nemocný při své chorobě zůstává a zhojiti se nedává.

5. Když učeníci přišli po kázání zpět plni

[1]) Jeremiáš LI., 9.

radosti, že také divy činili a zlé duchy vymítali, pravil k nim Ježíš:[2]) „Však z toho se neradujte, že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích".

Tvoje radost nemá vyplývati z takových úspěchů, i kdyby byly sebe krásnější: musíš si uvědomiti, zda konáš díla, kterými si zasloužíš, aby tvé jméno bylo zapsáno v nebesích. K tomu musíš přihlížeti, abys konal, co je tvojí povinností a v tom musíš hledati svoji radost a spokojenost: neboť ony výsledky, ona obrácení a zázraky se nepíší na náš účet.

Odměna a vznešenost, která tobě má býti údělem, nebude podle úspěchů, nýbrž podle toho, jakým způsobem a jakou láskou jsi pracoval, ať lidé se polepšují, nebo ne, ať pokračují, neb ne.

To je nám docela jasným z opaku. Kdyby pro tvoje práce a kázání se dostavily mnohé úspěchy, kdyby se celý svět obrátil, co by ti to prospělo, jak Kristus v evangeliu praví, kdybys sám nežil, jak žíti máš! A nemůže tvá odměna býti zkrácena, když činíš, co tvou povinností je i když se při tom žádná duše neobrátí. Bylo by zle se sv. Jakubem apoštolem, kdyby jeho odměna záležela v tom

---

[2]) Luk. X., 20.

kolik obrátil duší a z toho se měl jen radovati: neboť se říká, že v celém Španělsku se na jeho kázání obrátilo 7, nebo 9 lidí. Přes to se méně nezasloužil a nebyl méně Bohu milým než ostatní apoštolové.

6. Ještě více! Za takových okolností máme jinou ještě útěchu, která z řečeného plyne. Bůh nás se nezeptá, zda jsme mnoho ovoce přinesli, nebo ne, nebude s námi účtovati, zda jsme měli krásné kázání, nebo učenou řeč měli. Také toho nám nenaporučil a v tom není naše zásluha. Co Bůh mi naporučil a co ode mne žádá, to je to, abych všechno tak dobře konal, jak tomu rozumím a podle hřiven, které jsem obdržel. Je-li jich málo, bude se také málo ode mně žádati: je-li jich mnoho, pak se požádá mnoho. Tím je už úplně spokojen: „Od každého pak, jemuž mnoho bylo dáno, bude se pohlédávati mnoho, a komu bylo svěřeno mnoho, od toho bude se žádati více".[1])

Komu se málo dalo, od toho se také málo požádá.

To vysvětluje velice případně sv. Zlatoúst[2]) ve své řeči o podobenství s hřivnami. Táže se, proč dochází služebník, který dvě hřivny obdržel, právě takové pocty, jako onen, který 5 hřiven dostal? Když se Pán vrátil, aby

[1]) Luk. XII., 48.
[2]) Homil. 41 in Genes., n. 1.

účtoval o hřivnách, které svým služebníkům dal, přišel ten, který podle Písma sv. 5 hřiven dostal a pravil: „Pane, pět hřiven odevzdal si mi, hle jiných pět jsem vyzískal. Řekl mu Pán: Dobře, služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrným, nad mnohým ustavím tebe: vejdi v radost pána svého. Přistoupil pak i ten, kterýž obdržel dvě hřivny, řekl: Pane, dvě hřivny odevzdal jsi mi, hle, jiné dvě jsem vyzískal".[1])

A Pán odpověděl mu týmiž slovy a slíbil mu tutéž odměnu, jako tomu, který pět hřiven vyzískal. Jaký je proto důvod? Svatý odpovídá: Že více nebo méně získal nemělo zjevné příčiny ani v pilnosti jednoho, ani v nedbalosti druhého, nýbrž jedině ve velikosti toho, co jim svěřeno bylo. V pilnosti byli si oba rovni, a proto mají také stejnou odměnu. Jeden obdržel pět hřiven a zdvojil je tím, že ještě nových pět přinesl. Druhému byly jen dvě dány, s kterými spojil tolik píle jako onen. S obdrženými vynasnažil se ze všech sil vykonati svoji povinnost jako první, proto mohl si zasloužiti i přijati tutéž odměnu a pochvalu.

7. To je jak poučné, tak útěšné: neboť lze toho použíti při všech věcech, při všech úřadech a služebnostech. Je-li někdo v tom,

[1]) Mat. XXV., 20–22.

co mu je svěřeno, tak pilným jako druhý, pak si zaslouží stejnou odměnu, ačkoliv tolik nevykoná jak druhý. Dám-li si tolik píle na kázání, které nevzbudilo žádného nadšení, jako ty na své vynikající kázání, je možným, že mám právě tolik zásluh jako ty, ba snad ještě více. Tak je tomu i při studiu. Někdo je těžkopádným studentem, ty však jsi nadaný, on ví málo, ty víš mnoho, a přece se může státi, že ten, co málo ví, může si více zasloužiti než ty se svým bohatým věděním. Tak je tomu ve všech povoláních. I když nekonám své práce z povolání s takovou slávou, jako ty, a nestačí-li moje síly a talenty tak daleko, jako tvoje, mohu přece v tom málo, co konám, více zasloužiti, než ty s množstvím, co ty vykonáváš. Tato úvaha jest velmi důležitá pro někoho, aby se nestal ješitným, pro jiného, aby nezmálomyslněl.

8. Totéž poučení vyslovuje sv. Jeroným při výkladu onoho podobenství:[1]) „Pán přijal se stejnou radostí toho, který z pěti hřiven učinil deset, i onoho, který ze dvou čtyry získal. Nehledí na veliký zisk, nýbrž na pilnou vůli". Neboť daleko více hledí na vůli, pilnost a lásku, se kterou skutek byl provedeň. Salvián praví: „Obět nedosahuje zalíbení Božího pro svoji cenu, nýbrž pro

[1]) Comment. in Math. XXV., 21.

lásku, s kterou se přináší".[1]) Bůh hledí více na srdce, než na dar. Tak může se Bohu více líbiti ten, který má méně skutků, když je však konal s větší láskou, než onen s četnými díly. Z toho jest nejlépe zjevná velikost Boží, že žádná služba, buď si jakkoliv veliká, před ním není něčím velikým, když není provedena z velké lásky. Nepotřebuje našich darů, a nemůže mu přibýti na bohatství a na jiných statcích. „Správně-li činiti budeš, co mu dáš (tím), nebo čeho z ruky tvé dostane se jemu?"[2])

Co chce a cení, jest, aby byl milován a abychom konali, co v naší moci je. To můžeme viděti znázorněno na oněch dvou haléřích, které vdova v evangeliu obětovala. Spasitel náš seděl v chrámě u obětnice. Tam dávali lidé almužnu a přicházeli fariseové a bohatí a obětovali stříbrné, ba dokonce zlaté peníze. Přišla také chudá vdova a obětovala dva haléře. Tu se obrátil Pán ke svým učeníkům a pravil jim:[3]) „Vpravdě pravím vám: Tato chudá vdova více dala než všichni, kteří metali do pokladnice: neboť všichni metali z toho, co jim přebývalo: tato však dala ze svého nedostatku všecko, co měla, všecko živobytí své".

---

[1]) L. 1 advers. avaritiam X.
[2]) Job. XXXV., 7.
[3]) Marek XII., 42–44.

Jak učinil vdově, tak učiní i těm, kteří kázali, studovali, jiné práce a úřady zastávali. Nepohlédne na to, co konali, ale na dobrou vůli, na lásku a pozornost popatří, se kterou všechno konali.

XII.

Znamení, po kterých se poznává, koná-li kdo své skutky čistě pro Boha, nebo pro sebe sama.

1. Sv. Řehoř uvádí neklamné znamení, podle kterého se poznává, zda někdo při svých pracích pro spásu bližních čistě jen čest Boží hledá, či sebe sama. „Pohleď, praví, zda právě tak se raduješ, když někdo jiný velice pěkně káže a všechen lid k sobě táhne, a spásu duší velice podporuje, jako bys ty sám totéž působil: nebo neraduješ-li se tak, ukazuješ-li snad dokonce něco jako nelibost, smutek, nebo jakýsi druh závisti, pak je to jistým znamením, že nehledáš čistě čest Boží". Tak sv. Řehoř[1]) uvádí k tomu místu ze sv. Jakoba, kde se píše:[2]) „Máte-li však hořkou řevnivost a sobectví ve svém srdci, nechlubte

[1]) Moral. L. 22, c. 22 et 23.
[2]) Jakob III., 14 a 15.

se a nelžete proti pravdě. To není moudrost, přicházející shůry, nýbrž pozemská, smyslná, ďábelská".

To není horlivost pro čest a chválu Boží, nýbrž snaha míti pro sebe čest a vážnost, kterou jiní mají. Kdybys chtěl Boží čest a ne tvou, radoval bys se, když je mnoho takových a když jiní dovedou to, čeho sám dovésti nemůžeš a neumíš.

Tak vypravuje Písmo sv. o Mojžíšovi, že pln nevrlosti odpověděl Josuovi, když se tento zprotivil některým, kteří prorokovali:[1]) „Proč na mne žárlíš? Kéž by byl všechen lid duchem prorockým zachvácen a kéž by jim dal Hospodin svého ducha!"

Tak musí služebník Boží mluviti! Chtěl by Bůh, aby všichni byli znamenitými kazateli a kdyby Pán dal všem plnost ducha, aby čest a chvála Boží vždy více a více se šířila a jeho svaté jméno bylo v celém světě poznáváno a velebeno!

2. Máme krásný příklad na blaženém učiteli Avilovi.[2]) Když se dověděl, že Bůh naším svatým Ignácem světu Tovaryšstvo Ježíšovo dal a když účel a zařízení tohoto Tovaryšstva poznal, pravil: „To je to, co jsem tolik let

[1]) Numeri XI., 29.
[2]) Bartoli – Michel, Histoire de Saint Ignace de L. II., pag. 227.

chtěl a po čem jsem se snažil, ale dosáhnouti jsem toho nemohl". Přirovnal se k chlapci, který na úpatí hory stojí a se vší námahou chce velkou tíž vynésti na horu, ale se svými slabými silami nemůže to provésti. Nyní přichází obr a s lehkostí vezme břímě, které chlapec nemohl vynésti a vynese ho na horu, kde je chtěl míti.

V tomto přirovnání staví se z pokory Avila jako hoch a sv. Ignáce porovnává s obrem. Zde je přece důležitá okolnost, že byl při tom právě tak spokojený a radostný, jako by sám byl založil Tovaryšstvo Ježíšovo. Něchtěl nic jiného než čest a chválu Boží a spásu duší. Tak se chovají dobří a věrní služebníci Boží. Nehledají sebe, nýbrž Krista Ježíše a jeho věci. Pravý sluha Boží musí toužiti čistě jen po cti a chvále Boží, po spáse duší, a proto je právě tak spokojen, chce-li Bůh, aby to skrze jiného bylo vykonáno, jako by to všechno od něho samého vykonáno bylo. Případnou jest prosba, kterou Bohu přednášejí, ti služebníci Boží, kteří se věnují spáse duší, jejich prospěchu a obrácení, prosba to: kéž by se tento k Tobě obrátil, o Pane, ona duše pro tebe získána byla! Ať je tohoto výsledku docíleno takovými prostředky, které se tobě zalíbí!

Nežádám vůbec ničeho, aby mi z toho bylo připisováno. To znamená „vpravdě a

v čistotě" žíti, když ne svoji čest a vážnost, nýbrž jen čest a chválu Boží hledáme.

3. Stejně můžeme mluviti při tom, co se týká našeho, nebo našich bratří duchovního postupu. Kdo vidí, že jeho spolubratr postupuje proto, že činí pokroky ve ctnosti, sám však že zůstává zpět a nad tím se rmoutí a hněvá, ten nehledá čistě větší čest Boží. Neboť ačkoliv to opravdového služebníka Božího v srdci hluboce zraňuje, když Pánu neslouží tak, jak má a může: nenásleduje z toho, že, vida větší pokroky u jiných, smí býti smutný a hněvivý. Ne, občerstvení a radost musí jeho duše míti při velkém zármutku nad vlastní vlažností ve službě Boží poznávaje, jak jiní, zatím co on ze své slabosti neplní svých povinností, plní to a činí jíní ctíce Boha a věrně mu sloužíce, po čem on jen touží. Onen hněv a smutek, které na mnohých vidíváme, odpovídá ješitnosti a sebelásce, jednomu to druhu pýchy, nebo závisti.

Neboť, kde člověk v pravdě čest a slávu Boží chce a proto žádá, aby se Bohu sloužilo: nutně mu to zjevně velkou radost působí a největší potěšení, když vidí, že jiní ve ctnosti a dokonalosti velké pokroky činí, i když sám je při tom naplněn bolestí a zahanbením, že sám Bohu tak neslouží.

4. Druhé znamení: koná-li řeholník své

povinnosti a práce, které se mu ukládají, docela klidně, bez ohledu zda se mu toto nebo jiné poroučí, tento, neb jiný úřad dává, a je s tím právě tak spokojen, jako s oním: pak máme neklamné znamení z toho, že své práce čistě pro Boha koná. Neboť jen proto má takový člověk ve všech směrech tolik lhostejnosti a ochotnosti, protože nehledá nic jiného než vůli Boží konati a o okolnosti svého jednání se nestará. Nekoná-li nízké a namáhavé právě s takovou radostí, jako lehké a ctiplné, pak je to znamením, že nepracuje čistě pro Boha, nýbrž že se hledá sám, vlastní radost a svou pohodlnost. Proto praví Tomáš Kempenský docela vystižně: „Kdybychom vždy s čistým úmyslem k Bohu směřovali, nebyli bychom tak snadno zaraženi nad tím, co mysli naší odporuje".[1])

5. Třetí znamení, že své práce ne čistě pro Boha, nýbrž z lidských ohledů konáme, je, když si přejeme, aby představený zalíbení našel na tom, co konáme, a aby dal slovy na jevo uznání, že je věc dobře vykonaná, nebo aspoň znamení své úchvaly aby dal, a jsme-li smutní, když se tak nestalo. Konáš-li své práce čistě pro Boha, pak nehledíš na to a neděláš si z toho nic. Ba byl bys zahanben a velice zahanben, kdyby ti něco

[1]) Následování Krista I. XIV., n. 1, str. 53.

takového dal na jevo představený, poněvadž bys musel mysleti, že tak činí jen k vůli tobě, protože jsi ještě nedokonalý a slabý. Pak bys naříkal a volal: že nejsi tak ubohým a slabým v ctnosti, že bys musel býti popoháněn a pobízen takovými věcmi?

6. Vykládá se v životě starých otců[1]) o opatovi Janovi mladším, žáku to opata Amona v poušti thebské, že dvanáct plných let sloužil nemocnému ze starších bratří. Tento nemocný věděl, že Jan má mnoho a těžké práce, ale přece mu nedal ani jedno přívětivé slovo, nýbrž vezdy s ním mluvil ostře. Když se přiblížoval čas, kdy stařec měl opustiti tento život a kdy k němu mnoho poustevníků bylo se sešlo, zavolal pokorného a trpělivého služebníka, vzal ho za ruku a pravil: „Bůh buď s tebou! Bůh buď s tebou! Bůh buď s tebou! Pak odporučil ho otcům, aby ho jako svého syna přijali, slovy: „To není člověk, ale anděl", neboť po dvanáct plných let, v nichž mi sloužil v mé nemoci, neuslyšel z úst mých ani jednoho dobrého slova: a přece mi s největší ochotou a svědomitostí posluhoval".

---

[1]) Vit. Patr. L. 7, c. 19, n. 2.

XIII.

Jak máme v dobrém a čistém úmyslu vždy dále postupovati.

1. Sv. Ignác vysvětluje nám více v jednotlivostech, jak máme pokračovati v tomto dobrém a čistém úmyslu.[1]) „Všichni mají se snažiti, aby měli správný úmysl nejen pokud se týká povolání, nýbrž také pokud se týká všech prací, při čemž mají vždy toho dbáti, aby více Božské dobrotě, pro ni samu a pro její lásku a pro četná dobrodění, kterými je zahrnuje, sloužili a milými se stali než z bázně před trestem, nebo pro naději na odměnu, ačkoliv i z této stránky mohou si pobídku vzíti".

Jsou rozmanité způsoby Boha hledati a mu sloužiti. Bohu sloužiti ze strachu před trestem jest také skutečně hledati Boha a

[1]) Inst. S. J. II., pag. 47.

něčím dobrým: neboť i služebná bázeň jest dobrá a dar Boží. Proto modlí se prorok:[1]) „Protkni tělo mé bázní před tebou, neboť soudů tvých se bojím".

Kdyby člověk řekl, nebo v srdci myslil: kdyby nebylo pekla, kdybych se nemusel báti trestu, tak bych urážel Boha: bylo by to hříchem, praví učitelé bohovědy: neboť v tom by projevoval každý svoji zlou vůli. Ale nechati se poháněti strachem před tresty, před smrtí a soudem, abychom Bohu sloužili a nehřešili, je dobré a právě proto nám Písmo sv. před oči staví tyto důvody strachu a hrozí nám jimi.

Bohu sloužiti pro odměnu a blaženost, kterou čekáme, jest také Boha hledati a něco dobrého a ještě něco lepšího než předešlé. Je lepší pro naději na odměnu a blaženost něco dělati, než ze strachu před peklem. Tak jednal dle učení sv. Pavla Mojžíš. „Věrou Mojžíš dospěv zřekl se, aby se nazýval synem dcery Faraonovy, a zvolil si raději trpěti protivenství s lidem Božím, nežli míti dočasný požitek z hříchu, pokládaje za větší bohatství pohanu Kristovu nežli poklady Egypťanů, neboť prohlédl k odplatě".[2])

A královský prorok praví: „Nakloňuji své

---

[1]) Žalm CXVIII., 120.
[2]) K Židům XI., 24–26.

srdce, bych činil tvé rozkazy na věčné časy, abych odměněn byl".[1])

2. To všechno jest dobré a proto můžeme ze všeho prospěch míti. Náš sv. Ignác chce však, abychom ještě dále šli, naše srdce ještě výše pozdvihli a vyššími myšlenkami se zabývali. „Horlete o dary lepší. A ještě ukáži vám cestu na výsost vznešenější".[2])

Není s tím spokojen, že Boha hledáme a jemu sloužíme: ukazuje nám ještě vyšší a význačnější cestu. Přeje si, abychom Boha hledali a jemu sloužili pro něho samého, pro jeho nekonečnou dobrotu, protože jest Bůh, který je zde, a to je ten největší důvod, který míti můžeme, abychom ho hledali a jemu sloužili.

3. Svatí otcové Basil, Zlatoúst, Řehoř[3]) pojednávají o tom velmi dokonale. Porovnávají ony, kteří Bohu sloužiti chtějí pro slíbenou odměnu se Šimonem Cyrenejským, který kříž Kristův nesl za odměnu přiřknutou. Tak slouží i tito Bohu a snesou kříž svůj pro odměnu, která jim bude dána. Oni svatí praví, že se nemáme starati a pečovati o odměnu a že nemáme vždy jen počítati se záplatou a mzdou: neboť tak činí nádeníci

---

1) Žalm CXVIII., 112.
2) I. ke Kor. XII., 31.
3) Reg. fus. proem., n. 3.

a nájemníci, kteří své zájmy hledají a ne vděční služebníci. Nemáme na tento způsob Bohu sloužiti, nýbrž jako praví synové z čisté lásky.

Je veliký rozdíl mezi službou otroka a mezi službou služebníka, nebo syna. Otrok slouží svému pánu jen ze strachu před trestem a bičem, služebník slouží svému pánu pro slíbenou odplatu a nadějné zaplacení, a je-li pilným a horlivým ve své službě, tak je to proto, poněvadž chce dále přijíti a sjednati si přízeň. Syn však slouží svému otci z lásky a varuje se s velkou pozorností, aby ho neurazil: ne ze strachu před trestem, neboť toho dospělý syn nemá a nemusí míti, také ne z naděje, že něčeho dosáhne, nýbrž z čisté lásky. Také když otec chudý jest, a když synu svému sloužícímu a milujícímu ho nemůže ničeho zanechati, chová se k němu přece tak: neboť otec zaslouží toho již proto, že jest jeho otcem. Způsobiti jemu radost, to jest jeho největší odměna za služby a práce.

Tak musíme i my Bohu sloužiti, říkají svatí učitelé, ne z bázně před trestem, jako otroci: také nesmíme obraceti svých očí na odměnu a pochvalu, které čekáme, jako nájemci a nádeníci: nýbrž musíme mu sloužiti jako praví synové, když nám onu milost dal, abychom jimi byli. „Vizte jakou lásku Otec

nám prokázal, abychom dítkami Božími sluli: a (my) jsme jimi".[1])

Nenazýváme se jen dítkami Božími, nýbrž jsme jimi ve skutečnosti. Proto nazýváme ve vší pravdě Boha svým otcem a jeho syna svým bratrem. Když jsme nyní dítky Boží, musíme ho jako dítky milovati, jemu sloužiti a ho jako otce a to takového otce ctíti z čisté lásky, abychom svému nebeskému otci radost dělali. Již proto, že on jest ten, který je a pro svoji nekonečnou dobrotu zaslouží si toho, kdybychom měli bezpočtu srdcí i těl, jichž bychom užíti mohli v jeho lásce a službě.

4. Výtečně se vyslovuje o tom sv. Zlatoúst,[2]) když praví: „Budeš-li hoden něco konati, co jest bohumilým, a budeš-li přesto chtíti, že tě za hodna uznal své lásky, ještě nějakou jinou odměnu, pak jistě nevíš, jakým je to dobrem Bohu se líbiti.

Kdybys to věděl, pak bys jistě již žádného vnějšího dobra nežádal ani jiného daru". Nebo jakého ještě většího daru můžeme si přáti, nebo žádati, než toho, Bohu se líbiti a jemu radost působiti? Praví apoštol:[3]) „Buďte tedy následovníky Božími jako dítky milé a žijte v lásce, jakož i Kristus miloval

---

[1]) I. Jan III., 1.
[2]) Lib. de compunct. cord., n. 6.
[3]) K Efeským V., 1, 2.

nás a vydal sebe sama za nás v žertvu, a to v obět krvavou Bohu k vůni líbezné".

Svatý Bonaventura zase praví:[1]) „Uvaž dobře, jak Bůh, tvůj dobrodinec, tak tobě dobře činí, že od tebe ničeho nežádá a ani tebe ani jiných tvorů nepotřebuje".

Ba přemýšlej, s jakou štědrostí a jak docela bez užitku Bůh nás miluje a tolik milostí uděluje: a to nejen bez osobního prospěchu, nýbrž na své útraty: neboť my ho stojíme krev a život.

Také naše láska k Bohu a služby, které mu prokazujeme, musí býti čisté a nesmíme hledati svého prospěchu. Máme dokonce žádati nadpřirozené ctnosti a dary ne k našemu prospěchu a potěšení, nýbrž čistě pro Boha a jeho větší čest. A na tento způsob také musíme žádati věčnou blaženost. Když své duši, abychom ji nadchli k bohumilé činnosti, představujeme odměnu, která jí bude udělena za vykonané dobro, nemá býti odměna naším posledním cílem a účelem, nýbrž náš poslední cíl musí býti, abychom tím více Bohu sloužiti a jeho více velebiti mohli: neboť čím více slávy pro sebe žádáme, tím více můžeme ctíti a velebiti Pána.

5. Toto je pravá láska velkodušná, pravá, dokonalá láska Boží, a to znamená čistě

---

[1]) VI. p. 1, Fascicular., c. 6.

hledati Boha a jeho větší čest: všechno ostatní je, hledati sebe a milovati sebe. To lze snadno pochopiti: neboť zde leží rozdíl, který theologové a filosofové mravnosti hledají mezi — láskou z přátelství — a — láskou z touhy —. První, dokonalá láska miluje přítele pro dobro, které ve ctnosti jest obsaženo, bez ohledu na vlastní zisk a pokrok. Láska z touhy je tehdy, když svého přítele nemiluji tak pro něho, jako pro svůj prospěch a užitek, kterého dosáhnu dle svého mínění. Tak miluje onen, který bohatému a mocnému slouží, poněvadž doufá pomocí něho dosáhnouti přízně a milosti. To není dokonalá láska, protože jest plna sebelásky, to každý pochopí: to neznamená přítele svého milovati jako sebe samého, nýbrž své pohodlí, svůj vlastní prospěch. Tak miluješ láskou z touhy i chléb i víno: neboť jich nemiluješ pro ně samé, nýbrž pro sebe, pokud jsou pro tebe. To však znamená sebe milovati. Tak však milují a slouží Bohu ti, kteří jen ze strachu před trestem nebo z naděje na očekávanou pochvalu ho milují a jemu slouží. Zde je mnoho sebelásky přimíšeno. Nehledáš čistě a nežistně Boha.

6. To nám jasně na srozuměnou předložil náš Spasitel u sv. Jana[1]). Když nasytil zázračně

[1]) Jan VI., 26.

5000 mužů, nečítaje žen a dětí pěti chleby a dvěma rybami, šlo za ním mnoho lidu dle vypravování evangelia. K těmto pravil Ježíš: „Vpravdě, vpravdě pravím vám: Hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasytili se".

K vůli svému prospěchu hledáte mne. „Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému".[1]) Tento pokrm jest Kristus a vyplnění Boží vůle s čistým úmyslem.

Jak Gerson[2]) vypravuje, dal případnou odpověď kdysi kterýs sluha Boží, který přísně se kál a mnoho se modlil a kterého proto ďábel nenáviděl a chtěl ho od těchto skutků odvésti pokoušeje ho, že není předurčen ke spasení a se ho tázal: co se budeš tolik trápiti a namáhati? nebudeš přece zachráněn a k spasení nepřijdeš. Sluha Boží odpověděl: „Nesloužím Bohu k vůli spasení, nýbrž proto, že jest, který jest". Zahanben opustil ho na to ďábel.

7. Svatý Bernard[3]) jde ještě dále. Chce, abychom při svých skutcích svého prospěchu zapomenuli a tak daleko byli sebelásky a abychom ještě ani s láskou a službou jako děti nebyli spokojeni. Máme ještě dále a

---

[1]) Jan VI., 27.
[2]) De consolatione theologiae tom. 3.
[3]) Serm. 83, in Cant., n. 5.

výše stoupati. Dítky milují, ale myslí na dědictví. Jakmile si pomyslí, že by mohly dědictví ztratiti, chovají k tomu, od něhož dědictví čekají, více vážnosti, ale méně ho milují.

Podezřelou je mi láska, která se opírá o naději něčeho dosíci: slabou jest láska, která uhasíná, nebo se zmenšuje, když se ztrácí čekané: nečistá jest láska, když něco jiného ještě žádá. Čistá láska není nájemnící, pravá láska nečerpá sílu z naděje a necítí následky nedůvěry. Chce tím říci, že láska nepotřebuje, aby se Bohu sloužilo a pro něho pracovalo, žádného posilnění z toho, v co doufá: ba nebude ani zkleslou a nedbalou ve své činnosti, kdyby i věděla, že za to ničeho nedosáhne: neboť ne ze zisku, nýbrž z čisté lásky jest k činnosti určován pravý milovník Boží.

Jaká tedy jest to láska tak vznešená a dokonalá, která přesahuje dětinskou a předčí ji? Svatý odpovídá: Je to láska snoubenecká. Pravá láska má uspokojení sama v sobě. Její odměnou jest předmět lásky. Milého milovati, to jest její odměnou. Láska nevěsty jest takového druhu, že nic jiného nechce než milovati: a snoubenec chce jen takovou lásku. On nechce nic jiného a ona nemá nic jiného. Láska jest všechna její činnost.

Takovým způsobem musíme Boha milovati,

praví svatý Bernard. Jest snoubencem našich duší. Tou láskou máme hořeti, protože jest, který je, a tato láska má býti vší naší radostí a rozkoší. Ona sama dostačí sobě, sobě se líbí pro sebe. Láska jest sobě odměnou i zásluhou. Mimo sebe nehledá příčiny ani užitku. Jejím ovocem jest její cvičení. Miluji, protože miluji: miluji, abych byl milován.[1])

Svatý Zlatoust[2]) poznamenává zde správně: Nemysli, že tvoje zásluha a odměna proto bude menší, poněvadž oči svých neřídíš na odměnu a zisk: neboť právě proto bude tím větší. Čím méně chceš vyzískati, tím více dostaneš: neboť skutek jest docela jistě tím čistší a dokonalejší, čím více jest zbaven všeho osobního prospěchu. Pak není žádné ziskuchtivosti a jest proto tím záslužnější. Čím méně se o zisk staráš, tím větší bude odměna. Svatý tím chce říci: Čím více odvracíš očí svých od osobního prospěchu, a čím čistěji se snažíš přízeň Boží si získati, tím větší bude odplata tvá. Čím méně touhy máš po odměně, tím větší bude: neboť pak nebude odměňovati tě Pán jako dělníka, nýbrž jako dědice: dědice Božího, spoludědice Kristova[3]).

„Jsme-li však dítkami, tedy i dědici, dědici

---

[1]) Bern. l. c., n. 4.
[2]) Hom. 5. in ep. ad Rom., n. 7.
[3]) K Řím. VIII., 17.

Božími a spoludědici Kristovými, ačli spolu s ním trpíme, abychom s ním i oslaveni byli".

Jako takoví vejdeme s ním do otcovského domu, budeme děditi a požívati dober svého otce, který je v nebi. Matce Mojžíšově dala dcera faraonova ještě odměnu za to, že si svého vlastního syna vychovala. Avšak matka to nedělala k vůli odměně a penězům, kterých se jí dostalo, nýbrž z lásky ke svému dítku.

XIV.

O třech stupních dokonalosti, po kterých postoupiti lze k větší čistotě úmyslu a vroucí lásce Boží.

1. Z učení svatých a zvláště sv. Bernarda můžeme tři stupně dokonalosti ukázati, po nichž můžeme dojíti k čistějšímu úmyslu a k vyšší a dokonalejší lásce Boží. Na prvním stupni stojí ten, který jen čest Boží chce a hledá, takže při všem, co koná, svoji radost jedině v Bohu a v plnění a v dokonání vůle Boží má, všech věcí světa docela zapomínaje. Svatý Bernard praví:[1]) Chceš míti jistě znamení, po němž poznati můžeš, zda máš pravou lásku k Bohu, a zda v této lásce pokroky děláš (pokud to na zemi bezpečně lze poznati), tak se jen otaž sebe, zda mimo Boha ještě něco jest, co tobě radost a pokoj

[1]) Tract. de interiori domo, c. 40, n. 83.

může přinésti. Z toho můžeš poznati velikost tvého pokroku a vzrůstu v lásce Boží. Pravdivě! Jestliže ještě na něčem jiném mohu nalézti radost a útěchu, pak neodvažuji se říci, že můj miláček má hlubiny mého srdce hořícího láskou.

2. Totéž praví sv. Augustin:[1]) „Méně lásky má k tobě, který vedle tebe ještě někoho miluje a ne pro tebe. Nebyla by to ještě ona jediná a docela dokonalá láska, jak ji měla královna Esther, která uprostřed své královské nádhery a štěstí mohla říci":[2]) „Víš, že nikdy se neveselila služebnice tvá od té doby, kdy jsem přenešena byla sem až do dneška, leč z tebe, Hospodine, Bože Abrahamův!"

Ty, o Pane víš, že mně ani koruna, ani královský majestát a královská nádhera, ani hostiny krále Ahasvera radost nepůsobily, a že jsem až do dnešního dne v žádné věci útěchy nenašla, leč jen v Tobě, Pane, Bože Abrahamův! To je dokonalá, docela jediná láska.

Svatý Řehoř píše na slova Jobova:[3]) „s králi i s (bývalými) rádci světa, kteří stavěli padající paláce", toto: pustiny stavěti znamená ode všech tvorů býti tak prostý a volný a

---

[1]) Confess. L. 10, c. 29.
[2]) Esther XIV., 18.
[3]) Job III., 14.

lásku k pozemským věcem tak ztratiti, že se cítíme docela o samotě uprostřed všech světských radostí a zábav světa, poněvadž ony žádné radosti a útěchy neposkytují. Tak si budujeme samotu: neboť pak máme všechnu radost v Bohu a nenalézáme žádného rozptýlení a žádné útěchy na něčem jiném. Zkušenost to potvrzuje. Má-li někdo přítele, kterému věnuje všechnu svoji lásku srdce, pak cítí se opuštěn a samoten, když ho nemá u sebe i kdyby byl v nejživější zábavě s jinými, protože tu není toho, z kterého se raduje. Tak je to také s mužem, který všechnu svoji radost a lásku má v Bohu a lásku ke tvorům docela odložil. I když jest uprostřed mnohých lidí a ve víru světských zábav a radovánek, cítí se přece jen osamoceným: neboť na všem tom nemá zalíbení, nýbrž jen na svém nejmilejším. Kteří na tento stupeň se dostali, těší se velkému klidu a dokonalé spokojenosti duše, jak sv. Řehoř praví. Není ničeho, co by je mohlo znepokojovati nebo rušiti. Protivenství jich nemáte, štěstí je nečiní ješitnými a pyšnými a nezpůsobuje jim žádného ješitného uspokojení nebo radosti. Právě, poněvadž k žádné věci světa nemají lásky a náklonosti, nebudou neklidnými nebo jinými, i když se věci ustavičně mění. Od toho nejsou závislými, neboť na to vůbec nedbají.

4. Víš, táže se sv. Řehoř, kdo na tento stupeň vystoupil a takovou samotu si vystavěl? Ten, který může říci:[1]) „Jednu věc jen žádám na Hospodinu, o tu usiluji: abych směl přebývati v domě Hospodinově".

Nebo pro mne není ničeho v nebi ani na zemi mimo tebe, o Pane! A nyní, co je mou důvěrou? Není to Pán? Na tento stupeň se povznesl svatý opat Silvanus, o kterém čteme,[2]) že všechny věci zdály se mu tak nízké a sprosté a když od modlitby povstal, že si rukama oči zastíral, aby jich neviděl. Pak mluvil sám k sobě: Zavřete se oči mé a nehleďte na věci světa tohoto: neboť zde není nic pohledu hodno. Totéž čteme o sv. Ignácovi,[3]) když srdce své k Bohu povznesl a k nebi popatřil, pravil: „Jak se mi hnusí země, když patřím na nebe".

5. Jako na druhém stupni můžeme považovati ty, které uvádí sv. Bernard ve svém pojednání o lásce Boží.[4]) Na tomto stupni člověk nejen všech věcí kolem sebe, ale i sebe zapomíná a miluje se v Bohu, pro Boha a k vůli Bohu. Musíme sebe zapomenouti a svého vlastního prospěchu a zisku a milovati Boha tak čistě a dokonale, že na statcích

---

[1]) Žalm XXVI., 4.
[2]) Vita Patr. l. 5, libel. 3, n. 15.
[3]) Ribad. Vita s. Ign. L. 1, c. 2.
[4]) Lib. de dilig. Deo c. 10, n. 27.

milosti a slávy, které z jeho ruky přijímáme, všechnu svoji radost a rozkoš nacházíme ne ve svém prospěchu a zisku, nýbrž jedině v tom, že se vůle Boží plní a jeho čest se zvelebuje. Tak je tomu u blažených v nebi. Tito radují se více z vyplněné vůle Boží než z veliké své blaženosti. Milují Boha tak čistě a tak velice, jsou tak přeměněni v něho a s ním a s jeho vůli sjednoceni, že své blaženosti a šťastného údělu, kterého dosáhli, nemilují, že toto dobro jim patří, nebo že jsou uspokojeni, nýbrž proto, že Bůh má na tom svoji radost a že to vůle Boží jest.

Tak musíme i my Boha milovati, praví sv. Bernard. Tak ho miloval ten, který jednou řekl: „Chvalte Hospodina, neb je dobrý".[1])

Nepraví: neboť jest dobrým vůči mně, nýbrž jen, nebo jest dobrý. Nemiluje a nechválí Boha proto, že Pán vůči němu je dobrý, jak jiný se vyslovil slovy: „Byť by se honosil v životě štěstím, byť i tě velebil, že z tebe tyje".[2])

Ne, on miluje a chválí Boha, poněvadž sám v sobě dobrý jest, poněvadž Bohem jest, který jest, pro jeho nekonečnou dobrotu.

6. Jako třetí a nejvyšší stupeň dokonalosti a lásky Boží označuje svatý Bernard, když

---

[1]) Žalm CXVII., 1.
[2]) Žalm XXXXVIII., 19, 20.

někdo své činy koná ne za tím účelem, aby se sám jimi Bohu líbil, nýbrž protože Bůh se jemu líbí, nebo protože Bůh miluje to, co on činí. Na tomto stupni musím sebe tak zapomenouti, že v tom, co konám, nesmím na to hleděti, zda Bůh má zalíbení ve mně, nýbrž že jemu činím radost a že Bůh na mých činech má zalíbení a svoji radost. Takový člověk nemyslí na sebe a necení se, jako by sám ani na světě nebyl, ale počítá jen s pomocí, spokojeností a zalíbením Božím. To je ta nejčistší a nejdokonalejší láska Boží. „Tato láska jest hora, hora vznešená Boží, vpravdě tučná hora a plodonosná".[1])

Je to vznešená, úrodná, přebytek skytající hora Boží, věc velké, znamenité dokonalosti: neboť „hora Boží" značí něco docela význačného a velkolepého.

7. „Kdo smí vstoupiti na horu Hospodinovu".[2])

„Pravím si: O bych měl křídla jako holub, letěl bych do bezpečí:[3]) Běda mi! volá sv. Bernard, že jsem v tomto vězení sám na sebe docela nezapomenul!"

„Já nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí z těla smrti této?"[4])

---

[1]) Bern. ibid. c. 10, n. 27, cf. Žalm LXVII., 16.
[2]) Žalm XXIII., 3.
[3]) Žalm LIV., 7.
[4]) K Řím. VII., 24.

„Jsem znásilněn, zastaň se mne!“ [1])

Kdy úplně sobě odumřu a jen pro tebe budu žíti?

„Běda mně, pobyt můj v cizině že se dlouží!“ [2])

„Kdy přijdu, abych se ukázal před Boží tváří?“ [3])

Kdy budu vysvobozen z tohoto zajetí, kdy plně s tebou sjednocen, o Pane, a v tebe přeměněn láskou? Kdy se sobě plně odcizím a sebe zapomínaje jednoho ducha s tebou budu, že bych nic více ve mně a pro mne nemiloval ani sebe sama, nýbrž všechno jen v tobě a pro tebe?

„Sebe sama takřka ztratiti, jako bys nebyl, a sebe sama více ani necítiti, sebe sama se zprostiti, sebe v nic obrátiti: to je věc nebeského žití, ale ne lidského sklonu“.[4])

Taková dokonalost je více v nebi doma, než na zemi. Proto praví prorok:[5]) „Hlásat chci veličiny Hospodinovy, velebit, Pane, jen tvou spravedlnost“.

Když dobrý a věrný služebník vejde v radost svého pána a bude nasycen přemírou jeho lásky: tak se pohřížíme a proměníme v Boha, že na sebe už nepomyslíme.

---

[1]) Isaiáš XXXVIII., 14.
[2]) Žalm CXIX., 5.
[3]) Žalm XXXXI., 3.
[4]) Bern. l. c. cap. 10. [5]) Žalm LXX., 16.

„Víme však, že když se ukáže to, budeme podobni jemu, neboť budeme ho viděti tak, jak jest“.[1]) Pak budeme Bohu podobni, a stvoření bude svému stvořiteli docela podobno. Písmo praví: Bůh stvořil všechny věci pro sebe a k své oslavě: tam budeme Boha i my čistě milovati, ne sebe ani něco jiného mimo Boha. „Neboť nebudou naší rozkoší vyplněné naše potřeby, nebo dosažená blaženost, nýbrž více zjevená Boží vůle v nás a na nás“.[2])

Ne naše rozkoš, nýbrž rozkoš a radost Boží bude nás jedině blažiti. „Vejdi v radost Pána svého“.[3]) To znamená vejíti do radostí Božích.

O svatá a čistá lásko! volá sv. Bernard,[4]) o sladký a milý souhlase srdce! o čistá a vytříbená směrnice vůle! Tím vytříbenější a čistší, čím méně přimíšeno jest sebelásky, tím sladší a milejší, čím více všechno, co se cítí, jen Božské jest. Tak býti naladěn znamená, v Boha býti proměněn. Toto zbožnění a přeměna v Boha má na mysli sv. Jan, když praví: Budeme jemu podobní.

8. Sv. Bernard uvádí na vysvětlenou tohoto přetvoření v Boha tři přirovnání na onom

---

[1]) I. Jan III., 2.
[2]) Bern. ibidem.
[3]) Mat. XXV., 21.
[4]) Bern. ibid.

místě. 1. jak kapka vody do velkého množství vína dána ztrácí své vlastnosti a přibírá barvu a chuť vína; 2. jako kus železa v tavírně žhavým se stává a podobá se více ohni než železu: 3. a jako vzduch světlem slunečním ozářený, sám ve světlo se mění: právě tak ztratíme v blaženosti nebeské všechnu pozemskou chuť a plně zbožněni a v Boha změněni budeme. Tam bude Bůh všechno, pro Boha všechno bude, co milujeme. Neboť jak by mohl Bůh ve všem býti, kdyby v člověku něco lidského zůstalo, praví sv. Bernard? Jak by mohlo býti vyplněno, o čem slavný apoštol Pavel píše, že Bůh všecko všem bude, kdyby z nás něco vlastního ještě zůstalo? Ne, tam nebude z nás nic: neboť moje radost a blaženost bude blažeností a radostí Boží a ne mou. „Ty však, Pane, jsi štítem vůkol mne: slávou mou, a ty hlavu mou zdviháš".[1])

Nebudeme odpočívati ve svých dobrech a sebe zbožňovati, nýbrž všechen náš odpočinek a potěšení bude v Pánu.

Kdybychom i nemohli něco tak vznešeného dosáhnouti, musíme se přece snažiti svůj zrak k tomu obraceti: neboť čím dále v tom pokročíme, tím blíže přijdeme k cíli, tím větší bude naše dokonalost, tím doko-

[1]) Žalm III., 4.

nalejším bude naše spojení s Bohem. Proto končí svatý[1]) slovy: „To je vůle tvého syna vzhledem k nám, to je jeho modlitba k tobě, svému Božskému otci".

„Aby všichni jedno byli jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mne poslal".[2])

Jedno s ním a s tebou ve spojení dokonalé lásky — takže by tě milovali pro tebe a sebe samy v tobě. To je cílem, to je doplněním, to je dokonalostí: to je pokojem, to je radostí Pána, to je radost v Duchu Svatém, to je klid v nebi. To je naším cílem a poslední dokonalostí, které dosáhnouti můžeme.

---

[1]) Tract. de comtempl. et am. Deo c. 4.
[2]) Jan XVII., 21.

KNIHA ČTVRTÁ.

O BRATRSKÉ LÁSCE A SVORNOSTI.

I.

O ceně a výbornosti bratrské lásky a svornosti.

1. „Hle, jak je to dobré a utěšené přebývají-li bratři svorně!“ [1]) Jakým dobrem jest svornost a soulad mezi bratřími! Sv. Jeroným praví[2]), že tento žalm se týká řeholníků, kteří v témže klášteře pohromadě bydlí. „Opravdu dobrým, opravdu milým jest to: jednoho bratra opustiti, a hle, jak mnoho jsme jich získali!“ Za jednoho bratra, kterého jsme ve světě zanechali, získali jsme v řádě tak mnohé, kteří nás milují, kteří nám více jsou oddáni než naši bratři tělesní. „Můj tělesný bratr nemiluje ani tak mne, jako můj majetek“, praví svatý. Na to obracejí naši příbuzní docela zvláště svůj zrak. To je čisté sobectví: k vůli zájmu táží se po nás a znepokojují

[1]) Žalm CXXXII., 1.
[2]) Breviar. in ps. 132.

nás: nemůžeme-li je upokojiti, pak jim na nás nezáleží pranic. To není pravou láskou, nýbrž jen ziskem osobním. „Duchovní bratři však, kteří se nestarají o vlastnictví, netouží po ničem jiném". Oni nemilují tvé jmění, nýbrž tvoji duši. A to je pravá láska.

Tak je to také v řeči jedné, která se neprávem připisuje sv. Augustinu: „Bratrství Kristovo stojí výše, než tělesné a krevní: neboť toto spočívá jen na tělesné podobnosti: bratrství Kristovo však projevuje soulad srdce a duše, jak stojí napsáno:[1]) „Obec věřících však měla jedno srdce a jednu duši".

2. Svatý Basil[2]) oceňuje tuto velkou svornost řeholníků takto: Co si můžeme mysliti líbějšího, šťastnějšího, radostnějšího, podivuhodnějšího, úžas působivějšího, než že lidé různých národů a zemí dokonalou podobností mravů a kázně takřka v jedno srostli, že se zdá jeden duch bydliti v mnohých tělech a že se projevuje vůči mnohým tělům jako nástroj jednoho ducha.

V životě našeho sv. Ignáce projevuje se to jako něco velice cenného a jako zázrak Bohem v Tovaryšstvu působící, že tak uzavřené a veliké spojení a sjednocení mezi muži tak rozmanitých původů, různých a

---

[1]) Skutk. Apoštol. IV., 32.
[2]) Const. monast. c. 8.

nestejných přirozených vloh, stavů, sklonů, talentů a životních potřeb se projevuje. Jakkoliv různé mohou býti přirozené vlohy a dary činí nás přece jednotnými milost a ctnost a nadpřirozené dary. To chce prorok říci slovy:[1]) „Opuštěným opatřuje domov, vyvádí z vězení do blahého bydla".

Milost, kterou nám Pán ve své dobrotě a milosrdenství tímto prokázal, jest tak veliká, že nejen my v Tovaryšstvu z ní se radujeme, nýbrž vůně její na venek se šíří a vzdělává lidi mimo řád a slouží k větší cti Boha našeho Pána.

3. O mnohých, kteří do Tovaryšstva vstoupili, obdrželi jsme na otázku, co je k tomu přimělo odpověď, že to byla svornost a bratrství, které v Tovaryšstvu viděli a poznali.

S tím souhlasí také co sv. Augustin uvádí k uvedeným slovům Žalmu: „Hle, jak dobré a utěšené, když bratři přebývají v jednotě". Tato slova Žalmu, tento sladký zvuk, a tato melodie uvedla také kláštery do života.[2])

Na tento líbezný hlas, na tento sladce znějící zvuk opustili lidé své rodiče, majetek a jmění a společně se spojili v řeholní život. To je pozoun, který je spojil a sjednotil z různých částí světa a přivedl k mínění,

---

[1]) Žalm LXVII., 7.
[2]) Ennarr. in ps. 132, n. 2.

že tato svornost a oboustranná láska jest životem jako v nebi. To vyvolalo do života kláštery a řády zalidnilo, to je ten magnet, který srdce přitahuje. Proto jmenuje Sirach mezi třemi věcmi, které Bůh velice miluje, na prvním místě svornost mezi bratřími. „Ve třech věcech má zálibu má duše, a ty schvaluje Bůh i lidé: Svornost bratří, láska přátel . . .“ [1])

4. Máme dva zákony lásky. První jest největší zákon, totiž milovati Boha z celého srdce, z celé duše a ze všech sil svých. „To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“.[2])

O těchto dvou přikázáních nyní pojednáme: neboť toto přivádí svornost a bratrství, o kterém chceme mluviti. Tato jednota mysli a srdce jest vlastní působení oné lásky: neboť ona má sílu, jak sv. Dionysius praví[3]) druha s druhem spojiti a sloučiti. Proto nazývá ji také apoštol Pavel:[4]) „Ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazkem dokonalým“, protože ona rozdělené spojuje a slučuje a z mnoha vůlí činí jednu jedinou. Ona působí, že já, co pro sebe chci, chci také pro druhého,

---

[1]) Sirach XXV., 1, 2.
[2]) Mat. XXII., 38, 39.
[3]) De divin. nom., c. 4.
[4]) Kolos. III., 14.

aby jim uděleno bylo, jako mně samému, a že můj přítel jest mým druhým já a já jsem jeho a my dva jsme jedno. Tak potvrzuje sv. Augustin slovą římského básníka, která nazývají přítele — polovicí mé duše —. Je zde jedna duše rozdělena ve dvou tělech.

5. Abychom se poučili o ceně a významu lásky blíženské a o velké váze, kterou před Pánem má, začneme s posledními slovy Kristovými. Sv. Zlatoúst rozvažuje, jak Kristus Pán hned po ustanovení prvního a největšího přikázání — Boha milovati — ihned přidal druhé — bližního milovati — podobné prvnímu. „Vizte zde, praví on,[1]) dobrotu a přátelství Pána!" Ačkoliv tak nekonečně pod Bohem stojí, tak máme ho přece dle jeho vůle takovou srdečnou a oné rovnou láskou milovati, se kterou Boha milujeme. Udává nám tutéž míru pro naši lásku k bližnímu, jakou pro lásku k Bohu ustanovil. Boha máme milovati z celého srdce a z celé duše, bližního jako sebe. Ještě více! Jsme-li k někomu zvláště nakloněni a chceme-li ho odporučiti jinému, tu obyčejně říkáme: miluj ho tak, jako mne miluješ!

Totéž chce nám Kristus Pán říci slovy: „druhé jest podobno prvnímu": neboť miluješ-li bližního, tak miluješ Boha. Tak pravil

[1]) Hom. 23, in epist. ad Rom., n. 4.

také k Petrovi: „Pasiž ovce mé“,[1]) jestli mne miluješ. Jakoby chtěl říci: jestliže mne miluješ, tak se starej o mé! V tom se ukáže, zda mne miluješ.

6. Pán si přeje dále, abychom bližního milovali toutéž láskou, jako milujeme jeho samého. To je nový zákon, který nám Pán dal. „Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek“.[2])

Jako nás Kristus Pán pro Boha a k vůli Bohu miloval, tak chce, abychom bližního pro Boha a k vůli Bohu milovali. Z tohoto důvodu nazývá toto přikázání novým, jak sv. Augustin praví:[3]) ne proto, že slovem a příkladem Kristovým jest znovu vysvětleno a doporučeno, nýbrž proto, že láska, kterou žádá, jest nová v pravdě. Přirozená láska spočívá v těle a v krvi, na lidských ohledech, zvláštních zájmech a zisku osobním. To je velmi stará a zastaralá láska. Toto je láska, kterou nejen dobří, nýbrž i zlí mají, a nejen lidé, nýbrž i živočichové. Praví Sirach:[4]) „Každý živočich miluje podobného sobě“: Láska však, s kterou máme svého bližního milovati podle vůle Krista Pána, jest novou láskou: neboť musí býti duchovní, nadpři-

---

[1]) Jan XXI., 17.
[2]) Jan XIII., 34.
[3]) Tract. 65, in Joann., n. 1.
[4]) Sirach XIII., 19.

rozená, kdy bližního pro Boha milujeme touže svatou láskou, jakou jeho milujeme.

Bohoslovci a svatí poznamenávají, zda je to táž láska, kterou Boha pro něho samého milujeme a bližního opět pro něho samého. Říkají, jako je theologickou, to jest Božskou ctností, když Boha milujeme a jako ona Boha za cíl a předmět svůj má, tak jest theologickou, to jest Božskou ctností, když bližního milujeme: neboť ho milujeme pro Boha, to znamená, že nekonečná dobrota Boží hodna jest, aby k vůli ní milován byl, a hodno jest, aby k vůli ní i bližní byl milován.

7. Nenacházíme v celém Písmě sv. ničeho, co by nám důtklivěji na srdce se kladlo, co by nám tak do maličkostí bylo odporučováno a opět a opět naporoučeno, jako bratrská láska a svornost. Při rozloučení, při jeho poslední řeči po poslední večeři odporoučí nám Kristus Pán opět tento zákon lásky:[1]) „Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek jako jsem já miloval vás".

A brzy se k tomu opět vrací:[2]) „Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek".

Toto naporoučím vám jako ve své poslední vůli: to je můj testament. Z toho můžeme poznati, jak velice žádal, aby to našim srdcím

[1]) Jan XV., 12.
[2]) Jan XV., 17.

zůstalo vštípeno a aby to hluboké kořeny zapustilo. Věděl docela dobře, jak nesmírně mnoho na tom záleží, a že od toho celý zákon a vyplnění ostatních přikázání závisí, jak Duch Svatý také se vyslovil prostřednictvím apoštola Pavla:[1]) „Neboť kdo miluje bližního, zákon naplnil".

Od něho přijal toto učení jeho miláček, který ve svém kanonickém listě nic jiného nepojednává, než o lásce, kterou čerpal na prsou svého mistra.

Svatý Jeroným vykládá,[2]) že ve svém stáří nemohl choditi do kostela a že musil býti tam donášen na ramenou svých učeníků a sv. Jan že nic jiného nekázal než slova: dítky, milujte se vespolek! Učeníci mrzuti stálým opakováním téhož ptali se ho jednou, proč, mistře, stále totéž mluvíš? Svatý Jan dal důstojnou odpověď a pravil: poněvadž je to rozkaz mistrův, a bude-li jen tento naplněn, dosti bude. Neboť celý zákon jest vyplněn jedním slovem:[3]) „Neboť všechen zákon se naplňuje jedním přikázáním, tím (totiž): Milovati budeš bližního svého jako sebe samého".

Zde se všechny zákony dohromady slučují: vyplníme-li tento, celý zákon jsme vyplnili.

---

[1]) K Řím. XIII., 8.
[2]) Comment. in Ep. ad. Gal., l. 3, c. 6 (vers. 10.).
[3]) K Galat. V., 14.

8. Svatý Augustin[1]) zde poznamenává: tak velikou váhu kladl Pán na toto přikázání, že je vysvětlil: „Potom poznají všichni, že jste mojí učeníci, budete-li míti lásku jedni k druhým".

Dle toho tato láska má býti znamením, podle kterého nás svět má poznati jako jeho učeníky.

Ale při tom nezůstává Pán náš státi. V oné modlitbě k svému věčnému Otci, kterou nám sv. Jan v XVII. hlavě svého sv. evangelia sděluje, nechce toliko, aby se po tomto znamení jeho učeníci poznávali, nýbrž zároveň chce, aby naše sjednocení a zbratření takovým bylo, že by dovedlo přesvědčiti svět o pravdě naší víry a našeho náboženství a o tom, že Kristus jest Synem Božím. To je něco, co sv. Zlatoúst[2]) důrazně nám na srdce klade. „Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal".[3])

Může-li pak někdo více doporučiti výtečnost této svornosti a bratrství? Ono stačí a musí stačiti, aby svět poznal, že je to dílo

---

[1]) De divers. Quaestio 83, qu. 71, in Joann. XIII., 35.
[2]) Hom. 82, in Joann., n. 2.
[3]) Jan XVII., 20, 21.

přišedšího Syna Božího na svět, aby svět jeho učení a křesťanské náboženství přijal.

9. Pravda a síla těchto slov živě se nám představuje v příhodě sv. Pachomia.[1]) Byl vojínem ve vojsku Konstantina Velikého ještě jako pohan. Když kdysi potrava vojínům došla a měli hladem zemříti, přišli konečně do kteréhosi města, v němž všichni lidé k nim se chovali velmi přátelsky a závodili v tom, aby jim všechno potřebné snesli a sice v takovém množství a s takovou štědrostí, že Pachomius pln údivu se tázal, co jsou to za lidé, kteří z prokázaného dobra takovou radost mají. Odpovědělo se mu, že jsou to křesťané, kteří mají zákon, že všechny přijati, všem pomoci a všem dobře činiti musí. Okamžitě cítil se Pachomius uvnitř puzen, aby podle toho zákona žil. Pozvedl ruce k nebi volal Boha za svědka a přestoupil ke křesťanství. To jediné dostačilo jej obrátiti a přesvědčiti, že je to pravá víra a pravé náboženství.

10. Vykupitel světa přidal ještě nanejvýše útěšná slova: „By svět poznal, že jsi ty mě poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne".[2])

Vynikajícím znamením, dle něhož poznati

---

[1]) Baron. Annal. eccl. III., n. 27, pag. 144, Colonae Agrippinae 1624.

[2]) Jan XVII., 23.

můžeme obzvláštní lásku Boží k nějaké společnosti, že obzvláštní láskou, jedinou podle vzoru oné lásky, kterou svého syna miluje, ji usiluje je vždy to, že jí uděluje dary svornosti a bratrství společného. Vidíme, že jí dal počáteční církvi, která přijala prvotiny Ducha sv. A také sv. Jan praví:[1]) „Milujeme-li se vespolek, Bůh v nás zůstává a láska k němu jest v nás dokonalá". „Neboť kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já mezi nimi".[2])

Jak se to teprve potvrzuje, kde tak mnozí spojeni a shromážděni jsou v jeho jméně a v jeho lásce! Abychom se těšili z tak vzácného dobra a měli tak zjevnou záruku, že Bůh v nás bydlí a nás zvláštní láskou miluje, přičiňme se ustavičně v této lásce a svornosti vytrvati.

---

[1]) I. Jan IV., 12.
[2]) Mat. XVIII., 20.

II.

O potřebě svornosti a lásky. O některých prostředcích, jak ji zachovati.

1. „Ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazkem dokonalým“.[1])

Svatý apoštol Pavel učí a doporoučí ve svém listě Kolosenským mnoho ctností: především však mluví a doporoučí lásku, která všechno udržuje pohromadě, zachovává a obživuje. Totéž píše sv. Petr ve svém listě prvním:[2]) „Především mějte vytrvalou lásku k sobě vespolek, neboť láska přikrývá množství hříchů“.

Z toho můžeme souditi na veliký význam lásky a svornosti, když svatí apoštolové, tato knížata církve, nám ji tak vřele doporučují, že praví, že musíme — přede vším a —

---

[1]) Ke Kol. III., 14.
[2]) I. Petrův IV., 8.

nade všecko — ji nabývati, to znamená přede všemi a nade všemi věcmi. Proto si ji musíme vážiti více než všeho ostatního.

2. Všeobecná potřeba tohoto dobra vysvítá sama. Nebo jak by mohl obstáti řád duchovní bez jednoty a svornosti? Nechci ani mluviti o řeholi: vždyť žádná společnost, žádný spolek nemůže obstáti bez svornosti a pořádku. Odstraň ze společnosti lidské, co ji dohromady drží a spojuje, co ti ještě zůstane než Babylon, různice a nepokoje? Kde mnoho hlav, tam mnoho zmatku, praví přísloví. Tak tomu jest rozuměti při společnosti bez pořádku, bez sjednocení: neboť sjednocené množství a spojení jest hierarchie. Proto se starají všechny spolky a obce, i když nejsou velice pokročilé ve vzdělanosti, vždycky o jednotu a pořádek, takže vždy od jedné hlavy závisí, nebo od více, kteří jednu vládu dohromady tvoří. Ba dokonce i u zvířat nacházíme totéž, a sice nejen u včel, jimž příroda po této stránce podivuhodný pud dala, ale také při vlcích, lvech a dravcích: neboť v tom stupni, jak se v nich projevuje snaha zachovati se, snaží se spojiti se: pro nesvornost byli by rozloučeni a zahynuli by. Dokonce o zlých duších, kteří jsou zakladatelé nepořádku a rozsívači koukole, praví Kristus Pán, že nesmí se věřiti, že jsou proti sobě rozděleni. Dává k tomu

doklad.[1]) „Jestli tedy také satan proti sobě rozdělen jest, kterak obstojí království jeho?“

Ukazuje v tomto smyslu na onen bezpečný, zkušeností potvrzený, základ v politice:[2]) „Každé království proti sobě rozdělené zpustne a dům na dům padne“.

Říše rozdvojená nepotřebuje, aby padla a se zhroutila, žádného vnějšího nepřítele: navzájem se vyloupí a vyplení a dům na dům padne. Proto tvrdí Plato,[3]) že není v žádném státě nic záhubnějšího jako nesvornost a nejednota, a nic užitečnějšího a přednějšího než pokoj a jednota občanů mezi sebou.

3. Ještě ostřeji vyslovuje to pokud řádového života se týká, kterýsi spisovatel v pravidlech mnišského života, které mylně byly připisovány sv. Jeronýmovi:[4]) „Láska tvoří řeholníky, tvoří mnichy: bez ní jsou kláštery peklem, jejich obyvatelé jsou ďábly: s láskou jsou však kláštery rájem, a v nich žijící jsou anděli“. Neboť může býti hroznějšího pekla, jako ustavičné tělesné spolužití a denně společensky obcovati se snahami vůle protivné a názorů opačných? Kde však je svornost

---

[1]) Luk. XI., 18.
[2]) Luk. XI., 17.
[3]) De Republ. L. 5, p. 279.
[4]) Regula monachor. c. 1.

a láska, tam je klášterní život rájem na zemi, a ti, kteří tam žijí, jsou anděli: neboť oni tam již začínají požívati onoho pokoje a klidu. jakému se těší andělé.

Totéž potvrzuje sv. Basil:[1]) „Kteří se vší svědomitostí vedou společný život, nápodobí způsob života andělů. Mezi anděli není žádného sporu, žádných hádek a žádného rozporu". A sv. Vavřinec Gustiniánský[2]) praví: Nic na zemi nenápodobí tak věrně spojení v nebi v onom nebeském Jerusalemě jako spojení řeholníků, kteří svatou láskou navzájem jsou spojeni. To je život andělů, to je život nebeský! „Vpravdě Hospodin jest na tomto místě a já jsem to nevěděl". Pln úžasu pokračoval: „Jak úctyhodné jest místo toto! Není tu nic jiného než dům Boží a brána nebeská".[3])

4. Zanechme však všeobecného a uvažujme docela zvláštní nutnost bratrské svornosti a lásky mezi sebou. Kde sv. Ignác mluví o prostředcích, jimiž se může udržeti a upevniti v dobrém duchu nějaká společnost, označuje za nejvýbornější a nejzpůsobilejší prostředek svornost a vzájemnou lásku mimo všeobecných základů, které nutnost svornosti

---

[1]) Constit. monast. c. 18, n. 2.

[2]) De disciplina et perfectione monast. conversationis c. 7.

[3]) Genese XXVIII., 16, 17.

pro každý řád a každou společnost dosvědčují, jsou ještě docela zvláštní, z nich ještě více jejich nutnost nám zasvítí.

5. První z těchto důvodů jest, že Tovaryšstvo Ježíšovo jest bojovný pluk, který Bůh své církvi na posilu poslal, aby ji podporoval v jejím boji se světem a ďáblem a duše pro nebe získával. Tak se vyslovuje osnova našeho řádu, a to vyslovuje provolání v bulle potvrzovací našeho řádu.[1]) „Kdo chce vždy pod praporem kříže pro Boha zápasiti a Pánu jedině a církvi, jeho nevěstě sloužiti..." Již ve jménu Tovaryšstva (Compania) je to vysloveno. Je to setnina bojovníků. Bijeme v bubny, vztyčujeme prapory, sbíráme lid k boji proti nepřátelům kříže. Je-li tento zástup dobře upevněný a dobře spořádaný a nastupují-li všichni jednotně, pak může rozdrtiti skály a nikdo jich nerozdvojí. Něco takového jest nepřemožitelným. Tak srovnává Duch Sv. církev: „Hrozná jak sešikované vojsko".[2]) Do dobře uspořádaného šiku a semknutého nemůže nikdo vniknouti: jedni hájí druhé. Rozdvojí-li se a dostane-li se do nepořádku, pak je slabý a v krátkosti jest tu porážka a zničení. Při vítězství nad svými nepřáteli praví David:[3]) „Protrhl Hospodin

[1]) Bulla „Exposcit debitum" 1550 Ist. S. J. I. p. 22.
[2]) Velep. VI., 3.
[3]) II. Král. V., 20.

nepřátelé mé přede mnou, jako při vodní průtrži bývá".

Hora, kde se to stalo, nazývá se Baal-Farasim, to jest místo rozdělení. Rozděliti a zvítěziti je totéž, právě tak místo vítězství a místo rozdělení.

Proto říkají spisovatelé vojenští,[1]) že neuspořádané množství jde spíše do řeže, než do bitvy. Ve válečnictví se nejvíce na to klade důraz, aby řady nebyly prolomeny a v nepořádek uvedeny. Všechna péče se na to vynakládá, aby řady zůstaly semknuty a v pořádku, aby druh na druha viděl a na svém místě zůstal. Dodržeti pořádek jest nejen blahem celku, nýbrž i blahem jednotlivcovým: neboť hyne-li šik, zahyne i jednotlivec.

6. Právě tak tomu jest také v naší společnosti, v našem válečném šiku. Jsme-li jednotni, pomáháme si navzájem a postupujeme, prolomíme šiky nepřátel a od nikoho nebudeme přemoženi a potřeni.

„Bratr, kterému bratr pomáhá, jest jako pevnost":[2]) praví se v knize Přísloví. „Provázek trojnásobný nesnadno se přetrhne".[3])

V tetivě luku nemá žádné, nebo málo síly jednotlivá niť, ze kterých se skládá, když jsou však mnohé dohromady stočeny,

---

[1]) Cf. Vegetius, Epitoma rei militaris. I., 26.
[2]) Přísloví XVIII., 1.
[3]) Kaz. IV., 12.

pak i silnou ocel ohnou. Tak bude také s námi, budeme-li jednotně státi a společně postupovati.

Aby řeholníky k tomu povzbudil, praví sv. Basil:[1]) Pohleďte přece, s jakou svorností a jednomyslností oni Makkabejci bojují boje Pána! O onom početném vojsku, které počítalo více než 300.000 mužů praví Písmo sv.: „A vytáhli jako jeden muž".[2])

Tak vytáhli všichni dohromady s toutéž vůlí a myslí, a tak šířili strach a hrůzu mezi nepřátely a dobyli znamenitého vítězství. Právě tak jest vésti duchovní boje Pána a tak způsobíme svojí službou v duších mnoho užitku a velký strach u nepřátel. Zlý nepřítel sám bude zastrašen, praví sv. Basil[3]) a neodváží se žádného útoku na nás: Neboť ztratí odvahu, když tolik sjednocených proti sobě uvidí, a vzdá se naděje nám škodu dělati.

7. To označuje sv. Ignác[4]) za hlavní důvod, proč svornost našemu Tovaryšstvu obzvláště nutnou jest. Praví: „Svornost a vzájemný souhlas mají se úsilovněji pěstovati a nemá se nic trpěti, co by bylo tomu na odpor

---

[1]) Const. monast. c. 18, n. 4.
[2]) I. Král. XI., 7.
[3]) Basil. l. c.
[4]) Inst. S. J. II., pag. 46: III., Reg. 42, Summar. pag. 8.

tak, aby všichni páskou bratrské lásky spojeni tím lépe a účiněji mohli Bohu sloužiti a bližnímu pomoci". Praví na jiném místě,[1]) že bez svornosti se nemůže Tovaryšstvo udržeti ani řízeno býti, ani cíle dosáhnouti, k němuž bylo zřízeno. Živme rozdvojení, stranictví a spory v našem středu, jistě nedosáhneme cíle našeho Tovaryšstva, totiž duše pro Boha získati, ba ani sebe samy neudržíme v kázni. Kdyby vojíni, kteří se mají sjednotiti v boji proti nepříteli, mezi sebou zápasili, je jisto, že nad nepřítelem nezvítězí, nýbrž sami sebe vyhubí a zničí. „Rozděleno jest jejich srdce".[2])

Obrátí-li vojíni zbraň proti sobě, pak zahynou. A apoštol píše:[3]) „Jestliže vespolek se koušete a žerete, hleďte, abyste navzájem se nestrávili".

Toho třeba se v řádě nejvíce obávati, nikoliv nepřátel, pronásledování a odporu ze světa, který by v něm proti nám mohl povstati, neboť to by nám nic neuškodilo. Sv. Bernard praví,[4]) když mluví k mnichům o této věci: „Co vás může zevně znespokojovati a rmoutiti, když dobře vám je uvnitř a těšíte se z bratrské svornosti?" Uvádí

---

[1]) Inst. S. J. II., p. 113.
[2]) Oseáš X., 2.
[3]) Ke Gal. V., 15.
[4]) Serm. 29 in Cant., n. 3.

při tom místo:[1]) „A kdo jest, jenž by vám uškodil, budete-li horliteli o dobré?“

Jsme-li, jakými máme býti, a zůstaneme-li bratrsky vzájemně spojeni, pak nám nemůže uškoditi žádné pronásledování a protivenství zevnější ani nám nemůže zlého způsobiti: všechno nám musí pomáhati a sloužiti k našemu dobru a k pokroku. Tak čteme také v dějinách církve, že vnější pronásledování právě tak málo církvi škodilo, jako škodí vinici vinař, když ji ořezuje: neboť za každou ratolest, kterou odnímá, půčí více nových a plodonosných. Proto pravil kterýsi z mučedníků k tyranovi velmi přiléhavě, že prolitou krví křesťanskou kypří půdu, aby pšenice bujněji rostla a se rozrostla.

8. V knize Makkabejské chválí Písmo sv. Římany pro jejich svornost a jednotu. „Že svěřují jednomu člověku vládu svou na každý rok, aby panoval nad veškerou zemí jejich, že všichni poslouchají jednoho a že není závisti ani řevnivosti mezi nimi“.[1])

A pokud Římané na takový způsob mezi sebou jednotni zůstali, byli pány světa a podmaňovali si nepřátele. Jakmile mezi nimi vypukly občanské války, šli vstříc záhubě. Odtud jejich přísloví: Svornost množí, ne-

[1]) I. Petrův III., 13.
[2]) I. Makk. VIII., 16.

svornost ničí. Může býti něco malým a slabým, ale svorností stane se to silným a jednomyslností velikým. Nesvorností a nejednotností však i ti největší a nejsilnější brzy zakrňují, slábnou a zanikají.

9. V osmém díle Konstitucí[1]) uvádí nám sv. Ignác ještě jiný důvod pro nutnou péči o svornost, totiž zvláštní těžkosti a překážky, které v Tovaryšstvu vznikají, proč jest zapotřebí silněji ji podporovati a mysliti na prostředky proti překážkám. Takových překážek v Tovaryšstvu uvádí sv. Otec nás tři. První jest rozšíření a rozchod Tovaryšstva do celého světa, mezi věřící i nevěřící. Odloučení a vzdálenost druha od druha stěžují jim poznati sebe, sděliti se, a spojiti, a to tím více, žeTovaryšstvo spojuje tak rozmanité národy, mezi nimiž jsou mnohé protivy a zvláštnosti.

Není snadným najednou odložiti odpor, který jest člověku vrozen a výchovou v něm jest živen, aby v cizinci neviděl více cizince, nýbrž syna a bratra téže rodiny. Druhá nesnáz pochází odtud, že větší část řádových členů se obírá vědou. Věda nadýmá a působí sebe přeceňování a jinými pohrdání. Navádí také posuzování bližního přísně. Svatý Tomáš[2])

---

[1]) Inst. S. J. II., p. 113, sqq.
[2]) II. 2. q. 82, art. 2, ad 2.

praví: kdo se oddává vědě, obyčejně se neoddává pobožnosti tak, jako prostí lidé. Proto můžeme se obávati důvodně, že se nebudou tak svorně a bratrsky snášeti, jako kdyby každý mohl se přidržovati svého mínění a názoru, po svých cestách se bráti a svou čest a vážnost si připravovati. Tady by mohl býti kořen, z něhož by vyrostla nejednotnost a rozdvojení. Třetí nesnáz, třetí ne malá překážka záleží v tom, že mužové vynikajících vlastností se stýkají s knížaty, s panstvem a vrchnostmi. Z toho styku vznikají úzká přátelství a z nich pak zvláštnosti, nároky na práva a výjimky. Nechce se pak tak žíti jako jiní žijí. To však škodí velice svornosti a bratrství.

10. Proti velikým nesnázím jest zapotřebí velkých pomocí, a proto sv. Ignác podává ochranné prostředky proti tomu. První jest základnou všech ostatních, že se nepodrží v Tovaryšstvu lidé, kteří se opravdu vážně nedali do boje proti svým vášním a chybám: neboť lidé bez umrtvení nesnesou žádné kázně, pořádku a svornosti. Chtěl by vědecky vzdělaný přednosti před jinými: chtěl by míti přednost a nestaral by se o jiné, hledal by přízeň knížat a panstva a chtěl by býti obsluhován. Z toho povstávají rozdvojení a spory. Čím kdo je učenější a nadanější v Tovaryšstvu, tím více se musí obá-

vati, že nesouhlas vyvolá a řádu uškodí, když nebude zároveň ctnostným a umrtveným. Říká se plným právem, že věda a vynikající nadání v člověku bez umrtvení sebe je totéž jako ostrý meč v rukou člověka zuřivého, který sobě i jiným jen uškodí. Jsou-li však vědecky vzdělaní lidé zároveň umrtveni a pokorni, a nehledají-li sebe, nýbrž věci „které jsou Ježíše Krista",[1]) pak bude hluboký klid a plná svornost a všechno dobře půjde: neboť dobrým příkladem velice vzdělávají ostatní a potáhnou je k sobě. To je hlavní záchranný prostředek, a kde se ho náležitě dbá, tam úplně vystačí zachovati shodu.

11. Nicméně ještě jiný prostředek udává sv. Ignác,[2]) abychom mohli zhora uvedené překážce čeliti. Pro nedostatek osobního styku a osobních známostí, poněvadž jedni od druhých odděleni jsou vzdáleností, odporučuje se častější styk výměnými vzdělávájícími listy, jak je to zvykem v Tovaryšstvu Ježíšovu. Tímto způsobem opatříme si dokonalou znalost o druhých a nadchneme pro společný postup, pokud to různost národů připouští. Tím je svornost velice podporována.

12. Jiný význačný prostředek udržeti svornost jest dle učení sv. Ignáce[3]) svědomitě

[1]) K Filip. II., 21. [2]) Inst. S. J. II., pag. 115 et 117.
[3]) l. c. pag. 114.

dbáti poslušnosti: neboť tato spojuje a sjednocuje spolubratry mezi sebou a s jejich představenými a činí z mnohých vůlí jen jednu vůli, a z mnoha náhledů jen jeden náhled. Neboť kde jednotlivci odřekli se své vůle a svého mínění, jako se poslušností děje, zůstává jen jedna vůle a pro všechny jedno mínění, představeného, který všechny sjednocuje. Jsou-li poddaní s představeným sjednoceni, jsou také mezi sebou dle známého pravidla: „Jsou-li dvě věci rovny třetí, pak jsou také mezi sebou rovny". Čím dokonaleji jsou sjednoceni poddaní s představeným, tím jsou dokonaleji sjednoceni mezi sebou. Poslušnost, klášterní kázeň a zachovávána pravidla jsou hoblíkem, který všechno urovná a shladí a proto je základem krásného pořádku a svornosti.

13. K představě svornosti sloužila starým představa lýry s mnohými strunami. Když tyto všechny dohromady znějí a zároveň také souhlasí se základním tónem, pak vydávají líbezný souzvuk. Právě tak společnost z mnohých členů, jsou-li sjednoceni s představeným, vydává jako struny se základním tónem, nejlíbeznější souzvuk a soulad. Jako tato harmonie se ztratí, i když jen jedna struna jest vysoko, nebo nízko naladěna: právě tak vyvolává v řádovém domě jednotlivec, vydává-li falešný tón, zlozvuk, po-

něvadž není sjednocen s představeným a není plného souzvuku a harmonie duchovní svornosti. Z tohoto obrazu smyslového vzešla pohnutka říkati, že Concordia pochází od slova chorda (struna): ale správněji se praví, že pochází od cor (srdce): neboť ve svornosti mají všichni jedno srdce, jak to již stojí ve Skutcích apoštolských:[1]) „Obec věřících však měla jedno srdce a jednu duši".

14. Jako do lodi proto se voda dostává, že desky k sobě dokonale nepřiléhají, nebo že nejsou dobře vysmoleny, právě tak spěje některý řád k zániku a zhoubě, že spolubratři dobře mezi sebou nejsou sjednoceni a spojeni svazkem pravé bratrské lásky a náklonosti. Tak také praví náš otec generál Aquaviva[2]) v dopise, který napsal o bratrské svornosti a lásce, že máme tuto svornost tak vysoko ceniti a o ni se všemožně přičiniti, jako by od ní celá spása Tovaryšstva závisela, jakož i ve skutečnosti, jak on praví, ona záleží. A Spasitel náš v oné modlitbě,[3]) kterou při svém rozloučení v noci před svým utrpením pronesl, věčného Otce o tuto jednotu jako o něco nutného k našemu zachování prosil. „Otče svatý, zachovej je ve

[1]) Skutky IV., 32.
[2]) Epist. Praep. General. I., epist. de stud. perf. et carit. frat., n. 10.
[3]) Jan XVII., 11.

jménu svém, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my".

Uvažujme krátce v těchto slovech vyjádřené srovnání: jak Syn od přirozenosti jedno jest s Otcem, právě tak chce, abychom my jedno byli láskou. To jest naše záchrana a naše obrana.

III.

O některých důvodech z Písma sv., které nás zavazují k lásce a svornosti s našimi bratřími.

1. „Miláčkové, jestliže takto Bůh nás miloval, i my máme se milovati vespolek“.[1]) Představuje si vynikající lásku, kterou Bůh k nám chová, že vydal vlastního jednorozeného Syna za nás, vyvozuje slavný apoštol a evangelista Jan jako důsledek, že se také my navzájem musíme milovati, když nás Bůh tak velice miloval. Jest možno důvodně nadhoditi otázku, jak může apoštol po nás požadovati pro onu lásku Boží k nám naši lásku k bližnímu: neboť nejprve se zdá z toho následovati, že Bůh nás velice miloval, že my jeho máme milovati.

Na to můžeme více odpovědí dáti. Za

---

[1]) I. Janův IV., 11.

prvé chtěl nám apoštol velkolepost lásky bliženské ukázati a její vysokou cenu, kterou před Bohem má. Když se jeden zákona učitel ptal: „které jest největší přikázání v Zákoně?“ dal mu, jak svaté evangelium podává, Pán za odpověď: „[1])Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání“.

A ihned k tomu přidal: „Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“.

Pane, tázal se tě jen na první přikázání, proč ihned také druhé uvádíš? To se děje jedině proto, aby nám ukázal vznešenost lásky bliženské a její velkou cenu, kterou před Bohem má.

2. Za druhé: láska k Bohu a láska k bližnímu jsou jako dva prsteny spiaté na prstě. Není možno sundati jeden, aby také druhý nebyl zároveň stažen: neboť ony musí spolu býti. Tak je také láska k Bohu a láska k bližnímu spolu spojena. Jedna bez druhé neobstojí: neboť s tutéž silou svaté lásky milujeme Boha a bližního z lásky k Bohu: takže nemůžeme Boha milovati a zároveň nemilovati bližního a nemůžeme svatou láskou milovati bližního, abychom nemilovali zároveň Boha,

[1]) Mat. XXII., 36 a násl.

neboť důvod, proč milujeme bližního jest Bůh. Aby nám ukázal apoštol, že, když milujeme bližního, milujeme zároveň Boha, praví:[1]) „Milujeme-li se vespolek, Bůh v nás zůstává a láska k němu jest v nás dokonalá".

A aby ukázal, že v lásce k Bohu je také zahrnuta láska k bližnímu praví:[2]) „A toto přikázání máme od Boha, aby ten, kdo miluje Boha, miloval též bratra svého".

Jak velice Bůh miluje lidi a jak velice žádá a váhu na to klade, abychom se navzájem milovali, pro to máme výtečný doklad v tom, že nemůžeme milovati Boha, abychom nemilovali bližního, a bližního nemůžeme uraziti, abychom neurazili Boha. Miluje-li král svého služebníka tak velice, že se před něho staví, kde by ho chtěli poraniti, nebo usmrtiti, takže není možno služebníka poraniti, nebo po něm střeliti, nebo mečem zraniti, aby přitom nebyl nejprve Pán zasažen a poraněn, jaká by to byla neobyčejná láska! Tak chová se Bůh k lidem, staví se vždy před ně, takže není možno uraziti bližního bez urážky Boha samého. Musíš se tedy varovati bližního uraziti, neboť tím zároveň urážíš Boha. Čteme v Písmě sv.:[3]) „Nebo kdo se dotkne vás, dotkne se zřítelnice oka mého".

---

[1]) I. Janův IV., 12. [2]) I. Janův IV., 21.
[3]) Zachariáš II., 8.

Urážíme-li bližního, urážíme Boha: milujeme-li bližního, milujeme Boha, a když milujeme Boha, milujeme bližního.

Právě, poněvadž láska k Bohu a k bližnímu jest spojena, poněvadž jedna v sebe uzavírá druhou, takže nemohou býti od sebe odděleny: proto mohl doporučovati sv. Jan tu, neb onu, z té, nebo oné mohl činiti závěry: neboť v každé z nich je druhá obsažena. On však naléhá na lásku k bližnímu a ne na lásku k Bohu: neboť povinnost Boha milovati jest zákonem základním samo sebou poznatelným, tak jako všechny principy a první základní věty nepotřebují žádného důkazu, jako jich potřebují odvozené pravdy. Proto zabývá se ihned sv. Jan následky bliženské lásky a vyžaduje tuto důkladně, kdyby někdo nechtěl následky z toho vyvozovati.

3. Za třetí dáváme za odpověď: Sv. Jan nemluví v onom listě o plané a prázdné lásce, nýbrž o plodonosné a užitečné lásce spojené s dobrodiními a dobrými skutky. Proto píše:[1]) „Dítky, nemilujme slovem, ani jazykem, nýbrž skutkem a v pravdě".

Skutkem projevovaná láska jest pravou láskou. Chce nám zároveň ukázati, že Bůh od nás žádá tyto dobré skutky k bližnímu a našim bratřím, jak jest vysloveno oním

[1]) I. Janův III., 18.

místem přejatým z Oseáše do evangelia:[1]) „Neboť lásku jsem chtěl a ne oběť", a právě proto tak naléhá na lásku k bližnímu.

Je to jako by nějaký vzdálený věřitel psal dlužníkovi: přeji si, abys doručiteli tohoto dopisu zaplatil to, co jsi mi dlužen. Přichází mým jménem, a já přijmu to od něho jako zaplacené. Tak mluví také sv. Jan ve jménu Božím, našeho to věřitele, jemuž jsme dlužníci za tak mnoho lásky a dobrodiní: když nás Bůh tak miloval, musíme se také vespolek milovati. Musíme bratry milovati, neboť na ně přenesl Bůh naše dluhy, které u nás má. Lásku a dobrý skutek, kterýs prokázal svému bratru, učinils Bohu, a Bůh jej bere tak, jako bys jemu samému jej byl prokázal. „V pravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili".[2])

Tak mluví Kristus, a to je jiný nejvýše důležitý důvod, že máme své bratry milovati a jim dobře činiti: neboť kdybychom i pokud našich bratří se týká věřiti mohli, že jim nejsme ničeho dlužni, pak pokud Boha se týká jistě přiznáme, že jsme jim mnoho dlužni, poněvadž své dluhy našim bližním postoupil a předal. Nyní se poznáváme jako dlužníci bližního a jeho služebníci.

---

[1]) Oseáš VI., 6.
[2]) Mat. XXV., 40.

4. Případně praví blažený učitel Avila:[1]) „Dá-li ti tělo otázku: co jsem tomuto bratru dlužen, že mu mám dobro prokázati? Jak ho mám milovati, když zlé mi učinil? odpověz si: Kdyby bližní byl sám důvodem, proč ho milovati mám, pak bych snad mohl námitky dbáti: když však Kristus sám na dobrodiní bližnímu prokázaná a odpuštění jemu poskytnuté tak hledí, jako by to jemu samému bylo prokázáno, jak bych mohl bližnímu odepříti lásku a neprokázati mu dobré skutky za jeho zlé chování ke mně a za jeho zlou povahu? Nepočítám s ním, nýbrž s Kristem".

Proto vším právem žádá apoštol lásku k bližnímu z veliké lásky, kterou Bůh k nám má. A aby nás účinněji ještě k oné lásce vybídl, praví:[2]) v předvětí, z něhož závěrek činí o tajemství Vtělení Syna Božího: „V tom se ukázala na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho".

Máme tedy uvážiti a pamatovati si, že Bůh s lidmi vstoupil do příbuzenstva, a proto jako příbuzní Boží a jako bratří Ježíše Krista máme na sebe hleděti a jako takoví se máme milovati.

---

[1]) Avila – Schermer. Audifilia, Kap. 98.
[2]) I. Janův IV., 9.

IV.

Jaká má býti naše svornost s bratřími.

1. Slavní svatí otcové a učitelé církve Basil a Augustin vykládají nám docela případně, jak má býti založena naše svornost s bratřími. Používají k tomu onoho přirovnání apoštolova o lidském těle a o svornosti a jednotnosti, kterou údy jeho k sobě se vyznačují. Pohleďte na svornost a jednotnost, která mezi údy těla vládne? Vizte, jak se podporují a sobě navzájem slouží, oko noze, noha ruce: jak ruka hlavě ochranu skýtá, a jak jazyk, když někdo jinému na nohu vstoupne ihned se ozývá: nešlapej po mně! Vizte, jak všechny slabší část v ochranu berou, jak snadno se poznává, že některý úd jest poraněn, nebo nemocen. Každý bere pro sebe, co je mu k životu potřebno, ostatní přenechává jiným. A což teprve ona sympatie, jak ji lékaři nazývají, že hlava ne-

mocným žaludkem jest přivedena k soucitu, a když některý úd ozdravěl, raduje se a jásá celé tělo. Apoštol praví:[1]) „A trpí-li úd jeden trpí spolu s ním všecky údy: oslavuje-li se jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové".

Vizte, praví sv. Augustin[2]) uvažuje o této pravdě, „hle, noha stoupla na trn. Co tak daleko od nohy, jako oko? Daleko jest prostorem, a přece docela blízko soucitnou láskou". Stoupne-li noha na trn a poraní se, oči ihned hledají trn: celé tělo se sklání a jazyk se táže, kde je? ruka však jest okamžitě připravena vytáhnouti ho. Oči jsou zdravé, ruka jest zdravá, celé tělo, hlava, jazyk, nohy, všechno jest zdrávo, jen místečko, kde vězí trn, jest nemocno: a přece všechny údy jsou plny starostí a trpí s ním. A jaká radost všech, když některý úd se pozdraví! Takovými musíme býti i my vůči svým bratřím: jeden každý musí na druha hleděti, jako na sebe, těšiti se z dobrého stavu druhova a soucit míti s jeho útrapami, jako by byly naše vlastní.

2. Dva hlavní znaky, po kterých můžeme poznati svoji lásku k jiným, jsou dle učení sv. Basila[3]) že je smutníme a soucit máme

---

[1]) I. ke Kor. XII., 26.
[2]) Serm. 105 (Append).
[3]) Reg. brev. interrog. 175.

s bližním v jeho tělesných i duchovních potřebách a obtížích a že se těšíme z jeho dobrého stavu, jak to apoštol žádá:[1]) „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími".

Tak mluví také sv. Jan Klimakus:[2]) chce-li někdo zkoušeti svoji lásku k bližnímu, tak viz, zda pláče při jeho chybách a raduje se při jeho pokrocích v milosti. To je výborná zkouška blíženecké lásky. Blažená Anděla z Foligno vypravovala:[3]) „Větší milosti obdržela moje duše od Boha, když jsem oplakávala chyby svých bližních a rmoutila se, jako by to byly moje vlastní". Nesmí se tomu tak rozuměti, že bychom nemuseli svých vlastních chyb oplakávati a je cítiti, jako hříchy jiných: nýbrž má nám tím silným výrazem býti před oči postaveno ono veliké zalíbení, jaké Bůh má na takovém projevu lásky blíženecké. Sv. Bernard[4]) praví: tyto dva projevy lásky jsou poprsím nevěsty, uprostřed nichž ženich Kristus odpočívá. „Milý můj jest mi myrhovou kytičkou na prsou odpočívající".[5])

Každý prs má, jak praví svatý, své vlastní mléko vzácnější a sladší nad med, totiž spoluradost, veselí a útěchu.

---

[1]) K Řím. XII., 15. [2]) Scal. parad. gr. 4.
[3]) AA. SS. 4. Jan pag. 233, c. 23.
[4]) Serm. 10 in Cant., n. 1, 2.
[5]) Velepíseň I., 12.

3. V hořejším přirovnání sv. apoštola jest třeba uvážiti na jedné straně různost údů, jejich různé vlastnosti a jakosti: neboť něco jiného jsou oči, jiného nohy, jiného ruce, vždyť každý úd má svůj vlastní úkol. Na druhé straně je to veliká svornost a úzké spojení všech navzájem: každý jest spokojen se svým postavením a nezná žádné závisti vůči postavení jiného, kdyby jakkoliv vysoko nad ním stál. Tak musíme i my činiti. Každý z nás musí býti spokojen s oním postavením, které přejímá nezávidě těm, kteří vyšší místo dostali a vyšší úřad. Dále nestává se, že by nižší úd byl opovrhován od vyššího, ba naopak vyšší si váží nižšího, pomáhá mu a ochrání ho ze všech sil. Tak mají také ti, kteří vysoká postavení dostávají vážiti si těch, kteří jsou na nižších místech, je hájiti a jim pomáhati a je považovati za nutné údy.

Oko nemůže říci k ruce: nepotřebuji tě, ani hlava nohám: nejste mi potřebné, praví apoštol Pavel:[1]) „I nemůže oko říci ruce: Nepotřebuji tebe, neb zase hlava nohám: Nepotřebuji vás“.

Bůh tak zařídil údy těla a uspořádal, že zrovna ty jsou potřebnější, které jsou slabé. Pomysli, jak nutnými jsou nohy, a jak mnoho museli bychom si odepříti, kdybychom jich

[1]) I. ke Kor. XII., 21.

neměli! To však, praví sv. Pavel, tak uspořádal Pán ve své nejvyšší moudrosti a péči, aby nebyl žádný rozpor mezi údy těla:[1]) „Aby nebyla roztržka těla, nýbrž aby údové pečovali o sebe vespolek stejně".

Tak je tomu také s tělem nějaké řádové společnosti. Tu mají někteří službu hlavy, druzí úkol očí, opět jiní úkoly rukou, nebo nohou. Hlava však nesmí nikdy říci: nepotřebujeme rukou: a oči nesmějí říci: nepotřebujeme nohou. Těchto všech potřebujeme zjevně nutněji, abychom mohli v řádě žíti a pracovati. Proto říkáme obyčejně: toto jsou naše ruce a nohy, protože bez nich nemůžeme nic konati. Tak to nejvyšší moudrost Boží tak zařídila, aby nebyla žádná roztržka, nýbrž vnitřní svornost a jednomyslnost, aby ovládala všechno.

4. To je pravý obraz pravé svornosti a bratrství: z toho jest se nám učiti, jak si navzájem musíme pomáhati a sloužiti, čímž svornost velice se uplatňuje a roste. Proto odporučuje nám ji naléhavě sv. apoštol slovy:[2]) „Posluhujte si vespolek skrze lásku (Ducha)". Proto jest to krásnou pochvalou pro řeholníka, když je známo, že je milý a že má svoji radost z toho, může-li jiným

---

[1]) I. ke Kor. XII., 25.
[2]) Gal. V., 13.

sloužiti, pomáhati a radost působiti. Je to důkaz lásky, pokory, umrtvení, pravý opak těch, kteří právě proto, že se neumrtvují, žádné námahy na sebe neberou a dokonce ničeho ze svého pohodlí obětovati nechtějí, nemohou nijak prokázati svým bratřím radost nebo potěšení. Oním hrdinným skutkem, že Spasitel náš učeníkům svým nohy umyl, chtěl nám dáti příklad pokory, pokory to s cvičením bratrské lásky. Proto praví:[1]) „Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám".

Příklad jsem vám dal, abyste i vy se k sobě vespolek s pokorou a láskou chovali, navzájem si sloužili a pomáhali sobě.

V.

Počátek bližšího vysvětlení, co bratrská svornost a láska od nás žádá a co obsahuje.

1. „Láska jest shovívavá, dobrotivá, láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou“.[1]) Bratrská svornost a láska vyžaduje cviku ve všech ctnostech: neboť co jí se protiví a překáží, je pýcha, závist, ctižádost, netrpělivost, sobectví, neumrtvený duch a podobné věci. A abychom se zachránili, jest se nám proti těmto nepravostem cvičiti ve ctnostech. To je ono, čemu nás v hořejších slovech učí apoštol, proto potřebujeme je vysvětliti. Láska jest shovívavá a dobrotivá. Všechno

[1]) I. ke Kor. XIII., 4 a 5.

snese a všem dobře činí, to jest nejvýš důležité a nutné, aby se zachovala svornost a vzájemná láska, neboť všichni jsme lidmi a jako takoví plni chyb a nedokonalostí a všichni velmi potřebujeme, aby nás snesli. Na druhé straně jsme tak slabí a ubozí a potřebujeme ustavičně, aby se nám pomáhalo a dobře činilo. Proto praví apoštol:[1]) „Neste břemena jeden druhého a tak naplníte zákon Kristův".

Jen tak bude láska udržena a příkaz Páně vyplněn, že oboustraně se budeme podporovati a snášeti.

2. Svatý Augustin[2]) uvádí překrásné podobenství, aby vysvětlil toto místo a odvolává se při tom na starořímského přírodozpytce Plinia.[3]) Vyvolává sice úsměv, však pro jeho krásné upotřebení a z lásky k sv. Augustinovi a spisovateli nesmíme ho vynechati a pominouti. Praví: přírodozpytci vypravují, že, když jeleni chtějí se přebroditi přes řeku nebo nějaký záliv, aby se na ostrově pásli, tak činí to v tomto pořádku a tímto způsobem. Poněvadž jejich hlavy k ostatnímu tělu jsou příliš těžké pro parohy, postaví se do řady tak že hlavu svoji dají na zadní část těla toho, který je před ním. Tak po-

---

1) Gal. VI., 2.
2) De divers. Quaest. 83, Qu. 71.
3) Plinii Secundi Histor. Natur. L. 8, n. 50.

skytuje druh druhu podporu. A tak plovou bez únavy za sebou, jen první nese tíž své hlavy, aby druhým odlehčil. Ale aby tento první se neunavil, vystoupí po nějakém čase z řady a stane se posledním, aby mohl parohy své položiti na předchůdce a tak si odpočinouti. Tak se střídají v ustupování z prvního místa na poslední, až dosáhnou pevniny. Tak se musíme také my podporovati a si pomáhati navzájem. Každý musí hleděti k tomu, jak by ulehčil druhému tíž a převzal práce, jak dalece jen může. To žádá láska a zjevně schází láska tam, kde se bojí námahy a nechají druhé pod tíží vzdychati. Čím více děláš, tím větší máš zásluhu: konáš to jistě pro sebe.

3. Viditelný důkaz lásky jest, jak sv. Augustin na témž místě praví, když snášíme příkrosti a nedokonalosti bližního. Sv. Pavel praví:[1]) „S veškerou pokorou a tichostí, s trpělivostí, snášejíce se vespolek v lásce, snažíce se zachovati jednotu Ducha ve svazku pokoje". „Všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všecko přetrpívá".[2])

Snášejte se vespolek v lásce! Horlivě se snažte jednotu ducha zachovati svazkem pokoje: láska všechno snese a tím se udržuje.

---

[1]) Efes. IV., 2, 3.
[2]) I. ke Kor. XIII., 7.

Nemůžeš-li trpěti, trpělivost míti a své bratry snésti, pak věz, že lásky nemáš a nebudeš ji míti, i kdybys sebe více rozjímal a všelikých prostředků a protiprostředků použil. Když přirozená a tělesná láska nepříjemnosti s nemocným snésti může, jak vidíme u matek, které své děti nebo muže opatruji: tím více musí přece duchovní láska uměti snésti a trpěti obtíže a slabostí bratří. Pomysli jen, praví sv. Augustin, že tato povinnost a tento cvik v lásce nemůže na vždy trvati: neboť v budoucím životě nemáme čeho trpěti a snášeti od svých bratří. Proto trpme a snášejme je v tomto životě, ať jsme hodni dojíti věčného života! Nenechme příležitosti nevyužité: námaha trvá jen krátký čas, co však si zasloužíme, to trvá věčně. Tyto dvě věci: totiž trpělivě snášeti naše bratry a je pomocí podporovati, jsou takové důležitosti, že sv. Augustin bytnost křesťanského života do nich klade. A to plným právem: neboť křesťanský život projevuje se láskou a v ní je, jak Spasitel náš praví, celý zákon obsažen. Proto plně bytnost lásky plní také bytnost křesťanského života.

4. Svatý Pavel praví dále: láska se nenadýmá. Přátelství nezná žádné pýchy, praví sv. Ambrož,[1]) naopak působí tam, kde se lidé milují, velkou rovnost.

[1]) Offic. l. 3, c. 22.

Proto praví Sirach:[1]) „Přítele vysvobozovati nebudu se styděti".

Vůči příteli není žádného stupně úcty, a nikdy se neptá přítel, zda ho přítel dříve pozdravil. Žádný se nestydí příteli prokázati poctu a dvornost: neboť mezi přátely jest největší rovnost, prostota. Láska nezná žádné vyvýšenosti. Proto praví Aristoteles:[2]) přátelství musí býti mezi rovnými. A jiný praví: Majestát a láska nesnášejí se snadno a nemohou dobře spolu bydleti. Na trůně seděti a velkou moc míti nehodí se pro přátelství. Musíš se ponížiti, pokořiti a příteli rovným býti, má-li povstati pravé přátelství. Neboť přítel jest druhé já.

Dokonce v Bohu zmohla láska k lidem tolik, že ho pohnula se ponížiti a jim rovným se státi. Byl menším než andělé a člověk jako my. Proto praví k apoštolům:[3]) „Již více nenazývám vás služebníky, neboť služebník neví, co činí pán jeho, ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všecko, co jsem slyšel od Otce svého".

To znamená jeden druh rovnosti.

5. Uvažme velikou lásku Kristovu! Na zemi neříkáme o žádném člověku, i když je jako hrabě nebo vévoda vysoko postaven,

---

[1]) Sirach XXII., 31.
[2]) II. Ethic. L. 8, c. 7.
[3]) Jan XV., 15.

že jest přítelem královým, nýbrž jen, že je příliš důvěrným s králem: neboť přátelství vyžaduje rovnost. Naproti tomu nekonečný majestát Boží se tak snížil k nám a miluje nás tak velice, že nás nenazývá služebníky, nýbrž přáteli. Tak nesmí v řádě láska ničeho věděti o pýše, ba mezi všemi musí upraviti rovnost a stejnost. A tato rovnost, toto působení lásky udržuje se a rozmnoží opět lásku a svornost velice. Podporují se navzájem. A proto, kde ona pokora a důvěrnost u všech jest, je to znamením velké svornosti a bratrství.

Tak vidíme, díky Bohu, v našem Tovaryšstvu v záři svaté lásky vládnouti všeobecně onu rovnost a důvěrnost: neboť každý si přeje a snaží se dáti přednost druhému, každý si váží ve svém srdci druhých tak, jako by byli jeho představenými.[1]) Kdo ve světě něco představoval, ten cítí se v Tovaryšstvu svých chudých bratří daleko více ctěn a potěšen, než v důstojnosti a v šlechtictví svých předků bohatých: neboť co má cenu a čeho si váží, to je ctnost, to ostatní je bez ceny.

6. K upevnění lásky jest velké důležitosti, předejdou-li se lidé podle učení apoštola úctou k sobě: bude-li druh druha více ceniti

[1]) Inst. S. J. III., pag. 6, Reg. 29 Summar.

než sebe: budou-li poddaní věrně sloužiti a představeným bude-li nadutost cizí. Má-li chudý za samozřejmé, když ho bohatý předchází a bohatý se s radostí rovná chudému: nejsou-li vysoce postavení pyšni na svůj původ šlechtický a chudí se nevynášejí-li pro stejnou podstatu: neváží-li se víc veliké bohatství než dobré mravy, a konečně nebude-li více platiti okázalá moc bezbožných než prostá spravedlnost nábožných.[1])

[1]) Exepist. ad Demetr. Virg. Ambrosio supposita.

VI.

O dvou jiných požadavcích lásky a svornosti.

1. Láska nezávidí, praví apoštol: ona miluje bližního opravdově, přeje mu dobra a raduje se z něho s ním, jakoby jemu samému bylo údělem. Sv. Augustin vysvětluje to příkladem o Jonatanovi a jeho velké lásce, kterou choval k Davidovi.[1])

Písmo sv. praví:[2]) „Duše Jonatanova přilnula k duši Davidově, a miloval ho Jonatan jako sebe sama".

Oba byli jedno srdce a jedna duše. Proto přál Jonatan, ačkoliv byl královský syn, více královskou důstojnost Davidovi, než sobě. Pravil Davidovi:[3]) „Neboj se: neboť nenalezne tebe ruka Saula, otce mého, ale ty krá-

---

[1]) Lib. de amicitia (Aelredi) c. 24.
[2]) Král. XVIII., 1.
[3]) I. Královská XXIII., 17.

lovati budeš nad Israelem, a já budu druhým po tobě: však i Saul, můj otec, to ví".

Jonatan se radoval nad štěstím Davidovým jako nad svým vlastním.

2. Aby vlastnost a působení lásky ještě lépe vysvětlili, uvádějí svatí jiný příklad ze života svatých. V nebi není žádné závisti z toho, že jedni jsou větší než druzí: každý přál by mnohem větší štěstí jinému, kdyby to bylo možným, a rád by mu ze svého přepustil a chtěl by, aby ten nejmenší jemu byl rovným, nebo ještě větším, než on: neboť každý se raduje ze slávy druhého, jako by byla jeho vlastní. Lze to snadno také pochopiti. Když již přirozená láska působí, že se matka ze štěstí svého dítěte právě tak raduje, jako by bylo její vlastní: oč mnohem více bude tak působiti ona výtečná a dokonalá láska? Také v nás musí svatá láska způsobiti, abychom se z cizího štěstí právě tak radovali, jako by to bylo naše vlastní. To je vlastní působení lásky.

3. Aby nás sv. Augustin[1]) k tomu nadchl a povzbudil, připomíná nám, že láska dobro bližního nám přivlastňuje a sice ne tak, že by ho o ně olupovala, nýbrž tím, že má radost a rozkoš z něho. Tím neříká příliš mnoho: neboť: také hřích bližního stává se

[1]) Sermo 105, n. 2. (Append).

naším, když ho milujeme a z něho se těšíme. Bůh se totiž dívá na srdce. Jaký div, když si dobro bližního přivlastňujeme tím, že ho milujeme a z něho se těšíme, kdyžtě Bůh vždy daleko více jest nakloněn odměňovati než trestati? Přemýšlejme a uvažujme zde po jedné straně, co může býti vynikajícího nad lásku, a jak velký zisk a prospěch můžeme z ní míti, když pomocí jí si přivlastňujeme dobro svých bratří a to jen tím, že máme radost a zalíbení v něm. Jde pak to mnohem bezpečněji než při našich vlastních dobrých skutcích. Neboť při onom nepolapí nás tak snadno ješitnost, jako při vlastních. Naproti tomu vidíme, jak zlou a záhubnou jest závist, která cizí dobro pro závistlivce zlem činí. To by mělo býti pro nás pobídkou, abychom se varovali závisti ze všech sil a usilovali o lásku.

4. Z toho plyne to druhé, co apoštol ještě dokládá: láska není ctižádostivá, nehledá, co jejího jest. Neboť poněvadž dobro při jiném považuje za dobro vlastní a těší se z něho, jako by náleželo jí, proto jest daleka této nepravosti. Co lásce největší boj připravuje a svornost nejvíce ruší, je sebeláska a sobectví, snaha po pohodlnosti a přednosti pro sebe. Proto nazývá sv. Ignác[1]) samolásku nej-

[1]) Instit. S. J. 11, pag. 115.

horším nepřítelem, nejzarytějším nepřítelem všeho pořádku a svornosti. A Humbert[1]) jmenuje ji ve výkladu pravidel sv. Augustina morem společného klášterního života, protože všechno nakazí a všechno chce zničiti. Jest však samoláska také opravdu hlavní nepřítelkyní všech ctností, ale především vzájemné lásky. To praví již její jméno: nebo je-li samoláskou, nemůže býti společným citem, jak svatá láska vyžaduje. Samoláska jest rozdělení, různění: všechno chce pro sebe, ve všem hledá jen sebe, což všechno jest protivou lásky a svornosti.

5. Písmo svaté praví o Abrahamovi a Lotovi:[2]) „že jich nemohla země pojmouti, by mohli spolu sídliti", to znamená, že každý měl již tolik, že země byla úzkou pro pastvinu: tak povstala hádka mezi pastýři Abrahamovými a Lotovými, a k vůli pokoji, museli se odděliti od sebe. Svatý Zlatoúst praví k tomu:[3]) kde jde o mé a tvé, tam je hned hádka a příčina ke sporu, dokonce i mezi bratřími a příbuznými. Kde o to nejde, tam je dlouhotrvající klid a pokoj. Tak vidíme v první církvi, jak praví svatý, vzácnou svornost mezi věřícími: byli jedno srdce a

[1]) In Reg. 28, de amore gratr. (D. Aur. Augustini Regula Ugonis de S. Victore et Umberti 1581 Dilingae).
[2]) Genese XIII., 6.
[3]) Homil. 33, in Genes., n. 3.

jedna duše: neboť mezi nimi nebylo nic mé a tvé: oni měli všechno společným. „Obec věřících však měla jedno srdce a jednu duši, a nikdo z nich neříkal, že by něco z majetku jeho bylo mu vlastním, nýbrž všecko bylo jim společné".[1])

To byl základ jejich velké svornosti a bratrství. Proto také všechna Bohem vnuknutá a v Písmě sv. odůvodněná náboženská společenstva udělala si chudobu za první a nejhlavnější základnu. Proto je chudoba také u nás prvním slibem, abychom ode všeho „mého" a „tvého" byli svobodni a samoláska neměla žádného místa a tak všichni aby mohli býti jedním srdcem a jednou duší.

6. Docela jistě napomáhá udržeti lásku a svornost mezi námi to, že se zříkáme všech věcí světa a vzdáváme se jich.

Avšak na tom není dosti, když v časných věcech neznáme rozdílu mezi tvým a mým: nesmí to také v jiných věcech místa nalézti: neboť kde se to objeví, tam je boj a porušení svornosti a lásky. Budeš-li toužiti po cti a vážnosti, budeš-li žádati lepší místo, budeš-li žíti podle svého dobrého zdání a podle pohodlnosti své, přijdeš proto do nejednoty a k nepokojům se svými bratřími. To je to, co obyčejně lásce vypovídá boj. Odtud pochází

[1]) Skutky apošt. IV., 32.

pro mnohého závist, když se jeho bratr uplatňuje dokonale, že to viděti, a že jest proto chválen, oslavován a vážen. Měl by totiž tuto poctu a vážnost rád sám pro sebe a myslí, že druhý mu ji odebírá. Odtud ta radost, nebo nějaký způsob potěšení, nepodaří-li se bližnímu něco dobře: neboť se zdá, že jest druhý pokořen a pod něho postaven. Odtud přímé, nebo zakryté zlehčování bližního, někdy na základě důkazů, jindy nepozornými slovy, která však vycházejí ze srdce plného ukryté vášně. To je všechno neuspořádaná sebeláska, ctižádost, pýcha, závist, a to jsou molové, kteří obyčejně oboustranou svornost a lásku hlodají.

Láska se neraduje z nepravosti, ale raduje se vpravdě, praví apoštol. Neraduje se vede-li se druhu špatně, nýbrž vede-li se mu dobře a postupuje-li, a sice těší se tím více, čím lépe se mu daří. Tak zvolali loučící se Rebece její bratří tento poslední pozdrav:[1]) „Sestra naše jsi, rozmnožiž se v tisíc tisíců a potomstvo tvé vládniž branami svých nepřátel". To je řeč lásky. Tvá radost a rozkoš bude také mou radostí: neboť tvé štěstí jest mým štěstím, tvůj vzrůst je mým vzrůstem. Spojil-li se obchodník s nějakou společností, pak ho nemrzí zisk jeho společníků

[1]) Genese XXIV., 60.

a dobrý chod jeho obchodu, naopak, raduje se z toho: neboť všechno jde jemu a společnosti k dobru. Také my se musíme radovati z každého dobra, z každého talentu, z každého dobrého pokroku našich bratří: neboť všechno slouží celému tělu společnosti, jejíž údem také já jsem, a z jejich úspěchů se raduji pro pokrok a spásu svou.

VII.

Další požadavky a prostředky zachovati lásku: máme ke svým bratřím chovati a ukazovati úctu a vždycky dobře o nich mluviti.

1. Svatá láska nesmí jen uvnitř v srdci býti, nýbrž musí se ukazovati také zevně skutkem. Proto praví Písmo svaté:[1]) „Kdo však má statek toho světa a vidí bratra svého, jak trpí nouzi, a zavře před ním srdce své, kterak láska Boží zůstává v něm?“

Až budeme jednou v nebi, pak nebudeme nikde viděti bídu, a pak nebudou takové skutky potřebné udržeti lásku, praví svatý Augustin.[2]) Neboť jako oheň ve vlastní své sféře potřebuje paliva a dřeva, aby se udržel, bez této potravy však brzy uhasne: právě

---

[1]) I. Janův III., 17.
[2]) De divers. Quaest. 83, qu. 71.

tak uhasíná láska v tomto ubohém životě docela brzy, nemá-li skutků, kterými se udržuje. Sv. Basil[1]) dovolává se k tomu následujícího vyzvání Spasitelova.[2]) „Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem (já) miloval vás. Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za přátelé své".

Sv. Basil poznamenává k tomuto místu: když láska k našim bratřím, jak ji Kristus od nás žádá, tak daleko musí jíti, že život za ni máme obětovati: oč více musí se vztahovati na jiné věci, které obyčejně obětujeme a snadněji dáváme, než život?

2. K vynikajícím požadavkům svornosti a lásce a k nejúčinějším prostředkům, je zachovati a udržeti náleží, když si velice vážíme svých bratří. Ba to je základna, na které budova lásky spočívá a opírá se: neboť svatá láska není žádnou vášní a žádnou žádostivou láskou, která slepě chytá, také není jemným cítěním našeho tělesného srdce, nýbrž jest rozumnou a duchovní láskou vyšší časti duše, která na vyšší a věčné základy patří. Je to ona láska, kterou nazýváme oceňující, a která prýští z oné, kterou Boha milujeme a nade všecko ceníme a bližního jako majetek Boží

---

[1]) Reg. brev. interrog. 162.
[2]) Jan XV., 12, 13.

milujeme. Z vysokého oceňování a z dobrého mínění které máme o bratřích, povstává láska k nim, pocta a úcta před nimi a všechny jiné projevy a úkony lásky. S tímto vysokým oceňováním jde láska a všechno ostatní. Proto žádá apostol v listě k Filipenským:[1]) „Nic podle sobectví, ani podle ctižádosti, nýbrž v pokoře pokládajíce jeden druhého za lepšího sebe".

Všechny máme ve své duši ctíti tak, jako by byli našimi představenými. To je zároveň kořenem a základem celého díla. K Římanům píše:[2]) „V příčině lásky bratrské vespolek se milujte srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého".

Sv. Zlatoúst poznamenává k tomu místu:[3]) apoštol nepraví jen, že se máme navzájem ctíti, ale máme se předcházeti v uctivosti. To znamená, že nemám čekati, až druhý mně poctu vzdá a bude si mne vážiti, nýbrž každý se má snažiti, aby jiného předešel a jemu poctu vzdal. To doporoučí velmi důtklivě sv. Ignác:[4]) ve všech věcech snažte se a chtějte přednost dávati jiným, to znamená předcházeti v uctivosti se vespolek.

3. Chceme ještě, pokud té věci se týká,

---

[1]) Filip. II., 3.
[2]) K Řím. XII., 10.
[3]) Hom. 21, in Epist. ad Rom., n. 3.
[4]) Inst. S. J. II., pag. 43.

do jednotlivostí proniknouti. Výborný důkaz naší úcty k bratřím našim jest, když o nich vždy krásně mluvíme, s úctou a s takovými slovy o nich mluvíme, která dokazují naši uctivost a pozornost vůči nim. O sv. Ignáci čteme,[1]) že vždy o všech tak mluvil, že se každý mohl přesvědčiti, že má dobré mínění o nich a že je miluje jako otec. To působilo, že všichni před nim měli úctu a největší láskou k němu lnuli. Nic nerozplameňuje tak lásku a neudržuje, než když každý jest přesvědčen, že ho jeho bratr miluje, že mu přeje, že o něm dobře mluví a smýšlí. Pozoruj každý sám, jak se přirozeně těší, když mu lidé vypravují, že ho někdo má rád a o dobrých službách, které mu někdo prokázal, jak on se pak namáhá stejným se mu odměniti a počíná ihned dobře o něm mluviti. Kolik dobra z toho povstává? Proto již Seneka[2]) dal radu: Chceš-li býti milován, miluj! Opravdu, není žádného působivějšího prostředku lásku si získati: neboť láska se nedá zaplatiti ničím jiným než protiláskou. „Všechno tedy, co chcete, aby vám lidé činili, i vy tak čiňte jim, neboť to jest zákon i proroci".[3])

Na tato slova Kristova píše sv. Zlatoúst:[4])

---

[1]) Ribad. Vita S. Ign. L. 5, c. 6.
[2]) Epist. 9 ad Lucil. [3]) Mat. VII., 12.
[4]) Hom. 13 ad pop. Antiochen. n. 3.

Chceš obdržeti dobrodiní? Prokaž bližnímu dobrodiní! Chceš dosáhnouti milosrdenství? Buď milosrdným vůči bližnímu! Chceš býti chválen? Chval bližního! Chceš býti milován? Miluj! Chceš míti přednost? Dej ji nejprve bližnímu!

4. Mimo to jest dobře mluviti o jiných lidech něco velmi vzdělávajícího a důvod, proč vzdělává, jest ten, že je to znamením vnitřní lásky a jednoty. Naproti tomu může každé slovo, kterým veřejně, nebo skrytě bližní do špatného světla stavěn býti může, když se od nás přijímá, ba nejjemnější podezření může býti příčinou velkého pohoršení: neboť ihned se vypozoruje, že za tím se skrývá ješitnost a závist. Proto musíme všechno vzdalovati, co by mělo jen vztah k něčemu takovému. Může i bratr tvůj míti mnohé chyby na sobě: o chyby se nestarej! Napodobuj včely! Vybírají si jen květy, trny, které jsou kolem nich, pomíjejí. Nebuď jako chrobák, který se ihned dává do trusu!

VIII.

Musíme se varovati o bližním říci: ten, neb onen o tobě řekl toto: když je to něco, co ho může zarmoutiti.

1. Není mým úmyslem mluviti zde o pomluvě: to se stane v některém jiném díle. Chci zde jen o velmi důležitém bodě promluviti, který sem právě spadá a o němž také sv. Bonaventura mluví.[1])

Jako se musíme chrániti pomluvy a vůbec všeho zlého mluvení, právě tak se musíme uchrániti někomu říci, že ten, nebo onen něco o tobě řekl, když to něco jest, co by ho zarmoutilo: neboť to jest jen k tomu, aby druh proti druhu se zatrpčil a símě nesváru mezi bratřími bylo zaseto. To je však velmi škodlivé a záhubné a od Boha nenáviděné,

---

[1]) XIII. De Instit. Novit. p. 1, n. 24.

jak se praví v Přísloví:[1]) „Šest věcí jest, jež nenávidí Hospodin, ano sedm jich má v ošklivosti:... svědka lživého, jenž křivě mluví, toho, kdo svár sije mezi bratry".

Když se nám něco opravdu nelíbí, tak řekněme: to nenávidíme ze srdce. Písmo mluví po našem způsobu, aby nám pochopitelným učinilo, jak se takoví lidé Bohu nelíbí. Není to však jen před Bohem nemilé, je to také u lidí v nenávisti. „Donášeč sebe samého poskvrňuje, mezi všemi bývá nenáviděn".[2])

My nazýváme takové lidi donášeče. Je to vlastně poštěváčství, které každého čestného člověka, tím více nějakého řeholníka nedůstojné jest. Písmo sv. napomíná:[3]) „Ať nejsi nazýván ramenářem, a za jazyk ať nejsi polapen a zahanben!"

Co může býti v nějaké společnosti škodlivějšího a záhubnějšího, než když se tam nalézá takový rýpal, který bratry proti sobě štve? To se zdá býti něčím ďábelským: neboť nepřátelství vyvolávati, to je jeho zaměstnání.

2. Aby druh proti druhu byl popuzen, není právě třeba, a to jest si pamatovati dobře, aby to, co se vypravuje, bylo něco důležitého. Dostačí nejmenší a nejnepatrnější

[1]) Přísloví VI., 16, 19.
[2]) Sirach XXI., 31.
[3]) Sirach V., 6.

věci, z nichž mnohé ani lehkým hříchem nezavánějí. Nikdo se netáže, zda to, co se vypravuje, nebo šíří, jest něco důležitého, nebo jen maličkost, nýbrž zda to může bratra znepokojiti, nebo zarmoutiti, u něho vyvolati rozmrzelost, nebo nepřátelství s jinými. Řekne někdo na příklad ve spěchu slovíčko, z kterého lze souditi, že bližní jest, pokud jeho vědy, rozumnosti, ctnosti, nadání nebo něčeho podobného se týká, podceňován. Jdeš k němu a s větším ještě spěchem vypravuješ mu, cos právě o něm slyšel a uvidíš, jak nepříjemně jsi se ho dotkl. Nemyslíš při tom, abys mu probodl srdce a zničil ho: „Slova ramenářova zdají se sladká: vnikají až do nejhlubších útrob".[1])

Mnohé věci považujeme za bezvýznamné, poněvadž je jen po jedné straně, nebo vůbec nevážíme. Z druhé strany pozorovány, vypadají naprosto jinak, proto jest se často obávati, nebo aspoň rozpakovati, aby to nebyl těžký hřích pro okolnosti a zlé následky, co považujeme za nepatrné. Sem patří také klevety.

3. Je-li už nebezpečnou věcí takové přenášení a rozsívání různic mezi bratřími, které Bůh nenávidí: čím bude teprve rozsívání takového býlí mezi poddanými a jejich před-

[1]) Přísloví XXVI., 22.

stavenými? Způsobuje nejednotnost mezi údy a jejich hlavou, mezi syny a otcem, oč více bude to Bůh nenáviděti? To se dostaví, pronese-li někdo něco takového o svých představených. Národ israelský se srdečnou láskou a dokonalou poslušností lnul ke králi Davidovi a stál s ním pevně. Když však slyšel, jak jeho syn Absolon o něm a jeho vládě mluvil, odepřel mu poslušnost a zbouřil se proti němu.[1])

O jak často se stává, že lidé, kteří o svých představených jen dobře smýšleli, je velice v úctě měli, jim všechny své záležitosti sdělili a jim své duše předali a srdce svá jim plně otevřeli, jediným slovem, které někdo vyřkl, docela jinak počali smýšleti. Na místo dřívějšího dobrého smýšlení nastoupil tisícerý úskok, potměšilost, křivé posuzování, nedůvěra a reptání. Ta věc však obyčejně dělá větší a větší kruhy: druh to říká druhu a ten opět jinému. Není možno ani uvěřiti, jaký rozvrat takové slovíčko způsobí.

4. Mohlo by se namítnouti: mnohdy by bylo dobré, kdyby se vědělo, co se o někom mluví a co se na něm kárá, aby byl opatrnější ve svém žití a k takovým řečem aby nedával příčiny. A skutečně někdy se to tak může zaříditi, ale nemá se říci, kdo to o něm

[1]) II. Král. XV., 3, 6, 13.

řekl. Jméno má býti zamlčeno i když to veřejně bylo řečeno. Neplatí tu výmluva, že to bez toho někdo jiný všechno řekne. Každý se má o sebe starati: neboť:[1]) „Běda světu pro pohoršení".

Ba nemáš dokonce to říci, kdyby někdo i velice se snažil dověděti, kdo to řekl a kdybys i poznal, že by z toho velkou radost měl: neboť často se klameme sami chtějíce bližnímu učiniti radost. To by také nebyla žádná přátelská služba: neboť takovým sdělením škodíš jemu i onomu, od kohos to slyšel, a ještě více sobě samému: neboť tobě zůstane nepokoj pro zlo, kterés oběma způsobil.

5. Poznáme zlo a všechny pohromy při tom z chování se představeného. Když totiž někdo představenému sdělí chybu jiného, aby ve své otcovské péči a moudrosti on dle pravidel chybu odstranil, jest se mu především chrániti vyzraditi toho, kdo udání učinil. Tak jedná představený a tak jednati musí, protože mu to předpisují tak pravidla,[2]) aby se nestal příčinou roztrpčenosti a nevole mezi bratřími. Když již někdy, kdy je to povinností a podle pravidel řeholních z lásky a z touhy po větším dobru se tak děje, jest nutná velká opatrnost a obezřetnost: oč více

---

[1]) Mat. XVIII., 7.

[2]) Inst. S. J. III., pag. 4, Reg. 9. Summar: pag. 74, Reg. 20. Comm: pag. 85, Reg. 123, Provinc.

musí se každý báti následků, když ne z povinnosti, ne podle pravidel, ne ze svatého nadšení lásky, nýbrž lehkomyslně a nepředloženě, neobratně a snad docela z ješitnosti nebo ze závisti, neb z jiných důvodů hodných pokárání, nebo kde aspoň jiný by mohl míti podezření, učiní takové udání? Svatý Augustin[1]) chválí svoji matku, že nikdy nesdělovala jiným rozmanité nářky, trpké a rozčilené řeči, které z té, neb oné strany slyšela: jen to dále říkala, co k jejich upokojení a zmírnění a pro podporu míru a svornosti sloužilo. Tak musíme i my vždy jednati jako andělé míru.

[1]) Confess. L. 9, c. 9.

IX.

Dobrá a přátelská slova přispívají velice zachovati svornost a lásku. Hrubá působí pravý opak.

1. Dobrá a přátelská slova jsou hlavním prostředkem udržeti a posíliti bratrskou svornost a lásku. „Slovo sladké rozmnožuje přátele (a ukrocuje nepřátele).[1])

„Odpověď vlídná krotí hněv",[2]) „ale řeč tvrdá budí vztek". Tvrdá, strohá, hrubá řeč způsobuje rozdvojení. Jsme lidé a přijímáme taková slova citlivě, a jak se jednou zklameme a rozčilíme, už se nedíváme na bratra tak, jak před tím: všechny jeho věci se nám už nelíbí, a nakonec mluvíme o něm zle. Mnoho na tom záleží, aby naše slova vždy s laskavostí a vlídností byla provázena, aby

---

[1]) Sirach VI., 5.
[2]) Přísloví XV., 1.

náklonnost a lásku mohla vzbuditi, jak se praví u Siracha:[1]) „Moudrý činí řečí sebe oblíbeným".

2. Jako základ pro to vše, co posud zde řečeno bylo, musí býti vzpomínka: nikdo nesmí se nechati klamati domněnkou, že bratří pokročili ve ctnosti tak daleko, že by se nehněvali pro takové nepříjemné slovo, nebo že by je vůbec nevážili. Nejde zde o to, jací jsou tvoji bratří, nebo jací mají býti, nýbrž jaký ty jsi a jakým máš býti vůči svým bratřím. Sv. Bernard praví o tomto:[2]) „Pravíš-li, že bratr tvůj se nepohorší takovou maličkostí, tak ti odpovídám: čím nepatrnější jest to věc, tím snáze mohls od ní upustiti". Tvoje vina jest tím větší, čím snadněji mohls sebe překonati. Proto že tvůj bratr jest dobrým, nemáš práva býti zlým. „Či oko tvé je zlé, že já dobrý jsem?"[3]) praví Pán.

3. Proto pravím: Jest nám o všech dobře smýšleti a nepovažovati za tak slabé, aby pro každé dětinství mohli vybuchovati: avšak proto musíme v obcování s nimi tak opatrni a pozorni býti, jako by byli docela ze skla a jakoby na světě nebylo lidí křehčích a citlivějších. Ani nejslabším a nejnedokonalejším nesmíme se své strany nikdy příle-

[1]) Sirach XX., 13.
[2]) Serm. 29, in Cant., n. 5.
[3]) Mat. XX., 15.

žitost dáti k pokušení, nebo k hněvu. Tu opatrnost musíme již pro svou osobu míti: neboť že někdo ve ctnosti a v dokonalosti dále pokročil, to nás nezbavuje našich chyb a nedostatků. Potom je třeba míti také zřetel na naše bratry: neboť oni nejsou vždy a všichni tak naladěni, že by nepozorovali chyb, ze kterých je obviňujeme.

4. Která slova naše bratry uraziti mohou, to se snadno pozná. Každý může sám na sobě pozorovati, kterými slovy, nebo jakým způsobem řeči můžeme svého bratra rozveseliti, nebo zarmoutiti. Sirach udává nám pravidlo, jak se máme ke svým bratřím chovati, když praví:[1]) „Suď o tužbách bližního podle sebe".

Každý ať pomyslí, jak by se ho to samého dotklo, kdyby se s ním tvrdě mluvilo, nebo nepřátelsky mu odpovídalo, nebo kdyby se mu rozkaz dával ostře a pánovitě, a chraň se, takovým způsobem mluviti: neboť tvůj druh je právě tak člověkem a má tentýž cit jako ty sám.

5. Nejlepší prostředek tak mluviti, jak se má, jest pokora. Kdo je pokorným a považuje se za nejposlednějšího ze všech, ten nepotřebuje žádného jiného učitele v této věci. Neřekne jistě neprozřetelného slova, nikdy

[1]) Sirach XXXI., 18.

jinému nic neřekne, co by mohlo uraziti, ale s každým promluví pln úcty a pozornosti. Takový nikde neřekne k představeným, že tomu nerozumí, neboť mluví jako poddaný a zachovává úctu. Osloví-li tak svého bratra a mluví-li s ním takovým způsobem, pak se to stává proto, že se nepovažuje za poddaného a proto s ním mluví bez úcty. Buďme pokornými a považujme sebe za nejmenší podle rady apoštola:[1]) „Nic podle sobectví, ani podle ctižádosti, nýbrž v pokoře pokládajíce druh druha za lepšího sebe".

Pokora sama nás naučí slovům, která máme mluviti, způsobu i druhu řeči, jak ji máme pronésti. Toto jsou všeobecná pravidla opatrnosti. Promluvíme nyní o jednotlivých druzích řeči, které proti svaté lásce jsou, abychom se jich varovali.

[1]) K Filip. II., 3.

X.

Musíme se varovati uštěpačných řečí, které našeho bratra mohou uraziti nebo zarmoutiti.

1. Za první musíme se varovati užívati uštěpačných slov. Jsou jistá slovíčka, která jiného jako bodnutím poraňuji a bolí, poněvadž se tím odkrývá zakrytým způsobem bližního původ, nebo nedostatek rozumu nebo ostrovtipu, nebo nějaká přirozená, nebo mravní chyba. Takové řeči jsou zhoubné a docela proti svaté lásce. Jestli je někdo pronese žertem a vtipkuje při tom, pak jsou ještě záhubnější a horší. Čím více je v nich vtipu, tím více zkázy přinášejí: neboť tím hlouběji padnou do srdcí posluchačů a tím pevněji utkví v jejich paměti. Nejhorší při tom jest, že mluvčí jest sám se sebou velmi spokojen, poněvadž myslí, že něco velice vynikajícího řekl a že ukázal svůj ostrovtip

v plném světle. To je hrozný klam: neboť tím se projevuje buď obmezenost rozumu, nebo zlá vůle. Znamená to zneužívati rozumu, který Bůh dal k své službě, k ostrým řečem, které bratry poraňují a zlobí a ničí pokoj a svatou lásku.

2. Albert Veliký praví:[1]) Páchne-li někomu z úst, je to znamením, že se mu kazí játra, nebo má zkažený žaludek, právě tak je znamením nemocného srdce, když někdo zlé řeči mluví. Takové ničivé žertovné řeči jsou proti řeholnímu životu a nesmí býti v ústech řeholníka. K tomu patří žertovná pojmenování, škádlení, sesměšňování, skládání a přednášení posměšných veršů, kterými se chyby, nebo neobratnosti jiných napadají a podobné věci. Takové řeči jsou zakázány, když se vážně mluví, v žertu jsou jen tehdy dovoleny, když si obě strany dobře rozumí a když ve skutečnosti není nebezpečí, že by porušily lásku. Láska musí zachovávati pravý takt.

3. Má se tu každý tázati sebe sama: dělaloby ti radost, kdyby se jiný tobě vysmíval, neboť kdyby se všichni smáli, že posměšky tě dobře zasahují? Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň také ty jiným. To je hlavní předpis lásky bliženeckého. Dělalo by tobě radost, kdybys

[1]) Enchirid. de ver. perf. virtutibus, cap. 2, de humilit

pronesl nějaké nevhodné slovo a jiný by se ho ihned chopil, aby je vynášeje se, opakoval jako výtečné pobavení? Jistě ne. Proč tedy chceš, aby jiný od tebe snášel, co tobě jest protivným, co by tě zarmoutilo a zahanbilo, kdyby se ti to přihodilo? Již slova „vtipkování, pitvoření, přezdívání" jsou pohoršlivá a nedůstojná řeholníka, oč více skutek sám? Proto jest si pozor dáti, abychom takových slov neužívali.

Sv. apoštol Pavel praví:[1]) „Smilství však a všeliká nečistota neb lakota nebudiž ani jmenovaná mezi vámi, jak sluší na věřící: taktéž ani mrzkost a prázdné tlachání neb vtipkování, která se nesluší, nýbrž spíše děkování".

To znamená: svatosti, za kterou pílíme, nesluší se ani taková slova vyslovovati. Proto praví sv. Bernard:[2]) když každý o soudném dnu účet složí z každého neužitečného slova, oč více se zodpoví z každé nečisté, hanlivé, bohaprázdné řeči? Když to o každém neužitečném slově platí, oč více o řečech, které bratra napadají a neblaze působí.

---

[1]) K Efes. V., 3, 4.

[2]) De ordine vitae et morum institutione c. 4, n. 13 (suppos).

XI.

Jest se nám chrániti svéhlavosti, odporu, hany a podobných řečí.

1. Právě tak jest se nám chrániti před svéhlavostí a před duchem odporu naproti jiným: neboť to je velice proti bratrské lásce a svornosti. O tom nás poučuje sv. Pavel, když píše svému učedníku Timoteovi:[1]) „Ty věci připomínej, zapřisahaje před Pánem. Neveď hádek: není to k ničemu užitečné, jen ke zkáze posluchačů".

„Služebník Páně však nemá se hádati, nýbrž býti přívětivý ke všem, způsobilý vyučovati, trpělivý".

To nám odporoučejí svatí, z nichž to sv. Ignác[2]) převzal do svých předpisů o reguli. Sv. Dorotheus[3]) praví, že raději nechce, aby

---

[1]) II. Tim. II., 14, 24.
[2]) Inst. S. J. III., pag. 11, Reg. 28 ex Comm.
[3]) Doctrin. 4, n. 11.

se něco stalo, když by z toho měl vzniknouti spor a nesvár mezi bratry. A přidává k tomu, opakuji to tisíckráte. Sv. Bonaventura[1]) praví, že nic není tak neslušného pro služebníky Boží, jako hádati se po způsobu hokynářek a nesváření. A sv. Jan Klimakus připojuje k tomu:[2]) Kdo tvrdohlavě chce své názory uplatniti, je k tomu ďáblem naveden, i když má pravdu. Důvod je, že jen bezmezná žádostivost po cti u lidí k tomu svádí. Aby se zdáli moudrými a rozumnými, aby zvítězili, aby za jinými nebyli, proto chtějí svoji věc provésti. A je to ďábel pýchy, který je k tomu pobádá.

2. Možno tu dvojím způsobem pochybiti. První jest na straně toho, který spor a hádku vyvolává, čím půtka začíná a oheň se podpaluje. Tohoto vina jest větší. Na věci není často ničeho: ať je to tak, nebo onak, je to stejné. Důležity však jsou následky, ztráta pokoje, porušení lásky. Někdo něco prohodí: nic zlého netuše a myslí, že je opravdu tomu tak. Nechej ho při jeho mínění! Na tom nezáleží. „O věc, do které ti nic není, nehádej se:“[3]) Ba kdyby i záleželo na tom a kdyby tvému bratru nějaká škoda mohla vzniknouti, že nechce upustiti od svého názoru, radí

[1]) Specul. discipl. p. 1, c. 20.
[2]) Scala parad. gr. 4.
[3]) Sirach XI., 9.

rozumní mužové, aby se mu neodporovalo ihned, nýbrž příležitostně mezi čtyřma očima má se poučiti, aby ve svém bludu nesetrval. Tak se dojde cíle a vyhne se všemu zlu.

3. Druhá chyba, na kterou jest nám upozorniti, je na straně toho, který odporuje. Odporuje-li ti někdo, nemáš žádati, abys své mínění svéhlavě uplatnil. Když jednou, nebo dvakráte vyslovils, co máš za pravdu, nechej toho, který ti nechce věřiti při jeho mínění. Musíš mlčeti, jakobys neměl co odpovídati, ale nikoliv úsměvem výsměšným, jímž mnozí ne svoji ústupnost projevují, nýbrž touhu, aby zvítězili nad protivníkem.

O povolném ústupu a o tom, jak se máme nechati přemoci v podobných hádkách a půtkách praví mudřec:[1]) Čest je to člověku, když se varuje svárů: ale každý blázen splétá hádky".

To je úplná pravda. Neboť takový koná úkon lásky bliženské, tím, že odstraňuje každou trpkost a hořkost, která by mohla vzniknouti z hádek a houževnatých sporů. Projevuje pokorné jednání tím, že v sobě umrtvuje chuť po vítězství v boji. Vyvolává úkon lásky k Bohu, když zamezuje hříchy, které by z hádek mohly povstati. Proto praví Sirach:[2]) „Zdržuj se svárů a umenšíš hříchů:"

[1]) Přísloví XX., 3.
[2]) Sirach XXVIII., 10.

Kdo naproti tomu tvrdošíjně zápasí, ten jest sám vinen, nedbaje nedovolené věci, že pokoj a láska mizí, jest původcem všech nepříjemností a trpkostí, které z toho vznikají: ztrácí všechnu čest a vážnost, kterou chtěl právě bojem získati. Takového považujeme za tvrdou palici, která chce všude své názory uplatniti a nikde ustoupiti.

4. O sv. Tomáši Akv. se vypravuje:[1]) že nikdy v učených školních hádkách neodporoval tvrdošíjně svému odpůrci: vždy předložil svůj názor s klidem obdivuhodným a s řečí plnou umírněnosti a nikdy protivníka svého nezlehčoval. Se všemi jednal velmi uctivě a nikdy mu na tom nezáleželo, aby jako vítěz ze sporu vyšel, nýbrž aby všude pravdě zjednáno bylo uznání. Známý je také příklad dvou starých sv. Otců,[2]) kteří v jedné komůrce společně bydleli a nikdy nepovstal mezi nimi spor, neb hádka, i když se jednou pokusili. mohli-li by se příti o nějakou cihlu, komu patří. Pokus jejich se nezdařil. Tak se nemáme ani my hádati.

5. Nemáme také snadno býti ochotni svého bratra kárati, nebo opravovati, i když by se zdálo, že se tak z lásky děje a dobrým způsobem: neboť to je úloha představeného. Jednoho, neb dva představené míti, kteří nás

[1]) AA. SS. 7, Mart. Vita S. Thomae, c. 5, n. 27.
[2]) Vit. Patr. L. 5, libell. 17, n. 22.

kárají a napomínají, to se snese lehko, chceš-li se však v tento úřad uvázati nejsa představeným, pak se to dobře nesnese. Obyčejně se lidem nelíbí, jsou-li kárání a napomínání od sobě rovných. Proto stojí v našich Regulích:[1]) „Žádný nesmí jinému poroučeti, nebo rozkazy dávati, než ten, který k tomu má od představeného moc". Jako nemůže nikdo bez plnomoci představeného poroučeti, tak nemůže také jiného napomínati. Je to úkol, který se každému nemůže svěřiti. Ba sám představený, když chce někoho napomínati a na jeho chybu upozorniti, musí nejprve sám své smýšlení, svá slova, která mluviti chce, dobře uvážiti a způsob, jak věc chce vyříditi, nejprve určiti, aby napomenutí a pokárání dobře bylo přijato a působilo hojivě. To je venkoncem nutno. Jak však, kdyby někdo, mně nic, tobě nic, svému bratru chybu po unáhleném činu, třeba pod zástěrou horlivosti, chtěl předhazovati? To by nebyla horlivost lásky, nýbrž pravý opak lásky, který obyčejně více zla než užitku přináší. Neboť, i kdybys měl mnoho důvodů k tomu, může jinému snadno napadnouti pokušení, aby si myslil, nebo ti přímo do očí řekl: kdo tě ustanovil za mého představeného? Proč se mícháš do věcí, po kterých

[1]) Inst. S. J. III., pag. 12, Reg. 31 Comm.

ti nic není? „Kdo tě ustanovil nad námi knížetem a soudcem?“ [1])

Řekneš-li mu, že jedná proti pravidlům, může ti říci, že jest to také proti pravidlům, že mne káráš.

6. Sokrates[2]) byl kdysi pozván k hostině do domu kteréhosi vznešeného s některými přáteli. Tam pokáral kohosi pro chybu, které se dopustil při jídle. Plato, který také byl při hostině, tázal se ho: Nebylo by bývalo lépe, kdybys byl to odložil a mezi čtyřma očima ho byl pokáral? Sokrates odpověděl: nebylo by to lepší bývalo, kdybys mi toto později samému řekl? Tak mu vrátil žertovně napomenutí a upozornil ho, že činí právě to, z čeho ho kárá. K čemu slouží taková napomenutí?

Není to ani horlivost ani láska: ale přečasto zlá nálada kárajícího, jeho netrpělivost, nedostatek umrtvení, co mu chybu bratrovu tak velice protivnou činí. A mnohdy ani o chybu nejde, nýbrž kárající se nemůže zdržeti a teprve až pokárá, je pokojnějším a klidnějším.

Chce jiného umrtvovati, ale sám sebe neumrtvuje a nechce se ani umrtvovati. Duch

---

[1]) Exodus II., 14.

[2]) Apophthegmata Conradi Lycosthenis pag. X., 154 (editio altera 1594).

umrtvení a přísnosti je dobrý duch, když někdo ho má sám pro sebe. Naproti tomu jest vůči bratrovi ukazovati ducha lásky a přátelství. Tomu nás učí svatí příkladem i slovem: to žádá bratrská svornost a láska. Z toho můžeš poznati, že není radno, bratra kárati a napomínati, i když myslíš, že to dovedeš správným způsobem s láskou a v přátelství, ještě méně jest radno, když mu chybu vytýkáš ne po dobrém způsobu a s dobrým úmyslem. Proto jest se nám toho varovati a vůbec všech řečí, které by našim bratřím mohly přivoditi pokoření.

XII.

O dobrém způsobu a správných slovech, když prokazujeme služby lásky.

1. Sv. Basil[1]) v kterémsi napomenutí k řeholnímu životu dává vhodné poučení těm, kteří jsou zaměstnáni vnějšími prácemi klášterními, pokud způsobu a druhu se týká, jak by to měli ukazovati. Při takových pracích dbej zvláště toho, abys se službou tělesnou také spojoval přátelská slova! Tělesné namáhání ti nestačiž: ale provázej je slovy přátelství a lásky, že je konáš z lásky, aby služba tvá jinému opravdu milá byla. To také učí Sirach,[2]) když praví: „Synu, k dobrodiní nepřidávej výtky, a k žádnému daru (nepřidávej) zarmucujícího slova (zlého). Zdaliž rosa neochlazuje vedra? Tak i (dobré) slovo lepší jest než dar". To je ona sůl, o které

[1]) Sermo de renunt. asaeculi n. 9.
[2]) Sirach XVIII., 15, 16.

apoštol Pavel praví, že všechno naše konání příjemným a milým činí. Přátelský způsob, jehož používáš, a dobrá slova, která pronášíš, více platí a budou výše ceněna, než to, co konáš. Můžeš pracovati sebe více, a namáhati se jak chceš, věř mi, za nic to bude a bez váhy, objeví se to jako ztracená námaha, nebudeš-li s přátelskými slovy a odpovědmi spojovati také líbívý způsob. „Řeč vaše budiž vždycky v milosti, okořeněna solí, abyste věděli, kterak máte odpovídati jednomu každému".[1])

2. Při vší přetíženosti pracemi, při všech zaměstnáních, kdybys nemohl, oč jsi požádán, vykonati, přece neodpovídej svému bratrovi nevrle a mrzutě. Jest ti především dbát, aby tvoje odpovědi byly mírné, takže by druhý stejně spokojeným byl jako kdybys jeho vůli vyhověl, poněvadž tvoji dobrou vůli vidí. Řekni: s radostí bych tak učinil, kdybych jen to dovedl: ale nyní je mi to nemožno. Nemohu později vyhověti? Jsi žádán o něco, co ti není dovoleno, proto řekni: chci jíti prosit o dovolení. Co nemůžeš vykonati, to nahraď přátelskými slovy, aby každý poznal tvoji dobrou vůli! To je to, co Sirach odporučuje slovy:[2]) „a laskavý jazyk dobrého

[1]) Ke Kolos. IV., 6.
[2]) Sirach VI., 5.

člověka působí mnoho dobra". Tím se utvrzuje velmi bratrská svornost a láska.

3. Sv. Bonaventura praví:[1]) „Třeba se nám styděti za každé tvrdé a nepřátelské slovo, které bližního uraziti, nebo zarmoutiti může, i když jsme tak učinili i z nepozornosti pro nějaké pohnutí mysli, a slovo samo jen mírně uráží.

Provinili-li jsme se tak z neopatrnosti, máme toho ihned litovati, sebe pokořiti, svému bratru dosti učiniti a ho za odpuštění zaprositi. O sv. Doritheovi se vykládá,[2]) že jako ošetřovatel nemocných se velice chránil nevyhověti nemocnému, nýbrž snažil se se všemi vlídně a laskavě mluviti. Bylo mu s mnohými lidmi jednati, brzy s kuchařem, chtěl-li nějaký hrnek postaviti, brzy s hospodářem, proč nemocným něco lepšího nedá, a proč ne hned. Pak mluvil zase s dohlížitelem na zásobárnu, poněvadž mu něco z jídelny vzal. Stávalo se, že hlasitě mluvil a že mu tvrdé, nebo nepřátelské slovo vyběhlo. Ale jakmile to pozoroval, spěchal ihned pln zahanbení a lítosti do své celly, padl na zemi a oplakával své chyby hořkými slzami, až to uslyšel jeho mistr Dorotheus, přišel k němu a pravil: Co je tobě Dosithee? cos učinil? Tu vyznal Dositheus svoje pro-

[1]) Specul. discipl., c. 3.
[2]) AA. SS. 23, Febr. Vita s. Dorothei, n. 8, 9.

vinění a řekl se slzami v očích: otče, mluvil jsem se svým bratrem nepřátelsky. Dorotheus ho vždy pokáral slovy: Je to pokora? zůstaneš po celý život tak prudkým? Po důtce mu řekl, vstaň: Bůh ti odpustil, i začni zase znovu! Dositheus dosvědčuje, že vstal pokaždé tak radostně, jako kdyby odpuštění z úst Božích byl slyšel. Zároveň si vždy znovu předsevzal, že žádného člověka neosloví tvrdě a nepřátelsky.

4. Sv. Basil[1]) dává nám dvě krátké všechno v sobě obsahující přikázání, jak máme dokonale provésti své skutky lásky, aby léčily ty, kterých se týkají. Svatý se táže: jak máme svým bratřím prokázati služby lásky? a odpovídá: třeba nám pomysliti, že jsme ve službě bratří Kristových: neboť Kristus sám praví:[2]) „Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili".

Prokazuj takovéto služby, poněvadž stojíš ve službách Boha a ne lidí: tehdy vykonáš všechno dobře, správně a přátelským způsobem.

Dále se světec táže: jak jest mi služby od mých bratří přijímati? A odpovídá: Jako služebník od svého pána: jako sv. Petr, když

[1]) Reg. brev. interrog. 160 et 161.
[2]) Mat. XXV., 40.

mu Pán chtěl nohy umývati:[1]) „Pane, ty mně nohy myješ?“

Tak se zachová na obou stranách pokora. Sloužící nebude mrzutě a neochotně svému bratru sloužiti: neboť dívá se na toho, komu slouží, jako na dítě Boží, jako na bratra Ježíše Krista a myslí, že v něm Kristu samému slouží. Druhý však nebude se vypínati proto nad jiné, že mu všichni slouží, nýbrž tím více se zastydí a pokoří, mysle, že ne k vůli němu, nýbrž pro Boha se tak děje. Ne tobě, nýbrž řádu se tak děje. Takové jednání slouží docela zvláště zachovati a udržeti vzájemnou lásku a svornost, a sice z těchže důvodů.

[1]) Jan XIII., 6.

XIII.

Jak se máme zachovati, srazíme-li a nepohodneme-li se s některým bratrem.

1. Jsme lidé, a lidé nikdy se nedávají do díla tak opatrně, aby neřekli nějaké slovo nepředložené, tvrdé a nepřátelské, nebo aby nedali svým bratřím příčinu k urážce. Proto jest nám uvážiti, jak se máme v takovém případě chovati. Potká-li nás něco takového, tak nesmíme týmž způsobem, tvrdě, pichlavě odpovídati, nýbrž máme míti tolik ctnosti a pokory, že to klidně sneseme a děláme, jako by se nic nestalo. Oheň naší lásky nemá býti tak slabý, aby ho mohla uhasiti každá kapka vody. Sv. apoštol Pavel nazývá podle výkladu sv. Basila proto lásku bratrskou láskou, poněvadž nemá býti vrtkavá, obyčejná, nýbrž pevná a ohnivá. „V příčině lásky bratrské vespolek se milujte srdečně,

v uctivosti předcházejte druh druha".[1]) „Láska bratrská zůstavej mezi vámi".[2])

Nemá ovšem nikdo slovem nebo činem bratrovi k hněvu ani nejmenší příčinu zavdati: však také nikdo nemá býti jako ze skla, tak dětinský a citlivý co do ctnosti, aby se ihned při každé maličkosti rozčiloval, rozkřikoval a klid ztrácel.

2. Lepší by bylo, kdyby nikdo nikoho nekáral, žádný nezasahoval do něčeho, po čem mu nic není: zapomene-li se však někdo po té stránce, není správným chybujícímu ihned do tváře vrhnouti, je-li mu dovoleno vystupovati jako karateli, neboť svatá řehole zapovídá zasahovati do záležitostí jiného. To znamená něco velikého dělati z toho, co by bylo bez významu, kdyby se bylo mlčelo a bylo se to pominulo. Narazí-li tvrdé na tvrdé, zavzní rána a hluk: narazí-li tvrdé na měkké, neslyšeti ničeho a nepozorovati ničeho. Dělová koule roztříští nejsilnější věž a nadělá velký lomoz: padne-li na pytle naplněné vodou stává se nehlučnou a ztrácí sílu. „Odpověď vlídná krotí hněv: (ale) řeč tvrdá budí vztek".[3])

Proto varuje nás Sirach:[4]) „Nevaď se s člo-

---

[1]) K Řím. XII., 10.
[2]) K Židům XIII., 1.
[3]) Přísloví XV., 1.
[4]) Sirach VIII., 4.

věkem mluvkou, a nepřikládej dříví na oheň jeho".

Svojí odpovědí nepřikládej ještě polínek do ohně, nýbrž zachovej v sobě tolik síly a klidu, že tvrdé slovo, které mnohdy slyšeti musíš, žádné rozrušení nezpůsobí, nýbrž nepozorovaně zajde a odumře.

3. Svatý Dorotheus učí,[1]) jak za takových okolností máme pokorně odpovídati. Když nás někdo tvrdě osloví a pokáře, když nám dokonce něco vytkne, co jsme neudělali, máme vždy v pokoře odpovídati a prositi právě tak za odpuštění, jako bychom skutečně se byli provinili, ačkoliv tomu tak není. Máme říci: odpusť, bratře, a modli se za mne! Uvádí to jako učení, kterého se mu dostalo od kohosi ze starých otců. Jsme-li na tento způsob vyzbrojeni, a chráníme-li se se vší pečlivostí své bratry uraziti a jim dáti příčinu ke hněvu, a když na druhé straně jsme připraveni v dobrém vyložiti a snésti, cožkoliv by mohlo přijíti: pak budeme žíti v hlubokém klidu a v blažené svornosti.

4. A přece se časem může státi jinak. Můžeš se se svým bratrem, který nezná míry, nepohodnouti, nenalezneš však v sobě tolik síly a pokory, abys to klidně přenesl a mohl si vésti, jako by se nic nebylo stalo.

---

[1]) Doctrin. 7, n. 2, 3.

Tvrdé narazí na tvrdé. To způsobí hluk. Jsi od svého bratra uražen a cítíš to hluboce. Je tvou odpovědí také zarmoucen. Co jest nyní činiti? Tato nálada nesmí ani v jednom, ani v druhém dlouho potrvati. Třeba ti všechno vynaložiti, jemu dostiučinění dáti a s ním se smířiti ještě před jídlem, nebo nejpozději před odpočinkem nočním. „Hněvejte se, ale nehřešte: slunce nezapadej nad hněvem vaším".[1])

Tak praví apoštol. Ať ustane hněv, než nastane noc! Nejlepší způsob dostiučinení jest vzájemné odprošení.

5. Sv. Ignác[2]) učí nás témuž. U našich nesmí býti žádný nesoulad nebo vzájemná roztrpčenost. Stane-li se něco takového z naší slabosti, nebo z našeptání ďáblova, který vždy obchází, a mezi bratřími vznikne oheň rozporu, pak je třeba se starati, aby se vzájemným odprošením usmířili. Mezi rukopisnými naučeními, které máme od svého otce, praví jedno: V takovém případě mají ihned oba o odpuštění požádati. To je dostatečné zadostiučinění, které naše Konstituce žádá. Tímto cvičením v pokoře zahojí se rána, které se lásce dostalo, jak sv. Bernard poznamenává:[3]) Jedině pokora jest náhrada za

---

[1]) K Efeským IV., 26.

[2]) Inst. S. J. II., pag. 46, n. 18: III., pag. 111, Reg. 32, Rect.

[3]) Serm. 2, de Nativ. Dom., n. 6.

uraženou lásku. Jest nám vždy býti připravenu prositi za odpuštění a odpustiti, podle apoštola:[1]) „Snášejíce jeden druhého a odpouštějíce si vespolek, má-li kdo žalobu proti jinému: jako i Pán odpustil vám, tak i vy". „Hle, přijdu brzy: drž, co máš, aby nikdo nevzal tvé koruny".[2])

Nikdy se nemá čekati, nebo připustiti, aby jiný vzal korunu. Krásnou korunu získává ten, který první se pokoří a první za odpuštění prosí. Proto třeba staršímu, který ve ctnosti a umrtvení dále pokročil, býti prvním a první povoliti. Zde není dovoleno uvažovati, zda nás více urazil a na čí straně více práva jest. Když mezi pastýři Abrahamovými a jeho synovce Lota vznikly hádky o pastvinu, dal Abraham ihned odpověď Lotovi a ustoupil: „Prosím, ať není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, vždyť jsme bratři! Hle, celá země jest ti volná: odluč se, prosím, ode mne: půjdeš-li na levo, já podržím pravou stranu: vybéřeš-li si ty stranu pravou, půjdu já na levo".[3])

6. V dějinách cisterciáckého řádu vypravuje kterýsi mnich,[4]) jemuž Pán při sv. při-

---

[1]) Ke Kolos. III., 13.
[2]) Zjevení III., 11.
[3]) Genese XIII., 8, 9.
[4]) Ms. Codic. S. Crucis, N. 177, Liber Visionum Claravallens, c. 22.

jímání takovou rozkoš působil, že myslil, jakoby pokaždé chleb s medem přijal. Tato rozkoš a sladkost trvala vždy 3 dny. Stalo se však kdysi, že tvrdě pokáral jiného a nesmířen se svým bratrem šel ke sv. přijímání. Tenkráte pocítil, praví kronikář, hořkost jako žluč: neboť nevyplnil rozkaz, který Pán v evangeliu dal:[1]) „Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanech tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým a potom přijda, obětuj dar svůj".

Z toho viděti, jak přísně Pán vyžaduje smíření se s bratrem: neboť kdo již na stupních oltáře stojí, má podle něho se vrátiti usmířit se, než bude obětovati.

XIV.

Tři pravidla chování, která mají se zachovávati při vzrušených příležitostech.

1. Z řečeného můžeme tři pravidla obcování vybrati, která máme zachovávati při urážce, nebo ublížení se strany našeho spolubratra. Za první musí býti daleko od nás jakákoliv touha po pomstě. Jsme bratří a údy jednoho těla: žádný úd se nemstí na jiném, když jest mu jím ublíženo. Nebylo nikdy takového hlupce, který by si zuby vylámal z pomsty, když se do jazyka kousl, třebas to ony zavinily. Tak musíme i my, když nás někdo urazí, u sebe mysliti: je to mé tělo, chci jemu odpustiti, nechci mu nic zlého činiti ani přáti. Obdrželo-li již tělo řádu jednu ránu, nesmím mu dávati druhou. „Nikomu neodplácejte zlého za zlé".[1])

[1]) K Řím. XII., 17.

Nemluvím o pomstě v důležité věci, neboť o tom nemůže býti a není v řádě žádné řeči: mluvím zde o nepatrných věcech, v nichž někdo myslí, že bez těžkého hříchu může žádati pomstiti se a skutečně tak jedná.

Mnohý si myslí, nepřeji si tím bratru učiniti nějakou nepříjemnost: ale přeji si několik slov mu říci, které si má pamatovati a z čehož může poznati, že v této věci neměl práva. Jiný těší se z pokárání, nebo z pokání, které druhý dostal, s nímž byl na štíru. Opět jiný cítí potěšení a radost, když se něco někomu nepodařilo, nebo když se mu bylo pokořiti se nebo umrtviti. Taková radost z cizí škody je zlá věc. Takový neodpustil svému bratru ze srdce a jen s výčitkou svědomí může v otčenáši se modliti: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. V jednom směru by to u nás bylo více zavržitelným, než když světští lidé se snaží pomstiti se svým nepřátelům. „Neříkej: jak učinil mně, tak učiním jemu: odplatím se každému podle skutků jeho".[1])

Praví se v knize Přísloví. Nežádej, aby se tvému bratru stalo, jak on tobě učinil: neboť to znamená chtíti se pomstiti.

2. Za druhé u nás nesmí býti ani žádného přání pomstiti se jakkoliv tomu, který nás

[1]) Přísloví XXIV., 29.

urazil, nýbrž jest se nám chrániti před něčím takovým, co se zdá světským lidem dovoleným. Říkají obyčejně: nepřeji mu ničeho zlého: ale dobrým k němu také nemohu býti. V srdcích mají proti uražeči zlou vůli a odklon od něho, že nemohou na něho ani pohlédnouti, jak sami říkají. Již u světských lidí se odsuzuje něco takového a je pochybno, zda přísným povinnostem zákona zadost činí, poněvadž to jest obyčejně příčinou, že s bližním nemluví a tak dávají pohoršení. Oč těžší by to bylo, kdyby u nás se něco takového vyskytovalo, kdybychom ve svých srdcích chovali odklon, nebo trpkost vůči svým spolubratřím a na ně se již nemohli dívati tak, jak tomu bylo dříve. „Není jak bývalo".[1])

To by bylo proti řeholnímu životu. Apoštol praví:[2]) „Veškerá hořkost a zlost a hněv i křik a utrhání odstup od vás s veškerou zlobou. Buďte však k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějíce jeden druhému, jakož i Bůh odpustil vám v Kristu".

„Snášejíce jeden druhého a odpouštějíce si vespolek, má-li kdo žalobu proti jinému: jako i Pán odpustil vám, tak i vy".[3])

Uvažujme, jak nám z celého srdce od-

---

[1]) Genes. XXIV., 29.
[2]) K Efes. XXXI., 31, 32.
[3]) Ke Kolos. III., 13.

pustil Bůh, když jsme svých hříchů litovali a za odpuštění prosili. Bůh nemá žádné zlé vůle proti nám, žádného hněvu: on na nás nezhlíží, nýbrž jsme jeho přáteli jako dříve. Miluje nás vnitřně, jako bychom ho nebyli urazili: nepředhazuje nám naše minulé hříchy a nemyslí na ně vůbec. „A na hříchy a nepravosti jejich nebudu již vzpomínati".[1])

„A uvrhne do hlubiny mořské všechny hříchy naše".[2])

Tak třeba i nám odpouštěti, tak zapomínati nezpůsoby. Žádný odpor, žádný hněv proti bratru nesmí zůstati, jako kdyby nás neurazil a jako by se nic nebylo mezi námi stalo. Chceš-li, aby tobě Bůh odpustil, odpusť stejným způsobem bratru: nechceš-li, pak jest se ti obávati výstrahy Kristovy:[3]) „Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestli neodpustíte jeden každý bratru svému ze srdcí svých".

„Nesuďte a nebudete souzeni: neodsuzujte a nebudete odsouzeni: odpouštějte a bude vám odpuštěno. Dávejte a bude vám dáno: míru dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají do klína vašeho: neboť jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno".[4])

---

[1]) K Židům X., 17.
[2]) Micheáš VII., 19.
[3]) Mat. XVIII., 35.
[4]) Luk. VI., 37, 38.

3. Třetí vysvětluje ještě více, co doposud bylo řečeno. Sv. Basil[1]) praví: „Jako nemáme v sobě chovati k nikomu nějakého sklonu, poněvadž takové zvláštní přátelství mnoho zla natropí, (což později ještě vysvětlíme) právě tak třeba nám chrániti se každého odklonu k někomu: neboť z takového odklonu povstává mnohé zlé. Co by bylo horšího, kdyby bylo o nás slyšeti, od čehož nás Bůh chraň: Od té chvíle, co se to stalo, jest druh proti druhu? Druh se již s druhem nestýká, jako dříve bylo. Shlížejí na sebe a jsou si odcizeni. Takový stav by brzy řád shladil se světa. Když nás Kristus Pán chce jako své učeníky poznati jen potom, když druh druha milujeme: pak není jistě ten, který tak nečiní, učeníkem jeho a dobrým řeholníkem.

Jako prostředek proti tomu, pamatujme si toto. Jakmile v sobě pocítíš nějaký sklon k jinému bratru, jest ti jej v sobě potlačiti se vší pečlivostí, aby nezapustil kořenů ve tvém srdci a nevzrostl. Zde všecko záleží na tom, jak říkají učitelé duchovního života, aby takové přátelství ani výminečné na světlo nevyšlo, aby se ani ve slovech ani ve skutcích neprojevovalo a nikomu nebylo zjevným. Neboť to by mohlo mnoho pohoršení a zla způsobiti. Podobně jest ti s velkou péčí ihned

[1]) Serm. ascet. col. 886.

každý odpor nebo odklon ke svému bratru potlačiti, jakmile ho pocítíš, aby nezapustil kořeny.

4. Zvláště však třeba ti varovati se skutkem projeviti, že jest v tobě takový nesouhlas, nebo pokušení: neboť mohou poskytnouti příležitost k mnohým urážkám a mrzutostem. Ale nejen, že jiní nic na tobě nespozorují, ale ani ten, kterého se to týká, nesmí pozorovati tvůj hněv. To objasníme následující úvahou. Mnozí se namáhají zvláštní náklonost, kterou k někomu chovají, přede všemi ukrýti, aby z toho hněv a pohoršení nevznikly: ale dotyčnému dají svoji náklonost pocítiti, buď zjevně, nebo skrytě, což ještě nebezpečnější a horší jest. Také chrání se mnozí nechati jiným pozorovati, že jsou rozhněváni proti bratru, aby se vyvarovali vzrušení a z toho pocházejícího pohoršení: ale dotyčnému urážejícímu ukazují brzy veřejně v obcování, tím, že se mu vyhýbají jinak se k němu chovají, než tomu bylo dříve, s vážností a přísností při dané příležitosti. Myslí také na to, aby to jiný vypozoroval, jak se mu to má za zlé, co jim udělal. To je stejně zlé a je to druh pomsty, kterou se mstíme bratru. Toho všeho však se varujme!

5. Jsme-li v pokušení, máme dle rady světců z bázně před nebezpečím tím opatrnější a pečlivější býti, aby nás pokušení nepřemohlo

a k hříchu nepřivedlo. Stejně musíš býti opatrným, pozorným, cítíš-li nějaký odklon, hněv a nevůli proti někomu, abys neprojevil odklonem, nebo nevůlí zachvácen nějakým slovem nebo činem svůj hněv a pokušení a svému bratru nedals tak příležitost uraziti se. Jest se přinutiti bratru dobro prokázati, třeba ti za něho se modliti, dobře o něm mluviti a jemu při každé příležitosti pomáhati, dle rady evangelia:[1]) a dle vyzvání apoštola:[2]) „Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, (dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí) a modlete se za ty, kteří vás pronásledují (a pomlouvají)".

„Avšak lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej: žízní-li, dej mu píti: neboť to čině, uhlí žhavé shrneš na hlavu jeho. Nedej se přemoci zlému, nýbrž přemáhej zlé dobrým".

6. Tomáš Kempenský vypravuje o knězi, který byl zbožný sluha Boží a s ním v témže klášteře byl, toto: Cestoval kdysi za záležitostmi do jiného kláštera. Na cestě se sešel s kterýmsi laikem, který tutéž cestu měl. Byli důvěrni k sobě a mluvili o duchovních věcech. Mezi jiným pravil laik, že mu chtěl něco sděliti, co ho dříve samého potkalo. Dlouhý čas při návštěvě mše sv. nemohl viděti velebnou svátost v ruce kněze. Myslel

[1]) Mat. V., 44.
[2]) K Řím. XII., 20, 21.

na počátku, že je toho příčinou velká vzdálenost od oltáře, a že pro krátkozrakost nemohl viděti. Potom šel blíže k oltáři a ke knězi a přes to nic neviděl. Tak tomu bylo po celý rok. To ho velice rozrušilo a znepokojilo. Nemohl pro to nalézti důvodu. Konečně šel do sebe a rozhodl se věc předložiti zbožnému knězi ve zpovědnici. Tento se ho moudře vyptal a došel závěru, že má v srdci nepřátelství se svým bližním pro křivdu učiněnou a že mu to posud neodpustil vážně a opravdově. Zpovědník poznal tvrdost a zlobu jeho srdce, pokáral ho a dal mu spasitelné napomenutí, a upozornil na velké nebezpečenství, v němž bude dokud neodpustí ze srdce, neboť v tomto stavu marně očekává odpuštění svých vlastních hříchů. To byla příčina, proč nejsvětější svátost oltářní neviděl.

Laik vyslechl všechno ochotně, byl zkrušený ve svém srdci, poslechl rady zbožného zpovědníka, odpustil svému nepříteli, doplnil svoji zpověď, přijal pokání a rozhřešení, šel do kostela, byl na mši sv. a viděl opět Velebnou svátost. V srdečném děkování nemohl přestati Pána velebiti za dobrodiní toto a za všechno, co podivuhodně ve svých tvorech působí.

XV.

O křivém posuzování. Vysvětluje se jeho zloba a tíže.

1. „Ty pak, proč soudíš bratra svého? Aneb i ty, proč pohrdáš bratrem svým?“ [1]) Mezi mnohými pokušeními, kterými nás svádí nepřítel našeho spasení, jest jedno z největších, že nás svádí ke křivému podezírání a posuzování našich bratří. Máme se zříci podle jeho vůle úcty a dobrého mínění, které jsme před tím o nich měli a proto máme také v lásce ochladnouti a náklonosti je zbaviti. Proto musíme se snažiti se vší pozorností odporovati tomuto pokušení. Třeba nám považovati toto za těžké provinění, poněvadž se to dotýká lásky, věci to velmi důležité. Sv. Augustin učí o tom:[2]) Především jest se nám varovati podezřívati. To jest

[1]) K Řím. XIV., 10.
[2]) De amicitia c. 24, (Append).

jedem přátelství. Chceš-li zachovati náklonost a lásku ke svým bratřím, musíš se varovati především nelaskavého úsudku a podezření: neboť to je jed svaté lásky. A sv. Bonaventura[1]) praví o skrytém, ale na nejvýše záhubném moru, který Boha vyhání a lásku bratrskou ničí.

Zloba a tíže viny této nepravosti spočívá v tom, že bližního před sebou samým prohlašujeme za bezectného, jím pohrdáme, za nic ho považujeme, jemu vykazujem ve svém srdci místo nejnižší a nejopovržlivější, a to z příčin nepatrných a nedostačujících. Jest to urážkou bratra, nespravedlností vůči němu a hřích jest tím větší, čím těžší jest obvinění a nedostačující důvody pro ně. Tíže hříchu vysvitá z porovnání s jiným jemu podobným.

Kdybys bratra svého před jiným snížil a podezříváním příčinou byl, že ztratí své dobré jméno a svoji pověst, to by byla zjevně těžká chyba. Tutéž urážku a nespravedlnost pácháš na něm, když bez dostačujícího důvodu zbavuješ ho úcty a dobrého jména, které o něm měls, neboť tvoje dobré mínění o něm platí pro něho tolik, jako mínění jiného. Z toho každému je jasno, jaká nespravedlivost a jaká urážka se pomluvou činí bližnímu. Nebolelo by tě to, kdyby někdo

---

[1]) XII. Stimul. amor., p. 3, c. 8.

jiný o tobě bez dostačujícího důvodu podezření šířil? Tutéž bolest činíš bližnímu, když ho posuzuješ. Měrou tvou budiž tvá osoba: tou měř také svou lásku blíženeckou a také spravedlnost k bližnímu.

3. Je třeba poznamenati, že je velký rozdíl mezi pokušením posuzovati křivě a podlehnouti tomuto pokušení. Také při jiných pokušeních říkáme, že jest něco jiného, pokušení k nečistotě míti, a něco jiného jest, pokušení podlehnouti a s ním souhlasiti. V prvním případě není hříchu, ale v druhém jest. Právě tak není hříchem býti obtěžován myšlenkami podezřívavými, ačkoliv daleko lépe by bylo, naplněn býti láskou a náklonností k bratru při vědomí svých hříchů; pak bys docela netoužil dívati se na cizí hříchy, nebo na ně mysliti. Ostatně jak praví sv. Bernard[1]) není hříchem cítiti pokušení, nýbrž svoliti v ně a podlehnouti jemu. „Cítiti pokušení neškodí, není-li souhlasu". Přemožen pokušením člověk jest tenkráte teprve přemožen pokušením k opovážlivému posuzování, když vědomě s ním souhlasí a tím ztrácí dobré mínění a úctu, které dříve o bratru svém měl, když si ho nyní málo váží dle slov Spasitelových dříve uvedených. V takovém případě nesmí jen ve zpovědi

[1]) De interior. domo., c. 8 (suppos).

říci, že měl podezření vůči bratru svému, nýbrž že on s ním souhlasil a pokušení podlehl.

4. Dle učení theologů musíme se velice varovati, nevyslovovati před jiným ukvapený úsudek a zlé podezření o někom: neboť můžeme býti příčinou, že také jiný si osvojí toto zlé mínění a úsudek, nebo že v něm bude utvrzen, měl-li je již dříve. Ach, jsme od přirozenosti vždy více nakloněni o bližním zlé než dobré mysliti! Dle téhož učení nemáme ve zpovědi osobu udati, proti které vzniklo zlé mínění, jakož ani jméno osoby, jejíž ten nebo onen čin nás zlobí: neboť to by mohlo i ve zpovědníkovi vzbuditi podezření nebo podceňování jeho. Tak vážně a důrazně vyžadují svatí učitelé, abychom chránili čest a dobré jméno bližního a ty bys chtěl pro docela bezvýznamné a lehké domnění odložiti úctu, kterous k němu měl, a k čemu on u všech právo má, pokud jeho jednání nesvědčí o opaku.

5. Mimo urážky a nespravedlnosti vůči bližnímu leží v této nepravosti ještě jiná zloba a těžké provinění vůči Bohu, neboť jest to osobování si moci soudcovské Bohu patřící a přestoupení příkazu, který Kristus, náš Pán dal, když v evangeliu praví:[1]) „Ne-

[1]) Luk. VI., 37.

suďte, a nebudete souzeni: neodsuzujte, a nebudete odsouzeni".

Sv. Augustin praví:[1]) Bůh zakazuje nám křivě posuzovati, totiž souditi o smýšlení srdce a o jiných nejistých a skrytých věcech, poněvadž sám si vyhradil souzení a poznání toho: proto káže, abychom se do toho nemíchali. Sv. Pavel vysvětluje to v listě k Římanům[2]) dokonaleji, když píše: „Kdo jsi ty, jenž soudíš cizího služebníka? Vlastnímu Pánu stojí nebo padá".

Souditi jest úkon vrchnosti. Tento člověk není tvým poddaným: má již svoji vrchnost, a touto jest Bůh: jemu přenech soud a sobě nepřivlastňuj soudcovské moci Boží! „Proto nesuďte (o ničem) před časem, dokavad nepřijde Pán, jenž nejen osvítí věci skryté v temnosti, nýbrž i na jevo uvede rady srdcí: a tehdy dostane se chvály každému od Boha".[3])

To je dle apoštola důvod, proč nemáme souditi, poněvadž jsou to samé nejisté a skryté věci, které soudu Božímu podléhají. Kdo si osobuje o tom souditi, ten zasahá do soudcovské moci Boží.

6. V životě otců[4]) vykládá se o jednom

---

[1]) De Serm. Domini in Monte, p. 2, c. 18.
[2]) K Řím. XIV., 4.
[3]) I. Ke Korint. IV., 5.
[4]) Vita Patr. L. 5, libel. 9, n. 11.

z oněch mnichů, že pro nějaká znamení, která viděl, nebo slyšel, o svém spolubratru měl špatné mínění a tu náhle uslyšel z nebe hlas, který k němu pravil: „Lidé se do mého soudu vedrali". Když my a svatí již tak mluvíme o věcech, které přece zdání zla mají: jak to bude s těmi, kteří dobré věci na zlou stránku tlumočí, kteří si myslí, že dobro bylo ve zlém úmyslu, nebo z lidských ohledů vykonáno? To je docela zvláštní osobování si soudcovské moci Boží: neboť vniknouti do srdcí lidí a úmysly a skryté myšlenky souditi, to přináleží Bohu samému.

Sv. apoštol Jakob praví:[1]) „Zdaliž jste nepřišli v pochybnost sami u sebe a nestali se soudci s myšlenkami zlými?"

A Sirach poznamenává:[2]) „Poučení o ústech slyšte, synové: kdo ho dbáti bude, nezahyne, (aniž dá se pokaziti skutky ničemnými)".

---

[1]) Jak. II., 4.
[2]) Přísloví XXIII., 7.

XVI.

Příčiny a kořeny křivého posuzování a prostředky proti tomu.

1. Prvním kořenem, z něhož obyčejně pučí křivé posuzování, jest pýcha, kořen všech zel a hříchů. Je docela jistě kořenem tohoto hříchu. Pozoruhodným jest, co sv. Bonaventura o tom praví:[1]) lidé, kteří se duchovními zdají, jsou obyčejně více než jiní pokoušeni souditi a odsuzovati jiné. Myslí tím činiti, co sv. apoštol Pavel naznačil, když pravil:[2]) „Člověk duchovní však posuzuje (a oceňuje) všecko".

Myslí, že mají v sobě dary Boží, a místo toho, aby se pro ně pokořovali, jsou ješitnými, myslí si, že něco jsou a porovnávajíce sebe s jinými podceňují tyto, poněvadž vidí, že tito jsou pohrouženi a zaměstnáni a roz-

---

[1]) XII. Stimulis amoris p. 3, c. 8.
[2]) I. Ke Korint. II., 15.

tržiti ve věcech vnějších. Vzniká v nich touha napraviti život jiných a při tom zapomínají na sebe.

2. Svatí učí, že prostota jest dcerou pokory, poněvadž opravdu pokorný otvírá jen své oči, aby své chyby viděl: pro chyby jiných jsou zavřeny.

V sobě nachází vždycky tolik, co by měl zpytovati a oplakávati, že neobrací svých očí a myšlenek na jiné, aby jejich chyby znal. Světci doporučují proti této a mnohým jiným chybám jako hlavní prostředek: naše oči mají býti otevřeny jen pro naše chyby: „Když jsem o věci přemýšlel, i pravil jazyk můj".[1])

Mají býti však zavřeny pro chyby jiných. Nemáme býti jako pokrytci, které Kristus v evangeliu kárá, poněvadž pravý opak činili. „Proč pak vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ?"[2])

Tento směr očí našich má pro nás mnoho dobrého. Tím dosahujeme pokory a sebezahanbení, bázně Boží a obměkčení srdce, hluboký klid a duševní pokoj. Naproti tomu vede sebou mnoho zla pohled na cizí hříchy: vzbuzuje pýchu, křivé úsudky, trpkost vůči bratrům a pohrdání jimi, nepokoj svědomí, slepou horlivost a mnoho jiného, co srdce zneklidňuje.

---

[1]) Žalm XXXVIII., 5.
[2]) Mat. VII., 3.

Pozoruješ-li chybu na bližním, máš dle učení světců vzíti z toho poučení. Sv. Bonaventura dává toto poučení:[1]) vidíš-li na svém bratru, co se ti nelíbí, neodpuzuj ho, nýbrž obrať svůj zrak do svého nitra a pohleď, zda i v něm není něco pokárání hodného. Nalezneš-li něco takového u sebe, pak odsuď sebe a zatrať sebe, chceš-li jiného zatratiti. Řekni s prorokem:[2]) „Já jsem ten, který zhřešil: já jsem nesprávně učinil".

Já jsem zlosyn, já jsem bezbožec a nejsem hoden políbiti zemi, kde jiný stál. A já jsem si chtěl osvojiti právo ho souditi! A jak je to nepatrné, co jsem na bližním viděl proti tomu, co jsem na sobě našel! Sv. Bernard dává v tomto směru poučení,[3]) které si třeba dobře pamatovati.

„Pozoruješ-li něco, co se ti nelíbí, pohleď, není-li i v tobě totéž. Je-li, vytrhni to! Pozoruješ-li něco, co se ti líbí, pohleď, je-li to také v tobě a drž pevně! Není-li toho v tobě, hleď to získati!" Tak můžeme ze všeho míti užitek.

3. Sv. Tomáš udává ještě jiné kořeny takových úsudků.[4]) Velmi často, praví, vycházejí ze zkaženého srdce. Jak jsme sami

---

[1]) XIII., Regula Novit., c. 12.
[2]) II. Král. XXIV., 17.
[3]) Docum. var. ad pie vivendum (suppos.).
[4]) II. 2, qu. 60, art. 3.

učinili, nebo byli bychom učinili, tak soudíme o jiných. Souhlasně s tím praví Kazatel:[1]) „Ano i na cestě, když po ní blázen jde, protože sám rozumu nemá, všecky za blázny má".

Máme také případné přísloví: „Zloděj myslí, že jsou mu všichni lidé rovni". Kdo se dívá modrým sklem, vidí všechno modře. Dívá-li se červeným, jeví se všechno červeným. Právě tak zdá se zlému a nedokonalému všechno zlým: všechno vidí jen ze zlé stránky, poněvadž všechno vidí sklem jednoho druhu. Poněvadž činí vše takovým způsobem, ze zlých úmyslů a ohledů, myslí, že všichni tak činí. Na takové se odnáší slovo apoštolovo:[2]) „Proto jsi bez omluvy, člověče, a to každý, který je soudíš: neboť tím, že soudíš jiného, sám sebe odsuzuješ, ježto činíš totéž, co soudíš na jiném".

Dobrý a ctnostný muž bere všechno z lepší stránky, když má i znamení, které věc obojakou činí. Věci posuzovati ze zlé stránky, není dobré znamení. Sv. Dorotheus praví:[3]) Kdo má zdravé tělo a dobrý žaludek, ten spracuje také špatnou stravu v dobrou šťávu. Kdo nemá zdraví a dobrého žaludku, ten promění i dobrou stravu ve špatné šťávy.

---

[1]) Kazatel X., 3.
[2]) K Řím. II., 1.
[3]) Doctrin. 16, III.

Právě tak dobrý a ctnostný člověk všechno vykládá na dobrou stránku a za dobré, kdo bez ctnosti je, převrací všechno ve zlé a všechno ve zlé vykládá.

4. Světci přidávají ještě k tomu: Není sice hříchem za zlé míti zlé skutečné: nicméně by přec každý měl, vidí-li skutečně zlo, bližního dle možnosti omlouvati. To by bylo znamením zvláštní ctnosti a dokonalosti. Sv. Bernard[1]) praví: Omluv úmysl, když skutek nemůžeš omluviti. Pomysli, že to může býti nevědomost, přenáhlení nebo náhoda, nebo náhlé první rozčilení. Milujme bližního jako sebe a hleďme na něho jako na své druhé já, jak skutečně přítelem a druhým já jest: tak nebudou nám scházeti nikdy pravé důvody a správné způsoby ho omluviti. Ach, jak sebe člověk umí omlouvati, jak sebe hájiti, jak opatrně svoji chybu zakrývati a zmenšovati! Tak to musíme i se svým bližním činiti, když ho milujeme, jako sebe.

Jest-li chyba zjevná a trestná, že omluvení nemůže míti místa, pak mysli, že chybující byl v nejvýše nebezpečné příležitosti a v silném pokušení, a pomysli si u sebe: kdyby toto pokušení v takové síle na mne přišlo, jako na něho, a kdyby pokušitel, zlý nepřítel, s takovou silou mne přepadl, jako jeho, co

---

[1]) Serm. 40, in Cant., n. 5.

by se stalo se mnou? Tak sv. Bernard. O sv. Ignáci čteme,[1]) že se zdržel úsudku o zjevném zlém činu, pro který nebylo možno nalézti výmluv a omluv odvolávaje se na slova Písma:[2]) „Proto nesuďte (o ničem) před časem".

A slovo Páně k Samuelovi:[3]) „Nehleď na tvář ani na vysokou jeho postavu, neboť jsem jej zamítl. Nesoudím já dle vzezření člověka: člověk totiž vidí zevnějšek, Hospodin však hledí k srdci".

Konečně na výpověď apoštola:[4]) „Vlastnímu pánu stojí nebo padá".

5. Na jiný velmi užitečný kořen upozorňuje sv. Tomáš.[5]) Praví totiž: Často vznikají křivá posuzování z nějakého odklonu, ze závisti, nebo ze žárlivosti, kterou vůči tomu chováme, kterého posuzujeme. To svádí snadno, že věc bližního za zlou považujeme a z nepatrných důvodů to ve zlé vykládáme: neboť každý snadno věří tomu, co si přeje. To nejlépe poznati z příkladu protivného. Když máme někoho rádi, pak se nám všechno na něm líbí. Daleko jsme toho, abychom mu to ve zlé vykládali, za zlé měli, omlouváme a zmen-

---

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 6.
[2]) I. ke Korint. IV., 5.
[3]) I. Král. XVI., 7.
[4]) Řím. XIV., 4.
[5]) l. c.

šujeme všechno, což není správným. „Nemyslí o zlém".[1])

Ach, jak docela jinak vidíš tutéž chybu při těchže okolnostech na tom, kterého miluješ, a na tom, ke kterému cítíš odklon!

Denní zkušenost nás o tom poučuje. Co jeden koná, jest ti protivným, a kdyby druhý mnohem hůře jednal, tak tě to neuráží a ty ho nekáráš proto. Výstižně praví mudřec:[2]) „Nenávist vzbuzuje spory a hádky, všecky chyby přikrývá láska".

Láska činí, že chyb nevidíme. Proto posuzování jest nedostatek lásky. Odtud přichází, že nás někdy uráží, co není ani chybou na našem bratru: jeho chování, jeho řeči a způsob jednání, ba dokonce jeho ctnost. Z toho plyne, že svatá láska pomáhá prostotě právě tak, jako prostota velmi přispívá, aby byla láska vzájemná zachována. Obě ctnosti jdou jako dvě sestry a milují se.

6. Bude zde velmi účelné zchytralosti a zloby zlého nepřítele si dobře povšimnouti: neboť velmi často pro nepatrné věci, které ani chybou nejsou, nebo jen malou, bez nich nejsou lidé nikdy, nám chce uloupiti úctu a následkem toho i lásku k našemu bližnímu.

V tomto životě není žádného člověka bez

---

[1]) I. ke Korint. XIII., 5.
[2]) Přísloví X., 12.

chyb a menších hříchů. Sv. apoštol a evangelista Jan praví:[1]) „Řekneme-li, že hříchu nemáme, sami sebe klameme, a pravdy v nás není".

A sv. mudřec praví:[2]) „Vstaneť zbožný třebas by sedmkráte padl, ale bezbožní v neštěstí zůstanou ležet".

Tím chce říci, že zbožný padá často, ale zůstane spravedlivým. Když tedy někdo nepřestane býti spravedlivým a nijak milosti Boží neztratí, pak není správným, že ztrácí tvou přízeň: neboť pravá a svatá láska není připjata slabými jehlami, není na hoblovačkách zbudována, jako světská přátelství, která se pro maličkosti rozpadávají, snad již proto, žes přehlédl svému příteli poklonu udělati.

Svatá láska jest založena v Bohu neproměnlivém. Proto jest nám nápodobiti nejhlubší smilování a lásku Boží, který nepřestává nás milovati, ačkoliv jsme plni chyb, nedokonalostí a menších hříchů, a který k vůli nim nikterak neumenšuje své lásky. Tolik chyb a nedokonalostí snáší Bůh na mně, a já nemám jednu jedinou chybu na svém bratru snésti? Mám býti hned uražen, zarmoucen, hněviv a odkloněn od něho? Tím bys dokázal jasně, že tvoje láska nebyla

[1]) I. Janův I., 8.
[2]) Přísloví XXIV., 16.

čistá a k vůli Bohu: kdyby byla takovou, pak by tě nebylo urazilo a pohněvalo, co Boha neurazilo. Co našeho krále a Pána neurazilo, nemůže jeho služebníka a poddaného uraziti. Považ, že on jest dítkem Božím, miláčkem Božím a vroucně Bohem milován: miluje-li ho tedy Bůh a vysoko-li ho cení, máš ho také ochotně milovati a ctíti. „Miláčkové, jestliže takto Bůh nás miloval, i my máme milovati se vespolek".[1])

7. Sv. Řehoř nás poučuje,[1]) jak to vlastní všem svatým učitelům jest. Bůh často odpírá některým, kterým dává velké milosti, milosti menšího řádu: nechává jim dle svého hlubokého zařízení a nevystihlé moudrosti ještě nějaké chyby a nedokonalosti, aby poznávajíce, jak při vší touze a pečlivosti přece nemilé chyby a odporného posuzování nemohou docela prosti býti a při všech svých dobrých předsevzetích opět klesají, se pokořili a zahanbili a docela jasně naučili se poznávati, že docela ničeho nezmohou ve velkých věcech, poněvadž v malých tak bezmocni jsou. Tak může člověk po jedné stránce na vysokém stupni ctnosti a dokonalosti státi a svatým býti a přece na jiné stránce může míti nedostatky a nedokonalosti na sobě, které mu Bůh dává pro jeho cvičení, aby při všech darech zachoval pokoru.

[1]) I. Janův IV., 11.

Z toho můžeme na svůj prospěch souditi, že nemáme takového člověka pro podobný nedostatek a chyby odsuzovati, nebo jim pohrdati proto, že my právě takových chyb nemáme a nesmíme se vynášeti nad jiné a přednost si dávati. Mysli na výpověď sv. Řehoře, že takový člověk s těmi chybami jest dokonalý, ty však můžeš i bez nich býti nedokonalým. Tak zachováš a opatříš si na jedné straně pokoru a na druhé úctu a lásku k bratru, abys ho neposuzoval a proto méně si nevážil.

XVII.

Řečené se potvrzuje příklady.

1. V životě dávných otců vykládá se o opatovi Isákovi toto:[1]) Když kdysi ze samoty, v níž jinak stále žil, přišel do shromáždění mnichů, znamenal na kterémsi z mnichů nedostatek ctnosti, proto pronesl zlý soud a uznal ho za trestuhodna. Když se pak vrátil do své celly, spatřil před dveřmi anděla státi, který mu nedovolil vstoupiti. Tázal se po příčině a dostal za odpověď: Pán mne poslal, otázat se tebe, kam by dle tvého přání a žádosti měl býti zavržen onen mnich, kteréhos soudil a odsoudil. Nyní poznal opat svoji chybu a prosil Pána za odpuštění. Anděl na to pravil: Pán ti odpustil, ale střez se v budoucnosti souditi a odsuzovati, dříve než Pán, soudce všech, rozsoudil!

---

[1]) Moral. L. 34, c. 22, n. 44 et dialog. L. 3, c. 14.

2. Sv. Řehoř[1]) vypravuje o Kassiovi, biskupu z Narni, velkém služebníku Božím, který měl od přirozenosti velice rudou a ohnivou tvář, že Totila, král Gotů, ho podezříval, když ho uviděl, z pití. Avšak Pán ujal se cti svého služebníka. Dopustil, že do jednoho ze služebníků krále a sice do jeho nositele meče zlý duch vstoupil a před očima krále a celého vojska velice ho trápil. Přinesli nemocného před biskupa svatého. Modlil se nad ním a požehnal ho sv. křížem a osvobodil ho od zlého ducha. A proto změnil král své mínění o biskupu a ctil ho velice.

3. V životě dávných otců vykládá se o dvou velice svatých a bratrskou láskou spojených mniších.[2]) Bůh jim dal milost, že druh na druhu poznával stav milosti podle nějakého znamení, o němž se nepraví, jaké bylo. Jeden z nich vyšel v pátek záhy z rána ze své celly a uviděl bratra jísti. Jak to spatřil, pravil ihned, neoptav se po příčině jezení, proč tak záhy jí a nedbaje, co jedl: proč jíš tak brzy? Je pátek! Považoval to za chybu u toho bratra. Když se vrátil do celly, sesmutněl jeho společník: neboť nezpozoroval na něm neobyčejného znamení milosti. Pravil mu: bratře, cos dělal vyšed z celly? Onen

[1]) Dialog. L. 3, c. 6.
[2]) Vit. Patr. L. 5, libell. 9, n. 12.

odpověděl, že si není vědom, že by něco zlého byl vykonal. Tento však mu řekl: tys asi nějaké zbytečné slovo pronesl? Onen si vzpomenul na svoji řeč a posuzování mnicha pojídajícího. Vypravoval, co se stalo, a po dva týdny se oba pak postili pro onu chybu a teprve pak bylo opět ono znamení milosti na něm viditelné.

V dějinách františkánskéko řádu vypravuje se podivné zjevení, kterým Pán omilostnil jednoho ze soudruhů sv. Františka, bratra Lva. Lev uviděl velký počet Menších Bratří jíti v jasně zářícím a krásném průvodu. Mezi nimi uviděl jednoho obzvláště oslaveného bratra, z jehož očí vycházely paprsky, žhavější než ze slunce. Byly takového lesku a takové krásy, že nebylo možno mu pohleděti do tváře. Lev se ptal, kdo by to byl s těmi svítícíma a lesklýma očima. Bylo mu odpověděno, že jest to bratr Bernard z Quintavalle, první soudruh sv. Františka. Jeho oči proto tak leskem a světlem zazářily, poněvadž všecko v dobrém vykládal, co na jiných pozoroval a všechny za lepší měl než sebe sama. Viděl-li chudého v hadrech oděného, myslil si, že zachovává chudobu lépe než on. Vyložil si to tak, že onen dobrovolně slib chudoby učinil. Uviděl-li bohaté a dobře ošacené, myslel s velkým sebezahanbením: snad nosí pod tímto šatem žíněný šat a

v tajnosti trýzní své tělo a jen pro uvarování ješitnosti objevují se v této nádheře, a proto jsou daleko lepší než ty. Za tuto prostotu očí dal mu Pán pro ně takové vyznamenání. Tuto prostotu jest nám také napodobiti. Sv. Dorotheus praví:[1]) Přijdeš-li do celly jiného, a vidíš-li všechno v nepořádku a bratra svého zanedbaného, mysli si v srdci: O šťastný bratře, který jsi docela pohroužen v Boha a nedbáš na tyto věci! Vidíš-li všechno v pořádku a v čistotě, mysli si: tak to vyhlíží také v jeho duši.

5. V těchže dějinách se vypravuje ještě toto:[2]) Sv. František potkal kdysi, když obcházeje Italii, káže, jakéhosi chudého a nemocného člověka. Ve své lásce a ve svém vroucím soucitu pronesl ke svým soudruhům slova plná účasti s nemocí a chudobou toho žebráka. Společník jeho pravil: bratře, tento člověk zdá se opravdu chudým; ale jeho touhy se mohou nésti za větším bohatstvím než jaké mohou míti všichni obyvatelé země. František pro tato slova a pro posuzování nepatřičné přísně ho káral a pravil: bratře, chceš-li zůstati mým společníkem, třeba ti za to vykonati pokání, které ti uložím. Bratr poznal svou chybu a v nejhlubší pokoře

---

[1]) Doctrin. 16, n. 4.

[2]) Markus von Lissabon – Kurtz, Chroniken der Minderen Brüder, I. Teil., 1. Buch, 38 Kapitel.

poprosil o pokání. Sv. otec František naporučil mu, aby se vrhl k nohoum onoho chuďasa a vyznal se mu z hříchu, kterého se dopustil podezíráním jeho a prosil ho za odpuštění a přímluvu u Boha. Společník vykonal ihned uložené pokání.

6. O temže sv. Františku tamtéž se vypravuje, že přivodiv si oční nemoc mnohými a častými slzami, odebral se k bratru Bernardovi, aby s ním rozmluvou o božských věcech potěšil se: neboť měl zvláštní dar, o Bohu mluviti a často celou noc prožili v rozhovorech o duchovních věcech a nebi. Vešel do celly jeho stojící o samotě v horách a nalezl bratra zbožného do modlitby pohříženého. U samé celly zavolal František: bratře Bernarde přijď a rozmlouvej se slepým mužem! Bernard pohřížen do modlitby neslyšel ničeho a neodpovídal. Po nějakém čase volal František opět: bratře Bernarde přijď a potěš slepého člověka! Když Bernard opět neslyšel, obrátil se František a byl velice smutný a nespokojený, že tolikráte volaný bratr Bernard nechtěl odpověděti. Nyní šel světec smutný a naříkaje dále, oddělil se od svého společníka, pohroužil se do modlitby a otázal se Boha, proč bratr Bernard mu neodpověděl. Bůh mu odpověděl, poučuje ho: proč se rmoutíš, ubohý synu lidský? Bylo by dobře, kdyby člověk Boha opustil pro člověka?

Bratr Bernard byl u mně, když jsi ho volal a ne při sobě: nemohl k tobě přijíti a tobě odpověděti, poněvadž tě neslyšel.

Svatý otec se ihned vrátil k bratru Bernardovi, žalovat před ním na sebe a poprosit ho za pokání pro své nedobré myšlenky: Zastihl ho právě povstávajícího od modlitby, vrhl se mu k nohám, vyznal svou vinu a vypravoval mu, jak ho Pán poučil. Zároveň mu naporučil mocí poslušnosti, aby na něm pokání vykonal, které mu řekne. Bratr Bernard se bál, že světec naporučí mu něco, co ho nejvíce pokoří, jak obyčejně k svému sebepohrdání a zahanbení činíval a chtěl se mu vymluviti všelikými důvody. Konečně řekl: otče, učiním všechno, co mi rozkážeš, když ty mi také slíbíš, že vykonáš, co já budu po tobě žádati. S tím byl sv. otec spokojen: neboť vždy raději poslouchal než poroučel. Na to řekl světec: jménem poslušnosti ti poroučím, abys trestaje mou pýchu, až si na zemi lehnu, třikráte mi stoupl jednou nohou na krk, druhou na tvář a ke mně pronesl tato zasloužená slova: ubohý synu Petra Bernardonova! Kam jdeš s takovou pýchou, když přece tak ubohý a bídný jsi?

Když to bratr Bernard uslyšel, váhal z počátku tak učiniti: ale pro poslušnost a aby sv. otce neurazil, udělal tak s velkou uctivostí. Nato řekl sv. František: nyní poroučej

ty, co chceš při sv. poslušnosti! Bratr Bernard řekl: při sv. poslušnosti ti poroučím se vší přísností mne kárej pro mé chyby, jakmile se sejdeme.

To bylo sv. Františku velmi za těžko: neboť měl velkou úctu k bratru Bernardovi pro jeho svatost, a od toho času chodil velmi zřídka k němu, aby neměl příležitosti kárati tak svatou duši. Přišel-li k němu, aby ho viděl, nebo o Bohu mluviti slyšel, pak odcházíval brzy od něho.

7. Surius[1]) vypravuje, že k opatovi Arseniovi přišel kdysi kněz navštívit ho v jeho nemoci. Nalezl nemocného ležeti na koberci a pod hlavou podušku. S knězem přišel také kterýsi starý mnich. Když viděl tento Arsenia tak ležícího, počal se pohoršovati z toho: neboť myslil, že je to příliš změkšila péče pro člověka, kterého považoval za velkého světce. Nevěděl však, čím Arsenius byl dříve. Mezi tím vzal kněz mnicha stranou, neboť byl to kněz velmi rozumný, a tázal se ho: řekni mi, otče, čím byls než jsi se stal mnichem? Mnich odpověděl, že byl docela chudým, neměl žádného domácího zařízení ani majetku. Nyní řekl kněz k němu: uvaž dobře, že Arsenius dříve než se stal mnichem, byl mužem vznešeným a vysoko postaveným,

---

[1]) Surius VII., 19. Juli Vita s. Arsenii Abb., n. 30.

že vychoval dva prince (Arkadia a Honoria) a že se v jeho domě všechno zlatem stkvělo. A tento muž opustil všechno, přišel do této chudoby a ponížil se. Uvaž nyní, může-li někoho napadnouti, že by muž, který dříve v takovém přepychu žil, nyní na stáří a v nemoci nemohl odpočívati na koberci a podušku míti pod hlavou? Starý mnich byl zahanben a o lepším poučen.

8. Kassian[1]) vypravuje o opatovi Machetovi, že pokaždé pro výstrahu před posuzováním vyznal svoje trojí poblouzení, nebo provinění v této věci. Za první odsuzoval mnichy, když nádory, které se jim tvořily v ústech a mnoho bolesti jim způsobovaly, dali si rozřezati, aby se bolesti zbavili. Považoval to za nedostatek umrtvení. Za druhé jsem považoval za změkšilost velkou a proti přísnému životu řeholnímu, když někteří ve své nemoci od přísnosti upouštěli a odpočívali na houni z kozích chlupů. Za třetí, když světští lidé přicházeli a ze zbožnosti mnichy prosili o posvěcený olej, a tito jim ho posvětili a dali, myslil jsem, že je to velká domýšlivost, poněvadž tím chtějí dokázati, že jsou svatí. Zároveň však také vyznal, jak ho Bůh za trest pro tyto hříšné soudy pokáral tím, že ve všech třech věcech sám pochybil, které u jiných

[1]) De coenob. institutione L. 5, c. 30.

odsuzoval. Sám dostal nádor do úst, který mu velké bolesti způsobil a na rozkaz představených musil se nechati lékařsky prohlédnouti a ošetřiti a nádor rozřezati. V této nemoci si také posloužil houní. Uprošen naléháním světských osob také jim olej posvětil a dal. Skončil napomenutím, aby se z jeho příkladu učili a těch chyb se varovali, neboť by mohli do těchže chyb upadnouti, které odsuzují, jako se jemu stalo.

Opat kláštera na hoře Sinai, Anastasius, který žil v době VI. všeobecného sněmu (630) vypravuje toto:[1]) V jeho klášteře byl mnich, který přísně nekonal společná cvičení v choru, dosti se nepostil a nebičoval a proto byl považován za nedokonalého mnicha. Přišla hodina jeho smrti a bratři nalezli ho docela veselého. Anastasius ho pokáral za tuto veselost a pravil: „Jak může mnich, který nedbale žil, v této hodině býti vesel a radovati se?“ Mnich odpověděl: „Nediv se otče, nebo Bůh mi poslal anděla, který mi sdělil, že budu blaženým, poněvadž jsem jeho přikázání zachovával: Nesuďte a nebudete odsouzeni. Odpouštějte a bude vám odpuštěno“. Nebyl jsem sice docela přesný, jednak pro vlažnost, jednak pro slabé své zdraví, plně společná cvičení: ale v ná-

[1]) Oratio de synaxi apud Migne Patr. gr. tom. 89, pag. 850.

hradu za to jsem snesl, že mne jiní zle soudili a já jim ze srdce odpustil, nesoudě jich. Omlouval jsem je naopak, čím se proti mně provinili a co proti mně říkali, a proto jsem tak vesel.

XVIII.

O jiných druzích jednoty a přátelství, které nejsou dobré.

1. Až doposud jsme mluvili o pravé duchovní jednotě a lásce. Nyní jest nám o třech druzích jednoty a lásky mluviti, které nejsou správnými, duchovními, nýbrž převrácené a záhubné. Slavně svatý Basil ve svých pravidlech pro kláštery praví:[1]) „Mnichům třeba míti mezi sebou jednotu a přátelství, ale ne zvláštní přátelství a náklonost, kterou se dva, nebo tři zvláště mezi sebou spojují: nebo i kdyby dobrým a svatým mohlo se zdáti takové přátelství, přece by nebylo ovocem jeho láska, nýbrž rozdvojení a rozštěpení jiných". Na dvou jiných místech[2]) mluví o tom více do jednotlivostí, když praví: „Nalezl-li by se někdo, který by větší ná-

[1]) Constit. monast., c. 29.

[2]) Sermo ascet., n. 5, pag. 879, et Sermo ascet., n. 2, pag. 886.

klonností zdál se milovati mnicha, kdyby i jeho bratrem byl, nebo příbuzným, nebo někoho jiného z jakéhokoliv důvodu, musil by býti takový potrestán jako rušitel společné lásky". Jako důvod proto, že v tomto případě dotčený celou společnost uráží, uvádí, když praví: „Když někdo jiného více miluje než ostatní, ukazuje tím zjevně, že ostatních nemiluje dokonale: neboť jich nemiluje tak jako tohoto, čímž uráží ostatní a zraňuje celou společnost". Již urážka jednoho jednotlivého podle výpovědi Pána jest tak těžký hřích, jako by se dotýkal zřítelnice oka Páně: a což teprve, když uráží společnost celou a to takovou!

Proto doporoučí tak důrazně svatý Basil mnichům, nemilovati jednotlivce zvláštním způsobem a nebýti důvěrným jen s jedním, aby to nikoho neobtěžovalo a nikdo se nehoršil jak apoštol praví. Společnou a všeobecnou lásku a náklonost mají ke všem míti, a v tom mají napodobovati dobrotu a lásku Boží.[1]) „Abyste byli podobni svému Otci, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i zlé a dešť dává na spravedlivé i na nespravedlivé".

2. Taková zvláštní přátelství jest podle učení tohoto světce v klášteře semenem závisti a podezření, nenávisti a nepřátelství. Je

[1]) Mat. V., 45.

kořenem, z něhož rozdvojení, tajné pikle a strany povstávají a to je morem pro klášter. Tu se sdělují osobní zkušenosti, ukvapené soudy, žaloby a něco jiného, co nemá býti. Tak vznikají zlé řeči, opovážlivé posuzování o jednom nebo druhém, často také o představeném. Tam vkládá druh na druha své chyby, a v málo dnech je každý chybami druhého obtížen. Taková přátelství jsou pak příčinou, že se pravidla už nezachovávají a děje se, co by se díti nemělo. Činí se to k vůli příteli, jak všichni vyznávají, kteří se do takových věcí zaplétají.

3. Také svatý Efrem[1]) o takových přátelstvích a důvěrnostech praví, že velice škodí duši. Proto jest se jich varovati a vždy na tom státi, že v klášteře žádného zvláštního přátelství, důvěrností a zvláštností nemá býti, které by mohly pohoršiti společnost. Naše přátelství musí býti duchovní, nesmí se zakládati na těle a krvi, ne na důvěrném styku a podobných lidských základech, nýbrž jen na našem Pánu a Bohu, aby se vztahovalo na všechny. A tak musíme ke všem stejnou lásku míti, neboť všichni jsou dítkami Božími a bratry Kristovými. Nedovolme, aby nějaký tvor zaujal naše srdce, neboť ono patří celé Bohu.

[1]) t. l. gr. et lat. Consil. de vita spirit. c. 11, pag. 259.

Poznámka: S tím je dobře slučitelno, aby se někdo v klášteře spojil v lásce s horlivějšími a svědomitějšími bratry, aby od nich byl povzbuzován v duchovních pokrocích a v lásce k Bohu. Takové svaté přátelství bylo na př. mezi našim laikem bratrem Alfonsem Rodriguezem a scholastikem Petrem Klaverem, který právě jím byl povzbuzen k apoštolátu Černochů. Také Ježíš měl svého miláčka apoštola! Není zákona: máš všechny lidi stejně milovati! Bůh také miluje více lepší a věrnější dítky. Nad takovou láskou nemůže se nikdo právem pohoršovati.

4. V dějinách františkánského řádu[1]) vypravuje se o svatém muži, bratru Jana z Lukky, že se velice varoval a unikal styku a důvěrnému obcování s jinými. Kterýsi bratr, který ho velmi miloval a z obcování s ním myslel, že bude míti velký užitek, stěžoval si jednou do toho, že je tak odpudivý a strohý ve svém obcování s těmi, kteří jemu jsou tolik oddanní. Sluha Boží odpověděl: pro vaše spasení činím tak: neboť čím více jsem spojen s Bohem, tím více prospívám těm, kteří mne mají rádi. Nyní mne odtahují vaše jemná přátelství mnohdy od Boha: proto i vám i mně jsou na škodu.

---

[1]) Histor. Minor. p. 3, L. 5, c. 49.

XIX.

O dvou druzích takového přátelství a spojení, které nejsou dobré.

1. Jest ještě druhý druh zvláštního přátelství, který od prvního se velice liší. Má docela jiný cíl, než dříve uvedené, avšak nejsou méně škodlivé společnému dobru a bratrské svornosti a lásce, ba ještě jsou škodlivější. Tu si přeje někdo se vyznamenati a něčím býti, býti ctěn a vážen, a spojuje se a sjednocuje se s jinými, o kterých myslí, že mu mohou k tomu dopomoci. Kassián praví:[1]) Jako těžká tělesná nemoc pozvolna se ukazuje, právě tak to jde s duchovními nemocemi a s velkými pohromami duše.

2. Chceme nyní ukázati, jak tato nemoc v duši vzniká a zároveň popíšeme obyčejnou cestu, po které řeholník, který se studiu oddává, vždy horším se stává a konečně

[1]) Collat. 6, c. 17.

zahyne. Novic vystoupí z noviciátu posilněn milostí. Pána oceňuje velice a miluje duchovní věci, jak tomu opravdu má býti. Vstoupí do některého kollegia a tam zvyšuje horlivost ve studiu, zároveň začne ochabovati v duchovních cvičeních tím, že je buď vynechává, nebo jen ze zvyku a jen na oko vykonává a tak se zbavuje odpovídajícího užitku z nich. Jde však ještě dále. Poněvadž duchovní cvičení nekoná tak, jak je konati má, nedostává se mu duchovní zbraně a na druhé straně nadýmá ho věda plníc ho ješitností a tak pomalu dochází tam, že velice se cení a uctivá, nazývá se genius a talent a tak ztrácí úctu ke ctnosti, obzvláště pokora mizí.

To jest brána, odkud obyčejně všechen nepořádek a všechna záhuba studujících pochází, proto třeba se snažiti se vší pečlivostí to překaziti. Pozvolna ztrácejí úctu a ocenění ctnosti, pokory, umrtvování a všeho, co směřuje k jejich duchovnímu pokroku. Vzrůstá v nich oceňování a vážnost k vědě a učenosti, poněvadž myslí, že jí se nejvíce uplatní a vyniknou, že budou ctěni a váženi a tak obracejí oči jen k tomu a přeji si, aby mohli ukázati vynikající dary a talenty. Pak jde jejich touha za tím, aby se mohli vyznamenati ve vědeckých disertacích a disputacích.

Pak se uchopí všeho a hledají každou

příležitost vyniknouti a býti viděni, při tom se snaží jiné odstaviti a zastíniti, aby nad ně nevynikli. Jdou pak ještě dále a hledí si získati přízeň učitelů, nebo konsultorů a všech těch, o nichž věří, že by jim mohli pomoci u představených a je doporučiti. Se všemi těmi navazují přátelství, a to všechno jen proto, aby vynikli a se uplatnili a za něco považováni a ctěni byli a pro své cíle podporovatele měli.

3. Je to škodlivým a zkázonosným zjevem, který se může v klášteře objeviti a je právě proti svornosti. Nebo které větší zlo může se v klášteře usídliti, než ctižádost a touha po povýšení? Jaký mor ještě záhubnější může se vplížiti do kláštera, než když vyústí v heslo: každý se musí o sebe starati a jiných použíti k tomu, nebo jinak zůstane zapomenut ve svém koutku a žádný ho za něco nepovažuje. Na takové cestě člověk dojde ke štěstí! Bůh nás chraň před takovou řečí, ještě více před takovými lidmi, kteří by tento jed v srdce ještě nevinná mohli vštípiti, která takových myšlenek neměla, aby jim otevřeli cestu k záhubě! Vpravdě docela jiného druhu jest to, k čemu se přiznává Tovaryšstvo Ježíšovo. Sv. Ignác praví:[1]) „Všichni členové Tovaryšstva mají se oddati

[1]) Inst. S. J. II., pag. 142, n. 2 et III., pag. 5, Reg. 16, Summar.

pravým ctnostem a dokonalým a duchovním věcem. Tyto mají více platiti, než učenost a jiné přirozené a lidské dary". To je to, co cení Tovaryšstvo a čeho si váží. Proto tě nemá ten starý had svojí lstí a jedem svésti vnadidlem:[1]) „Budete jako bohové" a nepřemluví tě předpisy představených zanedbávati a zapovězené ovoce požívati.

Nenech si namluviti, že na té cestě dosáhneš vážnosti, cti a slávy! Není to pravda. Jen opovržení budeš žnouti. Půjdeš-li však cestou ctnosti, porosteš-li stále více na duchu a v tom, co k pravému pokroku náleží, pak budeš vpravdě velikým, a Pán tě vyzdvihne na všech stranách. Propůjčí ti ctnosti, po nichž jsi toužil, a s nimi také čest a vážnost. Budeš ctěn a vážen před Bohem i lidmi.

4. Na důkaz toho chceme uvésti událost ze III. knihy královské:[2]) Jak Písmo svaté vypravuje, slíbil Bůh Šalomounovi, že mu všechno dá, oč ho zaprosí: Šalomoun prosil za moudrost a Písmo o tom praví: „Žes prosil za věc tu a nežádals o dlouhý věk, ani o bohatství, ani o životy nepřátel, ale žes prosil o moudrost, abys rozhodoval dle práva: hle, činím ti dle slov tvých a dávám ti srdce moudré a rozumné, tak že žádného před tebou rovného tobě nebylo aniž po

[1]) Genese III., 5,
[2]) III. Král. III., 11 – 15.

tobě bude. Ale i to, zač jsi neprosil, dávám ti, totiž bohatství a slávu, že žádného nebylo tobě rovného mezi králi po všecky předešlé dny".

Takovým se ukáže Bůh i k nám. Jsi-li rozhodnut zvoliti si a na zřeteli míti pravou moudrost, která spočívá v pravé a důkladné ctnosti, tak ti ctnosti dá, po kterých toužíš a které na zřeteli máš: neboť to se Bohu nejvíce líbí. Dá ti však zároveň čest a slávu, třebas jsi po tom netoužil. To i ono dá tobě Bůh.

Také ze zkušenosti víme, že právě takoví, kteří tak smýšlejí, u Boha i u lidí jsou v úctě a ve vážnosti. Je to slovo Boží:[1]) „Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen".

Čím více se ponížíš a svou touhu na ctnost upneš, tím více budeš povýšen a ctěn. Čím více budeš prchati před vážností a poctou, tím více za tebou poběží jako stín běží s utíkajícím. — Naproti tomu ctižádostlivce, kteří po způsobu basiliškově se nadýmají, aby se velikými zdáli býti, míjí čest podle toho, jak se po ní shánějí. Čím se chtějí povýšiti, tím klesají: co jim má zjednati povýšení a úctu, přináší jim hanbu. Poznenáhlu dojdou pověsti pyšných, nespokojených lidí

[1]) Luk. XIV., 11.

a rušitelů pokoje v řádě. Konečně třeba je jako škodlivé a hnijící údy společnosti odstraniti, aby jiných nenakazili.

5. Abychom se vrátili k našemu předmětu, pravím, že v řádě musíme býti prosti vší ctižádosti a sebe vyvyšování, a právě tak musíme oněch přátelství se varovati, která k tomu směřují. Na žádného člověka nesmíme se věšeti, aby se řeklo: „Já jsem Pavlův, já jsem Apollův, já jsem Petrův".[1]) Nedržím ani s tímto, ani s oním, nýbrž s představeným: s ním chci býti sjednocen, ale s nikým jiným. V našem Tovaryšstvu nepotřebujeme žádných příznivců a ochránců: nemusíme se oddávati poklonám a lichocení: nejsme žádnými uchazeči o místa, ale jsme tu k tomu, abychom si zabezpečili svou spásu, proto jsme do řádu vstoupili.

Jsi-li dobrý řeholník, zabývej se s celou vážností s cílem, pro který vstoupils do řádu, a k tomu nepotřebuješ nikoho leč Boha samého: jen tak můžeš v klášteře zachovati pokoj a klid. Jiní k tomu nepřijdou. Zkušenosti jejich dokazují to, jejich vyzvání to projevuje. Řeholník musí si to na škodu započítati, považován-li jest za člověka, který příznivce vyhledává, jejich přízně se dožebrává a jiným lichotí aby mu přáli a pomoc

---

[1]) I. ke Korint. I., 12.

mu poskytli: to dokazuje velkou nedokonalost a neobyčejnou slabost. Dům, který potřebuje opory, nestojí pevně a je blízko zhroutiti se. Strom, který potřebuje kolu, jest ještě slabý a útlý a nemá hlubokých kořenů. Vyhledáváš-li opory a mocné příznivce, jsi opravdu ještě mladíček a málo jsi se zakořenil ve ctnostech a v řádě.

6. Náš generál Klaudius Aquaviva upozorňuje zvláště ty, kteří se oddávají studiu. Praví, že nesmí býti dovoleno, aby se přikloňovali ke starším a si je volili za své ochránce: také starším bratřím zakazuje, aby se varovali tuto přízeň projevovati, a ještě více, aby se varovali takové touhy, aby jiní se k nim přidávali a pomocí jejich se uplatňovali, také se nemají nabízeti k podpoře, jestliže takové potřebují. Ještě mnohem méně si má někdo za čest a doporučení pokládati, když se mnozí na něho obracejí, nebo bolestně pociťovati, když se tak neděje, jako by to bylo znamením povrhování a malého oceňování, nebo ono docela vykládati jako přehnanou vážnost, neb netoužení po pomoci. Tak se zachová jako řádný řeholník, neboť to jest pravý řeholní život, onen nikoliv, naopak jest to světský život a pozemské snažení. Stěžuje-li si někdo do tebe v této věci, pak taková žaloba není ničím jiným,

než že jsi ve ctnosti pevným a pravý řeholník, docela vzdálen světského žití, všeho, co se životu řeholnímu protiví. Bůh dej, aby nebyla ani jedna žaloba slyšena na naše lidi!

XX.

O třetím druhu jednoty a spolčování, které pro řeholní život velmi jest nebezpečno.

1. Ještě horší a záhubnější pro bratrskou svornost a lásku, než ty dřívější, jest třetí druh spolčování a zvláštního přátelství, když totiž jednotlivci se spojují a slučují, aby stanovy řádu a z toho plynoucí zařízení změnili. Sv. Bernard[1]) vysvětluje takové počínání tím, co praví Velepíseň:[2]) „Synové matky mé proti mně brojící". Zde naříká nevěsta jménem církve na to, co od svých synů musí trpěti. Nesmíme mysliti, praví světec, jako by ona zapomenula na to, co vytrpěla od pohanů, židů, tyranů: ne, zde naříká docela zvláště pro to, co jí nejvíce

---

[1]) Serm. 29 in Cant.
[2]) Velepíseň I., 5.

do srdce zasahá a čeho se máme dle jejího názoru velmi pečlivě chrániti, to jest záhuby, která zevnitř, z domu vlastního pochází, a boje, který způsobují skrytí a vnitřní nepřátelé: neboť takový nepřítel jest mnohem větší a záhubnější, než vnější nepřátelé.

2. To můžeme na řád obrátiti, do kterého jsme vstoupili, a který jest vynikajícím údem církve a touže cestu s ní se bere. Synové mé matky proti mně brojí. Moje vlastní děti, které jsem vychovala, které jsem vystudovati dala, které jsem s velkou námahou a pečlivostí do vědy zasvětila, bojují proti mně. A právě ty zbraně, které jsem jim dala do boje proti světu a na získání duší pro Boha, obracejí proti mně. S těmi bojují proti vlastní své matce. Je možno snésti takový bol? I když je bolestný tento boj, nesmíme se přece diviti tomuto způsobu boje. Již sv. František musil ve své době prožíti takový boj ve svém řádě. Ba sama církev katolická již za časů apoštolů svatých takové pronásledování musila prožíti od svých vlastních dětí, které proti ní povstaly s bludným učením a modlářstvím, které si sami vymyslili.

Údy jdou za svojí hlavou, Kristem, který po téže cestě námah a pronásledování šel. Tím budou vyvolení vždy více očištěni, jako zlato v ohni. Proto praví apoštol: „Neboť i

odštěpenství musí býti mezi vámi, aby se stali zjevni mezi vámi ti, kteří jsou osvědčeni".[1])

A Kristus Pán, náš Spasitel, praví:[2]) „Běda světu pro pohoršení! Neboť je nutno, aby přicházela pohoršení, ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází".

Pohoršení musí býti v církvi i v klášteřích. Pokud jsme lidmi jest to něco neuvarovatelného. Ale běda tomu, který je příčinou takového pohoršení. Lépe by mu bylo, kdyby se nebyl narodil.

3. Slavně svatý Basil[3]) mluví velmi přísně a vážně proti takovým spolkům. „Jestliže někteří se od ostatních oddělují a ve společnosti zvláštní společnost tvoří, je to hříšné přátelstvo: je to vzpoura a odtržení a důkaz špatnosti těch, kteří se tak spojují". Velkou škodu působí řádu ti, kteří chtějí změniti, nebo padělati původní pravidla a zařízení, ať je to pod jakoukoliv záminkou, i kdyby se zdála směřovati k lepšímu. Svatý Basil chce, aby takoví byli nejprve mezi čtyřma očima napomenuti a pokáráni, pak teprve před jinými, jak to evangelium předpisuje. Když to nepomůže, tak:[4]) „Budiž tobě, jako pohan a celník".

---

[1]) I. ke Korint. XI., 19.
[2]) Mat. XVIII., 7.
[3]) Constit. monast., c. 29.
[4]) Mat. XVIII., 17.

To znamená, že takový má býti jako vyloučený a oddělený od ostatních jako nemocný, který churaví nakažlivou nemocí morovou, aby jiných nenakazil. Takové chování předpisuje sv. Ignác v Konstitucích[1]) vůči takovým lidem souhlase v tom se sv. apoštolem: „O by se i odřezali ti, kteří vás pobuřují".[2])

Hnijící úd musí býti odňat, aby hnilobou nenakazil jiných.

Z toho můžeme poznati, jak něco takového jest pro řád hříšným a záhubným. Již při pouhém pohledu zjevuje se jed tohoto býlí: proto nepotřebujeme to černěji líčiti. Poněvadž věc jest tak důležitá, musíme ještě více o tom mluviti a jiný doklad uvésti, který by sám dostačil naplniti nás hnusem a ošklivostí před takovým zlem a utvrdil nás v našem předsevzetí.

4. Řády nejsou vynálezem člověka, nýbrž dílo Boží: proto nesmí se na to, co je zařízeno k jejich udržení a zachování, považovati za lidský vynález, nebo za vysněný plán nějakého jednotlivce, nýbrž třeba se na řád dívati jako na plán Boží a jeho zařízení. Jako Pán povolal sv. Františka založiti svůj řád a sv. Dominika určil založiti dominikánský řád, právě tak sv. Ignáce vyvolil založiti

[1]) Inst. S. J. II., pag. 39, D.
[2]) Gal. V., 12.

Tovaryšstvo. Tak je tomu při všech řádech. Dal jim a zjevil také prostředky a cesty a zvláštní způsoby zkušeností, jak právě pro dobro a pokrok řádu jejich za dobré uznal, a co by sami ze sebe nebyli našli: neboť:[1]) „Boží díla jsou dokonalá".

Kdyby tomu bylo jinak, pak by zůstala díla Boží nedokonalá a neúplná.

Že sv. Ignác Pána Boha za vlastního původce a počátek našeho řádu vždy považoval, je zjevno nejen z jeho vlastních slov s názorem P. Laineza úplně souhlasících, nýbrž také z více svědectví řádových bratří, kteří pod přísahou vypovídali, jak od nejstarších členů řádu slyšeli, že světec měl zjevení o založení řádu o základních směrnicích řehole již hned na počátku svého obrácení, a když v Manrese spisoval rozjímání o říši Kristově, dříve než-li myslil založiti řád, měl již základní linie budoucího řádu v mysli. To možno také poznati ze způsobu, podle dochované zprávy, jak pojímal a napsal konstituce. Kolik modlitby a kolik slz platil za každé slovo, které napsané nám předal!

Čteme, že nežli rozhodl otázku, zda kostely našich profesních domů mohou míti příjmy na opravy budov, 40 dní po sobě

[1]) Deuteronom. XXXII., 4.

sloužil mši sv. na ten úmysl a modlil se s neobyčejnou horlivostí. A to se netýkalo podstaty našeho řádu. Z toho možno souditi, jak často naši konstituci Bohu přednášel a s ním se radil: zároveň však také, kolik osvícení Pán svému služebníkovi dal, aby to volil a upevnil, co majestát Boží nejraději by měl.

5. Aby se nezdálo, že mluvíme jen tak a chceme naši věc chváliti, máme ještě pádnější důkaz, ačkoliv uvedený doklad dostatečný důkaz pro naše tvrzení podává, a dobře činíme, když ho uvedeme. Neboť mnoho na tom záleží, abychom na pevné půdě stáli.

V dějinách františkánského řádu vypravuje se o svatém Františku, že se odebral se dvěma společníky na horu Cainerio blízko Rieti, aby tam svá pravidla složil a napsal, aby je sv. Otci mohl předložiti a za jejich potvrzení bullou mohl žádati. Tehdy nebyl ještě jeho řád bullou potvrzen, nýbrž toliko ústně od papeže Innocence III. Na oné hoře postil se 40 dní o chlebě a vodě a trval dnem i nocí na modlitbách a skládal pravidla, jak mu to Pán dal a zjevil. Tak se vypráví, a tak tomu ve skutečnosti bylo, jak brzy uslyšíme. Napsaná pravidla na hoře vzal s sebou dolu a dal je bratru Eliáši uchovati: neboť to byl jeho generální vikář a světa znalý a učený muž. Když tento viděl, že

pravidla zbudována jsou na pohrdání sebou, na pokoře a chudobě, což se mu zdálo býti přehnáno a méně účelno, způsobil, že se ztratily, aby ne tyto, nýbrž jiné, které by se mu lépe zamlouvaly, byly potvrzeny. Svatý František chtěl se dle vůle Boží říditi a nikoliv dle mínění lidí, kterých nedbal. Šel opět na horu a postil se opět 40 dní a nocí, aby poznal vůli Boží a jiná pravidla složil. Bratr Eliáš se to dověděl a chtěje to překaziti, svolal bratry vedoucí a učené a sdělil jim, jak tvrdá pravidla chtěl sv. František zavésti, která zachovávati nebylo možno.

Žádali tedy po něm, aby jako generální vikář šel za Františkem a aby mu jménem všech řekl, že takových pravidel nepřijmou. Bratr Eliáš neváhal s takovým prohlášením k němu jíti, jen žádal, aby ho doprovodili. Všichni tedy vydali se na horu, kde se svatý Otec v jedné celle modlil. Když k celli přišli, vyvolal Eliáš Františka. Světec ho poznal, vystoupil ihned z celly, a když množství bratří viděl kolem sebe, tázal se, co by bratří chtěli. Bratr Eliáš odpověděl: „Jsou to představení řádu. Slyšeli, že sepisuješ nová pravidla, a z obavy, že budou příliš přísná, ohražují se proti nim. Můžeš je sobě dáti, nikoliv jiným!“

Když světec tato slova slyšel, vrhl se na kolena, pozdvihl očí k nebi a pravil: Pane,

neřekl jsem ti, že mi nebudou věřiti? Náhle zazněl hlas z nebe, který pravil: „Františku, nic v pravidlech není od tebe, všechno, co tam stojí jest ode mně. Chci, aby pravidla byla zachovávána do slova, do slova, do slova, bez výkladu, bez výkladu, bez výkladu měnícího. Vím, kolik lidská slabost zmůže, a jak rád jí pomohu. Kdo je nechce zachovávati, ať vystoupí z řádu a přenechá ostatním je zachovávati". Nyní obrátil se František k představeným a pravil: „Slyšeli jste, slyšeli jste, slyšeli jste? Chcete, abych ještě jednou nechal vás to slyšeti?" Bratr Eliáš a představení byli hrůzou a zahanbením bez sebe, poznali svou chybu, a odešli beze slova. Svatý Otec řádu sestavil pravidla opět právě tak, jak mu je poprve Pán zjevil, ani přísněji, ani snadněji.

Když pravidlá sepsal, odnesl je papeži Honoriovi III. do Říma. Papež přečetl je a mluvil o přísnosti a chudobě, která se mu zdá býti neobyčejnou a těžkou, aby byla zachovávána. František na to odpověděl: Svatý Otče, ani jediné slovo jsem do těchto pravidel nevzal dle mého mínění a soudu: náš Pán Ježíš Kristus je složil a vyhotovil. On sám ví, co pro spásu duší, pro blaho bratří a pro zachování tohoto jeho řádu nutným a žádoucím jest: jemu jest celá budoucnost církve a toho řádu zjevna a přítomna. A proto

nemohu a nesmím ničeho na nich měniti. Božským vnuknutím pohnut vydal papež apoštolskou bullu potvrzující pravidla, která začíná slovy: „Ad perpetuam rei memoriam". Takovým způsobem dává Bůh zakladatelům řádů pravidla a uspořádání jejich řádů: a na takový způsob je také náš sv. otec Ignác od Boha dostal.

6. Na doklad toho máme ještě jednu věrohodnější zprávu, než předcházející, totiž apoštolskou bullu s pečetí a podpisem, která to potvrzuje. Papež Řehoř XIII., blahé paměti, vypočítává v bulle, nebo v konstituci, která začíná slovy „Ascendente Domino",[1]) a v dřívější, která začíná slovy „Quanto fructuosius",[2]) nejprve založení našeho řádu, pak docela zvláště ona pravidla, která se zdají míti v sobě těžkosti, a o kterých slyšel, že v řádu i mimo řád narazila a vysvětluje pak do slova, jak následuje: „Proto věřil Ignác Bohem jsa nadšen, že musí býti Tovaryšstvo tak rozčleněno a podle stupňů rozděleno". Jak je možno ještě jasněji mluviti?

Toto předeslavše chceme se vrátiti ke svému předmětu a vyúčtovati s těmi, kteří by chtěli zvláštní spolky utvořiti, aby zařízení řádu a

---

[1]) Inst. S. J. I., Litt. Apost. Gregorii XIII., — Ascendente Domino — 25. Mai 1584, pag. 90.

[2]) Ibid. Litt. Apost. Greg. XIII., — Quanto fructuosius — 1. Febr. 1583, pag. 86.

co zakladatelem upevněno bylo, změnili. Nemyslíš, že je to velká pýcha, když někdo tolik o sobě myslí, o svém úsudku a zdání, že se odváží říci: cesta, kterou nám sv. otec Ignác v konstitucích předkládá, není dobrá: bude lépe, když nastoupíme jinou cestu, kterou já za dobrou považuji? Je možná ještě větší smělost a větší šílenost?

7. Chceme velikost tohoto bláznovství ukázati na přirovnání: neboť podobné podobným se nejlépe osvětlí. K největším zlům a hříchům, které v církvi Boží jsou, patří zjevně bludařství. Nemluvím zde o tom, může-li býti ještě větší hřích: vyslovená nenávist Boha je jistě ještě větší hřích. Než takové hříchy jsou na zemi řídké: jsou domovem v pekle. Mezi hříchy, kterých se lidé obyčejně dopouštějí, jest bludařství za nejtěžší označeno; jím se od církve odtrhujeme. A to vším právem: neboť ničí základ křesťanského náboženství, víry. A není to, nepřihlížeje k jiným základům, největší pýcha, když někdo sobě tolik důvěřuje a na svém mínění tak lpí, že skutečně věří a tvrdí, že jeho mínění a jeho blud obsahuje více pravdy než onen, který katolická církev jako větu víry předkládá a co dokázala na tolika sněmích církevních, na nichž byli mužové vynikající učeností a svatostí, jakých svět může jen dáti, co dále jest potvrzeno krví tolika tisíců mučedníků, kteří pro tuto víru

zemřeli a nespočetnými zázraky, které se staly na potvrzení toho? Nebo když někdo řekne: věřím raději tomu, co se mi dnešní noci bude zdáti, nebo mi Martin Luther, zlý, převrácený člověk, odpadlík, cizoložník, svatokrádce řekne? Je větší pýcha, větší hloupost, než tato? Je možno nalézti větší zaslepenosti a šílenosti?

8. Tak si vedou a jednají ti, o kterých právě mluvíme. Dávají přednost svému úsudku a svému mínění před tím, kterého náš Pán a Bůh za hlavu a zakladatele řádu vyvolil, a myslí, že jimi vysněná cesta jest lepší než ona, kterou náš Pán a Bůh Božským vnuknutím a zjevením ukázal tomu, kterého si vyvolil za svůj nástroj při založení Tovaryšstva. To je vyvýšení a nadýmání, které jen od ďábla přichází. Jak to? Nebyl by Bůh sv. Ignaci, kterého si za hlavu a zakladatele vyvolil, onu cestu zjevil, která k dobru řád vede, a tobě by ji zjevil?

Nestačí toto již tě přesvědčiti, že jsi v ďábelském bludu a ve zlém omylu, že rád by tě ďábel užil za prostředek a nástroj, aby Tovaryšstvo, které je mu protivné, přemohl a jednotu a pokoj řádu zničil, jak užíval toho nebo onoho bludaře, aby pokoj církve zničil? Ach, klameš se. Tímto klamným a vylhaným předpokladem zaslepuje tě ďábel,

otec lži: neboť to by nebylo žádné zlepšení, nýbrž zhoršení a zničení Tovaryšstva Ježíšova.

Dobře si pamatuj, že to není žádné upřílišnění, nýbrž plná a svatá pravda: neboť řád je možno jen ten zlepšiti, když od své původní představy odešel. Jest třeba se starati, aby se vrátil ke svým starým základním pravidlům, a aby pravidel a řádu, který od zakladatele byl zachováván, opět přísně bylo dbáno. To je dobré a svaté dílo, a mnohé řády to již na sobě provedly v tom úmyslu, aby zachovaly původní přísnost ustanovení a pravidel. Ale ústavu a cestu změniti, kterou náš zakladatel po Božském vnuknutí nám zanechal, a chtíti jinou rozdílnou cestou se dáti, to neznamená řád zlepšiti, nýbrž zahubiti a zničiti a jiný úplně rozdílný řád dle vlastních myšlenek a chuti založiti, oč se bratr Eliáš v řádě sv. Františka pokoušel. Takový duch není od Boha, nýbrž od ďábla.

9. Při projednávání otázky na sv. koncilu v Tridentě, kde mnohé dobré a spasitelné návrhy pojaty byly, jak řády zlepšiti, obrátil se náš otec generál Jakob Lainez na otce koncilu:[1]) „Nejdůstojnější otcové, tyto zlepšovací návrhy nebudou se týkati našeho Tovaryšstva: neboť jest to nový řád, odlišný ode

[1]) Cf. Sacchini, Hist. Soc. J. p. 2, L. 7, n. 4 (Antverpiae) et Pallavicini, Hist. Conc. Trid., L. 24, c. 6, n. 3 (Coloniae Agrippinae 1719).

všech jiných řádů, a má jako takový vlastní apoštolskou Stolicí schválené stanovy. Boží milostí jsme od svého původního ustanovení a pravidel neustoupili. Kdyby se měla ona zlepšení také Tovaryšstva týkati, nebylo by to zlepšení, nýbrž jeho zničení: Toto odůvodnění se líbilo svatému shromáždění a samo potom prohlásilo, jak ve 25. sezení čteme:[1]) „Tím nemínila sv. církevní rada něco měniti na řádu kněží Tovaryšstva Ježíšova, nebo překážeti, aby ono podle svých zbožných svatou Stolicí schválených stanov Pánu a jeho církvi sloužiti mohlo". Ani sněm tridentský nechce a netroufá si něco měniti na zařízení a ustanovení, která Pán sám naším otcem Ignácem Tovaryšstvu dal a apoštolská Stolice schválila: chtěl je jen znova potvrditi. A ty bys chtěl Bůh ví z jakých lidských ohledů a důvodů, které ti právě napadnou, je měniti a přetvářeti?

10. Docela jinou pozornost a úctu k našemu řádu a jeho zakladateli měl onen kardinál, o němž se v životě sv. Ignáce vypravuje[2]) něco, co se sem hodí. Byl to kardinál od Sv. Kříže, Marcellus Cervino, pozdější papež Marcell II. Tento měl dříve než se stal papežem prudký spor s otcem dr. Olave, vynikajícím theologem našeho řádu, o jednom

[1]) Sess. 25, de reform. Regular. c. 16.
[2]) Bartoli Michel, Vie de saint Ignace L. 4, cap. 2.

ustanovení statut,[1]) pro které žádný člen nesměl přijati nějaké vyznamenání mimo Tovaryšstvo, když mocí poslušnosti k tomu nebyl zavázán pod hříchem. To však nemůže ani sám generál, nýbrž toliko na návrh a rozkaz papežův. A k vůli tomu skládají profesové zvláštní slib. Kardinál myslil, že Tovaryšstvo více by mohlo církvi prospěti, kdyby ji mohl zásobiti dobrými biskupy, než jen dobrými kazateli a zpovědníky: zisk by byl tím větší, čím vyšší je činnost biskupská nad činnost obyčejného kněze. Pro tento svůj návrh uváděl mnoho důvodů, na které Pater Olave odpověděl s poukazem, že Tovaryšstvo Ježíšovo nemůže žádné větší služby církvi prokázati, než když zůstane ve své čistotě a poníženosti: neboť jen v tomto případě bude církvi moci sloužiti po delší čas a s větší jistotou. Když kardinál toho nedbal a zůstal při svém mínění, poněvadž měl své důvody za lepší, vysvětlil mu dr. Olave: když důvody nestačí vaši eminenci přesvědčiti a změniti mínění, pak dostačiž nám názor našeho svatého otce Ignáce. On tomu tak chtěl, a proto máme za lepší jeho ustanovení. Na to pravil kardinál: nyní jsem překonán a praví, máte pravdu. Neboť i při předpokladu, že moje důvody,

[1]) Inst. S. J. II., pag. 143, n. 6.

pokud se mi zdá, byly vážnější, tož přece v tomto případě autorita otce Ignáce platí mnohem více, než doklady celého světa.

To praví rozum sám: náš Pán a Bůh ho vyvolil v jeho církvi řád založiti a ke spáse duší po celém světě rozšířiti: ho takovým duchem a moudrostí vésti a říditi, jak od počátku se dělo a ještě nyní se děje. Musíme tomu věřiti a není také nic jiného možným, než že Bůh sám jemu zjevil způsob, jak jemu tento řád bude sloužiti a jak se má udržeti.

Oč máme nyní více důkazů my členové řádu, jako synové poslušnosti, podrobovati se a rozum pokořiti, vidíme-li, že někde něco k pravidlu a ustanovení Tovaryšstva patří a od toho jest zařízeno, koho Pán sám za hlavu a zakladatele vyhledal! Obzvláště, víme-li, že všechno tolika papeži a sněmem tridentským slavnostně schváleno bylo a potvrzeno: a když pomyslíme, jak nám Pán posud milosti udílí a jak již od mnoho let Tovaryšstva používá a pomocí jeho mnoho dobra způsobil. Kdo se chce vynášeti a na to mysliti, aby změnil jeho zákony a způsob života? „Neposunuj mezníků odvěkých, jež tvoji otcové položili“.[1])

1. Takovou opovážlivost a smělost krotí

[1]) Přísloví XXII., 28.

v bulle — Ascendente Domino — papež Řehoř XIII. On znovu zařízení a způsob života Tovaryšstva, obzvláště také to, co mnohé pohoršovati by mohlo, schválil a potvrdil. Pak naporučil silou poslušnosti svaté pod trestem klatby bezprostředně následující a pod neschopností k jakémukoliv úřadu, nebo beneficiu, které propadá samým činem bez každého ohlášení, každý, kteréhokoliv stavu a důstojnosti by byl, kdo se odváží jakýmkoliv způsobem bojovati proti ustanovení a pravidlům Tovaryšstva, nebo je zlehčovati buď přímo, nebo nepřímo pod nějakou záminkou objasniti, nebo vyšetřiti pravdu. Vznikne-li o nějaký bod pochybnost, má býti dotázána apoštolská Stolice, nebo generál řádu, nebo od něho k tomu zvláště splnomocněnci. Jinak nesmí nikdo do věci zasáhnouti.

Totéž vyslovil ještě obšírněji papež Řehoř XIV. slovy pádnými v jedné konstituci[1]) k tomu účelu vydané, která začíná slovy: Ecclesiae catholicae. — Uvažujíce, jak praví, že by velká škoda vzešla kázni klášterní a duchovní dokonalosti a že by musel nastati velký zmatek a poškození celého života řeholního, kdyby to, co od zakladatelů svatě bylo ustanoveno a od řádu na jeho generálních shromážděních přijato a stvrzeno bylo

[1]) Inst. S. J. I. Constit. Gregorii XIV., – Ecclesiae catholicae – 28. Junii 1591 pag. 118.

a k tomu ještě apoštolskou Stolicí schváleno a potvrzeno bylo, nejenom změněno, nýbrž pod jakýmikoliv záminkami seslabeno a napadeno smělo býti: naporoučíme pro sv. poslušnost všem duchovním i laikům jakéhokoliv stavu a důstojnosti a všem řeholníkům, kdyby i z toho Tovaryšstva byli, pod trestem bezprostředně následující klatby a neschopnosti k jakémukoliv úřadu a hodnosti pod zbavením aktivního i passivního práva volebního, kterýmžto trestům bez jakéhokoliv soudu dalšího propadají a jejichž odpuštění samé Stolici apoštolské jest vyhraženo, aby se nikdo neodvažoval, něco v zařízení, nebo ve stanovách, nebo dekretech Tovaryšstva napadati, nebo zavrhovati, ani přímo, ani nepřímo, ani pod záminkou většího dobra, nebo horlivosti, nebo z jakéhokoliv důvodu. Tím obnovujeme konstituci našeho předchůdce Řehoře XIII. a všechny v ní obsažené tresty". Pak ještě přidává něco obzvláště podstatného, totiž že nesmí nikdo ani ústní, ani písemný návrh na přidání, vynechání, nebo změnění stanov, na nikoho jiného poslati, leč na samého papeže, nuntiem, nebo apoštolským delegátem, nebo na generální shromáždění Tovaryšstva.

12. Papež Pavel V. zmiňuje v bulle vydané v roce 1606, k potvrzení ustanovení a privilegií Tovaryšstva o obou těchto kon-

stitucích od Řehoře XIII. i Řehoře XIV. a potvrzuje a schvaluje je znova. Od té doby podobná potvrzení, celého ustanovení řádu, nebo jednotlivých částí jeho pokud o nich bylo jednáno, vyšla od Klementa XIII., Pia VII., Lva XIII. Z toho jasně vysvítá, jak pevně jest tato věc ujednána, že nikdo nemůže proti nim ničeho podniknouti a nepropadnouti ihned velkým trestům i vyloučení z církve, ať náleží k Tovaryšstvu nebo ne, ať je to řeholník, nebo světský kněz, nebo i laik. Zakončme s apoštolským zakončením, kterým zakončuje list druhý apoštol Pavel ke Korintským:[1]) „Konečně, bratří, radujte se, zdokonalujte se, povzbuzujte se, smýšlejte jednomyslně, žijte v pokoji, a Bůh pokoje a lásky bude s vámi".

Radujme se, otcové a bratři! Radujme se, že nás Bůh do takového řádu zavolal, který se k takové dokonalosti přiznává! Snažme se vždy po takové dokonalosti a pečujme mezi sebou zachovati pokoj a svornost! Povzbuzujme se a pobádejme druh druha k tomu! Pak bude vždy s námi Pán, původce a pramen pokoje a lásky.

[1]) II. ke Korint. XIII., 11.

KNIHA PÁTÁ.

O MODLITBĚ.

I.

O ceně a výbornosti modlitby.

1. Slavný apoštol a evangelista Jan vysvětluje v 5. a 8. hlavě Zjevení výbornost a cenu modlitby, když praví:[1]) „A jiný anděl přišel a postavil se k oltáři s kaditelnicí zlatou: a bylo mu dáno mnoho věcí vonných, aby je dal k modlitbám všech věřících na oltář zlatý, který jest před trůnem Božím. I vystoupil dým věcí vonných k modlitbám věřících z ruky andělovy před Bohem. A tu anděl vzal kaditelnici a naplniv ji ohněm s oltáře svrhl (jej) na zem: i nastalo hřímání a hromobití a blýskání a zemětřesení velké".

A v kapitole 5. jedná se o 24 starcích, kteří padli na kolena před Beránkem:[2]) „A když vzal tu knihu, čtyři živočichové a dvacetčtyři starci padli před Beránkem, majíce každý

[1]) Zjevení VIII., 3–5.
[2]) Zjevení V., 8.

citeru a mísky zlaté, plné věcí vonných (jsou to modlitby svatých)".

Z toho vidíš, praví sv. Zlatoúst,[1]) jak vznešená a cenná jest modlitba, když Písmo sv. ji přirovnává vonným věcem, thymiamu, což jest směs kadidla a jiných vonných věcí. Jako kadidlo dobře smíšené a připravené svojí vůní člověka občerstvuje, právě tak jest Bohu milou a vzácnou modlitba náležitě konaná: ona těší a občerstvuje anděly a všechny obyvatele nebes. Oni mají zlaté mísky plné kadidla podivuhodné vůně v rukou: to jsou modlitby svatých a přikládají si je ustavičně líbezně vonící, abychom po lidsku mluvili, ke svému nejčistějšímu čichu, aby se z nich občerstvili. Svatý Řehoř Nyssenský praví:[2]) „Ze všeho, co v tomto životě cvičeno a ceněno jest, není nic vyššího nad modlitbu". Svatý Bernad praví:[3]) „Andělé stojí sice vždy při služebnicích Božích svou neviditelnou přítomností, aby je od podvodu a klamu zlého ducha chránili: ale docela zvláště jsou nebešští duchové nám přítomni, když přednášíme své modlitby Pánu".

2. Jako důkaz uvádí více míst z Písma sv.,

---

[1]) Hom. 13, in Mat. op. imperf.
[2]) De orat. Dominica or. 1.
[3]) Serm. 7, in Cant. et Epist. 78, n. 4, 6, 7, ad Sugerium.

kde se o tom mluví: „Před anděli budu ti zpívati".[1])

„Napřed jsou zpěváci, za nimi hudebníci ve středu pannen, jež na bubínky tlukou".[2])

Pod zpěváky andělé se vyrozumívají, kteří se s modlícími spojují. Tak pravil také anděl Tobiášovi: „Přednášel jsem modlitby tvé Hospodinu".[3])

Jakmile modlitba z úst modlícího vyjde, berou ji přítomní andělé a přinášejí ji Bohu a obětují mu ji. Totéž praví sv. Hilarius:[4]) „Andělé řídí modlitby věřících a obětují je každého dne Bohu". Modlíme-li se, jsme obklíčeni od andělů, jsme uprostřed andělů, konáme to, co andělé činí. Cvičíme se v tom, co po celou věčnost budeme konati v nebi, ve chvále a v oslavě Pána. Proto okoušíme při modlitbě zvláštní přízně a lásky andělů, poněvadž jsme v této naší pobožnosti jejich soudruhy, jak jednou na věčnosti budeme, když místa padlých andělů nastoupíme.

3. Kde sv. Zlatoúst[5]) o výbornosti modlitby pojednává a velké věci o tom chce říci, poznamenává, že to nejvznešenější, co o modlitbě vysloviti se může, je ona myšlenka, že modlící

---

[1]) Žalm CXXXVII., 1.
[2]) Žalm LXVII., 26.
[3]) Tobiáš XII., 12.
[4]) Cap. 18, in Math., n. 5.
[5]) Homil. 1. de precatione (dub.).

s Bohem obcuje a mluví. „Pomysli přece, jaká blaženost je tobě dána, jaká sláva se modlitbě tvé přiděluje! Smíš mluviti s Bohem, rozmlouvati s Kristem, můžeš si přáti, cokoliv chceš a vyžadovati, po čem srdce touží". Žádný jazyk nemůže vypověděti dostatečně, jak vznešeným a unášejícím jest styk s Bohem a rozmluva s ním, jak veliký užitek a štěstí nám z modlitby prýští. Kdo zde na zemi stýká se s rozumnými a moudrými muži, ten brzy pozná velkou důležitost tohoto obcování: vidí brzy, že přibírá na rozumu a moudrosti. Kdo obcuje s dobrým, ten bude míti podíl na jeho dobrotě a ctnosti. Proto praví přísloví: obcuj s dobrým a budeš brzy jemu rovným! Jaké osvícení a rozhled, jaká dobrodiní a užitky budou těm, kteří ve styku a v obcování s Bohem jsou? Žalmista praví:[1]) „Pohleďte k němu i budete zářiti". Proto praví svatý Jan Zlatoúst:[2]) Nic nepřidává nám více vzrůstu v ctnosti, jako ustavičná modlitba a častý styk a obcování s Bohem. Jí se totiž šlechtí srdce člověka, učí se věci světa míti v opovržení a povznáší se nade všechno, aby se mohlo spojiti s Bohem a do jisté míry se v něho proměniti a býti duchovním a svatým.

---

[1]) Žalm XXXIII., 6.
[2]) Homil. 2, de precatione et Expositio in ps. 7, n. 15.

II.

O nutnosti modlitby.

1. Jak nutnou jest nám modlitba, o tom nás přesvědčí bohatá zkušenost. Dal by Bůh, abychom sami toho tolik nezakoušeli! Nutností jest pro člověka milost Boží, protože jest podroben tolika nehodám, obklíčen od mocných a zuřivých nepřátel a tolik věcí na těle i na duši potřebuje. Je proto pro něho jen jeden prostředek, který jest v tom, že ustavičně se utíká čistě k Bohu a prosí z celého srdce o jeho milosti a jeho pomoc v tak mnohých nebezpečenstvích a potřebách. To také král Josafat uprostřed svých nepřátel zkusil a vyslovil: „A ježto nevíme, co bychom činiti měli, to nám toliko zbývá, bychom oči své obrátili k tobě“.[1]) Ano, k tobě, o Pane, musíme svých očí obraceti a v modlitbě k tobě se utíkati, když nás nedostatek a sou-

[1]) II. Par. XX., 12.

žení obkličuje. V dekretálním psaní, v němž nutnost modlitby jest stanovena, praví papež Celestín:[1]) „Nedovedu nic lepšího pro vás říci, než co řekl můj předchůdce Zosimus, totiž: Kdy je čas, abyste nepotřebovali pomoci od Pána? Proto třeba Boha prositi ve všech věcech, potřebách a záležitostech o pomoc. Pýchou by to bylo, kdyby přirozenost lidská sama na sebe spoléhala".

2. Svatý Tomáš[2]) uvádí pro nutnost modlitby nanejvýše důležitý a podstatný důvod ve svém učení. Učí tomu, čemu učili svatí učitelé Jan Damascenský, Augustin, Basil, Jan Zlatoúst a Řehoř. Tito světci praví totiž:[3]) co Bůh ve svém pořádání a prozřetelnosti Božské od věčnosti duším dáti určil, to dává jim v čase na jejich modlitby. Od tohoto prostředku závisí spása, obrácení a polepšení jednoho, a pokračování a dokonalost druhého. Jak totiž to Bůh určil a zařídil, aby se lidstvo manželstvím rozmnožovalo, aby oráním, setím a vzděláváním pole byl nadbytek chleba, vína a ostatních plodin, a aby jen stavitelem ze stavebních hmot domy a budovy se stavěly: právě tak zařídil, že jen modlitbou mnoho skutků ve světě bude provedeno a mnoho darů milostí uděleno bude.

---

[1]) Epist. 21, c. 9 contra Pelagium.
[2]) II., 2, qu. 83, art. 3.
[3]) Damasc. L. 3, de fide c. 24.

Proto praví Kristus Pán v evangeliu:[1]) „Proste, a bude vám dáno: hledejte, a naleznete: tlucte, a bude vám otevřeno: neboť každý, kdo prosí, béře, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno".

Modlitba jest tedy prostředek a kanál, kterým Pán chce nechati plynouti pomoc v našich potřebách, bohatství v naší chudobě a plnost dober a milostí. Z toho může se snadno poznati, jak nutno jest nám k modlitbě se utíkati čistě. Proto srovnávají svatí modlitbu se zlatým řetězem, který s nebe visí a dosahuje až země. Po něm spouštějí se s nebe dobra: po něm musíme i my vystoupiti. Můžeme také modlitbu nazvati Jakubovým řebřem, který ze země do nebe sahal a po něm vystupovali a sestupovali andělé Boží. Podle sv. Augustina[2]) jest modlitba spravedlivého klíčem nebeským, kterým se otvírají všechny brány nebeské a všechny pokladnice Boží se odemykají, že nic mu nezůstane uzavřeno. Prosby vystupují vzhůru a Boží milosrdenství sestupuje dolů. Pomáhá si ještě přirovnáním:[3]) „Jako se tělo živí tělesnými pokrmy, tak nalézá vnitřní člověk svoji stravu a pastvu ve slově Božím a v mo-

[1]) Mat. VII., 7, 8.
[2]) Serm. 226, in Append.
[3]) Lib. de salut. docum. ad quend. Comitem (Append)

dlitbě". Tutéž myšlenku vyslovuje svatý opat a mučedník Nilus.[1])

3. Jeden z hlavních důvodů, jímž svatí z jedné strany důležitost a cenu a z druhé strany velkou nutnost modlitby dokazovati hledí, jest tento: modlitba jest výborným a nanejvýše působivým prostředkem pořádek do našeho života uvésti, všechny obtíže odstraniti a překonati, které nám na cestě k dokonalosti překážejí. Proto závisí podle jejich vysvětlení naše životní vedení od modlitby. Má-li se to u nás s modlitbou dobře, také náš život bude dobrým. Není-li to v pořádku s modlitbou, všechno dostane se do nepořádku.

Kdo se umí dobře modliti, umí také moudře žíti, praví sv. Augustin.[2]) Jiný sluha Boží učinil tento podivuhodný výrok: „Již na úsvitě vím, jak se mi po celý den povede". Tím chtěl říci: vykonal-li jsem ráno modlitbu dobře, všechno po celý den půjde dobře. Opak mne stíhne, když ráno modlitbu nedokončím, nebo špatně vykonám. A tak to jde po celý život. Sami na sobě to můžeme zkusiti, že se do svých prací dáváme jistěji, radostněji, posilněni, plni dobrých předsevzetí a svaté touhy Boha chváliti, když

[1]) De oratione, c. 101.
[2]) Serm. 55 (Append).

věrně své modlitby vykonáme, a že všechno jde na křivo, jakmile jsme v modlitbě nedbalí.

4. Svatý Bonaventura praví:[1]) „Bez horlivosti v modlitbě jest řeholní život zaschlý, plný nedokonalostí a propadá zániku". Kde není modlitby, tam všechno padá a se hroutí. Brzy nastoupí vlažnost, duše se zmocní velká slabost, dřívější životní síla vadne a čilost se ztrácí. Ani se dobře neví jak, a zmizí všechny dřívější úmysly a dobré myšlenky, všechny naše vášně se znovu probouzejí a nabývají života. Brzy stane se člověk přítelem ješitných požitků: má zalíbení a radost z povídání a smíchu, z rozptýlení a jiných ješitných věcí. A co je ještě horší, probouzí se stará vášeň po ješitné cti, náklonost k hněvu, k závisti, k posuzování hříšnému a k jiným ještě nepravostem, ačkoliv všechno již bylo mrtvé.

Svatý Jan Klimakus[2]) nazývá modlitbu „zrcadlem řeholníka". V tomto zrcadle třeba se shlížeti a sice každého dne a vždy na delší čas, abychom své chyby dokonale poznali a abychom odložili všechno nepěkné, co na sobě máme. V tomto zrcadle třeba pozorovati ctnosti a uvažovati o nich, jak v Kristu září, abychom se i my jimi na duši zdobili.

---

[1]) XIII. De profectu Relig. L. 2, c. 69.
[2]) Scala paradisi grad. 28.

Proto praví sv. František:[1]) „Milost modlitby jest pro řeholníka především potřebná, neboť bez ní není možno očekávati dobrého ovoce ve službě Boží". S ní lze všechno očekávati.

5. Sv. Tomáš Akv.[2]) mezi jinými významuplnými průpovědmi má také tuto, kterou jeho životopis vypočítává: „Řeholník bez modlitby jest vojínem v boji bez zbraně a střeliva". Tomáš z Villanovy, arcibiskup z Valencie, pravil, že modlitba jest jako přirozené teplo v žaludku. Bez něho není možno zachovati přirozený život, každý pokrm jest neužitečný. Tím teplem je všechno uvařeno a stráveno a člověk živen a všechny údy jsou silou a zdravím opatřeny, aby mohly své úkoly plniti. Právě tak není možno udržeti duchovní život bez modlitby: jen jejím prostřednictvím možno ho udržeti. Neboť modlitbou obživuje duch a nabývá síly ke všem skutkům a povinnostem, které vyplniti má, a proti všem pokušením a obtížím, které mohou přijíti. Modlitbou stává se všechno stravitelným a snesitelným a obrácí se k dobru duše. Modlíme-li se, jak se máme, nalezneme v ní spasný prostředek proti všem svým chybám a můžeme se zachovati ve ctnosti

[1]) Markus von Lissabon: Kurtz, Chroniken der Minderen Brüder I. T., I. B., 78 Kap.

[2]) Fern. de Castillo – Bottoni, Storia gen. dei predicatori p. 1, L. 3, c. 37.

a blaženosti dojíti. Jestliže popouštíš v poslužnosti nebo v zachovávání pravidel, nebo začínáš-li se vzdalovati od pořádku, nebo obživují-li vášně, nebo nějaké zlé zvyklosti, dej se do modlitby a ihned s pomocí milosti Boží bude cesta všem těmto uzavřena a všechno se pozdraví. Ano, i když v modlitbě jsi vlažný sám a nedbalý, můžeš zase jen modlitbou novou cestu nastoupiti.

Pro všechno toto jest jediný prostředek modlitba, také pro samu modlitbu. Proto srovnává se modlitba s rukou. Ruka jest nástroj pro celé tělo, ale také pro sebe. Ona pracuje, aby celé tělo mělo potravu a šat a pro všechno ostatní, co potřebuje tělo i duše a zároveň sama pro sebe. Je-li ruka nemocná, pak pracuje druhá: je-li špinavá, tak ji druhá umyje: mrzne-li, druhá ji zahřívá. Zkrátka ruce činí všechno. A právě tak je to i s modlitbou.

III.

Jsme Bohu velkým díkem zavázáni, poněvadž nám učinil lehkým vznešené a nutné cvičení v modlitbě.

1. K doposud řečenému přidružuje se účelně rozjímání a úvaha o veliké a docela zvláštní milosti, kterou nám Pán tím ukázal, že modlitba, toto na jedné straně tak vznešené a výtečné, na druhé straně tak potřebné cvičení nám všem tak snadným učiněna jest, že ji stále po ruce máme. Na každém místě a každé doby můžeme se modliti, jak praví prorok:[1]) „Ve dne rozdává Bůh svou milost i v noci: (proto) si modlitbu zpívám k živému Bohu".

Nikdy nejsou zavřeny brány milosrdenství Božího: všem jsou otevřeny, každé doby a každé hodiny: vždy nacházím Pána připraveného a plného touhy, nám dobrodiní pro-

[1]) Žalm XLI., 9.

kázati: ustavičně nás pohání, abychom ho za něco prosili.

2. Jak útěchy plné rozjímání můžeme o tom učiniti! Kdybychom směli jen jednou v měsíci svá přání Bohu sděliti, před něho předstoupiti a s ním mluviti a on nám jen jednou milostivé slyšení poskytoval a milosti uděloval, bylo by nám i tuto zvláštní přízeň za něco velikého považovati: neboť považuje se již za velkou milost, když pozemský král něco takového zařídí. Jak velkou cenu musí pro nás míti toto dobrodiní, že Bůh nejen jednoho dne v měsíci, nýbrž po všechny dny a bezpočtukráte za den nás přijímá a k sobě zve. „Večer, ráno i o poledni budu lkát a vzdychat".[1])

Tak mluví prorok David, nevylučuje žádný čas. Vždy chci Pánu vypravovati a předkládati svoje obtíže a svou bídu. A mám důvěru, že pokaždé a kteréhokoliv času mne vyslyší a milost udělí. Bůh nebude pro naše prosby nevrlý, jako jsou lidé, neboť u něho tomu tak není jako u lidí, kteří, když dají, chudnou. Neboť o to, co jinému člověk dá, jest ochuzen: kolik dá, tolik ze svého oddělí, a jakmile přijímatel počíná bohatnouti, počíná u dárce ochuzení. Proto jsou lidé k prosbám nevrlí, a jestli jednou, nebo dvakráte lidé rádi něco dají, však po třetí to činí již nerádi,

[1]) Žalm LIV., 18.

a když ještě dají, pak projevují to takovým způsobem, že je už nikdo nechce prositi. Bůh jest, jak apoštol praví:[1]) „Jsa bohat ke všem, kteří ho vzývají".

Jest nekonečně bohat. Modlitbou není chudší a nikdy nevrlým a neochotným vůči prosbám, i když každého okamžiku celý svět své prosby před ním vylévá. Je bohatým pro všechny a může všechny obohatiti, a nepřestane býti právě tak bohatým, jakým byl před tím.

3. A jako jest nekonečným jeho bohatství, tak jest také jeho milosrdenství bez mezí, vždy je připraven bídě všech odpomoci. Ba žádá, abychom ho ustavičně prosili a na něho se obraceli. Takovou milost velkou a dobrodiní třeba nám uznati, za ní třeba nám býti vděčnými: jest nám užívati takového velkého dovolení přinášejícího spásu, tím že se vynasnažíme dokonale vytrvalými býti v prošení, jak se sv. Augustin vyslovuje:[2]) při vysvětlování slov: veleben budiž Bůh, který modlitbu moji neodmítá a milosrdenství svého mne nezbavuje. Pevně věř, že Pán svého milosrdenství od tebe neodvrátí, jako neodejme od tebe modlitby. Aby Pán svého milosrdenství od nás neodvrátil, musíme se své strany modlitby konati a jich nezanedbávati, nebo nevynechávati.

[1]) K Římanům X., 12. [2]) Enarr. in ps. 65, 20.

IV.

O dvojím druhu vnitřní modlitby.

1. Pomijejíce ústní modlitbu, které církev Boží tak svatě a mnoho užívá, chceme jednati jen o vnitřní modlitbě. O této vnitřní modlitbě praví apoštol:[1]) „Budu se modliti duchem, budu však modliti se i rozumem: budu zpívati (žalmy) duchem, budu však zpívati též rozumem".

Jsou dva druhy vnitřní modlitby. Jeden jest obyčejný a snadný: druhý jest docela nezvyklý, mimořádný a vznešený. Tento jest více přijímáním než činností, jak se vyjadřují oni staří v modlitbě zvláště zkušení světci. Svatý Dionysius Areopagita na př. praví[2]) o svém učiteli Hierotheovi: „Trpěl Božskými věcmi" to jest on přijímal, co Bůh na něho skládal a na něm činil.

---

[1]) I. Ke Korinth. XIV., 15.
[2]) De divin. nominibus c. 3, § 2.

2. Mezi těmito dvěma druhy modlitby jest veliký rozdíl. První lze slovy vypsati, ne tak druhou. Je to skrytý nebeský chléb, o němž nikdo neví, co je to, leč ten, kdo ho okusil. Ba ani takový nemůže vysvětliti, jakým vlastně je, jak dobře Kassián o tom poznamenává,[1]) když uvádí na důkaz pro to výrok sv. opata Antonína, jejž nazývá Božským, nebeským a nadlidským: „Modlitba není dokonalá, dokud řeholník si nerozumí s tím, koho prosí". Tato vznešená a vysoká modlitba nenechává prosícího na sebe sama mysliti, také ne uvažovati, co koná, nebo mnohem více, co trpí. Stává se něco podobného při tom, jako když nějaký člověk tak je zabraný a pohroužený do svého zaměstnání, že sám sebe zapomíná, ani neví, kde je a co myslí ani jak myslí. Právě tak bývá člověk v dokonalé modlitbě tak pohroužen v Boha a ponořen do něho, že nepozoruje a nevnímá, jak to před ním jde, kam to jde a odkud to přichází. Nestará se také o nějaký plánovitý postup, ani ne o přípravu, ani ne o body rozjímání, ani o to, co se nyní, nebo později může státi. Tak se stalo, jak Kassián vypravuje, onomu sv. Antonínovi. Oddal se modlitbě a vytrval v ní tak dlouho, až ho na druhý den ráno slunce osvítilo do očí. Tu naříkal, že slunce

---

[1]) Collat. 9, c. 31.

tak brzy vychází a jeho olupuje o světlo, kterým Pán jeho vnitřek osvítil.

3. O takové modlitbě praví sv. Bernard:[1]) „Řídké hodiny a malá chvíle“ nebo „řídká chvíle v rychlém spěchu“. I když sebe déle trvá, mizí tak rychle jako dech. Svatý Augustin praví však, když tuto modlitbu v sobě poznává: „Ty, Pane, vedeš mne do tak neznámého požitku, nevýslovné sladkosti: kdyby sesílila ještě ve mně, pak nevím, co by se stalo“. Avšak i v tomto druhu modlitby zvláštní a patření rozeznává sv. Bernard tři stupně.[2]) První stupeň srovnává s jídlem, druhý s pitím, což je snadnější a příjemnější než jídlo, při čemž je pijící zbaven povinnosti kousati, a třetí stupeň jest opojení. Nachází toto trojí rozdělení ve slovech Velepísně:[3]) „Jezte, přátelé a pijte, opájejte se, nejmilejší!“

Opojenost láskou jest nejdokonalejší. Na všech těchto stupních je více na místě přijímání než činnost.

4. Někdy zahradník čerpá vodu sílou ruky své ze studně, někdy přichází, za tím co ruce v klíně jsou složeny, déšť z nebe, padá do země a napomíná zahradníka, aby ho zachytil a ke stromům svedl, aby mohly

---

[1]) Tract. de puero Jesu duodenni n. 23 (Aelredi Abb.).
[2]) Serm. 87 de diversis.
[3]) Velepíseň V., 1.

ovoce přinésti. Právě tak se to má s těmi dvěma druhy modlitby: Jeden druh se koná za přispění Božího s námahou, druhý dokonává se sám od sebe. K prvnímu docházíš, když sám pracuješ a modlíš se a z modlitby žiješ: druhý posadí tě za bohatý stůl, který tobě Bůh připravil, aby tvůj hlad ukojil bohatou a hojnou hostinou. Nevěsta praví:[1]) „Uvedl mne do sklepa vinného".

A Isaiáš praví:[2]) „A obveselím je ve svém domě modlitby".

5. Tato modlitba jest zvláštním darem Božím, který poskytuje, komu chce, obyčejně jako odměnu za služby, které jemu prokázány byly, nejjistěji za umrtvování a utrpení, které z lásky k němu bylo vykonáno. Někdy dává tento dar bez ohledů na minulé služby: neboť je to darem jeho nekonečné štědrosti, která rozdává dle své svobodné vůle a jak pán domu v evangeliu praví:[3]) „Aneb snad nesmím učiniti (se svým) co chci?"

Je to konečně něco, čemu nemůžeme učiti. Proto byli někteří spisovatelé zavržení a čtení jich zakázáno, protože chtěli učiti, čemu se nemůže učiti ani naučiti. Chtěli vědecky pojednávati o tom, co přesahuje všechnu vědu, jako by mohli člověka vyzvednouti na stupně

---

[1]) Velepíseň II., 4.
[2]) Isaiáš LVI., 7.
[3]) Mat. XX., 15.

života nazíravého. Gerson právem kárá v jedné knize proti Ruysbroekovi tento pokus, když praví: Odtrhl jsi květinu od kořene. Jako květina, když ji od kořene odřezali a v ruce ji drží, ihned vadne a krásu ztrácí; právě tak se to má s věcmi, které Bůh v této vysoké a vznešené modlitbě vnitřně duši sděluje. Chceme-li ji z tohoto místa vzíti, abychom ji vysvětlili a jiným sdělili, ztrácí svůj zářící lesk a lahodu. To činí však jen ti, kteří vysvětlují a učiti chtějí, co se nemůže vysvětlovati ani učiti. Co pomůže mluviti o oněch vznešenostech a proměnách duše, o onom klidu, onom sebezničení a bezprostředním spojení s Bohem, a o onom základu duševním u Taulera, když nerozumím, co pod tím rozumíš, a nevím, co tím chceš říci? Vším právem nacházíme hlavní rozdíl mezi touto Božskou vědou a ostatními v tom, že ve všech ostatních vědách, dříve než si je přivlastníme, nejprve terminologii musíme znáti (zvláštní to vědeckou řeč), že v této vědě terminologii teprve tehdy rozumím, když vědu jsem již získal a si osvojil. V jiných vědách předchází teorie před praksí: v této přichází nejprve prakse, pak teorie.

6. Pravím ještě více: tuto modlitbu nejen že nemůžeš vysvětliti a jiné naučiti, ale ani sám se nemáš chtíti jí naučiti a k ní se povznésti, když tě Bůh sám k tomu nepo-

vznese, nepoučí a nepřivede. Takový pokus by byl velkou pýchou a opovážlivostí. Zasloužil bys tím ztrátu milosti Boží, kterou máš a vyšel bys úplně na prázdno. „Uvedl mne do sklepa vinného“ [1]) praví nevěsta ve Velepísni.

Když Bůh duši uvádí do svého skrytého života, aby s ní docela důvěrně se stýkal, a sice ve svém sklepě, aby ji občerstvil a opojil svou láskou, pak je to obzvláštní dar milosti od Pána. Nevěsta sama se nevedrala: ženich ji uchopil za ruku a uvedl. Nemůžeš a nesmíš se odvážiti povznésti se k polibku jeho úst, když sám tě nepozdvihne. Byla by to velká opovážlivost. Nevěsta sama se nevtírala, ona je k tomu příliš stydlivá a pokorná. Prosí jen ženicha:[2]) „O bys mne políbil polibkem úst svých!“

A sv. Bernard na to praví:[3]) chtěla tím říci: svou silou nemohu přijíti k této lásce, k tomuto spojení a k tomuto tak vznešenému patření, když mi jí sám nedá. Může nás ve své dobrotě a milostivé štědrosti povznésti k tomuto polibku jeho úst, k této vznešené modlitbě, k tomuto patření, když se jemu zalíbí, abychom k tomu přišli. Něčemu takovému se nemůžeme naučiti a nesmíme ani chtíti sami do toho vniknouti.

---

[1]) Velepíseň II., 4.
[2]) Velepíseň I., 1
[3]) Serm. 87, de divers., n. 2.

V.

Jak nám Písmo sv. tyto dva druhy modlitby vysvětluje.

1. Uvedené dva způsoby modlitby vysvětluje Duch Svatý podivuhodně a krásně v 39. hlavě Siracha. Tam mluví se o moudrém a církev vykládá to o spravedlivém.[1]) „Srdcem svým (na úsvitě) s oddaností hledá Pána". Zde je řeč o obyčejné modlitbě. Ranní doba jest nejpřiměřenější dobou pro modlitbu, jak v Písmě sv. velmi často jest vysloveno:[2]) „Z rána se ti představuji a (tvou pomoc) očekávám".

„Záhy před svitáním volávám, neboť ve tvá slova velmi doufám. Oči mé obracejí se k tobě před jitrem, abych rozjímal o tvých výpovědích".[3])

---

[1]) Sirach XXXIX., 6.
[2]) Žalm V., 5.
[3]) Žalm CXVIII., 147, 148.

„Bože, můj Bože, hned z jitra tě hledám".[1])

Řeč jest o probuzení, neboť člověk musí bdíti, nesmí spáti a modlitbu si učiniti polštářem ke spaní. Ale ještě více musí se státi. Upravuje srdce své na to, praví se dále. Ne snad jen tělem chce dlíti při modlitbě, a srdcem býti při svých denních zaměstnáních. Tomu se říká dle vyjádření svatých — ospalost srdce. Ospalé a lenivé srdce překáží velice modlitbě: neboť brzdí uctivost, kterou třeba zachovávati obcujíce s Bohem. Co však působí ve spravedlivém takovou úctu? Probuzení Pánu, svému stvořiteli, před jehož tváří se modlí. Úvaha, stojím v přítomnosti Boží, chci mluviti s touto vznešenou majestátností, působí, že jsme proniknuti uctivostí a pozorností. S takovou přípravou a rozpoložením ducha jdeme k modlitbě.

2. Uvažujme dále, jak jest zařízena modlitba spravedlivého. „Otvírá ústa svá na modlitbě, a za své hříchy vyprošuje si odpuštění".[2])

Jeho srdce jest naplněno ošklivostí a lítostí nad jeho hříchy. To je modlitba, která nám přísluší, že totiž svých hříchů oplakáváme a Boha za milostivé odpuštění prosíme.

S tím nesmíme se však spokojiti, že vykonáme na počátku svého obrácení gene-

[1]) Žalm LXII., 2.
[2]) Sirach XXXIX., 7.

rální sv. zpověď a po několik dní oplakáváme svých hříchů a jich litujeme. Zpověď nám nedává žádného důvodu zapomenouti hříchů: vždy třeba nám je míti stále před očima, jak to vyslovuje prorok: „Nebo svou nepravost já poznávám, a hřích můj přede mnou je vždycky".[1])

Svatý Bernard píše[2]) na slova Velepísně: „Lůžko naše je z květů".[3])

Tvé lůžko, to jest tvé srdce, jest ještě ošklivé: neboť ještě není prázdno onoho zápachu zlého po hříchu a nepravosti, které jsi ze světa přinesl. Kterak by ses mohl opovážiti, ženicha pozvati, aby k tobě přišel? Jak chtěl bys již nyní ona vysoká a vznešená cvičení lásky a spojení s Bohem podnikati, jako bys již byl dosáhl dokonalosti? Starej se nejprve o to, abys lůžko své slzami smáčel a čistil! „Zaplavuji co noc své lože, svými slzami smáčím svou postel".[4])

Ozdob ji květinami ctností, a pak můžeš pozvati ženicha, aby k tobě přišel. Líbej nejdříve jeho nohy, to jest pokoř se pro své hříchy a lituj jich! Pak líbej ruce jeho, to jest obětuj Pánu své dobré skutky a pečuj, abys si vyžádal z jehou rukou pravé a sku-

---

[1]) Žalm L., 5.
[2]) Serm. in Cant. 46, n. 6.
[3]) Velepíseň I., 15.
[4]) Žalm VI., 7.

tečné ctnosti! Co se třetího políbení týká, to jest jeho úst, toho nejvznešenějšího spojení trpělivě čekej, až se Pánu zalíbí tebe k tomu vyzvednouti!

3. Vypravuje se o jednom starém a dokonalém duchovním muži našeho řádu P. Antonínovi Araozovi, že 20 let prožil v těchto cvičeních cesty očistné: my však jsme brzy unaveni a chceme se povznésti k polibku úst a ke cvičení nejvznešenější lásky Boží. Abychom mohli vystavěti tak velkou budovu, musíme nejprve pevný základ míti.

·V tomto cvičení modlitby leží mnoho dober a zásluh ukrytých, o nichž ještě promluvíme. Ona jest však docela zvláště výborný prostředek ke spasení a ochranný protilék proti zpětným pádům do hříchu. Kdo ustavičně v sobě vzbuzuje odpor před hříchem a ošklivostí a lítostí jest naplněn pro dřívější urážky Bohu učiněné, ten jest daleko nových pádů. Svatí poznamenávají, že obyčejně nic jiného nebylo příčinou pádu mnohých zdánlivě duchovní život vedoucích a velice modlitbě oddaných, než že zanedbali tento druh modlitby a oddali se jiným sladkým a příjemným cvičením a úvahám, při tom však zapomínali cvičiti se v sebepoznání a v oplakávání hříchů a tak přišli k opovažlivé jistotě. Potom nežili ve strachu, který jim slušel, a v bázni a proto upadli do mnohých hříchů,

které jim neslušely. Zapomenuli svého ponížení a spadli tak s vysněné výšky. Proto mnoho na tom záleží, aby naše modlitba dlouho se obírala oplakáváním našich hříchů, jak mudřec radí: „Otvírá svá ústa na modlitbě, a za své hříchy vyprošuje si odpuštění".[1])

A zůstaňme při tom, až nás Pán za ruku vezme a k nám řekne: „Příteli, posedni výše".[2])

4. Uvažujme nyní, jaký druh této vznešené a docela obyčejné modlitby by to byl, který Pán propůjčuje, když se mu zalíbí. Mudřec praví:[3]) „Chce-li Hospodin veliký, duchem rozumnosti naplňuje ho".

Chce-li, praví se: neboť toho se nedosahuje po dědičném hříchů, nýbrž jest to docela svobodná milost daná bez zásluh. Právě když se modlíš, přijde ti náhle světlo s nebe, jako blesk, jímž poznáš a oceníš a zvážíš, čemus posud nerozuměl. To je dar modlitby. Často ses tím již obíral, ale nikdy nebyls tak upoután jako nyní. Duch rozumu se to nazývá: nezdá se to ničím jiným než jednoduchým pochopením, v čemž člověk klidně a bez námahy se při onom světle zastaví.

5. Také se při pohledu na dokonalý a mistrovský obraz stává, že člověk úžasem naplněn delší dobu se zastaví okem podivem

---

[1]) Sirach XXXIX., 7.
[2]) Luk. XIV., 10.
[3]) Sirach XXXIX., 8.

naplněným. Pohled ten naplňuje radostí, napjetím a podivem, že se člověk nemůže toho nasytiti. Právě takového druhu jest tato modlitba vysokého a vznešeného nazírání. Nebo lépe řečeno, jest podobna nazírání na Boha, které duši blaží. Blaženost záleží v patření a nazírání Boha. Tam budeme ponořeni a pohrouženi do patření lásky Boží na věky: v pouhém pohledu na majestát Boží prožijeme jeho přítomnost a slávu bez zpytování, bez únavy. Vždy se nám onen nebeský zpěv, ona Božská manna zjeví znova, stále budeme plni úžasu. Podobně se to má zde s onou vznešenou a dokonalou modlitbou a s tak zvaným nazíráním, když se Bohu zalíbí, takovou milost nám propůjčiti: tu pak není možno do syta se na Boha nadívati a na něho patřiti pouhým pohledem, a nepomyslíme na to ani se neunavíme. Sirach praví: „Naplňuje ho".

Milost jest totiž tak bohatá, že mocně proudí a nedá se do úzkých nádob stěsnati. Proto přidává k tomu ještě Sirach:[1]) „On (pak) takřka chrlí řeči své moudrosti, a na modlitbě chválí Pána".

6. V takovémto stavu přichází brzy k rozmluvě s Bohem. To jest čas příhodný s Bohem mluviti, když duše jest pohnuta, poučena a

---

[1]) Sirach XXXIX., 9.

vyvýšena oním Božským světlem a onou Božskou moudrostí. Sv. Ignác praví:[1]) Kde se cítíme duchovně povzbuzeni, tam máme přejíti k rozmluvě. Toto slovo si třeba dobře zapamatovati. Když jsme užili svých duševních schopností v uvažování a v přemýšlení: když rozjímání naše srdce již rozplamenilo a z toho nadšeni cítíme, pak je čas rozhovoru a důvěrného styku s Bohem, abychom prosby přednášeli a milostivé dary jeho přijímali. Neboť modlitba, která vychází ze srdce Bohem pohnutého, jest onou modlitbou, kterou on vyslýchá a milostivé vyplňuje svým majestátem. Svatý Augustin praví:[2]) Když Bůh někoho k modlitbě ponouká, pak je to znamením, že chce dáti, zač ho prosíme. To je ona docela neobyčejná modlitba, kterou Bůh dle své libosti někomu uděluje. Když se Pánu zalíbí, naplňuje ho duchem rozumu. Je-li to vůle Boha vznešeného a všemohoucího, pak snadno dojdeme této vysoké a vznešené modlitby.

7. Pokud se Bohu nezalíbilo pozdvihnouti nás k takovému druhu vznešené modlitby, nemáme proto býti smutní a zoufalí, jak praví sv. Bernard:[3]) musíme býti spokojeni s cvičením ve ctnostech a s tím, aby nás

---

[1]) Inst. S. J. III., pag. 460, Exerc. 3.
[2]) Serm. 61, c. 4 et Serm. 105, c. 1.
[3]) Serm. 46, in Cant., n. 8, 9.

Pán ve svém přátelství a milosti zachoval a nenechal nás do hříchů upadnouti. Když mi jen dán bude pokoj a dobrota a radost v Duchu Svatém, abych byl veselý v utrpení, ustavičný na modlitbě, raduje se s radujícími a pláče s plačícími, tím bych byl spokojen. To ostatní přenechávám sv. apoštolům a apoštolským mužům. „Vysoké hory patří kozorožcům, skály pak jsou útočištěm damanům“.[1])

Vysoké hory kontemplace mohou býti zdolány jen od těch, kteří s lehkostí jelenů a kamzíků dokonalosti dospívají. Jsem ježkem plným ostnů, chyb a hříchů: chci utíkati se ke skále, ke Kristu, aby mne do svých ran ukryl a mé chyby a hříchy umyl krví, která z nich pramení. To má býti moje modlitba. Když se sv. Bernard spokojuje s cvičením ve ctnostech, s bolestí a lítostí nad hříchy a onu neobyčejnou modlitbu apoštolským mužům a velikým svatým přenechává, kterým Pán ji chce sděliti: jest i nám s tím se spokojiti, aby naše modlitba za tím se nesla, abychom pro své hříchy bolest a zahanbení cítili, naše vášně abychom umrtvovali, nepravosti a zlé zvyklosti, abychom vykořeňovali a všechny překážky a těžkosti s cesty ke ctnosti odstraňovali a statečně přemáhali. Na onen nový způsob vznešené modlitby

[1]) Žalm. CIII., 18.

nenaléhejme, až se Pánu zalíbí nás zavolati a k němu pozdvihnouti. A i tenkráte, když se k němu cítíme býti povoláni, třeba nám býti klidnými a obezřetnými: neboť tam se vyskytuje mnoho klamů. Někdy někdo ze sladkosti, rozkoše a radosti, kterou pociťuje při cvičení v lásce Boží myslí, že je k takovému druhu modlitby povolán: a přece nevolá ho Bůh, nýbrž on sám se povznáší a osobuje si takové právo, poněvadž ho ďábel klame a oslepuje, aby ani v jednom ani v druhém nepokračoval, zanechá-li toho, co potřebuje.

8. Velmi dobře praví veliký duchovní člověk Ludvík z Blois:[1]) Jak málo chytrosti by bylo v tom, kdyby se někdo ke stolu královskému posadil bez králova dovolení a povolení, třebas ho tentýž král ustanovil ke službě u tabule, právě tak by velice neslušně a zle jednal, který by chtěl se dodrati k sladkému klidu kontemplace, a nejsa od samého Boha k tomu pozván.

Sv. Bonaventura dává dobrou radu v této věci:[2]) Máme se v tomto cvičiti, co jest jistějším a užitečnějším, totiž vykořeniti chyby a zlé náklonosti a získávati pravé ctnosti: neboť to jest cesta rovná a jistá, na které není žádný klam možný. Neboť čím více se člověk snaží

[1]) Ludov. Blosius II., Specul. spirit. § 2, c. 11.
[2]) De profectu Relig., L. 2, c. 74 et c. 1.

přemáhati sebe, pokořovati a odevzdati se Bohu, tím více získává u Boha. V jiných vybraných a neobyčejných způsobech jest nebezpečenství rozmanitých pokušení a klamů ďábelských, jak ujišťuje svatý Bonaventura. Často někdo myslí, že to přichází od Boha, co od něho nepochází a že je to něco velkého, co není ničím. Proto nutno posuzovati nezvyklé podle zvyklého a nikoliv naopak. To je všeobecné učení svatých, jak brzy se přesvědčíme.

VI.

Toto učení se jasněji vysvětluje a důkladněji oddůvodňuje.

1. Světci a učitelé duchovního života, aby toto učení ještě více posílili a vysvětlili připomínají,[1]) že je zapotřebí, abychom došli oné vznešené a rozjímavé modlitby, o níž je řeč, především horlivě umrtvovati své vášně, když už jsme se pevně zakořenili a dlouho cvičili v mravních ctnostech. Kde tyto předpoklady nejsou, tam je marnou snaha chtíti se povznésti k oné kontemplaci. Jest ti nejprve býti bojujícím Jakubem, než se staneš Israelem patřícím na Boha, takže mohl říci: „Ačkoliv jsem viděl Boha tváří v tvář, přece jsem zůstal živ".[2])

---

[1]) Gregor. Moral., L. 6, c. 37. — Bernard. serm. 46, in Cant. — Isidor. Hispal. Sentent., L. 3, c. 15. — Thom. II., 2, qu. 182, art. 3.

[2]) Genes. XXXII., 30.

Ludvík z Blois praví:[1]) kdo chce přijíti k vysokému stupni lásky Boží a nechce se ze vší síly přičiniti, aby chyby své odložil a se umrtvil a zbavil se vší nezřízené lásky ke tvorům, jest podoben člověku chtějícímu na vysoký strom vylézti, ačkoliv jest olovem a železem zatížený a na rukou a nohou spoután. Proto naléhají tak velice učitelé duchovního života, aby novicmistři dříve nežli začnou poučovati o kontemplaci své svěřence, na to kladli celou váhu, by upřímně všechny své vásně umrtvili a se ve ctnostech, v trpělivosti, pokoře, poslušnosti horlivě cvičili. To se jmenuje činný život, kterým je třeba žíti před rozjímavým.

2. Lidé, kteří si tak nevedou, kteří po této cestě nešli, nýbrž proti řádu k rozjímání se chtěli povznésti, shledají se po letech ztrávených v modlitbě prázdni ctností a plni netrpělivosti, hněviví a pyšní. Jestliže se jich jen něco málo dotkne, jsou plni netrpělivosti a pronášejí slova docela nepatřičná a projevují tím svoji nedokonalost a nedostatek umrtvení. O tom se vyslovuje velmi zdařile v kterémsi dopise náš generál P. Eberhard Merkurian: „Tak mnozí slyšeli mluviti, že jest ještě vznešenější způsob modlitby a lásky Boží: slyšeli mluviti o nějakém konu vytr-

[1]) I. Tabella spirit. § 4, append 1.

žení, o nějakém klidu a pokoji a chtěli se předčasně více z neporozumění než z touhy po pokroku duchovním povznésti k tomu konu na cestě spojení. Slyšeli, že je to hrdinější a dokonalejší cvičení: jímž možno snadněji a ochotněji chyby překonati a ctnosti získati.

Poněvadž před časem chtěli se povznésti k tomuto stupni, ztratili tím mnoho času a nepokročili vůbec. Po mnoha letech byli shledáni ještě tak neumrtvenými ve svých vášních, tak pohrouženi do svých náklonností, ještě myslící na své pohodlí, jakoby ještě nikdy s Bohem neobcovali a s Ním spojeni nebyli bývali. Byli spoutáni svou vlastní vůlí, tak těžko se vzdávali vlastnímu úsudku, když představení chtěli o nich nějak rozhodovati, tak že jim to bylo obtíží a proti jejich zdání, jako za prvních dnů. A příčinou toho je: takoví lidé chtěli lítati dříve než jim křídla narostla: chtěli o závod běžeti a utíkati po cestě a nemohli ani krok za krokem jíti. Nebyli ještě zakotveni v umrtvování a ve cvičbě ctností. Bez základu nemohli žádné pevné budovy vystavěti: budovali na písku a utratili tak nejlepší čas.

3. Jak toto učení na pravdě jest založeno, jak obyčejné a všeobecné jest, viděti z toho, že svatí učitelé všichni pojednávajíce o třech druzích neb způsobech modlitby je měli za tři cesty očištění, osvícení a spojení. Toto

pojmenování si osvojovali Řehoř Naziánský a všichni, kteří o duchovním životě mluví, od Dionysia Areopagity.[1]) Společně všichni souhlasí, že třeba nejprve jednati o tom, co vede k cestě očistné, dříve než se může mluviti o kontemplaci, která vede ke spojení. Jest se nejprve cvičiti v bolesti a v lítosti pro své hříchy, jest vytrhati své chyby a zlé náklonosti a získávati skutečné ctnosti, když Krista následujeme a od něho se učíme. Neboť chceme-li jinak pokračovati, pak to znamená stavěti bez základů, a my zůstaneme vždy plni chyb. To by bylo, jako kdyby student chtěl do vyšších škol vstoupiti, nebyl by v nižších dobrý základ položil, nebo jako kdyby někdo na vyšší stupně řebře chtěl vystoupiti, aniž by po nižších vystupoval.

[1]) De coel. hierarchia c. 1, § 2.

VII.

O obyčejné vnitřní modlitbě.

1. Onen docela neobyčejný a mimořádný způsob modlitby nechceme zde rozebrati. Nemůžeme mu bez toho učiti a vysvětlovati, co je, ba ani, jakým způsobem by se konati měl. Není také v naší moci ho dosáhnouti, ani neporoučí nám Pán, že jest se nám v něm cvičiti, a z toho se nebudeme také zodpovídati před Bohem. Chceme zde pojednati o obyčejné vnitřní modlitbě: neboť možno se jí nějak naučiti a s milostí Boží při námaze a použitých dobrých radách v ní se mistrem státi.

2. Mezi jinými dary a milostmi, které nám Pán v Tovaryšstvu Ježíšovu prokázal, jest nám docela zvláštní dána tím, že způsob modlitby, kterého se my držíme, který jest obsažen v knize duchovních cvičení (Exercicie) sv. Ignáce, obdržel apoštolské schválení

od samé apoštolské Stolice. Jest to viditelné apoštolské Breve, které stojí na počátku Exercicií.[1]) V něm Jeho Svatost papež Pavel III. po předcházející pilné zkoušce Exercicie potvrdil a schválil, a za velice užitečné a spasitelné prohlásil a všechny věřící povzbudil, aby je konali. Náš Pán zjevil tento způsob modlitby sv. Ignáci, a on nám jej předal v tom pořádku, jak jej od Pána obdržel.

Proto třeba nám pevně důvěřovati v Boha, že nás bude na cestě i ve způsobu, kterému nás sám naučil, doprovázeti a milosti udělovati: Neboť tak získal našeho zakladatele i jeho druhy a od té doby mnoho jiných. Tehdy sdělil mu také plán a základ Tovaryšstva, jak sám se vyslovil. Nepotřebujeme tedy jiných cest a mimořádných způsobů modlitby vyhledávati, nýbrž máme jako dobří a praví synové říditi se tím, co máme.

3. Počátek Exercicií záleží ve výcviku tří duševních schopností.[2]) — Zde učí nás sv. Ignác postupu, který jest nutno zachovávati při rozjímání a v jiných cvičeních. Máme při každém bodě, o kterém jednáme, tři schopnosti naší duše zaměstnávati, paměť, rozum a vůli. Nejprve máme pomocí paměti, očím naší duše představiti bod, nebo tajemství,

---

[1]) Inst. S. J. Breve Apost. Pauli III. – Pastoralis Officii Cura – 31. Jul. 1548, pag. 443.

[2]) Ibid. pag. 358 in exercitio primo.

jímž se chceme obírati v modlitbě. Potom máme rozumem se dáti do díla, tím že uvažujeme, rozjímáme a přemýšlíme co by bylo nejpřiměřenější pohnouti naši vůli. Pak jest vyvolati city vůle. Nejdůležitější jest však to třetí. Při tom jest se nám nejdéle zdržeti: nebo to je cílem rozjímání a ovoce, které musíme získati ze všech úvah a zkoušek rozumu. Všechno směřuje k tomu, vůli pohnouti, žádati si dobra a odporovati zlu. Odtud označení — výcvik tří duševních schopností, — poněvadž ona úvaha jest první, v níž se učí tomuto způsobu modlitby: nebo ve všech ostatních cvičeních dalších jest třeba cvičiti ony tři schopnosti, jako v této první.

4. Ten způsob modlitby, kterému nás učí sv. Ignác a který Tovaryšstvo zachovává, není nic zvláštního a neobsahuje také ničeho, co by mohlo vyvolati klam, jak tomu při jiných jest. Je to velmi obyčejný, od starých otců vyzkoušený způsob modlitby, docela přiměřený lidské přirozenosti, který z úsudku vychází a rozumem se řídí, důvody se nechá přesvědčiti a vésti a jim se poddává. Právě proto je lehčí, jistější a užitečnější. Nemáme při modlitbě býti nečinní jako nerozumní a duchem nepřítomní: to by byl zlý klam a poblouzení. Jest nám úkony svých schopností k Bohu volati, a s ním se spojiti: neboť

Bůh si přeje spolupůsobení svých tvorů. To je to, čemu učí v knize Exercicií sv. Ignác. Jiným způsobům modliti se, při nichž se od uvažování upouští a trvá se v čistě nečinném jakémsi klidu, jak mystická theologie blíže vysvětluje, zpravidla nelze vyučovati ani je nemáme hledati. Začátečníci, kteří ještě nepokročili daleko v poznání svých vášní a ve cvicích ctností, jsou vystaveni klamu a zaslepení, dají-li se na tak mimořádný způsob modlitby. Domnívají se na této cestě něco vyzískati, ale naleznou se plni vášní, které rozkoší z onoho způsobu modlitby navnaděné trochu uspány byly, pak však k většímu nebezpečí duše se opět probudí. Také povstává z tohoto druhu modlitby zvláštní tvrdost v posuzování, která jest nakloněna ke každému mámení. Proto měl sv. Ignác odpor před tím a pravil, že pravidelně z takových zvláštnůstek něco zůstává.

5. Co nejprve jest činiti při každém bodě, o kterém rozjímáme, jest to, že po každé pomocí paměti předmět, nebo tajemství si zpřítomňujeme, kterým se chceme při rozjímání zabývati: že pak rozumem uvažujíce a přemýšlejíce do něho vnikáme a vcházíme rozjímajíce. To je základ, na němž spočívati musí všechny úkony a cvičení, které konáme modlíce se a prostřednictvím jejich všechno ostatní v modlitbě svůj původ má.

Důvod pro to jest dle zdravé filosofie jasný. Naše vůle jest totiž slepá schopnost, ona nemůže ani o krok pokročiti, když ji nevede rozum. Nic se nemůže chtíti, co nejprve nebylo poznáno. Dle této základní všeobecné věty ve filosofii nemůže vůle ničeho chtíti, co by nejprve nešlo rozumem. Rozum jest totiž jako nějaký panoš, který vůli jako vůdce svítí a ukazuje, co má chtíti a co má nenáviděti. Tak praví i sv. Augustin:[1]) „Neviděné věci lze milovati, ale nikoliv nepoznané". A sv. Řehoř praví:[2]) „Nikdo nemůže milovati, čeho nezná". Předmětem vůle jest poznané dobro. Milujeme a chceme něco proto, že to máme za dobré a lásky hodné: a naopak nenávidíme a straníme se toho, co jsme poznali jako zlé a hodné nenávisti. Chceme-li, aby někdo změnil směr své vůle, musíme mu vymluviti důvody a přesvědčiti rozum, že to není správným, ani dobrým, co chce konati, a že opak toho jest lepší a slušnější, aby jednoho zanechal a druhého se chopil. Tak jest činnost a přemýšlení rozumu základnou pro ostatní úkony a cvičení v modlitbě, což v dalších hlavách ještě obšírněji vysvětlíme.

---

[1]) De Trinitate L. 10, c. 1.
[2]) Homil. 36, in Evang., n. 1.

VIII.

Jest nutno rozjímati.

1. Hugo ze Sv. Viktora praví,[1]) že modlitba nemůže býti dokonalou, když ji nepředchází rozjímání, nebo ji nedoprovází. To je také učení sv. Augustina,[2]) který praví, že modlitba bez rozjímání jest vlažná. Dokazuje to velice dobře, když praví: kdo se necvičí poznati a uvážiti svou bídu a své slabosti, ten žije v sebeklamu, neumí za prvé se modliti a také ne s pravou horlivostí. Mnozí žijí v nedostatku sebepoznání a pro nepoznané své chyby ve velikém sebeklamu a osobují si, co si nikdy nemají osobovati, kdyby sebe znali.

Tak se zabývají při modlitbě všelijakými věcmi jen ne tím, co jim nutným jest. Chceš-li se dobře modliti a Boha za potřebné prositi, cvič se poznati své chyby a svoji bídu.

---

[1]) De modo orandi, c. 1.
[2]) Lib. de scala paradisi, c. 11 et 10 (Append).

Odtud zvíš, zač se máš modliti; přemýšleje a dokonale poznávaje své velké ubohosti zaprosíš s horlivostí, jak se modliti máš, totiž jako žebrák v nejzazší bídě postavený, který svoji bídu a chudobu dobře poznal a prohlédl.

2. Sv. Bernard[1]) aby nás přesvědčil, že k dokonalosti nemůžeme vzlétnouti, nýbrž krok za krokem postupovati praví: „Nikdo nebývá najednou nejvyšším. Výstupem, ne letem dosahujeme vrcholu řebře". Vystupujme tedy po dvou nohách, totiž pomocí rozjímání a modlitby. Rozjímání nás učí, čeho nemáme. Modlitbou dosahujeme tolik, že se nám ničeho nedostává. Ono ukazuje cestu, tato vede po ní. Rozjímáním učíme se poznati hrozící nám nebezpečenství: modlitbou jim unikáme. To nutí sv. Augustina[2]) rozjímání za počátek všeho dobra prohlásiti. „Přemýšlející rozum jest počátek všeho dobra". Neboť kdo uváží, jak dobrý jest Bůh v sobě, jak dobrotivým a milosrdným jest k nám, jak velice nás miluje, co nám učinil a kolik pro nás trpěl, brzy zahoří láskou k tak dobrému Pánu. Kdo zná své vlastní hříchy, svou mnohonásobnou bídu, dojde brzy tam, aby se pokořil a ponížil. Kdo uváží, jak zle Bohu sloužil a jak mnohokráte ho urazil, cítí, že je hoden

---

[1]) Serm. 1, de s. Andrea, n. 10.
[2]) Sententiar. XXI., sent. 6.

každého trestu a kázně. Tak se obohacuje duše rozjímající ve všech ctnostech.

3. Také Písmo sv. velice odporučuje rozjímání. Blaženým nazývá královský prorok David člověka:[1]) „Ale v zákoně Páně má zálibu svou, v zákoně jeho přemýšlí ve dne v noci. Jako strom bývá štípený u tekoucích potoků, jenž dává ovoce časem svým".

„Blaze těm, kteří myslí na jeho zjevení, (a kteří) celým srdcem hledají ho".[2])

Proto prosí prorok Pána:[3]) „Dej mi rozum, abych bádal ve tvém zákoně, abych zachovával jej celým svým srdcem".

„Kdyby zákon tvůj nebyl mým rozjímáním, dávno byl bych zahynul ve své bídě".[4])

To znamená, byl bych zahynul ve svých úzkostech a bědách, jak sv. Jeroným to vysvětluje.[5]) Největší chvála, kterou svatí rozjímání a přemýšlení vzdávají, jest, že jsou nám pomocny ke všem ctnostem a dobrým skutkům. Rozjímání jest sestrou četby, matkou modlitby, vůdkyní při díle a doplňkem všeho dobrého, praví veliký Gerson.[6])

4. Nejlépe se učíme věci poznati z jejich

---

[1]) Žalm I., 2, 3.
[2]) Žalm CXVIII., 2.
[3]) Žalm CXVIII., 34.
[4]) Žalm CXVIII., 92.
[5]) Breviarium in hunc. psalm. vers. 92.
[6]) De meditatione part. 3.

protiv. Hlavní příčina všeho zla, které jest ve světě, jest nedostatek myšlení, jak prorok Jeremiáš praví:[1]) „Pustá a prázdná jest všecka země, neboť nikdo nepřemýšlí".

Proto jest celá země v duchovních věcech tak pustá a svět tak plný hříchů, poněvadž nikoho skoro není, který by v sebe šel a v srdci svém o tajemstvích Božích přemýšlel a uvažoval.

Nebo kdo by se odvážil ještě smrtelného hříchu, kdyby uvážil, že Bůh za hřích zemřel, a že hřích je tak velikým zlem, že Bůh člověkem se státi musil, aby přísné spravedlnosti dokonale za hřích zadostiučiněno bylo? Kdo by se odvážil hřešiti, kdyby pomyslil, že Bůh jeden jediný smrtelný hřích věčnými pekelnými mukami trestá? Když by uvážil srdečně ono slovo: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného",[2]) onu věčnost, ono vždy a věčně, a že mu, jak dlouho Bůh Bohem bude, bude v pekle hořeti? Kdo by chtěl zaměniti za okamžik rozkoše věčné trápení v pekle?

Svatý Tomáš Akvinský praví,[3]) že nemůže pochopiti, jak je možno, aby člověk ve stavu smrtelného hříchu ještě se mohl smáti a býti

---

[1]) Jeremiáš XII., 11.
[2]) Mat. XXV., 41.
[3]) Fern. dell Castillo: Bottoni, Storia gen. dei predicatori p. 1, c. 3, n. 37.

spokojen. A má v tom pravdu, neboť takový ví zcela jistě, že, umře-li ve smrtelném hříchu, pro vždy a na věky musí býti v pekle, a při tom nemá ještě ani okamžik svého života zajištěný. Damokles[1]) nenašel žádného uklidnění při všech hostinách, při hudbě a jiných radovánkách, poněvadž nad jeho hlavou visel na niti obnažený meč: stále se třásl strachem, že by meč mohl spadnouti. Jak by se neměl strachovati člověk, jemuž nejen časná, nýbrž věčná smrt hrozí, která visí na slabé niti života, pročež může náhle zemříti; večer ještě zdráv se uloží ke spánku a ráno se může v pekle probuditi!

5. Kterýsi sluha Boží proto praví: v křesťanském státě mají býti jen dva žaláře, jeden pro sv. Inkvisici a druhý pro blázny. Neboť buď člověk věří, že je věčně trvající peklo pro hříšníka, nebo nevěří. Nevěří-li, patří jako bludař před Inkvisici. Věří-li a chce přece ve smrtelném hříchu setrvati, patří do blázince: neboť jest ještě větší bláznovství možno než toto? Vpravdě! pozorné rozjímání o těchto pravdách bude silnou uzdou proti hříchům. Proto se ďábel tak velice namáhá rozjímání a uvažování překaziti.

6. První, co Filištenští chytivše Samsona

---

[1]) Ciceron. Disput. Tuscul. L. 5, n. 21, tom. 2, Opp. omn. ex editione Oloveti apud Wettenium Amstelodami 1745–1747.

učinili, bylo, že mu oči vyloupli. To je také první, oč se stará ďábel u hříšníka. Když ho nemůže o víru připraviti, dělá aspoň to, aby věře vlastně nevěřil, aby „Poněvadž hledíce nevidí a poslouchajíce neslyší ani nerozumějí“.[1])

Ďábel pracuje na tom, aby si nepřipouštěl to, co věří, a aby se o to nestaral, jakoby byl bez víry: zavírá mu oči a to mu dostačí. Neboť jako tobě nic nepomůže otevříti oči, dokud ve tmě jsi, poněvadž tu ničeho nevidíš: právě tak nic ti neprospívá, jak sv. Augustin praví,[2]) jasný den, když máš oči zavřené: neboť ani v tomto případě ničeho neuvidíš. Proto jest rozjímání a vnitřní modlitba, která oči otvírá, tak velké důležitosti.

[1]) Mat. XIII., 13.
[2]) Enarr. in ps. 25, n. 4.

IX.

O velkém prospěchu, kterého můžeme nabýti rozjímáním a co máme činiti, abychom ho dosáhli.

1. Jest velmi dobrým při modlitbě cvičiti se v žádostech a v povzbuzování vůle.

O tom také chceme nyní pojednati. Tyto žádosti a touhy musí býti dobře podloženy rozumem: neboť člověk jest rozumný tvor a chce býti veden od rozumu a umu. Proto jest hlavním cílem při rozjímání, k němuž přihlížeti a směřovati jest osvoboditi se od všech klamů, upevniti vpravdě, míti jasné přesvědčení a rozhodnost proto, k čemu se zavazujeme. Toto musí býti nejhlavnějším ovocem, které máme získati z modlitby. Proto třeba nám k tomu pozornost obraceti, jako na něco podstatného v tomto směru. Na počátku jest se nám v tom cvičiti, abychom s jistějšími důvody zvláště pokračovali a vždy

živější přesvědčení o pravdě získati a udržeti uměli.

2. Aby nám zajištěn byl lépe užitek z rozjímání, nesmíme je konati povrchně a rychle, také ne mrtvě a vlažně, nýbrž živě s napjatou pozorností a klidem. Tak máš na př. povlovně a klidně rozjímati a uvažovati o krátkosti života, o křehkosti a marnosti věcí tohoto světa, jak ve smrti všechno končí, abys vším pozemským pohrdal a své srdce k tomu vedl, co věčně zůstává. Třeba ti velmi často přemýšleti a uvažovati jak marným jest mínění lidské a pozornost lidí, která nám mnoho bojů způsobuje: neboť nám nic nedává a nebere nám nic a nemůže nás ani lepšími ani horšími učiniti. Tak dojdeš tam, že tím pohrdneš a nic na to nedbáš. A tak je to i se vším ostatním. Tak se sprostíme klamu a dosáhneme rozhodnosti a odhodlanosti pro správné. Staneme se duchovním člověkem. „Sedí v samotě a mlčí: kdyžtě na něho je vložil".[1])

Povznáší se do samoty a klidu rozjímání o sobě samém a dodělává se šlechetného srdce, které všechny věci světa zavrhuje a s Pavlem praví: „Avšak co mi bylo ziskem, to jsem položil pro Krista za škodné. Ano, já, pokládám za škodné všecko pro vzne-

[1]) Pláč Jeremiášův III., 28.

šenost a poznání Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž to všecko jsem obětoval a pokládám za brak, abych získal Krista".[1])

3. Jest veliký rozdíl mezi rozjímáním a rozjímáním a mezi poznáním a poznáním. Jiným jest poznání, které má moudrý o nějaké věci, jiným, které má prostý a nevědomý člověk. Moudrý poznává věc, jakou vpravdě jest: prostý poznává ji jen dle vnějšího zdání. Nalezne-li prostý člověk nějaký drahocený kámen, pozoruje jen jeho lesk a vnější krásu, poněvadž jeho pravé ceny nezná. Nalezne-li však znalec nějaký drahokam, nepoutá ho jeho lesk a jeho vnější krása, nýbrž cení si ho a chce ho, protože velmi dobře zná jeho cenu a podstatu. Tentýž rozdíl jest, když někdo umí rozjímati tajemství Boží a duchovní věci, a druhý ne. Poslední pojímá věci jen povrchně a po vnější stránce. I když se mu zdají býti dobrými pro světlo a lesk, který na nich postřehuje, přece nebude velice povzbuzen po nich zatoužiti. Kdo však tyto věci dovede uvážiti a oceniti, nedá se oklamati a činí spasitelné závěry: neboť zná docela dobře cenu skrytého pokladu a drahé perly, když ji nalezne. „Odešed prodal všecko, co měl a koupil ji".[2])

4. Tento rozdíl vysvětluje nám Kristus Pán

[1]) K Filip. III., 7, 8.
[2]) Mat. XIII., 46.

v evangeliu[1]) v podobenství o ženě, která trpěla krvotokem. Svatí evangelisté nám vypravují: když Vykupitel světa přišel dceru představeného synagogy uzdraviti, nebo více z mrtvých vzkřísiti, šlo s ním mnoho lidu, takže se na něho tísnili. Žena trpící 12 let krvotokem všechno své jmění vydala lékařům, nedošla uzdravení, ba vždy ještě ubožejší se stávala, uviděla Pána, tlačila se zástupem se svou touhou po uzdravení a pevnou vírou a velikou důvěrou. Uvažovala totiž u sebe: dotknu-li se jen podolku jeho roucha, budu uzdravena. Přišla k němu a dotkla se ho, a ihned byl krvotok zastaven. Kristus Pán se obrátil a pravil: Kdo se mne dotkl? Petr a ostatní učeníci řekli: Mistře, zástupové se na tebe tisknou a tě tlačí, a ty pravíš: kdo se mne to dotkl? Na to odpověděl Pán: někdo se mne dotkl, neboť vím, že moc ze mne vyšla. To je nyní hlavní věcí, to je dotknutí se Krista, na to se on doptává: ostatní tisk od množství lidu nemá zde významu.

5. Celá úloha rozjímání spočívá v tomto doteku Pána a jeho tajemství, abychom jeho sílu a ovoce pocítili. Toho se dobereme, když rozjímajíce předmět pozorně rozvažujeme a pozvolna rozebíráme a rozkládáme. Co nežvýkáme, nechutná ani hořce ani příjemně:

---

[1]) Mat. IX., 20, Mark. V., 26, Luk. VIII., 43.

proto hltá nemocný celou pilulku, aby nechutnal její hořkosti. A proto také hříšníkovi nepřichází za trpké ani hřích ani smrt, ani soud, ani peklo, protože tyto věci nerozkládá, nýbrž celé polyká, když je všeobecně bez přemýšlení přejímá. A proto máš také tak málo chuti a požitku z tajemství Vtělení, utrpení a zmrtvýchvstání a z ostatních tajemství a dobrodiní Pána, poněvadž si jich náležitě nerozkládáš, neuvažuješ a nerozjímáš. Rozžvýkej a rozetři toto pepřové, nebo hořčičné zrnko a uvidíš, jak pálí, až slzy z očí potekou.

X.

O jiných výhodách a dobrech rozjímání.

1. Jiný užitek a přednost záleží podle učení sv. Tomáše v tom,[1]) že v něm svůj počátek má důležitá, a všem, kteří na cestě duchovního života jsou, tak žádoucí pravá zbožnost. Zbožnost jest náklonost a pohotovost vůle pro všechno dobré. Zbožný muž jest vždy hotov a připraven ke všemu dobrému. To je jednohlasné učení svatých. Zbožnost má dle sv. Tomáše Akv. dvě působivé příčiny. Jedna je mimo člověka, a ta je tou hlavní, totiž Bůh sám. Druhá jest vnitřní na naší straně: to je rozjímání. Neboť ochotnost ke všemu, co se odnáší ke ctnosti, má svůj počátek v rozjímání a v uvažování rozumu, a ono jest to, co vedle milosti Boží v našem srdci onen oheň podpaluje a rozněcuje.

---

[1]) II., 2, qu. 82, art. 3.

2. Proto pozůstává pravá zbožnost a horlivost ducha ne ve sladkosti a v pociťované rozkoši, kterou někteří při modlitbě vnímají a pociťují, nýbrž ve vůli ochotné a připravené ke každé službě Boží. To je stálá a vytrvalá zbožnost: každá jiná brzy skončí: neboť ona záleží jen v několika zbožných pocitech, které z náhlého zatoužení povstávají, které vzbudila nějaká okolnost přání a lásky hodná. Často mívá původ v přirozenosti, v jemném citu a v srdci citlivém, které snadno se rozcitliví až k slzám. Vyschne-li pramen této pobožnosti, zaschnou také obyčejně dobrá předsevzetí. Je to příliš citlivá láska, která se opírá o rozkoš a útěchu. Jak dlouho rozkoš a zbožnost trvá, jest člověk pozorným a pilným oddávaje se klidnému mlčení a uvažování. Jakmile pomine, je ihned po všem. Kdo však je upevněn vpravdě a rozjímáním a úvahou rozumově jest přesvědčen a před klamem chráněn, ten je pevným a vytrvalým ve ctnosti. Když také rozkoš a útěcha pominou, zůstane člověk takový vždy týmž, neboť zůstávají důvody rozumu, které ho přesvědčují a vedou.

3. To jest silná a mužná láska. Po ní se poznávají praví služebníci Boží a pokročilí, nikoliv po rozkoši a útěše. Naše vášně, jak se říká, podobají se štěnatům, která stále štěkají. Jen za času útěchy zavírají ústa. Bůh hodí jim kousek chleba, aby tím se upo-

kojila a nežádala už ničeho. Jakmile však s tím kouskem útěchy jsou hotova, štěkají opět jedno přes druhé, a tu se vidí, co jest člověk takový. Tyto sladké a milé pocity srovnávají se s pohyblivým jměním, které brzy spotřebeno bývá, pravé ctnosti srovnávají se se stálým majetkem, který potrvá a proto má také větší cenu.

4. Z toho vyplývá, o čem se často přesvědčujeme, a co třeba dobře uvážiti. Vidíme tak mnohé, kteří na jedné straně v modlitbě mnohé útěchy došli, na druhé straně v příležitostech a v pokušeních velmi slabí a povolni jsou. Naproti tomu vidíme jiné, kteří při modlitbě velkou vypráhlostí trpí a nevědí ničeho o útěchách a sladkostech: pak je však vidíme zcela statečnými v pokušeních a daleko vzdálené od pádu. Důvod proto leží v řečeném. První opírají se o sladkost a city, druzí o rozum, zůstávají prosti klamu, o pravdě přesvědčeni a jsou neohroženými. Proto se drží toho pevně s vytrvalostí a houževnatostí, o čem se jednou přesvědčili a pro co se rozhodli.

5. Všeobecně doporučovaný a výtečný prostředek, abychom v dobrých v modlitbě učiněných předsevzetích setrvali a je skutkem provedli, jest, že si stále zpřítomňujeme onen důvod, který dobrý úmysl a dobrou žádost vzbudil a že ho pevně držíme: neboť co

žádost povzbudilo, poslouží také k tomu, aby ve skutek bylo uvedeno. Ještě více. Když jsme se takovým způsobem zbavili klamů a o pravdě se přesvědčili, zůstáváme i potom, když si nevzpomínáme na prostředek a důvod rozhodnutí, pevnými a přesvědčeni o pravdě a její odůvodění dává sílu a moc překonati pokušení a vytrvati ve ctnosti.

6. Z tohoto důvodu cení tolik Gerson[1]) rozjímání, že na otázku, co by bylo lepším pro řeholníka v jeho cele, zda čtení nebo retná modlitba, nebo ruční práce, či rozjímání, odpověděl: „Po poslušnosti není lepšího nad rozjímání". Uvedl proto tento důvod. Kdyby se někdo také retní modlitbou, nebo duchovním čtením pro přítomnost snad cítil více k pobožnosti povzbuzen a uschopněn, než rozjímáním, tož přece pomine tato zbožnost, jakmile knihu odloží, nebo ústně se přestane modliti. Rozjímání však povzbuzuje ho a ozbrojuje více pro budoucnost. Proto třeba nám si zvyknouti rozjímati jak praví Gerson, aby rozjímání samo bylo naší knihou, když se nemůžeme hlasitě modliti nebo žádné knihy nemáme: tak nebudeme nikdy bez pravé pobožnosti.

[1]) Quaestiones quaedam cum suis Respons. tom. 3, 388 c., part. 2, Alphab. 34, lit. M. et de solicitudine Ecclesiasticorum particula 41, part. 2, Alphab. 37, lit. A. (Gerson Opera cur. Geiler de Kaisersberg Argentinae 1488. Biblioth. Canoniae Claustro – Neoburgensis. Hain – Copinger 7622).

XI.

Jak se chovati při modlitbě a jaký užitek z ní získáme?

1. „Vzplálo mi srdce uvnitř a vznítil se oheň“.[1]) Tím naznačuje královský prorok, jak se máme při modlitbě chovati. Mnozí učitelé a svatí vysvětlují toto místo o ohni lásky k Bohu a k bližnímu, jenž za rozjímání o nebeských věcech se vznítil a hořel v srdci královského proroka. Mé srdce vzplálo a vznítilo se, praví. To působí modlitba. Jak však se vznítí a vzplane oheň v srdci? Rozjímáním. Přemýšlením se vznítil oheň. Rozjímání a přemýšlení jest prostředkem a nástroj vznítiti oheň. Rozjímání jest jako úhoz ocilky na křemen, aby vydal oheň, jak praví sv. Cyril Alexandrinský. Přemýšlením a rozjímáním třeba ti rozumem bíti do tvrdého kamene srdce svého, až se zapálí k lásce k Bohu a

[1]) Žalm XXXVIII., 4.

k žádosti po pokoře, umrtvení a ostatních ctností: a nesmíš přestati, až tento oheň vyvoláš a ho rozplameníš.

2. Jakkoliv jest dobrým a nutným rozjímati, tak přece nesmí býti naše modlitba jen v přemýšlení a v rozjímání rozumu. Při tom nesmíme přestati: neboť to by bylo více studiem než modlitbou. Všech svých rozjímáních a přemýšlení máme užívati jen jako prostředku, abychom ve svém srdci vzbudili žádosti a touhy po ctnostech. Dobrota a svatost křesťanského a klášterního života nezáleží v dobrých myšlenkách a v porozumění svatým věcem, nýbrž v pravých a správných ctnostech a docela zvláště v jejich cvičení a úkonech. V tom záleží poslední dokonalost ctnosti, jak sv. Tomáš Akv. praví.[1]) A tím jest se nám také při modlitbě obírati a docela zvláště se tím zanášeti.

3. Toto je jako první základní věta v této věci pevně postavena. Již kterýsi starý filosof, kterého Gerson[2]) uvádí, pravil: „Nezkoumáme proto podstaty ctnosti, abychom ji znali, nýbrž abychom jí dobrými se stali". Jehla jest nutna k šití: ale jehla nešije, nýbrž niť. Velmi pošetile by jednal ten, který by celý den prostrkoval a vytahoval jehlu bez niti. Byla by

---

[1]) I., 2, qu. 3, art. 2.

[2]) Tract. 7, super Magnificat. tom. 3, Alph. 86 lit. D. (Gerson – Geiler de Kaisersberg.)

to naprosto zbytečná práce. Tak jednají ti, kteří při modlitbě se starají jen o porozumění a rozjímání a ne také o lásku. Rozjímání musí místo jehly zaujati. Ono sice musí předcházeti, ale jen proto, aby za sebou táhlo niť lásky a náklonosti vůle, čím se se svým Pánem a Bohem spojujeme a sjednocujeme.

4. Sv. Ignác připomíná nám tento důvod ve svých Duchovních cvičeních docela vážně a opakuje ho několikráte. Když předmět rozjímání několika krátkými slovy ukázal, pravil:[1]) „Toto všechno třeba mi na sebe vztahovati, abych z toho užitek měl". Užitek modlitby záleží v tom, že každý předmět rozjímání na sebe přenáší k svému pokroku a umí ho ve svůj prospěch upotřebiti. Svatý Bernard praví docela krásně:[2]) Jako slunce všech nezahřívá, na které svítí, právě tak znalost a rozjímání o tom, co jest činiti, nepovzbuzuje a nenadchne všechny provésti rozjímané. O velkém bohatství věděti a je míti jsou dvě různé věci. Ne vědomí o bohatství činí bohatým, nýbrž vlastnictví. Něco jiného jest Boha znáti, něco jiného jest Boha se báti a ho milovati. Ne mnoho o Bohu věděti činí moudrým a bohatým, nýbrž bázeň a láska Boží. Jest ještě jeden velmi případný příměr

---

[1]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. contempl. 1 de Incarn. Domini, pag. 466.

[2]) Serm. 23, in Cant. n. 14.

pro naši věc. Má-li kdo hlad, nic mu nepomůže, sedne-li si za nádherný stůl pokrytý mnohými jídly, nebude-li z toho jísti. Tak nepomáhá nic modlícímu se, má-li před sebou bohatý stůl mnohých a výtečných myšlenek, nejí-li však při tom, to jest neobrací-li je svojí vůlí na sebe nebere-li z toho žádný užitek.

5. Jdu nyní do jednotlivostí a pravím: co musíme získati z rozjímání a z modlitby, to jsou žádosti a přání, které nejprve uvnitř v srdci vyvoláváme, aby kdysi svým časem ve skutky přešly. Svatý Ambrož praví:[1]) „Úmyslem, nebo cílem rozjímání nebeských zákonů jest jejich plnění". Ony svaté tajemné, žijící bytosti, na které patřil prorok Ezechiel[2]) měly mezi jinými znameními „lidské ruce pod svými křídly". Tím jest naznačeno, že let a přemýšlení rozumu má za účel činnost. V modlitbě třeba probouzeti touhy a žádosti po pokoře, abychom sami sebou pohrdali a si přáli od jiných býti povrhováni: vřelou touhu po utrpení a strastech z lásky k Bohu, a radost z přítomných utrpení, touhu po chudobě ducha, aby podílem našim bylo to nejmenší v domě a aby nám dokonce se nedostávalo i věcí nutných, bolest a lítost nad svými hříchy a pevné předsevzetí raději

[1]) Expositio in ps. 118, serm. 6, n. 35.
[2]) Ezechiel. I., 8.

zemříti než znovu zhřešiti, vděčnost za přijatá dobrodiní a pravé a plné odevzdání se do vůle Boží: konečně opravdovou touhu následovati Ježíše Krista ve všech ctnostech, které na něm září. Tak jest nám svá rozjímání si zaříditi a upravovati, to bude onen zisk, který z něho máme míti.

6. Z toho plyne toto poučení. Poněvadž užíváme rozjímání a přemýšlení rozumu jen jako prostředku, aby vůle takové touhy vzbuzovala a to jest účelem vší naší činnosti zde: proto třeba se jen tak dlouho a ne déle oddati rozjímání a zkoumání rozumem, jak to je nutno: neboť prostředek musí svému cíli odpovídati a podle něho se zařizovati. Jakmile jsme shledali svoji vůli povzbuzenou a k nějaké ctnosti nakloněnou, ať je to bolest nad hříchy, nebo nenávist světa, nebo láska k Bohu, nebo touha po utrpení pro něho, nebo něco podobného, máme ihned přerušiti činnost rozumu, jako se odklízí lešení při klenutí a podloubí, a v této touze vůle máme se upevniti a zdržeti, až nám to dostačí a naše duše je hluboce tím proniknuta.

7. Je to něco velmi důležitého. Sv. Ignác nám to připomíná v Duchovních cvičeních, kde praví:[1]) Dosáhli-li jsme při některém předmětu vytoužené zbožnosti a nálady, pak

[1]) Inst. S. J. III., Exerc. spirit., pag. 462, Addit. 4.

máme při tom zůstati a zdržeti se tak dlouho, až jsme uspokojeni, nestarejme se o přejíti k druhému bodu.

Když zahradník kousek zahrady zalévá, zadrží proud vody, dokud nezačne voda vnikati a dopřává vodě vniknouti do vypráhlé země a ji zavlažiti a nepokračuje polévánim dříve, dokud voda není vpitá do země. Naše duše jest dle výpovědi proroka suchou zemí: „Duše má po tobě žízní, jako vypráhlá země".[1]) Když začneme tuto suchou zemi naší duše vodou dobré, svaté touhy zalévati, pak musíme proud vody rozumové činnosti zadržeti a těšiti se ze zvlažení vůle, pokud můžeme, až srdce jest proniknuto a zavlaženo a my jsme dokonale spokojeni. K objasnění toho mohlo by toto přirovnání sloužiti. Neviděls nikdy, jak jehňátko hledá vemeno své matky? Hledá ho hned tu, hned tam, chytne ho a opět pustí. Zpozoruje-li však, že mléko přichází, ihned se připne a ssaje v klidu. Tak je tomu také s modlitbou. Dříve než nebeská rosa sestoupí, obrací se člověk ve svém přemýšlení brzy sem, brzy tam. Přišla-li nebeská rosa, pak se zastaví a prožívá nebeskou rozkoš a sladkost.

---

[1]) Žalm CXLII., 6.

XII.

Jak důležito jest prodlévati při těchto pocitech vůle.

1. Největší důležitosti jest toto prodlévání a zdržení se při úkonech vůle. Světci a učitelé duchovního života přikládají mu největší cenu. Říkají, že právě v tom záleží dobrá a dokonalá modlitba a to, co kontemplací nazýváme, kde totiž člověk nehledá více pomocí úvahy lásku roznítiti, nýbrž těšiti se již z nalezené a vytoužené lásky a v ní jako v cíli svého hledání touhy klidně odpočívati. Tu mluví duše s nevěstou Velepísně:[1]) „Našla jsem toho, jejž miluje duše má. Chopila jsem jej a nepustila". Totéž vyslovuje nevěsta slovy: „Spala jsem, ale srdce mé bdělo".[2]) Při dokonalé modlitbě rozum jako by usnul a upustil od svého přemýšlení a zkoumání: vůle však bdí

[1]) Velepíseň III., 4.
[2]) Velepíseň V., 2.

a rozplývá se láskou k ženichovi. Tento spánek jeho nevěsty tak jest milým v očích ženichových, že zakazuje ji buditi, až by sama chtěla. „Zaklínám vás, dcery jerusalemské, při srnách, při laních plachých, nebuďte, nerušte mé lásky, dokud sama nechce!“ [1])

2. Takovým způsobem směřuje rozjímání a všechno, co k modlitbě náleží, k tomuto nazírání a jest jaksi jen stupněm, k němuž po tomto jest vystoupiti. Tak se vyjadřuje i sv. Augustin:[2]) „Čtení hledá, rozjímání nalézá, modlitba žádá, nazírání požívá“. Uvádí pro toto také místo: „Proste, a bude vám dáno: hledejte a naleznete: tlucte, a bude vám otevřeno“.[3]) Hledejte čtením, a naleznete v rozjímání: tlucte modlitbou, a bude vám otevřeno v nazírání.

3. Jak poznamenává Albert Veliký,[4]) světci shledávají rozdíl mezi nazíráním věřících katolíků a těmi z pohanských filosofů: nazírání filosofů má účelem jedině a výhradně zdokonaliti rozum poznáním pojatých pravd, přestává na rozumování, poněvadž má na zřeteli jen dále pokračovati v poznání. Nazírání katolíků však a svatých, o němž zde

---

[1]) Velepíseň III., 5.
[2]) Lib. de scala paradisi c. 2.
[3]) Mat. VII., 7.
[4]) Lib. de adhaerendo Deo c. 9. (Trinum perfectissimum III.)

jednáme, nepřestává na rozumování, nýbrž postoupí vůli říditi a určiti a rozplameniti k lásce k Bohu dle slova nevěsty:[1]) „Dech se zatajoval ve mně od té doby, co promluvil".

K tomu poznamenává sv. Tomáš Akv.,[2]) když o nazírání jedná: „Ačkoliv nazírání podstatně v rozumu jest, přece jeho završení spočívá v lásce a v určení vůle, takže hlavní cíl a hlavní úmysl při nazírání jest nutně činnost vůle a láska k Bohu.

4. Tak učil nás Kristus Pán v evangeliu se modliti, když pravil:[3]) „Modlíce se pak, nemluvte mnoho, jako pohané: domnívajíť se, že budou vyslyšeni pro svou mnohomluvnost".

Sv. Augustin o tom praví:[4]) „Něco jiného jsou mnohá slova a něco jiného jest dlouho trvající sklon lásky. Vzdáleno budiž od modlitby mnohomluvení, ale v mnohomodlení nepochybíme!" Mnoho mluviti, mnohé a veliké myšlenky pojmouti do rozumu, jest docela něco jiného, než dlouho trvati v lásce a pocitech vůle. První máme při modlitbě vymýtiti: neboť to znamená mnoho mluviti, mnoho slov pronášeti. Pravá modlitba, jak praví tentýž svatý Augustin „přichází více

---

[1]) Velepíseň V., 6.
[2]) II., 2, qu. 180, art. 7.
[3]) Mat. VI., 7.
[4]) Epist. 130, ad Prob. c. 10.

vzdechy než slovy". V modlitbě k Bohu nepomáhají žádná řečnická umění, žádná nekonečná rozpakování a vybrané myšlenky a důvody rozumu: zde pomáhají jen slzy a vzdychání s nářkem se svatými touhami srdce. Proto praví prorok Jeremiáš:[1]) „Nepopřej si odpočinku, ať neustává zřítelnice oka tvého!"

5. Svatý Jeroným se táže:[2]) Proč prorok praví: „Ať neustává zřítelnice oka tvého!" Není to jazyk, který mluví? Jak mohou zřítelnice mluviti? A sám odpovídá: Proléváme-li slzy před Pánem, tak mluví naše zřítelnice k Bohu. Nemluvíme jen jazykem: můžeme také srdcem k Bohu volati, jak apoštol Pavel praví:[3]) „A poněvadž jste syny, Bůh poslal Ducha Syna svého v srdce naše, jenž volá: Abba, Otče!"

A k Mojžíšovi řekl Bůh:[4]) „Co voláš ke mně?"

A přece nemluvil Mojžíš ani slova: jen uvnitř svého srdce prosil s takovou horlivostí a s takovou silou, že se ho Bůh ptal: co ke mně voláš? Tak třeba i nám očima k Bohu mluviti. „Ať neustává zřítelnice oka tvého!" S pláčem a vzdycháním, s naříkáním a svatými žádostmi srdce jest se nám modliti.

---

[1]) Pláč Jeremiášův II., 18. [2]) Breviar. in ps. 5. [3]) Ke Gal. IV., 6. [4]) Exodus XIV., 15.

XIII.

Odpověď na stesk těch, kteří říkají, že neumějí rozjímati a rozumem přemýšleti.

1. Doposud řečené bylo by již odpovědí na stesk oněch, kteří žalují a naříkají, že nemohou a nerozumějí v modlitbě přemýšleti: jim prý nepřicházejí žádné úvahy, kterými by mohli prohloubiti a rozšířiti předmět rozjímání: jim myšlenky ihned docházejí. To nemělo by je rmoutiti: neboť modlitba, jak bylo řečeno, záleží více v povzbuzování a v touhách vůle, než v úvahách a pátrání rozumu.

Učitelé duchovního života dokonce říkají, že jest třeba dáti si pozor na přehnanou činnost rozumu: neboť ona obyčejně překáží hnutím a činnosti vůle, toto jest však hlavní věcí. Nejvíce se zdržujeme, když se hlubokými a podrobnými úvahami zabýváme.

Příčina toho leží v přirozenosti věci. Má-li pramen jeden jen přítok a vytéká-li do více rour, tím slaběji poteče v jedné, čím silněji proudí druhou. Síla duše jest konečná a obmezená. Čím více proudí do kanálu rozumu, tím méně proudí do kanálu vůle. Zkušenost nás o tom poučuje. Je-li duše ke zbožnosti a vroucnosti naladěna, a ztrácí-li se rozum v titěrném přemýšlení, brzy zaschne srdce a je po pobožnosti. Pramen jest odveden kanálem rozumu, kanál vůle zůstal bez vody.

2. Z toho pochází, jak praví Gerson,[1]) že neučení daleko jsou pobožnější a daleko lépe se umějí modliti, než učení. Oni nelejí vodu do rozumu, neobírají se a nerozptýlují se titěrným přemýšlením, nýbrž hledají jasnými a jednoduchými důvody pohnouti vůli a povzbuditi ji. Na ně více působí ony pokorné a denní úvahy, než na jiné vznešené a obtížné. Vidíme to na onom svatém kuchaři, o němž na hoře byla řeč. Z hmotného ohně, s nímž se stýkal, bral námět uvažovati o věčném ohni a ponořil se do takové zbožnosti, že při vší své práci mohl plakati.

3. Jest třeba zde poznamenati: je-li touha srdce vznešená a duchovní, nezáleží mnoho na tom, je-li nízkou a obyčejnou myšlenka, nebo úvaha. Písmo sv. dává dosti příkladů,

[1]) De monte contemplationis tom. 3, Alphab. 73, c. 2, sequ. (Gerson: Geiler de Kaisersberg).

jak nám Duch Sv. nejvznešenější a nejvyšší věci vysvětluje nejjednoduššími a všeobecně srozumitelnými přirovnáváními. „O bych měl křídla jako holub, letěl bych do bezpečí“.[1])

Na tato slova praví sv. Ambrož:[2]) proč žádá prorok křídla holubí a ne křídla jiného ptáka, když touží létati a vzlétnouti do výšky, když přece křídla jiných ptáků daleko jsou silnější než holubičí? Ví docela dobře, že k vzletu do výšky dokonalosti a k dosažení dobré a vznešené modlitby křídla holubí jsou daleko lepší než jiných, to znamená, že prostota srdce dříve k tomu dopomůže, než bystrý a pronikající rozum, jak také mudřec se vyslovuje:[3]) „Ale s upřímným přátelsky obcuje“.

4. Není třeba býti úzkostlivým, když nemůžeme přemýšleti a žádných myšlenek nalézti, abychom předmět rozjímání prohloubili. Duchovní učitelé říkají právem, že lidé, kterým Pán uzavřel pramen rozsáhlé myslivosti, ale zase pramen citu otevřel, jsou daleko lepší a šťastnější: neboť u nich může se vůle za tím co rozum klidně odpočívá, Bohu oddati a naplniti láskou a radostí z nejvyššího dobra. Dá-li ti Bůh milost, že

---

[1]) Žalm LIV., 7.

[2]) Serm. 57, n. 3, in depositione s. Eusebii Vercell. Episc. (Append).

[3]) Přísloví III., 32.

pomocí jednoduché a blízké úvahy, nebo při pouhé myšlence, že Bůh člověkem se stal, že se zrodil ve chlévě, že se nechal ukřižovati za tebe, vzplaneš láskou k Bohu a zůstaneš v této náladě hodinu: pak je to lepší a daleko spasitelnější modlitba, než kdybys byl nalezl docela vznešené a hluboké myšlenky a úvahy. Neboť tak se zabýváš při modlitbě tím, co jest nejlepší a nejpodstatnější, co jest cílem a ovocem rozjímání, Z toho vidíme, jak se často mýlí, kteří myslí, že jejich modlitba nemá ceny, poněvadž nemají myšlenky, při nichž by se mohli zdržeti, a že by dobrou byla jen tehdy, kdyby měli mnoho takových myšlenek.

5. V životopisu sv. Františka se vypravuje,[1]) že svatý bratr Aegidius řekl kdysi svatému Bonaventurovi, generálovi řádu: vám učeným dal Pán mnoho milostí, s nimiž jemu sloužiti a jeho chváliti můžete. Co můžeme však my neučení a nevědomí činiti, když žádné schopnosti nemáme, abychom se Bohu zalíbili? Bonaventura odpověděl: kdyby náš Pán nebyl člověku žádnou jinou milost propůjčil, než možnost ho milovati, bylo by dosti: neboť tím může člověk větší služby prokázati než pomocí jiných milostí. Pak se ptal Aegidius: může neučený našeho Pána

[1]) Markus von Lissabon – Kurtz, Chroniken der Minderen Brüder, 2 T., 7. Buch, 14. Kap.

Ježíše Krista tak milovati, jak učený? A Bonaventura odpověděl: prostičká žena může našeho Pána více milovati, než mistr bohovědy. Nyní povstal sv. bratr Aegidius plný nadšení a odebral se do oné části zahrady, která u města byla a volal hlasitě: ubohá, nevědomá a prostičká babičko! miluj svého Pána Ježíže Krista a můžež býti větší než bratr Bonaventura. A náhle byl vytržen, jak se stávalo často, a nemohl se po 3 hodiny s místa pohnouti.

XIV.

Dvě napomenutí, která nám mo ou pomoci k dobré modlitbě a míti užitek z modlitby.

1. Abychom modlitbu dobře konali a z ní odpovídající užitek měli, jest nám nejprve dobře uvážiti a vždy jako základ pevně chovati, že modlitba není cílem, nýbrž jen prostředkem, kterého používáme pokračovati a zdokonaliti se v dobrém. Proto právě nesmíme při modlitbě přestati, jako bychom už byli u svého cíle a konce: neboť naše dokonalost nezáleží v tom, že prožíváme velké útěchy a rozkoše a že se povznášíme k nazírání, nýbrž v tom, že dosahujeme plného umrtvení, vítězství nad sebou, nad našimi vášněmi a sklony, že se snažíme podle sil vrátiti se k oné dokonalosti původní spravedlnosti, v níž jsme stvořeni byli, kdy ještě tělo a žádosti v dokonalém

poddanství a v souhlasu s rozumem byly a rozum opět s Bohem. Modlitby jest tedy jako prostředku užívati, abychom toho dosáhli.

2. Neboť jako tvrdé železo v kovárně ohněm měkne, že se může spracovati, ohýbati a z něho dělati, co kdo chce, právě tak musí to býti i s modlitbou. Umrtvení, přelom naší vůle, blížící se obtíže a nebezpečenství připadají nám někdy hodně tvrdými a těžkými. Zde potřebujeme ohně modlitby. Pomocí žáru a ohně zbožnosti a příkladem Kristovým stane se naše srdce měkčím, že ho pak dle potřeby ke každé službě Boží zpracovati a přetvořiti můžeme. A to jest úkolem modlitby, to je ovoce, které z ní získati máme. Proto nesmíme přestati na rozkoši a útěchách, které nám Pán dává při modlitbě, nýbrž jest nám s větší ještě ochotností a radostí nastoupiti cestu ctnosti a dokonalosti. „Po cestě tvých přikázání běžím, neb ty uvolňuješ mému srdci".[1])

3. To chtěl Duch Svatý naznačiti, co se přihodilo Mojžíšovi, když se vracel od rozmluvy s Bohem. Písmo svaté vypravuje, že sestupoval s jasně zářící tváří, a že tato zář měla podobu rohů, v nichž zvířata největší sílu mají. Tím jest naznačeno, že třeba nám v modlitbě čerpati sílu a odvahu dokonati

[1]) Žalm CXVIII., 32.

dobro. Témuž nás učil Kristus Pán svým příkladem. V noci před svým umučením ponořil se jednou, dvakráte, třikráte do modlitby, aby se posilnil na nastávající boje. Nepotřeboval toho, ale chtěl, jak praví[1]) sv. Ambrož, nám příklad dáti. Písmo sv. sděluje, že anděl se mu zjevil, aby ho posilnil. Pak povstal tak posilněn po modlitbě, že mohl ihned ke svým učeníkům říci:[2]) „Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, který mě zradí".

„Obětoval se, protože sám chtěl".[3]) Sám se vydal v ruce jejich. To všechno se stalo, aby nám ukázal, že máme užívati modlitby jako prostředku přemoci obtíže, které nám v cestě ke ctnosti stojí.

4. Svatý Zlatoúst praví[4]) modliti znamená harfu našeho srdce tak upraviti a naladiti, že před Bohem líbeznou hudbu vydává. K tomu účelu se oddáváme modlitbě, abychom své srdce uvedli do pravého souhlasu a rozpoložení a struny svých vášní a náklonností se všemi ostatními kony uvedli v milý souhlas s rozumem a s Bohem. To je to, co denně říkáme a slyšíme mluviti v duchovních promluvách a přednáškách, že naše modlitba musí býti praktickou to jest k činům směřovati,

---

[1]) Expositio Evang. sec. Lucam L. 10, n. 56, 57.
[2]) Mat. XXVI., 46.
[3]) Isaiáš LIII., 7.
[4]) Expos. in ps. 4, n. 4.

odstraniti nesnáze, přemoci odpor v bojích, které nás na cestě duchovní znepokojují. Proto nazývá to Duch Svatý moudrostí, když praví:[1]) „Počátek moudrosti jest báti se Hospodina, a míti na zřeteli Svatého jest umění".

Moudrost směřuje totiž k činu a právě tím se liší od vědy učenců, která jen znalosti na zřeteli má. Proto prohlašují svatí modlitbu za všeobecný a nejpůsobivější prostředek proti všem pokušením a ve všech potřebách a dopuštěních, které na nás mohou přijíti. To je největší pochvala, která se o modlitbě může říci.

5. Theodoret[2]) vypravuje ve svých dějinách mnichů tuto výpověď kteréhosi svatého mnicha: lékaři uzdravují nemoci tělesné a mají proti každé z nich vlastní lék. Často však používají k uzdravení jedné nemoci více léků, poněvadž všechny tyto léky jsou slabé a obmezené moci. Modlitba však jest všemocný prostředek velké síly ve všech potřebách, jí lze odporovati všem pokušením a výpadům nepřítele a dosáhnouti všech ctností: neboť spojuje duši s nekonečným dobrem, s Bohem: na něm se zakládá a o něho se opírá. Proto nazýváme modlitbu všemocnou. Modlitba jest všemohoucí a sama všechno zmůže. Kristus Pán nám sám dává

[1]) Přísloví IX., 10.
[2]) Histor. Religius. XVI. Maro.

modlitbu jako prostředek proti všem pokušením, když praví:[1]) „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení".

6. Druhé napomenutí, které nám napomáhá cvičiti se v řečeném, jest toto: jako třeba si již připraviti body rozjímání předem, právě tak jest si určiti ovoce rozjímání předběžně, kterého chceme dosáhnouti. Zde vzniká otázka, jak mohu ovoce, které chci míti z modlitby, již předem poznati a chtíti, než se oddám modlitbě? To jest třeba blíže vysvětliti. Tak poslyš! Právě bylo řečeno, že jest se modlitbě oddati, abychom měli prostředek pro naše duchovní potřeby, abychom zvítězili nad sebou samými, abychom své vášně a zlé náklonnosti mohli ovládati. Máme modlitby použíti jako prostředku k našemu polepšení a zdokonalení. Dříve než se oddáme modlitbě, jest nám nějaký čas uvažovati: jaká jest moje největší duchovní bída? Co je největší překážkou, která stojí proti pokroku mému? Co zapříčiňuje mé duši nejvíce bojů? To je to, nač musíme předběžně mysliti a na zřeteli míti, abychom v modlitbě za to prosili a toho dosáhli. Již přípravujíce předmět pro rozjímání třeba za tímto cílem směřovati.

7. Na příklad, cítím v sobě mocnou žádost po úctě a pozornosti a po snaze něco ze

[1]) Mat. XXVI., 41.

sebe udělati: snadno se nechám určiti lidskými ohledy, a jsem-li při nějaké příležitosti pohaněn, jsem zmaten a pociťuji to velice a mnohdy to také nechám na sobě poznati. To je podle všeho zdání to, co mi největší boj způsobuje, mé pokroky zdržuje, pokoj a klid duše ruší a mne do značnějších chyb vrhá. Jest to tedy tvoje největší duševní nemoc, pak leží vyléčení v tom, že přemůžeš svou náklonost a ji vykořeníš, a na to třeba ti předběžně mysliti a na zřeteli míti a k srdci si vzíti, a na to naléhati, abys toho modlitbou dosáhl. Není to správným, jen nazdař Bůh dáti se do modlitby k Bohu a přijímati, cokoliv přijde, jako myslivec, který na zvěř střílí, ať je, co je, a nestará se o to, co je mu právě potřebným. My nechceme tak do modlitby se dáti, jako bychom chtěli nejbližší dobro, které se nám namane, nýbrž to, co je nám nejpotřebnější. Přijde-li nemocný do lékárny, nenatahuje ruku pro to, co je nejblíže, nýbrž sahá po tom, co mu v nemoci potřebno jest. Jeden jest plný pýchy, druhý plný netrpělivosti, opět jiný sobectví a umíněnosti, jak při každé příležitosti vidíme a každého dne to na sobě postihnouti můžeme: a při všem tom oddává se člověk modlitbě, aby květiny trhal, moudré myšlenky pojal a to nejlepší nejbližší, nebo co se mu zamlouvá právě, zachycuje a brzy zde, brzy

onde si zamlsá. To však není dobrá cesta pokračovati v duchovním životě. Vždy třeba dbáti toho, co jest nejpotřebnější a jak se dojde pomoci pro to: neboť proto se modlíme.

8. Svatý Efrem uvádí zde[1]) příklad o slepém z evangelia, který blíže se ke Kristu volal a pravil: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou".[2])

Zde uvažuj, jak se ho Kristus tázal, co chce, aby mu učinil. A ihned mu přednáší slepý svoji největší bídu, co mu nejvíce bolestí působí, totiž ztrátu zraku, a prosí za uzdravení tohoto zla. „Pane, abych viděl".

Pravdě podobně také o něco jiného mohl prositi, čeho rovněž velice potřeboval: tak mohl také říci: „Dej mi Pane šat, neboť jsem chudý". Toho však nežádá: vše ostatní nechává stranou a jen svou největší bídu přednáší. Tak třeba i nám při modlitbě činiti; snažme se odpomoci největší bídě své, ustavičně a vytrvale, až cíle dojdeme!

9. Abychom vyvrátili všechny výmluvy třeba ještě upozorniti na toto: Když se modlíme a chceme z toho získati lásku pro zvláštní ctnosti, kterých nemáme, pak jest se nám především starati o to, aby předmět rozjímání a okolnosti, kterými se chceme

---

[1]) Exhort. ad monach. de panoplia t. III. gr. et lat., pag. 222.

[2]) Luk. XVIII., 39–41.

zabývati, tomuto cíli odpovídaly a vhodnými byly v naší vůli onu lásku ihned a opravdu mocně a důrazně roznítiti: pak dosáhneme snadno vytouženého cíle. Avšak nesmíme při tom zapomínati, že každého duchovního cvičení a každého tajemství, které rozjímáme, můžeme použíti pro své zvláštní potřeby. Modlitba jest nebeskou mannou, která má pro každého onu chuť, které si žádá. Chceš-li na př., aby pro tebe měla chuť pokory, pak ti tuto chuť dodá úvaha o tvých hříších, o utrpení a smrti Kristově a všech od něho přijatých dobrodiní atd. Chceš-li bolest a zahanbení za hříchy své, pak ti každá z uvedených věcí onu chuť dodá. Chceš dosáhnouti trpělivosti, pak bude chutnati trpělivostí a tak tomu bude při všech ostatních ctnostech.

XV.

V jakém smyslu máme obraceti svoji modlitbu na to nejpotřebnější.

1. Nechceme tím říci, že třeba při modlitbě vždy pozornost míti jen na jednu věc. Je-li na př. pokora, nebo jiná ctnost naší obzvláštní a největší potřebou, můžeme se přece v modlitbě také jinými ctnostmi a cvičeními zabývati. Přichází-li ti v modlitbě za potřebné prositi za souhlas s vůlí Boží ve všem, co on nad tebou určiti a zaříditi může, pak zůstaň při tom, jak dlouho chceš. Bude to jistě případná a dokonalá modlitba a neodvrátí tě od pokory, nýbrž ještě více tě k ní přikloní. Cítíš-li v sobě pocit vděčnosti a hlubokého poznání přijatých všeobecných i zvláštních dobrodiní od Pána, zůstaň při tom, jak dlouho můžeš: neboť jest slušno děkovati po všechny dny Pánu za přijatá dobrodiní, obzvláště za své povolání k řeholnímu životu.

Povstane-li v tobě ošklivost a hluboká bolest nad hříchy tvými s pevným předsevzetím, raději tisíckráte smrt trpěti nežli Boha urážeti, drž se toho pevně: neboť to jest nejlepší a nejspasitelnější úkon, který v modlitbě můžeš konati. Vzplane-li v tobě mocná láska k Bohu, velká horlivost a vnitřní touha po spáse duší s přáním, všechny práce a námahy pro to na sebe vzíti, setrvej v tomto rozložení mysli! A právě tak můžeme se obrátiti v modlitbě s prosbami k Bohu za milosti pro nás, pro bližní a pro celou církev: patří to docela výborně k modlitbě.

2. S tím vším a tomu podobným můžeme se v modlitbě obírati, a naše modlitba jest pak opravdu dobrá. Tak vidíme v žalmech, v těchto případných modlitbách, nekonečné množství rozmanitých žádostí. Proto praví Kassianus[1]) a opat Nilus, že modlitba se podobá poli osetému květinami, nebo věnci uvitému z mnohých a rozmanitých vonících květin. „Ano vůně mého syna jest jak vůně bohaté nivy, které Hospodin požehnává".

V této rozmanitosti leží ještě také přednost, že se nám modlitba ulehčuje a tím pomáhá, že déle v ní vytrvati můžeme. Kdybychom ustavičně jedno a totéž opakovali, pak by nás to omrzelo: rozmanitost však nás těší a povznáší.

[1]) Genes. XXVII., 27.

3. Chceme jen říci, že jest důležitým pro náš pokrok duchovní, abychom v některém čase o něčem určitém a sice o tom, co považujeme pro sebe za nejdůležitější a pro duši za nejpotřebnější, rozjímali: abychom pak v modlitbě mohli hodně naléhavě Pána za to prositi. Tím se můžeme jednou i vícekráte, po jeden neb více dní, ba i měsíců zabývati. To bude naše hlavní zaměstnání: budeme je míti stále na zřeteli a v srdci uložené, až ho dosáhneme. Tak konají se zaměstnání i ve světě a proto se říkává — chraň mne, Bože, od člověka, který jen jednu práci koná! O modlitbě jednaje praví sv. Tomáš Akv.:[1]) Žádost je tím lepší a působivější, čím více se k jednomu soustřeďuje. Proto také praví prorok:[2]) „Jednu věc jen žádám na Hospodinu o tu usiluji".

4. Kdo chce vědě, neb umění dobře rozuměti, nezačíná dnes tomu, zítra zase něčemu jinému se učiti, nýbrž zůstává dlouhý čas při jedné věci, až je s ní hotov. Tak jest tomu, který si chce nějakou ctnost přivlastniti, delší dobu v ní se cvičiti, a modlitby a všechna jiná cvičení na její získání obraceti, ačkoliv mravní ctnosti dle učení sv. Tomáše Akv.[3]) tak úzce mezi sebou jsou spojeny, že

---

[1]) II., 2, qu. 83, art. 14.
[2]) Žalm XXVI., 4.
[3]) I., 2, qu. 65, art. 1.

ten, který jednu dokonale má, má i ostatní. Získáš-li si pravou pokoru, máš i jiné ctnosti. Vytrhl-lis ze svého srdce pýchu a na její místo zasadil-lis pravou pokoru, máš i poslušnost i trpělivost získanou. Nezasteskneš si už do ničeho: každá práce ti připadne lehkou, a v přirovnání s tím, co můžeš tím ještě vyzískati, bude se ti vše zdáti nepatrným. Máš-li pokoru, máš také lásku k bratřím: neboť považuješ pak všechny za dobré a sebe sama za zlého. Pak máš také ve velkém stupni prostotu a nesoudíš nikoho: neboť pociťuješ hluboko svoji ubohost, a o nedostatky jiných se nestaráš. Totéž platí o všech ostatních ctnostech.

5. Velice se odporučuje při zvláštním zpytování svědomí všimnouti si předmětu modlitby: neboť kde všechna cvičení na tento způsob k jednomu cíli směřují, tam pokračujeme dobře. Kassianus požaduje ještě více.[1]) Nejenom při zpytování svědomí a soukromé modlitbě máme k tomu mířiti, co je nám nejpotřebnější, nýbrž také přes den máme ducha k Bohu povznésti často ve střelných modlitbách, vzdycháním a úpěním srdce a s tím pokání, umrtvení a ostatní zvláštní pobožnosti spojiti. Promluví se o tom ještě obšírněji. Poznám-li chybu, vášeň, převládající

[1]) Coll. 9, c. 36 et de coenob. instit. L, 2, c. 14.

náklonost, která mne do větších chyb strhuje, za svůj největší nedostatek a závisí-li od zničené a přemožené této chyby a od získané protivné ctnosti zničení všech chyb a získání všech ctností, pak jsme nejlépe použili všech námah a vší píle, které na to vynakládáme.

6. Sv. Zlatoúst praví:[1]) modlitba jest podobna prameni v zahradě nebo v sadu, bez něho všechno usichá, jím všechno se zelená, občerstvuje se a jest krásným. Pramen modlitby musí také všechno občerstvovati. Musí všechny bylinky ctností ve svěžesti a kráse udržeti, buďto poslušnost, nebo trpělivost, pokora nebo umrtvení, mlčení nebo sebranost na mysli. Jako v nějaké zahradě nebo ve štěpnici mnohdy strom, nebo květina velmi jest milou a drahou, že se jí více vláhy dostává, i když jest nedostatek vody, ona se nikdy nenechává v nedostatku, i když není času dostatek, přece se k tomu čas najde, právě tak se to má se zahradou naší duše. Zavlažováním z modlitby třeba všechno občerstviti a zachovati: při tom však jest vždy pozor míti na hlavní věc, totiž co nám jest nejvíce potřebno: tomu třeba věnovati hlavní starost, ta nesmí chyběti v žádném čase. Jako odcházeje ze zahrady ruku napřáháš a trháš kvítek, který se ti nejvíce líbí, právě, tak

[1]) De precatione I., sub finem.

musíš v modlitbě ruku napřahovati na to co je ti nejpotřebnější a to si z ní vezmeš.

7. Tímto jest zodpovězeno, je-li dobře vzíti si z modlitby ovoce odpovídající rozjímání. Vždy musíme míti na zřeteli, jak bylo řečeno, co jest nám především potřebným: proto je dobře při tajemství rozjímaném vyvolati žádost po ctnosti odpovídající a cvičiti se v ní. Zde třeba na něco velmi důležitého upozorniti. Také tyto pocity a nálady, které se objevují při modlitbě po rozjímané látce, nesmíme jen tak mimochodem a ve spěchu sbírati, nýbrž jest nám déle se vším klidem a sebraností při nich setrvati, až bychom dostatečně poznali, že ta věc se vtiskla do našeho srdce a tam zůstává, i kdyby tak minula celá hodina, jak na hoře již zmíněno bylo. Je daleko lepší s jedním úkonem, nebo s jednou žádostí se stále zabývati, než mnoho rozmanitých aktů ctnostných vzbuzovati a pak rychlo přes ně přecházeti.

8. Jiný důvod, proč tak mnozí málo užitku z modlitby mají, leží v tom, že úkony ctnostné s rychlostí konají, z jednoho k jinému přebíhají a všechno přehánějí. Kde to právě možno, vzbuzují úkon pokory: jdou však zároveň dále a vyvolávají úkon poslušnosti, když jim právě napadne: pak opět ihned úkon trpělivosti. Tak spěchají přes všechno a obíhají jako kočka kolem uhlí. Nespálí se,

třebas i přes oheň šli. Povstanou-li od modlitby: jsou právě tak vlažní a nepobožní jako před tím. Blažený mistr Avila[1]) kárá ony, kteří předmětu, s nímž se zabývají, ihned nechávají, jakmile se jim jiný naskytuje, a ihned k němu přecházejí. Praví, že to jest lest ďáblova, který chce, abychom jako straky od jedné věci na druhou přeskakujíce zůstali bez užitku modlitby.

9. Mnoho na tom záleží, abychom setrvali v naladách a v žádostech po ctnostech, až vnitřek duše tím proniknut a prostoupen bude. Chceš-li lítost a bolest nad hříchy v sobě vzbuditi, musíš se při tom pozdržeti, až pocítíš velkou hrůzu a ošklivost před hříchem, jak praví prorok:[2]) „Nepravost v nenávisti v ošklivosti mám". Odtud je potom pevné předsevzetí, raději tisíckráte smrt postoupiti, než smrtelného hříchu se dopustiti. Sv. Augustin[3]) poznamenává: poněvadž lidé před některými zločiny jako na př. před rouháním se Bohu, před otcovraždou a podobnými velkou hrůzu mají, proto se jich zřídka dopouštějí. Naproti tomu praví o jiných hříších: pro jejich každodennost připadají jim jako maličkosti. Člověk si na ně zvykne, a ztratí hrůzu a strach před nimi: proto padají

---

[1]) Avila—Schermer, Audifilia 75. Kap.
[2]) Žalm CXVIII., 163.
[3]) Enchirid. c. 80.

lidé tak snadno do nich. Právě tak třeba ti, chceš-li se pokoře cvičiti, touhu opovrhován a neceněn býti v sobě probouzeti tak dlouho, až se to do tvé duše vnořilo, a všechen nával zpupnosti a pýchy zašel a tys si zamiloval pokoření a podceňování. A tak je tomu také při jiných touhách a cvičeních v jiných ctnostech.

10. Z toho jest jasno, kolik ke svému pokroku přidáváme, když jen do jedné věci se zabereme a dle řečeného způsobu vytrvale při tom setrváme. Zůstane-li touha po pokoření a podceňování, nebo jiný takový pocit jen po jednu hodinu z rána a opět jen jednu hodinu odpoledne a tak po více dnů po sobě, pak to má nutně docela jiný vliv na naše srdce a musí se ctnosti docela jinak zaryti do duše a ji proniknouti, než se to může státi při povrchním doteku. Svatý Zlatoúst[1]) praví: Ani na nejlepší pole nestačí jeden dešť a jedno zalévání: jest zapotřebí mnoho deště a mnohého zalévání. Právě tak jest důležito časté zalévání modlitbou, aby ctnost v naší duši hluboko vkořenila a ji pronikla. Světec uvádí k tomu ono místo ze žalmu:[2]) „Sedmkrát za den chválu vzdávám tobě". Sedmkráte za den zaléval prorok David svou duši modlitbou. Oddával se jednomu citu a

[1]) l. c.
[2]) Žalm CXVIII., 164.

opakoval opět tutéž myšlenku, jak to velmi dobře vidíme v Žalmech. V jediném žalmu opakuje dvacekráte: „Neboť (je) na věky milosrdenství jeho“.[1])

V jiném žalmu, který jen 6 veršů má, vybízí nás jen jedenáctkráte „Boha chváliti“.[2]) Kristus Pán učí nás svým příkladem ve své modlitbě v zahradě tímto způsobem se modliti a při jedné prosbě vytrvati. Nespokojuje se jen jednou přednésti svoji prosbu Otci nebeskému: říkal jednou, dvakráte a po třetí tutéž modlitbu. A naposledy vytrval při modlitbě déle než po prvé, aby nás poučil, jak i my máme u jedné věci zůstati a vytrvati a vždy znovu začínati. Neboť jen tímto způsobem a s takou vytrvalostí přijdeme tam, že dosáhneme vytoužené ctnosti a dokonalosti.

---

[1]) Žalm 135.
[2]) Žalm 150.

XVI.

Jak se můžeme zaměstnávati delší dobu s jedním předmětem v modlitbě. Vysvětluje se velmi užitečný způsob modlitby, při němž se obíráme zvláštními případy.

1. Třeba ještě ukázati, jak se můžeme udržeti delší čas při modlitbě povzbuzujíce se v jedné a téže ctnosti: neboť je to, jak bylo řečeno, velmi užitečno. Všeobecný a známý prostředek, který se obyčejně udává, záleží v tom, že se snažíme tentýž úkon a cit vůle prodlužovati, nebo ho vyvolati a obnovovati, jako se točícímu kolu, aby se nezastavilo, dává pohyb, nebo jako se přikládá dřevo do kamen.

Třeba si někdy vypomoci prvním rozjímáním, pozorujíce svou vůli, že chce ochladnouti, znovu ji povzbudíme. Musíme s pro-

rokem zvolati:[1]) „Obrať se duše má ke svému pokoji, neboť Hospodin dobře ti učinil".

To znamená, uvaž, o duše, jak mnoho na tom záleží a jak je to rozumným, že pro Pána, kterému tak mnohým jsi zavázána, toto činíš?

2. Kde tato první úvaha by nestačila a nás nepohnula, tam nutno k druhé přikročiti nebo k jinému bodu přejíti. Proto musíme vždy předtím již míti několik bodů připravených, abychom pokaždé, kdy jeden je tak vyčerpán, že již nezdá se na nás působiti, mohli k druhému přejíti, který nás znovu pohne a k žádanému souladu přivede. A jako, abychom se vyvarovali nechuti, kterou jedno a totéž jídlo po delší čas může vyvolati, se koření rozmanitým způsobem, takže se nám zdá opět novým a nám chutná, právě tak můžeme také delší čas při jednom a témže předmětu v modlitbě, této stravě duše naší, vytrvati, když ho různým způsobem kořeníme. Tak můžeme činiti, když, jak se praví, k jinému bodu přejdeme: neboť jak často s novými důvody, nebo úvahami okolnost nějakou rozjímáme a se nadchneme, tolikráte dáváme mu jinou přípravu a jiné nové vzezření.

3. Také když žádné nové důvody a úvahy k tomu nepřibudou, může býti jedna a táž

[1]) Žalm CXIV., 7.

ctnost velmi rozmanité chuti. Tak může se někdo na př., pokud pokory se týká, jednou se zabývati, pozoruje svou bídu a své slabosti a z toho sebe zahanbiti a sebou pohrdati. Podruhé možno v sobě živiti touhu, od jiných býti pohrdánu a podceňovánu, a tím dojíti k velké lhostejnosti k mínění a úctě lidské, při čemž všechno považujeme za marnost. Pak možno opět ošklivost a lítost nad svými denními chybami vzbuditi a Boha za odpuštění a pomoc proti nim prositi. Jindy opět lze podivovati se dobrotě Boží, která nás v lásce tak dlouho snáší, zatím, co sami často nesnášenlivými si připadáme. Konečně můžeme Pánu děkovati, že nás nenechal do větších hříchů padnouti. Takovými změnami a rozmanitostmi lze se zachovati před nechutí, kterou může snadno způsobiti delší jednostejné uvažování o témže předmětu. Takto se však stane setrvání a vytrvání ve cvičeních a v povzbuzováních jedné a téže ctnosti snadnějším a příjemnějším. Tím zapouštějí ctnosti hlubší kořeny a stávají se pevnějšími v srdci. Kolikráte pilník železo přejede, vždy něco z něho vezme: právě tak zeslabuje každý úkon pokory, nebo jiné ctnosti jim odporující nepravost a odebírá jí něco.

4. Mimo to jest ještě jiný snadný a užitečný způsob modliti se po více dní vytrvale za jeden a týž předmět. Tento způsob záleží

v tom, že přecházíme do podrobností. Učitelé duchovního života praví, že se nemáme spokojiti, abychom si z modlitby odnášeli jen všeobecné touhy neb předsevzetí Bohu sloužiti, nebo vůbec pokračovati a dokonalými se státi: máme se více do podrobností pustiti, čímž právě budeme moci lépe Bohu sloužiti a jemu milými býti. Nemáme se také s tím spokojovati, abychom vzbuzovali v sobě všeobecnou touhu po nějaké zvláštní ctnosti, snad po pokoře, poslušnosti, trpělivosti a umrtvení. Takovou touhu, nebo poloviční chtění mají nepravostmi obtíženi. Ctnost má totiž krásu a cenu a tolik předností pro přítomný a budoucí život, že ji snadno můžeme milovati tak všeobecně a po ní toužiti. Proto musíme při každé ctnosti, po níž toužíme, do jednotlivých jejích úkonů se pustiti. Chceme-li na příklad získati velkou shodu s Božskou vůlí, třeba k tomu přihlížeti, jak s touto jeho vůlí se můžeme v jednotlivých případech shodnouti jako v nemoci, tak za dnů zdraví, ve smrti i v životě, v pokušení jako v potěchách. Chceme-li ctnost pokory získati, třeba se dáti do jednotlivostí, tím, že si představíme zvláštní případy, ve kterých bychom mohli býti zhrzeni a podceněni. Tak je tomu při všech ostatních ctnostech. Takové jednotlivé případy působí hlubokým dojmem: právě kde je ctnost ob-

tížnou, tam se osvědčí a stane se zjevnou. To jsou prostředky dojíti samé ctnosti.

5. Také jest nutno na počátku do menších a snazších věcí se pustiti a teprve později do těžších, které by nám více práce dáti mohly, kdyby nás potkaly, a tak se pomalu snažiti dále a výše postupovati, tím, že se právě tak uplatňujeme, jako by takové případy skutečně byly nastoupily, až nám na vytoužené ctnosti nic za těžko nepřipadá a my všude statečně nastupujeme, abychom zvítězili. Vyskytnou-li se okamžitě skutečné případy, jest se nám především na těchto cvičiti a obrniti, abychom obstáli a měli z toho našemu stavu odpovídající přednosti. Kterýsi sluha Boží poznamenává, že si máme v modlitbě vždy něco předsevzíti, co téhož dne vykonati chceme. Tak daleko máme při modlitbě do jednotlivostí jíti.

Je to jedno z nejužitečnějších cvičení při modlitbě: neboť naše modlitba, jak již řečeno bylo, má se odnášeti k praktickým věcem, to jest, má směřovati k našemu jednání, abychom konali vytouženou ctnost, obtíže urovnávali a překonati mohli překážky v cestě stojící. K tomu mnoho přispívá, že se dle uvedeného způsobu v tom cvičíme a pokoušíme. Tak to dělají i vojíni. Dříve nežli do války táhnou, cvičí se v šermu, v útocích

na oko a v jiných vojenských cvičeních, aby byli pohotovi a navyklí, když by pak ke skutečné válce přišlo. Kassianus[1]) odporoučí velice toto cvičení k překonání chyb a vášní a k dosažení ctnosti.

6. Již Plutarch a Seneka praví:[2]) nevědomí nenahlížejí, že by si ulehčili námahy, kdyby na ně předem myslili. Proto jest velice důležitým, praví oni, zabývati se v myšlenkách úvahami o obtížích: nebo jako člověk, který myslí vždy jen na snadné a lahodné věci, lenivým a nečinným bude, a bude sklíčen při každém případě odporném a obtížném, jsa uvyklý rozmařilostem a ihned uteče, aby opět na příjemnosti a rozkoše myslil: právě zase tak muž, který si v myšlenkách představuje nemoci, vyhnanství, žaláře a všeliké protivenství, jest připraven na to a hotov, když takové věci pak přijdou. Shledá, že to všechno na počátku mnohem více strachu působí, než to potom škody nadělati může. Svatý Řehoř[3]) praví: střely, které předvídáme, méně raní. Očekával-lis již dlouho nějakou ránu, tak jsi již snesl polovici a neporaní tě již tak těžko, jako kdyby náhle přišla.

---

[1]) Collat. 19, c. 14.

[2]) Plutarch. Moralia, Dialog. de cohibenda ira tom. 2, p. 1, XXXIII., (edit. Wyttenbach Oxonii 1796) Seneca L. de Consolatione ad Helvet. t. I., c. 5.

[3]) Homil. 35, in Evangel., n. 1.

Jistě se lekneme nepřítele, který nás přepadne, než když ho již čekáme.

7. Podivuhodný příklad nám dal sv. Ignác.[1]) Když kdysi byl nemocen, řekl mu lékař, že si nemá připustiti žádné myšlenky smutné a protivné. Tu počal světec pozorovati a přemýšleti, které protivné a tvrdé případy ho zarmoutiti a jemu pokoj duše a klid uloupiti mohou. Ve svém nazírání si představil mnohé a jen jednu našel, která mu bolest v srdci způsobila, totiž rozpad našeho Tovaryšstva.

Pak pokračoval a přemýšlel, jak dlouho potrvá zármutek a smutek z toho. Věřilť, kdyby se tak stalo bez jeho viny, že u sebe se po čtvrt hodinky usebíraje a pomodle se mohl ze své kleslosti povstati a mohl by se vrátiti ke svému obyčejnému klidu a radosti. Tento klid duše, předpokládal u sebe, zůstane i pak, kdyby Tovaryšstvo jako sůl ve vodě se mělo rozpustiti. To je připadná a spasná modlitba.

Sv. apoštol Jakob praví:[2]) „Strádá-li někdo z vás, modli se“: Ve smutku a v bezútěšnosti nalezneš útěchy a spásy v modlitbě. Tak činil královský prorok:[3]) „Vzpomínám-li

---

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c.
[2]) Jak. V., 13.
[3]) Žalm LXXVI., 4.

na Boha, musím vzdychat, přemýšlím-li, malátní duch můj".

Když se cítíme bez útěchy, mysleme na Boha a své srdce k němu pozdvihněme a ihned se naplní duše i srdce útěchou a radostí: je to vůle Boží (řekne si), on tomu tak chce: Je-li on spokojen, vše jest spokojeno! Přijde-li nějaká zkouška, nebo potíž, jest nejlepším prostředkem utéci se k modlitbě: všechno pak snáze sneseme a s prospěchem. Ale již předem máme toho prostředku užíti, aby nám nebyl nezvyklým, nýbrž něčím snadným a obyčejným.

8. Hlavní důvod, proč Job ve svém utrpení a bolestech tak pevným a vytrvalým byl, byl, že se po naznačeném způsobu na vše připravil. Již dříve všechno uvážil, představil si vše a cvičil se v tom jako v něčem, co přijíti by mohlo. Tak se sám o tom vyslovil:[1]) „Neb čeho jsem se těšíval, postihlo mne, čeho jsem se (kdy) hrozil, se přihodilo".

Nepřípravíš-li se na to, tak ti připadá již myšlenka na to těžkou, a jak tomu teprve bude, až to opravdu přijde? Když sám za modlitby a ještě daleko před opravdovým případem žádné zmužilosti a síly v sobě necítíš, nějaký úřad nebo cvičení, nebo práci převzíti a zhrzení snésti: jak se ti povede,

[1]) Job. III., 25.

až taková zkouška nebo úloha se vší tíhou na tebe dolehne, kde budeš bez modlitby a bez rozjímání a bez následování příkladu Kristova, který by tě měl povzbuditi a posilniti? Když ti všelijak bude v daném případě, když ses mohl v modlitbě naň připraviti a toužiti: jak se ti povede, když ses nepřipravil a v modlitbě touhu po tom nevzbudil? „Jestliže často klesá i ten, který pevné a určité má předsevzetí, což učiní ten, který málokdy anebo slabě si něco předsebéře?“ [1])

9. Podáváme tím mnoho látky vytrvati a zdržeti se při jedné okolnosti a při jedné věci na hodiny a na dny za času modlitby: neboť těch jednotlivostí, které nás potkávají a na které se můžeme připraviti, jest bez počtu, a všem čeliti, to je dobrý kus práce. I když myslíš, že dosti daleko postoupils, že máš odvahu a sílu ke všemu a ke všemu jsi ochotným, nesmíš přece mysliti, že je tím už vše odbyto. Nedostává se ještě mnohého: neboť od slova ke skutku, od chtění ke konu jest ještě dlouhá cesta. Zjevně jest provedení nesnadnější než chtění: neboť při provádění jest věc přítomná, při chtění jest jen v představách. Tak jsme při modlitbě mnohdy plni nadšení, až si myslíme, že by nám nic za těžko nepřipadalo: když však jde věc pro-

[1]) Zlatá knížka o následování Krista I., 19, str. 65.

vésti a příležitost se k tomu naskytá, pak se shledáme načisto jinakými, než jsme si myslili.

Proto není dosti, že v sobě cítíme zbožná přání: třeba nám pracovati, aby přání tak bylo silným a působivým, že by dostačilo provésti už úplné dílo: neboť v tom je zkouška ctnosti. Vidíš-li, že tvá díla neodpovídají tvým přáním, pak se nalezneš při dané příležitosti docela jiným, než byls při modlitbě: zardi se, že při tobě všechno jde jen po přání, nebo ještě více se zastyď, že tvá touha není vážnou, nýbrž jen zálibou a blouzněním, při čemž tě něco docela malého a snadného znepokojuje a mate a opět tak daleko zatlačuje. Nepodaří-li se dílo kováři najednou, znovu vkládá železo do ohně, aby je znova zpracoval, a bylo dokonalým. Tak jest i tobě vraceti k ohnivým kamnům modlitby, abys svou touhu znova rozehřál a nesmíš odpočívati, až čin touze odpoví v souhlasu a ty už zblouditi nemůžeš.

10. Kdybys i tak daleko pokročil, že by ses cítil vyspělým pro všechny se naskytující příležitosti, přece si jen nemysli, že je všechno hotovo: neboť i v samém činu jest po mnohých stupních ještě stoupati, než se dojde dokonalosti ve ctnosti. První stupeň ctnosti záleží v tom, že se cvičíš trpělivě přijímati všechny odporné možnosti. „Trp s trpělivostí, když

nemůžeš s radostí!" Tím se můžeš několik dní a ještě déle zabývati. Když došels tak daleko, že můžeš s trpělivostí na sebe vzíti všechny obtíže, máš ještě dlouhou cestu k dokonalosti ve ctnosti: neboť důkazem pro skutečně dosaženou dokonalost ve ctnosti jest, jak filosofové říkají, když někdo skutky ctností ochotně, rád, snadně a s radostí vykonává.

Zkoumej tedy sebe, zda skutky ctností, pokory, chudoby ducha, trpělivosti atd. s ochotností, s lehkostí, s radostí a požitkem konáš: potom poznáš, přivlastnil-lis si už ctnost.

Viz, raduješ-li se právě ze zhrdání a bakatelisování, jako se těší světští lidé z poct a vyznamenání se. Toto jest pravidlo z evangelia přejaté, které nám sv. Ignác předkládá.[1]) Hleď, raduješ-li se právě tak z chudičkého stolu, z chudých šatů a bydlení, když ti v domě to nejhorší vykazují, jako se lakomec těší z bohatství a z přebytků! Pohleď, máš-li právě takovou srdečnou radost z utrpení a umrtvení, jako světáci ze zábav a radovánek! Abychom to v oné ctnosti k takové dokonalosti přivedli, museli bychom mnoho dní, ba i léta se v tom cvičiti.

---

[1]) Inst. S. J. II., pag. 16, Exam. c. 4, n. 44 et III., pag. 4, Reg. II., Summar.

XVII.

Rozjímajíce tajemství musíme se déle zdržeti a nesmíme je povrchně konati. Některé prostředky, které nám k tomu dopomohou.

1. Také při rozjímání Božských tajemství mnoho na tom záleží, abychom hluboce do nich vnikli, důkladně je probírali a nejen povrchně je přešli. Jediné důkladné promyšlení a hluboce uvážené tajemství prospěje nám více, než mnoho avšak povrchně probraných. Proto tolik čeká sv. Ignác ve svých „Duchovních cvičeních" od opakování, že po každém cvičení naporoučí ještě jednou, nebo dvakráte je opakovati. Co jsme po prvním nenalezli, to nalezneme, když déle hledáme. „Neboť každý, kdo prosí, béře, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno".[1])

[1]) Mat. VII., 8.

Mojžíš uhodil holí do skály, ale voda nevyšla. Uhodil po druhé a voda proudila ze skály. Onoho slepce v evangeliu neuzdravil Kristus Pán najednou. Nejprve potřel oči jeho slinou a tázal se ho, vidí-li. Slepec odpověděl: vidím lidi jako stromy se pohybující. Ještě nerozeznával. Pak položil Spasitel ruce na oči jeho a uzdravil ho dokonale, že jasně viděl a mohl rozlišovati. Tak se to má obyčejně s modlitbou. Čím častěji se s jedním předmětem obíráme, a čím déle při něm vytrváme, tím více se nám odhaluje. Přijde-li někdo do tmavého pokoje, nevidí z počátku ničeho, až tam však déle prodlí, vidí pozvolna něco. Máme se tedy při rozjímání našem tak dlouho u předmětů zdržeti, až si získáme dokonalou jejich znalost, prostou bludných názorů, a až jsme plně přesvědčeni a rozhodnuti v tom, co nám sluší. To je jeden z hlavních užitků, kterých v modlitbě získati můžeme a nač předem mysliti musíme, jak bylo na hoře řečeno.

2. A nyní přistupme k prostředkům jak rozjímati a promýšleti tajemství. Sešle-li Bůh světlo Božské a otevře-li nám oči duševní, nalézáme tolik, o čem bychom uvažovali a přemýšleli, že můžeme s prorokem zvolati:[1]) „Otevři mi oči, abych patřil na podivuhodnosti zákona tvého".

[1]) Žalm CXVIII., 18 a 162.

„Raduji se z tvojich výpovědí, jako ten, kdo nalezl kořist hojnou".

Druhé místo vysvětluje první. Sv. Augustin a sv. František celé dny a noci obírali se několika málo slovy: první tím: „O kéž bych poznal sebe a Tebe!" Druhý: „Můj Bože, mé všechno".

Tento způsob modlitby má velkou podobnost s oním, o němž nás zpravuje prorok Isaiáš:[1]) jak se totiž kláněly nebeské bytosti, které pohrouženy do patření na Božský majestát ustavičně zpívají a říkají: Svatý, svatý, svatý! V tomtéž způsobu se vyslovuje sv. Jan ve Zjevení o těchto tajuplných živých bytostech, které stále před trůnem Božím stojí. „Bez ustání dnem i nocí říkali: Svatý, Svatý, Svatý Pán Bůh všemohoucí, jenž byl a jenž jest a jenž přijde".[2])

3. Abychom toho dosáhli, třeba si navyknouti při tajemstvích se pozdržeti, jednotlivosti z nich uvážiti a zkoumati a v tom déle se cvičiti. Gerson praví:[3]) prostředek hlavní, který by nám k této modlitbě dopomohl, jest ustavičně se v ní cvičiti. Tomu se nelze naučiti dle pravidel, jako umění řečnickému. Nemožno se tomu naučiti slyšením mnoha praktických předpisů, ani čtením mnoha po-

---

[1]) Isaiáš VI., 3.
[2]) Zjevení IV., 8.
[3]) De oratione et ejus valore tom. 3, Alphab. 77, lit. Z.

jednání o modlitbě, nýbrž praktickým častým cvičením. Když matka učí dítě choditi, dlouho mu o tom nepřednáší, jak se má choditi, jak se má noha za nohou stavěti, nýbrž začne s ním hned praktické cvičení v chůzi. Takovým způsobem se naučí dítě chůzi a chodí pak samo. A právě tak můžeme i my této znalosti dosáhnouti. Naše cvičení praktické sice nestačí dojíti daru modlitby, nebo nadpřirozené milosti: to musí býti propůjčeno z milostivé a štědré ruky Boží; neboť[1]) „Hospodin uděluje totiž moudrost, z úst jeho (přichází) poznání a rozum".

Avšak Boží Majestát chce, abychom se vlastním cvičením o to namáhali, jako bychom toho sami mohli dosáhnouti: neboť[2]) „Sahá mocně od konce (vesmíru) do konce, řídí všechno líbezně".

Moudrost Boží zachovává v dílech milosti tentýž řád jako v dílech přírody. Jako ostatní vědy a umění jen cvičením si osvojujeme, tak nás chce také této vědě tímže způsobem učiti. Hrou naučíme se hudbě, chůzí učíme se choditi a modlením naučíme se modlitbě.

4. Poněvadž právě tohoto cvičení se nedostává, proto jest velmi málo lidí rozjímavých, jak praví Gerson. Za starých časů nacházeli jsme mezi mnichy v klášteřích

[1]) Přísloví II., 6.
[2]) Moudrost VIII., 1.

mnoho mužů s vynikajícími dary modlitby a nejvyššího rozjímání: nyní nenalezneme tam ani jednoho muže modlitby, a mluví-li se jim o nazírání, tak jim to přichází právě tak, jako by slyšeli cizí řeč, nebo přednášky o metafysických výzkumech, kterým nerozumí. Důvod toho jest dle jeho názoru, že se dřívější řeholníci více v modlitbě cvičili, že vstupující do kláštera si ihned toto cvičení předsevzal, poučil se a cvičil se pilně, jak to v regulích sv. Pachomia a jiných starých otců čteme. Proto dává Gerson klášterům radu, aby v nich byli duchovní lidé, kteří umějí se modliti a v tom se cvičí a aby byl ustanoven ten, který by vstupující ihned zaučoval a cvičil v modlitbě.

Sv. Ignác si osvojil tuto radu a ustanovil ve svých Konstitucích, že nejen na počátku v domě zkoušky mají býti ustanoveni muži modlitby, nýbrž v každém kolegiu musí býti jeden praefekt, který má na starosti duchovní věci a má přihlížeti, jak každý v modlitbě pokračuje. Takové důležitosti byla pro něho tato věc.

5. Abychom v tomto cvičení modlitby věrně pokračovali a vytrvali, máme ještě jeden působivý prostředek k tomu: je to vroucí láska k Bohu a přilnulost k duchovním věcem! Tak mluví prorok:[1]) „O jak miluji

[1]) Žalm CXVIII., 97.

zákon tvůj, Hospodine! Je mým celodenním rozjímáním".

„A uvažuji o tvých přikázáních, která jsem si zamiloval".[1])

Kdybychom měli pravou lásku k Bohu, rádi bychom o něm dnem i nocí rozjímali a nikdy by nám nescházely myšlenky. O jak ráda myslí matka na dítko, které vroucně miluje a nepotřebuje mnoho přemýšleti a uvažovati, aby se ze své vzpomínky radovala! Kdekoliv o tom mluví, jest v duši hluboce dojata a slzy jí tekou z očí, nepřemýšlí a rozpomíná se dlouho. Začni s vdovou mluviti o jejím milovaném zemřelém manželi, a uvidíš hned, jak začne plakati a vzdychati. Tolik zmůže již přirozená láska, ba i divoká láska zavrženého člověka. Neboť i takový se může pohroužiti v předmět své rozkoše a zabrati se do něho tak, že na nic jiného nemůže mysliti. Co teprve musí zmoci láska k nekonečné dobrotě a lásce Boží? Neboť milost jest mocnější, než přirozenost a hřích. Kdyby byl Bůh jediným naším pokladem, pak by také naše srdce stále bylo u něho. „Neboť kde jest poklad tvůj, tam bude i srdce tvé".[2])

Každý myslí rád na to, co miluje a co se

---

[1]) Žalm CXVIII., 47.
[2]) Mat. VI., 21.

mu líbí. Proto praví Písmo sv.:[1]) „Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin, blaze člověku, který v něho doufá".

Okusiti je před patřením: patření však působí ještě více radosti a více lásky.

6. Proto nazývá sv. Tomáš Akv.,[2]) kde o tomto předmětu jedná, patření sestrou lásky: neboť jeho vznik jest v lásce. A také lásku nazývá jejím cílem: neboť od lásky k Bohu povznášíme se k myšlence o Bohu a k patření na Boha, a čím více ho vidíme a patříme na něho, tím více ho milujeme. To dobré, nač jsme patřili, vybízí nás k lásce: čím více na něho patříme, tím více ho milujeme a těšíme se z patření a z lásky.

[1]) Žalm XXXIII., 9.
[2]) II., 2, qu. 180, art. 7, ad 1.

XVIII.

Praktická ukázka, jak na nás záleží, abychom se dobře modlili a užitek z toho měli.

1. Onen vznešený a mimořádný způsob modlitby, o němž jsme na hoře jednali, jest zvláštním darem Božím, který ne všem, nýbrž jen těm, kterým chce, Bůh dává. Obyčejná a jednoduchá modlitba vnitřní, o které nyní mluvíme, není nikomu od Pána odepřena. Je to sebeklam, když někteří proto, že nemohou dosáhnouti oné vznešené modlitby a patření, myslí, že nemohou se vůbec modliti a že nejsou vůbec pro modlitbu uspůsobeni, vždyť i tato jednoduchá modlitba jest něčím dobrým a spasitelným a pomocí její k dokonalosti a dokonce, jestli se Bohu zalíbí, k oné vznešené modlitbě dojíti můžeme, kdyžtě ona jest k tomu nejlepší a nejvlastnější příprava. O této modlitbě chceme nyní

říci, jak nám je možno ji s milostí Boží dobře vykonati a z ní užitek míti, což jest velice potěšující.

2. Můžeme to dvěma cestami dokázati z řečeného. Za prvé učí nás tomu sv. Ignác, když cvičíme ony tři mohutnosti duševní, pomocí paměti představujeme si předmět nebo tajemství a předkládáme to rozumu a ihned také rozumem se do toho dáme, když přemýšlíme a uvažujeme ony věci, které nejvíce jsou uzpůsobené naši vůli pohnouti, při čemž musí se dostaviti žádosti a touhy naší vůle. Toto třetí jsme osvětlili nahoře jako hlavní věc a ovoce, které z modlitby máme míti.

Modlitba nespočívá ve sladkostech cítěné radosti, které se nám někdy může dostati: nýbrž v činnost uvádíme schopnosti naší duše. A to je nám vždy možno, i když jsme v suchoparu a bezútěšnosti: neboť i kdybych byl suchý jako sláma a tvrdší než kámen, přece jen mohu s milostí Boží vzbuditi úkon ošklivosti a bolesti nad svými hříchy a úkon lásky k Bohu, nebo také úkon trpělivosti, pokory, touhy býti opovržen a neceněn, abych následoval pro mne opovrhovaného a posmívaného Krista.

3. Zde ještě jednu poznámku. Dobrá modlitba a užitek z ní nezáleží v tom, že ony úkony konáme s radostí a se zjevnou útěchou,

nebo že jimi jsme velmi dojati. To třeba si dobře pamatovati, že dobrota a dokonalost v tom nezáleží a ani zásluhy těch úkonů, neboť mnozí jsou právě v této věci ve velkém bludu. Jsou mnozí smutni a věří, že v modlitbě ničeho nedosáhnou, poněvadž nepociťují žádného takového bolu nad hříchy svými a vinami a žádného takového sklonu a touhy po ctnosti, jak by si přáli. Tyto počitky náleží do smyslové části: vůle však jest mocnost duchová a od toho nezávisí. Proto je nutno, aby své úkony tak bral: jest dostatečným, když je vůlí svou dokonává.

Také theologové a sv. Otcové, když o lítosti a bolesti nad hříchy jednají, dávají kajícníkům, kteří uvažujíce o těžkosti smrtelného hříchu jsou bezradní, že nemohou slzy prolévati a žádnou bolest v sobě necítí, ačkoliv by rádi bolest takovou měli, potěšující vysvětlení: Pohleď, pravá lítost nad hříchy nemá sídlo své ve smyslové části, nýbrž ve vůli. Je-li ti bolestno, žes Boha, který jest hoden nekonečně nade všechno milovánu býti, urazil, pak máš dobrou lítost.

Dá-li ti Pán onen pocit lítosti, přijmi ho s díkem: nedá-li ti ho, nermuť se z toho: neboť toho Bůh po nás nežádá. Bůh nebude jistě po nás žádati, co není v naší moci. Nyní tedy není v naší moci onen vytoužený pocit, ona radost a citupIná zbožnost: proto

jich také Pán od nás nepožádá, nýbrž jen to, co v naší moci je, totiž bolest vůle, která od onoho pocitu jest odlišná a nezávislá na něm. Právě tak tomu jest i při úkonech lásky k Bohu. Miluj Boha svou vůlí nade všecko: to je silná láska oceňování a taková, jakou Bůh po nás žádá. Ona citová láska není v našich rukou. Totéž platí také o jiných ctnostech a dobrých předsevzetích, která konáme.

4. Ještě lépe se to osvětlí protikladem. Kdyby se někdo rozhodl dopustiti se smrtelného hříchu, pak jistě se toho hříchu dopustí, kdyby i žádného počitku a radosti na tom neměl a zaslouží za to peklo. Chce-li naproti tomu dobro, má přízeň Boží a zaslouží si nebe, i když žádné jiné radosti a pocitu nemá a to proto, že Bůh jest více nakloněn odměňovati než trestati. Často jsou takové úkony vykonané ve stavu suchoparu duševního bez radosti a útěchy Bohu milejší a záslužnější před Bohem, poněvadž jsou čistější a silnější a trvalejší. Tenkráte člověk dává ze svého více, než kdyby zbožností byl povznešen.

Takové úkony jsou také znamením hlubší ctnosti a upevněné vůle ve službě Boží: neboť jestliže někdo takové úkony koná a není k tomu povzbuzován duchovní radostí a útěchou, jaké by konal, kdyby měl tyto za úděl? Blažený učitel Avila praví: Jeden

jako dítě na rukou jest nošen, druhý jako dospělejší na vlastních nohou jde. Tyto silné srovnává Ludvík z Blois[1]) s muži, kteří na své útraty Pánu slouží. Mnoho na tom záleží, že si zvykáme takovým způsobem se modliti: neboť při mnohých jest pravidlem vypráhlost v modlitbě, to ostatní je výjimkou. Lodi na šírém moři při špatném větru lze namáhavým veslováním pomoci. Právě tak třeba modlícímu se s napjetím svých duševních schopností, když není mu dán příznivý vítr vyššího osvícení a útěchy od Pána, a podepřeni milostí Ducha sv. plují dále, byť pomoc nebyla výdatná.

5. Také druhým způsobem to můžeme dokázati. Modlitba není, jak řečeno, cílem, nýbrž jen prostředek, kterého užíváme ke svému pokroku, k získání vítězství nad svými vášněmi a zlými náklonostmi, abychom se pak docela mohli oddati Bohu po zapuzených všech rušících překážkách. Když sv. Pavlovi od oné záře z nebe a od zaslechnutí slov: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ“[2]) spadly šupiny s očí jeho duše: jak změněný, překonaný a rozhodný a docela připraven byl vůli Boží konati! Pane, co mám činiti? tak pravil. To je ovoce dobré modlitby. Nesmíme se spokojiti, jak již řečeno bylo,

[1]) II. Monile spirit., c. 3.
[2]) Skutky apoštolské IX., 5, 6.

abychom jen všeobecná předsevzetí a rozhodnutí měli z modlitby: jest se nám jednotlivostmi zabývati, které nám jsou potřebné, třeba se nám připraviti a vyzbrojiti pro příležitosti, které toho dne mohou se vyskytnouti, abychom si pak příkladně vedli.

6. Abychom to nyní na svůj předmět obrátili, říkáme: vždy leží v naší moci s milostí Boží taková předsevzetí učiniti: neboť vždy můžeme ruku svou napřáhnouti po tom, co nám jest nejpotřebnější. Jeden potřebuje pokoru, druhý trpělivost, třetí poslušnost: tak i umrtvení, dokonalého odevzdání se Bohu. Každý ať se snaží s větší pokorou, s vroucnější oddaností Bohu, s větší poslušností a upřímnější touhou po umrtvení a všestraném souhlasu s vůlí Boží od modlitby povstati. Docela zvláště ať se každý namáhá z modlitby ten užitek míti, aby mohl žíti bohumile dle své představy a příkladně tohoto dne: pak se každý lépe a užitečněji modlil, než kdyby při tom mnoho slz prolil a zažil mnoho útěchy.

7. Z toho se netřeba rmoutit, že nemůžeme mnoho úvažovati a zkoumati nebo sladkých a líbezných pocitů zakoušeti: neboť v tom modlitba nezáleží. Také se nemusíme mnoho starati pro roztržitosti a myšlenky, které nás v modlitbě znepokojují, když jich nechceme. Je to něco, do čeho si často stěžujeme. Jak-

mile je zpozoruješ a vzpamatuješ se, obrať se k tomu, co potřebuješ a po zisku, který chceš míti, tím nahradíš čas roztržitostí ztracený. Takovým způsobem se můžeš pomstíti ďáblu, který tě chce takovými myšlenkami nepatřičnými rozptýliti. To jest spasitelné napomenutí pro ty, kteří se chtějí modliti.

Cestují-li společně mnozí a jeden z nich si pospí déle, zatím co ostatní cestují, tak musí pak probuzen si pospíšiti, aby jich dohonil. Tu vykoná za čtvrť hodiny tolik cesty, co by jinak za hodinu urazil, kdyby nebyl spal. Tak musíš také ty, zpozoruješ-li roztržitosti, ve čtvrť hodince tak pilným býti při modlitbě, abys dohonil všechno, cos chtěl za hodinku získati, kdybys byl zůstal sebraným na mysli. Účtuj sám se sebou a řekni si: jaký užitek jsem chtěl z této modlitby míti? Co jsem si předsevzal? Byla to pokora, lhostejnost ke světu, odevzdanost do vůle Boží? Byla to srovnatelnost s vůlí Boží? To chci i nyní, ďáblu na zlost, z modlitby vyzískati. Shledáš-li, že se ti po celou modlitbu zledařilo a že z toho vytoužený zisk nemáš, vynahraď to při zpytování, o němž brzy promluvíme. Tím napravíš chybu, které jsi se dopustil za modlitby a budeš míti z ní užitek přece.

XIX.

Několik snadných prostředků a cest dobře a prospěšně se modliti.

1. Jsou ještě jiné prostředky docela snadné dobře se modliti, z nichž je zřejmo, jak jest vždy v naší moci dobře a s užitkem se modliti, a jak vnitřní modlitba pro všechny jest a každý jí schopen jest.

Třeba především nauku duchovních učitelů uvésti. Praví totiž, že nutno při modlitbě vynechati všeliké hloubavé rozumování: že jest třeba jednati jako při domácích zaměstnáních. Tu každý rozmýšlí, co má konati, jak se mu při tom vede a jak by mohl lépe jednati. To má také služebník Boží při modlitbě docela prostě bez umělkování uvážiti: jak pokračuji pokud se týče mé spásy? Neboť to je naše zaměstnání a o to třeba se s celou horlivostí snažiti, nebo jiného na světě nemáme, oč bychom usilovali.

Řeholník účtuje se sebou a uvažuje: jak to je se mnou v tomto zaměstnání? Čeho jsem získal v 10, 20, 30, 40 letech prožitých v řádě? Jak daleko jsem ve ctnosti, v pokoře a v umrtvování pokročil? Jak se zodpovím před Pánem z těch dobrých příležitostí a výtečných prostředků, které mi v řádě byly při ruce, abych rozmnožil a zvětšil kapitál a hřivny obdržené? Užíval-li jsem doposud špatně času a nezískal-li jsem si užitku, chci všeho pro budoucnost lépe využíti. Jako doposud nesmím déle bez užitku žíti.

Podobně může každý ve svém stavu docela jednoduše a upřímně bez okolkování u sebe zkoumati, jak se mu daří v jeho úřadě, zda ho spravuje správně dle vůle Boží, vede-li své obchody křesťansky, umí-li své čeládce a rodině vládnouti, aby všichni Bohu sloužili: dále, jak snáší neštěstí a obtíže svého úřadu, nebo stavu. Při tom nalezne mnoho, o čem by přemýšlel, co by oplakával a zlepšil. Tak by to byla opravdu dobrá a užitečná modlitba.

2. Jan Gerson[1]) vypravuje o kterémsi služebníku Božím, že často říkával: již 40 let se modlím se vší pílí, a nenalezl jsem žádného lepšího kratšího a obsažnějšího způsobu dobře se modliti, než když se představím

[1]) De monte contemplationis.

Bohu jako dítě, nebo jako ubožák, slepý, nahý a ode všech opuštěný žebrák. Takovým způsobem se modlí dosti často královský prorok. Brzy se nazývá nemocným, brzy sirotkem, pak opět slepcem, ubožákem nebo žebrákem. Zalmy jsou plny takové modlitby, a víme ze zkušenosti, že mnozí, kteří se pilně takto modlili, došli po této cestě vznešeného stavu modlitby. Čiň i ty tak, a bude se to Pánu líbiti, že žádáš takovým způsobem, co ti potřebno je. Modlitba chudých jest velmi dobrá modlitba. Pohleď jen, praví Gerson, jak trpělivě a pokorně chudák u dveří boháčů malou almužnu očekává, a jak ochotně tam jde, kde ví, že almužnu dávají. Jako nahý, ode všech opuštěný ubožák před boháčem stojí a docela pokorně a uctivě o almužnu prosí a zmírnění své bídy čeká, právě tak musíme i my v modlitbě před Bohem státi, svoji bídu, nedostatek a potřebnost ukazovati a od jeho štědrosti milostivou pomoc očekávati. „Hle, jak oči sluhů (hledí) na ruce svých pánů, jako oči služebné (upřeny) na ruce paní své: tak zrak náš k Pánu, našemu Bohu, až by se smiloval nad námi“.[1])

3. O otci Pafnuciovi se vypravuje toto:[2]) když ještě na poušti žil, slyšel vypravovati o zlé ženě jménem Thais, která mnoho duší

[1]) Žalm CXXII., 2.
[2]) Vit. Patr. l. i. Vita s. Thaisis.

zhubila a často příčinou byla hádek a vražd. V úmyslu, aby ji Bohu vrátil a získal, oblekl se do světského šatu, vzal si peníze a šel do města, kde Thais bydlela. Aby ji obrátil, dala podnět její vlastní slova. Když žádal, aby ho zavedla na místo nejukrytější ve svém bytě, řekla mu: před očima lidí jsi zde skryt, nevidí tě: před Bohem se nemůžeš ukrýti na žádném tajném místě. Vypravování bylo by příliš dlouhé, vybereme jen to, co sem patří. Tato žena se obrátila a on ji zavedl do pouště. Tam zamkl ji do celly a zapečetil dvéře olověnou pečetí. Stravu dostávala okénkem, kterým jí denně kousek chleba a vody podával. Když se s ní Pafnucius loučil, ptala se ho, jak se má k Bohu modliti. Světec odpověděl: nejsi hodna jméno Boží svými ústy vysloviti. Tvá modlitba pozůstavej v tom, že na kolena klekneš, svou tvář obrátíš k východu a často zvoláš: „Ty, kterýs mne stvořil, smiluj se nade mnou!" Tak se modlila tři léta, nevzala jména Božího do úst svých. Vždy stály před ní její velké a mnohé hříchy. Nepřetržitě prosila Pána za smilování a odpuštění slovy, kterým ji naučil světec. Tato modlitba byla velice milá Bohu. Když po 3 letech opat Pafnucius tázal se sv. Antonína, zda jí Pán hříchy odpustil, svolal Antonín bratry a naporučil jim, aby celou noc bděli a se modlili, každý pro sebe,

aby Bůh někomu z nich zjevil, nač se ptal sv. Pafnucius. Všichni vytrvali v modlitbě. Mezi tím spatřil Pavel, nejvýbornější učeník sv. Antonína, v nebi nádhernými koberci a čalouny ozdobené lože, které od 4 pannen hlídáno bylo. Při spatření toho, myslel si u sebe: tato odplata a tato milost není určena pro nikoho jiného než mého otce Antonína. Zatím co tak uvažoval, zavzněl hlas Božský, který pravil: „Toto místo není pro tvého otce Antonína, nýbrž pro hříšnici Thais". Za čtrnáct dní zalíbilo se Pánu povolati ji k požívání rozkoší v nebeském svatebním loži. Buď spokojen s takovým způsobem modlitby a uvaž, že jiného nezasloužíš! Snad se líbíš Bohu tak se modle více, než kdybys sobě něco vymyslil.

4. V kterémsi psaném duchovním pojednání, které mnich kartusiánský sepsal o duchovním přijímání, vypravuje se cosi podivuhodného o sv. Ignácovi a jeho učenicích, co spisovatel slyšel od jednoho hodnověrného muže. Šli kdysi pěšky, jak jejich zvyk byl, s balíkem na zádech do Barcelony. Zbožný jeden člověk se s nimi potkal, měl soucit s nimi a stále prosil, aby mu dali onen balík nésti: je prý silný a unese ho snadno. Z počátku se zdráhali: když však stále naléhavěji prosil, dali mu balík a šli dále. Když přišli na nocleh, vyhledal si každý z otců místečko, aby se

pomodlil a oddal se ochraně Boží. Když to viděl onen zbožný muž, vyhledal si také takový koutek a padl na kolena jako oni. Když pak se vydali zase na cestu, ptal se ho jeden, co dělal v onom koutku. Odpověděl: Pravím, Pane, toto jsou svatí lidé, já jsem jen jejich hovádko. Co oni činí, činil bych také: a to obětuji Bohu. Mnich kartusiánský poznamenává, že onen člověk touto modlitbou tak pokročil, že z něho byl dokonalý duchovní člověk a že dosáhl daru vznešené modlitby. Kdo by nemohl takovým způsobem se modliti, kdyby jen chtěl?

5. Znám starého kněze v Tovaryšstvu, znamenitého kazatele, který ve své velké pokoře a prostotě dlouhý čas jen tak se modlil k Bohu: Pane, můj Bože, já jsem nerozumné zvíře a neumím se modliti: nauč se mne modliti! Tím velmi pokročil a dosáhl daru vznešené modlitby. Vyplnilo se na něm, co praví prorok: „Choval jsem se jako hovádko k tobě".[1])

Proto pokořuj se a považuj sebe za hovádko před Pánem, a bude s tebou. Sebepokoření platí velmi mnoho před Bohem: mnoho působí a dosahuje se tímto způsobem od Božského majestátu. Svatí upozorňují zde na něco velmi důležitého.[2]) Jako jest pokora

[1]) Žalm LXXII., 23. [2]) Chrysost. homil. de poenitentia n. 4, Greg. Homil. in Ezechiel. L. 1, hom. 12, n. 4, squ.

prostředkem k modlitbě, tak musí zase modlitba býti prostředkem pokořiti se a v pokoře vytrvati a pokroky v ní činiti. Říkají proto: od dobré modlitby musíme vždy povstati pokořeni a zahanbeni. Z toho plyne, že modlitba jest podezřelou, jsme-li plně se sebou spokojeni, plni ješitné záliby, tajného sebeoceňování a chlouby, že jsme učinili velké pokroky, a že se z nás stal duchovní člověk. Nemůžeš-li mnoho uvažovati a rozjímati, pokoř se! Tento zisk můžeš z modlitby vždycky míti: zde není výmluvy, a bude to vždycky dobrá modlitba.

6. Blažený duchovní učitel Avila v kterémsi listě[1]) dává případný prostředek, nemůžeme-li se dobře modliti, poněvadž jsme stále vyrušováni všelijakými myšlenkami a pokušeními. Padni na kolena před Kristem a řekni: „Můj, Pane, pokud je to mojí vinou a dokud je to tvojí vůlí a trestem a kázní pro mně, pak jsem toho zasloužil za své minulé hříchy, svou bezstarostnost a za mé nynější chyby. Ochotně a radostně beru tento kříž, tuto suchoparnost a roztržitost, tuto bezútěšnost a duchovní opuštěnost z tvé ruky". Tato trpělivost a pokora jest již sama něco dobrého a je Bohu milejší, než jiná, kterous chtěl vykonati, jak to ještě později vysvětlíme.

---

[1]) Briefe 1.

7. O svatém Františku Borgiášovi se vypravuje, že se více umrtvoval toho dne, kdy pozoroval, že se dobře nemodlil a byl tím pozornějším a ochotnějším ve všech svých zaměstnáních, aby nějakým způsobem nahradil nedostatek modlitby.

Proto dává nám tuto radu. Je to dobrý prostředek nahraditi nedostatek modlitby: ale slouží také docela dobře k tomu, abychom k dobré modlitbě se probrali. Svatý Nilus praví v pojednání o modlitbě: když přes den jsme v nedobré náladě, nebo se rozptýlíme, nebo se nějaké chyby dopustíme, pociťujeme ihned od Boha trest při modlitbě: neboť se nám zdá, že se od nás odvrátil. Když jsme se však umrtvili, nebo sebe přemohli, věříme, že to ihned v modlitbě pociťujeme a zdá se nám, že Bůh chce nás ihned v modlitbě odměniti. Co s trpělivostí sneseš tvrdého a těžkého při modlitbě, to budeš cítiti jako ovoce svých námah.

8. Tentýž svatý dává nám ještě jiný případný prostředek dobře se modliti, který s nahoře uvedeným má velkou podobnost. Chceš-li se modliti, praví, nečiň nic, co se protiví modlitbě, aby se tobě Bůh sdělil a mnoho milostí prokázal. Je to všeobecným pravidlem, které si musí všichni pamatovati. Sluha Boží musí se především o to starati, aby své srdce očistil, sobě odumřel, od hříchu

se chránil a vždy byl rozhodnut za nic ve světě se hříchu nedopustiti. To musí býti základnou modlitby, na tom musíme pevně státi, v tom se musíme často cvičiti: neboť toho potřebujeme velice, pokud v tomto ubohém světě jsme. Na této základně musí každý stavěti svoji budovu dokonalosti. Kdo to činí, nemá žádného důvodu naříkati, nýbrž Bohu děkovati, i když ho Bůh na vyšší stupně modlitby neuvede: neboť svatost nespočívá v tom, abychom měli nějaký vynikající dar modlitby, nýbrž v tom, abychom vůli Boží plnili. Bojte se Boha a zachovávejte jeho přikázání! Neboť to je celý člověk. Těmito slovy končí Šalomoun svého Kazatele. Chce tím říci: v tom záleží celý člověk a vyplnění povinností, které má, a tím se může státi svatým a dokonalým.

9. Chci nyní skončiti s prostředkem pro všechny velmi útěšným. Nepociťuješ-li v modlitbě vytoužené sebranosti, zbožnosti a nejužšího spojení, zachovej v sobě pevnou vůli a vroucí přání po tom: tím nahradíš, co se ti zdá nedostávati se. Neboť náš Pán nemá dle učení svatých menší zalíbení na této dobré vůli, než na vyšším a vznešenějším druhu modlitby. „Bůh nemá menší radosti na dobré vůli a svaté žádosti, než když duše, docela v lásce pohroužená, dokonale se s ním mohla spojiti“. Tomuto prostředku naučil

Pán sám sv. Gertrudu, jak vypravuje Ludvík z Blois.[1]) Když tato světice kdysi si stěžovala, že nemůže, jak by si přála a jak se cítí býti povina, svého srdce k Bohu povznésti, obdržela nebeské poučení, že před Bohem dostačí, když člověk opravdově a ze srdce si přeje ohnivou touhu po tom míti, když i ve skutečnosti v sobě jen slabou, nebo snad žádnou necítí. Neboť člověk před Bohem má tak velkou touhu, jakou si přeje míti. V srdci, které takovou touhu, to jest vůli po takové touze má, bydlí Bůh s větší rozkoší, než člověk uprostřed čerstvých a krásně vonících květin. Bůh nepotřebuje naší povznesené modlitby, on chce jen naše srdce: na to hledí, to přijímá na místě díla. Přinášíš-li sebe v modlitbě docela Bohu, daruješ-li mu své celé srdce, vyvolej v sobě touhu s toutéž žhavou láskou jako Serafini, před ním státi a on tuto tvoji vůli přijme jako vykonané dílo.

Proto bude naše zbožnost a sebranost vždy Bohu milá, když my, třebas vlažní a suchoparní při modlitbě, vážně budeme přemýšleti, jak mnoho služebníků Božích právě v této chvíli v modlitbě před Bohem stojí a slzy prolévá, ba snad i krev svou, a když se vmyslíme spojiti se s nimi. A nejen spojení s nimi, nýbrž také s anděli a blaženými

[1]) II. Monile spirit., c. 2.

duchy Boha chváliti a velebiti, účast berouce na tom, co oni činí, a tím doplňujíce, co sami nemůžeme vykonati. Proto často říkejme ústy i srdcem slova: „S nimi, prosíme, rač i naše prosby přijati, když v pokorném vyznání říkáme: „Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh zástupů". Co tito volají, o Pane, to volám také já: co oni činí, činil bych také. Jak oni tebe chválí a milují, tak bych chtěl také i já tebe chváliti, tobě děkovati a tebe milovati.

10. Často bývá dobře, když myslí zaletíme do dob, kdy jsme se dobře modlívali. Mluvme pak k Pánu: co jsem tenkráte žádal, to žádám i dnes: jak jsem se tobě tehdy z celého srdce obětoval, tak bych chtěl i nyní se tobě obětovati. Jak tenkráte mne moje hříchy bolely a jak jsem toužil po pokoře, trpělivosti, poslušnosti, právě tak toužím dnes po tom, a právě tak i dnes, o Pane, za to prosím. Nejpodivuhodněji působí cvičení, v němž svá díla spojujeme s díly Spasitelovými a své chyby a nedokonalosti pro zásluhy Kristovy a jeho svatého umučení opravujeme a zlepšujeme. Proto obětujme, jak to v jiných dílech konáme, také v modlitbě nebeskému otci své modlitby ve spojení s láskou a vroucí zbožností, se kterou Kristus na zemi se modlil a ho chválil. Obětujme své posty ve spojení s jeho postem pokorně ho prosíce, aby nám milostivě prominul naše netrpělivosti pro trpě-

livost Kristovu, naši pýchu pro jeho pokoru, naši zlobu pro jeho nevinu! Tento způsob cvičení dle zprávy ctihodného Ludvíka z Blois zjevil Pán několika ze svých důvěrných přátel, abychom skutky své mohli učiniti záslužnými a cennými, tím že obohacujeme naši chudobu nekonečnými poklady zásluh Kristových.

XX.

S modlitbou doposud popsanou musíme se spokojiti a nesmíme si naříkati, když žádné vyšší nedosáhneme.

1. Albert Veliký praví:[1]) opravdu pokorný nedychtí a v srdci svém nenechá vzrůsti touhu získati vysoké a povznesené modlitby, kterou Pán dává někdy svým. Přichází si tak nepatrným, že se uznává za nehodna všech milostí a duševní útěchy. Navštíví-li ho Pán někdy, třebas toho nežádal, nebeskou útěchou, přijímá ji s bázní: neboť věří, že nezasluhuje takových útěch a milostí a že nemůže z toho míti pravý užitek. Kdybychom měli pravou pokoru, byli bychom spokojeni s modlitbou posud popsanou a měli bychom ji za zvláštní dar Boží, že nás Bůh po cestě pokory vede: neboť na této cestě jsme dobře

[1]) Lib. de adhaerendo Deo, c. 10.

chráněni, na jiné mohli bychom se státi ješitnými a přijíti do záhuby.

2. Sv. Bernard praví:[1]) Bůh s námi jedná, jako otcové s malými dětmi. Prosí-li dítě o chléb, dá mu ho rád: žádá-li však nůž, aby si mohlo chleba ukrojiti, nedá mu ho, poněvadž to není nutným, a že by se dítě mohlo poraniti a tak si uškoditi. Otec béře nůž a sám krájí: tak nemá dítě ani práce ani nebezpečí. Právě tak to činí Pán. Dává ti již ukrojený chléb: ale rozkož a útěchy oné nazíravé modlitby ti nedává, poněvadž bys se tím poraniti a škodu míti mohl tím, že bys byl ješitným a pyšným a sebe považoval za duchovního člověka a vynášel se nad jiné. S ukrojeným chlebem tobě prokazuje Bůh velkou milost, ba větší, než kdyby ti nůž dal, abys sobě mohl ukrojiti. Uděluje-li ti Bůh v této modlitbě takovou pevnost a sílu, že bys raději zemříti chtěl, než hřešiti, a chrání-li tě dlouho v životě před pádem do těžkého hříchu, co bys chtěl ještě za lepší modlitbu, a jaké lepší ovoce modlitby?

3. Takovou odpověď dal otec marnotratného syna staršímu bratru jeho. Když tento viděl, že jeho bratr tak slavnostně a radostně byl přijat, byl nespokojený a nechtěl ani do domu jíti a stěžoval si otci:[2]) „Hle, tolik

[1]) Serm. 5, in Quadrag n. 7.
[2]) Luk. XV., 29, 31.

roků sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal (ani) kozelce, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tento syn tvůj, který prohýřil majetek svůj s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele. Takovou hostinu připravils s hudbou a veselím". Otec však odpověděl mu: „Synu můj, ty jsi vždycky se mnou". To znamená, že nečiním to proto, jako bych ho více miloval než tebe. Není to velká přízeň a milost, žes stále u mně? Tak musíš také i ty za něco velkého považovati, že tě Pán vždy ve svém domě zachoval.

4. Je to velký dar, když Pán propůjčuje dar vytrvalosti a tebe vždy chrání, aby ses neoddělil od něho a neupadl do hříchu a je to větším, než kdyby ti po pádu opět ruku podal, jako marnotratnému synu: tak jako je lepší hlavu nerozbíti, než rozbitou léčiti. Když nyní Bůh za touto modlitbu, kterou máš, tolik ti uděluje, proč bys naříkal? Propůjčuje-li ti Pán tuto modlitbu velkou ochotu ke každé službě Boží, lhostejnost ke tvorům a dokonalou odevzdanost do všech úkonů poslušnosti, co bys chtěl ještě více? Udržuje-li tě Pán pomocí této modlitby v pokoře, ve své bázni, v opatrném žití, a chrání-li tě před příležitostmi a nebezpečenstvími k hříchu, po čem bys ještě toužil? To je ovoce, které bys musil získati i z kon-

templace, kdyby ti ji Bůh popřál. A propůjčil-li by ti Pán více radostí a útěch v modlitbě, musil bys jich užíti správně. Toto činí Bůh při obyčejné a jednoduché modlitbě sám: dává cíl a užitek modlitby bez onoho zvláštního prostředku, povznešení, pochoutky a útěchy, jak se přesvědčili ti, kteří vytrvali v tom. Proto jsme dvounásobný dík povinni Pánu za tuto jednoduchou modlitbu: neboť na jedné straně zachovává nás od nebezpečenství ješitnosti a pýchy, do kterého bychom mohli padnouti, kdyby nás po jiné cestě vedl: na druhé straně dává nám v plné míře zisk a prospěch modlitby. O patriarchovi Josefovi vypravuje Písmo sv., že se svými bratřími mluvil tvrdě a přísně, na druhé straně však naporučil správci domu jejich pytle naplniti pšenicí a je pohostiti. A právě tak s námi také Pán často nakládá.

5. Nerozumíme, v čem spočívá modlitba, nebo lépe, nerozumíme docela, v čem naše pokroky a naše dokonalost, cíl to a ovoce naší modlitby vlastně záleží. Často myslíme, že se nám dobře vede, kdy je pro nás zle: a když myslíme, že se nám zle vede, je dobře pro nás. Čerpej z modlitby ovoce, o kterém jsme na hoře mluvili, zvláště však to ovoce, že ty právě dnešek bohumile a příkladně prožiješ, a ty máš dobrý způsob modlitby, i kdybys při tom byl suchý jako

sláma a tvrdší než kámen. Jinak neznamená tvá modlitba nic, i kdybys stále slzy proléval a až do třetího nebe byl vyzdvižen. Nenaříkej tedy do budoucnosti na modlitbu, nýbrž na sebe a řekni: je to se mnou zlé v umrtvování, v pokoře, v trpělivosti, v mlčení a ve vnitřním sebrání. To je spasitelný nářek, když sám nad sebou naříkáš, že nečiníš, co činiti máš a co v tvé moci je. Druhý nářek na Boha, že ti nedává v modlitbě žádaného přístupu, pokoje a útěchy. To není dobrý nářek: tím nesvoláváme milosrdenství Boží, nýbrž jeho hněv a nepřízeň na sebe, jako Judita pravila kdysi Bethulským:[1]) „Není to řeč, která by mohla milosrdenství vzbuditi, ale která spíše je s to, by ke hněvu popudila a prchlivost roznítila".

Ano, jest vší úvahy zapotřebí, abychom poznali svoji převrácenost v jednání. Neslyším nikdy naříkati, že se nechceme umrtvovati, pokořovati a lepšími býti, pokud to v naší moci by bylo: naproti tomu naříkáme na všechno, co není v naší moci a co od vůle Boží závisí.

6. Buď pilný v umrtvování, v sebepřemáhání, čiň tam, co můžeš a přenech Pánu, co od jeho vůle závisí! On chce naše dobro více, než my sami. Budeme-li konati, co

[1]) Judita VIII., 12.

nám přísluší, pak můžeme býti ujištěni, že nám s jeho strany nebude nic scházeti, co by nám mohlo prospěti. Kde se přičiníme srovnati svou vůli s vůlí Boží, tam to obšírněji ještě vyložíme. Zde máme jen odpírati takovým nářkům a pokušením.

XXI.

O příčinách roztržité modlitby a o prostředcích proti tomu.

1. Světci všeobecně jednají o tomto obyčejném nářku na roztržitou modlitbu, zvláště však Kassian.[1]) Roztržitost pramení ze tří pramenů. Prvním jest naše bezstarostnost a nedbalost, poněvadž celý den prožíváme v roztržitostech a málo dbáme bděti nad srdcem a sebrati své myšlenky. Kdo tak žije, netřeba se mu tázati, jak to přijde, že v modlitbě je tak roztržitým a nemůže k modlení přijíti. Obrazy, představy a vjemy věcí, které do sebe přijímáme, musí nás po celou dobu modlitby obtěžovati a znepokojovati. Otec Mozes vystižně praví:[2]) není sice v moci člověkově, aby nebyl nějakými myšlenkami znepokojován, ale je v jeho moci, jich ne-

[1]) Collat. I. c. 18, et collat. 7, c. 3.
[2]) Cas. Collat. I. c. 18.

přijímati, a když přijdou, od nich se odtrhnouti. Praví ještě dále: v moci člověkově z větší části jest, aby zlepšil jakost myšlenek a způsobil, že si přivolá myšlenky svaté a dobré a zapomene ony na věci ješitné a neslušné. Oddáme-li se duchovním cvičením čtení, rozjímání a modlitbě a obíráme-li se myšlenkami dobrými a svatými činy, pak budou také myšlenky svaté a dobré. Nezaměstnává-li se kdo po celý den tímto a uspokojuje-li své smysly jen ješitnými a nepatřičnými věcmi, budou také myšlenky takového druhu. Uvádí přirovnání, které také nacházíme u sv. Anselma i sv. Bernarda.

2. Tito světci přirovnávají totiž lidské srdce s mlýnským kamenem. Mele stále: jest však v moci pána, aby mlel pšenici, žito, nebo ječmen: neboť se mele, co se zasype. Lidské srdce nemůže nikdy býti bez myšlenek: musí stále mlíti. Záleží však na tvém úmyslu a pozornosti, zda pšenici, žito, nebo ječmen, nebo zemi semele. Co zasypeš, to budeš mlíti. Chceš-li při modlitbě býti sebraným na mysli, musíš také přes den dáti pozor na srdce a dobře hlídati brány svých smyslů: nebo s dušemi, které se podobají zavřeným zahradám, stýká se Bůh důvěrně. Jest všeobecným naučením starých otců, které Kassianus uvádí:[1]) Jakými chceme býti v mo-

[1]) Collat. 9, c. 3.

dlitbě, takovými se musíme před modlitbou učiniti: neboť dle předcházejícího stavu se upravuje duch a mysl při modlitbě. Jaká je tekutina v nádobě, takovou vůni bude po ní voněti nádoba. Jakými jsou květiny ve tvém srdci, takovým bude símě, které vydají, praví sv. Bonaventura.[1])

3. Jest všeobecně známo a přirozeno, že myslíme na to, co milujeme. Chceš-li tedy při modlitbě srdce své si klidné a volné od myšlenek všelijakých zachovati a nepatřičných věcí svoboden býti, pak musíš lásku k těm věcem v sobě zabíti, musíš všechny věci světa zavrhovati a srdce své k nebeským věcem povznésti. Čím více zde přibíráš a pokračuješ, tím stálejším, sebranějším a pozornějším bude tvůj duch při modlitbě.

4. Druhým kořenem, z něhož roztržitosti pramení, jest pokoušení našeho nepřítele, ďábla. Svatý Basil praví:[2]) ďábel dobře ví, že modlitba jest prostředkem, pro který nám všechno dobré přichází: proto vyhledává všechny cesty a prostředky nás v tom rušiti a tisíckráte nás znepokojovati, abychom se tohoto prostředku vzdali a on tak měl snadný přístup se svými klamy a pokušeními do naší duše.

---

[1]) XIII. De profect. Relig., L. 2., c. 58.
[2]) Serm. de renunt. saeculi, n. 9.

Jedná s námi právě tak, jako vojevůdce Holofernes s městem Bethulií, které se mu bránilo. Nechal zničiti vodovod, kterým voda do města byla vedena. Tak hledá s velkou bedlivostí ďábel, kanál modlitby v nás zničiti a zkaziti, protože jím voda milosti a všechna jiná dobra naší duši přitékají. Tak praví Klimakus sv.:[1]) Jako se věřící a řeholníci při znamení zvonku shromažďují, aby se k Bohu modlili a jeho chválili, tak shromažďují se naši nepřátelé, ďáblové, neviditelně, aby nás pokoušeli a v modlitbě rušili.

5. V knize „Palouk duchovní" vypravuje se,[2]) když jednou otcové v poušti podle svého zvyku v noci k modlitbě a k pění žalmů vstali, slyšel jeden z nich, opat Marcellus v Scythii, hlas polnice jako k útoku v bitvě. Svatý stařec se ulekl a přemýšlel, odkud tento zvuk v poušti, kde není vojínů ani války, by mohl přicházeti. Tu se mu zjevil ďábel a pravil: myslíš sice, že není žádné bitvy, a přece jest jedna, a slyšels hlas polnice, poněvadž ďáblové se služebníky Božími válčiti mají. Chceš-li býti zbaven boje, tak si klidně opět lehni: ne-li, připrav se. Avšak onen odevzdal se v důvěře Pánu v modlitbě a vytrval v ní.

6. Nejjistěji možno souditi na výtečnost

---

[1]) Scala parad. gr. 19.
[2]) Vit. Patr. L. 10, c. 152.

a vysoký význam modlitby z jizlivé nenávisti, kterou ďábel ji pronásleduje a z ustavičného boje, který proti modlitbě vede. Svatý opat Nilus[1]) upozorňuje na to. Jiné skutky dobré, jako na př. půst, kající pás, bičování, snese ďábel a nechá je býti, ale krátkou dobu modlitby nesnese a snaží se všelikým způsobem ji rušiti a ji překážeti.

Odtud to přichází, že obyčejně právě za modlitby více býváme pokoušeni, než jiného času. Tu se nám zdá, že celé hejno myšlenek nás přepadá, a mezi nimi jsou tak zlé a škodlivé, že se zdá, jako bychom se jen proto dali do modlitby, abychom byli napadeni od všech možných pokušení a od nich obtěžováni byli. Věci, které nás nikdy nenapadly a po celý život v mysl nepřišly, přicházejí za modlitby, a zdá se, jako by všechno právě na to čekalo. Dábel ví velmi dobře, že modlitba jest spasitelný prostředek proti všem našim zlům a počátek a pramen všech našich duchovních dober. Ví, že modlitba jest nejúčinější prostředek získati všecky ctnosti: proto jest mu tak protivnou, proto vynakládá všechny své síly, aby ji překazil.

7. Svatí nazývají modlitbu vskutku „mučírnou zlého ducha“, „bičem ďáblovým“. To musí býti pro nás důvodem a příčinou velmi

[1]) Tract. de oratione, c. 44—47. Exempla c. 107 sq.

ji ceniti a pilně se jí oddávati a sice tím více, čím více nám chce ďábel ve své závisti překážeti. Církev Duchem sv. řízená, naše matka, zná lsti našeho odpůrce, pokoušeti modlící se a všemi možnými způsoby proti nim bojovati, proto zařídila, aby vždycky při počátku kanonických hodinek se modlil verš: Bože, ku pomoci mé vzezři, Hospodine ku pomoci mé pospěš! Prosíme tím Pána za milost, abychom se správně modliti mohli a uchovali se od nástrah a pokušení našeho nepřítele.

8. Třetí pramen, z něhož takové myšlenky a roztržitosti mnohdy bez naší viny plynou, jest naše vlastní slabost a ubohost. Jsme tak slabými a ubohými, a naše přirozenost, obzvláště naše fantasie, jest hříchem tak seslabena a zkřivena, že sotva otčenáš se můžeme bez všelijakých myšlenek pomodliti jak již si naříkal svatý Bernard. Proti tomu jest nejlepší prostředek toto své utrpení učiniti předmětem své modlitby tím, že se pokoříme a svou velkou slabost uvážíme a uznáme. Toto pokoření a sebepoznání jest právě velmi dobrou modlitbou. Chceme však přece ještě o jiných prostředcích mluviti, které udávají svatí a učitelé duchovního života.

XXII.

O několika jiných prostředcích zachovati pozornost a zbožnost při modlitbě.

1. Svatý Basil[1]) se táže, jak je možno zachovati srdce ustavičně pozorné a bez roztržitostí při modlitbě? A odpovídá: nejúčinějším prostředkem jest úvaha, že stojím před Bohem, že se na modlícího dívá, jak se modlí. Kdo před nějakým světským knížetem stojí a s ním mluví, stojí s velkou pozorností a uctivostí, dává pozor na všechno, co koná, na způsob a jednání jeho a považoval by za velkou chybu, kdyby se zády ke knížeti obrátil, nebo něco neslušného řekl. Jak nutno nyní tomu se chovati, který vážně uvážil, že stojí před majestátem Božím, který nejen zevnějšek pozoruje, nýbrž i vnitřek srdce prohlíží? Kdo by se odvážil oko a

[1]) Reg. brev. 201 et 206. – Constit. monast., c. 1, n. 4.

srdce odvrátiti od toho, co právě koná? Kdo by se odvážil záda obrátit k Bohu a na jiné nepatřičné věci mysliti?

2. Znamenitý onen mnich Jakob, o němž Theodoret[1]) vypravuje, užil tohoto podobenství, aby ukázal váhu takové neuctivosti. Také sv. Augustin praví:[2]) kdybych byl služebníkem člověka, který jest přece téže přirozenosti jako já, a nechal-li bych v době, kdy mám mu posloužiti, jídlo a pití státi a s jiným služebníkem klábosil, pak zasloužil bych právem pokárání a trestu. Nebo kdybych přišel k soudci a stěžoval si, že se mi stala křivda a mluvě s ním, najednou bych ukázal mu záda a dal se do klábosení s okolostojícím: nemusil by mne soudce považovati za člověka hrubého a jako nevychovance ze soudní síně vykázati? Právě tak to však dělají ti, kteří se oddají modlitbě, aby s Bohem mluvili, a v jiných neslušných myšlenkách se rozptylují.

3. V přídavku a v poznámkách „Duchovních cvičeních" radí sv. Ignác[3]) tentýž prostředek, pravě: Dříve než se oddáme modlitbě, máme dobu asi jednoho otčenáše využíti k tomu, abychom ducha svého k nebi pozdvihli a uvážili, že Bůh jest zde přítomen

---

[1]) Histor. Relig., c. 21, sub. finem.
[2]) Enarr. in ps. 85, n. 7.
[3]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. addit. 3, p. 462.

a že se na nás dívá: pak teprve máme se pohroužiti do modlitby z hluboké pokory a zbožnosti. Snažme se však, abychom s očí nespouštěli po celou dobu rozjímání přítomnost Boží, jak prorok praví:[1]) „Kéž se líbí slova úst mých i smýšlení srdce mého tobě vždycky Hospodine, pomoci má i spáso!“

4. Svatý Jan Zlatoústý praví:[2]) chceš-li se modliti, představ si, že vstupuješ do nebeského dvoru, kde král všech králů trůní pod hvězdnatým nebem obklopen neščíslnými anděli a svatými, kteří všichni na něho patří, jak apoštol sv. Pavel praví:[3]) „Vždyť jsme se stali podívanou světu, jak andělům, tak lidem“.

Sv. Bernard radí za tím účelem, čím sám se řídíval: přicházíš-li ke kostelu, polož ruku na ústa a řekni: čekejte zde zlé myšlenky a žádosti a náklonosti srdce a žádosti těla: ty však, má duše, vkroč v radost Pána, tvého Boha, abys viděla rozkoš Páně a navštívila chrám jeho! Svatý Jan Klimakus[4]) praví: kdo při modlitbě dobře uváží, že před Bohem stojí, ten jest jako pevný sloup, který nikdy nekolísá. Pak vypravuje, že pozoroval kteréhosi mnicha, který sebraněji než jiní pěl žalmy.

---

[1]) Žalm XVIII., 15.
[2]) Expos. in ps. 4, vers. 2.
[3]) I. Ke Korint. IV., 9.
[4]) Scala praad. gr. 19 et 4.

Obyčejně se vždy na počátku hymnů docela změnil a míval vzezření a podobu člověka, který s jiným mluví. Tázal se ho, co to má znamenati. Mnich odpověděl: Před počátkem svatého oficia pokaždé seberu srdce své i své myšlenky s velkou pečlivostí. Svolám je dohromady a řeknu:[1]) „Pojďte, klanějme se, padněme, klekněme před Pánem, svým tvůrcem. Jeť on Pán, náš Bůh, a my jsme lid, jejž on vodí a ovce, jež pase".

To jsou dobré a spasitelné úvahy, abychom zachovali pozornost a uctivost při modlitbě.

5. Jiní radí modliti se před svatostánkem, nacházíme-li se někde, kde to možno je. Když to není možným, máme aspoň obraceti se v tu stranu, kde se chová Sanctissimum a k němu své srdce obrátiti. Také můžeme na obrazy svatých patřiti. Jiní pomáhají si tím, že oči k nebi pozvednou.

Vynikajícím prostředkem proti roztržitosti a suchoparu při modlitbě jsou střelné modlitby a hlasitá mluva s Bohem, při čemž mu svou slabost žalujeme a o spásný prostředek prosíme. „Pane, jsem znásilněn, zastaň se mne!"[2])

Onen slepec v evangeliu nepřestal volati, když se zdálo, že ho Kristus Pán neslyší a dále jde, a všechen lid ho okřikoval, aby

[1]) Žalm XCIV., 6, 7.
[2]) Isaiáš XXXVIII., 14.

nekřičel: ale volal ještě více:[1]) „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou".

Tak třeba i nám činiti, i když by se zdálo, že Pán chce mimo nás jíti, aniž by nás navštívil, a kdyby i množství, to jest celý roj myšlenek, pokušení nám naporoučelo mlčeti. Tu nemáme mlčeti, nýbrž ještě hlasitěji volati: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou! „Posilni mne, Hospodine, Bože, tuto hodinu!"[2])

Posilni mne, abych na tebe myslil, a abych pevně a neohroženě vytrval v modlitbě. Svatá Anděla z Foligno říkávala:[3]) nemůžeš-li srdcem s Bohem mluviti, nepřestaň aspoň ústy mnoho s ním mluviti: neboť častěji opakované slovo dává srdci teplo a oheň. Tato světice vyznala o sobě, že mnohdy ztratila vnitřní modlitbu proto, že zanechala ústní: tu bývala leností a spánkem obtěžována a vyrušována. Také nám se to mnohdy přihodí, že z lenosti, nebo slabosti, nebo spánkem pokoušeni zanecháme ústní modlitby. Kdybychom se modlili hlasitě, pak bychom se probudili a znovu obživli k vnitřní modlitbě.

6. Gerson[4]) praví: že dobrým prostředkem

---

[1]) Luk. XVIII., 38.
[2]) Judita XIII., 9.
[3]) AA. SS. 4. Januar. Vita B. Angelae, c. 57, 62.
[4]) De meditatione.

proti roztržitosti jest dobře připraviti rozjímání a pevně stanoviti body pro rozjímání. Neboť i kdyby byl vyrušován, má přece, jakmile zpozoruje roztržitost a uvědomí si ji, jistý pevný bod, kolem něhož se může na mysli sebrati. Nenacházíme-li pak v tomto bodě více potravy, přejdeme k jinému bodu a připoutáme snadno svoji modlitbu k němu. Když sami sebe budeme zkoumati, nalezneme jistě, že roztržitosti a odbočení do všelijakých myšlenek má svůj původ v tom, že nemáme ony body, o kterých v modlitbě chceme rozjímati, předem zajištěny a určeny, abychom se jich mohli přidržeti.

7. Mimo to jest tento, jakož i hned následující pokyn velmi důležitým, abychom se po dobré přípravě pouštěli do modlitby. Sv. Ignác doporučuje nám důraznými slovy:[1]) velmi užitečným bude před modlitbou ustanovené body si zpřítomniti a jejich počet přesně určiti. Čteme o něm, že sám nejen na počátku, nýbrž i ve svém stáří tak si vedl. Každého večera předem čítal předmět příštího rozjímání: a jím zaměstnán šel spat. Nikdo ať si nemyslí, že je to záležitostí jen noviců! Známe-li docela dobře předmět, poněvadž ho častěji rozjímáme, tož přece jen nebude škoditi znovu si ho připomenouti, zvláště

[1]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. nota 3, ad hebd. 4, pag. 481.

jde-li o slova Písma sv., která Duch Svatý sdělil. Čteme-li tato s klidem a nerušeně, povstane nová pozornost a zbožnost pro rozjímání a lepší využití.

8. Velmi mnoho také prospívá, když při probuzení všechny ostatní myšlenky zapuzujeme a jen myslíme na rozjímání a připravujeme se k modlitbě úvahou odpovídající předmětu rozjímání. Kassianus, svatý Bonaventura a sv. Jan Klimakus považoval toto za pravidlo opatrnosti: neboť od toho závisí průběh celého rozjímání a z toho celé naše chování po celý den.

Svatý Jan Klimakus[1]) praví: ďábel ví velice dobře, že je to důležité, proto číhá chytře na naše probuzení, aby ihned se nás zmocnil a aby prvotiny dne uloupil. Praví, že mezi zlými duchy jest jeden, kterého jmenuje předchůdcem, jehož zaměstnáním jest, aby byl po ruce vždy k nočnímu útoku, kdy právě se probouzíme a ještě nejsme úplně bdělými. Dříve než k plnému sebevědomí přijdeme, naplňuje nás ošklivými a hanebnými, nebo aspoň nepatřičnými věcmi, aby nás po celý den v moci měl, neboť myslí, že celý den náleží tomu, který první zaujal srdce. Proto musíme býti velice opatrni, abychom mu v srdci svém neuprázdnili žádného místa.

[1]) Scala parad. gr. 19.

Jakmile se probudíš, praví sv. Bonaventura,[1]) obětuj prvotiny svých myšlenek Bohu. Hned při probuzení, kdy sotva oči otvíráme, musí naše myšlení býti k Pánu v srdci obráceno, dříve než by jiná myšlenka cizí mohla se zachytiti.

9. Toto nám odporučuje také sv. Ignác a poznamenává ještě, že to je třeba konati i tenkráte, když modlitba jest ustanovena na pozdější dobu.[2]) Musíme se na chvilku na mysli sebrati a u sebe uvážiti: kam jdu? Před kým se to mám objeviti? Pak musíme předmět rozjímání krátce soustředěný si zpřítomniti, jak se ladí struny před hrou. Vůbec praví sv. Ignác od zachovávání těchto a podobných předpisů, které nazývá přídavky, závisí z velké části cena a užitečnost naší modlitby. Sami můžeme zkušenost si získati, že se nám při modlitbě dobře tenkráte vede, když jsme byli dobře připraveni a ony předpisy zachovali, jinak to s modlitbou dobře nedopadne.

10. Duch Sv. praví ústy moudrého Siracha:[3]) „Před modlitbou připrav duši svou, a nebuď jako člověk, jenž pokouší Boha".

---

[1]) XIII. De instit. Novitior., p. 1, c. 4.

[2]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. addit. 2, hebd. 1, pag. 462 et addit. 5, hebdom. 2, pag. 468.

[3]) Sirach XVIII., 23.

Sv. Tomáš[1]) a sv. Bonaventura[2]) poznamenávají k těmto slovům, že bez přípravy dáti se do modlitby, znamená pokoušeti Boha. Pokoušeti Boha znamená dle učení theologů a svatých něco žádati a přitom neužíti obyčejných prostředků k tomu nutných, jako na př. kdyby člověk řekl: nechci jísti: neboť Bůh může mne také jiným způsobem při životě zachovati: on mne také zachová. To znamená Boha pokoušeti a bez potřeby od něho zázrak žádati. Tak řekl Kristus Pán k satanovi, který ho vynesl na věž chrámovou a namlouval mu, aby se spustil dolů, neboť Bůh naporučil svým andělům, aby ho na rukou nesli, tato slova: „Nepokoušej Pána Boha svého".[3]) Chtěl tím říci, že může po schodech sejíti.

To prvé by bylo pokoušeti Boha a žádati bez potřeby od něho zázraku. Tak důležitým a potřebným jest k modlitbě připraviti se na ni, že Sirach nazývá chtíti modliti se bez přípravy pokoušením Boha a opovažlivým požadováním zázraků. Náš Pán chce, abychom se modlili dobře s velkou sebraností a uctivostí: a toho máme obyčejnými prostředky, totiž právě vyloženou přípravou dosáhnouti.

---

[1]) II., 2, qu. 97, art. 3.
[2]) XIII. Regula Novitior., c. 2.
[3]) Mat. IV., 7.

XXIII.

Velká útěcha pro ty, kteří při modlitbě jsou trápeni roztržitostí.

Sv. Basil[1]) dává útěchu těm, kteří jsou trápeni pokušením: Bůh jest jen tenkráte uražen takovými myšlenkami a roztržitostmi, když jsme dobrovolně roztržiti, když totiž pozorujeme a víme, co děláme a málo uctivosti a bázně při tom máme. Kdo se oddává modlitbě s úmyslem, že bude mysliti na studium, na úřad nebo na zaměstnání své, ten zaslouží spíše trest než býti od Boha vyslyšen. O takové modlitbě praví Zlatoúst:[2]) Nedbáš-li na svou modlitbu, chceš, aby Bůh tvou prosbu vyslyšel? Když se tedy člověk přičiní, pokud na něm jest, ale přece ze slabosti jest roztržitým a nemůže sebranost mysli zachovati, jak by si přál, toulá-li se

---

[1]) Constit. monast. c. 2.
[2]) Homil. 19 in Math., n. 3.

mu srdce, jak stojí v žalmu:[1]) Proto pozbývám mysli".

Tím nebude Pán uražen: to ho pohne k milosrdenství a k soucitu, neboť zná velmi dobře naše nemoci a slabosti. „Jako se slitovává nad dětmi otec, tak Pán nad těmi, kteří se ho bojí. Neboť ví, jaké stvoření jsme, má na paměti, že prach jsme".[2])

Má-li otec bláznivé dítě, má s ním soucit. Bolí ho srdce, vidí-li, že toto jeho dítě, když i začne rozumně mluviti, ihned opět bláznivě blábolí. Právě tak má soucit náš nejmilejší nebeský otec a je milosrdným k nám, vidí-li, že naše přirozenost jest tak nemocnou a slabou, že i o těch nejlepších časích, kdy s ním chceme rozumně mluviti, ihned do tisíců blouznivých myšlenek se ztrácíme.

2. Proto nepřestává Bohu a Pánu našemu býti naše modlitba příjemnou a před tváří jeho cennou a záslužnou, když po celou modlitbu necítíme žádné radosti a zbožnosti, nýbrž jen velkou vypráhlost a boj zapříčiněný myšlenkami a obrazotvorností. Ba mnohdy může daleko příjemnější býti a záslužnější, než kdybychom ji vykonali s velkou pobožností a s mnohými útěchami, poněvadž jsme při tom měli více námah a obtíží z lásky k Bohu. Takovou modlitbou dosahujeme

[1]) Žalm XXXIX., 13.
[2]) Žalm CII., 13.

milosti a přispění, abychom mohli věrně sloužiti Pánu a ve ctnosti a v dokonalosti pokračovat. Tak dostává někdy i nemocný posilující polévky, která mu ani nechutná, nýbrž velice protivná jest, novou sílu a osvěžení.

3. Z toho vysvítá, že je to zlý klam a pokušení, zanechati modlitby proto, že jsme pronásledováni všelikými myšlenkami a pokušeními. Jen pozor třeba míti, aby z tohoto důvodu a pro výmluvu na neschopnost modliti se nepovstávala lenost a vlažnost. Za těch okolností snadno popouštíme a jsme třtinou větrem se klátící a povolujeme svým myšlenkám a představám, jak ještě to jasněji vyložíme. Třeba, kolik na nás jest, odporovati se vší pilností a pečlivostí oněm myšlenkám a je zaháněti, jak jednou patriarcha Abraham zaháněl dravce, kteří se snesli na jeho obět. Konáme-li tolik, kolik můžeme, netřeba se už o víc starati.

4. Sv. Brigitě, když pokušením při modlitbě unavena byla, zjevila se kdys Panna Maria a pravila:[1]) Ďábel hledá ve své zášti dobrému člověku všemožně překážeti a ho rušiti, když se modlí: ty však, milá dcero, nedej se, byť bys byla sebe více trápena zlými pokušeními a myslila, že se jich ne-

[1]) Blosius II. Monile spirit., c. 3, n. 6.

zbavíš; zachovej dobrou vůli a svatou touhu: tak bude tvá modlitba dobrá a prospěšná a před Bohem záslužná. Nahoře jsme uvedli dobrý prostředek, jak možno nahraditi, co jsme roztržitostí ztratili.

XXIV.

O pokušení ke spánku. Jeho původ a prostředek proti němu.

1. Pokušení k dřímotě patří k roztržitostem a má mnohdy přirozený důvod v nedostatku spánku, námaze a práci, počasí, stáří, v nemírném požití jídla a nápoje, ba i vody. Někdy je to pokušení od ďábla. Tak vypravují staří otcové pouště, že Bůh jim v duchu zjevil, že jsou ďáblové, kteří si sedají na hlavu a ramena mnichů a uvádějí na ně dřímotu: potom jsou jiní, kteří jim prsty strkají do úst a nutí je zívati. Mimo to pochází pokušení toto z naší lenosti a nedbalosti, a odtud, že při modlitbě zaujímáme takový postoj, který svádí ke dřímotě.

2. Hlavním prostředkem proti tomu jest, který jsme udali jednajíce jak uchovati pozornost, totiž vzpomenouti si, že stojíme před Bohem. Jako bychom se neodvážili před

očima mocného knížete spáti, tak se máme styděti při modlitbě spáti, vždyť jest pomysliti, že stojíme před majestátem Božím, a že Bůh nás vidí. Dobrým prostředkem jest také povstati, nepodpírati se, oči studenou vodou umýti. Mnozí užívají, když je toto pokušení obtěžuje namočeného kapesníku, jiní opět pomáhají si tím, že hledí do nebe, nebo se postarají o ostré světlo, nebo společně s jinými jdou před svatostánek se modlit, nebo se před modlitbou bičují, aby zůstali pozornými a v pobožnosti vytrvali pozorni. Jiní si po čas modlitby, aby bdělými zůstali bolest nějakou působí. Jsou-li sami, modlí se s rozpiatýma rukama. Dobrý prostředek jest také ústní hlasitá modlitba. Tím je možno velmi snadno se povzbuditi a obživnouti, jak nahoře bylo řečeno. Takovými prostředky musíme si posloužiti a Pána prositi, aby nás vyléčil z této slabosti.

3. Cesarius z Heisterbachu[1]) vypravuje ve svých rozmluvách o kterémsi mnichu cisterciackém, který často za modlitby si zdříml. Kdysi zjevil se mu Kristus Pán visící na kříži a pravil k němu jsa zády k němu obrácen: poněvadž jsi tak lenivý a ospalý, nezasloužíš patřiti na můj obličej. Jiný byl pokárán ještě tvrději. Když kdysi, jak obyčejně, v choru

[1]) Dialogi miraculor. dist. 4, c. 29, 38. (Coloniae 1851, Lempertz).

usnul, přišel kříž k němu od oltáře a dal mu takový políček, že třetího dne z toho umřel. Z toho můžeme posouditi, jak se taková vlažnost a lenost Pánu nelíbí. Mnich vlažný a lenivý, poznamenává k tomu Cesarius, je ošklivost u Pána, jak to již stojí poznačeno ve Zjevení:[1]) „Poněvadž jsi vlažný, a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých".

4. Petrus Damiani[2]) vypravuje o svatém opatovi Romualdovi, zakladateli řádu Kamaldulenského, když k bratřím mluvil o cvičeních modlitby, že považoval za těžký hřích zdřimnouti si při modlitbě, a zakázal bratru, který při modlitbě usnul pro neuctivost, které se dopustil před tváří Pána, kterého měl přijati, toho dne sloužiti mši sv.

[1]) Zjevení III., 16.
[2]) AA. SS. 7. Febr., pag. 108.

XXV.

Jak dobrým jest někdy výminečně více času si vzíti a na modlitbě déle setrvati.

1. Jako lidé ve světě mimo obyčejné občerstvení svého těla také někdy mimořádné kvasy a hostiny strojí, při nichž více svému tělu hoví, právě tak musíme i my mimo obyčejné denní modlitby ještě někdy duchovní hody slaviti, při kterých bychom své duše nejen denním pokrmem živili, nýbrž naplňovali je Božskou rozkoší a milostí. Příroda sama nás o tom poučuje. Nespokojuje se s denní rosou, která každé noci na zemi padá, nýbrž žádá, aby jeden, neb dva týdny bez přestání pršelo. Je to nutným, nebo jen tak se země vodou napojí, že ji pak ani slunce ani větry nevysuší. Právě tak třeba duším svým mimo denní rosu ještě mimořádné chvíle poskytnouti, v nichž budou tak

naplněny ctností a rozkoší ze zbožnosti, že ani mnoho zaměstnání, ani bouře pokušení, ani změny světské štěsteny je nebudou moci vysušiti. Proto čteme o tak mnohých svatých a prelátech,[1]) že zanechavše svých prací a zaměstnání odebírali se na osamocené místo, aby se mohli věnovati jen modlitbě a rozjímání. O sv. Arseniovi se čte,[2]) že každého téhodne jeden den, obyčejně sobotu k tomu vyhlédnul, aby od večera až do rána nepřetržitě se modlil.

Toto je velmi důležito nejen pro vzrůst ve ctnosti, nýbrž i pro ochranu před zpětnými pády: neboť slabost a bída lidská jsou tak veliké a náš sklon ke zlému je tak silný, že i po horlivém počátku v našich duchovních cvičeních snadno klesáme a onen začátečný oheň chladne. Může voda sebe více vříti, však dostane brzy zas svou přirozenou teplotu, odstavíme-li ji z ohně. Tak i my se vracíme brzy ke své lenosti a vlažnosti: neboť tato jest v nás více zakořeněna a nám přirozenější než vodě chlad. „Neboť cit i smýšlení lidského srdce kloní se od mládí ke zlému".[3])

A Duch Svatý praví:[4]) „Ale pomalu trestaje

---

[1]) Franc. Arias S. J. De profectu spirit, p. 2, tr. 5, de mentali oratione. Coloniae 1615.

[2]) Vit. Patr. L. 3, n. 211.

[3]) Genese VIII., 21.

[4]) Moudrost XII., 10.

dávals jim příležitost ku pokání, ačkoliv jsi dobře věděl, že nešlechetný jest původ jejich". Jsme z ničeho a vrátíme se opět do ničeho.

3. K tomu přichází ještě to, že jsme tak mnohonásobně zaměstnáni, jeden studiem, jiný svým úřadem, jiný povinnostmi a zaměstnáním na venek. Je tedy zvláště nutno mimořádně sebrati se na mysli: neboť i když zaměstnání samo v sobě dobré a svaté jest, zatím co jiným pomáháme, sami ochabujeme a ustáváme pokračovati. Také nůž denním upotřebováním otupuje, že ho třeba čas od času brousiti, neboť ztratí svoje ostří. Filosofové říkají: všechno činné trpí, protože činným jest. To zakusí každý na sobě. Proto mnoho záleží na tom, abychom se časem sebrali na mysli a všech ostatních zaměstnání nechali, abychom nahradili ztráty své, denní nedbalosti napravili a novou sílu k pokroku získati mohli. Jsme sobě více dlužni než bližnímu, a dobře spořádaná láska začíná od sebe samého.

4. Jest nám to nanejvýše potřebno, abychom bližnímu mohli prospěti a k jeho pokroku něčím přispěli: neboť docela jistě závisí od našeho pokroku také postup našeho bližního: proto není pro bližního ztracen čas, který věnujeme pro sebe, nýbrž má z toho zisk. Je to jako s polem, které necháváme jeden rok úhořiti, aby užitek byl pak větší.

Blažený učitel Avila praví: je to jako okřesávání mlýnského kamene, aby mlel. Nahromaděná zaměstnání nejsou žádným důvodem nesebrati se na mysli, právě naopak, čím více je kdo pracemi a zaměstnaními obtížen, tím více potřebuje tohoto prostředku. Námořníkům třeba častěji veplouti do přístavu, aby nabrali potravy čerstvé. Stejně musí také ti, kteří uprostřed zaměstnání, prací a služeb pro dobro bližního, při tak mnohých nebezpečenstvích a příležitostech plují, veplouli do přístavu sebranosti a samoty, aby se občerstvili, povznesli a nutným opatřili. V evangeliu máme proto vhodný příklad. Dle vypravování sv. Marka byli apoštolové tak pro prospěch bližních zaměstnáni, že neměli často ani času pro nával lidu jísti. Když o tom zpravili Krista Pána, řekl: „Pojďte do soukromí na místo osamělé a odpočiňte si trochu".[1])

Měli-li apoštolové takového klidu a sebranosti na mysli zapotřebí, a radil-li jím to sám Spasitel, oč více toho potřebujeme my!

5. Kdož o modlitbě jednají, říkají, že pro duši jest tím, čím spánek jest pro tělo. Také Písmo sv. nazývá modlitbu spánkem: „Spala jsem, ale srdce mé bdělo".[2])

---

[1]) Marek VI., 31.
[2]) Velepíseň V., 2.

„Zaklínám vás, dcery jerusalémské, nebuďte, nerušte mé lásky, dokud sama nechce“.[1])

V dalším vysvětlení praví: jako si tělo ve spánku odpočine a nové síly načerpá, právě tak odpočívá duše při tomto spánku modlitby a přibírá novou odvahu pro Boha pracovati. Ještě více! Jako člověk při dobré stravě, když by musel postrádati odpočinku z potřebného spánku, seslábne a onemocní, ba přijde do nebezpečenství ztratiti rozum, právě tak člověk, který ustavičně vnějšími záležitostmi, i kdyby byly dobrými a svatými, jest obtížen, seslábne z nedostatku potřebného spánku a odpočinku při modlitbě a onemocní, ba octne se dokonce v nebezpečenství sebe zahubiti. Proto naporoučí ženich, aby nebudili nevěsty, až sama bude chtíti vstáti. Když nějakým hlukem jsme ze spánku vyrušeni, jsme nevrlí. Probudíme-li se, když tělo si odpočinulo a ztratily se do hlavy vstouplé výpary, pak je nám příjemně. Tak chce také Pán, aby duši při modlitbě nic nerušilo a nepřekáželo jí, aby mohla, když dle potřeby prodlela v modlitbě, probuditi se k novému působení z blíženecké lásky: neboť jen tak možno to dobře provésti.

6. Jest pro všechny velmi potřebno každého času, sebrati se v takových duchovních cvi-

[1]) Velepíseň VIII., 4.

čeních na mysli a delší čas modlitbě se věnovati a čím více a déle se tak děje, tím jest to lépe. Jsou však případy a časy, kdy je to nutné a sice, když jsme zjistili, že jsme zleniněli ve cvičeních modlitby, ve zpytování svědomí, v duchovním čtení, že jich nekonáme, jak máme, a také nemáme užitku z nich, jak jsme mívali, nebo když vidíme, že jsme vlažni a lhostejni zachovávati řeholi a nedbáme malých věcí. Dále když duchovně nežijeme, nýbrž všechno jen povrchně konáme a necháme se strhnouti věcmi a zaměstnáním, kterým jsme pověřeni. Rovněž když někdo zpozoruje, že se neovládá a nemrtví v potřebných věcech, pak jest jistě správným, několik dnů v sebranosti mysli prožíti, abychom dosáhli vítězství nad sebou a nějaká rozhodnutí učinili. Při tom můžeme v krátkém čase takovým způsobem dojíti více milostí a síly k umrtvení a k dosažení vítězství nad sebou, než v mnohých dnech při obyčejné práci.

7. Takovými cvičeními již mnohý, který vždycky jen kulhal, padal a opět povstal, konečně všeho mámení byl oprostěn, vnitřně dokonale posílen a pro všechno, co jeho povinnost žádala, nadšen, takže se docela změnil a začal nový způsob života.

Pobyt o samotě, zaměstnání jen se sebou a s Bohem dává vnímati Boží řeč k srdci a

bohaté působení jeho milosti. „Sedí v samotě a mlčí, kdyžtě na něho je vložil".[1])

Byli jsme svědky mimořádných obrácení pro upotřebený tento prostředek: neboť: „Aj není zkrácena ruka Hospodinova".[2])

Nikdy nesmíme málomyslněti: vždy musíme činiti, co na nás je. Víš, co Pán chce ve tvé duši způsobiti z upotřebené takové přípravy? Snad připojil všechen tvůj pokrok a tvoji dokonalost na jedno z takových cvičení. Vídí se, že takové sebrání na mysli po delší cestě, po velice rozrušujících pracích a zaměstnáních pro duši právě tak spasitelným jest, jako pro tělo lepší strava a péče po delší nemoci. Člověk se může opět sebrati a opět získati vše, co ztratil.

8. Z toho důvodu jest také velice dobře nějakým duchovním cvičením se připraviti než převezmeme takové zaměstnání, abychom je mohli více duchem vykonati bez škody pro sebe. Lék, který před nemocí chrání, jest lepší než ten, který nemoc léčí. Proto doporoučí sv. Ignác všem představeným, aby se na mysli sebrali a několik dní konali duchovní cvičení, než nastoupí úřad. Je to také dobře, jde-li se na delší misii. Kristus Pán sám nám dal příklad v této věci. Dříve než začal kázati, šel na poušť na 40 dnů. Po-

[1]) Pláč Jeremiášův III., 28.
[2]) Isaiáš LIX., 1.

bídkou k tomu může býti také doba útrap a potřeb, jak vlastních, tak zvláště celé církve, nebo celého řádu. Je třeba tehdy více se modliti, více se káti, více sobě umírati: tohoto prostředku se vždy v církvi užívalo, aby Bůh byl usmířen a vyprošeno bylo milosrdenství.

9. To jsou všechno dobré příležitosti, aby člověk se oddal duchovním cvičením. Avšak není třeba na takovou příležitost čekati: naše vlastní bída a náš zájem vlastní má nás puditi k touze po takových duchovních cvičeních. Ať není ani jednoho roku, v němž bychom nevykonali duchovních cvičení, a kde bychom se do nich vážně nezabrali a z celého srdce: neboť takovou podstatnou věc nelze užívati jako obřad pouhý, nebo laskavost, nebo jen tak pro zdání. Pán propůjčil tuto milost zvláště Tovaryšstvu Ježíšovu, nejen pro jeho vlastní pokrok, nýbrž také ve prospěch a k službě bližního. Proto jsou v oněch bullách, které se týkají našeho řádu uvedena také duchovní cvičení, jako hlavní prostředek, jímž Tovaryšstvo bližním pomoci může. A to je pak druhý hlavní důvod, proč sv. Ignác chce, abychom těchto duchovních cvičení hojně užívali a proč dal do Konstitucí a do pravidel pro kněze,[1]) aby totiž prý s touto zbraní duchovní, která s milostí Boží

[1]) Instit. S. J. II., pag. 70, p. 4, c. 8, n. 5 et ibid. III., pag. 14, Reg. 7, sacerd.

valně k tomu napomáhá, dosáhli pohotovosti. Tímto prostředkem získal Pán sv. Ignáce. Tímtéž získal Ignác své druhy. Jimi byli později mnozí jiní získáni jak do řádu, tak mimo řád. Při jedněch i při druhých jsme viděli, že Pán působí podivuhodně tímto prostředkem, jenž z jeho ruky vyšel. Proto musíme míti velkou důvěru do duchovních cvičení, že také nám mohou pomoci a mnoho milostí prokázati.

10. K řečenému přidávám ještě zajímavé rozhodnutí, které nás ještě více musí povzbuditi a nadchnouti. Je to obzvláštní přízeň a milost, kterou papež Pavel V. všem řeholníkům v bulle, nebo konstituci z 23. května 1606 za prvního roku svého pontifikátu udělil[1]) dosahují totiž plnomocných odpustků a odpuštění všech trestů za hříchy všichni řeholníci, kteréhokoliv jsou řádu, když po 10 dní konají duchovní cvičení a sice po každé, kdykoliv je konají. Z toho viděti, jak vysoce je papež cení, a jak i my je vysoko ceniti musíme.

K větší útěše všech chci uvésti slova papeže samého. „Těm však, kteří s dovolením představených pobudou po deset dnů ve své celle vzdáleni všeho zaměstnání, nebo odloučeni od společnosti jiných se oddají

[1]) Magnum Bullarium Roman. t. III.

čtení zbožných nebo jiných svatých knih, které mysl do ducha zbožnosti uvádějí, při tom často úvahy a rozjímání o tajemstvích katolické víry, o dobrobě Boží, o posledních věcech, o utrpení našeho Pána Ježíše Krista vykonají, také jiná cvičení provedou, ve střelných modlitbách a v ústní modlitbě se pocvičí a nejméně 2 hodiny za dne a noci se oddají vnitřní modlitbě: těmto všem propůjčujeme v Pánu plné milosrdenství, když v tomto čase životní, nebo roční, nebo obyčejnou svatou zpověď vykonají a nejsvětější svátost oltářní přijmou, nebo mši sv. slouží, za každý úkon jmenovaných cvičení plnomocné odpustky a odpuštění všech trestů za hříchy".

Papež Alexander VII. udělil tyto odpustky na 8 denní exercicie, a papež Benedikt XIV. ustanovil, že tyto odpustky získávají se při jakémkoliv počtu dnů, dokonce za jeden den ztrávený v takovém sebrání mysle lze je získati. Konečně Pius X. z 22. června 1904 udělil otcům našim, řídí-li společné cvičení nejméně třídenní, plnou moc, uděliti papežské požehnání, s nímž plnomocné odpustky spojeny jsou pro ty, kteří svátost pokání a svátost oltářní přijmou a nejméně 5 kázáním přítomni byli.

XXVI.

O užitku, kterého získáváme z takových duchovních cvičení.

1. Třeba na tři věci nejvíce pozornost obraceti, chceme-li z duchovních cvičení užitek míti. První věc jest naše polepšení a zdokonalení v obyčejných věcech, s kterými se denně zaměstnáváme. Neboť všechen náš pokrok v dokonalosti v tom záleží, že konáme obyčejné věci řádně. Ať si nikdo nemyslí, že koná exercicie jen proto, že 8 nebo 14 dní žijeme v ústraní a mnoho času věnujeme modlitbě! Ne, v nich si máme zvyknouti lépe se modliti a šetřiti návodů a poučení, které dány byly, abychom svědomitě se modlili, svědomí dobře zpytovali, mši svaté zbožně přítomni byli, nebo ji zbožně sloužili, breviář se zbožně modlili, z duchovního čtení prospěch měli atd. Za tím účelem se po dobu duchovních cvičení všeho zba-

víme, abychom v uvedených úkonech všech správně si vedli a se cvičili, abychom docela obnoveni a zvyklí odtud vyšli, ony věci stejně i v budoucnu konali. Proto nařizuje sv. Ignác[1]) pro celé trvání duchovních cvičení, která ve své plnosti celý měsíc trvají, zvláštní zpytování svědomí o zachováváných přídavcích a o důkladném a horlivém konání samých duchovních cvičení, jakož i označení chyb, kterých jsme se dopustili v jednom, nebo druhém směru, abychom si dokonale zvykli v budoucnu všechno dobře a správně konati. Vrací se opět a opět k tomu, protože dobře ví, jak veliký užitek duchovní cvičení přinášejí.

Avšak nejen v duchovních cvičeních, které vždy hlavní věcí zůstanou a všem ostatním skutkům sílu a ducha sdělovati musí, nýbrž také ve všech vnějších úkonech a zaměstnáních musíme exerciciemi býti obnoveni. Jimi musíme býti oduševněni s větší věrností plniti povinnosti našeho povolání a úřadu a zachovávati řeholi naši. Proto nesmí trvati užitek exercicií jen po ony dny, ve kterých se konají, nýbrž musí se také později ukazovati. Kdo přichází z exercicií, u toho nutno viděti užitek jejich na jeho dílech.

2. Druhou věcí, o kterou třeba za exercicií

[1]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. Addit. hebd. 1, Not. 4, pag. 463: hebd. 3, Not. 4, pag. 478.

se snažiti, jest sebepřemáhání a umrtvení našich chyb a nedokonalostí. Ať každý dokonale pozná, kde nejčastěji padá, neb jiného k pádu přivádí, jiným pohoršení a úraz chystá, ať hledí polepšený opustiti exercicie, pak vykonal velmi dobře exercicie: neboť k tomu jsou vlastně exercicie určeny, právě to jest jejich cílem. Proto také dal sv. Ignác španělskému vydání nápis Duchovní rozjímání, aby se člověk sám přemohl a svůj život a snahy pro větší službu Boha, našeho Pána, zařídil. Proto třeba usilovati i sebe v nového člověka přetvořiti a obrácen z exercicií vyjíti. „A proměněn budeš v jiného člověka".[1])

Tak řekl Samuel k Saulovi. A sv. apoštol Pavel žádá:[2]) „Až bychom se sešli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v muže dospělého".

Na skutcích třeba viděti, že muž tento dělal exercicie! Kdo byl před tím povídálkem, utračečem času, musí se nyní ukázati jako přítel mlčení a sebranosti. Byl-li někdo před tím přítelem dobrého života a pohodlnosti, ukaž se nyní přítelem umrtvení a pokání. Mluvil-li před tím slovy kousavými, nyní tak nesmí činiti. Byl-li dříve nedbalý v zachovávání

---

[1]) I. Králov. X., 6.
[2]) K Efes. IV., 13.

řehole, nevedl-li si vážně v malých věcech, musí nyní býti poslušnějším, přesnějším a věrnějším v maličkostech, ba v nejmenších věcech, a s milostí Páně nesmí nijak úmyslně klesnouti. Nebo co by pomohly exercicie člověku, kdyby mu všechny staré chyby a nedostatky zůstaly a on takovým vyšel z nich, jakým byl před tím?

3. Sv. Ambrož vypravuje[1]) něco o kterémsi mladíku, co po něm chceme vypravovati. Mladík tento žil velmi rozmařile, pak konal dělší cestu, na které se úplně změnil a vrátil se opět do svého rodiště. Tam potkala ho jeho dřívější přítelkyně. Šel podle ní, a ani jí nezpozoroval. Udivená myslila, že jí nepoznal, šla k němu a pravila mu: jsem ta a ta. Odpověděl: já nejsem už ten a ten. Obrátil se a byl opravdu jiným. Tak třeba i nám sebe změniti a přetvořiti, abychom s apoštolem mohli říci:[2]) „Žiji pak již nikoliv já, nýbrž žije ve mně Kristus".

Nežiji již starým způsobem, kdy jsem církev pronásledoval, ale žije ve mně Kristus. Na slova Páně:[3]) „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne".

---

[1]) De poenitentia L. 2, c. 10.
[2]) Ke Galat. II, 20.
[3]) Luk. IX., 23.

Praví svatý Ambrož:[1]) kdo se přetvořil v jiného člověka a snaží se nebýti více tím, čím byl před tím, ten sebe zapírá.

Vypravuje se o sv. Františku Borgiášovi v jeho životě,[2]) že vrátiv se ke dvoru doprovodiv mrtvolu císařovny z Granády, kde ho Pán pohledem na zemřelou před ním ležící o marnosti světa tak osvítil a z bludu vyvedl, se vyjádřil, že celý dvůr mu připadal jiným. Změněn však byl sám propůjčeným poznáním od Boha a odstraněným bludem. Právě tak musíme i my osvíceni a pozměněni novým světlem vycházeti z exercicií, v nichž Pán propůjčuje takové věci.

4. Třetí věc, na kterou třeba pamatovati, abychom ji z duchovních cvičení měli, následuje již z řečeného, je to touha po nějaké ctnosti, nebo dokonalosti, které nejvíce potřebujeme. Neboť jen proto vykořeňujeme nepravosti, abychom tam mohli nasaditi ctnosti. Tomáš Kempenský praví: „Dvě věci jsou nám zvlášť nápomocny dokonale sebe napraviti: předně odtrhnonti se i přes moc od toho, k čemu přirozenost nezřízeně se kloní: a vroucně přičiniti o tu ctnost, které kdo nejvíce zapotřebí má“.[3])

O prvním byla řeč dosaváde, o druhém

---

[1]) Expos. in Ev. sec. Luc. L. 7, n. 1.
[2]) Schotti, Vita s. Franc. Borg. L. 1., c. 7.
[3]) Násled. Krista I., 25, n. 4, str. 97.

jednáme nyní zde. Kde návod k duchovním cvičením jedná o druhu a způsobu, kterého se máme držeti konajíce je, jest nám předpis dán, abychom ne úzkostlivě a dlouho s prvním týdnem se obírali. Dva, nebo tři dny, praví se tam, dostačí k tomu, abychom k jiným rozjímáním, z nichž mohli přejíti pohodlně, lze načerpati větších dokonalostí.

5. Jeden z udaných návodů, který čas od času máme míti za hlavní pravidlo, v jejichž podstatě krátce jest vytoužená dokonalost obsažena, jest na př. pravidlo:[1]) „Jako děti světa, které usilují o věci tohoto světa, s velkou píli čest, slávu, velké jméno na zemi milují a hledají: Právě tak milovati a žádati mají ti, kteří v duchu pokračují, toužíce po protivném ze všeho toho". Ustanov v duchovních cvičeních dosáhnouti takové dokonalosti a takový stupeň pokory, abys měl právě tak velikou radost z pohrdání, pohanění, vysměchu a pomlouvání, jako děti světa ze cti a pozornosti se těší. Pak budeš ušetřen všech bojů a mrzutostí, které se dostavují, když někdo chce býti za něco považován a ctěn, jeden pro svoji učenost, jiný pro svůj úřad, jiný pro své služby a záležitosti, které obstarává: neboť toto všechno způsobuje nepokoj a velmi zdržuje pokroky v duchu.

[1]) Inst. S. J. III. Dir. Exer., pag. 520, c. 10, n. 6 cf., c. 9, n. 3, pag. 517.

6. Jindy opět jiné pravidlo uvažuj,[1]) které zní: „Všichni mají se snažiti ve všech věcech sloužiti moudrosti Boží a jí se líbiti jen pro ni samou a pro lásku a pro vynikající dobrodiní, kterými nás předešel Bůh, více než ze strachu před tresty a v naději na pochvalu. Snaž se o takovou čistotu úmyslu, abys v žádné věci nehledal svého prospěchu, ani v malém, ani ve velkém, ani v časném, ani ve věčném, nýbrž čistě jen vůli Boží a jeho čest, aby toto jedině tvou radostí bylo a ty docela zapomínal na sebe, na svoji přednost a svou pohodlnost. Jindy zase si umiň dosáhnouti úplné srovnalosti s vůlí Boží. Tu přijímej všechno, co tě potká, velké i malé, a jakéhokoliv druhu to jest, jakoukoliv cestou a od kohokoliv to přijde, jako z ruky Boží poslané. Takovými a podobnými věcmi musíme se snažiti po dokonalosti, když se dáváme do exercicií a nesmíme odpočívati, až toho všeho dosáhneme.

[1]) Ibid. Summar. Const. Reg. 11, pag. 4.

XXVII.

Některá naučení, která nám jsou pomocná, abychom většího užitku z exercicií dosáhli.

1. Abychom duchovní cvičení chvalně užitečnými učinili a z nich označené ovoce měli, musíme, jak již dříve bylo řečeno při modlitbě, že je nutno určiti si body a zisk z ní, právě tak, chceme-li konati exercicie, musíme předvídati získaný prospěch. Musíš tedy dříve než se oddáš samotě pozorně mysliti a uvažovati: jaká jest moje největší bída duchovní? K čemu cítím se nejvíce nakloněn mou hříšnou přirozeností, mými vášněmi a zlými zvyky? Co způsobuje mé duši největší boj? Co nacházím v sobě, nad čím by se mohl můj bratr pohoršiti, nebo hněvati? Toto třeba ti po čas exercicií míti před očima, abys právě pro to léku našel a rozhodl se polepšiti se.

To je případná příprava pro vstup do duchovních cvičení. Proto dobře uvaž: jde-li kdo na exercie, nemá si předsevzíti opravdu vzrušující druhy modlitby konati: také nemysliti, že ihned, jakmile se do samoty uzavře, přístup .k Bohu a hluboký klid a sebranost na mysli nalezne. Snad budeme právě zde míti mnohem více roztržitostí, nepokoje a pokušení, než kdybychom se oddávali svému zaměstnání a pracím. Máme jedině pozornost obraceti na označený a dosažitelný užitek a proň se rozhodnouti: dosáhneme-li toho, pak jsme dělali dobré exercicie, i kdyby vytoužená zbožnost přitom nebyla. Zůstaneme-li nezměněni, pak jsme nekonali dobře duchovní cvičení, i kdyby od počátku až do konce byly uplynuly v slzách a ve zbožnosti: neboť ne toto, nýbrž ono jest cílem exercicií.

2. Také nám k tomu bude velice nápomocno napomenutí sv. Ignáce,[1]) které při modlitbě zachovávati máme. Po modlitbě máme, jak praví, čtvrt hodinky seděti, nebo se procházeti a svoji dokončenou modlitbu zkoumati a si říci, jak se zdařila. Vedlo-li se nám při modlitbě špatně, máme vyhledati důvod toho, bylo-li totiž cvičení dobře připraveno, neopanovaly-li jiné nenáležité myšlenky pole, zdřimli-li jsme si, nevydali-li jsme se

[1]) Inst. S. J. III. Exerc. spir. Addit. 5, ad hebd. 1, pag. 462.

přílišnému hloubání rozumem, nekonali-li jsme modlitby s lenivým a vlažným srdcem, neprobouzejíce touhy vůle, nedostávalo-li se něčeho na čistém úmyslu, tím že jsme více vlastní útěchu hledali než Boží lásku. Shledáme-li, že někde něčeho se nedostávalo, třeba toho litovati a do budoucnosti se polepšiti. Vedlo-li se nám dobře, třeba Bohu poděkovati a k tomu hleděti, abychom při ostatních modlitbách právě tak se chovali. Toto napomenutí jest velké důležitosti.

3. Takovým zkumem a zpětnou úvahou, jak se nám dařilo průběhem modlitby, dovídáme se, odkud to, když se nám při ní nedaří a můžeme se pak toho varovati, a odkud zase to je, když se nám při ní daří, a toho se můžeme držeti. Tím získáváme duchovního daru rozlišování a onoho mistrovství, které se získává jen zkušeností. Proto sv. Ignác klade velkou váhu na toto zkoušení: jím nedosahujeme mistrovství jen v tomto směru, nýbrž také ve všech našich cvičeních a úkonech. Proto praví,[1]) že zpovědníkovi v jeho úřadě velmi prospěje, když po zpovídání se vyzpytuje, aby věděl, nechybil-li, aby po druhé si lépe vedl a byl opatrnější. To radí především začátečníkům. K tomu účelu se také zařizuje zkoumati modlitby.

---

[1]) Ibid. II., pag. 71, Const. p. 4, c. 8, lit. D.

To je první, co máš konati. Modlitba má tak velkou cenu, a velice na tom záleží, abychom uvykli dobře ji vykonávati a vylepšovati chyby, kterých se při ní dopouštíme, tak že sv. Ignác se nespokojoval zpytováním svědomí o poledni a večer, nýbrž naporučil, abychom ihned po modlitbě takové zpytování o ní zahájili.

Druhá věc, kterou máme činiti při této zkoušce, jest rovněž velice důležitá. Musíme na paměti míti ovoce, které jsme z modlitby získali a jaká předsevzetí jsme učinili, podobně jako když někdo opakuje svou četbu a na čisto píše poznané pravdy a poučení a s nějakým zakončením ukončuje. Na tomto zkoumání mnoho záleží, takže jest nutno ji již za modlitby, nebo ke konci zaříditi, nebude-li později času k tomu.

4. Můžeme zde ještě poznamenati, že jest radno užitek z modlitby si poznamenati, tím, že si krátce zaznamenáme pojaté svaté touhy a předsevzetí vedle uděleného osvícení od Pána pokud se týká ctností i uvažovaných tajemství. Naši první otcové, jak o nich čteme, pilně si v tom vedli. Tak sv. Ignác a blažený Petr Faber. Máme od nich takové zápisky. Také sv. František Xaverský, jak v jeho životě čteme, radil totéž.[1]) V úvodu k exer-

[1]) Turselini, Vita s Franc. Xav. L. 6, c. 13.

ciciím jsme k tomu také nabádáni.[1]) Náš řádový generál Klaudius Aquaviva doporoučí to ve svém spisů.[2]) Prostředek léčiti nemoci duše, kde jedná o modlitbě, velmi důrazně. Tím se stávají předsevzetí a svaté touhy vždy dokonalejšími a vtiskují se hlouběji do srdce: víme také ze zkušenosti, že také velký zisk plyne, čteme-li později takové poznámky. Poněvadž jsou to vlastní zážitky a za takové jsou považovány, proto dojímají vždy více, než cizí, a člověk je opět znova snadně prociťuje. Vidíme-li, že jsme ještě nedosáhli toho, po čem jsme toužili, zastydíme se, že tam ještě nejsme, kde jsme chtěli býti, a že na místo postupu, upadáme. Proto se vzpružujeme dále pokračovati nebo lítostí a sebezahanbením nahražujeme aspoň to, čeho se nám na dokonalosti nedostává. A tak je z takového cviku vždy velký zisk, zvláště za duchovních cvičení.

---

[1]) Inst. S. J. III. Dir. Exerc. c. 3, n. 5, pag. 511.
[2]) Ibid. Industr. ad cur. animi morbos c. 3, n. 2, pag. 406.

XXVIII.

O duchovním čtení, jeho důležitosti a o několika prostředcích konati je dobře a prospěšně.

1. Duchovní čtení jest sestrou modlitby a její dobrou podporou. Proto radí apoštol Pavel svému učeníkovi Timotheovi: „Dokavad nepřijdu, dbej předčítání, povzbuzování, poučování“.[1])

Duchovní čtení jest pro každého člověka, který chce Bohu sloužiti, nutným, tak, že sv. Athanáš v kterési řeči k mnichům pravil: „Nenajdeš Bohu oddaného kdo horlivě nečte“.[2]) Nenalezneš nikoho, který vážně chápe svůj duchovní pokrok, aby se neoddal horlivě duchovnímu čtení, a žádného, který zanedbávaje ho, by neutrpěl škody na svém pokroku duchovním. Svatý Jeroným odpo-

---

[1]) I. K Tim. IV., 13.

[2]) De observationibus monachorum lat. tom. 103.

ručuje v kterémsi listě[1]) k sv. Eustochii, aby se čtení oddávala. „Držíc v ruce knihu máš se ubírati spát a oči uzavírající se mají upřeny býti do posvátné knihy". Všichni svatí velmi odporučovali duchovní čtení, a zkušenost nás o tom bohatě přesvědčuje, jak je spasitelným. Dějiny jsou plny velkých obrácení, které Bůh způsobil touto cestou.

2. Poněvadž čtení jest tak důležitým a výborným prostředkem pro náš pokrok, proto zakladatelé řádu opírajíce se o učení apoštola a o názory a zkušenosti svatých všeobecně zařídili, aby členové jejich řádů denně duchovní čtení konali. V řeholi sv. Benedikta[2]) jest každodenně stanoven čas pro duchovní čtení a zároveň jest zařízeno, že mají dva starší kněží po ten čas v klášteře dohlédnouti, nevynechává-li někdo, nebo jiné-li nevyrušuje při čtení. Z toho jest viděti, jak mnoho na tom budoval. Zároveň pozorujeme, že onen dozor, který v našem řádě po všechny dny je za duchovního čtení, jest založen na učení a zkušenosti starých světců. Světec naporučil po první a po druhé chybujícího v dobrotě napomenouti. Nepolepšil-li se, měl býti potrestán a pokání mu mělo býti uloženo, aby druzí se báli a moudří byli. V našem To-

---

[1]) Ep. 22 ad Eustoch., n. 17.

[2]) Woelfflin, Benedicti regula monachorum capit. 48 de opera manuum quodidiana: Lipsiae 1895.

varyšstvu jest duchovní čtení naporučeno řeholí:[1]) „Všichni mají se vší pilností se věnovati denně po ustanovený k tomu čas dvojímu zpytování svědomí, modlitbě, rozjímání a duchovnímu čtení". Představený a spirituál mají se starati, aby každý nějaký čas tomu věnoval.

3. O tomto prostředku pokroku, který všem, kteří se snaží po ctnosti a dokonalosti tak upotřebitelným jest, chceme něco vlastního říci, co nám dopomůže užitečněji ho použíti. Sv. Ambrož[2]) napomíná všechen určený čas modlitbě a čtení věnovati a praví: Proč nevěnuješ čas ti v kostele zbylý čtení? Proč nenavštěvuješ Krista? Proč s ním nemluvíš? Proč mu nenaslouchás? S ním mluvíme, když se modlíme: jeho slyšíme, když čteme Božské výpovědi. První prostředek tedy, z duchovního čtení míti prospěch, pozůstává v tom, že si myslíme: Bůh mluví s námi a říká nám to, co čteme. Také sv. Augustin[3]) poukazuje na tento prostředek, když praví: čti Písmo svaté tak, abys si vzpomenul, že jsou to slova Boha, který chce nejen, abychom jeho zákon znali, nýbrž i plnili. Pak přičiňuje radostnou poznámku:[4])

---

[1]) Inst. S. J. III., pag. 10, Reg. 1 Commun.
[2]) Offic. L. 1, c. 20.
[3]) (Pelag) Ep. 143, ad Demetr., c. 23.
[4]) Serm. 56, ad Fratr. in eremo.

Písmo svaté jest dopis z naší vlasti. Čti tedy Písmo sv. jako bys četl list z vlasti poslaný, abys věděl, co je nového v nebi, a o čem má býti naše země zpravena odtud, kde naši otcové, bratří, naši přátelé a známí jsou a kam naše touha a vzdechy řízeny mají býti.

4. Sv. Řehoř[1]) praví o tom: když Písmo sv. čteme, a to platí o každém duchovním čtení, stavíme před oči naší duše zrcadlo, abychom do svého nitra patřili. Tak můžeme poznati dobré i zlé a viděti, jak pokračujeme anebo jak v dokonalosti ustupujeme. Často se nám vypravují podivuhodné činy svatých, abychom nabyli odvahy je následovati a abychom hledíce na jejich vznešená vítězství a triumfy v pokušeních a námahách neklesali. Potom jsme zpravováni o jejich chybách a ctnostech, abychom se posledním učili a je napodobili a oněch se varovali a báli. Jest nám na př. představen Job, který uprostřed pokušení jako mořská pěna se nadnáší: pak opět David, jak klesl. První nám má odvahu a důvěru v souženích dodati, druhý má nás pokořiti a naplniti ve štěstí i v útěchách, abychom sami na sebe nespoléhali a za bezpečné se nevydávali, nýbrž vždy s největší ostražitostí a opatrností žili. Proto také praví sv. Augustin:[2]) Budeš míti nejlepší užitek

[1]) Moral. L. 2, c. 1, n. 1.
[2]) (Pelag) ibid.

z duchovního čtení, když ho použiješ jako zrcadla, aby duše tvá v něm viděla svůj obraz jednak, aby, co je nepěkného, vylepšovala, a zase, co na ní je krásného, aby ještě více okrašlovala a ozdobila příklady a ctnostmi, o kterých čteme.

5. Co se týká způsobu, jak čísti, jest poznamenati, že nám čtení jen tenkráte může užitek přinésti, když ani rychle a spěšně nečteme, jako historky se čtou, nýbrž klidně a pozorně. Ne silné přívaly, místní průtrže proniknou do země a ji zúrodní, nýbrž mírný a klidný dešť. Právě tak se dotkne srdce čtení, když se čte s klidnou rozvahou. Nalezneme-li uchvacující místo, nutno se při něm déle zdržeti, abychom si odpočali. Při tom přemýšlíme o čteném a snažíme se pohnouti a vzpružiti vůli, jak činíváme při rozjímání. Tam ovšem tato místa odpočinku trvají déle: pozdržíme se při jednotlivostech déle, abychom je strávili a si přivlastnili. Ale také při duchovním čtení musí se tak díti. Zde světci radí,[1]) že je nutno mnohdy přerušiti čtení, abychom se při některém bodě zdrželi přemýšlejíce a vzbuzujíce souhlas, se čteným. Pak teprve máme pokračovati. Oni přirovnávají čtení s pitím slepice: pije málo

[1]) (Guigonis Carth.) epist. ad Fratr. de monte L. 1, c. 10, n. 31 et (Arnulphi monachi) Speculum monachor.

a ihned hlavu zvedá: pak opět pije a zase hlavu zvedá.

6. Z toho vidíme, jak čtení s modlitbou jest sesestřeno a spřízněno. Chceme-li někoho k vnitřní modlitbě, který jí ještě nezná, navésti, a chceme-li dle jeho schopností pozvolna pokračovati, pak mu nejprve poradíme čísti duchovní knihy a při čtení dle uvedeného návodu častěji se zastaviti a si odpočinouti: neboť tímto způsobem navádí Pán často lidí, aby se cvičili ve vnitřní modlitbě. A také těm, kteří se nemohou povznésti k vnitřní modlitbě a podle zdání z toho nic nemají, dává se obyčejně rada vzíti do rukou dobrou knihu a modlitbu se čtením spojiti, aby nejprve trochu četli, pak o čteném uvažovali a se modlili, aby pak opět kousek četli. Při tom jest rozum upoután na slova čteného a nemá času mnohými představami a myšlenkami se rozptýliti, jako by tomu bylo při úplné volnosti a nezávislosti. Tak můžeme čísti a modliti se zároveň. A proto odporoučejí svatí[1]) duchovní čtení tak velice a oslavují je jako modlitbu. Nazývají je duchovní stravou duše, která jí propůjčuje sílu a vytrvalost proti pokušením, která v ní vzbuzuje dobré myšlenky a nebeské touhy, které náš rozum osvěcují, naši vůli

[1]) Augustin. serm. 38, ad Fratres in eremo.

zapalují a rozohňují, která každou světskou smutnost zahání a plodí pravou radost ducha v Bohu atd.

7. Svatý Bernard[1]) dává jiný pokyn, aby duchovní čtení bylo s úžitkem, když praví: kdo čte, ten nehledá vědu, ale zalíbení. Vědění rozumu zůstává suchou věcí, když se k němu nepřidá vůle, čímž svaté touhy potravu nacházejí a zbožnost bývá zachována. To jedině dělá čtení užitečným a plodným a to je také jeho cílem. Musí se uvážiti, že je velký rozdíl mezi čtením, které má za úkol pěstovati vědy, a mezi čtením, které má za účel pěstovati Bohumilost, a čte-li člověk jen pro sebe, nebo také pro jiné. První je studium, druhé jest duchovní čtení. Máš-li účelem při čtení poznání, nebo vůbec něco získati, co ke kázání nebo k poučení jiných upotřebiti můžeš, pak je to studium na prospěch jiných, ale ne duchovní čtení pro tvůj pokrok. Pro takové čtení se najde jiný čas. Všechno má svůj čas.[2]) K tomu není určen čas stanovený pro duchovní četbu.

8. Z téhož důvodu dávají světci radu, abychom mnoho najednou nečetli a ne mnoho listů prolistovali, aby duch dlouhým čtením nebyl více vyčerpán než vzdělán. To je dobré poučení a důležité zvláště pro ty, kteří se

[1]) Specul. monachor. ut supra.
[2]) Kazatel III., 1.

zdají svou rozkoš z toho míti, čtou-li mnoho a shltají-li mnoho knih. Ne mnoho jídla sytí tělo, nýbrž dobře strávené. Právě tak neživí mnoho čtení duši, nýbrž dobře zpracovaná a přivlastněná četba. Právě proto říkají světci, že při duchovní četbě nesmíme se zabývati nesnadnými věcmi, nýbrž všeobecně srozumitelnými. Obsah má více ke zbožnosti nabádati, než ducha napínati: neboť napínavé unavuje a vysušuje pramen pobožnosti. Hugo ze Sv. Viktora[1]) vypravuje příklad o jednom sluhovi Božím, který zjevením byl poučen, aby se vzdal namáhavého čtení a četl životy svatých a dějiny mučedníků nebo něco jiného snadného, co ke zbožnosti navádí. Učinil tak a velké pokroky dělal.

9. Sv. Bernard[2]) praví: Ale také z každodenního čtení se má denně něco do žaludku paměti uložiti, abychom to dokonaleji strávili a opět si připamatovali a častěji totéž opět strávili, co předsevzetí našemu odpovídá a co podporuje naši snahu, co ducha tak zajímá, že na jiné věci nemyslí. Hmotných pokrmů nepožíváme proto, abychom tím nějaký čas, totiž čas jídla, mařili, nýbrž abychom posilněni požitým pokrmem ten den a vůbec, jak dlouho žijeme, pracovati mohli. Právě

[1]) De eruditione didascal, L. 5, c. 7.

[2]) (Guigonis Carth) epist. ad Fr. de Monte Dei L. 10, c. 31.

tak se to má i s duchovním čtením, s tímto duchovním hodováním a stravou duše. Jsou to slova Boží, z nich duše žije, a čteme je ne proto snad, abychom čas utratili, nýbrž abychom přes den z nich užitek měli. Proto bude pro nás velmi dobré před čtením duchovním vždy srdce své povznésti k Bohu a prositi ho za milost, abychom s užitkem četli, srdce naše čtené podrželo a tam kořeny zapustilo, a my vroucněji milovali ctnost a od všech klamů osvobozeni pro vše, k čemu jsme povini, pevně se rozhodli. Tak čteme o sv. Řehoři, že se před duchovním čtením vždy připravoval modlitbou a slova žalmu pronášel: „Odstuptež ode mne zlomyslníci: bádati budu v příkazech Boha svého".[1])

10. Svatí srovnávají je s posloucháním Slova Božího, aby v nás k tomuto čtení duchovnímu větší úctu vzbudili a nás k němu více pohnuli. Praví: nemá sice čtení tutéž sílu, jako slovo živé: ale má jiné přednosti, kterých přednášky nemají. Za první není vždy a v každé době kazatel po ruce, jako duchovní kniha. Za druhé zaniká brzy od kazatele pronesené slovo a nezanechává vždy tak hluboký dojem: naleznu-li však v knize něco případného, pak se mohu k tomu kdykoliv vrátiti, mohu o tom uvažovati a pře-

[1]) Žalm CXVIII., 115.

mýšleti a déle se při tom zdržeti a tak si to mohu také dokonaleji přivlastniti. Za třetí jest dobrá kniha pro mne dobrým rádcem, jak se o tom vyslovil filosof Demetrius z Falerona: Co se mi neodvažuje přítel, nebo rádce říci, to mi říká bez bázně kniha: představuje mi chyby a nedostatky, kárá a napomíná mne. Za čtvrté přicházíš četbou do styku se spisovatelem knihy, brzy se sv. Bernardem, brzy s Janem Zlatoústem, brzy s Řehořem, brzy s Basilem. Slyšíš a pozoruješ, co oni říkají, jako bys byl jejich učeníkem. Proto nazývají se dobré knihy obecným pokladem, z něhož možno vážiti mnoho dobra a velké bohatství.

11. Dobro a užitek, který můžeme míti z duchovní četby, jest tak velký, že svatý Jeroným[1]) odpovídá na otázku: odkud vnitřní oheň duše přichází? bez pochyby z Písma sv., při jehož čtení se duše rozplameňuje pro Boha a čistí se ode všech chyb. Odkazuje při tom na slova učeníků, když se jim ukázal Pán v podobě cestujícího a jim Písmo sv. vykládal: „Zdáli nehořelo v nás srdce naše, když mluvil k nám na cestě a vykládal nám Písma".[2])

Také prorok praví: „Slova Hospodinova jsou ryzí stříbro v ohni přečistěné".[3])

[1]) Epist. 18, ad Damas. n. 6. [2]) Luk. XXIV., 32. [3]) Žalm XI., 7.

Sv. Ambrož praví:[1]) že čtení Písma svatého jest život duše, dokazuje Pán: „Ta slova, která jsem já mluvil vám, jsou duch a život".[2])

Chceme-li dosáhnouti duchovního života a vždy duchovně žíti, zahořeti a vzplanouti láskou k Bohu, musíme se oddati horlivě svaté četbě a zaříditi si ji tak, jak jsme o tom mluvili.

12. Abychom dotvrdili, jak mnoho dober a předností plyne z četby mohli bychom mnoho příkladů uvésti, spokojíme se však s jedným jediným od sv. Augustina, z něhož se můžeme mnohému naučiti. Tento světec vypravuje,[3]) že k němu kdysi přišel vznešený pán z Afriky jménem Pontianus, a vypravoval mu o podivuhodném životě sv. Antonína, jimž se tehdy celý svět zabýval. Pak vypravoval onen muž, že byl kdysi večer ve městě Trieru, když tam císař veřejné hry navštívil se třemi přátely ode dvora císařského a šel s nimi přes pole procházkou. Dva z nich přišli pak k cele jednoho poustevníka, a nalezli tam knihu, v níž byl popsán život sv. Antonína. Jeden z nich začal čísti, a ihned bylo jeho srdce naplněno svatou láskou a nevolí nad sebou samým, že zvolal a ke svému příteli řekl: Pověz mi, co chceme

---

[1]) Serm. 27 (dub.).
[2]) Jan VI., 64.
[3]) Confess. L. 8, c. 6, 7, 8.

získati všemi svými mnoholetými námahami a boji ve válkách: Může se nám dostati ještě větší přednost na dvoře, než býti důvěrnými přáteli císařovými? A co není v tomto postavení vratké a plné nebezpečenství? Za jak mnohá nebezpečenství jsme získali toto velké nebezpečí? Chci-li naproti tomu býti přítelem Božím, mohu jím býti na místě. Řekl to, a obrátil oči opět na knihu ze svatého pohnutí pojav již úmysl nový život začíti, byl přeměněn ve svém nitru a opustil všechno, jak se brzy ukázalo. Když přestal čísti a v srdci svém mocně byl dojat, pravil s hlubokým vzdechem ke svému příteli: „Nyní jsem docela klidný a bez starostí. Zříkám se svých nadějí a rozhodl jsem se Bohu sloužiti. Od této hodiny zůstanu zde: nechceš-li mne následovati, tedy mi nepřekážej". Druhý odpověděl, že se nemůže od něho odtrhnouti a že chce v naději na velkou odměnu s ním býti. A tak začali oba duchovní stavbu následování Krista opustivše všechno. Ještě více: oba měli nevěsty, když se to dověděly, zasvětily se také Bohu a složily sliby čistoty.

13. Tak vypravuje sv. Augustin. A tento příklad tak na něho působil, že ihned ve velkém pohnutí před svým přitelem zvolal: Co učiníme my? a cos zde slyšel? Neučení povstávají a strhují království Boží na sebe

a my padáme se svou učeností do hlubin. V tomto pohnutí citů vypravuje světec, že šel do blízké zahrady a pod fík se položil a dal téci slzám a z největší úzkosti a skroušenosti srdce zvolal: „Pane, dokavád, dokavád se budeš hněvati? Nebude míti tvůj hněv žádného konce? Nevzpomínej, o Pane, mých starých provinění!“ Častěji opakoval slova: Jak dlouho ještě? jak dlouho ještě? Snad zítra? Proč ne hned? Proč ne dnes zkončiti svou hanbu? Když v tak velkém zanícení volal, slyšel hlas, který mu pravil: vezmi, čti, vezmi, čti! Na to povstal, vzal svatou knihu, kterou u sebe měl, aby z ní četl. On totiž slyšel, že sv. Antonín otevřel náhodou sv. evangelium a našel místo, které znělo: „Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej co máš a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi: a pojď a následuj mne“ [1]) a nato se rozhodl všechno opustiti a následovati Krista. Tímto příkladem, ale ještě více hlasem, který slyšel, pohnut vzal knihu a začal čísti. A při tomto čtení dal mu Bůh takové osvícení, že všechno ve světě opustil a docela se službě Boží věnoval.

[1]) Mat. XIX., 21.

KNIHA ŠESTÁ.

JAK ŽÍTI V PŘÍTOMNOSTI BOŽÍ.

I.

Přítomnost Boží si připomínati jest výborným cvičením a chová v sobě velká dobra.

1. „Hledejte Pána, ať síly tak nabudete, hledejte tváře jeho ustavičně".[1])

Tak mluví prorok David. Hledejte jeho tváře ustavičně! Tváře Páně, to jest přítomnost Páně, praví sv. Augustin.[2]) Hledati tváře Páně vždycky, znamená v jeho přítomnosti kráčeti, vždy srdce své k němu povznášeti s touhou a láskou. Sv. Bonaventura praví o tom: zaměstnávati se vždy cvičením, býti v přítomnosti Boží, to jest již na zemi počátek života blažených. Neboť blaženost vyvolených záleží v nepřetržitém patření na Boha, kterého nikdy s očí neztrácíme. Když zde v tomto životě nemůžeme

---

[1]) Žalm CIV., 4.
[2]) Enarr. in ps. 104, vers. 4.

na Boha patřiti nezahaleně, uviděti ho, jakým jest, poněvadž to je výsadou jen blažených, chceme to aspoň po našem způsobu napodobovati, pokud to je naší slabosti možno, abychom vždy na Boha s úctou a láskou patřili. Pán Bůh nás stvořil, abychom jednou věčně s ním v nebi byli a ho požívali, a chce, abychom již zde měli záruku a předchuť oné blaženosti, tím že před ním budeme žíti, na něho patřiti a prokazovati jemu úctu, i když nyní jen nejasně. „Nyní patříme skrze zrcadlo v záhadě, ale tehdy tváří v tvář".[1])

Toto jasné patření jest odměnou, slavou a blažeností, ve kterou doufáme: toto záhadné patření jest zásluha, jí dosahujeme onoho jasného.

2. Svým způsobem napodobíme blažené, když se snažíme při všech svých skutcích nespouštěti Boha z očí, jako svatí andělé, kteří nám na pomoc jsou posláni, aby nás chránili a bránili, a takovým způsobem službu svoji konají, že Boha nikdy s očí neztratí. Tak praví anděl Rafael k Tobiášovi: „Zdálo se, že jsem s vámi jedl a pil: ale já požívám neviditelného pokrmu a nápoje, který nemůže býti od lidí viděn".[2]) Oni živí se Bohem: neboť Spasitel praví: „Hleďte, abyste nepohrdali nikým z těchto maličkých: neboť

[1]) I. Ke Korint. XIII., 12.
[2]) Tob. XII., 19.

pravím vám, že andělé jejich v nebi stále patří na tvář Otce mého, jenž jest v nebesích".[1]) Tak můžeme i my s lidmi jísti a píti, pracovati a obcovati a dle zdání úplně se tím zaměstnávati a při tom dlíti: avšak máme se při tom snažiti, aby to nebylo naší stravou a zaměstnáním, nýbrž jiná neviditelná strava, kterou lidé nevidí, totiž ustavičné patření a milování Boha a plnění jeho svaté vůle.

3. Velká to byla úloha, kterou si osvojili patriarchové v minulosti a svatí, že ustavičně v přítomnosti Boží žili: „Mám Pána stále na zřeteli, maje ho po pravu, neviklám se".[2]) Královský prorok se nespokojuje se sedmerou chválou Boha, nýbrž měl ho stále před očima. Toto cvičení bylo u svatých tak nepřerušitelné, že jejich obyčejná řeč byla: „Jako, že živ jest Hospodin, Bůh Israelský, před jehož obličejem stojím!"[3]) Velká dobrodiní a přednosti pocházejí z tohoto ustavičného žití před Bohem, když myslíme, že na nás patří. Proto usilovali o to svatí tak velice. Toto jediné dopomáhá k tomu, abychom míru a řád zachovávali ve všem, co konáme. Nebo který služebník by se před očima svého pána dobře nechoval? Kdo by byl tak opovážlivý před očima svého pána nečiniti naporučené, nebo ho přímo do

---

[1]) Mat. XVIII., 10.
[2]) Žalm XV., 8.
[3]) III. Král. XVII., 1.

tváře uraziti? Nebo který zloděj by kradl před očima soudce? Bůh nás vidí a on jest naším soudcem. On, Všemohoucí, může každého okamžiku způsobiti, že se země otevře a peklo, jak se již stalo, pohltí toho, který ho urazil. Kdo by byl tak odvážlivý jeho hněvati? Proto se modlí sv. Augustin:[1]) „Když, o Pane, pozorně uvažuji, že mne vždycky vidíš, že staráš se o mě dnem i nocí, jako by na nebi i na zemi nikoho jiného nebylo mimo mne: když správně uvážím, že všechny moje skutky, myšlenky a žádosti zjevně a jasně před tebou leží, jsem naplněn strachem a zahanbením". Pravdě, jsme přísně zavázáni správně a spravedlivě žíti a dobře uvažovati, že konáme všechno před očima soudce, který všechno vidí, a před nímž nelze ničeho skrýti. Když již přítomnost nějakého vznešeného člověka nás nutí do pořádku, jak teprve musí působiti přítomnost Boží?

4. Vysvětluje místo u Ezechiela,[2]) kde Bůh o Jerusalemě mluví: „A na mne zapomínáš, praví Pán Bůh".

Praví sv. Jeroným:[3]) vzpomínka na Boha vylučuje každý hřích. Totéž praví také sv.

---

[1]) Soliloquia c. 14 (Append).
[2]) Ezechiel XXII., 12.
[3]) Comment. in Ezech. L. 7, c. 22, vers. 12.

Ambrož.[1]) A na jiném místě praví sv. Jeroným:[2]) kdybychom hřešíce pomyslili, že Bůh nás vidí a přítomen jest, jistě bychom nedělali, co se jemu nelíbí. Jediné to pohnulo hříšnici Thais, zanechati svého hříšného života, do pouště odejíti a začíti život pokání. „Zdaž on nemá na očích mé cesty a mých kroků všech nepočítá?“[3])

Job chce tím říci: jako očitý svědek mne pozoruje Pán a počítá moje kroky. Kdo by se odvážil hřešiti a zlé činiti?

5. Proto pochází všechen nepořádek a záhuba všech, poněvadž nepomyslí, že Bůh jest přítomen a je vidí, jak Písmo sv. mluvíc ústy bezbožných často opakuje: „Není, kdo by mne viděl“.[4])

„Neuzří našeho konce!“[5]) Totéž poznamenává sv. Jeroným k výčitkám, které prorok Ezechiel městu Jerusalemu pro mnohé hříchy a nepravosti činí, a kde na konec jako příčinu všeho označuje zapomenutí na Boha.[6]) Tentýž důvod udává Písmo sv. na mnohých jiných místech. Jako kůň bez uzdy a loď bez kormidla se řítí do záhuby a do zkázy,

---

[1]) De fide resurrectionis.
[2]) Comment, in Ezech. L. 3, c. 8, v. 12.
[3]) Job. XXXI., 4.
[4]) Isaiáš XLVII., 10.
[5]) Jeremiáš XII., 4.
[6]) Comment. in Ezech. L. 7, c. 22, v. 12.

podobně letí člověk za převrácenými nepravostmi a vášněmi, když uzdu ztratil. „Oči jeho na chuďasa hledí, zraky jeho zkoumají lidské plémě“.[1])

6. Sv. Basil pokládá[2]) zpřítomnění Boha za spasitelný prostředek proti všem pokušením a utrpením a proti všem případům a okolnostem, které mohou přijíti. Chceš-li krátký, všechny ostatní v sobě obsahující prostředek silný dosáhnouti dokonalosti, pak je to tento. Jako takový ho Bůh Abrahamovi naporučil: „Choď přede mnou a buď dokonalý“.[3])

Zde jako na jiných místech Písma sv. jest rozkazující způsob místo budoucího času, aby se neomylně jistý výsledek naznačil. Neboť tak jistě budeš dokonalým, budeš-li vždy na Boha patřiti a pomyslíš-li, že on se na tebe dívá, že již nyní za dokonalého můžeš platiti. Neboť jako planety mají své světlo od stále přítomného slunce, že se uvnitř i na venek lesknou a také sílu přijímají působiti na zemi, právě tak přijímají spravedliví, hvězdy církve Boží, z tváře Boží a z toho, že na něho stále přítomného patří a své myšlení a chtění na něho obracejí, své světlo. Prostřednictvím

---

[1]) Žalm X., 5.

[2]) Reg. brev. interrog. 21, 30: reg. fus. interrog. 5 et alibi.

[3]) Genes. XVII., 1.

tohoto světla lesknou se uvnitř, co vidí Bůh, a na venek pravými a důkladnými ctnostmi, které zase lidé vidí, objevují se ve vší kázni a počestnosti a nabyvají síly a moci jiné vzdělávati a zdokonalovati.

7. Nic ve světě nevystihuje tak případně nutnost choditi v přítomnosti Boží, jako toto. Pohleď na závislost měsíce od slunce a jak onen vždy před tímto putovati musí. Měsíc nemá žádného vlastního světla, nýbrž jen to, které od slunce dostává, když je ke slunci obrácen. Na věci pozemské působí tím světlem, které přijal od slunce, a proto jeho působení přibírá, nebo klesá dle toho, jak mnoho od slunce přijímá. Postaví-li se něco před měsíc tak, že tvář slunce jest mu zakryta, pak ihned na té straně se zatemní a ztratí vliv, který měl svým světlem. Právě tak se to má s poměrem duše k Bohu, který jejím sluncem jest.

8. Proto odporučují svatí toto cvičení velice. Obzvláště důrazně sv. Ambrož a svatý Bernard odporučují vytrvati v něm. Říkají:[1]) Jako člověk každého okamžiku potřebuje dobroty a milosrdenství Božího, nebo jí zakouší, tak nemá býti žádného okamžiku, kde by ho neměl zpřítomněného. A na jiném místě praví sv. Bernard:[2]) Při všem konání a myšlení vzpomíná si, že mu je Bůh přítomen, a po-

[1]) Ambros. de dignitate condit hum. c. 2.
[2]) (Arnulphi mon) spec. monach.

važuje každý čas za ztracený, ve kterém na něho nemyslil. Nikdy nezapomíná na nás Pán: proto jest nám o to se starati, abychom také my na něho nezapomínali. Sv. Augustin praví o slovech žalmu: „Budu ti svítit na cestu, po níž máš kráčeti, upřeny budou na tebe oči mé".[1])

To znamená:[2]) nechci očí svých odvraceti od tebe, protože ty neodvracíš svých ode mne, jak to již prorok praví: „Oči mé na Pána stále upřeny jsou, neboť on vyprostí z léčky nohy moje".[3])

Svatý Řehoř Nazjanský praví:[4]) tak často nemáme dýchati, jak často máme na Boha mysliti. Jako nám třeba jest dýchati, abychom srdce vždy znovu občerstvili a přirozenou teplotu mírnili, právě tak jest v modlitbě před Bohem vydychovati, abychom nespořádanou teplotu vášní, které nás ke hříchu ponoukají a svádějí, seslabili.

---

[1]) Žalm XXXI., 8.
[2]) Enarr. II., in ps. 31, n. 21.
[3]) Žalm XXIV., 15.
[4]) Or. theol. l. c. 4.

II.

V čem záleží ustavičné obcování v přítomnosti Boží.

1. Abychom lépe využili tohoto cvičení, jest především zapotřebí vysvětliti, v čem záleží. Ono obcování v přítomnosti Boží záleží ve dvou věcech: v činnosti rozumu a v činnosti vůle. První jest úkonem rozumu, poněvadž tento, jak filosofie dokazuje, jest nutným předpokladem každého konu vůle. První musí býti úvaha rozumu, že Bůh je zde a vůbec všude přítomný, že naplňuje celý svět, že jest celý v každé části i nejmenší bytosti přítomen. To znamená vzbuditi úkon víry: neboť to je pravda, kterou nám víra předkládá, abychom jí věřili. „Ačkoliv není daleko od jednoho každého z nás",[1]) neboť v něm žijeme, hýbáme se a jsme. Tak praví apoštol Pavel. A svatý Augustin vy-

[1]) Skutky XVII., 27.

znává:[1]) „Mimo sebe hledal jsem, o Pane, kterého jsem měl v sobě. V tobě jest. Bůh jest ve mně přítomen a je vnitrnější než já sám“. V něm žijeme a hýbáme se a máme své bytí. On všechno obživuje, co život má, všemu sílu uděluje, co něco zmůže, všemu dává býti, co zde je. Kdyby neudržoval svojí přítomností věci, přestaly by a zapadly by v nic. Uvažuj dále, že jsi naplněn, obklíčen a prostoupen Bohem, takže téměř pluješ v Bohu. To praví slova: „Plná jest všecka země slávy jeho“.[2])

2. Abychom si věc ulehčili, mysleme si celý svět naplněný Bohem, jak tomu také je, a sebe uprostřed tohoto moře nekonečného božství obklíčeného a uzavřeného jím, jako houba v moři docela napojena a naplněna vodou i ze zevnějška docela obklíčena a uzavřena. Není to špatný příklad pro náš krátký rozum: avšak přece ještě daleko pokulhává, aby vysvětlil, co říci chceme. Neboť když houba z moře vystoupí, dotkne se jeho povrchu, klesne-li ke dnu, nalezne dno moře, pohybuje-li se od jedné strany ke druhé nalezne břehy. V Bohu však nenalezne se nic takového. „Kdybych na nebe vstoupil, jsi tam, jestli si do pekel lehnu, hle, tys tu. Vezmu-li křídla zory, a spustím se v dálných

[1]) Confess. L. 10, c. 27.
[2]) Isaiáš VI., 3.

končinách moře, i tam bude ruka tvá mně v patách a tva pravice uchopí mne".[1])

V Bohu není žádného konce, žádných hranic: neboť jest nekonečný a nesměřitelný. Houba nemůže jako těleso býti prostoupena vodou, která jest také těleso: my však jsme proniknuti Bohem docela a úplně, který jest čistý duch. Ostatně přece jen pomáhají taková přirovnání, i když jsou chudičká, nějakému si představeni nekonečnou velebnost Boží a jeho nejvnitřnější přítomnosti v nás i ve všech věcech. Proto také sv. Augustin ho užívá.

3. Abychom se pocvičovali býti v přítomnosti Boží, není zapotřebí pomocí fantasie si utvořiti obraz nebo představu o Bohu, při čemž bychom myslili, že jest právě zde po naší straně, nebo na nějakém určitém místě, nebo si ho jako nějakou podobu, nebo představu představovali. Mnozí si tak představují přítomného Ježíše Krista, jako by jim byl po boku, jako by s nimi šel, jako by nahlížel na všechno, co konají a tak žijí vždy v přítomnosti Boží. Jiní představují si Ježíše ukřižovaného před sebou, jiní opět, jak ke sloupu přivázán byl, opět jiní, jak se v zahradě modlil a krví potil. Jiní zase si ho představují v jiném stavu

[1]) Žalm CXXXVIII., 13, 14.

utrpení, nebo v nějakém radostném tajemství jeho života, jak to právě na koho působí silnějším dojmem: nebo si ho představují jednou v té, po druhé v jiné postavě.

4. To všechno jest velmi dobré, když se tomu dobře rozumí: ale opravdu vzato není to pro nás to nejhlavnější: neboť všechny obrazy a představy tělesných věcí unavují a obtěžují silně hlavu. Svatý Bernard a svatý Bonaventura musili tomu lépe rozuměti než my. Oni se pohybovali v tom s klidem a lehkostí. Tak se skrývali do ran Kristových a v jeho svatý bok a nacházeli tam ochranu, útočiště a pokoj. Myslili, že chápou slova ženicha ve Velepísni: „Povstaň, má přítelko, krásko má, vyjdi! Holubičko má v roklích hory, v trhlinách skály, ukaž mi tvář svou!“ [1])

Jindy mysleli, že konec kříže jest v jejich srdci zasazen, a ústy svými přijímali nejvnitřnější slast z bohatě tekoucích kapek krve z ran Spasitele. „Vážiti budete vody s radostí ze studnice Spasitelovy“.[2])

Oni světci si tak počínali velmi dobře a mnoho přitom vyzískali. Kdybys však ty chtěl po celý den v takových úvahách sobě Boha zpřítomňovati, mohl bys snadno za den nebo měsíc, který bys tomu věnoval,

---

[1]) Velepíseň II., 13, 14.
[2]) Isaiáš XII., 3.

ztratiti ovoce modlitby celého roku, poněvadž bys při tom příliš hlavu namáhal.

5. Jak odůvodněna tato poznámka jest, snadno se nahlédne. Známo jest, že představa místních poměrů jest jednou z příprav k modlitbě, jí si zpřítomňujeme obsah předmětu určeného pro rozjímání, jako by se před našíma očima odehrával. Avšak ani zde nemáme se dle učení duchovních učitelů příliš namáhati fantasií vyvolati všechny představy a vjemy tělesných věcí, které promyslíme, aby hlava příliš od toho netrpěla, a také pro jiné možnosti, jako ďábelské klamy, které se přitom vyskytují. Jestliže takové napomenutí a opatrnost nutnou jest již jako příprava k modlitbě, která přec jen krátce trvá bez myšlení na něco jiného, jak opatrným musí býti ten, který by chtěl celý den mezi jiným zaměstnáním na takovou představu se upnouti?

6. Zpřítomnění Boha, o němž zde jednáme, vylučuje všechny takové představy a úvahy, a jest daleko od nich: neboť mluvíme o přítomnosti Boží, pokud jest Bůh, a tu nepotřebujeme si teprve představovati, že on jest přítomen, nýbrž jen jako pravdě věřiti. Kristus jest jako člověk v nebi a v nejsvětější svátosti Oltářní, ale ne na každém místě. Když si představujeme Krista Pána v lidské přirozenosti přítomného, pak jest to představa,

kterou si sami vytvořujeme. Přece jako Bůh jest zde přítomen a ve mně na každém místě, všechno vyplňuje. „Neboť duch Páně naplňuje okruh zemský".[1])

Nemusíme si představovati, čeho není, nýbrž jen pevně věřiti, co v pravdě jest. Člověčenství Kristovo můžeme si pomocí fantasie zpřítomniti a představiti: neboť jako člověk má tělo a postavu. Boha jako Boha si nemůžeme představiti nebo předvésti, jakým jest: neboť nemá žádného těla a postavy, nýbrž jest čirým duchem. Ani anděla, ani své duše si nemůžeme představiti: neboť jsou duchovými bytostmi. Čím méně jest možno vytvořiti si nějakou představu, nebo pojem o tom, jaký Bůh jest!

7. Jak jest si tedy mysliti Boha přítomného? Vzbuzením úkonu víry, když pevně věříme, že Bůh zde přítomen jest, poněvadž tak víra učí. Jak a v jakém způsobu jest přítomen, nepotřebujeme zkoumati. Sv. Pavel praví o Mojžíšovi:[2]) „Neboť jakoby takřka viděl toho, jenž jest neviditelný".

Když za noci mluvíme s přítelem, nestaráme se o to a nemyslíme na to, jak právě vypadá, nýbrž radujeme se a těšíme se ze zábavy a z blízkosti přítelovy, poněvadž víme, že jest skutečně přítomen. Právě tak třeba

[1]) Moudrost I., 7.
[2]) K Židům XI., 27.

si mysliti i Boha přítomného. Dostačí nám věděti, že jest jako náš přítel přítomným, aby nás potěšil. Nepátrej jaký jest: neboť to nevyzkoumáš, poněvadž jest pro nás noc. Čekej, až bude den, až červánky budoucího života se ukáží, kde se ukáže jakým je, a my názorně popatříme na něho, jak je. „Víme (však), že když se to ukáže, budeme podobni jemu, neboť budeme ho viděti tak, jak jest".[1])

Proto ukázal se Bůh Mojžíšovi v oblaku a dýmu, abys ani ty netoužil ho viděti, nýbrž jen věřil, že je přítomen. Co jsme doposud řekli, to patří k první části k úkonu rozumu, který musí předcházeti. Ale v tom nezáleží hlavní věc tohoto cvičení: neboť nemáme jen rozum zaměstnávati, když na Boha přítomného myslíme, nýbrž také vůli, kterou po něm toužíme ho milovati a s ním se spojiti. V tomto úkonu vůle spočívá hlavně toto cvičení. O tom pojednáme v dalším článku.

[1]) I. Janův III., 2.

III.

O činnosti vůle jako hlavní věci v tomto cvičení a jak ji cvičiti máme.

1. Svatý Bonaventura praví,[1]) že činnost vůle, kterou se při tomto cvičení se srdcem k Bohu povznášíme, spočívá v ohnivých tužbách srdce, jimiž duše v dokonalé lásce s Bohem spojiti se chce. Jsou to žhavé touhy, živoucí vzdechy z hlubin duše, jimiž k Bohu volá: jsou to zbožná a milá hnutí vůle, která duše jako křídla duchovní rozprostírá, na kterých se povznáší a do výšin stoupá a konečně se spojuje s Bohem. Tyto silné a planoucí touhy a žádosti srdce nazývají svatí aspirací, duchovním vzdycháním, poněvadž se duše pomocí nich k Bohu povznáší, co není ničím jiným než vydechnutí k němu. Jako při dýchání bez přemýšlení z vnitřku svého těla čerpáme vzduch, právě tak čerpáme

[1]) XI. Mystica Theologia, vita 3, (unitiva) particula 1.

s největší pohotovostí a téměř bezmyšlenkovitě ony žhavé touhy z hlubin svého srdce.

2. Toto vydechnutí a tyto žádosti přednáší člověk přes den krátkými a opětovnými modlitbami, kterým říkáme střelné modlitby. Sv. Augustin je nazývá rychle vystřelené.[1]) Jsou ohnivými střelami a šípy zároveň, které ze srdce vycházejí a okamžitě vypuštěny k Bohu dolétají. Takových krátkých modliteb užívali dle zprávy Kassianově[2]) velmi často mnichové v poušti. Užívali jich proto, že jsou krátké a hlavu neunavují, dílem proto, že se mohou vykonati s horlivostí a povznešeným duchem, a poněvadž tak rychle před tvář Boží předstupují, že ďábel nemá času tomu, který je pronáší, překážky a roztržitosti v srdci způsobiti. Svatý Augustin[3]) praví několik málo slov, která by ochotně všichni přijmouti měli, kteří se modlitbou zabývají: ona bdělá a čilá pozornost, která modlícímu jest tak potřebna, aby se s patřičnou uctivostí modlil, nemá se dlouhým trváním otupovati. Poslední se často dostavuje při delším modlení. Oněmi střelnými modlitbami cvičili se mniši ustavičně trvati v přítomnosti Boží, poněvadž často své srdce k Bohu povznášeli a ve styku a v rozhovoru s ním zůstávali.

---

[1]) Epist. 130, ad Probam c. 10, n. 20.
[2]) De institut. coenobiorum L. 2, c. 10.
[3]) Epist. ad Prob. l. c.

3. Tento způsob, v přítomnosti Boží žíti, hodí se velice také pro nás, jest velmi snadným a velmi užitečným. Musíme však blíže vysvětliti, jak máme takové cvičení podnikati. K verši: „Bože, na pomoc mou pomni, Pane pomáhat mi pospěš“,[1]) s kterým církev naporoučí začínati každou hodinu žaltáře, poznamenává Kassianus:[2]) začínáš dílo, při němž jest nebezpečenství. Pros Boha o pomoc, aby se ti zdařilo! Ve všech věcech potřebujeme milosti Boží: proto musíme ho za to stále prositi. Tento verš, jak Kassianus dále poznamenává, má podivuhodnou sílu a je vhodný vyjádřiti všechny naše tužby v každé potřebě, v každém případě a za každé příležitosti: neboť v něm voláme o pomoc Boží pro sebe, v něm se pokořujeme a v něm vyznáváme svoji bídu a ubohost. Jím se povznášíme a čerpáme důvěru, že budeme od Boha vyslyšeni a milosti dosáhneme. Jím se rozplameňujeme k lásce k Pánu, který jest naše útočiště a náš ochránce. V něm máš ve všech možných bojích a pokušeních silný štít, neproniknutelný pancíř, nezdolnou hradbu. Proto jej máš míti stále v ústech a v srdci: má býti tvou ustavičnou a nepřetržitou modlitbou a tvým nepřerušitelným cvičením žíti v přítomnosti Boží.

---

[1]) Žalm LXIX., 2.
[2]) Collat. 10, c. 10.

Činnost tohoto cvičení dle sv. Basila[1]) záleží v tom, že před každou věcí se povzbuzujeme mysliti na přítomnost Boží. Jíš-li, děkuj Bohu! Odíváš-li se, děkuj Bohu! Jdeš-li na pole, nebo do zahrady, chval Boha, který všecko stvořil. Hledíš-li do nebe, vidíš slunce a jiné tvory, chval Stvořitele! Spíš, tedy kdykoliv se probudíš, povznes srdce své a duši svoji k Bohu!

4. V duchovním životě rozeznáváme tři cesty: cestu očištění pro začátečníky, cestu osvícení pro pokračující, cestu spojení pro dokonalé. Pro tyto tři cesty jsou také tři druhy střelných modliteb. První druh směřuje dosáhnouti odpuštění hříchů a očistu duše od chyb a světských nákloností. Tento odpovídá cestě očistné. Druhý druh směřuje získati ctnosti, vítěziti nad pokušeními, snášeti námahy a obtíže pro ctnosti a patří k cestě osvětné. Třetí druh směřuje spojiti duši s Bohem ve svazku dokonalé lásky a náleží cestě spojení. Tak může každý podle stavu a poznatku, kde právě je, toto cvičení podnikati. Ostatně může každý, jakkoliv dokonalým může býti, vzbuditi lítost nad hříchy svými, Boha o prominutí prositi a o milost žádati, aby ho více neurážel.

Toto cvičení jest vždycky spasitelné a Bohu

[1]) Homil. in Julitt. Martyr. n. 3.

zvláště milé. Ale také ten, jehož hlavní pozorností jest očistiti duši od chyb a nespořádaných vášní a dosáhnouti ctností, může se v úkonech lásky cvičiti, aby svoji hlavní úlohu snáze a radostněji vykonávati mohl.

Tak mohou všichni toto cvičení konati a jednou zvolati: Pane, kéž bych tě nikdy neurazil! Nepřipusť, abych tě ještě jednou urazil! Raději zemříti, než znovu tě uraziti! Nechej mne raději tisíckráte zemříti, Božský majestáte, než jednou do smrtelného hříchu upadnouti! Pak můžeme srdce své pozdvihnouti k Bohu, jemu děkovati za přijatá dobrodiní, jak za všeobecná, tak i za zvláštní, nebo ho prositi o potřebné ctnosti, nyní za důkladnou pokoru, za dokonalou poslušnost, pak za lásku a sjednocenost s jeho svatou vůlí a zvolati: „Můj milý můj jest a já jsem jeho".[1])

„Avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň".[2])

„Co bych jiného chtěl na nebi, a co na zemi kromě tebe?"[3])

Takové modlitbičky jsou výtečné k tomu, abychom se cvičili stále žíti v přítomnosti Boží. Nejlepší a nejpůsobivější jsou pak ty, které Bohem pohnuté srdce samo ze sebe vysílá, když i nejsou v taková slova pojaty a tak uspořádány jako právě uvedené. Ani

---

[1]) Velepíseň II., 16.
[2]) Luk. XXII., 24.
[3]) Žalm LXXII., 25.

není zapotřebí velké rozmanitosti a množství takových modliteb, neboť častěji můžeme jednu opakovati s větší srdečností, kolik dostačí, abychom se udrželi mnoho dní, ba celý život v přítomnosti Boží. Snad shledáš, že se ti nejlépe zamlouvají slova sv. Pavla: „Pane, co chceš, abych činil?“ [1])

Nebo hořejší slova nevěsty: „Můj milý můj jest a já jsem jeho“.[2])

Nebo slova Davidova: „Co bych jiného chtěl na nebi, a co na zemi kromě tebe?“[3]) Pak nepotřebuješ už ničeho. Užívej a kochej se tím, a to budiž tvým ustavičným cvičením a životem v přítomnosti Boží!

---

[1]) Skutky ap. IX., 6.
[2]) Velepíseň II., 16.
[3]) Žalm LXXII., 25.

IV.

Ještě se objasňuje způsob tohoto cvičení. Udává se snadný, užitečný a dokonalý způsob žíti v přítomnosti Boží.

1. Mezi jinými vzdechy a střelnými modlitbami, jichž můžeme užívati, hodí se k praktické potřebě obzvláště to, co apoštol odporučuje, když praví:[1]) „Buďže tedy jíte, neb pijete, neb cokoliv jiného činíte, všecko ke slávě Boží čiňte".

To znamená: ve všem, co konáš, povznes, jak často můžeš, své srdce k Bohu a říkej: pro tebe, o Pane, činím toto, abych tvou vůli plnil a líbil se tobě: poněvadž ty to tak chceš. Tvá vůle, Pane, buď mou vůlí! Co se tobě líbí, mně se líbí. Nechci a nežádám nic jiného, než co ty chceš a žádáš. Vyplniti tvou vůlí jest všecka moje radost, moje celá

[1]) I. Ke Korint. X., 31.

spokojenost a rozkoš. Ani na nebi, ani na zemi nechci něco mysliti, chtíti, nebo žádati, co by se tobě nelíbilo a tebe neuspokojovalo.

2. To je výtečný způsob stále žíti před Bohem. Je docela snadný a užitečný a velké dokonalosti: neboť je to stálým cvičením v lásce k Bohu. O tom jsme již dříve mluvili. Chci zde jen poznamenati, že jest to jeden z nejlepších a nejužitečnějších způsobů, jak lze na modlitbách setrvati. Toto cvičení nejhlavněji doporoučí a nejvíce je chválí to, že můžeme onu ustavičnou modlitbu konati, kterou od nás žádá náš Vykupitel v evangeliu, když praví:[1]) „Že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati".

Nebo která modlitba může býti lepší, než ta, v níž žádáme větší čest a chválu Boží, ustavičně se snažíme sjednotiti se s jeho svatou vůlí: kde chceme jen to, co on chce a nechceme, co se jemu nelíbí: kde klademe všechno své uspokojení a radost do uspokojení a radosti Boží?

3. Proto praví kterýsi zbožný učitel vším právem: kdo horlivě s takovými vnitřními tužbami a žádostmi setrvá v tomto cvičení, ten bude míti takový užitek z toho, že brzy promění a změní dokonale své srdce a zvláštní odpor před hříchem a výbornou

[1]) Luk. XVIII., 1.

lásku k Bohu pocítí. Je to počátek života v nebi a ustavičný pobyt v domě Božím. „Nuže tedy nejste již cizinci a přistěhovalci, nýbrž jste spoluobčané věřících a domácí Boží“.[1])

To jsou oni vyvoleni, které svatý Jan ve Zjevení viděl, že měli jméno Boží napsané na čelech svých, to jest Boha měli ustavičně na paměti a zpřítomněného „a budou patřiti na jeho tvář, a jméno jeho bude na čelech jejich“.[2])

Neboť jejich putování není na zemi, jak apoštol praví: „Vždyť naše vlast jest v nebesích“.[3])

A „Ježto my nehledíme k tomu, co jest viditelno, nýbrž k tomu, co jest neviditelno: neboť věci viditelné jsou pomíjející, neviditelné však (jsou) věčné“.[4])

4. Když takové úkony vzbuzujeme a říkáme: Pro Tebe, Pane, činím to! Tobě z lásky, nebo poněvadž ty tak chceš atd., tak jest nám to činiti a říkati, jako když někdo s přítomným Bohem mluví, a ne jako bychom srdce své a rozum svůj k někomu vzdálenému od nás, nebo mimo nás pozdvihovali.

Tato poznámka jest velké důležitosti pro

---

[1]) K Efes. II., 19.
[2]) Zjevení XXII., 4.
[3]) K Fil. III., 20.
[4]) II. Ke Korint. IV., 18.

toto cvičení: neboť to znamená vlastně žíti v přítomnosti Boží, a to činí toto cvičení tak snadným a příjemným, probuzuje a zvláště podporuje. Také při jiných modlitbách, při nichž na Krista Pána na kříži, neb u sloupu patříme, máme tohoto napomenutí dbáti, a nemysliti, že je to v Jerusalemě a před tisíci roky že se to stalo, poněvadž to unavuje a málo povzbuzuje. Máme si Pána jako přítomného představiti, jako by se všechno dálo před námi, jako bychom slyšeli údery bičování a přibijení na kříž. Rozjímejme o smrti tak, že si představíme, jako bychom sami byli v umírání, obklopeni lékaři a držící hromničku hořící v rukou. Tím více musíme úkony tohoto cvičení býti v přítomnosti Boží, podnikati a s Bohem mluviti jako s někým přítomným, ne vzdáleným, nýbrž s ním jako s přítomným Bohem: neboť cvičení samo vyžaduje to a tak tomu je vpravdě.

V.

O některých přednostech a rozdílech tohoto cvičení žíti v přítomnosti Boží u porovnání s jinými cvičeními.

1. Abychom více osvětlili a objasnili dokonalé a užitečné toto cvičení a právě vyložený způsob žíti v přítomnosti Boží, chceme zde uvésti některé jeho znaky a přednosti.

Při jiných cvičeních, pomocí jichž se mnozí snaží v přítomnosti Boží žíti, zdá se všechno záležeti na činnosti rozumu a s představou přítomného Boha mělo by býti vše vykonáno. Naše cvičení předpokládá rozumovou činnost a úkon víry, že Bůh přítomen jest, ale na tom nepřestává, nýbrž vzbuzuje úkony lásky, a to je při něm věcí hlavní. Patrno, že jest to lepší a užitečnější cvičení než první. Jakož již v modlitbě nesmíme přestati na činnosti rozumu, totiž na uvažování a rozjímání předmětu, nýbrž jest nám vzbuditi

kony vůle, vroucí totiž touhu po ctnosti a následování Krista a to má býti ovocem modlitby, právě tak záleží to nejhlavnější, nejlepší a nejužitečnější z tohoto cvičení v konech vůle. Proto třeba se tomu řádně věnovati.

2. Z toho následuje druhé, totiž že cvičení toto jest snadnější a lehčí, než ostatní: neboť ta ostatní cvičení vyžadují přemýšlení a námahu rozumu a fantasie, abychom si věci zpřítomnili, to však vždy unavuje a hlavě způsobuje mnoho námahy, pročež nelze při nich dlouho vytrvati. Tento způsob cvičení nevyžaduje žádného přemýšlení, nýbrž jen činnost a povzbuzení vůle, což se stává bez únavy. Je-li při tom nějaká činnost rozumu, pak jen proto, že se dovoláváme učení víry, což neunavuje. Když na př. uctíváme Svátost Oltářní, předpokládáme věrou, že Kristus Pán jest všude přítomen. Naše všechna pozornost a činnost projevuje se v tom, že se Spasiteli klaníme, jej ctíme a milujeme, o němž víme, že je zde přítomen, a prosíme ho za milosti. V tom spočívá tento cvik. Proto, a poněvadž tak snadným jest, možno se s ním i po delší dobu zabývati a v něm vytrvati. Tak dáváme také nemocným, kteří delší modlitbu nemohou konati, radu srdce své povznášeti k Bohu jednotlivými hnutími vůle: neboť to mohou snadno vykonati. Kdyby toto cvičení mělo jen tu přednost, že v něm můžeme

déle se zdržeti a setrvati než v jiných, museli bychom je proto vysoko ceniti. Čím však více, když má tolik předností?

3. Třetí a nejdůležitější, na co zde především musíme pozor dáti, jest toto: zpřítomnění Boha není to, oč usilujeme, nýbrž jest jen prostředkem všechny naše skutky, k nimž jsme povinni, správně vykonávati. Kdybychom se spokojili s tím jedině na zpřítomněného Boha mysliti a zanechali při tom svých prací, nebo je vykonávali špatně, pak by to nebyla žádná dobrá zbožnost, nýbrž jen klam. Je-li jedno z našich očí na Božský majestát upřeno, pak musíme druhým toho dbáti, aby naše skutky dobře vykonány byly pro Boha. Úvaha, že před Bohem stojíme, musí býti prostředkem, abychom všechno, co konati vůbec máme, lépe a s větší dokonalostí konali. To děje se však daleko lépe při tomto cvičení než při jiných: neboť při jiných se zaměstnává mnoho rozum tělesnými představami, které si představiti chceme, nebo s oněmi myšlenkami, které z oněch představ čerpáme: a abychom jen dobré myšlenky měli, myslíme málo na to, co máme konati, a konáme to pak špatně. Toto cvičení však nepřekáží nijak provésti činy, poněvadž nepozůstává po předně v činnosti rozumu, a proto mnoho napomáhá dobře vykonávati činy. Děláme to z lásky k Bohu a před Bohem, který se

na nás dívá. Proto snažíme se také po tomto způsobu dobře je vykonati, že je konáme před očima Božíma a nic v nich není, co by bylo nedůstojné přítomnosti Boží. O tom jsme již dříve mluvili. To tam řečené poskytuje výtečný a od svatých za velice prospěšný prohlašovaný způsob v přítomnosti Boží žíti. Nechceme totéž zde opětovati.

KNIHA SEDMÁ.

JAK ZPYTOVATI SVĚDOMÍ?

I.

Jak důležitým jest zpytovati svědomí.

1. Jeden z nejhlavnějších a nejpůsobivějších prostředků, které jsou nám po ruce pro naše zdokonalování, jest zpytovati svědomí. Jako takový nám jej doporoučejí svatí. Svatý Basil,[1]) jeden z prvních, kteří dali předpisy pro mnichy, naporoučí jim každé noci zpytovati svědomí. Svatý Augustin[2]) doporučoval ve svých pravidlech totéž. Svatý opat Antonín[3]) učil a doporučoval je svým mnichům velice. Právě tak svatý Bernard[4]), svatý Bonaventura, Kassian[5]) a vůbec všichni.[6]) Slova: „Čím

---

[1]) Serm. de ascetica disciplina col. 650 et in exhort. de renunt. saeculi n. 10.

[2]) Serm. (dub) 383, c. 1.

[3]) Athanas. in vita s. Antonii c. 58.

[4]) De interiori domo c. 12 et 15: Speculum monach n. 1.

[5]) Collat. 5, c. 15.

[6]) Dorotheus, doctrin 11, c. 5.

se v mysli své zabýváte, toho na svých ložích želte".[1])

Poukazuje sv. Jan Zlatoústý na toto zpytování svědomí a radí nám je konati každého večera než jdeme spát. Uvádí pro to dva důvody. Za první máme druhého dne býti tím opatrnější, abychom neupadli do těchže hříchů, do kterých jsme dnes upadli. Když jsme prozpytovali svědomí, máme hříchů litovati a předsevzíti si se polepšiti, to bude hráz, které bychom zítra nepřekročili.

2. Za druhé jest také pro dnešní den pro nás ohradou, víme-li, že máme večer zpytovati: neboť vědomí, že budeme ještě dnes o tom uvažovati a počet vydávati, činí nás opatrnějšími a pozornějšími v našem jednání. Jako hospodář nedovolí, aby jeho správec denně nekladl počtu ze své správy, aby nebyl bezstarostným a zapomenutlivým a tak špatné účtování nevedl, právě tak musíme i my ochotně každého dne toto účtování vésti, aby bezstarostností a zapomněnlivostí do účtování chyby se nevloudily. Svatý Efrem[2]) a svatý Jan Klimakus[3]) uváděli ještě třetí důvod a říkali: jako obchodníci denně účtují a denně se přesvědčují, získali nebo ztratíli-li,

---

[1]) Žalm IV., 5.
[2]) Serm. ascet. t. I., p. 1, 54.
[3]) Scala parad. gr. 26.

aby se postarali ztrátu všemožně napraviti, právě tak musíme i my každého dne přehlížeti zisk i ztrátu a počet si klásti, aby ztráta nebyla větší a aby také kapitál celý se neztratil: nýbrž abychom vše napravili a dobře na totéž místo uvedli.

3. Sv. Dorotheus[1]) připojuje k tomu ještě velkou výhodu: zpytujíce totiž každodenně své chyby uvarujeme se toho, aby v nás nezapouštěly kořeny nepravosti a vášně a aby nevyrostly do zlých zvyků. Je-li některá duše nedbalou v tomto sebezpytování, tak se podobá vinici člověka lenivého, o které mudřec praví:[2]) „Šel jsem vedle pole člověka líného a podle vinice muže pošetilého: hle, všecko zarostlo kopřivami, trní pokrylo plochu jeho, ohrada kamenná zbořena byla".

Na tento způsob zpustne duše člověka, který zanedbává zpytovati svědomí: jest neplodná, plná býlí a trní. Zkažený základ našeho těla přináší nezadržitelně škodlivé býlí. Proto jest vždy se sekerou v ruce pučící býlí, toto símě záhuby, vysekati a vykořeniti. Takovou sekyrou jest právě zpytování svědomí. Jím můžeme nepravost a každou převrácenost, která začíná pučeti, zničiti a vykořeniti, aby nevzrostla a hluboké kořeny nezapustila.

---

[1]) Doctrin. 11, n. 5.
[2]) Přísloví XXIV., 30, 31.

4. Důležitost a působivost tohoto prostředku nejen sami svatí uznali, nýbrž pomocí přirozeného světla i pohanští filosofové. Onen velký filosof Pythagoras dal dle zprávy sv. Jeronýma a sv. Tomáše svým učeníkům mezi jinými předpisy také poučení, aby si každý dvě doby určil, jednu ráno a druhou večer, kdy se sám zkouší a počet vydává o třech věcech: 1. co jsem konal? 2. jak jsem to konal? 3. co jsem zapomenul konati a měl jsem vykonati? Z dobra se má radovati a nad zlem se má rmoutiti. Totéž doporučovali Seneka, Plutarch, Epiktet a jiní.

5. Podepřen učením svatých, rozumem a zkušeností naporoučí sv. Ignác[1]) toto zpytování svědomí jako jeden z nejhlavnějších a nejpůsobivějších prostředků, kterého můžeme se své strany užíti sebe zdokonaliti. Předpisuje nám jako pravidlo: Denně mají všichni obvyklé zpytování svědomí konati. A na jiném místě praví:[2]) že se tak má denně dvakráte díti. Toto zpytování platilo u něho v určitém směru více, nežli modlitba. Neboť za pomoci zpytování svědomí třeba provésti a uskutečniti, co jsme si v modlitbě předsevzali, totiž vykořeniti chyby a nedostatky. Svatý Bonaventura označuje zpytování svědomí za nej-

---

[1]) Inst. S. J. II., pag. 45, c. 1, n. 11.

[2]) Ibid. pag. 113, c. 4, lit. F. et III., pag. 453, Exerc. spir. Annot. 18.

působivější prostředek, kterého můžeme použíti se své strany pro své zdokonalení. V Tovaryšstvu se klade takový důraz na zpytování svědomí, že se dvakráte za den, ráno a večer, dává zvonkem znamení a že se jako při modlitbě dohlíží, aby ho žádný nezanedbával.

6. Sv. Ignác nebyl s tím spokojen, že sami zpytujeme své svědomí: chce, abychom k tomu přemluvili i ty, se kterými se stýkáme. Když vynikající mužové Tovaryšstva přejímají vedení nějakého člověka, poučují ho především, jak zpytovati svědomí, jak konati obecné a jak zvláštní, abychom se osvobodili od zlých zvyklostí, jako na př. od přisahání, lži, zlého mluvení atd. Tak čteme o blaženém otci Fabrovi,[1]) že toho, kterého vedl, nejprve naučil zpytovati svědomí. O sv. Ignáci čteme,[2]) že nejen každému, který se chtěl vyléčiti z nějaké chyby, zvláštní zpytování svědomí jako prostředek udal, nýbrž aby nezapomínal, naporučil také ještě osobě důvěryhodné, aby zaznámenávala, před jídlem a před spaním podávala zprávu, zda zpytování svědomí bylo vykonáno a jak bylo vykonáno. Víme také, že své soudruhy po dlouhý čas přidržoval ke zpytování svědomí a přijímání svátostí:

---

[1]) Cornely S. J. Leben des heiligen Peter Faber, Freiburg 1873.

[2]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 10.

neboť byl přesvědčen, že jen toto jedině, když správně se koná, může uchrániti ctnost.

7. Po tom všem máme tolik dbáti a oceňovati dvojí denní zpytování svědomí, že je budeme považovati za nejdůležitější a nejpůsobivější prostředek našeho vlastního pokroku a jako takového každodenně ho použijeme. O každém dnu, v kterém bychom ho zanedbali, jest nám míti pocit, že nám schází velmi důležitá věc řeholní. Není žádného zaměstnání, pro něž bychom mohli vynechati zpytování svědomí. Kdybychom pro nějakou nutnou práci nemohli ho vykonati stanoveného času, pak máme se přičiniti vykonati je ihned, jakmile času se nám dostane: pak to má býti první věc po obědě. Ani nemoc a nevhodnost, která nás od delších modliteb osvobozuje, nemá moci nás od zpytování svědomí osvoboditi. A tak nemají lidé ani jednou ani všeobecné, ani zvláštní zpytování svědomí vynechati. Také nemocný má dosti, na čem by se zkoušel na př. jak od Boha mu seslané nemoci a bolestech svou vůli vůli Boží podřizoval, jak užíval léků od lékaře mu předepsaných, neboť tyto jsou mnohdy nepříjemnější než nemoc sama: zda všechno snášel s trpělivostí, když také nějaká nepříjemnost ho navštívila: zda konečně připraven byl z ruky Boží stejně a odevzdaně připnouti život nebo smrt.

II.

Nač se vztahuje zvláštní zpytování svědomí.

1. V Tovaryšstvu Ježíšově máme dvě zpytování svědomí všeobecné a zvláštní. Zvláštní se obírá jen jedním bodem a právě proto se jmenuje zvláštním. Všeobecné zpytování se týká všech chyb, kterých jsme se dopustili ve dne myšlením, slovy a skutky, a jmenuje se proto všeobecným, poněvadž se týká všech vin. Chceme zde nejprve o zvláštním zpytování promluviti, pak krátce ze všeobecného jen o tom, co k vůli celku musí býti řečeno: neboť ve mnohých věcech musí se všeobecné zpytování tímtéž zabývati, čím zvláštní. Proto platí o všeobecném, co řekneme o zvláštním.

2. Zodpovíme pokud zpytování se týká dvě otázky: 1. o čem máme zpytovati a 2. jak máme zpytovati? Pokud první otázky se týká, o čem totiž máme zpytovati, musíme

si dobře pamatovati pravidlo, napomenutí,[1]) které sv. Ignác v knize Exercicií dává. Jest od sv. Bonaventury[2]) a zní: zlý nepřítel jedná s námi právě tak, jako vojevůdce s městem, nebo s pevností, kterou chce dobýti a stéci. Vojevůdce vyhledává s velkou pílí místo ve zdi, které jest nejslabší. Proti tomu obrací všechen oheň a žene všechno vojsko, i kdyby při tom život mnohých byl v nebezpečenství. Neboť, je-li toto místo dobyto, může ihned do města vtrhnouti a zmocniti se ho. Tak snaží se náš zlý nepřítel vynalézti místo, kde naše duše jest nejslabší, aby ji tam porazil a nad ní zvítězil. Třeba si to dobře pamatovati, abychom se mohli proti nepříteli svému obrniti. Nutno vyšetřiti, kde je nejslabší místo naší duše, kde totiž nejméně jsme utvrzeni ve ctnosti. Bývá to ta strana, kde nám přirozená náklonost, nebo vášeň, nebo zlý návyk nejvíce poroučí, a tomu třeba největší pozornost věnovati. To třeba s velkou pilí, jak svatí a učitelé duchovního života říkají, snažiti se vykořeniti: neboť tam toho nejvíce potřebujeme. K tomu máme obrátiti především zvláštní zpytování svědomí.

3. Kassianus[3]) uvádí dva důvody pro zpytování svědomí. Za prvé jest docela vhodným,

---

[1]) Inst. S. J. III., pag. 495, Reg. 14 ad spir. discern.
[2]) V. Breviloqu. p. 3, c. 2.
[3]) Coll. 5, c. 14.

že největší píli a pozornost obracíme k tomu, co nás vystavuje největšímu nebezpečenství a co nás do největších chyb strhuje. Za druhé snadno ostatní nepřátele porazíme a přemůžeme, když přemůžeme a podmaníme si největšího nepřítele, který nám nejvíce bojů způsobil. Neboť takovým vítězstvím a triumfem jest duše posilněna a zmocněna, nepřítel naproti tomu zeslaben. Kassian uvádí k tomu za příklad ony hry, které se v Římě před císařem dávaly, kde se vpustilo mnoho divoké zvěře, proti které bylo lidem bojovati. Kdo se chtěl obzvláště vyznamenati a císaři radost způsobiti, útočil na nejsilnější a nejdivočejší zvíře. Porazil-li je, bylo mu snadným také nad ostatními zvítěziti a triumfovati. Tak třeba i nám jednati praví. Ze zkušenosti víme, že každý má svou hlavní chybu, která ho stále dále strhuje pro náklonost, kterou k ní má. Jsou vášně, které převládajícími nazýváme, které nás zjevně ovládají a ponoukají konati to, co nechceme. Proto mnozí říkají, kdybych neměl této, nebo jiné chyby, nic by mne neznepokojovalo a bolest nezpůsobovalo. Proto musíme o těchto věcech zaříditi zvláštní zpytování svědomí.

4. V onom boji krále syrského s králem israelským, o němž Písmo sv. vykládá,[1])

[1]) II. Paral. XVIII., 30.

naporučil syrský všem vojevůdcům svého vojska, aby s nikým, ani malým ani velkým nebojovali, nýbrž jen proti králi israelskému: neboť podle jeho mínění bylo všecko vojsko poraženo, jakmile byl poražen král. A tak tomu bylo. Boj byl skončen, jakmile král Achab šípem, který kdosi náhodou nazdařbůh vystřelil, byl poraněn. Tak to musíme i my činiti. Zvítězíme-li nad převládající chybou, pak všechno ostatní snadno se poddá. Usekneme-li obrovi Goliášovi hlavu, dají se všichni Filištinští na útěk a rozutekou se. To je nejlepší všeobecné pravidlo, z něhož každý může poznati, čemu zpytování svědomí věnovati má.

5. Není možno jiné lepší rady dáti zde než tuto: každý se má se svým duchovním otcem o tom poraditi, když mu předložil úplné účtování nad svým svědomím, o všech svých vášních, náklonostech, převrácenostech a zvyklostech bez nejmenšího zamlčování a skrývání. Když on pak bídu svého svěřence a okolnosti zvláštní poznal a nahlédl, může snadno určiti, o čem se má zpytovati ve zvláštním zpytování svědomí. Proto jest velmi důležito, abychom při účtování se svým svědomím také udali, v čem zpytujeme své svědomí zvláště a jaký prospěch z toho máme, jak to stojí v pravidlech pro spirituály a ve zvláštním poučení poznačeno jest.

6. Mnoho na tom záleží, abychom při

konání zvláštního zpytování svědomí se zabývali tím, co jest nám nejpotřebnějším. Lékař již mnoho získal, když objevil kořeny nemoci: pak nalezne také pravý lék, a léky mohou pak působiti. Tak i my mnoho jsme již získali, když jsme objevili kořeny našich nemocí a slabostí.

Pak můžeme již přikročiti k léčbě a užíti léku, léku zpytování svědomí. Hlavní důvod, proč mnozí z tohoto zpytování svědomí málo prospěchu mají, jest, že neužívají tohoto prostředku tam, kde ho užívati mají. Uřízneš-li stromu kořen, vytrhneš-li kořeny býlí, brzy všechno ostatní zvadne a uschne. Jestliže však kořeny necháš a jen větve uřízneš, opět strom brzy poroste a vyžene nové ratolesti.

III.

Dvě důležitá naučení, kteréže předměty máme voliti pro zvláštní zpytování svědomí.

1. Chceme-li do jednotlivostí lépe vniknouti, třeba si především pamatovati dvě hlavní věci. První, máme-li vnější chyby, které bratřím pohoršení dávají, nebo jich aspoň nevzděláváme: jest nutno nejprve o to se starati, abychom je odložili pomocí zvláštního zpytování svědomí, třebas bychom měli větší vnitřní chyby. K vnějším chybám počítáme, když se v řeči prohřešujeme, mnoho mluvíme, jsme netrpěliví, hněviví, nebo mluvíme slova, která mohou bližnímu bolest způsobiti, nebo když pomlouváme a snižujeme bližního atd. Rozum i křesťanská láska k bližnímu žádá, abychom nejprve ony chyby odložili, které naše bratry pohoršují, nebo na které by mohli narážeti, a abychom tak

mezi nimi se snažili žíti a chovati se, aby si nikdo nemohl stěžovati do nás. Tak sděluje Písmo sv. o rodičích sv. Jana Křtitele:[1]) „Oba byli spravedliví před Bohem, plníce všecky příkazy a předpisy Páně bez úhony". To znamená, že žili tak, aby nikdo si nemohl do nich naříkati. To je největší chvála pro služebníka Božího a patří to k vlastnostem, které nutno řeholníku si osvojiti, poněvadž žije ve společnosti. Nestačí, aby jen před Bohem spravedlivým byl: je také nutno toho dbáti, aby jeho život v řádě nikomu nedával příčiny k žalobám. Musíme ve svém žití býti bezúhoní. Při naší chvále nemá býti žádného — ale —. Máme-li však na sobě něco, co jiné může urážeti, třeba právě od toho začíti své zvláštní zpytování svědomí.

2. Nesmíme však po celý život zvláštní zpytování svědomí věnovati jen chybám vnějším, což jest druhou poznámkou, poněvadž tyto chyby patří mezi lehčí a je možno je lépe ovládati, než vnitřní. Svatý Augustin praví:[2]) Poroučím ruce, a ruka poslouchá, poručím noze a noha poslouchá, poručím vášni a vášeň neposlouchá. Zjevně jest tedy ruka a noha poslušnější a poddanější než vášeň: neboť ony nemají žádných

[1]) Luk. I., 6.
[2]) Confess. L. 8, c. 9.

opačných hnutí, jako to mají vášně. Proto třeba chyby vnější co nejrychleji odkliditi, aby nám zůstal čas potřebný získati hlavní ctnosti nebo větší dokonalosti. K tomu patří hluboká pokora srdce, v níž člověk si nejen málo o sobě myslí, nýbrž se i těší, když jiní ho za málo považují, ba jím pohrdají: nebo dokonalá shoda s vůlí Boží, že všechno jen pro Boha konáme, až dosáhneme toho, že budeme moci s oním světcem říci: Nemyslil jsem nikdy, že jsem sloužil lidem, nýbrž Bohu. Neboť, ačkoliv zvláštní zpytování svědomí má za účel vlastní odložiti chyby a nedokonalosti, poněvadž po celý život nemůžeme býti bez chyb a lehkých hříchů, tak přece nesmíme celý život jen s nimi se zabývati.

3. Je docela dobře prožitý čas, který věnujeme na vytrhání býlí ze zahrady: ale vyloučením zlého a škodlivého z půdy není všechno skončeno. Děje se tak jen proto, abychom do půdy mohli zasaditi dobré rostliny. Právě tak jest dobře upotřeben čas zpytováním svědomí, jímž chyby a zlé náklonosti z duše odstraňujeme: ale to všechno má za účel nasaditi milé a vonné květy ctností. Bůh řekl k proroku Jeremiáši:[1]) „Ejhle, ustanovuji dnes tebe nad národy a nad říšemi, abys

[1]) Jerem. I., 10.

vytrhal a strhával, abys ničil a bořil, abys stavěl a štípil".

Vytrhati a zničiti musí býti vždy první věcí: avšak pak je nutno stavěti a štípiti.

4. Odkládajíce vnější chyby a nedokonalosti třeba míti již na zřeteli ve zvláštním zpytování svědomí nějakou zvláštní ctnost nebo vyšší dokonalost, neboť to jest nejlepším a nejkratším a nejpůsobivějším prostředkem k tomu. Máš na př. chybu, že s bratřími nemluvíš příliš přátelsky, nebo příliš nevázaně. Jest ti tedy při zpytování svědomí tam cíliti, abys v nich všech viděl své představené a sebe za nejmenšího považoval. Tak se naučíš, jak se máš k nim chovati a s nimi mluviti. Jistě již neřekneš žádnému z nich nějaké tvrdé a urážející slovo, dojdeš-li této ctnosti. Cítíš-li v mnohých případech obtíže a protivenství, zaměř svým zpytováním svědomí k tomu, abys všechno, co přijde, přijímal jako poslání z Boží ruky a z jeho zvláštního řízení a prozřetelnosti pro tvoje dobro a pak budeš se vším spokojen.

5. Pozoruješ-li, že se ti nedostává bdělosti nad vnějšími a vnitřními smysly, že oči i hlavu obracíš hned tam, hned jinde, neboť jsi zvědav, rád bys všechno věděl, co se děje i neděje, pak se obírej při zpytování svědomí životem ve přítomnosti Boží a uvaž, že máš všechno tak konati, aby to sneslo

tvář Boží: a ty budeš brzy ukázněnější, sebranější a duchovnější, a sice beze vší únavy, ani se ti nezazdá, že s tím máš mnoho práce.

Uvaž jen, že po zbožné modlitbě nemáš žádné touhy rozprávěti a ohlížeti se, poněvadž obcování s Bohem a styk s ním všechno pokrylo zapomněním. Chtěl-li bys všechny své vnější chyby jednu po druhé odstraniti a vylepšiti, bylo by to dalekosáhlé a dlouho by to trvalo. Někdy ti nebude možným na př. ustanoviti zpytování zvláštní svědomí, jak sebrané jsi měl oči. Dostaneš bolení hlavy, poněvadž se pohybuješ v úzkém kruhu. Proto kárá znalec ony učitele duchovní, kteří vždy jen na vnější chyby upozorňují. Praví, že hlavní péče dobrého učitele a pastýře duší musí směřovati na polepšení srdce, aby člověk šel do sebe, jak Písmo o Mojžíši vypravuje, že stádo daleko do pouště vedl. Dej si záležeti na zlepšení srdce, a brzy bude všechno nové.

IV.

Při zvláštním zpytování svědomí možno toliko s jednou věcí se zabývati.

1. Zvláštní zpytování svědomí musí se také týkati zvláštní věci. To praví již jeho jméno. Důvod, proč tak má býti, jest větší působivost, kterou prostředek tímto získává. Působí totiž více tím, že máme na zřeteli jednu věc a nikoliv více jich. Jest samo sebou jasné a rozum nás učí, že proti jedné chybě více se zmůže, než kdybychom proti všem se dali do boje. Neboť „je-li smysl na mnohé namířen, málo si všímá jednotlivé věci". Máme-li co činiti s jedním, pak nepřítele snadno přemůžeme. To je způsob, kterým musíme své nepratele, chyby a vášně přemáhati, a způsobu bojovati učí nás, jak Kassián praví, Duch Svatý sám, když dítkám israelským naučení dává slovy, jak nepřá-

telské národy poraziti a zničiti: „Hospodin, Bůh váš, ten zničí tyto národy před očima tvýma znenáhla a po částech, nebudeš moci vyhubiti je najednou“.[1])

2. Skrytou námitku vyvraceje vysvětluje Kassian dále: není se čeho obávati, že by příliš škoditi mohly ostatní vášně, zatím co budeme s jednou bojovati a jí největší pozornost pověnujeme. Neboť vážně působí právě ona vážnost, s kterou se obracíme proti jedné chybě, abychom ji vylepšili, a v duši to vzbuzuje větší odpor proti všem chybám, protože ony všechny spolu jsou spojeny. Kdo se ozbrojuje a brání proti jedné chybě, ten se ozbrojuje a brání proti všem. Takový uřezuje, který vážně se do toho dává, ve zvláštním zpytování svědomí jednu chybu vymítiti, zároveň kořeny všech ostatních chyb, které koření v srdci, totiž lehkomyslnost, v níž se to nechává podle libosti jíti. Proto bojuje proti všem chybám, který ve zvláštním zpytování svědomí obrací se proti jedné. Útok proti jedné chybě namířený působí proti všem. Možno něco podobného viděti na zdivočilém koni. Napjatě přitažená uzda a silný smyk, aby nemohl sebou vrtnouti a bezuzdně po cestě páditi, slouží právě k tomu, aby na jiné se nehnal. K tomu ještě přijde,

[1]) Deuter. VII., 22.

že každodenně konáme všeobecné zpytování svědomí, které se týká všech hříchů.

3. Konati zvláštní zpytování svědomí obrácené na jednu věc jest tak nutno, že často a skoro obyčejně jednu chybu, nebo jednu ctnost na části, nebo na stupně dělíme a při zpytování svědomí pozvolna část po části, nebo stupeň po stupni probírati musíme. Tak můžeme snadněji dojíti, kam dospěti chceme. Kdybychom všechno najednou vzali, vyřídíme málo, nebo nic. Kdyby někdo ve zvláštním zpytování svědomí umínil si pýchu vykořeniti a pokoru naštípiti, pak nesmí si to při všeobecném zpytování předsevzíti: já nechci už v ničem býti pyšným, nýbrž ve všem pokorným. To by znamenalo mnoho najednou. Muselo by se zpytování na 3 neb 4 věci najednou vztahovati a přitom by málo se získalo.

Jest třeba celek na části rozděliti, nebo na stupně: neboť tím budou nepřátelé rozděleni a můžeme si jen jednoho vybrati a ten pak může býti snadněji poražen a my dosáhneme dříve toho, po čem se snažíme.

4. Abychom lépe se v tom pocvičili, chceme zde předložiti některé hlavní předměty, o nichž se může konati zvláštní zpytování svědomí. O jednotlivých ctnostech učiníme to také, až se o nich pojedná. Aby všechno pohro-

madě bylo, o čem se společně pojedná, spojíme zde to, aby z toho mohl býti vzor, nebo zrcadlo, v němž bychom se viděli, zda pokračujeme a čeho se ještě nedostává dosáhnouti dokonalosti.

V.

Jak by se mělo rozděliti zvláštní zpytování svědomí při ctnostech na jednotlivé části a stupně.

O pokoře.

1. Ničeho nemluvme, co by bylo k naší cti a chvále.

2. Neradujme se, když nás někdo jiný chválí, nebo dobře o nás mluví. Naopak má to býti pro nás důvodem ještě více se pokořiti a se styděti, když si vzpomeneme, že nejsem takovým, jak jiní myslí a jakým bych měl býti. Sem náleží opravdová radost, když jsou jiní chváleni a dobře se o nich mluví. Nacházím-li při tom nějakou citlivost, nebo hne-li se závist, připočítejme si to za chybu. Stejně, když nějaké zalíbení a marnou radost máme při tom, když o nás jiní dobře mluví.

3. Ničeho nečiň z bázně lidské, nebo také

proto, abychom od lidí byli viděni a ctěni, nýbrž všecko čistě jen pro Boha.

4. Sebe neomlouvej, tím méně na jiného vinu svaluj, ani u sebe ani zevně.

5. Přerušujme a zapuzujme všechny ješitné, pyšné, hrdé myšlenky, které přicházejí proto, aby se naší cti a pozornosti týkaly.

6. Všechny považuj za své představené nejen v myšlenkách, nýbrž skutkem a chováním, zacházeje se všemi tak pokorně a uctivě, jako by byli tvými představenými.

7. Použij všech naskytujících se příležitostí pokořiti sebe, a sice, máš-li růsti a pokračovati, po třech stupních a to tak, že 1. je s trpělivostí, 2. s ochotností a radostí, 3. s veselostí a rozkoší přijímáš a nejsa spokojen, až opravdu radost a rozkoš v tom shledáš, že jsi pohrdán a nectěn, abys se Kristu podobal a ho následoval, který pro tebe pohrdán a za nic považován býti chtěl.

8. Při této i při jiných příležitostech můžeme zvláštní zpytování svědomí na některé úkony a cviky v pokoře i v jiné kterékoliv ctnosti, o které snad uvažujeme, vnitřně i zevně obrátiti: na tolik a tak mnoho ráno a na tolik a tak mnoho večer: nejprve na méně, pak na více, až si získáme pohotovost a zvyk v této ctnosti.

O bratrské lásce.

1. O nikom zle nemluv, o žádném člověku bez skutečného důvodu chyb neroztrušuj, i když jest nepatrná a všem známá. Bližního nezlehčuj: ani v jeho přítomnosti, tím méně v nepřítomnosti jeho neprojevuj žádného pohrdání jím, nýbrž velmi se vynasnažuj, aby všichni u nás považováni byli za dobré, čestné a úctyhodné lidi.

2. Nikdy neříkej, že ten, neb onen to a to o tobě řekl, kdyby šlo o něco, co může nepříjemnost vzbuditi: neboť to by znamenalo nepřátelství a rozbroje mezi lidi síti.

3. Nikdy nemluv kousavými slovy ani tvrdých a urážejících řečí neveď, které by mohly někoho zarmoutiti, nikoho nekárej, to se děj jen ze zvláštní povinnosti.

4. Se všemi přátelsky a mile obcuj, a to ukazuj, tím že jim milým jsi, jim pomáháš a jim vyhovuješ, kde můžeš. Nejlépe, když se dle povinnosti o ně staráš, a to s horlivostí, a co činem nemůžeš dosvědčiti, chceš nahraditi přátelským způsobem a milými řečmi a odpovědmi.

5. Varuj se každého odporu a obzvláště ho neprojevuj, což se buď tím stává, že pro nějakou nevoli s bližním nemluvíš, nebo se k němu laskavě nechováš, třebas příležitost máš, nebo jinak projevíš, že proti němu jsi.

6. S nikým nápadně se nestýkej, varuj se všech důvěrností a přátelství, která by mohla naraziti.

7. Nikoho nesuď, nýbrž hleď vždy bližního chyby před sebou i jinými omluviti, a všechny upřímně ctíti a jich si vážiti.

O umrtvování.

1. Sebe umrtviti ve všech případech a okolnostech, které se naskytují, bez zvídání, přicházejí-li bezprostředně od Boha, nebo prostředečně od představených, nebo od bližních, bratří našich, nebo jakoukoliv jinou cestou. Vždy je chci přijmouti a využitkovati pro sebe.

2. Sebe umrtviti a přemoci ve všem, co mi brání, pravidla dokonale zachovati a všechny práce denní vnitřní i vnější dobře vykonati: neboť všechny chyby, z kterých nám třeba se obviňovati, vyplývají odtud, že jsme se nepřemohli a neumrtvili, když bylo něco vytrpěti, nebo že jsme si neodepřeli potěšeníčka a radosti.

3. Sebe umrtvovati v chování se skromností patřičnou pro řeholníka, především oči a jazyk, vytýká-li nám svědomí po této stránce poklesky.

4. Umrtvovati se v mnohých věcech, které mi dovoleny jsou, jako nevyjíti z celly, ne-

dívati se na něco pozoruhodného, netázati a nechtíti věděti, co se mne netýká, co bych rád řekl, zamlčeti a podobné věci. Ke zpytování si určím nějaký počet takových umrtvováních pro ráno a určitý počet k večeru, s menším počtem začnu a pak jej vždy zvětšuju. Neboť cvičení v takových dobrovolných odříkáních i když to maličkosti jsou, je velmi prospěšné.

5. Sebe umrtviti v povinných cvičeních, tím, že nejprve umrtvím svou vášeň a svou vůli, když k jídlu, ke studiu, ke čtení, ke kázání nebo k něčemu jinému naporučenému jdu. Tu chci pokaždé ve svém srdci říci: Nechci to po své vůli konati, nýbrž že ty, o Pane, tak chceš.

Proti labužnictví.

1. Nejezte vůbec před, nebo po společném jídle, také ne mimo jídelnu.

2. Spokojte se s tím, co se všem dává, nic jiného a také to ne na jiný způsob připraveného nepožadujte, a nikde si nedejte nic předložiti bez závažné příčiny.

3. Při společném jídle nikdy nepřestupujte pravidel střídmosti a dovolené míry.

4. Nejezte hltavě a spěšně, nýbrž slušně a zdvořile, a nenechte se unésti labužnictvím.

5. Nemluvte o jídle, tím méně mu něco vytýkejte, a do něho si nestěžujte.

5. Myšlenky na jídlo zapuzujte a zahánějte je od sebe.

O trpělivosti.

1. Na venek nikdy neukazujte netrpělivost, nýbrž slovem i činem projevujte spokojenost, právě také ve tváři potlačujte každou nevolnost.

2. Nepřipouštějte si žádnou zkormoucenost a citlivost, nevůli a smutek, tím více odpírejte touze po pomstě i v nejmenších věcech.

3. Patřte na všechna protivenství a případy jako poslané z ruky Boží pro váš prospěch a pokrok, ať přicházejí jakýmkoliv způsobem, jakýmkoliv prostřednictvím a jakoukoliv cestou.

4. Cvičte se v trpělivosti a sice po třech stupních, že všechno, co přichází, snášejte 1. s trpělivosti, 2. s radostí a ochotností, 3. s veselostí a rozkoší, poněvadž je tak vůle Boží.

O poslušnosti.

1. Buďte dokonalí v úkonech poslušnosti. Píšíce na rozkaz představeného nedopište ani písmena. Jednejte na pouhý pokyn představeného, nečekejte výslovného rozkazu.

2. Ochotně a ze srdce poslouchejte, buďte jedné mysli a jedné touhy s představeným.

3. S rozumem a úsudkem se podrobte, tentýž názor a totéž mínění mějte s představeným. Opačných důvodů a úsudků se nedržte.

4. Rozkaz představeného a hlas zvonu považujte za hlas Boží. Každého představeného, buď jím kdokoliv, jako Krista poslouchejte a také ty, které on ustanoví.

5. Slepou poslušnost mějte, to jest poslouchejte bez rozumování, nevyšetřujíce nebo netázajíce se po důvodech, proč a k čemu se to poroučí.

6. Pak přejděte k úkonům vůle. Posloucháte-li, mějte vždy úmysl plniti vůli Boží a v tom hledejte všechnu radost a spokojenost.

O chudobě.

1. Nikomu v domě, nebo mimo dům nic nedávejte, neberte ničeho bez dovolení.

2. Ničeho nepůjčujte, ani z domu, ani z celly spolubratrovy neberte ničeho bez dovolení.

3. Neponechejte si ničeho přebytečného, odevzdejte vše, co není potřebným, ať jsou to knihy, nebo nábytek, nebo šatstvo, nebo jídlo, nebo cokoliv jiného.

4. Také ve věcech nutných, kterých potřebuješ, musíš se snažiti chudým býti, jakož vskutku chudým jsi, staráš-li se, abys všechno, co máš, měl co nejchudší, nejjednodušší a

bezcenné. V pokoji svém, v obleku, v jídle a ve všem ostatním musí ctnost chudoby zářiti a viditelno býti, žes chud. Přej si a z toho se raduj, když to nejhorší v domě ti je přiděleno k tvému většímu umrtvení a k duchovnímu prospěchu.

5. Raduj se, máš-li v nutných věcech nedostatek: neboť to znamená v pravdě býti chudým duchem a následovníkem Krista, našeho Spasitele, který, ač byl tak bohatý a mocný, přece z lásky k nám chudým se stal a sám potřebných věcí nedostatek měl, hlad a žízeň, zimu a únavu a nahotu snášeti chtěl.

O čistotě.

1. Opatrným buď na oči: osobám a okolnostem, které mohou pokušení zapříčiniti pohledu nevěnuj.

2. Nemluv slova, nebo jich neslyš, která se těchto věcí týkají, neboť mohou zlá hnutí a myšlenky vzbuditi, ničeho takového nečti.

3. Myšlenky, které k tomu směřují, i když hodně z daleka k tomu směřují, zapuzuj, tím, že hned na počátku je zapudíš a odeženeš.

4. Nedotýkej se ani rukou, tím méně tváře, nebo hlavy osob a nedovol, aby se jiní tebe tak dotýkali.

5. Vůči sobě samému buď slušným a řádným, tím, že si nedovolíš pohledů, ob-

nažování a doteků na svém těle, když toho není zapotřebí.

6. Nepěstuj zvláštních přátelství, žádných darů, také jídel nepřijímej a nedávej. Vůči osobám, které by mohly býti předmětem pokušení, nebo ke kterým cítíš zvláštní náklonost nebo lásku, chovej se se vší opatrností, rozhovoru a obcování s nimi se varuj: neboť to jest často jediným prostředkem ochranným v těchto věcech.

Dobře plň obyčejné povinnosti!

1. Žádného dne nepomiň bez svých dokonale provedených duchovních cvičení a to tak, že jim pokaždé věnuješ čas ustanovený. Máš-li toho času nějaké nutné zaměstnání, vykonej je později.

2. Vnitřní modlitbu, všeobecné a zvláštní zpytování svědomí konej, šetře také dodatků, ve zpytování svědomí více se zdrž při lítosti a při pokoření nad svými hříchy a v předsevzetí polepšiti se, než počítati, jak často jsi zhřešil: neboť v tom leží síla a ovoce zpytování svědomí, a poněvadž zde pokulhává, mívají mnozí z toho málo užitku.

3. Svědomitě konej ostatní duchovní cvičení, mši sv., ústní modlitbu, duchovní čtení, pokání a umrtvování, jak zjevné, tak zvláštní, tím, že se namáháš dosáhnouti cíle a ovoce,

proč každé vedeno jest: čiň to ne ze zvyku, z ochoty a jen ne formálně.

4. Vyplň povinnosti svého úřadu, a všechno čiň, co můžeš a kolik na tobě záleží, aby se dařily, jako bys to činil pro Boha a před tváří jeho.

5. Úmyslně žádných chyb se nedopouštěj.

6. Malých věcí si váž.

7. A poněvadž tvůj postup a tvoje dokonalost v pravém a dokonalém konání obyčejných denně přicházejících skutků záleží, zpytuj s větší pilností čas od času, když pozoruješ, že se stáváš vlažným, po více dnů ve zvláštním zpytování svědomí, abys nové horlivosti nabyl.

Konej všecky věci pro Boha.

1. Nic nekonejme pro lidi, nic, abychom od lidí byli viděni a ctěni. Nic pro naše pohodlí, užitek, kratochvíli a rozkoš.

2. Všechno konejme pro Boha, tím, že si zvykneme, všechno opravdu na Boha vztahovati, nejprve ráno při probuzení, pak při počátku každého díla, pak mezi prací, tím, že srdce své po dobu práce často povzneseme k Bohu a zvoláme: pro tebe, o Pane, činíme toto, k tvé cti, poněvadž to chceš.

3. Toto zpytování má se provésti tak, že to, co řečeno bylo doposud, vykonám tolik a tolikráte ráno, tolik a tolikráte večer za-

činaje s malým počtem a jej vždy rozmnožuje, až se mi to stane zvykem a pohotovostí mezi prací často své srdce k Bohu povznésti a svých očí na nic jiného neobraceti, než co se Božskému majestátu líbí.

4. Toto zpytování a cvičení nepřeruším, až svá díla tak vykonám, jako bych sloužil Bohu a ne lidem: a až je tak zdokonalím, že se skutečně Bohu zalíbím a se radovati budu, že budu moci vyplniti jeho vůli a že v tom bude moje jediná radost a rozkoš při mém konání. Když se prací zaměstnávám, má býti moje dílo více láskou než prací.

5. To musí býti mým ustavičným životem v přítomnosti Boží a moje ustavičná modlitba, o niž jest mi usilovati. To bude pro mou duši velmi dobré a spasitelné a mně dopomůže, abych svá díla dokonale provedl.

O souhlasu s vůlí Boží.

1. Všechny případy a okolnosti ať přijdou jakoukoliv cestou a jakýmkoliv způsobem, ať jsou významu plné, nebo bezvýznamné, přijímej jako z ruky Boží poslané: neboť on jich posílá s otcovskou láskou k tvému dobrému a pro tvůj pokrok. Proto chtěj se s jeho svatou vůlí shodnouti úplně, jako bys slyšel samého Krista Pána pravícího k tobě: můj synu, chci, abys toto činil, nebo trpěl.

2. Namáhej se, abys v dokonalém souhlase s božskou vůlí ustavičně rostl a pokračoval po třech stupních, že všechno přijmeš s trpělivostí, s ochotou a lehkostí, s veselostí a rozkoší, poněvadž jest tak vůle Boží a jeho zalíbení.

3. Při tomto sebezpytování a cvičení jest se ti tak dlouho zdržeti, až v nich najdeš vnitřní radost a občerstvení, že vůle Boží na tobě se vyplnila, třebas se tak dálo za bolestí, námah a opovržení, a až vůle Boží a zalíbení jeho jest tvojí plnou radostí a uspokojením.

4. Nic nevynechávej, co jsme poznali jako vůli Boží, že to jest k jeho cti a slávě, tím, že se vynasnažíme Spasitele svého následovati, který praví: „neboť já vždycky činím to, co mu jest milé".[1])

5. Zabývati se tímto cvičením jest výtečný způsob žíti v přítomnosti Boží při ustavičné modlitbě s velkým užitkem.

6. Sebezkoušení pokud o umrtvování jde, o němž na hoře byla řeč, může nejlépe se nacvičiti jako shoda s vůlí Boží, když totiž všechny případy a okolnosti považujeme za seslané od Boha. Tak se stane cvičení toto snažším, příjemnějším a spasitelnějším: neboť bude to cvičení lásky.

---

[1]) Jan VIII., 29.

Nechceme tím říci, že zvláštní zpytování svědomí třeba konati v tomto pořádku, podle zde uvedených ctností, a po stupních zde označených. Pravidla, kterými se nám jest říditi jsou tato: každý si vyvol tu ctnost, která jest mu nejpotřebnější: s ní začne na tom díle a v tom stupni, kterého nejvíce potřebuje. Je-li hotov, volí si z ostatních, které potřebuje nejvíce, až s milostí Páně dokonalosti ve ctnosti dosáhne.

VI.

Předmět zvláštního zpytování svědomí se nemá pro nic za nic snadno měniti, a jest dobře dlouho se touže věcí zabývati.

1. Zde platí především připomínka, že nesmíme snadno předmět pro zpytování svědomí měniti a brzy to a brzy ono předsebráti. Znamenalo by to choditi v kole a svého denního pochodu nevykonati. Jest se nám proto s jedním předmětem tak dlouho zabývati, až jsme s ním hotovi, a pak teprve přikročíme k jinému předmětu. Jeden z důvodů, proč mnozí ze zpytování málo prospěchu mají, jest obyčejně ten, že se dají do jednoho předmětu asi 8 dní, nebo 14, nebo měsíc a pak, jak se jim to zmrzí, k druhému přejdou, třebas prvního dokonale neprovedli. Dají se do jiného předmětu, pak zase do jiného. Kdyby si někdo umínil po srázné stráni velký kámen až na vrchol hory vy-

valiti, ale, až ho kousek posune, zemdlí a kámen nechá skotouleti se dolů a po druhé a po třetí zase znovu začne ze spodu, nedostane ho na horu, kdyby se sebe více namáhal. Právě tak činí ti, kteří zvolili si jeden předmět pro zvláštní zpytování svědomí, ale nechají ho a přejdou zase k jinému, ač prvního dokonale neprovedli. To jest námaha bez užitku. „Které vždycky se učí a nikdy ku poznání pravdy přijíti nemohou".[1])

Státi se dokonalým nezáleží v nábězích, nýbrž jen ve velké vytrvalosti: je nutno si jednu věc předsevzíti a neustupně při ní státi, až s ní přijdeme k cíli, děj se co děj.

2. Sv. Jan Zlatoústý praví:[2]) kteří poklady vykopávají, nebo zlato a stříbro nalézti chtějí, neumdlí kopajíce a odhazujíce rum a všecky překážky, které se jim v cestu staví. Právě tak nesmíme umdlévati my, kteří pravé a duchovní bohatství a pravý poklad ctnosti a dokonalosti hledáme, až ho získáme: třeba nám všechny obtíže překonati, nic nás nesmí zadržeti v našem snažení. „Stihal jsem nepřátele a dostihl jich, nevrátil jsem se, dokud nezahynuli".[3])

Tato svatá vytrvalost získá vítězství nad nepravostí a dojde ctnosti, pouhé náběhy nikoliv.

---

[1]) II. K Timot. III., 7.
[2]) Homil. 5, in Genes. n. 1.
[3]) Žalm XVII., 38.

3. Chceme se sami sebe otázati: o kolika předmětech již zpytovals svědomí od té doby, co se tím zabýváš? Probral jsi již všechny ctnosti? Pak musíš již býti dokonalým! Nebyl-lis však s jednou hotov, proč jsi přecházel k jiné? Odpovíš: Nedařilo se mi dobře. Právě proto se ti dobře nedařilo, že stále měníš a že se neoddáš s tvrdošíjností jednomu předmětu, až si s ním hotov. Nepovede-li se ti dobře, třebas v jedné věci na zpytování svědomí všechnu píli vynaložíš, bylo by s tebou ještě hůře, kdybys vůbec si tu věc za předmět nebyl vyvolil. Když často chybí ten, který předsevzetí činí, jak by se dařilo tomu, který málo, nebo nic sobě neukládá. Docela jistě ti budou tvá předsevzetí ohradou ráno, o poledni a na večer, abys tak často neklesal. A kdyby se ti i zdálo, že nikdy se polepšení nedoděláš, neztrácej ani tehdy naděje, a neodhazuj předsevzetí, nýbrž pokoř se a zahanbi se při zkoumání svého svědomí, učiň nová předsevzetí a začni vždy opět znova! Bůh ti dá okusiti porážek a pustí Jebusity do kraje tvé duše, abys poznal, že svou silou ničeho nezmůžeš a že všechno musí přijíti z ruky Boží. Proto třeba ti k němu se utíkati a v naprosté závislosti od něho trvati. Často se stává člověk po takových porážkách horlivějším a svědomitějším ve svých po-

krocích, než kdyby mu Bůh dal hned všechno, zač prosil.

4. Mohli bychom se tázati, jak dlouho máme svědomí o jedné věci zpytovati. Svatý Bernard a Hugo od sv. Viktora[1]) zabývají se touto otázkou: jak dlouho je nutno proti jedné chybě bojovati? a odpovídají: musí to býti tak dlouho, až chyba je tak zeslabena, že ji můžeme, jakmile se hlásí a pozvédá, docela snadno potlačiti a rozumu podříditi. Není třeba čekati tak dlouho, až necítíme žádného odporu a vášně: neboť bychom tak nebyli nikdy hotovi: takový dar patří andělům a ne lidem, jak Hugo od sv. Viktora praví. Když chyba, nebo vášeň tě mnoho nesouží, a jakmile se hlásí ji bez velké námahy přemůžeš a ovládneš, pak můžeš zase na jiný předmět obrátiti zvláštní zpytování svědomí a boj obrátiti proti jinému nepříteli. Seneka praví: Bojujeme proti vášním, ne abychom je plně potřeli, nýbrž jen proto, abychom od nich nebyli přemoženi. Není zapotřebí, abychom ničeho z chyb neměli, jen když tak jsou přemoženy, že nám nepřekážejí v tom, co chceme konati, a nezdržují nás v tom.

5. K větší jistotě jest nejlépe se poraditi se zpovědníkem: neboť je to jedna z nej-

[1]) Bernard. locis c. 1 citatis: Hugo de S. Vict. libr. 3, de anima c. 6.

větších záležitostí, která potřebuje rady. Pro některé věci dostačí krátce sebezkoumati. Jsou však jiné, v nichž se musíme zkoušeti po celý rok i více. Tomáš Kempenský praví: „Kdybychom každoročně jednu toliko nepravost vymýtili, brzo bychom muži dokonalými byli“.[1])

Jsou také takové věci, že s nimi se můžeme zaměstnávati po celý život, neboť ten teprve dostačuje získati dokonalosti. Znali jsme některé, kteří si jednu věc předsevzali a o ní zvláštní zpytování svědomí ustanovili a vyznamenali se a byli dokonalými, jeden ve ctnosti trpělivosti, jiný v důkladné pokoře, opět jiný ve velké shodě s vůlí Boží a konečně jiní se cvičili ve všech skutcích čistě jen pro Boha. Tak jest se nám snažiti v některé ctnosti se vyznamenati tím, že se tvrdošíjně jí oddáme, až jí dosáhneme. Přerušiti na čas takové úsilí, neškodí: ba je dobré přerušiti cvičení v mlčení na 8 i 14 dní, ve správném vykonávání cvičení duchovních, v našem chování při řečech o jiných, neužíváme-li slov urážejících proti někomu, ve věcech podobných, které v nás snadno vznikají a rostou, ustanoviti zvláštní zpytování svědomí. Pak ale musíme se vrátiti na svá stanoviska a ve své hlavní věci pokračovati, až dosáhneme svého úmyslu.

[1]) Následování Krista I., 11, 5, str. 45.

VII.

Jak máme vykonávati zvláštní zpytování svědomí?

1. Druhá hlavní otázka, kterou jsme si předsevzali projednati, zní: Jak se má vykonati toto zpytování svědomí? Toto zvláštní zpytování svědomí má tři doby a dvojí sebezkoumání.[1]) První doba jest ráno při vstávání. Zde nutno každému si umíniti, že se uvaruje té, nebo oné chyby, nebo zvláštního provinění, které chce vylepšiti a odstraniti. Druhá doba jest poledne. Nyní třeba provésti první zpytování. Obsahuje 3 části. Za první třeba Boha prositi za milost, abychom si mohli vzpomenouti, kolikráte jsme do chyby, o níž konáme zvláštní zpytování svědomí, upadli. Za druhé třeba od své duše žádati účtu o této chybě, nebo nectnosti, tím, že celou dobu od rána, kdy jsme vstali

[1]) Inst. S. J. III., pag. 454 Exam. particulare.

a předsevzetí učinili, až do přítomné hodiny projdeme a zjistíme, kolikráte jsme padli. A kolikráte jsme padli, tolik teček, nebo tolik čárek si uděláme v sešitku, nebo v knížce k tomu určené. Za třetí třeba těchto poklesků litovati, Boha za odpuštění prositi a umíniti si s milostí Boží se uchrániti do večera pádu. Třetí doba jest večer před spaním. Tu se musí provésti druhé zpytování svědomí, a sice tak, jako o poledni, podle třech bodů. Projdeme čas od poledne až k tomuto okamžiku a uděláme zase tolik čárek, kolikráte jsme klesli.

2. K snadnějšímu a rychlejšímu vykořenění nectností a chyb, o kterých se zpytujeme, dává nám sv. Ignác 4 pravidla, která nazývá přídavky. 1. Jakmile do této chyby upadneš, máš ji ihned litovati a ruku na prsa položiti. To můžeš učiniti, i když jiný přítomen jest, aby toho však nezpozoroval. 2. V noci po dokonalém zpytování svědomí srovnej body večerní s dopoledními, abys poznal, zda jsi se poněkud polepšils. 3. a 4. Za týmž účelem porovnej dnešní den se včerejším a přítomný týden s minulým.

3. Celé toto učení jest vyňato ze spisů sv. Otců. Podle zprávy z církevních dějin[1]) radil svatý opat Antonín mnichům, aby si

[1]) Cassiodorus, Hist. eccl. trip. L. 1, c. 11: Athanasius in Vita s. Antonii c. 28.

napsali při zpytování svědomí poznané chyby, aby se tím více mohli styděti a upřímněji se mohli polepšiti, když by je napsané před očima měli a musili o nich uvažovati. Témuž učí sv. Jan Klimakus,[1]) který žádá, abychom nejen večer a při zpytování, nýbrž každé hodiny chyby pozorovali, upadli-li jsme do nich, abychom se snadněji z nich pak mohli vyzpytovati. Tak zaznamenává ihned do své knihy směnař, kupec nebo hospodář, co prodává, nebo kupuje, aby na nic nezapomenul, a aby večer mu účtování se snadněji dařilo. Svatý Basil[2]) a svatý Bernard[3]) učí a radí výslovně, že máme den ze dnem srovnávati, abychom své pokroky, nebo poklesky snadněji poznati a svědomitěji den ze dne vylepšovati mohli a andělům podobnými se státi snažili. Dorotheus[4]) radí, týden s týdnem a měsíc s měsícem srovnávati.

4. Od sv. Ignáce doporučovaný způsob, pozvolna a jen od jednoho půl dne ke druhému postupovati a na zlepšení chyby pracovati, podávají i sv. Zlatoúst, sv. Efrem[5]) a sv. Bernard jako nejpůsobivější prostředek, každou chybu a nedostatek, který na sobě

[1]) Climacus?
[2]) Serm. ascet. de renunt. saec. n. 10.
[3]) Specul. monachor. (Arnulphi Monachi).
[4]) Doctrin. 10, n. 7.
[5]) Serm. ascet. t. 1, p. 1, pag. 54.

máme, vymýtiti. Sám Plutarch[1]) uvádí příklad člověka hněvivého, kterému přemáhati tuto chybu velkých starostí působilo, a který si předsevzal nerozhněvati se za den. Když den bez hněvu prožil, řekl ihned druhého dne: také dnes se nechci hněvati, ať přijde cokoliv. A zdržel a nehněval se toho dne. Tak to učinil v dalším dnu, až nabyl laskavého a pokojného vzezření. To je tedy postup, kterému nás učí sv. Ignác při zpytování svědomí, aby nám boj ulehčil.

5. Nemocnému, kterému se jídlo protiví, dává se jen po částech, aby ho požíti mohl. Kdybys mu celé kuře předložil, zdálo by se mu nemožným celé požíti, a nepojí z něho ničeho. Pokrájíš-li však kuře na kousky a podáš-li jen jeden, za tím co ostatní ukryješ mezi talíři, dovedeš nemocného k tomu, že pomaličku kousek za kouskem pojí tolik, kolik potřebuje. Tak chce také sv. Ignác při zvláštním zpytování svědomí nám jako nemocným a slabým po kousku pomoci, od půl dne do půl dne, abychom to mohli ztráviti. Neboť kdybys chtěl všechno na jednou podniknouti a říci: celý rok nechci mluviti, nebo po celý život chci choditi se sklopenýma očima v přísné kázni a osamocení: pocítil bys již při myšlenkách únavu a myslil

[1]) Plutarch. Moralia Dial. de cohibenda ira tom. 2, p. 1, XXXIII.

bys, že to nemůžeš vykonati, poněvadž by to byl život smutný a zamlklý. Kdo však by nemohl půl dne, od rána do poledne, v sebe pohroužen býti a jazyk svůj na úzdě držeti? Odpoledne činíš předsevzetí jen do večera. Následujícího dne ví Bůh, co bude. Nebo víš ty, že budeš živým? A jestli, bude to zase jen jeden den. Nebudeš proto litovati dnešního dne, žes ho tak prožil v kázni. Nebudeš naříkati, že to dnešní pečlivé žití více námahy dalo: naopak budeš radostné nálady a rozhodneš se ještě lepším býti a to s větší radostí a snadností. Mnozí dle mého mínění chybují právě v tom, že nečiní své předsevzetí na půl dne: to by dodalo jejich úmyslům větší sílu a působnost.

6. V chronice řádu františkánského[1]) čteme o bratru Juniperovi, že mluvil sice vždy málo, jednou však po 6 měsíců ustavičně zachovával mlčení, a sice na tento způsob: prvního dne si předsevzal nemluviti ke cti Boha Otce, druhého dne z úcty k Bohu Synu, třetího dne ke cti Svatého Ducha, čtvrtého dne z úcty k Panně Marii. Pak probral všechny svaté po řadě a zachovával mlčení s novou horlivostí a zbožností k poctě některého svatého. A takovým způsobem se člověk více povzbuzuje, zlepšiti to, o čem koná zvláštní

[1]) Markus von Lissabon – Kurtz, Chroniken der Minderen Brüder, 2. Teil, 6. Buch, 33. Kap.

zpytování svědomí, a stydí se více za chybu, které se dopouští, poněvadž na tak krátký čas své předsevzetí nemohl zachovati. Tak nám dělá tento prostředek se všech stran výtečné služby.

VIII.

Při zpytování svědomí třeba nám nejvíce důraz klásti na lítost a předsevzetí polepšiti se a při tom setrvati.

1. Co se způsobu a druhu zpytování svědomí týká, jest vlastně dobře dbáti, že ze třech bodů, ve kterých záleží, dva poslední, totiž vzbuditi lítost nad hříchy a nedbalostmi a pak pevné předsevzetí polepšiti se, jsou nejdůležitějšími. Tak mluví již prorok: „Jste-li roztrpčeni, nehřešte! Čím se v mysli své zabýváte, toho na svých ložích želte“.[1])

V této zkroušenosti a lítosti a v pevném umínění více nehřešiti, leží celá síla a působnost sebezkoumání a naše polepšení, a proto třeba na to nejvíce času věnovati. Jedna hlavní příčina, proč tak mnozí tak málo pokračují a se lepší ze zvláštního zpytování

[1]) Žalm IV., 5.

svědomí, jest v tom, že po celou tu dobu jen zkoumají, jak často padli, a tak, když čas ke zpytování uplynul a sotva prošli ony body, ostatní pak jen povrchně proběhnou. Nezdržují se při bolesti a lítosti nad svými hříchy, při sebe pohanění a prosbě za odpuštění, a právě tak málo při vzbuzování předsevzetí, do večera, nebo do druhého dne se polepšiti, a také ne při prosbě za milost Boží a sílu, aby se opravdu polepšiti mohli. Odtud pochází, že ráno znovu padáš tolikráte, jako včera padls. Nevzpomenul sis při svém zpytování svědomí a v pamět sis neuvedl, kolikráte jsi padl. To pak není žádný prostředek polepšiti se, nýbrž jen první bod ze zpytování svědomí a základna, na které ty dva ostatní body musí spočívati. Nejpůsobivější prostředek k tvému polepšení jest upřímná lítost a bolest nad hříchy s pevným předsevzetím sebe polepšiti a v pokorné prosbě k Pánu za potřebné milosti k tomu. Nedojdeš-li až k tomu, nepolepšíš se: neboť tyto dva kusy, bolest nad minulým a polepšení pro budoucnost, jsou tak mezi sebou spojeny, že jdou ruka v ruce. Když máme pravý odpor vůči něčemu, postaráme se, abychom do toho více nepadli.

2. Denně to říkáme a kážeme světským lidem: proto jest nám ochotně totéž sobě za pravidlo učiniti. Co je příčinou, ptáme

se, že světští lidé zase tak snadno upadají do vyzpovídaných hříchů? Příčinou je obyčejně, že hříchů svých dobře nelitovali a neučinili pevné předsevzetí do hříchů neupadnouti a tak ke zpovědi chodí. Jejich srdce se úplně neobrací, nýbrž jen tak na polovic: proto také snadno se vracejí k tomu, čeho plně neopustili. Kdyby měli pravou lítost, pravou ošklivost před hříchem, a kdyby byli pevně rozhodnutí více nehřešiti, jistě by se po vykonané zpovědi ihned nevraceli ke hříchu, jako by se nebyli zpovidali. Také ty padáš odpoledne do chyb předpoledních a dnes opět do včerejších, poněvadž jsi se opravdově nermoutil, ze srdce jich nenáviděl, polepšení sis nepředsevzal a s tím jsi se pevně nezabýval. Jinak bys tak snadno a tak rychle se neprohřešil: neboť nekonáme tak snadno to, čeho nenávidíme, a co vykonáno nám bolest a utrpení působí.

3. Je-li lítost a bolest upřímnou, nesmazuje jen minulé hříchy, nýbrž slouží také, jak na hoře bylo řečeno, jako ochraný prostředek do budoucnosti. Kdo má opravdový odpor k hříchu, ten je daleko vzdálen, opět do něho upadnouti. Tato působivost a síla prostředku tohoto, varovati se opětného pádu, byla poznána od slavného řečníka Demosthena,[1])

[1]) Aulus Gellius, Noctes Athicae L. 1, c. 8. (et Mart. Herz Lipsiae 1886).

který špatné ženštině, jež příliš mnoho chtěla za hřích s ní spáchaný, odpověděl: „Tak draho nekupuji lítost". Toto odůvodnění jest pozoruhodné: nehodí se jen pro světského mudrce, nýbrž také pro křesťana a řeholníka. Ale pak jest nám často žasnouti nad nerozumem oněch lidí, kteří směle hřeší a říkají: Já chci toho pak litovati a Bůh mi to odpustí.

4. Jak můžeš přece, máš-li rozum, žádosti své povoliti a krátkou rozkoš požívati, která v okamžiku pomíjí, abys se po celý život rmoutil a pociťoval ustavičnou bolest a lítost nad tím, cos učinil? Věčně je pravdivo, že ti Bůh po hříchu odpustí, když ho lituješ. Ale aby ti mohl odpustiti, nutno hříchu litovati, a musí ti býti líto, že ses ho dopustil. Velká síla záleží již v tomto důvodu, i když hledíme na věc čistě po lidsky a ne pro důvod, který jest láska Boží, tento hlavní prostředek proti hříchu, bez ohledu na uspokojenou naši samolásku. Řekli bychom si, toho neučiním: neboť vím, že bych si mnoho utrpení a mnoho bolesti způsobil, kdybych tak učinil. Po radosti z takového činu jest v okamžiku: bolest však z něho trvá po celý život, takže jest nemožno z něho se radovati a zalíbení v něm míti. „Tak draho nekupuji lítost". Je to největší hloupost za krátkou rozkoš koupiti dlouhou lítost. Lépe se o tom

vyslovuje svatý apoštol, když praví: „Nuže, který užitek měli jste tehdy? Věci, za které se nyní stydíte“.[1])

Co je ona ubohá rozkoš, které užils, v příměru k lítostí, kterou po tom nutně máš? To dobře dříve rozvaž než zhřešíš. Když pokušení přijde, máš uvážiti a mysliti: nechci konati, zač bych se musil po celý život styděti a nevýslovně litovati. Když jiného chceš odvrátiti od něčeho, pravíš mu, pomysli, že to tě bude mrzeti! Tento však myslí, že toho nebude litovati: neboť vidí dobře, že by to byla hloupost něco učiniti, o čem se ví, že mu to bude ležeti těžce na duši.

5. Z řečeného možno souditi, jak působivým prostředkem proti opětnému pádu do hříchu jest pravá lítost a jak je důležito při zpytování svědomí se jí zabývati. Může člověk, i když má pravou lítost nad hříchy a opravdové předsevzetí učinil se polepšiti, znovu do hříchu padnouti: neboť nejsme andělé, nýbrž slabí lidé, stvoření z hlíny. Co z hlíny jest, jest snadno zničitelné a možným jest ji vzíti z formy a jinou ji upraviti. Přece vrací-li se člověk ihned po zpovědi opět ke zvyklému dušování, k zlým vášním a hříchům, z nichž se sotva vyzpovídal, říkáme obyčejně, že žádné pravé lítosti a skroušenosti neměl

[1]) K Říman. VI., 21.

a žádného pevného předsevzetí polepšiti se neučinil, poněvadž tak rychle opět padl. Právě tak jest pádným důkazem, žes při zpytování svědomí o poledni nebo na večer žádné pravé lítosti nad porušeným mlčením a žádného pevného úmyslu neměl v tom se polepšiti, zjistí-li se, žes odpoledne, nebo druhého dne opět stejně mlčení tak porušil, jako bys žádného předsevzetí byl nečinil. Totéž platí o ostatních chybách, o kterých zvlášť zpytuješ svědomí.

6. Již před svými bratřími se styď, vyznávati chybu, nebo když v ní setrváš, třebas jsi se z ní již třikráte. nebo čtyřikráte vyznal: jak mnohem hlouběji by ti to do srdce mělo vniknouti, kdybys své viny upřímně před Bohem vyznával, ze srdce jich litoval, Boha o odpuštění prosil a u sebe polepšení si stanovil, a to ne třikráte, nebo čtyřikráte, nýbrž stokráte? Vpravdě, jinak bychom se zlepšili a pokračovali, kdybychom pravou lítost a bolest v srdci měli a pevné předsevzetí učinili se polepšiti.

IX.

Připojiti pokání ke zpytování svědomí jest velmi účelné.

1. Sv. Ignác nebyl spokojený s vnitřní bolestí srdce a s předsevzetími. Čteme v jeho životě,[1]) že k tomu radil jistěji dojíti toho, za čím se snažíme, se zvláštním zpytování svědomí spojiti nějaké pokání. Máme si nějaký trest uložiti, který postupujeme, kdykoliv opět padáme do chyb, o kterých zpytujeme svědomí. Jako příklad o tom uvádí Ludvík z Granady několik sluhů Božích, které sám znal. Jeden z nich, když shledal večer při zpytování svědomí, že se provinil nesprávnou řečí, kousl se vždy za pokání do jazyka. Jiný se opět bičoval, když té nebo oné chyby se dopustil. O svatém opatovi Agathonovi se vypravuje,[2]) že po celá tři léta měl v ústech

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 10.
[2]) Vita Patr. L. 5, libell. 4, n. 7.

kamének, aby došel ctnosti mlčenlivosti. Jako nosíme pro umrtvení těla a pro zachování čistoty žíněný pás, právě tak nosil Agathon v ústech kamének pod jazykem jako ohradu pro sebe a jako napomínače a varovatele před nepotřebnými řečmi. O sv. Ignáci čteme,[1]) že na počátku svého obrácení byl velmi náchylný se smáti. Toto pokušení překonal však bičováním, dal si totiž každého večera tolik ran, kolikráte se za den zasmál, i když se nepatrně zasmál.

Velmi užitečno jest připojiti pokání ke zpytování svědomí. Pokáním se duše ukázňuje, je zkroušena a neodvažuje se tak brzy upadnouti do téhož hříchu. Kůň i když je líný čileji jde, cítí-li ostruhy, a i třebas jich necítil, jen když pozoruje, že jezdec jest s nimi vyzbrojen. Kdyby se každý zbičoval veřejně, jakmile poruší mlčení, nebo tři dny při vodě a chlebě se postil, co dříve dle pravidel bývalo pokání za porušenou mlčenlivost, pak by se jistě statečně zdržel zbytečných řečí!

2. Nepřihlížeje k tomu a k zásluhám a zadostučinění z takového pokání, jest v něm přece ještě jiné velké dobro ukryto. Bůh hledí totiž milostivě na takové pokání, při němž se člověk rmoutí a trápí a vyslýchá

[1]) l. c.

jeho prosby a vyplňuje jeho přání. Je to výsledek vnějšího pokání a umrtvování, o kterém svatí mluví, a na která také sv. Ignác upozorňuje v „Duchovních cvičeních".[1]) Anděl pravil k Danielovi:[2]) „Neboj se Danieli, neboť (hned) první den, kdy sis umínil, že budeš vyšetřovati a mrtvit sebe před svým Bohem: vyslyšena byla tvá slova, a já jsem přišel po tvé řeči".

Prorok Daniel spojil totiž půst a umrtvení těla s modlitbou, a tak došel osvobození svého národa, zjevení nejvznešenějšího tajemství Božího a mnoho jiných dobrodiní, které mu Bůh prokázal.

3. Víme dobře, jak tento prostředek v církvi Boží byl upotřeben a ještě jest ho používáno, aby se vyprosila milost v bídě a v potřebách. Když dítě žádá prs matky jemu potřebný, označuje svoji potřebu vnějším znamením nějakým a matka mu ho někdy dá, někdy odepře. Když však dítě pláčem žádá, tu se matka nezdrží, nýbrž mu ho podá ihned. Když člověk Boha prosí za ctnost pokory, trpělivosti, čistoty, nebo za vítězství v nějakém pokušení, nebo za něco podobného, nedosahuje toho, zač prosí, často, nebo až po delším čase, když žádá jen svou touhou, nebo slovy. Spojuje-li však také s modlitbou

[1]) Inst. S. J. III., Exer. spir. Additio 10, pag. 462.
[2]) Daniel X., 12.

pokání a umrtvení těla přidává, dosahuje žádaného lépe, jistěji a rychleji,

4. Velká jest láska Boží ke spravedlivým. Vidí-li je v utrpení a v nouzi za vyslyšení svých proseb prositi, má soustrast a vřelé milosrdenství s nimi. O patriarchovi Josefovi vypravuje Písmo sv., že se nemohl zdržeti při pohledu na nesnáze a slzy bratří svých, nýbrž dal se jim poznati a učinil je na všech statcích svých účastníky: „Řekl ke svým bratřím: já jsem Josef".[1])

Co teprve udělá ten, který nás více miluje a více naším bratrem jest, než Josef, když naše potřeby a náš bol vidí? Proto všestraně pomáhá tento prostředek.

5. S tím souhlasí, co Kassian praví,[2]) kde mluví o pilnosti a přičinlivosti, s kterou máme přistupovati k pracím v tomto boji při zvláštním zpytování svědomí. Boj však a zvláštní zpytování svědomí, jak řečeno bylo, musí se nejvíce tím zabývati, čeho nám především jest zapotřebí, totiž s vykořeněním oněch vášní a zlých nákloností, které nás nejvíce ovládají, strhují a velkým nebezpečenstvím vystavují a do nejhorších hříchů přivádějí.

Jeho hlavním úkolem musí býti vítězství nad tou chybou, s níž pak všechny ostatní

---

[1]) Genes. XLV. 1—3.
[2]) Collat. 5, n. 14.

chyby překonány jsou. Musí se snažiti tu ctnost získati, s níž všechny ostatní jsou získany. Z toho všeho vysvítá, jakou pečlivost, jakou píli musíme vynaložiti na to, na čem tolik záleží. Kassian praví: Proti oné chybě řiď tvůj hlavní boj! Všechnu péči a sílu svého ducha věnuj na pozorování a porážku její. K tomu ať směřuje tvůj denní půst, proti ní vysílej ve všech okamžicích vzdechy svého srdce a střely svého nářku! Proti ní řiď námahy nočního bdění, rozjímání svého srdce a ustavičné slzy svých proseb k Bohu, a pros docela zvláště a bez přestání o zničení jejich výpadů!

6. Nesmíme se spokojiti s takovou pečlivostí při zpytování svědomí, nýbrž musíme také při modlitbě činnými býti a sice nejen při ranním rozjímání, nýbrž také přes den máme srdce své pozdvihnouti k Bohu ve střelných modlitbách, s roztouženými vzdechy srdce a volati: pokoru, o Pane, čistotu, o Pane, trpělivost, o Pane. K tomu cíli třeba často navštěvovati Nejsvětější svátost Oltářní a ustavičně Pána prositi, ať nás nechá milostivě dojíti, na čem nám tolik záleží. Také třeba se utíkati k Panně Marii a ke svatým, aby našimi přímluvci byli. K tomu nechť směřuje náš půst, náš žíněný pás, naše bičování, k tomu naše vlastní pobožnosti a zvláštní umrtvování. Vždy musíme míti hluboko v srdci tuto

záležitost, na které tolik záleží. Když budeme s takovou horlivostí a pilností při zvláštním zpytování svědomí pracovati, pak budeme brzy pozorovati užitek z něho. Pán uvidí naši bídu a vyslyší naše modlitby a touhu našeho srdce vyplní.

Dle zprávy sv. Bonaventury[1]) zjevila Matka Boží svaté Alžbětě uherské, že obyčejně duše nedosahuje žádné zvláštní milosti jinak, než za modlitbu a umrtvování těla.

[1]) XII. Medit. vitae Christi c. 3.

X.

O všeobecném zpytování svědomí.

1. Všeobecné zpytování svědomí obsahuje 6 částí. První jest poděkování Bohu za přijatá dobrodiní. Vzpomínka na přijatá dobrodění jest proto první, poněvadž naše chyby a hříchy, kterými splácíme tato velká dobrodiní Boží, mají nás zahanbiti a naplniti vroucím žalem. Tak vypravoval nejprve prorok Nathan Davidovi dary, které mu Bůh prokázal, aby mu spáchaný hřích v jeho celé ošklivosti a hanebnosti ukázal. Druhé jest prosba k Bohu o milost, abychom spáchané hříchy dobře poznati mohli. Třetí jest účtování, které žádáme od své duše, při čemž začínáme od hodiny našeho posledního předsevzetí; procházíme 1. všechny své myšlenky, 2. svá slova a 3. své činy. Za čtvrté jest prosba k Pánu za odpuštění spáchaných hříchů s bolestí a lítostí nad nimi. Páté jest předsevzetí

s milostí Boží se polepšiti. Závěrem jest otčenáš.

2. Toto všeobecné zpytování svědomí má se zároveň se zvláštním vykonati. Již ráno při vstávání jest nám Pánu obětovati všechno, co přes den vykonáme. Ihned po povstání máme dle napomenutí sv. Ignáce v úvodě ke zvláštnímu zpytování svědomí učiniti předsevzetí chrániti se zvláštní chyby, které se chceme zbaviti. To je první doba zvláštního zpytování svědomí. Tu máme také všechny myšlenky, slova a skutky celého dne Bohu obětovati, aby se všechno dálo k jeho cti a chvále, tím, že si umíníme neurážeti ho a zároveň ho prositi k tomu za milost. To se musí státi zvykem všem.

3. Pak jest dvakráte za den, o poledni a na večer, všeobecné zpytování vykonati zároveň se zvláštním. Taková jest zvyklost v Tovaryšstvu.[1]) Zakládá se na konstitucích, a v prvním ze všeobecných pravidel čteme: Všichni mají dvakráte denně v ustanoveném čase věnovati se zpytování svědomí. Jako hodiny se každodenně dvakráte natahují ráno a večer, aby dobře šly, právě tak jest hodiny svého srdce zpytováním svědomí dvakráte za den ráno a večer nařizovati, aby správně šly. O poledni jest přemýšleti a

[1]) Inst. S. J. II., pag. 61, c. 4, n. 3, 4 et III., pag. 10, reg. 1 Comm.

účtovati, jak často jsme za dobu od posledního předsevzetí, totiž od povstání počínaje až do přítomného okamžiku chybili, pokud se týká předmětu našeho zvláštního zpytování svědomí. Zároveň však jest také přemýšleti a účtovati, kolikráte jsme od rána až do přítomného okamžiku vůbec se provinili v myšlenkách, slovech a ve skutcích. Pak jest vzbuditi v sobě lítost a ošklivost a sice nad tím, jak jsme chyby své ve zvláštním zpytování svědomí i ve všeobecném zpytování poznali a jest si nám umíniti i pokud zvláštního, i pokud všeobecného zpytování se týká pevné předsevzetí učiniti se do večera polepšiti. Večer jest opět zvláštní zpytování se všeobecným spojiti, když přemýšlíme a počet klademe o tom, co se stalo za odpoledne až do večera.

4. Hlavní věc, na kterou jest upozorniti při tomto všeobecném zpytování svědomí, jest ta, kterou jsme při zvláštním jako takovou označili. Také zde leží všechna síla a působnost ve dvou posledních bodech zpytování, totiž v lítosti, v sebezahanbení nad spáchanými chybami a v pevném předsevzetí se polepšiti odpoledne nebo pro celý den. V tom spočívá správné a plodonosné zpytování svědomí. Blažený duchovní učitel Avila praví v pojednání o zpytování svědomí:[1])

[1]) Avila—Schermer, Audifilia c. 62.

Mysli si, že je ti předán syn nějakého knížete. Jest ti s velkou pečlivostí na něho dávati pozor, dobrým mravům ho učiti a od jeho zlých zvyklostí ho odváděti a proto každodenně s ním účtovati.

Kdybys měl takový úřad, jistě bys hlavní důraz k jeho polepšení nekladl na to, aby ti každého dne říkal, kolikráte dnes klesl nebo chybil, více bys se namáhal přivésti ho tam, aby poznal své chyby a po napomenutí a poučení učinil pevný úmysl a pak bys usiloval, aby ti na knížecí slovo přislíbil polepšiti se. Jako na toto dítě knížecí, tak musíš i na svou duši se dívati. Je ti od Boha svěřena. Stejným způsobem máš s ní účtovati a na to důraz dávati při zpytování svědomí a polepšení, a ne na vzpomínku na počet hříchů, kterých se dopustila, nýbrž na lítost a zahanbení nad nimi, na sebepokárání, jak bys to s jiným, který by tobě svěřen byl, dělal, a na pevná předsevzetí neupadati více do těch chyb.

5. K tomu nám musí přispěti myšlenka, že všeobecné zpytování svědomí jest vlastní a pravidelnou přípravou na sv. zpověď. Sv. Ignác dal ve své knize „Duchovní cvičení" nadpis:[1]) „Všeobecné zpytování svědomí, nanejvýše nutným k očistění duše a k vyznání

[1]) Inst. S. J. III., Exam. consc. generale pag. 455.

hříchů". Důvod pro to jest jasný: ke zpovědi se žádají dvě věci hlavní jako příprava, 1. zpytování hříchů a 2. bolest nad nimi. Toto se vykoná úplně při zpytování svědomí. Konáme-li zpytování svědomí dobře, také se dobře vyzpovídáme.

6. A uvažme, že požadovaná bolest ke zpovědi dle vysvětlení koncilu tridenského[1]) a florentinského obsahuje v sobě dvě věci, totiž ošklivost a lítost nad minulostí a předsevzetí pro budoucnost už nehřešiti. Kde jednoho z obou není, tam by nebylo, co se ke zpovědi vyžaduje. Mnozí myslí, že jen tenkráte se dobře nezpovídali, vynechali-li nějaký hřích ze studu: já však jsem toho názoru, že mnohé zpovědi špatné, Boha urážející a neplatné jsou pro nedostatek pravé lítosti a pevného předsevzetí polepšiti se. Z toho možno poznati, jak důležitou jest ona příprava a jak potřebnou, abychom si navykli při zpytování vždy vzbuzovati bolest nad hříchy a předsevzetí do nich více neupadati. Proto pravím: ze třech hlavních bodů při zpytování svědomí, nepřihlížeje k přípravným bodům, jest nejvíce času vynaložiti na poslední dva, totiž na modlitbu k Bohu za lítost a sebepokoření pro naše hříchy a na vzbuzování předsevzetí k po-

[1]) Conc. Trid. sess. 14, c. 4.

lepšení. Méně času máme ztráviti při přemýšlení nad spáchanými hříchy a při vzpomínce na ně. Proto jest třetí část z času pro zpytování svědomí určeného a je to právě jen část ze všech těch třech. Ostatní dvě třetiny času musíme věnovati na jiné dvě části, hlavní to části, neboť z toho pochází všechna síla a působivost a všechno ovoce zpytování.

7. Proti tomu mohl by někdo namítati: Jak je možno, v třetím dílu za čtvrť hodinky zjistiti počet hříchů ze zvláštního zpytování svědomí a k tomu ještě ze všeobecného, pokud myšlení slov a skutků se týká? Celá ta čtvrt hodinka se k tomu zdá býti krátká. Nejlepší prostředek by byl, kdybychom první bod vykonali ještě před zpytováním svědomí. O sv. Ignáci se vypravuje:[1]) že měl u sebe šňůru, na níž dělal uzly, když při zpytování zjistil poklesek. Na těchto uzlících poznal ihned počet poklesků, takže se tím déle nemusel zabývati. Vzhledem ke všeobecnému zpytování svědomí neuplynula žádná hodina dne, aby se na mysli nesebral a nevyzpytoval svědomí. Přišla-li mezi to nějaká nutná práce, nebo zaměstnání, že nemohl tuto hodinovou zvyklost provésti, pak to později dohonil, když zaměstnání dovolovalo. Velmi dobrou pobožností by bylo, když hodiny bijí, na-

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 1.

hlédnouti do svědomí. Mnozí své svědomí také zpytují po každém vykonaném činu.

8. Zdá-li se to komu příliš často, každé hodiny, nebo po každém skutku své svědomí zpytovati, jest jistě velmi dobře tak učiniti po každém důležitějším skutku denním. Máme také, pokud jím některých skutků se týká, předpis, po ukončení zpytování provésti, jak již na hoře bylo řečeno. Svatý Bonaventura praví, že kterýsi sluha Boží musel se sedmkráte za den zpytovati. Kdybychom při zvláštním zpytování svědomí zachovávali přídavek, že po každé chybě máme si položiti ruku na prsa, pak bychom si snadno vzpomenuli, jak často jsme zhřešili. Ostatně neučinil sv. Ignác onen přídavek proto, abychom si vzpomínali na chyby, nýbrž abychom jich ihned litovali. K tomu vybral vnější znamení, abychom se v prsa bili, což nic jiného neznamená, než: Pane, zhřešil jsem! Všude nám bude dělati dobrou službu zachovávati tento přídavek, poněvadž užívajíce ho snadno se upamatujeme, jak často jsme klesli. K tomu ještě přijde, že člověk, který sám se sebou účtuje a s horlivostí chce pokračovati, při každém hříchu ve svědomí pociťuje neklid, a to jest pro něho napomenutí.

9. Tímto dostávají dva druhy lidí jednu odpověď: napřed ti, kterým se zdá ta čtvrť hodinka krátkou, aby si mohli vzpomenouti

na hříchy. Jim jsme již podali poučení, jak první bod si mají již před tím odbaviti, aby jim zbyl čas na dva poslední. Jiným opět přijde dlouhou tato čtvrť hodinka ke zpytování svědomí, a nevědí, čím by čas vyplnili. Tyto můžeme snadno upokojiti. Právě jsme řekli, že je možno o poledni a večer se zvláštním zpytováním svědomí spojiti všeobecné a po zjištění počtu jak ve zvláštním, tak i ve všeobecném zpytování svědomí, máme se zahanbiti a litovati a o odpuštění prositi a umíniti si upřímně se polepšiti a prositi Pána za milost k tomu. Čím více se tím zabýváme, tím je to lepší.

10. Svatý Dorotheus[1]) podává pro tuto věc velmi spasitelné ponaučení, když praví: Jest nám počet vydávati při zpytování svědomí nejen o chybách, kterých jsme se dopustili, nýbrž zvláště o jejich kořenech: to znamená, že jest nám vyzkoumati příčiny a okolnosti pádu, abychom pro budoucnost byli opatrnější a mohli se uchrániti. Když na př. porušuji mlčení nebo pomlouvám proto, že jsem svoji světničku opustil, musím si umíniti bez potřeby světničku neopouštěti a pak pozorně žíti. A tak i při jiných pádech. Jinak by se nám dařilo jako člověku, který dnes narazil na kámen a zítra opět naň na-

[1]) Doctr. 12, n. 5.

razí, poněvadž nemyslí na okolnosti nárazu: nebo jako někomu, který chce nemocný strom léčiti tím, že některé větve uhnilé a ovoce červivé otrhá. Umiňme si dobře zpytovati svědomí, pak nám nebude čas k tomu určený dlouhým, nýbrž naopak, příliš krátkým.

XI.

Zpytovati svědomí jest prostředek využitkovati všechny ostatní duchovní prostředky a poučení. Když nepokračujeme, jistě nezpytujeme podle pravého způsobu.

1. Svatý Basil[1]) uzavírá svá mnohá duchovní poučení pro mnichy s napomenutím, že mají své svědomí před spaním zpytovati. To by bylo dostačujícím dle jeho mínění zachovávati a vyplniti všecka před tím uvedená napomenutí. Také já bych mohl zakončiti tímto svoje pojednání, když všem toto zpytování doporučuji co nejnaléhavěji: neboť ono vystačuje s milostí Pána ve skutek uvésti všechna ostatní duchovní poučení a všechny chyby vyléčiti. Jsi-li vlažný v modlitbě, nedbalý v poslušnosti, prostořeký, ne-

[1]) Serm. ascet. n. 10, pag. 647.

vázaný ve svobodě, jen zpytováním svědomí se uzavře brána všemu nepořádku a všechno se opět uzdraví.

2. Kdo každého dne pravým způsobem svědomí zpytuje, může býti ujištěn, že má u sebe vždy novicmistra a učitele kázně a představeného, který ho každého dne a každé hodiny k zodpovědnosti volá a za každou chybu kárá. Blažený duchovní učitel Avila[1]) praví: Tvé chyby nemohou dlouho potrvati, oddáš-li se zpytování svědomí, denně-li, ba při každé hodině-li sebe k zodpovědnosti voláš a káráš. Potrvají-li tvé chyby a budeš-li po mnoho dnech, ba po letech ještě tak neumrtvený, ještě tak živý a neukázněný ve svých vášních jako na počátku, pak používáš prostředků, které máme ke svému pokroku, nesprávným způsobem. Kdybys si vážně předsevzal, chybu nějakou odložiti a ctnost si získati a rozhodl by ses k tomu se vší pílí a pečlivostí třikráte denně, ráno, o poledni a večer pevný úmysl učiniti, denně chyby předpolední srovnávati s odpoledními, dnešní se včerejšími, týdenní s minulým týdnem a litoval bys svých mnohých chyb s hlubokým pokořením a prosil bys Pána a jeho svaté o milost polepšiti se, nebylo by možným, abys po nějakém čase neučinil pokroků.

---

[1]) Avila—Schermer, Audifilia c. 62.

3. Konáme-li jen tak ze zvyku, nebo jen na oko zpytování, bez pravé lítosti nad hříchy a bez pevného předsevzetí polepšiti se, není to žádné zpytování svědomí, nýbrž jen formalismus a maření času. Odtud přichází, že tytéž chyby, tytéž zlé návyky a sklony, které si neseme se světa, ještě po mnohých letech máme v řádě. Byl-li někdo pyšným, je ještě takovým, byl-li hněvivým a netrpělivým, zůstává stále takovým. Mluvil-li tvrdě a kousavě, činí tak stejně. Jest nyní tak zlomyslný, jako prvního dne, tak svéhlavý, zapovězených věcí žádostivý, pohodlný jako na počátku. Bůh chraň, aby na místě pokroku a vzrůstu ve ctnosti jeho převrácená bytost ještě nepřibrala, aby čím starší jest, tím nevázanějším byl, a místo pokory ještě se stal domýšlivějším a na konec upadl do převrácenosti, o níž sv. Bernard praví:[1]) To je právě převrácenost, že tak mnozí, kteří ve vlastním domě jen v opovržení býti mohli, v domě Božím nechtějí býti opovrženými. Jsou mnozí, o které se ve světě nikdo nestará a nyní v řádě chtějí býti ctěni, mnozí, kteří ve světě jen to nejpotřebnější měli, a nyní hledají v řádě hojnosti.

4. Z řečeného viděti dobře, jak hloupě mnozí své chyby omlouvají, říkajíce, že je

---

[1]) Homil. 4 – Missus est – n. 10.

to jejich přirozenost. Takoví lidé jsou ještě pokáráníhodnější, jsou-li po delším čase právě tak neumrtvení, jak byli na počátku. Ví přec, že mají tak zlou přirozenost a měli by proto všechnu horlivost a pilnost věnovati právě proti ní a této své slabé stránce, aby nepřišli do věčné záhuby.

5. Kdo chce vážně Bohu sloužiti, jde do sebe, a začíná jako znovu a zpytuje s pilností své svědomí takovým způsobem, že jest na něm brzo úspěchy viděti. Mluvíme zde pro všecky společně. Jsme všichni lidé a máme všichni chyby, jak dlouho na tomto světě jsme. Chceme však pomocí zpytování svědomí tří věcí dosáhnouti, 1. aby se chyby zmenšovaly, 2. aby těžké chyby stávaly se menšími a 3. aby to nebyly vždy tytéž chyby: neboť časté opakování těchže chyb ukazuje velkou bezstarost a nedbalost.

6. Evagrius[1]) vypravuje v knize, která jedná o životě a tělesných cvičeních mnichů, o kterémsi svatém mnichu, který pravil: Nevzpomínám si, že by mne byl zlý nepřítel můj dvakráte při téže chybě lapil. Tento zpytoval své svědomí řádným způsobem: měl pravou lítost nad hříchy a pevné předsevzetí polepšiti se. Tak třeba i nám činiti. Tímto prostředkem přivedl Bůh sv. Ignáce k vznešené dokona-

[1]) Cassiodorus, Histor. tripart. L. 8, c. 1.

losti. V jeho životě čteme:[1]) Poněvadž vždy dnešní den se včerejším srovnával a přítomný pokrok s minulým, proto pokračoval denně a získával vždy více země, nebo spíše nebe, že ve svém stáří mohl říci, že onen život v Manrese, který po dobu studií nazýval prvotinami církve, byl mu noviciátem. Den ode dne okrašloval a zdokonaloval Bůh v jeho srdci obraz onen, jejž v Manrese jen zhruba byl načrtl. Chtějme také my dobře užíti tohoto prostředku, který nám Pán dal a pevně důvěřujme, že nás Pán k vytoužené dokonalosti přivede.

[1]) Ríbad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 1.

KNIHA OSMÁ.

O SROVNALOSTI S VŮLÍ BOŽÍ.

I.

Dvě základní věty.

1. „Ale ne, jak já chci, nýbrž jak ty“.[1]) Dle učení svatých sestoupil Syn Boží s nebe ze dvou příčin a přioděl se rouchem našeho těla a stal se pravým člověkem: 1. aby nás svou krví vzácnou vykoupil a 2. aby svým učením nám k nebi cestu ukázal a svým příkladem vychoval. Svatý Bernard praví,[2]) že znáti cestu nám nic nepomáhá, když bychom byli uvězněni v žaláři, a právě tak neprospívá nám osvobození od žaláře, kdybychom neznali cesty. Abychom mohli neviditelného Boha viděti, jeho následovati a napodobovati, musel se nám zjevným učiniti a odíti se naší lidskou přirozeností, jako se pastýř odívá ovčí kůží, by ho ovečky pro jeho podobnost s nimi raději následovaly.

[1]) Mat. XXVI., 39.
[2]) Serm. 3 de Circumcis. Dom. n. 1.

Svatý papež Lev[1]) praví: Kdyby Kristus nebyl pravým Bohem, nemohl nám přinésti spásu: kdyby nebyl pravým člověkem, nemohl nám poskytnouti příkladu. Nyní však oboje v dokonalém způsobu v nekonečné lásce k lidstvu přinesl, neboť: „A hojná u něho spása".[2])

A přehojná jest také jeho nauka: neboť ona není jen ze slov, nýbrž mnohem bohatěji v příkladech jeho činů. „Které Ježíš činil a učil od počátku".[3]) Praví evangelista Lukáš. Nejprve počal činiti a působil po celý život a pak teprve, ve třech posledních letech svého života učil.

2. Jedno z hlavních poučení, které nám mezi jinými dal Ježíš Kristus, náš Vykupitel, je to, že máme se dokonale ve všech věcech shodnouti s Božskou vůlí. Tomu učil nejen slovy, když nám ukázal, zač prositi máme nebeského Otce, slovy: „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi".[4])

Toto učení sesílil svým příkladem, když vysvětlil, k čemu s nebe na zemi sestoupil. „Neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, který mne poslal".[5])

---

[1]) Erm. 21, c. 2.
[2]) Žalm CXXIX, 7.
[3]) Skutky I., 1.
[4]) Mat. VI., 10.
[5]) Jan VI., 38.

A ve chvíli, kdy naplnil dílo našeho vykoupení, na Zelený čtvrtek, po poslední večeři řekl v oné modlitbě v zahradě, když jeho tělo a smyslný cit dle přirozenosti se bály smrti, na znamení, že pravý člověk je, k svému otci: „Otče můj, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne: ale ne, jak já chci, nýbrž jak ty".[1])

A přece byla vůle vždy ochotná a plná touhy, kalich ten píti, který mu otec podával. Proto přidal hned slova „ale ne, jak já chci, nýbrž jak ty".

3. Abychom vnikli až po kořen této věci a abychom se pevně v této shodě vůle upevnili, musíme zde dvě základní nauky podstatné vyložiti, na nichž se celek jako na dvou závěsích pohybovati musí. První praví: náš pokrok a naše dokonalost záleží ve shodě s vůlí Boží a čím větší a dokonalejší ona jest, tím větší bude náš pokrok. Tuto základnu snadno pochopíme. Zjevně spočívá dokonalost podstatně ve svaté lásce k Bohu. Člověk je tím dokonalejší, čím více Boha miluje. Písmo sv. jest plné dokladů k této nauce: plnými toho také jsou listy sv. Pavla, plné toho jsou spisy svatých Otců. „To jest největší a první přikázání".[2])

---

[1]) Mat. XXVI., 39.
[2]) Mat. XXII., 38.

„Ke všemu tomu však mějte lásku, která jest svazem dokonalým".[1])

„Ale největší z nich jest láska".[2])

Nejvyšší, nejvznešenější a nejčistší v této lásce, zároveň výkvět její, jest shoda s vůlí Boží ve všem, onen to souhlas, s nímž ve všech věcech to chceme a nechceme, co chce, nebo nechce Božský majestát. Svatý Jeroným praví:[3]) totéž chtíti a totéž nechtíti to je teprve pravé přátelství, jak jeden mudřec pravil. Čím shodnější jest člověk s vůlí Boží, tím lepší a dokonalejší jest. To jest jasným: Nic není lepšího a dokonalejšího, než vůle Boží: právě proto bude člověk tím lepším a dokonalejším, čím více jest sjednocen s vůlí Boží. Jiný mudřec uzavírá: Když Bůh jest bytostí nejdokonalejší, bude každá věc tím dokonalejší, čím více podobnosti Bohu se připodobní a jemu se vyrovná.

4. Druhou základní naukou jest: nic se nemůže na světě státi, nebo přihoditi bez vůle Boží a jeho zařízení. Vyňat jest toliko hřích: nebo nikdy nemůže býti Bůh příčinou, nebo původcem hříchu. Jako totiž ohni zima, čerstvé vodě teplo, slunci temno odporuje, právě tak se protiví, nekonečně ovšem více,

---

[1]) Ke Kolos. III., 14.

[2]) I. Ke Korint. XIII., 13.

[3]) Epist. 130 ad Demetriad. n. 12 ex Cicerone de amicitia.

nekonečné dobrotě Boží láska ke hříchu. Proto praví prorok Habakuk: „(Příliš) čisté jsou tvé oči, abys mohl na zlo patřiti, abys mohl na bezbožné hleděti“.[1])

Jak my říkáme, nemohu se na to dívati, chceme-li odpor k nějaké věci vyjádřiti, právě tak je tomu zde, Bůh nemůže se dívati na zlobu, poněvadž ji tak velice nenávidí a mu se ošklivi. Vždyť nejsi Bůh ty, jenž nepravost miluje“.[2])

„Miluješ právo a odpor máš k neřesti“.[3])

Tak mluví prorok David. Celé Písmo sv. jest plno líčení odporu Božího k hříchu. Proto nemůže býti příčinou a původcem hříchu. Jinak však všechny věci, všechna utrpení a bědy přicházejí z vůle a ze zařízení Božího. Tato základna stojí také pevně. Není žádného osudu, jak mylně pohané myslili. Co svět osudem jmenuje, nepřichází osudem, což nic není, nýbrž od Boha. Proto praví mudřec: „Dobré i zlé, život i smrt, chudoba i zámožnost od Boha jsou“.[4])

5. I když přicházejí tyto věci s pomocí sprostředkujících příčin, tak přece ve velkém všehomíru bez vůle Boží a zařízení nejvyššího vládce nepřichází nic, neboť on všechno

---

[1]) Habak. I., 13.
[2]) Žalm V., 5.
[3]) Žalm XLIV., 8.
[4]) Sirach XI., 14.

řídí. Vzhledem na Boha nic se neděje náhodou: všechno jest zaznamenáno a přiděleno jeho rukou. Všechny kosti tvého těla a všechny vlasy tvé hlavy jsou sečteny, a žádný nezahyne bez jeho vůle a jeho zařízení. A proč mluvím jen o lidech? Kristus Pán praví: „Zdali neprodávají dvou vrabců za pětihaléř? a nespadne z nich ani jeden na zemi bez Otce vašeho".[1])

Žádný list na stromě se nehýbe bez něho. Ba o losech praví mudřec: „Losy bývají za ňadra metány, ale Hospodin je řídí".[2])

Nemysli, že losy náhodou z osudí vycházejí: padají podle zařízení prozřetelnosti Boží, která tak zařizuje a chce. „Los padl na Matěje".[3])

To nebyla náhoda, nýbrž zvláštní zařízení a dopuštění Boží, podle jehož vůle Matěj měl býti touto cestou zvolen za apoštola.

6. Tuto pravdu poznali světští mudrcové přirozeným světlem rozumu. Říkají: ačkoliv mnohé co do sprostředkujících příčin náhodné jsou, nejsou takovými co do první příčiny. S tohoto stanoviska jsou všechny předvídány a předem určeny. Užívají tohoto přirovnání: Pán poslal jednoho ze svých sluhů za nějakým zaměstnáním: pak poslal

---

[1]) Mat. X., 29.
[2]) Přísloví XVI., 33.
[3]) Skutky I., 26.

opět jiného služebníka tamtéž avšak jinou cestou a za jinou záležitostí. Oba se sejdou na stanoveném místě, ač druh o druhu nevěděl. Že se oba sluhové potkají, jest pro ně náhodou, ale co jejich pána se týká, není žádné náhody, nýbrž to bylo dobře uváženo a předem určeno. Tak se stává se strany lidí, že něco považují za náhodu, poněvadž to nepředvídali, nebo dokonce na to nemyslili: pokud Boha se týká není náhody, nýbrž je to jeho předemurčení a jeho vůle, která tak zařídila pro tajné a skryté účely, které jen on zná.

7. Z těchto dvou základních vět nutně následuje onen závěr nahoře pověděný: poněvadž všechno pochází z ruky Boží, co nás kdy může potkati a naše dokonalost záleží ve sjednocení naší vůle s jeho, proto musíme všechno přijímati jako přicházející z jeho ruky a sebe sjednotiti ve všem s jeho nejsvětější a Božskou vůlí. Nesmíš považovati nic, že by to náhodou, nebo z vůle a zařízení lidského přicházelo: neboť to by ti mnoho bolestí a útrap způsobilo. Nemáš mysliti, to nebo ono přichází na mne, že to ten, neb onen tak zařídil, a nebylo by to tak přišlo, kdyby se to, nebo ono nestalo. O to všechno se nemáš starati, nýbrž všechno přijmouti jako přicházející z ruky Boží, ať to na tebe

přijde tou, neb onou cestou: neboť on jest to, který to takovým způsobem posílá.

8. Jeden ze starých otců říkával, že člověk nemá žádného pravého pokoje a spokojenosti v tomto životě, když ustavičně nemyslí, že jest Bůh a jediný Bůh na světě. A svatý Dorotheus[1]) praví: staří otcové se velmi v tom cvičili, aby všechno, také to nejnepatrnější, ať přichází odkudkoliv, považovali za přicházející z ruky Boží. Na tento způsob zůstávali v hlubokém klidu a v blaženém pokoji a vedli nebeský život.

[1]) Doctrin. 7, n. 6.

II.

Vysvětlení druhé poučky základní.

1. Jest pravdou dostatečně Písmem sv. dokázanou, že všechno utrpení a bědy z ruky Boží přicházejí, a nebylo by potřebno zdržovati se důkazem pro to, kdyby se zlý nepřítel nesnažil lstivým způsobem tuto pravdu zatemniti. Neboť z jiné, právě tak pevné pravdy, že Bůh nemůže býti příčinou, nebo původcem hříchu, odvozuje satan falešný a lživý závěr, když působí, aby věřili, že ona zla, která působena jsou přirozenými příčinami a nerozumnými tvory, jako jsou hlad, nemoc, neúroda, z ruky Boží pochází, poněvadž nerozumné zvíře nehřeší ani hřešiti nemůže: ono zlo a utrpení, která povstávají vinou člověka, který mne poraňuje, okrádá, pomlouvá, nepřicházejí z ruky Boží a nejsou pod jeho řízením a prozřetelností, nýbrž mají prý svůj původ ve zlobě a v převrácené

vůli bližního. Svatý Dorotheus praví a kárá ony, kteří nepřijímají všechno jako by to z ruky Boží přicházelo těmito slovy:[1]) Když slyšíme proti sobě řečené slovo, děláme to jako psi, kteří ihned, když někdo na ně hodí kámen, házejícího zanechají a koušou do kamene. Tak i my nedíváme se na Boha, který nám taková utrpení posílá k očištění od našich hříchů, a vrháme se ihned na kámen, to jest na bližního.

2. K odstranění tohoto bludu a k našemu upevnění v katolické pravdě učí theologové: v každém hříchu, kterého se člověk dopouští, působí dvě věci společně, 1. vnější popud a činnost, 2. převrácenost vůle, jíž se člověk příkazu Božímu vymiká. Původcem prvního jest Bůh, druhého člověk. Na příklad přijde k hádce druha s druhem a druh druha zabije. Aby ho zabil, musil tasiti meč, ruku napřáhnouti a mávnouti, ránu zasaditi a jiné přirozené pohyby konati, které samy o sobě bez oné převrácenosti vůle u toho, který to činí, aby druhého zabil, se mohou mysliti. Všech těchto pohybů o sobě myšlených jest původcem Bůh. On je působí, jak působí všechno, co se děje od tvorů nerozumných. Jako tyto se bez Boha nemohou hýbati a nic nemohou konati, právě tak nemůže člověk bez Boha ani rukou pohnouti, ani meč uchopiti.

[1]) Doctrin. 7, n. 6.

3. Ještě více: takové přirozené úkony samy v sobě nejsou zlé: neboť když člověk v sebeobraně nebo ve spravedlivé válce, nebo jako služebník spravedlnosti je koná a jiného zabíjí, nehřeší. Ale Bůh není příčinou hříchu, převrácenosti, nepořádku a vybočení rozumu, ačkoliv to dopouští, za tím co by to mohl překaziti, ale dle svého spravedlivého úsudku nepřekazí. Theologové uvádějí pro to přirovnání a praví: Má-li někdo ránu na noze, kulhá pro ni při chůzi. Příčinou chůze jest hybná síla a síla duše: příčinou kulhání jest rána, ne síla duše. Tak je to i s dílem, které člověk provádí s hříchem. Příčinou činu jest Bůh, co však při jeho provedení nedostatečné jest, jest hříšno, a toho příčinou je svobodná vůle člověka.

4. Jakkoliv Bůh není příčinou a původcem hříchu a nemůže jím býti, nutno míti za jisté, že všechny tresty z ruky Boží, z jeho zařízení a prozřetelnosti pocházejí, mohou býti prostřednictvím přirozených příčin i nerozumných tvorů, nebo prostřednictvím rozumných bytostí, nebo jakoukoliv cestou a jakýmkoliv způsobem na nás přijíti. On vede ruku toho, který tě zraňuje a jazyk toho, který tě urážlivými slovy oslovuje. Táže se prorok Amos: „Zdali se přihodí co zlého v městě, jehož by Hospodin neučinil?“ [1])

[1]) Amos III., 6.

Všude se setkáme v Písmě sv. s touto pravdou. Všude se připisuje Bohu, co člověk jinému učinil, a říká se: Bůh jest, který to učinil.

5. V druhé knize Královské, kde nechává Davidovi ohlásiti trest pro jeho cizoložství a vraždu synem jeho Absolonem, mluví Bůh právě tak, jako by to sám chtěl vykonati. „Hle, já sešlu na tebe neštěstí z tvého (vlastního) domu: vezmu ženy tvé před očima tvýma, dám je bližnímu tvému a (ten) spáti bude s manželkami tvými před očima slunce tohoto. Tys to učinil sice skrytě: já však to učiním před obličejem všeho Israele a před obličejem slunce".[1])

Proto nazývá Písmo svaté samo bezbožné krále, kteří z pýchy a s krutostí nejtvrdší tresty národu Božímu působili, nástroji Božské spravedlnosti. „Běda Assurovi, metle rozhořčení mého".[2])

A o králi Kyrovi perském, kterým chtěl Chaldejské ztrestati, praví Bůh:[3]) „Toto praví (já) Hospodin pomazanému svému Kyrovi, jehož jsem uchopil za pravou ruku".

A sv. Augustin o tom píše:[4]) Jejich bezbožnost byla zároveň v ruce Boží mečem.

---

[1]) II. Králov. XII., 11, 12.
[2]) Isaiáš X., 5.
[3]) Isaiáš XLV., 1.
[4]) Enarr. in ps. 73, n. 8.

Byli nástrojem hněvu Božího, ne národem Boha pokoje. Bůh činí totiž, co i člověk mnohdy koná. V hněvu uchopí člověk někdy metlu zde právě ležící, nebo nějaký prut a bije jím syna. Pak hodí prut do ohně, synovi však zajišťuje dědictví. Tak ukázňuje někdy Bůh dobré zlými.

6. Při zboření Jerusalema učinil velitel římský Titus okružní cestu po městě, a když viděl, lebkami a mrtvolami naplněné příkopy a celý kraj naplněný zápachem z nich, pozvedl očí svých k nebi a volal silným hlasem Boha za svědka dle svědectví Flaviova, že on není příčinou toho spustošení.[1]) Když Alarich, král gotský, táhl na Řím, aby jej spustošil a zničil, přišel mu do cesty ctihodný mnich a řekl mu: aby nebyl příčinou tak velkého zla, které v těchto dnech vykonáno bude. Alarich mu však odpověděl: Ne po své vůli táhnu na Řím. Stále mne někdo nutí a pobízí a volá ustavičně: jdi na Řím a znič město! Na takový způsob přichází všechno od Boha, podle jeho zařízení a jeho vůle. Proto praví královský prorok David, když Semei jemu klnul, ho kamením a blátem poházel, k těm, kteří ho chtěli pomstíti, tato slova: „Nechte ho, ať zlořečí, jak Hospodin rozkázal".[2])

---

[1]) Josephus Flavius, Jüdischer Krieg, 5. Buch, 12. kap.
[2]) II. Král. XVI., 10.

Kdo by se odvážil otázati, proč tak učinil? On chtěl tím říci: Bůh ho užil za nástroj mne pokořiti a pokárati.

7. Snadno uznáme lidi za nástroje Boží spravedlnosti a prozřetelnosti, pomyslíme-li, že také zlí duchové jsou takovými nástroji, kteří ve své zlobě jsou zatvrzelí a jen naši záhubu chtějí. Sv. Řehoř praví o místě: „Kdykoliv zlý duch od Hospodina Saula napadl".[1])

Tento duch jest nazýván duchem Páně a zároveň zlým duchem: zlý pro snažení jeho zlé vůle. Duch Boží, aby se označilo, že od Boha poslán byl, aby Saula znepokojoval, a že Bůh jím působil. Písmo sv. samo to vysvětluje tím způsobem, když praví: „Když pak duch Hospodinův od Saula odstoupil, lomcoval jím duch zlý od Hospodina".[2])

A tentýž světec poznamenává k tomu,[3]) zlí duchové, kteří spravedlivé lidi trápí a pronásledují, nazývají se v Písmě sv. lupiči Boží: lupiči pro zlou vůli nám učiniti škodu: lupiči Boží však, aby se naznačilo, že oni mají od Boha svou moc zlo konati.

8. To dobře pochopil sv. Augustin, když praví:[4]) Job nepraví: Bůh dal, ďábel to vzal: nýbrž všechno přenáší na Boha a praví: Pán

---

[1]) I. Král. XVI., 23.
[2]) I. Král. XVI., 14.
[3]) Moral. L. 14, c. 38.
[4]) Enarr. in ps. 31, n. 26.

Bůh dal, Pán Bůh vzal. Neboť věděl dobře, že ďábel nemůže nic zlého způsobiti, když mu toho Pán Bůh nedovolí. Proto, praví světec dále: žádný neříkej: ďábel mi to učinil: nýbrž hleď na své útrapy a kázeň jako od Boha přicházející: neboť ďábel nemůže tobě ničeho učiniti, nemůže se ani dotknouti záhybu tvého roucha, nemá-li k tomu dovolení od Boha. Ani do vepřů Gerasenských nemohli zlí duchové vejíti, kdyby jim nebyl dovolení dal Spasitel náš, jak vypravuje evangelium. Jak by mohl dítky napadnouti, když nesměl vepře napadnouti?

III.

O velkých dobrech a přednostech, které v sobě obsahuje souhlas s vůlí Boží.

1. Dle sv. Basila spočívá podstata vší svatosti a dokonalosti křesťanského života v tom, že uznáváme všech věcí velkých i malých první příčinou Boha a že ve všem s jeho svatou vůlí se srovnáváme. K lepšímu porozumění dokonalosti a jejího velkého významu a jako povzbuzení k tím horlivějšímu snažení po ní chceme nyní po částech vysvětlovati velká dobra a přednosti, která v sobě uzavírá shoda s vůlí Boží. Tato shoda není ničím jiným, než pravá a dokonalá oddanost Bohu, kterou svatí a učitelé duchovního života tak vysoko povznesli a prohlásili za kořen a počátek všeho našeho pokoje a klidu. Ona podává a předává člověka totiž

ruce Boží jako hlína se dává hrnčíři, aby z ní dělal, co by chtěl.

Tu pak nechce člověk již pro sebe něco, nechce pro sebe žíti, jísti, spáti, pracovati, nýbrž všechno jen pro Boha a k vůli Bohu. To působí tato sjednocenost: neboť v ní se odevzdává člověk Bohu docela, že se více po ničem nesnaží a netouží, než aby v něm vůle Boží dokonale byla vyplněna, ať je to v tom, co člověk sám má konati, nebo v tom, co mu se nahodí, ať je to štěstí a blaho, nebo neštěstí a nesnáz. Tato odevzdanost se líbí Pánu na proroku Davidovi, že praví:[1]) „Nalezl jsem Davida, syna Jesseova, muže podle srdce svého, který bude činiti všechnu vůli mou".

Jeho srdce bylo tak oddáno srdci Božímu a podřízeno, tak připraveno a ochotno ke všemu, co by kdy na něho Pán mohl seslati, ať je to utrpení, nebo potěšení, jako měkký vosk připraven jest každou formu a podobu na se vzíti, která mu bude dána. Proto praví David opět:[2]) „Posilněno jest mé srdce, Bože, posilněno jest mé srdce".

2. Kdo má tuto úplnou a dokonalou sjednocenost s Božskou vůlí, ten nutně již dosáhl dokonalého umrtvení svých vášní a zlých náklonností. Víme docela dobře, jak nutným

[1]) Skutky apošt. XIII., 22.
[2]) Žalm LVI., 8.

jest toto umrtvení, jak vysoce jest ceněno od svatých a od Písma sv. doporučováno. Toto umrtvení jest prostředkem a nutným předpokladem dosáhnouti sjednocenosti s vůlí Boží. Sjednocenost jest cílem, umrtvení prostředkem dojíti cíle. Hlavní cíl jest vždy vyšší než prostředek a dokonalejší. Jest jasno, že toto umrtvení jest nutným prostředkem dojíti oné plné a dokonalé sjednocenosti a shody s vůlí Boží: neboť hlavní překážkou tohoto sjednocení a shody jest naše vlastní vůle a naše převrácená žádostivost. Čím více člověk zapře a umrtví svoji vlastní vůli a svoji žádostivost, tím snadněji se sjednotí s vůlí Boží a spojí se s ní. Chceme-li nehoblované dřevo spojiti s hoblovaným a rovným, musíme ho nejprve hoblovati a srovnati, jinak ho nemůžeme s druhým spojiti a upevniti. Totéž v nás působí umrtvení: neboť ono nás rovná, hobluje a spracovává, abychom se s Bohem spojili a sjednotili, že tím se chceme ve všech věcech jeho svaté vůli podříditi. Proto tím více se každý sjednotí s vůlí Boží, čím více se umrtví: a je-li dokonale umrtvený, pak dosáhne dokonalé sjednocenosti a shody s Bohem.

3. Z toho dále plyne, že odevzdanost a úplná shoda s vůlí Boží největší a nejpříjemnější a nejmilejší obět jest, kterou člověk se své strany Bohu přináší. Při jiných obětech

dává člověk Bohu dary: zde však obětuje sebe sama. Při jiných obětech a jiném umrtvení umrtvuje se částečně: na příklad ve střídmosti, v samotě, v mlčení, v trpělivosti obětuje člověk Bohu jen část sebe: zde však jest oběť zápalná, v níž se úplně a zcela Bohu obětujeme, aby on s námi činil, co chce a jak chce a kdy chce bez výjimky, bez nejmenší výhrady pro sebe. Čím výše člověk stojí nad dary lidské a čím celek předčí část, tím jest tato oběť cennější, než všechny ostatní oběti a umrtvování.

Tato oběť má před Bohem tak velikou cenu, že on právě toto od nás žádá. „Dej mi, synu můj, své srdce".[1])

Jako se královský jestřáb dle pověsti jen srdcí živí, právě tak má před Bohem srdce největší cenu. Nedáš-li mu srdce, nemůžeš ho ničím uspokojiti. Nežádá mnoho, když to od nás žádá: neboť když nemůžeme se ničím, co stvořeno jest, uspokojiti, ačkoliv jsme jen prach a popel a když naše malé srdce v ničem uspokojení nenalezne, co Bůh stvořil a co je menší než on, jak by se mohl Bůh uspokojiti, když mu nedáváš celé srdce své, nýbrž jen část a druhou pro sebe necháváš? Tu bys velmi bloudil: neboť naše srdce nelze děliti. Prorok Isaiáš praví:[2]) „Neboť

[1]) Přísloví XXIII., 26.
[2]) Isaiáš XXVIII., 20.

úzké jest lůžko, takže jeden spadne, a plášť krátký nemůže přikrýti dvou".

Srdce jest úzké a pojme jen samého Boha. Proto nazývá se nevěsta lůžkem.[1]) „Na lůžku v nočních chvílích jsem hledala toho, jejž miluje duše moje".

Neboť ona tak soustředila své srdce, že nikoho jiného nemohlo přijmouti než svého ženicha. Chceme-li je rozšířiti, aby také jiné mohlo přijmouti, pak vyženeme odtud Boha. Proto naříká Pán u Isaiáše: „Ano, vedle mne se odkrýváš a přijímáš cizoložníka: rozšiřuješ své lůžko, smlouváš se s nimi: ráda spíš s nimi kdekoliv".[2])

Dopouštíš se cizoložství, když v lůžko svého srdce jiného, než svého ženicha přijímáš: a když chceš cizoložníka přikrýti, obnažuješ Pána a zamítáš ho. Kdybychom měli tisíc srdcí, musili bychom je obětovati Pánu: a všechno musíme považovati za maličkost v přirovnání s tím, co jsme jemu dlužni.

4. Kdo dosáhl sjednocenosti, ten má, jak jsme na počátku řekli, dokonalou lásku k Bohu, a čím více kdo v tomto směru přibírá, tím více také v něm roste láska Boží a dokonalost, která právě v této lásce pozůstává. To plyne z toho, co posud bylo řečeno. Láska nepozůstává ve slovech, nýbrž

[1]) Velepíseň III., 1.
[2]) Isaiáš LVII., 8.

více ve skutcích. Svatý Řehoř praví: Důkaz pravé lásky k Bohu jest průkaz činem. Čím jsou činy nesnadnější a čím více námahy působí, tím více dokazují lásku. Evangelista Jan chce nám velikost lásky Boží k světu a velikost lásky Krista ke svému Otci ukázati a praví, pokud prvého se týká:[1]) „Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří nezahynul, nýbrž měl život věčný".

Pokud druhého se týká praví sám Spasitel: „Avšak, aby svět poznal, že miluji Otce a tak činím, jak mi Otec přikázal.[2]) Vstaňte a pojďme odtud".

Dílo, za kterým spěl, bylo jeho utrpení na kříži. Zde zjevil a ukázal světu, že svého Otce miluje, tím, že těžký úkol vyplňuje. Tak se projevuje láska ve skutcích a sice tím vznešeněji, čím větší a obtížnější jsou skutky. Ona úplná srovnalost s vůlí Boží jest, jak řečeno bylo, největší obětí, kterou se své strany můžeme Bohu přinésti. Neboť ona předpokládá dokonalé umrtvení a odevzdání se, se kterým se člověk k Bohu připojuje a jeho ruce plně přenechává, že může s ním začíti, co se mu zalíbí. Není také ničeho, čím

---

[1]) Jan III., 6.
[2]) Jan XIV., 31.

by se mohla více dokázati láska k Bohu, než v tom, že člověk všechno odevzdá a obětuje, co má a si přeje míti, a kdyby ještě více měl a mohl, také to všechno by dal.

IV.

Dokonalá srovnalost vůle naší s vůlí Boží jest blažeností na zemi.

1. Kdo dosáhl úplné srovnalosti s vůlí Boží, že všechno, co na něho přijde, považuje za poslané od Boha a v tom se plně svaté jeho vůli odevzdává, ten již zde na zemi dosáhl jakési blaženosti. Požívá hlubokého klidu a blaženého pokoje a má vždy radost a veselost ve své duši, onu blaženost, kterou mívali velicí služebníci Boží. Proto praví apoštol:[1]) „Vždyť království Boží není pokrmem a nápojem, nýbrž spravedlností a pokojem a radostí v Duchu svatém".

To je království nebeské na zemi a ráj rozkoše, z něhož se již zde těšiti můžeme.

2. Vším právem jmenujeme ji blažeností: neboť ona nás činí v jistém smyslu podobnými svatým v nebi. Jako v nebi není žádné

[1]) K Řím. XIV., 17.

změny a střídání, a jako tam nebešťané vždy v tomže stavě trvají a ze svého Boha se těší, právě tak ti, kteří zde došli dokonalé sjednocenosti s vůlí Boží a jejichž radost jest jen zalíbení a vůle Boží, nejsou znepokojeni a vyrušeni změnami tohoto života a jeho rozmanitými přeměnami: neboť jejich vůle a jejich srdce je tak spojeno a srovnáno s vůlí Boží, že jim úvaha, jak všechno z ruky Boží pochází a jak ve všem se jeho vůle plní, proměňuje všechny obtíže v radosti a všechny trpkosti v sladkost. Chtějí a milují vůli svého miláčka více než svou vlastní. Proto nic není schopno je zmásti. Co by je mohlo zarmoutiti, totiž starosti a protivenství, pohrdání, to nazývají zvláštním vyznamenáním a útěchou, poněvadž přichází z ruky Boží, a poněvadž je to jeho vůle svatá. Pak není již ničeho, co by je mohlo znepokojovati a klid a pokoj jejich duše rušiti.

3. To je základ onoho stálého pokoje a veselosti, v níž, jak čteme, oni dávní svatí žili, sv. Antonín, sv. Dominik, sv. František a jiní. Totéž čteme také o sv. Ignáci[1]) a nacházíme to v pravidlech u velikých služebníků Božích. Neměli snad námah, pokušení a nemocí? Nežili v rozmanitých proměnách? Docela jistě, často v daleko těžších

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 5.

než my. Vpravdě, právě ty nejsvětější muže zkoušel a cvičil Pán obyčejně nejtíže v takových věcech. Ale oni vždy zůstali stejnými ve veselosti a radostnosti vnější a vnitřní, že se zdálo, jako by měli stále Velkonoce. Důvodem k tomu byla, jak řečeno, dosažená úplná sjednocenost s vůlí Boží. Plníce tuto našli svou celou radost, a tak se jim vše obracelo v rozkoš. „Víme však, že těm, kteří milují Boha, všecky věci napomáhají k dobrému".[1])

„Nezarmoutí zbožného nehoda žádná, ale bezbožní budou míti neštěstí plno".[2])

Práce, pokušení a umrtvení — všechno se jim změní v radost: neboť oni poznali v tom vůli Boží, a to jest jejich rozkoš. Dosáhli již zde na zemi dosažitelné blaženosti: proto žijí stále ve veselosti. Svatá Kateřina ze Sieny praví krásně:[3]) spravedliví jsou jako Kristus, náš Pán, který nepostrádal blaženosti ve své duši při všech bolestech a utrpeních. Právě tak nepostrádají spravedliví blaženosti, která záleží v sjednocení s vůlí Boží, i kdyby sebe více protivenství na ně přišlo: neboť vždy trvá a zůstává v nich radost a spokojenost s vůlí Boží a se zalí-

---

[1]) K Řím. VIII., 28.
[2]) Přísloví XII., 21.
[3]) D. Cath. Sen. dialogi tr. 4, c. 141.

bením Božím, která se ve všech těchto případech vyplňuje.

4. O této veliké a vznešené dokonalosti praví apoštol, že přesahuje všechen pojem. „A pokoj Boží, který převyšuje všecko pomyšlení, ochrání srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši".[1])

Tento mír jest nadpřirozený a vznešený dar Boží, že lidský rozum sám ze sebe nemůže pochopiti, jak může býti srdce z masa klidným, spokojeným a radostným uprostřed bouří a hrůz a pokušeních a námah tohoto života. To upomíná nás na hořící keř, který viděl Mojžíš, jak hoří a neshoří a na tři mládence v peci ohnivé v Babyloně, kteří uprostřed ohně bez úrazu Boha chválili a velebili. To je to, co vyřkl Job v rozhovoru s Bohem:[2]) „A přece pro hrdost jak lev mne chceš honiti, novými bolestmi mými chceš proslaviti se".

Tím značil na jedné straně hluboké utrpení a bolest, kterou trpěl, na druhé straně velký požitek a spokojenost, kterou pociťoval z utrpení, poněvadž to byla vůle a zalíbení Boží.

5. Kterýsi svatý stařec v Alexandrii, jak Kassian[3]) vypravuje, byl velkým zástupem

---

[1]) K Filip. IV., 7.
[2]) Job. X., 16.
[3]) Coll. 12, c. 13.

nevěřících, kteří mu zlořečili, obklopen. Stál však uprostřed nich trpící a mlčící jako beránek s největším klidem srdce. Pohaněli ho, bili ho do tváře, dávali mu rány do boků a dopouštěli se všeho na něm. Konečně se ho posměšně ptali, které zázraky Kristus činil. Na to odpověděl: Zázraky, které působil, jsou ty, že já nyní příkoří, které mi činíte, a kdyby byly ještě horší, snáším bez hněvu a zloby k vám, a že mnou žádná vášeň nelomcuje. To je veliký zázrak a velmi veliká a výtečná dokonalost.

6. O hoře v Macedonii, Olymp nazvané, píší staří, ba sám sv. Augustin[1]) na více místech to uvádí, takto: Olymp je tak vysoký, že na jeho vrcholku není ani větru, ani deště, ani sněhu. Olymp přesahuje mračna. Ptáci nemohou tam doletěti: neboť jeho výška přesahuje první vzdušnou krajinu a sahá do druhé. Vzduch tam jest tak čistý a jemný, že se v něm žádné mraky netvoří a nezdržují: neboť ony potřebují hustšího vzduchu. Z toho důvodu také se tam nemohou ptáci zdržovati. Také lidé tam nemohou žíti: neboť ten čistý a jemný vzduch nelze dýchati. O tom podali zprávu, kteří každoročně vystupují na horu, aby obětovali. Tito brali sebou vždy houbu navlhčenou, aby si ji před nosem

[1]) De Genesi ad litt. L. 3, c. 2 et de Genesi contr. Manichaeos L. 1, c. 15.

drželi a mohli takto zhuštěný vzduch dýchati. Na hoře do písku napsali písmena a po roce je zase tak nalezli neporušená, jak je zanechali napsaná. To by nebylo možným, kdyby tam byl vítr a dešť. To je obraz dokonalosti, které dosáhli ti, kteří došli dokonalé sjednocenosti s vůlí Boží. Nad oblaka strmí Olymp a trvá v nejhlubším klidu. Oni vystoupili vysoko a dosáhli takovou plnost pokoje, že je nemůže zasáhnouti ani sníh, ani vítr, ani dešť: také dravci se už neodvažují na ně, aby jim uloupili pokoj a veselost srdce.

7. Svatý Augustin[1]) praví o slovech:[2]) „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou".

Kristus nazývá pokojné proto blahoslavenými a dítkami Božími, poněvadž v nich ničeho není, co by vůli Boží odporovalo, nebo se protivilo: jsou docela již sjednoceni s vůlí Boží, jako dobré dítky, které se snaží všude býti podobnými svému otci a neumějí nic chtíti, nebo nechtíti, než jak otec chce, nebo nechce.

8. Je to jeden z nejvznešenějších a nejhlavnějších bodů duchovního života. Kdo tak daleko došel, že všechno, co přichází, velké i malé, jako z ruky Boží seslané přijímá a v tom s Božskou vůlí tak jest sjed-

[1]) De serm. Dom. in monte L, 1. c. 2, n. 9.
[2]) Mat. V., 9.

nocen, že ho těší jen záliba Boží a vyplnění jeho svaté vůle, ten nalezl již na zemi ráj. „Neboť v Salemu jest stánek jeho, a jeho bydliště na Sionu“.[1])

Takový člověk může, jak svatý Bernard praví,[2]) s jistotou a s důvěrou zpívati píseň mudrce:[3]) „U těch všech jsem hledala (stálé) bydliště, kde, v kterém údělu (Páně) bych mohla přebývati“.

Našel pravý pokoj a plnost radosti, kterou nikdy již neztratí. „A radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo neodejme od vás“.[4])

Kéž bychom jednou toho dosáhli, abychom svou radost jedině ve vyplněné Božské vůli hledali, aby naše vůle byla jeho vůlí a naše radost jeho radostí! Nechci ničeho jiného chtíti anebo nechtíti, než co chceš anebo nechceš ty, o Pane! To ať je mou útěchou ve všech mých záležitostech! „Mým však štěstím je Bohu býti blízko: V Hospodina, Boha svou naději skládám“.[5])

O, jak dobře by bylo s mou duší, kdybych tak spojen byl s Bohem svým! O, jak šťastnými bychom byli, kdybychom tak spojeni s ním zůstali, abychom při všem svém ko-

---

[1]) Žalm LXXV., 3.
[2]) In sentent.
[3]) Sirach XXIV., 11.
[4]) Jan XVI., 22.
[5]) Žalm LXXII., 28.

nání a trpění jen na to myslili, abychom vyplnili vůli Boží a to aby byla naše radost a rozkoš! Tomáš Kempenský praví:[1]) „Komu to jedno všecko jest a kdo vše k tomu jednomu řídí a vše v tom jenom vidí, ten může statným býti srdcem i v Bohu spokojen trvati".

[1]) Následování Krista I., 3, str. 29.

V.

Jen v Bohu jest pokoj, a kdo ho v něčem jiném hledá, ten pravého pokoje nenalezne.

1. Kdo vždy svou radost má v Bohu a v jeho svaté vůli, ten je stále spokojen a vesel: neboť opíraje se o pevný sloup Božské vůle má podíl na nezměnitelné vůli Boží a stojí proto vždy pevně a nepohnutě v téže podstatě. Kdo se však opírá o světské věci, své srdce k nim obrací a v nich své štěstí má, ten nemůže vpravdě míti nezměnitelného pokoje. Jde s těmito věcmi, jest od nich odvislý a jejich změnám podroben. „Ejhle, (bezbožník) počal špatnost, bol nosí pod srdcem, a rodí zklamání“.[1])

Svatý Augustin praví o tom:[2]) Bolest ne-

---

[1]) Žalm VII., 15.
[2]) Enarr. in ps. 7, n. 16.

může míti konce, leč by člověk miloval to, co mu nemůže býti proti vůli odňato.

2. O sv. Františku Borgiášovi čteme:[1]) když s mrtvolou císařovny v době, kdy měla býti pochována, do Granady přišel a zpozoroval obličej zemřelé v otevřené rakvi, jak se změnil, jak ošklivý a nepěkný byl, že se ho všichni zhrozili, to učinilo na Františka tak hluboký dojem, že ve svém srdci Bohem pohnut a o marnosti světské přesvědčen, pevné předsevzetí učinil zvolav: Můj Bože, připovídám ti, že nebudu žádnému pánovi sloužiti, kterého mi může smrt vyrvati. Učiňme i my tak chvály hodné předsevzetí. Pane! umiňuji si své srdce žádnému tvoru nedati, kterého by mohla smrt vyrvati, žádné věci, která konec má, která by mi mohla býti vzata proti mé vůli: neboť jinak nemůžeme býti opravdu spokojeni.

3. Sv. Augustin praví:[2]) jak dlouho milujeme to, co proti své vůli můžeme ztratiti, tak dlouho budeme se proto nutně rmoutiti. To je docela přirozené. Nic neztratíme, co milujeme, bez bolesti: a čím větší jest ona láska, tím větší bude také bolest. Totéž dokazuje sv. Augustin na jiném místě, když praví:[3]) Kdo se chce sám ze sebe radovati,

---

[1]) Schotti, Vita s. Francisci Bor. L. 1, c. 7.
[2]) 1. c.
[3]) Tract. 14, in Joanen. n. 2.

ten bude míti smutek. Máš-li radost z úřadu, nějakého zaměstnání, z místa svého pobytu, nebo z podobných věcí, může ti představený radost pokaziti, a nebudeš spokojeně žíti. Kladeš-li svou radost do vnějších poměrů, nebo do vyplnění své vůle, mohou se poměry brzy změniti, a kdyby se neměnily, můžeš se ty změniti, a co tě dnes těší a ti stačí, to je ti zítra protivným a činí tě nešťastným. Nevěříš-li tomu, pohleď na israelský národ! Měl mannu, ale brzy se jí přejedl a chtěl něco jiného jísti. Když svobodným byl, zatoužil po otroctví: toužil po Egyptě, po cibuli a česneku, který tam jídal a chtěl se tam vrátiti. Nikdy nebudeš míti radost, když ji do takových věcí umístníš. Kdo se však chce radovati z Boha, ten se bude vždy radovati: neboť Bůh jest věčný. Nemění se nikdy a zůstává tentýž: proto přidrž se věčného, chceš-li býti věčně šťastný, praví opět sv. Augustin.

4. Duch Sv. činí takový rozdíl mezi bláznem a moudrým a svatým mužem: „Člověk bohabojný v moudrosti zůstává (jako slunce), ale blázen jako měsíc se mění“.[1])

Jako měsíc dnes roste, zítra ubývá, tak mění se blázen. Dnes vidíš ho veselého, zítra smutného: hned je tak, hned jinak naladěn:

[1]) Sirach. XXVII., 12.

neboť jeho láska a radost závisí od měnivých a pomíjejících věcí světa: proto jde s nimi a mění se právě tak jako ony: U něho jest příliv a odliv pocitů s měsícem, jako na moři, je náměsíční. Spravedlivý a svatý je jako slunce, vždy týž, nezměněný, nezná ani přílivu ani odlivu. Pravý služebník Boží žije vždy vesele a spokojeně: neboť má svoji radost v Bohu a ve vyplnění jeho svaté vůle, která mu nebude nikdy scházeti a také nemůže býti odňata.

5. O otci Deikolovi se vypravuje, že se pořád smál, a když se ho tázali po příčině smíchu, řekl: Krista nemůže mi nikdo vzíti. Ať se stane cokoliv, ať přijde cokoliv, nic mi nemůže mého Boha vzíti. Tento muž našel pravou radost. Postavil se na to, co mu žádný nemůže vzíti a co mu nemůže scházeti. Dělejte tak i vy! Plesejte, spravedliví, z Pána".[1])

Sv. Basil poznamenává k tomuto místu:[2]) Prorok nepraví, že se máš těšiti z přebytku dober časných, nebo ze šatstva, nebo učenosti, nebo z nadání, také ne z tvého zdraví, z tělesné síly, nebo že jsi ve cti a ve vážnosti u lidí. V Pánu se máš radovati, v něm a ve vyplnění jeho svaté vůle má býti veškera tvoje radost. To jediné ti dostačí. Vše ostatní

[1]) Žalm XXXII., 1.
[2]) Homil. in ps. 32, n. 1.

tě nemůže uspokojiti a také pravé spokojenosti dáti.

6. „Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe:“ [1]) Sv. Bernard poznamenává v kterési řeči na tato slova:[2]) Rozumná duše může mnohé věci žádati, ale nemůže jimi býti naplněna. Hlad vzbuditi a rozněcovati mohou, ale ukojiti ho nemohou.

„Lakomec se nenasytí penězi:“[3]) ale ještě větší hlad po nich dostane, čím více jich má, a právě tak je to se všemi ostatními věcmi světa: nemohou nasytiti naši duši. Sv. Bernard udává proto důvod: Víš, táže se, proč bohatství a všechny věci tohoto světa nemohou nás nasytiti? Poněvadž nejsou přirozenou stravou duše, jako není vzduch a vítr přirozenou stravou našeho těla. Smál by ses, kdybys viděl člověka, který by blízek smrti hladem po vzduchu lapal jako chameleon, v tom domnění, že se může nasytiti a při životě zachovati. Takového bys považoval za blázna. Není menší hloupostí, když někdo myslí, že duše rozumná, která jest duchem, může býti nasycena časnými a smyslnými věcmi? Nadouti se může, ale nasytiti ne: nebo to není její pokrm. Dej každému přiměřený pokrm, tělu tělesný, duchu duševní.

---

[1]) Mat. XIX., 27.
[2]) Lib. de diligendo Deo., c. 7, n. 21.
[3]) Kazatel V., 9.

Chléb duše jest spravedlivost, a blažení jsou jen ti, kteří po ní lačnějí: neboť oni nasyceni budou.

7. Sv. Augustin[1]) popisuje to ve svých „Rozmluvách", kde mluví o nesmrtelné duši: Ona jest stvořena jen pro tvůj majestát, může jen tebou jediným a ničím jiným nasycena býti. Je-li na prstenu dutinka a objem její vzácnému drahokamu přiměřen, pak se do ní nemůže nic jiného dáti: neboť jen tento drahokam může ji podle vyměření vyplniti. A kdyby tato dutinka byla třihraná, pak by se do ní nehodilo nic kulatého. Naše duše je k obrazu a podobenství Božímu stvořena a sice Nejsvětější Trojice. Jest také v srdci našem prostor, dutinka a objem, který jest připraven přijmouti Boha a citlivý pro Boha. Není proto možno, aby něco jiného onen prostor mohlo vyplniti a zabrati než Bůh sám. Celý svět ji nemůže naplniti. Tys nás stvořil pro sebe, praví sv. Augustin, a nepokojno jest srdce naše, až ho nalezne v tobě.[2])

8. Onen známý příměr s magnetickou jehlou v kompase objasní to dokonale. Je-li jehla potřena magnetem, pak se obrací přirozenou nutností k severu: neboť má tento přirozený sklon od Boha. Můžeš pozorovati, jak je vždy neklidnou, sem a tam se točí, až její hrot

[1]) Soliloquia (suppos) c. 30.
[2]) Conf. L. 1, c. 1.

se obrátí k severu: pak zůstane klidnou. Tak také Bůh člověka stvořil s přirozenou náklonností a s návratem k němu, jako ke svému pólu a poslednímu cíli. Neobrátíme-li svého srdce k Bohu, pak zůstaneme vždy neklidnými a nespokojenými, jako střelka magnetická. Může se obrátiti k jakékoliv pohyblivé části nebe, nezůstane klidnou: obrátí-li se k onomu bodu nebe, který se nehýbe, zůstane také ona klidnou a nehybnou. Můžeš srdce své obrátiti k věcem pomíjejícím a měnitelným tohoto světa, nenalezneš však pokoje a klidu: obrátíš-li je k Bohu, nalezneš klid a pokoj.

9. Kdyby to byl náš vlastní zájem musí již tento nás určiti, abychom hledali Boha. Všichni toužíme po radosti. Víme, praví sv. Augustin, bratří, že každý člověk po radosti touží: ale ne všichni hledají onu radost tam, kde ji hledati třeba. Bez radosti nelze žíti. Zda ji nalezne, nebo jen oklamán bude, to záleží od toho, zda přikloňuje srdce a oko k pravé, nebo klamné radosti. Všichni chtějí míti radost, lakomec, vilník, pyšný jako ctižádostivý a labužník. Jeden hledá svoje potěšení ve velkém bohatství, jiný ve cti a hodnostech, opět jiný v pití a hodování a jiný opět v požitcích hanebné vilnosti: poněvadž však nehledají svoji radost tam, kde ji hledati mají, proto jí nenaleznou nikdy a

nikde. Se všemi věcmi a se vším tím, co svět má, nemůže se duše nasytiti a opravdově uspokojiti. Praví proto sv. Augustin:[1]) Člověče, co se lopotíš pro budoucnost a hledáš štěstí pro duši a tělo? Miluj jedno dobro, soujem všeho dobra, máš dosti. Požaduj jednoduché dobro, které obsahuje všechno dobro, a bude dosti. Bůh jediný může touhu tvého srdce nasytiti a naplniti. Proto veleb duše má, Pána... který dobrem naplnil tvou touhu. Veleben, chválen a vynášen buď proto do věčnosti Amen.

[1]) De spiritu et anima (suppos.) c. 64.

VI.

Jiné vysvětlení, jak sjednocení s vůlí Boží přináší spokojenost.

1. „A začkoliv budete prositi: Otce ve jménu mém, učiním to“.[1])

O těchto slovech Spasitele praví sv. Augustin:[2]) člověk nemá svůj klid a uspokojení hledati v tom, že chce činiti svou vlastní vůli a dosahovati, po čem touží: neboť to není ani dobré ani jemu užitečné: ale mohlo by mu to býti i škodlivé. Má býti člověk spokojen s dobrým, nebo s lepším, které Bůh mu sesílá, a o to Boha prositi. Neboť jestli nás těší zlo a ne dobro, musíme tím více Boha prositi, aby nás dobro těšilo, a zlého abychom byli uchráněni. Aby to blíže vysvětlil uvádí za příklad národ israelský, který se přejedl manny, kterou mu Bůh dával

---

[1]) Jan XIV., 13.
[2]) Tract. 73, in Joann. n. 1.

a žádal maso. Bůh vyhověl jeho prosbě, ale k jeho záhubě. „Ještě nenechali lahůdky své, ještě měli pokrm v ústech svých, tu se hnal na ně Boží hněv: pobil mnohé z velmožů jejich, porazil jinochy israelské“.[1])

Pán potrestal je dopustiv na ně velkou pohromu.

2. Jistě byl lepší nebeský pokrm od Boha seslaný, než od nich požadované maso a cibule a česnek egyptský, po nichž toužili. Neměli tedy za to prositi, nýbrž tím více o vyléčení své zkažené chuti, aby jim nebeský pokrm lépe chutnal a oni nic jiného k jídlu pak nežádali: neboť v manně měli všechny požitky a výtečnou chuť. Právě tak máš i ty, když máš chuť pokaženou z pokušení a vášní, že ti ctnost a dobro nechutná a že se ti jako nemocnému po zlém a škodlivém stýská, nemáš se nechati žádostí sváděti a vyžadovati svých tuh: neboť to by nebyl prostředek pro tvé uspokojení, nýbrž by ti způsobil ještě více nepokoje, větší nespokojenost a horší vzbouření. Co máš žádati, zač Boha prositi, jest uzdravení tvého žaludku a chuti při plnění jeho svaté vůle, což jest jediné dobré a pro tebe spasitelné. Na této cestě můžeš pravého pokoje a radosti dosáhnouti.

---

[1]) Žalm LXXVII., 30, 31.

3. Svatý Dorotheus to vysvětluje na jiný způsob. Praví: kdo svou vůli s vůlí Boží docela sjednocenou činí, že nic jiného chce a nechce, než co Bůh chce, nebo nechce, ten přijde k tomu, že vždy svou vůli plní a ustavičně více pokoje a klidu požívá. Vezmeme na příklad poslušnost: na ní bude zjevno, co chceme říci. Zde můžeme jednou ránou dvě věci provésti. Těm, kteří do řádu vstupují a cestou poslušnosti žíti chtějí, říkáme obyčejně: Hleďte, abyste v řádě nikdy svou vůli nekonali! Svatý Dorotheus však praví: Běž, můžeš dobře svou vlastní vůli konati! Dávám ti prostředek po celý den konati svou vlastní vůli dovoleně, ba svatě a dokonale. Víš jak? Kdo žádné své vůle nemá, ten koná vždy svou vlastní vůli. Docela poslušný řeholník koná totiž vůli svého představeného jako svoji vlastní. A tak se stává, že tu, kde jsme nechtěli svoji vlastní vůli konati, vlastní vůli přece plníme. Hleď tedy toho, aby tvá vůle nebyla jiná než vůle tvého představeného: pak budeš celý den vlastní svoji vůli plniti, a sice s větší dokonalostí a s větší zásluhou.

4. Nechci spáti déle, než mi poslušnost ukládá, tak vlastně spím tak dlouho, jak já chci. Nechci-li více jísti, než se mi předkládá, pak jím, co chci. Právě tak věnuji se modlitbě, čtení, záležitostem, pokání, jak já chci,

poněvadž já ve všem to jen chci, co mi poslušnost ukládá a zařizuje. Tak je to se vším ostatním. Tak činí dobrý řeholník, který nechce svou vůli plniti, na konec přece svou vlastní vůli plní. Při tom jsou řeholníci plni pravé radosti a pokoje. Právě to, že vůli představeného činí svou vůlí, udržuje je veselé a spokojené.

5. V tom leží lehkost, nebo obtíž řeholního života a na tom závisí veselost a spokojenost řeholníků. Jsi-li rozhodnut, svou vlastní vůli vydati a vůli svého představeného za svou přijmouti, pak ti bude řeholní život lehkým a milým, a budeš žíti v samé radosti a pokoji. Budeš-li míti jinou od představeného rozdílnou vůli, nevydržíš v řádě: neboť dvě vůle se nesnášejí v jedné osobě. Když nyní již, kdy jednu vůli máme, při tom však také máme smyslnou žádost, která vůli a rozumu se protiví, a něco nižšího a vůli podřízeného jest, a s ní přece nemůžeme býti hotovi, jak by se nám vedlo, kdybychom měli dvě vůle z nichž každá by chtěla vládnouti? „Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti“.[1])

6. Obtíže řeholního života nezáležejí tak v poměrech a v pracích, které v něm jsou, než mnohem více v odporu naší vůle a

[1]) Mat. VI., 24.

v představách naší fantasie: tyto dělají nám věc nesnadnou a obtížnou. To se nám musí vyjasniti z docela rozmanitých zkušeností, které sami prodělávame, když do pokušení padáme a když jsme ho prosti. Když jsme prosti pokušení, pak nám všechno přichází snadným a příjemným. Přijde-li však pokušení nějaké a napadne tě smutek a těžkomyslnost, pak ti připadá nesmírně těžkým to, co před tím ti připadalo snadným, a myslíš, že to nedovedeš vykonati, když zároveň nebe a země nepřispějí ku pomoci. To nesnadné neleží ve věci, neboť ta je touž jako byla před tím, nýbrž ve tvé zlé náladě. Když nemocný odmítá pokrm, není příčina v jídle, které jest dobré a dobře připravené, nýbrž ve zlém stavu nemocného. Tento pak způsobuje, že jídlo se mu zdá býti špatným a nechutným. Právě tak je tomu také zde.

7. To je právě milost, kterou Bůh těm dává, které volá do řeholního života, že jim činí milým a chutným následovati vůli jiného. To je milost povolání, kterou nás Pán před našimi bratřími, kteří ve světě zůstali, zvláště vyznamenal. Kdo učinil tobě tak snadným své vůle se vzdáti a následovati vůli jiného? Kdo ti dal jiné srdce, jímž pohrdáš věcmi světa, že můžeš milovati osamocení, modlitbu a umrtvování? Ty ses s tím nenarodil, nýbrž pravděpodobně s docela jiným srdcem: „neboť

cit i smýšlení lidského srdce kloní se od mládí ke zlému".[1])

Je to milost a dar Ducha Svatého.[2]) On je to, který jako dobrá matka prsa světa aloí natřel, aby tobě trpkým se zdálo to, co před tím sladce chutnalo, a nejsladší med na ctnost a na řeholní život vylil, aby ti chutným a sladkým připadal, který dříve byl pro tebe bez chuti a trpkým. O Pane, kterýs mne uchránil od mého dětství, kterýs ode mne vzdálil lásku ke světu! Tak se modlila sv. Agatha.[3]) Co činíme, totiž že žijeme v řádě, není nic velikého. Ale pozoruhodnou a velikou jest milost, kterou nám Bůh prokázal, když nás do řehole povolal a nechal požívati nebeské manny, zatím co jiní na egyptském česneku a cibuli si pochutnávají.

8. Někdy si myslím sám u sebe, jak lidé světa své vlastní vůle se vzdávají k vůli prospěchu a přednosti a za svou vůli přijímají vůli jiného člověka, počínaje od velkého, který u krále jest, až ke služebníku a k pacholkovi. Oni jí, jak se říká, dle hladu jiného, spí, když dřímají jiní: ba jsou tomu již tak zvyklí a učinili si vůlí jiného tak dokonale vůlí svojí, že jim tento způsob života jest docela příjemným a oni v něm své potěšení

---

[1]) Genes. VIII., 21.
[2]) Ambrosii Expositio in ps. 118, serm. 5, vers. 37, n. 32 .
[3]) Eccl. in Offic. hujus Sanctae.

nacházejí. „A oni (činí to), aby obdrželi věnec porušitelný, my však neporušitelný“.[1])

Co je při tom velikého, když na tak uspořádaném způsobu života, jak máme v řeholi, své zalíbení nalezneme a vůli svého představeného činíme svou vůlí, která lepší jest než naše? Když oni pro trochu cti a časné přednosti vůli jiného tak svou činí, že je to jejich radost a veselost ji následovati a činiti ze dne noc a z noci den, jaký pak podiv, když my z lásky k Bohu a pro získání věčného života totéž činíme? Rozhodněme se tedy vůli představeného učiniti si svou vůlí: pak budeme plniti vždy svou vůli vlastní a budeme docela spokojeni a veselí v řádě a naše veselost bude docela duchovní.

9. Vraťme se ke svému předmětu a obraťme pozornost na naši věc! Chceme vůli Boží svou učiniti, když ve všech věcech jí se řídíme a nemáme už žádného chtění a nechtění, než jak Bůh chce, nebo nechce. Na této cestě dosáhneme toho, že my vlastně vždy svou vlastní vůli plníme a v největší spokojenosti a radosti žijeme. Zjevně bude vždy tvá vůle vyplněna, když ty jen to chceš, co chce Bůh: neboť bude vůle Boží vyplněna, a to je to, co ty chceš a žádáš. Již pohan Seneka to nahlédal a pravil: Nej-

[1]) I. Ke Korint. IX., 25.

vyšší a nejvznešenější přednost člověka záleží v tom, že očekává protivenství a útrapy s radostí a všechno, co přijíti může, tak může přijmouti, jak kdyby se to podle jeho vůle dálo. Člověk jest povinen, tak to chtíti, poněvadž ví, že je to vůle Boží. O jak spokojeně budeme žíti, uděláme-li vůli Boží svou vůlí, vždy jen chtíti, co on chce! Nejen proto, že vždy jen naše vůle se děje, nýbrž daleko více, poněvadž vidíme, že všude vůle Boží, kterou my tak velice milujeme, vyplněna, dokonaná jest.

10. Máme-li ze všeho, co řečeno bylo, užitek míti, musí přece naše největší pozornost a nejvyšší snažení řízeno býti k lásce Boží a k vyplnění jeho svaté Božské vůle. „Vše, co chce, Hospodin činí na nebi, na zemi, v moři a ve všech propastech".[1])

Všecko učinil Bůh, co chtěl a udělá všecko, co chce, a může učiniti, kolik chce, jak mudřec praví: „Neboť máš moc, kdybys chtěl ji užíti".[2])

Nic ho nemůže zdržeti, nic odporovati jemu. „Hospodine, Pane, králi všemohoucí! Jsoutě v moci tvé všecky věci a není, kdo by mohl odolati vůli tvé".[3])

„Neboť kdo odolá vůli jeho?"[4])

---

[1]) Žalm CXXXIV., 6. [2]) Moudrost XII., 18. [3]) Esther XIII., 9. [4]) K Řím. IX., 19.

VII.

O jiných dobrech a užitcích, které ve sjednocení s vůlí Boží jsou obsaženy.

1. Tato sjednocenost a úplná oddanost do vůle Boží má ještě to dobro a ten velký užitek, že jest z naší strany nejmožnější a nejvýbornější přípravou, aby Bůh nám udělil své milosti a obohatil nás svými dobry. Když Pán svého pronásledovatele Pavla chtěl učiniti svým apoštolem a kazatelem, dal mu do této pravdy nahlédnouti. Poslal velké světlo s nebe, které ho s koně shodilo, jemu oči duševní otevřelo, tak že zvolal: „Pane, co chceš, abych činil“.[1])

Zde, Pane, jsem ve tvé ruce jako kousek hlíny: můžeš ze mne učiniti, co chceš. A tak udělal z něho nádobu vyvolenou, jak sám praví: „Jdi, neboť tento (muž) jest nástrojem

[1]) Skutky IX., 6.

ode mne vyvoleným, aby nesl jméno mé před pohany a krále i syny israelské".[1])

K blahoslavené panně Gertrudě pravil Pán:[2]) Kdo chce, abych rád se u něho ubytoval, ten musí mi klíč vlastní své vůle přenechati a už ho zpět nežádati.

2. Proto vysvětluje sv. Ignác tuto odevzdanost a bezvůlnost jako nejvěcnější přípravu dostati od Boha velkých milostí. Chce, abychom tím začínali exercicie, stanoví na počátku základní požadavek, že máme býti, pokud světa a jeho věcí se týká, docela lhostejni a uvolněni, abychom nežádali více jednoho než druhého, nýbrž toliko a jedině, aby ve všech věcech vůle Boží na nás vyplněna byla. V pravidlech a v poznámkách pro toho, který exercicie dává, jakož i pro toho, kdo je koná, praví se v pátém:[3]) Bude velmi užitečným tomu, kdo exercicie koná, když se dobrovolně odevzdá v ruce Boží a přenechá, aby Pán s ním i s jeho věcmi dělal, co by bylo k jeho větší slávě. Důvod, proč toto tak výtečnou přípravou a prostředkem je, od Pána milost obdržeti, jest dvojí. I. Z jedné strany odstraňují se všechny závady a překážky, které by mohly vzejíti z našich zlých náklonností a žádostí. II. Z jiné

[1]) Skutky IX., 15.
[2]) Blosius II. monile spirit. c. 11,
[3]) Inst. S. J. III. Exercic. spirit. pag. 450, Annot. 5.

strany si zavazuje Pána tím více ten, který se docela v jeho ruce oddává a nic jiného nechce, než co se jemu líbí, aby se staral o něho a o všecko jemu náležející.

3. Také z jiného důvodu jest tato sjednocenost s vůlí Boží velmi působivým prostředkem, všechny ctnosti získati: neboť těchto dosahujeme cvičením se v nich. To je přirozený způsob dosáhnouti pohotovosti, a na této cestě chce nám Pán ctnost propůjčiti: neboť chce nechati milost působiti dle přirozenosti. Proto cvič se v této odevzdanosti a sjednocenosti s vůlí Boží a cvičíš se ve všech ctnostech a dosáhneš jich. Brzy se ti naskytne příležitost k pokoře, brzy k poslušnosti, pak opět ke chudobě, k trpělivosti a tak ke všem ctnostem. Čím více se nyní budeš cvičiti v této odevzdanosti a sjednocenosti s vůlí Boží a na dokonalosti při tom přibereš, tím většího vzrůstu a dokonalosti dosáhneš ve všech jiných ctnostech. „Lpi na Bohu a vytrvej, bys vzrostl na konci života“.[1])

4. Proto dávají nám učitelé duchovního života výtečnou radu, že máme obraceti zrak svůj na nejhlavnější ctnost, která mnohé jiné v sobě obsahuje a v modlitbě máme se o ni zasazovati. Na ni máme při svých zpyto-

[1]) Sirach II., 3.

váních svědomí a při všech našich cvičeních hleděti. Neboť směřujeme-li svou pozorností k jedné věci, můžeme jí snadno dojíti: dosáhli-li jsme jí, pak jsme dosáhli s ní všeho. Takovou hlavní věcí jest tato odevzdanost a úplná sjednocenost s vůlí Boží, ke které máme směřovati. Proto jest dobře užit onen čas, který jsme v modlitbě a ve zpytování svědomí tomu věnovali, kdybychom se mnoho let, ba celý život s tím obírali.

5. „Pane, co chceš, abych činil?“ [1])

O těchto slovech praví svatý Bernard:[2]) O krátké, ale obsažné, silné a hodné slovo, aby přijato bylo! Chceš-li krátkou, všechno v sobě obsahující přípravu k dokonalosti, máš ji zde. Říkej vždy s apoštolem: Pane, co chceš, abych činil? Nebo s prorokem Davidem:[3]) „Posilněno jest mé srdce, Bože, posilněno jest mé srdce“.

Připraveno jest ke všemu, co od něho chceš. Měj toto slovo vždy v srdci a v ústech a když s ním pokročíš, dosáhneš také vzrůstu v dokonalosti.

6. Z tohoto cvičení můžeme a to je jiná přednost, výtečný prostředek získati proti zvláštnímu druhu pokušení. Zlý nepřítel hledá nás znepokojovati kladenými otázkami

---

[1]) Skutky IX., 6.
[2]) Serm. 1 in Convers. S. Pauli, n. 6.
[3]) Žalm LVI., 8.

a myšlenkami. Co odpovíš, když se tě budou na to, nebo na jinou věc ptáti? Co učiníš, když se toto, nebo ono stane? Jak se zachováš v tom, nebo v onom případě? Ve své lstivosti umí své otázky tak sestavovati, že se dostáváme do rozpaků a nevidíme, jak bychom se z jeho kliček dostali. Zlý nepřítel nestará se o to, zda nás oklame pravdivou, nebo vymyšlenou, nebo jen zdánlivou událostí, jen když dosáhne svého, to jest když člověka přivede souhlasiti se zlými myšlenkami: tak nebo tak, to je mu jedno. Na taková pokušení, říká se všeobecně, není třeba odpovědi ani ano ani ne. Děláme lépe, když ničeho nenamítáme, to si mají zvláště lidé úzkostliví pamatovati. Nebo počneme-li s ním rozhovor a dáme-li se s ním do otázek a odpovědí, děláme právě to, co on chce, poněvadž jemu se nikdy nenedostává odpovědí a když z takové slovní potýčky vítězně se vyjde, bylo to přece zbytečné lámání hlavy.

7. Proti takovému pokušení znám přece jednu dobrou odpověď, kterou mám za lepší, než žádnou odpověď. Můžeme totiž na všechno takové se zavřenýma očima odpověděti: Je-li to vůle Boží, tak je mi to také dobrým. Když Bůh to chce, chci to také já. Chtěl bych zde to, co je vůle Boží. Ve všem se oddávám vůli Boží. Učinil bych, co by bylo mojí povinností, Pán mi dá k tomu potřebné milosti,

abych ho neurazil, ba abych jen jeho vůli vyplnil. Toto je všeobecná odpověď, která dobře na vše se hodí. Tak všeobecně není to nic obtížného, nýbrž docela snadné. Je-li to vůle Boží, tak je to dobře, ba toto nejlepší. Je-li to vůle Boží, pak je to pro mne nejspasitelnější. S plnou jistotou se mohu přenechati vůli Boží a zlému nepříteli toto odpověděti. Tím bude sesměšněn a odbyt a my budeme vítězstvím uspokojeni a povzbuzeni. Jak se dává rada úzkostlivým lidem v pokušeních proti víře, neodpovídati na ně v jednotlivostech, nýbrž jen všeobecně říci: věřím pevně všechno, co svatá církev, moje matka pevně věří a zachovává: právě tak pomáhá i v těchto pokušeních nejvíce, na jednotlivosti neodpovídati, nýbrž jen všeobecně se odvolávati na vůli Boha, který jest nekonečně dobrý a dokonalý.

VIII.

Ukáže se na několika příkladech, jak velmi milým jest cvičiti se v sjednocenosti s Božskou vůlí před Bohem a jak velká dokonalost v tom jest.

1. V kterémsi klášteře byl mnich, jak vypravuje Cesarius z Heisterbachu,[1]) kterému Bůh propůjčil dar zázraků, že uzdravoval nemocné dotekem šatu, nebo pasu, kterým se opasoval. Jeho opat to pečlivě pozoroval a kdysi si ho zavolal, poněvadž na něm nic zvláště svatého neviděl, proč by Bůh skrze něho tak veliké divy dělal. Mnich odpověděl: Také toho nevím. Nepostím se více než druzí, nebičuji se více než druzí a nekonám více pokání než druzí: také se nemodlím, nepracuji a nebdím více než druzí. Co o sobě mohu říci, je to, že při šťastných příhodách

[1]) Dialog. mirac. L. 10, c. 6.

se nevyvyšuji a při protivenství neklesám na mysli: nic mne neznepokojuje a nemýlí, ať přijde cokoliv. Tak je má duše vždy v pokoji a míru při všech případech, ať se týkají mně, nebo jiných a mohou býti sebe protivnější. Na to ptal se ho opat: ani posledně nebyls znepokojen, když zeman, náš nepřítel, zapálil stodolu naši? Ne, odpověděl tento, necítil jsem žádného nepokoje v duši, neboť jsem již dávno všechno vložil do rukou Božích: a tak beru všechno, štěstí i neštěstí, malé i velké se stejným díkučiněním jako přicházející z jeho ruky. Nyní poznal opat, že to je příčinou jeho zázračné působnosti.

2. Kdysi byl chudý žebrák, jak Ludvík z Blois vypravuje,[1]) který ve velké dokonalosti žil, tázán od theologa, jak k této dokonalosti přišel. Žebrák odpověděl: rozhodl jsem se sebe docela dle vůle Boží říditi tím, že jsem sjednotil svou vůli s jeho tak, že nechci nic jiného, než co Bůh chce. Když mne hlad trápí, když mne zima obtěžuje, chválím Boha. Je-li jasné nebe, je-li divoké a bouřlivé, chválím Boha. Co se mi přihodí, nebo na mne přijde, ať je to štěstí, nebo neštěstí, sladké, nebo trpké, nebo bez chuti, beru to z ruky jeho jako něco dobrého a odevzdávám se ve vší pokoře jemu. Nikde

---

[1]) I. Append 1 ad inst. spir. c. 1.

jsem nehledal pokoje mimo Boha. Mého Boha jsem nalezl a proto mám klid a věčný pokoj.

Tentýž Ludvík z Blois[1]) vypravuje o svaté kterési panně, která na otázku, jak přišla k takové dokonalosti, odpověděla takto: všechna utrpení a protivenství brala jsem s velkou sjednoceností jako od Boha poslané. Když mi někdo ublížil nebo bolest způsobil, snažila jsem se jemu to odplatiti tím, že jsem mu zvláštní dobrodiní prokázala. Před nikým jsem si nestěžovala na svá utrpení, jen k Bohu jsem se utíkala a od něho útěchu a sílu jsem dostala.

O jiné svaté panně vypravuje, že s velkou pokorou odpověděla na otázku, jakými cvičeními k dokonalosti přišla: nikdy jsem netrpěla bolesti a útrapy takové, abych z lásky k Bohu ještě po větších netoužila: považovala jsem je za největší dary a sebe jsem považovala za nehodnu jich.

3. Tauler[2]) vypravuje o kterési služebnici Boží, která se úplně do rukou Božích odevzdala, že ji lidé prosívali, aby se za určité záležitosti modlila: což ona přislibovala. Mnohdy zapomněla na to. A přece všechno se stalo dle přání, co jí na srdce vloženo

---

[1]) II. monile spirit. c. 10, n. 11.

[2]) Erste Predigt von der Beschneidung des Herrn (Tauler: Predigten, Frankfurt a. M. 1826).

bylo. Přišli jí potom děkovat za to, jako by to její modlitbou se bylo stalo. Byla tím zahanbena a pravila, že mají Bohu děkovati: neboť sama k tomu ničím nepřispěla. Když se to častěji opakovalo, stěžovala si Bohu, že pomáhá ve všech záležitostech, které jí lidé doporoučejí, že lidé pak k ní přicházejí děkovati, ačkoliv přece k tomu nikterak nepřispěla. Pán však odpověděl jí: Pohleď, má dcero, od toho dne, cos mi svou vůli předala, dal jsem ti svou. Když mne ani o něco neprosíš, přece činím, co chceš, jakmile vidím, že by se to tobě líbilo.

4. V životě starých otců vypravuje se o kterémsi rolníkovi, jehož pole a vinice vždy více užitku přinášely než jeho sousedů. Když se ho tito ptali, jak to přijde, odpověděl jim: nedivte se, že více sklidím než vy, neboť mám vždy takové počasí, jaké si přeji. Nad tím se podivovali sousedé ještě více a pravili, jak je to možným. Odpověděl: já nechci jiného počasí, než jaké chce Pán Bůh a poněvadž chci to, co Bůh chce, proto dává mi Bůh užitky, jaké já chci.

O sv. biskupovi Martinovi vypravuje Sulpitius Severus,[1]) že po dobu styku s ním, nikdy ho neviděl hněvivého, nebo smutného, nýbrž vždy veselého a pokojného. Důvodem

[1]) Vita s. Martini n. 26.

k tomu bylo, že všechno, co přišlo, jako z rukou Božích poslané přijímal a s největší vyrovnaností a radostí ve všech věcech svoji vůli sjednocoval s Boží vůlí.

IX.

Co nám snadnou a příjemnou učiní sjednocenost naší vůle s vůlí Boží.

1. Aby nám cvičení v sjednocenosti naší vůle s vůlí Boží snadným a příjemným bylo, musíme před očima míti onu základní pravdu, kterou jsme hned na počátku tohoto pojednání postavili, totiž, že není žadného protivenství a žádných námah, které by nepřicházely z ruky Boží dle jeho úradku a jeho vůle nám nebyly přidělovány. Této pravdě nás učí sám Ježíš Kristus slovy i příkladem. Když v noci před svým utrpením naporučil Petrovi, aby meč vložil do pochvy, tázal se:[1]) „Nemám-li píti kalich, který mi dal Otec?"

Neříká, kalich, který mi Jidáš, nebo zákonici a fariseové dali: neboť věděl docela dobře; že tito všichni jen služebníky byli,

[1]) Jan XVIII., 11.

kteří mu kalich od Otce podávali, a že věčný Otec to, co oni ve své zlobě a ve své nenávisti konali, ve své nekonečné dobrotě a moudrosti ke spáse lidského pokolení ustanovil. Proto pravil k Pilátovi:[1]) „Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry".

Svatí to vysvětlují tak: kdyby to nebylo Boží řízení a dopuštění.[2])

2. Podivuhodně vysvětluje svatý Petr místo ze Žalmu:[3]) „Proč se bouří národové a kmeny kují marné plány? Scházejí se králové země, vládcové se umlouvají na Pána a jeho pomazaného:"

A apoštol Pavel praví:[4]) „Neboť v tomto městě sešli se skutečně Herodes a Pontius Pilát s pohany a s lidem israelským proti svatému Synu tvému Ježíšovi, kterého jsi pomazal, aby učinili, co ruka tvá a úradek tvůj předem ustanovily, aby se stalo".

Měli vykonati to, co rozhodnuto a ustanoveno bylo v radě nejsvětější Trojice. Jen to mohli vykonati. Víme, že celá moc Herodova nebyla dostatečná vzíti narozenému

---

[1]) Jan XIX., 11.

[2]) Chrysost. hom. 84, in Joann. n. 2: Cyrill. Alex. homil. in Joann. I., 12: August. tract. 116, in Joann. n. 5.

[3]) Žalm II., 1, 2.

[4]) Skutky IV., 27, 28.

Spasiteli život, poněvadž Bůh toho nechtěl. Ačkoliv všechny hošíky do dvou let a níže v celém kraji naporučil pozabíjeti, poněvadž Vykupitel tehdy ještě neměl zemříti, proto nemohl ono dítě tenkráte dostati do rukou. Židé a farizeové chtěli vícekráte na něho ruku vstáhnouti a usmrtiti ho. Jednou vyvedli ho na výšinu hory, na které jejich město bylo postaveno, aby ho shodili dolů: ale evangelium vypravuje o něm:[1]) „Ale on prošed prostředkem jich, ubíral se odtud".

Tento způsob smrti si nevyvolil: proto nemohli ho usmrtiti.

3. Jindy opět chtěli ho kamenovati. Již pozvedli ruce své s kameny, aby je na něho hodili, tu obrátil se Pán se vším klidem k nim a pravil:[2]) „Mnoho dobrých skutků ukázal jsem vám od Otce: pro který z těchto skutků mě kamenujete?"

„Ale nikdo nevztáhl na něho ruky, neboť dosud nepřišla hodina jeho".[3])

Když však hodina přišla, v níž určil svou smrt, pak mohli mu všechno činiti, co Vykupitel rozhodl se trpěti: neboť on to chtěl a dal jim k tomu moc. „Když jsem býval denně s vámi v chrámě, nevztáhli jste ruky

[1]) Luk. IV., 30.
[2]) Jan X., 32.
[3]) Jan VII., 30.

na mne, ale toto jest hodina vaše a moc temnosti".[1])

Tak jim odpověděl, když přišli ho zajmouti. Nyní však přišla, hle, zde jsem! Co všechno neučil kdysi Saul, tento předobraz nepřátel Pána, jakou péči a jakých prostředků neužil, aby Davida do svých rukou dostal — král israelský proti jednotlivci —, aby blechu polapil, jak sám David řekl a při všem tom nemohl se ho zmocniti. Písmo sv. udává proto důvod: „Ale nedal ho Bůh v ruce jeho".[2]) V tom všechno vězí.

Na slova — neuvoď nás v pokušení — píše sv. Cyprian:[3]) v každém strachu, pobožnosti a v pozornosti musíme v pokušeních a utrpení obraceti se na Boha: neboť ani ďábel ani kdo jiný nemůže nám zlo způsobiti, nedá-li mu Bůh k tomu napřed moci.

4. Ačkoliv tato pravda správně pojata k sjednocenosti s Boží vůlí ve všech věcech dostačí a velice působivá jest, přece nesmíme při ní zůstati, nýbrž jest nám dle učení svatých[4]) kráčeti k tomu, co z ní následuje. Když totiž všechno z ruky Boží přichází, třeba pevně za to míti, že všechno zároveň k našemu dobru a prospěchu při-

---

[1]) Luk. XXII., 53.
[2]) I. Král. XXIII., 14.
[3]) Lib. de Orat. Domin., n. 25.
[4]) Nilus de oratione, c. 31, 33.

chází. Tresty zavržení také pocházejí z ruky Boží, ale ne pro prospěch zavržených, nýbrž pro jejich trest. Utrpení a bolesti, které Bůh lidem spravedlivým a hříšným v tomto životě posílá, přicházejí vždy, jak pevně věříme a důvěřovati musíme, od jeho nekonečné dobroty a milosrdenství, které k našemu dobru a proto nám seslané jsou, poněvadž to všechno k naší spáse velmi prospěti může. Tak praví Judita ke svému národu, když všichni obleženi od nepřátel v nejzaší bídě a v útrapách byli:[1]) „Ale mysleme, že tyto pokuty menší jsou nežli hříchy naše, a věřme, že metly Hospodinovy, jimiž nás jako služebníky tresce, přišly k nápravě a ne k naší záhubě".

Od tak dobré vůle, jako jest vůle Boží, který nás tolik miluje, můžeme býti ubezpečeni a jisti, že on jen dobré a lepší chce a to, co nám prospěšným jest. To ještě vysvětlíme blíže v 10. a 22. odstavci.

5. Abychom z té pravdy mnoho prospěchu měli, a aby to byl pro nás opravdu působivý prostředek dojíti dokonalé sjednocenosti s vůlí Boží, nesmíme se spokojiti s pouhým uznáním, že všechno z ruky Boží přichází, a tomu nemáme jen tak všeobecně věřiti, poněvadž tomu tak víra učí, nebo že jsme

[1]) Judita VIII., 27.

to tak četli, nebo slyšeli: nýbrž třeba tuto víru obživiti a účinnou učiniti tím, že v životě ji živě pojímáme tak, že všechno, co na nás přijde, tak přijímáme, jako bychom viditelně a tělesně viděli Ježíše Krista, jenž k nám praví: Vezmi to, milý synu, já ti to posílám. Je to moje vůle, abys toto konal, nebo trpěl. Na tento způsob bude nám snadno a příjemno ve všech věcech učiniti se sjednocenými s vůlí Boží. Neboť zjevil-li by se tobě Kristus Pán sám ve vlastní osobě a řekl-li by ti: Hleď, synu, co od tebe chci, je toto: chci, abys tuto nehodu, nebo nemoc trpěl nyní pro mne, v tomto úřadě, na tomto místě chci, abys mi sloužil — řekl-li by Kristus to k tobě, jistě bys byl ochotný i to nejobtížnější na světě po všechny dny života svého činiti a sebe blahoslaviti, že tak Bohu sloužiti můžeš, a právě proto, že on ti to uložil to za nejlepší a nejspásnější míti. Proto nebudeš pochybovati a nenecháš ani nejmenší hnutí v sobě proti tomu vzniknouti.

Docela obzvláštním způsobem jest se v modlitbě v tom cvičiti a tento názor uplatňovati. Třeba v tomto zlatodolu kopati, který jest otcovským a zvláštním zařízením Božím, a jest vždy hluběji vnikati: jen tak přijdeme k pokladu, jak v dalším odstavci předvedeme.

X.

O otcovské a zvláštní péčí Boží a o synovské důvěře, kterou k němu máme.

1. Jedným z největších bohatství a pokladů, které máme ve své víře, jest otcovská docela zvláštní péče Boží o nás, kterou jsme ubezpečeni, že nic nemůže na nás přijíti a nás potkati, co rukou Boží nám není přiděleno a odměřeno. Proto praví David:[1]) „Neboť ty žehnáš spravedlivci, štítem své blahovůle, Pane, takořka nás obklopuješ".

Ze všech stran jsme obklíčeni dobrou vůlí Boží, že nic nás nemůže postihnouti, co by nepřišlo od něho. Proto se nemusíme ničeho báti: neboť Bůh nenechá nás postihnouti a napadnouti tím, co by nebylo k našemu dobru a k naší spáse. „Neboť ukrývá mne

[1]) Žalm V., 13.

ve svém stánku, v dobách utrpení: opatruje mne v úkrytu svého stánku, na skálu mne zdvihá".[1])

„Zastíráš clonou tvoji tvář".[2])

V očích svých nás ukryl jako panenky své, proto dle jiného čtení zní to: v očích tváře své.

A tak jest vyslyšena ona prosba:[3]) „Střez mne jako zřítelnici oka".

A právě tak výrok Páně:[4]) „Neboť kdo se vás dotkne, dotkne se zřítelnice oka mého".

Jako zřítelnice oka stojíme pod ochranou a záštitou Pána. Není možno si mysliti něco bohatšího, cennějšího, nic přání a pokladu hodnějšího, než toto.

2. Abychom to dobře poznali a rozuměli tomu! Jak dobře chráněni a opatrováni bychom se cítili a jak důvěřivě a plni útěchy bychom byli ve všech svých potřebách a utrpení! Kdybychom měli zde na zemi bohatého a mocného otce, který by se těšil z obzvláštní přízně a milosti královy, jak bezstarostnými a důvěřivými bychom byli ve všech svých záležitostech a ve skutcích, poněvadž by nám nescházela ve všech příhodách ochrana a pomoc otcova! Jak mnohem více důvodů

[1]) Žalm XXVI., 5.
[2]) Žalm XXX., 21.
[3]) Žalm XVI., 8.
[4]) Zachariáš II., 8.

máme, dáti se s jistotou a bezpečností do díla, uvážíme-li, že toho za otce máme, v jehož rukou všechna moc leží na nebi i na zemi, a že nic na nás nemůže přijíti, co by nešlo předem jeho rukou! Když již syn ke svému otci takovou důvěru má a z této důvěry klidně spí, čím více jest nám ji míti k tomu, který je více než otec a více než všichni otcové, a v přirovnání s ním jiní ani nezaslouží si toho jména otec.

Vpravdě, není tak horoucí lásky, která by se mohla srovnati s láskou Boží k nám: neboť jeho láska převyšuje nekonečně všechnu lásku, kterou všichni otcové na zemi mohou míti. Od takového otce a Pána můžeme s jistotou a s důvěrou očekávati, že všechno, co na nás sesílá, k našemu skutečnému dobru a spáse slouží: neboť láska, kterou ve svém Jednorozeném Synu k nám měl, nenechá ho konati leč spásu těch, pro jejichž lásku dal svého Syna v bolesti a ve smrti na kříži. „Ten, jenž ani vlastního Syna neušetřil, nýbrž za nás všecky jej vydal — kterak i s ním nedá nám všeho?“ [1])

Jak by neměl nám dáti to malé, který to největší nám dal.

3. Když již všichni věřící tuto důvěru míti mají, oč více musí si ji zachovati řeholníci?

---

[1]) K Řím. VIII., 32.

Tyto docela zvláště přijal za své, jim dal ducha i srdce dítek: ty určil zapříti své tělesné otce a opustiti je a jeho za otce si vzíti. Jaké otcovské srdce, jakou otcovskou lásku a péči a starostlivost o ně ukáže Pán teprve? „Neboť otec i matka mne opustili, ale Pán se mne ujímá".[1])

Jakého dobrého otce obdržels místo toho, kterého opustils? S větším právem a důvěrou můžeš říci: „Pán je můj pastýř, netrpím nedostatku".[2])

„Třebas já byl ubožák, chuďas, Pán přec pečuje o mne".[3])

Kdo neměl by se těšiti a odevzdati se do lásky Boží? O jak ses mne ujal, o Pane, a jak se staráš milostivě o mne, jako bys neměl na nebi a na zemi žádného tvora vésti mimo mne! Kéž bychom vždy hlouběji kopali a vnikli do této lásky a prozřetelnosti, do tohoto otcovského a docela zvláštního pokladu, který nám zachovává Pán!

4. Z toho povstává v pravých služebnících Božích docela důvěrná a dětinská důvěra k Bohu. Tato jest v některých tak veliká, že na celém světě žádný syn ve všech svých potřebách nemohl by tak jistě stavěti na ochraně svého otce, jak oni staví na svém

[1]) Žalm XXVI., 10.
[2]) Žalm XXII., 1.
[3]) Žalm XXXIX., 18.

Bohu. Ví totiž, že Pán tak vroucí lásku k nim chová, jaká ani nejvroucnější láska otce a matky nemůže býti. Bůh praví skrze proroka:[1]) „Může zapomnít na své dítko žena bez citu s plodem své krve býti? A byť i ona se zapomenula, já přece nezapomenu tě! Aj, na své ruce jsem si tě poznamenal, zdi tvé jsou před očima mými vždycky".

U téhož proroka vysvětluje Pán tuto lásku ještě jiným přirovnáním, když praví:[2]) „Kteří jste nošeni od (mého) života, kteří jste neseni od (mého) lůna".

Jako dítěti lůno jeho matky slouží za dům, lůžko, zdi, za pokrm a za všechno, právě tak, praví Bůh, nosí nás ve svém nitru.

Tak žijí služebníci Boží plni důvěry a věří, že jsou tak dobře opatřeni a zabezpečeni ve všech potřebách, že je rozmanité příhody tohoto života docela nic nemýlí a neznepokojují. Praví prorok:[3]) „Ani v letech sucha starostí nemá".

Netrpí žádným otřesem a neztrácí svého klidu a svého pokoje v rozmanitých příhodách a událostech: neboť spravedlivý ví, že bez vůle jeho Otce nic nemůže na něho přijíti. Jest uklidněn a uspokojen, že velká láska a dobrota Boží všechno řídí k jeho

---

[1]) Isaiáš IL., 15, 16.
[2]) Isaiáš XLVI., 3.
[3]) Jeremiáš XVII., 8.

dobru, a jemu všecko, co by na jedné straně ztratil na druhé straně k většímu užitku nahrazuje.

5. Z této tak důvěřivé a dětské oddanosti spravedlivých k Bohu povstává v jejich duši ona velká spokojenost, klid a jistota, kterých požívají, jak Isaiáš praví:[1]) „Lid můj sídliti bude v líbezném pokoji, ve stánku bezpečnosti a v dokonalém klidu".

Prorok spojuje případně pokoj s bezpečností: neboť z jednoho vyrůstá druhé. Z jistosty přichází pokoj, a kdo má bezpečnost v Pánu, ten se nemusí ničeho báti ani se znepokojovati: neboť on má Boha za ochránce. Proto praví také prorok:[2]) „Klidně na lůžko uložím se a také budu spáti, neboť ty, Pane, sám se staráš, aby bydlo mé bezpečné bylo".

Ještě více! Tato dětinná důvěra tvoří nejen plnost pokoje, nýbrž také velkou radost a rozkoš. „Bůh pak naděje naplniž vás veškerou radostí a pokojem u víře, abyste oplývali v naději mocí Ducha svatého".[3])

Víra, že Bůh ví, co činí a že to činí k našemu dobru, posilňuje nás tak, že všech bouří, znepokojeni a neklidu, pod nimiž všichni, kteří je jen okem tělesným pozorujeme, trpíme, ani necítíme, nýbrž mnohem

---

[1]) Isaiáš XXXII., 18.
[2]) Žalm IV., 9.
[3]) K Řím. XV., 13.

více trváme v radosti větší a veselosti při všech příhodách. A čím větší důvěry někdo dosáhl, tím bohatší radosti duchovní a rozkoše požívá: neboť čím více doufá a miluje, tím klidnějším a jistějším jest, že se všechno k jeho dobru obrátí. Něco menšího nemůže věřiti a čekati od oné nekonečné dobroty a lásky Boží.

7. Toto způsobilo u svatých takový klid a jistotu uprostřed jejich zkoušek a nebezpečenství, že se nebáli ani lidí, ani ďábla, ani divoké zvěře, ani ostatních nerozumných tvorů: neboť věděli, že tyto bez dovolení Božího a jeho vůle nesmí se k nim blížiti. Tak vypravuje sv. Athanasius[1]) o sv. Antonínovi, že se mu kdysi zlí duchové zjevovali v rozmanitých děsných představách, v podobě divokých šelem, lvů, tigrů, buvolů, hadů a štírů, obklíčili ho a děsili ho svými zuby a drápy a hrozným řvaním, že se zdálo, jako by ho ihned měli pohltiti. Světec se jim vysmíval a řekl: kdybyste moc nějakou měli, stačil by jeden z vás úplně, abyste mne přemohli. Poněvadž však jste tak slábi a Bůh vám moc vzal, proto se spojujete v takový zástup, abyste nahnali strachu. Jestli vám Pán propůjčil moc nade mnou, pojďte a roztrhejte mne! Nemáte-li žádné moci od Boha,

[1]) In Vita s. Antonii. c. 8.

proč se namáhate zbytečně? Z toho vidíme všichni plnost pokoje a pevnost, která v tomto světci vědomí a sjednocenost s vůlí Boží působila, že bez vůle Boží jemu nic učiniti nemohou.

8. V dějinách církevních nacházíme mnoho takových příkladů.[1]) O sv. Ignáci čteme podobný příklad v páté knize jeho života a v druhé knize jest tento případ vypravován:[2]) Když kdysi po lodi do Říma cestoval, zdvihla se velká bouře, takže stěžeň zlomila a mnoho nářadí muselo býti vyhozeno. Všichni byli ve velké úzkosti a připravovali se na smrt: neboť věřili, že jejich poslední hodinka nadešla. V tomto hrozném postavení, když všichni se chvěli smrtelnou úzkostí, necítil světec, jak sám svědčí, žádného strachu: jen to ho bolelo, že dle svého mínění nesloužil Pánu tak, jak mohl. „Že větrové i moře ho poslouchají?“[3]) A bez jeho vůle nemohou se vlny a bouře ani zvednouti tím méně někoho pohltiti.

K této důvěřivé a dětiné jistotě v Boha, k tomuto klidu a bezpečnosti třeba také nám snažiti se dojíti s milostí Pána a cvičením se ve stejnomyslnosti s vůlí Boží. Modlitbou a rozjímáním nutno vždy hlouběji a hlouběji

---

[1]) Gregor. M. dial. L. 3, c. 16.
[2]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 9 et L. 2, c. 5.
[3]) Mat. VIII., 27.

ponořovati se do onoho zlatodolu otcovského a docela zvláštního opatrování, s nímž Bůh nad námi bdí. Jsem jist, že mne nic nemůže potkati a že mi nemohou uškoditi ani lidé, ani zlí duchové, ani jiní tvorové, když jim toho Bůh nedovolí, nebo tomu nechce. Ať na mne přijde cokoliv, nebudu odporovati a nechci nic jiného, než jen vůli Boží.

9. O sv. Gertrudě[1]) čteme: Nic nemohlo zatemniti její jistou důvěru na nejdobrotivější milosrdenství Boží ani nebezpečenství, ani útrapy, ani jakákoliv ztráta ani protivenství, ba ani její vlastní hříchy a chyby: neboť byla přesvědčena, že Božská prozřetelnost všechno radostné a protivné v dobro obrátí. Jednou řekl Pán k této svaté Panně: tato pevná důvěra, v níž mi člověk věrně důvěřuje, že mu ve všech potřebách pomoci mohu, pomoci umím a věrně pomoci chci, dojímá mé srdce a činí mé otcovské lásce takové násilí, že jistotně takovému člověku z jedné strany to odepříti nemohu pro radost, kterou čerpám z pohledu na jeho závislost ode mne a k rozmnožení jeho zásluh: z druhé strany musím mu vyhověti pro svoji podstatu a lásku, kterou k němu mám. Pán zde mluví dle lidského způsobu, jako když v někom láska překypí.

---

[1]) Blosius II. monile spirit. c. 11, n. 5.

10. K sv. Methildě[1]) řekl Pán: Velkou radost mi činí, když lidé důvěřují mé dobrotě a na mne spoléhají. Kdo pokorně na mne spoléhá a mně se přenechává, tomu budu v tomto životě milostiv a v druhém mu více dám, než zaslouží. Čím více člověk důvěřuje mé dobrotě a sebe přenechává, tím více dosáhne: neboť nemožné nemůže člověk žádati, več však věří a doufá, že může dosáhnouti, poněvadž jsem to slíbil, toho dosáhne. Proto jest člověku velice užitečno mnoho ode mne doufati a pevně důvěřovati ve mne.

Když se Methilda tázala Pána, co může nejprve s plným odůvodněním od jeho nevyslovitelné dobroty žádati, odpověděl jí: věř pevně, že tě po smrti přijmu, jako otec své milované dítě přijímá a že nikdy nějaký otec s takovou věrností svůj majetek se svým dítkem tak nerozdělil, jako já své statky a sebe sama tobě udělím. Kdo toto vždy pevně a s pokornou láskou od mé dobroty žádá, ten bude jistě blaženým.

[1]) L. Blosius II. monile spirit. c. 11, n. 6.

XI.

Některá místa a příklady z Písma sv., která nám dopomáhají k této důvěřivé a dětinné důvěře v Boha.

1. Především bude dobře uvážiti, jak staří patriarchové docela zvyklí byli všechny příhody Bohu připisovati, jakýmikoliv cestami a prostředky přišly.

Dříve než bratři Josefovi s nakoupeným obilím z Egypta odešli, naporučil Josef svému správci domu, aby nahoru do každého pytle položil peníze za obilí.

Když pak na cestě zpáteční se zastavili v hospodě a svá zvířata chtěli krmiti, spatřil první rozvazav pytel ihned své peníze. Řekl to ostatním a všichni šli ihned ke svým pytlům, a každý našel své peníze. Na to pravili docela ohromeni: „V úžasu a zděšení pravili vespolek: Co nám to Bůh učinil?“ [1])

[1]) Genes. XLII., 28.

Dobře si pamatujme, že nepraví: to je nástraha, která nám položena jest: za tím se skrývá zlý šibal, také neříkají: správce domu dal z nedbalosti peníze jednoho každého do jeho pytle. Také nemysleli, že jim tím almužnu dal. Připisovali to Bohu a řekli: Co nám to učinil Bůh? Vyznali tím svoji víru, že se tak jen jeho vůlí mohlo státi, poněvadž ani lístek na stromě se nehýbe bez jeho vůle.

Když Jakob do Egypta přišel a Josef se svými syny ho navštívil, odpověděl tento na otázku starého otce, čí by to děti byly: „Jsou to moji synové, které mi zde Bůh dal".[1])

Takovou odpověď dal Jakob svému bratru Esauovi, když se s ním setkal a když se ho tázal, čí by to byly děti, které sebou vede:[2]) „Jsou to dítky, které dal Bůh mně, tvému služebníkovi".

A když nabízel dar bratru svému Esauovi, řekl:[3]) „A přijmi požehnání, které jsem ti přinesl a kterým mne obdařil Bůh, dárce všeho".

Nabídnutý dar nazýval požehnáním Božím, jehož požehnání není ničím jiným než rozdáváním darů: a toto požehnání, pravil, dal mi Bůh, který všem všechno dává.

---

[1]) Genes. IIL., 9.
[2]) Genes. XXXIII., 5.
[3]) Genes. XXXIII., 11.

Když David naprosto rozhněván dům Nabalův zničiti chtěl, přišla mu v ústrety jeho žena Abigail s darem, aby ho utišila. Tu pravil David:[1]) „Požehnán buď Hospodin, Bůh Israelův, který tě poslal dnes mně v cestu, požehnaná buď řeč tvá a požehnaná buď ty, která jsi zadržela mne dnes, abych nešel prolíti krev a nepomstil se sám".

Chtěl tím říci, nepřišlas ze své vůle, nýbrž Bůh tě poslal, abych nehřešil. Jemu náleží dík a za to budiž veleben! To byl obyčejný způsob mluvy svatých Starého Zákona: má také našim býti.

2. Přistupme k věci blíže. Podivuhodnou s tohoto hlediska jest historie Josefova. Bratři jeho z nenávisti ho prodali za otroka egyptským kupcům, aby jim, jak se mu to zdálo, neporoučel a nebyl jejich pánem: a právě tento prostředek, který si vyvolili ho zničiti a zahubiti, vyvolil si Pán, aby věčné plány jeho Prozřetelnosti uskutečněny byly a jim ho za pána a za pána celé zemi egyptské dáti mohl. Tak mluvil Josef sám k bratřím svým, když se jim dal poznati a oni vším tak překvapeni byli:[2]) „Nebojte se a neneste to příliš těžce, že jste mne prodali do těchto krajů: neboť na vaši záchranu poslal mne Bůh před vámi do Egypta... Proto mne

[1]) I. Král. XXV., 32, 33.
[2]) Genes. XLV., 5, 7, 8.

Bůh předeslal (sem) abyste byli na zemi zachráněni a abyste mohli nabýti potravin k živobytí. Ne vaším záměrem, nýbrž vůlí Boží byl jsem poslán sem".

„Nebojte se, můžeme odpírati vůlí Boží? Vy jste sice měli se mnou zlé záměry, Bůh však to obrátil v dobré, aby mne povýšil — jak nyní vidíte — a zachránil četné národy".[1])

Kdo by nechtěl doufati při tolika důkazech jeho prozřetelnosti v Pána? Kdo by se chtěl báti plánů lidí a převrácenosti světské, když jasně vidíme, že je to řízení Boží? Vidíme do konce, že užívá právě toho prostředku, kterého oni se chopili, aby nás pronásledovali a zle nám činili, pro naše dobro a náš vzrůst. Pán sám praví:[2]) „Můj úradek se plní, vše, co chci, se stane".

Proto můžeš se obrátiti tam, nebo onam, na konec musí vždy vyplněna býti vůle Boží. K tomuto cíli řídí on všechny ony prostředky.

3. Sv. Jan Zlatoústý[3]) klade za týmž cílem velkou váhu na jednotlivost z této historie. Číšník Faraonův po opětném dosazení v úřad zapomenul po plná dvě léta na vykladače svých snů, ačkoliv ho tak snažně o to prosil, aby na něho pamatoval a u Faraona prosil. Myslíš, praví světec, že toto zapomenutí stalo

---

[1]) Genes. L., 19, 20.
[2]) Isaiáš XLVI., 10.
[3]) Homil. 63, in Genes., n. 2, 3.

se náhodou? Nebylo náhodou, nýbrž od Boha bylo tak určeno a zařízeno. Pán chtěl vhodného času a pravé příležitosti vyčkati, aby Josef s větší slávou a ctí z vězení byl osvobozen. Kdyby číšník ho byl ihned pamětliv býval, snad by ho byl svojí přímluvou vysvobodil, ale po tajmu, a nikdo by o tom nebyl zvěděl a nic by byl neviděl. Pán Bůh však chtěl, aby ne tímto způsobem, nýbrž velmi čestně a okázale vyšel. Proto připustil, že číšník na něho dvě léta zapomenul, až přišel čas snů Faraonových a Josef z vůle královy, kterého k tomu nouze přivedla, s majestátem a se slávou vyšel, aby vládl nad celou zemí egyptskou. Bůh, nejmoudřejší umělec, ví velmi dobře, jak dlouho zlato v ohni zůstati musí a kdy se musí z něho vzíti, praví sv. Zlatoúst.

4. V první knize Královské máme jinou událost, z níž prozřetelnost Boží v jednotlivostech i nejmenších docela jasně prosvítá.

Bůh přislíbil proroku Samuelovi, že mu ukáže muže, který bude králem nad Israelem, aby ho pomazal. Řekl k němu:[1]) „Zítra, právě v tuto hodinu, která nyní je, pošlu k tobě muže z území Benjaminova, a pomažeš ho za vůdce nad mým lidem israelským“.

Tímto od Boha vyvoleným byl Saul, a

[1]) I. Král. IX., 16.

způsob poslání byl tento: Oslice jeho otce byly ztraceny, a otec naporučil Saulovi hledati je. Saul vzal sebou služebníka, a šli přes pole a údolí a nemohli nic nalézti, ba ani stopy nemohli objeviti. Saul se chtěl již vrátiti: neboť myslil, že jest již pozdě a otec že by měl o něho starost. Služebník však pravil k němu: bez oslic se nevrátíme domů. Mezi tímto lidem jest muž Boží, prorok Samuel: pojďme k němu, a on nám je ukáže! Za takové příležitosti přišli k Samuelovi. Když k němu přišli, pravil Bůh Samuelovi:[1]) „Hle muž, o kterém jsem ti pravil: Ten panovati bude nad lidem mým". Toho pomaž za krále!

Nevyzpytatelné jsou soudy Boží. Otec vyslal syna oslice hledat: Bůh posílá ho k Samuelovi, aby za krále byl pomazán. Jak rozdílny jsou cesty Boží od cest lidských! Jak vzdálena byla Saula i jeho otce myšlenka, aby tam šel dát se pomazati na krále! Jak daleko jsi ty, tvůj otec, tvůj představený od toho, co Bůh s tebou chce! Ani oslice se bez vůle Boží neztratily. A není to náhodou, že otec posílá ho jich hledati. A není to náhodou, že jich nemohl najíti. Není náhodnou rada služebníkova, aby šli k prorokovi se na ně zeptat. Všechno bylo dle pořádku a zařízení

[1]) I. Král. IX., 17.

Božího, který si posloužil tímto prostředkem, aby Saula k Samuelovi přivedl, aby ho tento mohl na krále pomazati, jak to předpověděl.

Když tebe otec na studie posílal do Sevilly nebo Salamanky, myslil, že budeš velikým učencem a pak někde dosáhneš místa, kde budeš žíti ve velké cti. A z toho se nic nestalo: neboť Bůh poslal tě tam, aby tebe do svého domu přijal a řeholníkem tě učinil. Když sv. Augustin z Říma do Milána šel, myslil on i Symmachus, prefekt města, že jde tam, naučit se řečnictví. Ale nic z toho nebylo: neboť Bůh poslal ho k sv. Ambroži, aby od tohoto byl obrácen.

5. Uvažujme rozmanitá povolání a docela zvláštní, často tak nepatrné a na pohled vzdálené prostředky, kterými Pán toho, nebo onoho do řádu volá: musíme se nad tím podivovati. Často to bylo něco zdánlivě nepatrného, malicherného, co dalo popud, žes vstoupil do řádu. Byly to však cesty a zařízení Boží, které tě do řádu vedly. To musí dobře mnozí pozorovati: neboť přijde na ně pokušení, že jejich povolání nemůže býti od Boha, protože tak nepatrnou věcí bylo vyvoláno. Je to lest ďábla, tvého nepřítele, který ti závidí tvé postavení. Je to právě Boží způsob používati takových prostředků pro vytčený cíl své větší cti a tvého dobra a pokroku. V životě svatých nalezneme množství

příkladů. Nešlo Pánu o oslice: neboť: „Pečuje Bůh (tak) o voly?“ [1])

Chce mnohem více, abys takovým prostředkem dosáhl panství, jako Saul. Neboť — Bohu sloužiti jest kralovati —.

6. Když později prorok Samuel přišel ve jménu Božím k Saulovi, pokárat ho pro jeho neposlušnost, poněvadž Amalekitů nezničil, a když pokárav ho měl se k odchodu, uchopil ho Saul za plášť a prosil ho, aby neodcházel, nýbrž ho opět s Bohem smířil. Písmo sv. praví, že kousek pláště Samuelova se utrhl a v ruce Saulově zůstal. Mohl by se někdo domnívati, že utržení kousku z pláště prorokova stalo se náhodou, snad proto, že Saul silně trhl, nebo že plášť byl již starý a vetchý. A přece se všechno stalo pro zvláštní zařízení a opatření Boží. Mělo se tím naznačiti, že Saul pro svůj hřích bude trůnu zbaven. Proto také řekl Samuel Saulovi, když to viděl:[2]) „Odtrhl od tebe Hospodin dnes království israelské, a dal je rodáku tvému, který je lepší nežli ty“. O tom se pouč utržením mého pláště!

7. V téže knize královské se vypravuje, že Saul Davida obklíčil jako v kruhu, že David sám pochyboval, bude-li moci uniknout. V tom přišel spěšně posel k Saulovi hlásit mu, že

[1]) Ke Korint. IX., 9.
[2]) I. Královská XV., 28.

filištinští vpadli do země a ničí a pustoší všechno. Saul musil upustiti od obležení Davida, aby odvrátil největší pohromu. Tento vpád a vniknutí filištinských nebyly náhodnými, nýbrž Bohem zařízeny, aby jejich prostřednictvím byl vysvobozen David.

8. Jindy vůdcové filištinští vyloučili Davida ze svého vojska a přivedli to tak daleko, že král Achis ho měl poslati domů, ačkoliv mu byl nakloněn a k němu velkou důvěru měl. Řekl král k Davidovi:[1]) „Ale knížatům se nelíbíš".

Toto jednání knížat zdá se docela nahodilé: a přece nebylo a nemělo účinku, za kterým cílili. Bylo to dílo zvláštního zařízení Božího. Neboť po svém návratu se David dověděl, že Amalekité jeho město Sikeleg zapálili a všechny ženy a dítky od nejmenšího do největšího do zajetí odvedli, dokonce i ženy Davidovy. David spěchal za nimi, porazil je a vzal jim všechnu kořist i se zajatými až do posledního muže. To by se nebylo stalo, kdyby ho knížata nebyla vyloučila z vojska svého. Bůh řídil jejich úmysl za jiným cílem, než za tím, ku kterému směřovali.

9. Právě tak jasně v maličkostech i v jednotlivostech prozařuje toto obzvláštní řízení Boží

---

[1]) I. Král. XXIX., 6.

v dějinách Esthery. Jak mimořádného prostředku tu užil Bůh, aby osvobodil národ židovský od hrozného rozsudku smrti krále Assvera! Jak zařídil vyvolení Esthery za královnu po zapuzené Vasthi a její příslušnost k židům, aby se za ně pak mohla přimlouvati! Zdá se náhodným býti, že se Mardocheus dověděl o vzpouře proti králi, aby ji vyzradil králi Assverovi: že králi nebylo té noci dobře a že nemohl spáti a nechal si předčítati dějiny své doby, aby se pobavil: a že se zrovna na čin Mardocheův při čtení přišlo atd. Ale ze všeho toho nic se nestalo náhodou, nýbrž všechno podle vysokého úradku Božího a podle jeho zvláštního zařízení: neboť právě těmi prostředky chtěl svůj národ zachrániti. V tomto smyslu nechal také Mardocheus Esther jíti ke králi, která by se toho nebyla odvážila s ním mluviti a vymluviti se tím, že nebyla volána, pobádaje ji slovy: „Kdo ví, zdáli jsi proto nepřišla k důstojnosti královské, abys byla pohotově k takovému času?“ [1])

10. Písmo sv. a dějiny církve jsou plny takových příkladů, abychom se z toho učili, všechny události Bohu připisovati a všechno přijímati jako z jeho ruky poslané pro naše dobro. V knize — Pamětí — sv. Klementa

[1]) Esther IC., 14.

jest jedno v tomto směru velmi zvláštní vypravování.[1]) Když Šimon kouzelník byl sv. Petrem hodně tříben, obrátil Barnabáš v Římě sv. Klementa k víře. Přišel pak k Petrovi, vyprávěl mu své obrácení a prosil ho o další vyučení ve víře. Petr mu řekl: tys přišel právě v čas: neboť zítra bude veřejný řečnický zápas mezi mnou a Šimonem, kouzelníkem. Uvidíš nás tedy a uslyšíš, čeho sis přál. Mezi tím vstoupili dva učeníci k Petrovi a oznamovali mu, že je posílá Šimon, kouzelník, a že vzkazuje, že mu přišla nějaká záležitost do toho, proto aby byl řečnický zápas na tři dny odložen. Petr byl spokojen. Když odešli, byl Klement velice smutný. Petr to zpozoroval a ptal se ho: můj synu, co tě rmoutí? Klement odpověděl: otče můj, mne rmoutí odklad řečnického zápasu, který se měl zítra konati, je však odložen.

Podivuhodné! Na základě této bezvýznamné příhody uchopil Petr nově obráceného za ruku a měl delší řeč: synu můj: pohané se rmoutívají, když se jim podle jejich přání nedaří. U nás tomu tak není. Víme, že Bůh všechno řídí a spravuje. Proto můžeme také vždycky býti klidni a těšiti se hlubokému pokoji. Pohleď, synu můj, že tento případ slouží právě tvému přání! Kdyby rozmluva byla již

[1]) Recognit. s. Clem. I., Rom. L. 1, n. 19 sq. (Migne Patr. gr. I.)

dnes, nemohl bys se dobře na ni připraviti: později lépe tomu porozumíš. Nyní tě chci ještě poučiti: pak budeš míti z toho více užitku, poněvadž to lépe pochopíš.

11. Ke konci uvedeme ještě příklad ze života sv. Ignáce, z něhož totéž jasně vysvítá. Týká se to cesty sv. Františka Xaverského do Indie. Jest velmi pozoruhodno, jakým způsobem tento svatý muž připadl na cestu do Indie. Sv. Ignác určil k této cestě otce Rodrigueza Šimona a Mikuláše Bobadillu. Šimon byl nemocen čtyřdenní zimnicí: nedbaje toho dal se na cestu k přístavu do Portugalska. Otci Bobadillovi se psalo do Kalabrie, aby přišel do Říma. Přišel cestou a námahou docela zeslaben a onemocněl v Římě velice bolestí v nohou. Vyslanec, Don Petro Mascarenas, chtěl se právě vrátiti do Portugalska a nemohl čekati na pozdravení Bobadillovo. Nechtěl však také bez druhého otce, který byl do Indie určen, odcestovati. Byl proto vyvolen ve šťastné volbě František na místo Bobadillovo a týž odcestoval ihned s vyslancem do Portugalska.

Poněvadž Xaverius na počátku nebyl k tomu určen, nýbrž Bobadilla, a odcestování tak rychle nastalo, zdá se jeho jmenování na to místo náhodným. Avšak stalo se tak dle vysokého úradku Božího, dle jehož ustanovení měl býti František apoštolem Indie. Ještě

více! Když přišli do Portugalska, a když uvážili lidé tam, k jak velikému užitku by oba v zemi mohli býti, chtěli je zdržeti. Konečně bylo usneseno, že jeden zůstane v zemi, druhý půjde do Indie. Tak byla také zde věc nechána náhodě. Ale před Bohem není žádné náhody. Na konec musil František do Indie jeti: neboť taková byla vůle Boží, a Pán všechno zařídil tak ke spáse jeho duše a k větší cti a slávě své. Lidé mohou návrhy činiti a hledati cesty je uskutečniti: Bůh upotřebí všeho, aby vyplnil své úradky a provedl to, co je nám užitečnější a více k jeho cti jest.

12. S takovými a podobnými příklady z Písma sv. a z denní zkušenosti jiných i nás samých musíme si do srdce pomocí modlitby a rozjímání zasaditi onu důvěru v Boha. A nesmíme opomenouti toto cvičení, dokud nemáme plně ve svém srdci důvěrnou a dětinnou oddanost k Bohu. Věř bezpečně, že čím větší bude tato důvěra k Bohu, kterou se mu oddáš, tím klidnějším budeš. Dokud k této dětinné důvěře nepřijdeš, nebudeš míti v srdci svém pravého klidu a pokoje. Bez toho všecko tě rozruší. Vrhněme se docela do náručí Božího, důvěřujme jemu ve všem, jak nám radí svatý apoštol Pavel:[1])

[1]) I. Petrův V., 7.

„Složíce veškerou svou starost na něj, neboť on má péči o vás".

A prorok praví:[1]) „Slož svou starost na Hospodina, on bude o tebe pečovat".

Tak velice jsi mne miloval, o Pane, žes sebe pro mne vydal v ruce svých hrozných nepřátel, že ti mohli učiniti, co chtěli. „Ježíše pak vydal vůli jejich".[2])

Co konám velkého, když se oddám, ne v hrozné, nýbrž nejvýše laskavé ruce, jako jsou tvé ruce, abys se mnou činil, co chceš? Jsem jist, že to může pro mne býti jen dobré a spasitelné. Přiznejme se ke smlouvě, kterou Kristus Pán učinil se sv. Kateřinou Sienskou! Pán jí mnoho vyznamenání a přízně prokázal: mezi nimi byla jedna docela zvláštní, že se jí jednoho dne zjevil a řekl jí: Má dcero, mysli na mne a já budu na tebe mysliti.[3]) Abys na mne myslila, musíš sebe zapomenout a já budu na tebe pamatovati a o tebe pečovati. Jak výtečná dohoda! Jak krásná výměna! Jak velký prospěch by to byl pro mou duši! K takové dohodě se nabízí Pán každému. Zapomeň sebe a zanech svých nápadů! Čím více sebe zapomeneš a na svého Boha budeš pamatovati a jemu důvěřovat, tím věrněji bude se o tebe sta-

---

[1]) Žalm LIV., 23.
[2]) Luk. XXIII., 25.
[3]) A. AS. S. 30. April. Vita s. Cathar. Sen., pag. 877.

rati on. Kdo by nechtěl uzavříti takovou výhodnou a příznivou smlouvu? Je to smlouva nevěsty se ženichem, o které praví:[1]) „Jsem svého milého, on po mně práhne?

[1]) Velepíseň VII., 10.

XII.

Jak užitečným a dokonalost podporujícím jest použití modlitby pro cvičení se ve sjednocenosti s vůlí Boží a jak musíme vniknouti do jednotlivostí, abychom třetího stupně této srovnalosti dosáhli.

1. Jan Ruisbroch, velmi učený duchovní člověk, vykládá o kterési svaté panně, která svému zpovědníkovi počet vydávala ze svého způsobu modlitby a od něho žádala poučení, byl to jistě veliký sluha Boží a velmi oddaný modlitbě. Pravila, že její způsob modlitby se obírá životem a smrtí Ježíše Krista, našeho Spasitele. Z toho získává poznání sebe, svých chyb a vášní, a zároveň nejvnitřnější bolest a soucit s bolestmi a utrpením Ježíšovým. Zpovědník pravil jí: to je sice dobré: neboť možno bez mnoho ctností čerpati takový

soucit a takovou jemnou zbožnost z utrpení Krista, jak můžeme také dokonce z přirozené účasti a sklonu k příteli soucit s jeho utrpením míti. Panna se ptala dále, zda denní oplakávání vlastních hříchů není dílem pravé zbožnosti a bylo ji odpověděno: to je sice dobré, ale není to nejlepší: neboť zlo samo sebou vzbuzuje zármutek. Tázala se dále, zda není dobrým dílem pravé zbožnosti ustavičná myšlenka na pekelné tresty a na slávu nebešťanů. Na to odpověděl zpovědník: také to není to největší: neboť již přirozenost má přirozený odpor a nechuť ke všemu, co bolest působí a miluje a hledá to, co radost a čest zapříčiňuje: jako kdyby nám někdo o krásném a veselém městě vypravoval, zatoužili bychom jistě po něm.

Nad tím byla svatá panna docela bez útěchy a plakala hořce, poněvadž nevěděla, jak má své modlitby si zaříditi, aby se docela bohumile modlila. Brzy na to zjevil se jí milý pacholík. Jemu svěřila příčinu svých starostí a pravila: že dle jejího zdání nemůže jí nikdo potěšiti. Běž k tvému duchovnímu otci a řekni mu, že pravá zbožnost pozůstává v sebezapírání, seboupohrdání a v úplné oddanosti v ruce Boží, jak v neštěstí, tak ve štěstí, když se v lásce pevně spojí s Bohem a svou vůli ve všech věcech srovná plně

s vůlí Boží. Velmi rozradostněná řekla to svému duchovnímu otci a přijala od něho potvrzení toho: To je hlavní věcí a k tomu musíme své modlitby říditi, neboť v tom spočívá pravá, svatá láska k Bohu a z toho také náš pokrok a naše dokonalost.

O jiné světici se vypravuje, že byla od Boha napomenuta, aby při modlitbě otčenáše důraz kladla na slova: tvá buď vůle, jak v nebi, tak na zemi! A o světici Gertrudě vypravuje Blosius,[1]) že ona na pokyn Boží opakovala 365 kráte slova Kristova: Ne, má vůle, o Pane, nýbrž tvá ať se stane! A poznala, že se Bohu tato modlitba velmi líbila. Následujme i my těchto příkladů, říďme k tomu své modlitby a cvičme se v tomto cvičení.

2. Abychom to lépe a s větším prospěchem konati mohli, musíme předem na dvě věci dáti pozor. Toto cvičení jest za prve potřebno zvláště v čase velkých protivenství a když nás něco tvrdého a tělesnému člověku protivného potkalo. V takových případech jest zapotřebí více ctností a ukáže se jasně, jak to u každého je s láskou k Bohu. Za času míru ukazuje král svým vojínům lásku všelijakými projevy milosti. V době války ukazují vojíni lásku a úctu ke svému

[1]) II. Monile spirit. c. 11, n. 4.

králi tím, že pro něho bojují a umírají. Právě tak dává nám král nebes po čas útěchy a důkazů milosti porozuměti, jak velice nás miluje: my však projevujeme zase svoji lásku za doby soužení daleko více nežli za doby štěstí a útěchy. Blažený duchovní učitel Avilla praví:[1]) Za doby útěch děkovati Bohu, to může každý: ale za doby utrpení a protivenství Bohu děkovati, to jest vlastností jen spravedlivých a dokonalých. Tento dík jest však zvláště milou a příjemnou hudbou pro sluch Páně. Jediné — zaplať Bůh, — Bohu díky, nebo veleben buď Pán, vyslovené v protivenstvích, platí více, než tisícerý dík a chvála za dob našeho štěstí.

Proto srovnává Písmo spravedlivého s „Kaménkem rubínovým ve zlatém šperku".[2]) Tento drahokam má více jasnosti a lesku za noci než za dne. Tak leskne se a svítí a projevuje se spravedlivý, pravý sluha Boží, mnohem více za utrpení a bolestí, než ve štěstí. Proto velebí Písmo Tobiáše velice, protože nikdy nereptal proti Bohu a ničeho neupustil ze své dřívější věrnosti a poslušnosti, ačkoliv ho nechal po mnohých jiných bědách ještě oslepnouti. Při všem tom zůstal pevným a plným díků vůči Bohu po všechny dny svého života, ve slepotě právě tak, jako za času

[1]) Avila—Schermer, Briefe II., 5 Br.
[2]) Sirach XXXII., 7.

zdravých očí. Právě tak se zachoval Job ve svém utrpení.

3. Co všichni máme napodobovati, je dle učení sv. Augustina[1]) to, že ve všech případech, ve štěstí i v neštěstí stejnými zůstati máme, jako ruka jest vždy touž, ať jest napřažena, nebo v pěsti uzavřená. Tak musí sluha Boží vždycky ve vnitřku duše své zůstati týmž, i když na venek bude se zdáti tísněn a smuten. O Sokratovi, světovém učenci, se vypravuje, že zůstal stejným ve všech případech, které ho potkaly, v protivných i různých. Nikdy ho nikdo neviděl neobyčejně veselého, nebo smutného: při rozmanitém střídání osudu zůstal vždy stejným až do konce svého života.[2]) Nebylo by to jistě mnoho, kdybychom my křesťané a řeholníci snažili se dosáhnouti toho, čeho dosáhl pohan.

4. Za druhé jest třeba poznamenati, že nestačí, tuto srovnalost s vůlí Boží míti: neboť všeobecně tak činiti jest snadným. Kdo by neřekl, že si přeje, aby vůle Boží ve všech věcech se dála? Zlí i dobří říkají denně v otčenáši: buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi! Ale žádá se více. Musíme věc probrati v maličkostech, v jednotlivostech, v tom, co by nám utrpení způsobilo, kdyby se stalo.

---

[1]) Serm. 4, ad Fratres in eremo.

[2]) Ciceron. disput. Tusculan. L. 3, n. 15, tom. 2, Opp. omn.

A nesmíme se uspokojiti, dokud všech těžkostí nepřemůžeme a neurovnáme, že nic už nezůstane, co bylo ještě přemoci, a až konečně není ničeho, co by se stavělo proti našemu celému spojení a sjednocení s vůlí Boží, že se každé příhodě, ať přijde odkud chce, vždy statečně opřeme.

5. Ale ani s tím ještě nesmíme býti spokojeni. Třeba ještě dále pokročiti a nesmíme odpočívati, až nalezneme nejvnitrnější zalíbení a radost z toho, že se na nás vyplnila vůle Boží, a ať je to v útrapách, v bolestech a v opovržení. To je třetí stupeň jednocenosti. Máme také zde různé stupně, jedny vyšší a dokonalejší než druhé. Můžeme je uvésti na tři druhy, aby odpovídaly nauce světců a ctnosti pokoře.

První stupeň jest, když člověk protivenství si nepřeje a nemiluje ho, nýbrž právě naopak utíká před nimi, ale přece by je raději snesl, než aby něco hříšného činiti chtěl. To je nejnižší stupeň a je všem lidem naporučený. Na tomto stupni cítí člověk to trpké, bolestné a zarmucující se zel, které na něho přicházejí: vzdychá, když je nemocen, vykřikuje ve svých silných bolestech, a pláče nad smrtí svých rodičů, ale přes to zachová sjednocenost s vůlí Boží.

Na druhém stupni nežádá člověk, aby utrpení na něho přišla. Když však přijdou,

přijímá je ochotně, poněvadž jest to vůle Boží a jeho zalíbení. Na tomto stupni přistupuje něco k tomu, co bylo na prvním stupni, totiž ochotná vlastní vůle trpěti pro Boha. Nechceme jen proto trpěti, že jsme k tomu přísně zavázáni, nýbrž že utrpení se líbí Bohu. Na prvním stupni se snášejí utrpení s trpělivostí, na druhém ještě k tomu s ochotností a lehkostí.

Třetí stupeň jest tam, kde sluha Boží ve své velké lásce k Pánu od něho seslané utrpení a nesnáze nejen rád přijímá, nýbrž také ještě žádá a z nich se velice těší, poněvadž je to vůle Boží. Tak vypravuje Lukáš o apoštolech, že po bičování: „Šli z velerady s radostí nad tím, že byli hodni učiněni trpěti pohanu pro jméno Ježíšovo".[1])

A apoštol Pavel praví:[2]) „Jsem naplněn útěchou, překypuji radostí při všem soužení svém".

V listě k Židům vyslovuje svou chválu nad trpělivostí věřících:[3]) „Vždyť nejen jste se ukázali soucitni s vězni, nýbrž i s radostí jste snesli ztrátu svého majetku vědouce, že máte statek lepší a to trvalý".

Proto jest se snažiti s milostí Boží dosáhnouti toho, abychom radostně a vesele

---

[1]) Skutky V., 41.
[2]) II. Ke Korint. VII., 4.
[3]) K Židům X., 34.

snášeli všechny trpkosti a protivenství, která na nás přicházejí. Tak píše sv. Jakob:[1]) „Za čirou radost to mějte, bratři moji, když upadnete v rozličná pokušení".

Tak cennou a příjemnou nám musí býti vůle a zalíbení Boží, že všechno trpké, které přijde, jest nám tím oslazeno. Všechno utrpení a obtíže světa musí nám býti příjemny a chutny, poněvadž taková jest vůle Boží, poněvadž se to líbí Bohu. Proto praví sv. Řehoř![2]) obrátí-li se Bůh celou silou k Bohu, pak považuje všechno trpké tohoto života za sladké a všechno trápení za klid: chce všechno i smrt snésti, aby získal život v bohatší plnosti.

6. Sv. Kateřina Sienská praví v rozhovoru o dokonalosti křesťanské: mezi jiným, čemu mne můj nejsladší ženich Kristus naučil, bylo také toto: Učiň sobě světničku s pevným klenutím! Klenutí jest vůle Boží. Do ní se zamkni: v ní bydli stále a neopouštěj ji, ani očima, ani nohama, ani rukou! Tam zůstaň vždy sebraná na mysli jako včela v úle a perla ve své skořápce! Zdá-li se ti na počátku světnička úzkou a malou, nalezneš ji později dosti velkou a neopouštějíc jí budeš se procházeti po věčných příbytcích. Tak získáš v krátkém čase, čeho bys v dlouhé

[1]) Jak. I., 2.
[2]) Moral. L. 7, c. 15.

době nedosáhla. Také my tak musíme činiti. Ustavičně máme uvažovati slova:[1]) „Můj milý můj jest a já jsem jeho".

Na těchto dvou slovech se můžeme cvičiti po celý život. Proto mají býti stále v našich ústech a v srdci.

[1]) Velepíseň II., 16.

XII.

Jakou stejnomyslnost a sjednocenost s vůlí Boží má míti řeholník, aby vždy tam šel a tam zůstal, kam ho poslušnost volá.

1. Abychom z tohoto cvičení sjednocenosti s vůlí Boží více prospěchu měli a abychom dosud řečené uskutečniti mohli, chceme zvláště projednati několik hlavních bodů, v nichž jest se cvičiti. Pak se zabývati budeme jinými všeobecnými věcmi, které se také jiných dotýkají. Počátek učiníme s jednotlivými zvláštními případy, které jsou podány v našich Konstitucích: neboť právě v tom jest řeholníku svoji ctnost a bohumilost ochotně ukázati. Každý může tuto nauku na jiné podobné případy upotřebiti, jaké se v jeho řádě, nebo v jeho stavu přiházejí.

2. Známy jsou misie jako hlavní úkol na-

šeho řádu. Kde sv. Ignác o tom v Konstitucích jedná, praví:[1]) členové Tovaryšstva musí býti připraveni ihned do jakéhokoliv dílu světa jíti a tamtéž zůstati, pošle-li je poslušnost, ať je to k věřícím, či k nevěřícím, do Indie, nebo mezi bludaře. K tomu jsou zavázáni profesové čtvrtým slavným slibem zvláštní poslušnosti vůči hlavě církve, aby ochotně a rádi bez jakékoliv námitky do každé části světa byli ochotni jíti, kam je Jeho Svatost pošle, a nepoprosí přitom o žádné časné dobro, ani pro sebe, ani pro někoho jiného, ani na cestu, ani zůstanou-li na určeném stanovišti. Jsou povinni cestu konati pěšky nebo koňmo, s penězi, nebo bez nich, žijíce z almužny, jak to Jeho Svatosti za lepší se uzná.

Sv. Ignác poznamenává k tomu, že cílem a úmyslem při skládání onoho slibu jest, vůli Boží lépe vyplniti. Oni první otcové byli z různých krajin a království, nevěděli, v kterém díle světa Bohu ochotně sloužiti budou, zda mezi věřícími, nebo mezi pohany. Aby tedy lépe poznali vůli Boží, skládali náměstku Ježíše Krista tento slib, aby je po světě rozdělil, jak za dobré uzná, aby to sloužilo k větší cti a slávě Boží. Člen Tovaryšstva nesmí nijak způsobiti nebo se sna-

[1]) Inst. S. J. II. Constit., pag. 103, c. 1, n. 1.

žiti býti poslán na to neb na jiné místo. Každý musí býti lhostejným a přenechá se býti použit úplně ruce představeného, který na místě Božím ho řídí k větší službě a slávě Boží.

3. Abychom se přesvědčili, jakou lhostejnost a jakou ochotnost požadoval svatý Ignác od nás co do odjezdu do onoho dílu světa, kam poslušnost nás posílala, uvedeme jeden příklad z jeho života. Jednou sdělil mu Pater Lainez Jakob,[1]) že cítí v sobě touhu do Indie jíti, aby pracoval na spáse onoho zaslepeného pohanského národa, který do záhuby padá pro nedostatek hlasatelů evangelia. Sv. Ignác odpověděl: Nemám takového přání. Otázán po příčině, odpověděl: Když jsme slíbili papeži poslušnost, aby nás dle své vůle posílal do různých dílů světa Pánu sloužit, musíme býti docela lhostejnými a nesmíme k tomu více míti náklonosti než k onomu. Kdyby mi přišla touha jako tobě do Indie jíti, namáhal bych se vzbuditi pravý opak, abych oné lhostejnosti dosáhl, která jest nutná, chceme-li dojíti dokonalosti v poslušnosti.

4. Nechceme tím říci, že touha cestovati do Indie jest něco zlého, nebo nedokonalost: naopak je dobrá a svatá: také představenému

---

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 4.

ji předložiti jest dobré, když Pán dá. Tak řekl sv. Ignác.[1]) Představení mají se radovati, když jim podřízení taková přání zjevují. Bývá to znamením, že Bůh je k tomu povolává, a všechno s radostí postupuje. Chceme však zde jen stanoviti, jakou lhostejnost od nás žádal sv. Ignác pokud se týká odjezdu, nebo setrvání ve kterémkoliv díle světa. Nechtěl, aby se ani pro tak namáhavé dílo, v němž se tak výtečně Pánu sloužiti může, pěstovala se záliba, aby tato a zvláštní náklonost k něčemu nerušily a neodstraňovaly onu lhostejnost a ochotnost, kterou třeba stále chovati pro každou záležitost a místo, kterou, nebo které nám poslušnost přikáže.

5. Abychom lépe porozuměli řečenému vyvoďme z toho nějaké důsledky, a sice za první tento: Je-li touha jíti do Indie příčinou, že někdo ztrácí lhostejnost a ochotnost pro jiné úkoly poslušnosti, pak to není dobrá, zvláště dokonalá touha. Kdybych měl takovou touhu a takovou žádost do Indie, nebo kamkoliv jinam odejíti, by mi však pokoj brala a necítil bych se spokojen na tomto místě, nebo na jiném, kam mne poslušnost volá, a přítomné záležitosti, které mi nyní jsou uloženy, by mne netěšily a v horlivosti neudržovaly, poněvadž oko i srdce jinde by bylo:

---

[1]) Inst. S. J. II., Const. pag, 110, c. 2, J.

pak jistě taková touha není dobrá a od Boha. Bylo by to proti jeho vůli, a Bůh nemůže proti své vůli jednati. Obyčejně nevyvolává vnukání Ducha Svatého nikdy nepokoj a nelibost, nýbrž zachovává pokoj a mír. Právě toto jest dle učení duchovních mužů znamení, z něhož lze poznati, zda touhy a vnuknutí jsou od Boha čili nic.

6. Druhé plyne z prvního. Kdo všeobecně jest ochoten a ihned rozhodnut, všude jíti a každou práci převzíti, kterou mu poslušnost naporoučí, ten nemusí se báti, má-li také zvláštní touhu jako misionář jíti do Indie, nebo do jiných vzdálených krajů. Není s ním zle, nýbrž dobře: neboť právě tento souhlas má býti vždy dle vůle sv. Ignáce v celém našem Tovaryšstvu. Nemáme totiž, pokud na nás jest, žádnou zálibu pro to, nebo ono, a žádnou zvláštní náklonost míti, nýbrž máme přímo státi jako jazýček na váhách uprostřed, ani na pravo, ani na levo se nekloníce. A takových jest dosti, dle mého mínění většina.

Svatý Ignác zabýval se kdysi myšlenkou upotřebiti Pátera Natala pro nějakou zvláštní úlohu. Aby to přátelsky rozřešil, chtěl nejprve věděti, jakou náklonost má P. Natal. Tento odpověděl písemně, že má jen tu náklonost nemíti žádné náklonosti. Toto platilo pro našeho otce za lepší a dokonalejší. A vším právem. Neboť kdo má nějakou vy-

loženou náklonost, ukazuje se jen pro jednu věc způsobilým: kdo nemá žádné, chápe se stejně všeho, co mu je naporučeno a ke všemu jest ochotný. Poněvadž Bůh u každého prohlédá srdce a vůli, kterou také za čin počítá, pohlíží na takového, jakoby všechno učinil.

Abych to ještě více objasnil, pravím: Byla by to nedokonalost a sobectví, kdyby někdo z lenosti, málomyslnosti a nedostatku umrtvení žádné touhy neměl, jako misionář do Indie jíti, poněvadž mu schází síla a odvaha, skutečných nebo možných pohodlností se zde odříci a podjati se větších námah, které jsou tam. Kdo však ne z lenosti a z nedostatku žádostí a odvahy, takové a ještě větší útrapy z lásky k Bohu a ku spáse duší na sebe chce vzíti bez oné touhy, ale jen protože neví zda je to vůle Boží, nebo zda něco jiného od něho požádá, při tom však vždy k tomu i onomu, co jako vůli Boží poznává, připraven a rozhodnut jest, a právě tak rád, jako by po tom toužil a za to se modlil, do Indie, nebo do Anglie, nebo kamkoliv jíti, kdyby byl poslán: takový by byl bezpochyby lepší a dokonalejší. Šel by také daleko radostněji, než ten, který po tom toužil: neboť by měl při tom celou jistotu, že při tom ne svou vůli, nýbrž čistě vůli Boží plní. Proto posílají představení rádi ty do Indie, kteří takového názoru a lhostejnosti k věcem jsou.

7. Abychom k našemu hlavnímu bodu přišli, žádá sv. Ignác, že máme všichni tolik lhostejnosti a odevzdanosti zachovati, že jsme tak rádi na tom místě, jako na jiném, tak rádi v této krajině, jako v jiné. Ani zdraví ani život nemají býti důvodem, který by nás vyšinul z této lhostejnosti. V třetím díle Konstitucí praví:[1]) Patří k podstatě našeho povolání a řádu jíti do různých krajin světa a tam působiti, kde můžeme doufati více Bohu sloužiti a duše zachraňovati. Kdyby ukázala zkušenost, že někomu podnebí některé krajiny škodí a že proto stále choří, třeba představenému uvážiti, nedoporučovalo-li by se takového přeložiti někam jinam, kde by se mohl zdravším cítiti a více ve službě Boží a na spáse duší mohl pracovati. Nemocný nesmí sám od sebe žádati, nebo náklonost k tomu ukázati, aby byl přeložen, nýbrž má to přenechati péči představeného.

Není toho málo, nýbrž velmi mnoho, co sv. Ignác tímto od nás žádá. Třeba již býti bez vůle a sobě odumřelý, když není dovoleno ani přeložení žádati 'ba ani náklonosti k tomu neprojeviti, ačkoliv jest stále nemocen. Náklonost a touhu jíti do Indie jako misionář, nebo k bludařům, možno sice, jak na hoře řečeno bylo, představeným sděliti,

[1]) Inst. S. J. II., Const. pag. 53, c. 2, G. et III., pag. 3, Reg. 2, Summar.

ale vždy s lhostejností a s odevzdaností. Zde však není dovoleno žádati o přeložení, ba ani jen náklonost a touhu projeviti po přeložení. Jest toliko dovoleno, když onemocní-li kdo, oznámiti představenému svou nemoc a neschopnost a nevhodnost pro vykonávání povinností, kterou pociťuje. To učiniti jsme dle pravidel povinni. Když se tak stalo, více nemá již podřízený co činiti. Představený má uvážiti, je-li dobře někam ho poslati, kde by se zotavil a více konati mohl, nebo je-li pro větší čest a slávu Boží, aby zůstal, kde jest a méně, nebo docela nic nepracoval. O to netřeba se podřízenému starati: musí se nechati vésti od představeného, který ho na místě Božím řídí, a zachovávati to, co onen zařídil pro lepší a příhodnější čest Boží.

8. Ach, jak mnoho lidí žije v těchto, nebo v jiných nezdravých zemích, poněvadž jsou tam úřadem, řemeslem nebo něčím jiným poutáni! Jak mnozí plují přes moře a jdou do Indie, Říma, Čařihradu pro nějaký malý zisk, a vydávají své zdraví, ba často i život svůj v nebezpečenství! Má to býti tedy něčím velkým, když v řádě a z poslušnosti totéž se činí, co světští lidé pro peníze dělají? Přijde-li ti myšlenka, že bys jinde více snad mohl působiti, zde však kde jsi, pro nemoc nemůžeš pracovati uvaž, že při všem tom jest lepší, že jsi podle vůle Boží zde a ne-

působíš nic, než kdybys někde dle své vůle byl a mnoho působil. Tak se odevzdej do vůle Boží, který nyní z důvodů, které tobě nejsou známy, a které také nemusíš znáti, to od tebe žádá.

9. V dějinách řádu františkánského se vypravuje o bratrovi Aegidiovi, že obdržel od sv. Františka dovolení jíti, kam by chtěl, a v té krajině, nebo klášteře zůstati, kde by se mu líbilo: František mu tuto volbu přenechal pro jeho výtečné ctnosti a svatost. Avšak Aegidius užil tohoto dovolení jen na 4 dny, pominula jeho radost a veselost a cítil nepokoj a neklid v duši. Přišel opět k sv. Františkovi a naléhavě ho prosil, aby mu označil klášter a zemi, kde má žíti a nenechal mu svobodnou volbu při tom. Zároveň sdělil světci, že jeho duše neměla klidu a spokojenosti v tom velkém a svobodném kruhu. Praví řeholníci nenalézají klidu při vyplněné vlastní vůli; proto nemají touhy po tom, neb onom klášteře, po tom, neb onom místě. Chtějí býti tam, kam je poslušnost vede, kde se představenému zalíbilo: neboť tu poznávají vůli Boží a v tom nacházejí pokoj a klid.

XIV.

O lhostejnosti a stejnomyslnosti s vůlí Boží, jak ji musí míti řeholník při každém úřadu a každém zaměstnání, které by mu poslušnost uložila.

1. Právě vyloženou lhostejnost a odevzdanost třeba nám zachovati také u každého úřadu a každého zaměstnání, kterým se máme z poslušnosti zabývati. Jak známo, jsou v řeholi mnohé a různé úřady a zaměstnání. Každý ať si je všechny prohlédne, až mu budou všechny stejně milé! V Konstituci praví sv. Ignác, a máme to také v pravidlech:[1]) Pokud se nízkých a povrhovaných služeb týká musíme býti připraveni ty převzíti, proti kterým větší odpor cítíme, když by totiž bylo naporučeno vykonati je.

---

[1]) Inst. S. J. II. Exam. pag. 13, c. 4, n. 28 et III., pag. 5, Reg. 13.

V těchto nízkých a opovržených zaměstnáních vyžaduje se více odevzdanosti a lhostejnosti, protože se více příčí naší přirozenosti. Kdo se Bohu k takovým službám nabízí, ten více koná a projevuje více ctnosti a dokonalosti, než ten, který se nabízí k velkým a úctyplným úřadům. Kdyby někdo měl tak silnou touhu po službě u nějakého pána, že by byl ochoten po celý život u něho jako pacholek sloužiti, nebo dokonce ty nejnižší práce konati, to by jistě více bylo a prozrazovalo by větší ochotnost sloužiti, než kdyby prohlásil: chci jako komorník, nebo jako správce domu sloužiti. Neboť to by byla snaha více po přízni, než nabídnutí ke službám. Takové nabídnutí musíme o to více ceniti, čím schopnějším by byl k vyšším úřadům ten, který se k nejnižším pracím nabízel. Právě tak by tomu bylo, kdybys Bohu nabídl: Pane, chci ti sloužiti jako kazatel, nebo jako profesor theologie. To by se nemohlo za něco zvláštního považovati: neboť takové vysoké úřady jsou samy sebou čestné a tak bys neukázal velkou touhu Bohu sloužiti. Kdybys však nabídl se po celý život v domě Božím nejnižší a nejopovržlivější práce konati pro tělo a smyslnost nejodpornější, pak bys ukázal tím větší touhu sloužiti Bohu svému.

To netřeba velice ceniti a hodnotiti a to

tím více, čím větší schopnosti bychom měli pro vyšší úřady. Mělo by to již býti dostatečným, že toužíme po nízkých a opovržených zaměstnáních a stále více se uschopňujeme pro to, ačkoliv v domě Božím vůbec není ničeho nízkého. Říká se dokonce o královském dvoře, že tam není žádné nízké služby, poněvadž každý způsob služby, kterou prokazujeme králi, jest něco velkého. Čím více jest to pravdou ve službě Boží: neboť — jemu sloužiti jest kralovati —.

2. Abychom se nadchli pro nízké a opovržené služby, udává nám sv. Basil[1]) příklad Krista Pána, o němž v evangeliu čteme, že učeníkům nohy umyl. Ale nejen to: po dlouhý čas sloužil své matce a svatému Josefovi. Jim byl poddán a poslušen ve všem, co mu poroučeli. „A byl jim poddán".[2])

Jinak Písmo sv. nevypravuje ničeho od dvanáctého až do třicátého roku. Světci rozjímají o tom, jak jim sloužil a v mnohých nízkých a opovržlivých prácech jim pomáhal, poněvadž, jak známo, chudí byli. Sv. Augustin praví:[3]) Křesťan si nemá stěžovati činiti to, co Kristus konal: tím méně řeholník. Když Syn Boží nepovažoval pod svojí důstojnost z lásky k nám takovými nízkými prácemi

[1]) Reg. fus. interrog. n. 4.
[2]) Luk. II., 51.
[3]) Tract. 58 in Joann n. 4.

se zabývati, nemáme se ani my styděti z lásky k němu stejné práce přejímati i kdyby to bylo pro celý náš život.

3. Nyní k věci! Jeden z hlavních důvodů, který nás uzpůsobiti má, každý úřad a každé zaměstnání, které nám poslušnost ukládá, se vší ochotností převzíti, jest nutné přesvědčení, že taková jest vůle Boží. Vždy musí toto, jak řečeno již bylo, býti naší útěchou a radostí při všech pracích, že tím vyplňujeme vůli Boží. To uklidňuje a uspokojuje duši. Bůh chce, abych nyní toto konal. Je to tedy vůle Boží. Více nemohu žádati: neboť není ničeho lepšího a vyššího, než vůle Boží. Kdo tak smýšlí, nestará se, je-li mu to, nebo ono naporučeno, má-li se obrátiti k vyšším nebo k nižším službám: neboť jemu jest všechno jedno.

4. Sv. Jeroným[1]) vypravuje příklad, který se sem velmi dobře hodí. Při své návštěvě u oněch svatých poustevníků v poušti nalezl kteréhosi, jemuž jeho představený na jeho vlastní žádost a pro příklad poslušnosti pro mladší naporučil denně dvakráte těžký kámen na zádech nésti 3000 kroků nebo jednu míli. Nebylo toho zapotřebí a nemělo také žádného jiného užitku, než aby onen mnich se v poslušnosti cvičil a odumřel svému vlastnímu

[1]) Regula monach. c. 12 (suppos).

úsudku. Tenkrát se již po 8 let cvičil v této poslušnosti. Kdo ceny ctnosti poslušnosti nepoznal, praví sv. Jeroným a pro svoji pýchu a hrdost ještě čistoty a prostoty těchto poustevníků nedošel, tomu se takové jednání zdá dětskou hrou nebo zbytečným konáním. Tázali se ho, jak tuto poslušnost snáší: a já sám chtěl jsem věděti, jaká hnutí, když tak činí, jeho duší procházejí. Mnich odpověděl: jsem po každé, když to vykonám spokojen a tak uklidněn, jako bych nejvznešenější a nejdůležitější zaměstnání, které by mi mohlo býti uloženo, vykonal. Sv. Jeroným vyznává, že tato odpověď působila na něho tak hlubokým dojmem, že teprve tam počal žíti jako mnich.

Vpravdě ten jest mnichem a žije jako řádný řeholník, který zevnějšku nedbá a jen na to hledí, aby vůli Boží a jeho úmysl konal. Takoví pokračují a rostou ve ctnosti a v dokonalosti: neboť žijí jen a jen z vyplněné vůle Boží. Žijí vznešeným pokrmem.

5. Mohlo by se namítnouti: nahlížím, že vyplniti vůli Boží ve všech věcech jest velká dokonalost, a že mohu v každém mi naporučeném díle vůli Boží vyplniti: ale přeji si v něčem důležitějším býti zaměstnán a tam vůli Boží plniti. To je již blud v prvním návěstí: to zní po česky: ty chceš, aby Bůh tvou vůli plnil, ty však nechceš vůli jeho

konati. Mně není možno dávati rady Bohu, nebo žádati, aby se Bůh dle mého dobrého mínění řídil a také dle toho, co je mi milým. Mou povinností jest říditi se vůlí Boží a s tím souhlasiti, co mně určil. Sv. Augustin praví:[1]) ten jest nejlepším tvým sluhou, který nechce od tebe vzíti to, co se mu líbí, nýbrž více se mu líbí to, co mu dáváš. A sv. Nilus[2]) praví: nepros, aby se stalo, co ty chceš, nýbrž pros, jak naučen jsi: Boží vůle se staň se mnou!

6. Dobře si to pamatujme, že je to věc velmi užitečná a všeobecně se dá použíti pro všechny námahy a případy, které na nás přijdou. Ne my, nýbrž Bůh má voliti, co a jak my máme trpěti. Nemáš pokušení vyhledávati, která na tebe přijdou, ani nemáš říkati: kdyby to bylo jiné pokušení, neudělalo by mi nic, ale toto nemohu snésti. Kdyby přišlo utrpení na nás, které sami chceme, pak by to nebylo žádným utrpením už. Žádáš-li opravdu Bohu se líbiti, musíš ho prositi, aby tě On dle svého vědomí a vůle řídil a ne dle tvé vlastní. Pošle-li Bůh na tebe protivné utrpení, kterého se nejvíce bojíš a odevzdáš-li se do jeho vůle, následuješ opravdově Krista, který kdysi řekl: „Avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň".[3])

---

[1]) Confess. L. 10, c. 26.
[2]) De oratione c. 31.
[3]) Luk. XXII., 42.

Neboť teprve tehdy je naše vůle úplně shodnou s Božskou vůlí, když se mu cele oddáme, aby s námi dělal, co, kdy a jak se jemu zalíbí, bez výjimky, bez odporu a beze všech výhrad.

7. Ludvík z Blois[1]) vypravuje o svaté Gertrudě následující: Modlila se kdysi s nejvnitřnějším soucitem a milosrdenstvím za osobu, o které slyšela, že si netrpělivě stěžovala do toho, že jí Bůh utrpení, nemoci a pokušení seslal, o nichž myslela, že jí budou nebezpečné. Pán odpověděl svaté panně: řekni té osobě, za kterou se modlíš, že není možno nebe dosáhnouti bez utrpení a obtíží. Ať si nyní vyvolí, co považuje pro sebe za spasitelné a trpělivě snáší, když to přijde. Ze slov a ze způsobu, jak to Pán řekl, poznala světice, že je to nebezpečná netrpělivost, kdyby si člověk sám měl vybírati své utrpení v tom domnění, že mu není spasitelným a že nemůže snésti to, co mu Pán posílá trpěti.

Každý musí míti důvěru a přesvědčení, že právě to, co Pán Bůh mu posílá, pro něho jest nejlepší. Třeba mu s trpělivostí to vzíti a s vůlí Boží docela se sjednotiti. Jako utrpení a pokušení, která máš vytrpěti, sis nevyvolil, nýbrž jako od něho poslané z jeho ruky jsi přijal a jako nejspasitelnější pro sebe

[1]) II. Monile spirit. c. 10, n. 10.

uznal, právě tak nemáš ani úřad, nebo jiné zaměstnání voliti, nýbrž to, co poslušnost tobě přidělí, jako z ruky Boží přicházející přijmouti v tom přesvědčení, že právě to pro tebe se nejlépe hodí.

8. Tentýž učitel praví dále: věřící musí býti tak oddán do vůle Boží a tak důvěřivým a pevně v něho věřiti, že ani nežádá věděti, co Bůh pro něho určil nebo co na něho pošle. Důvěřuje-li pán svému správci tak, že sám ani nezná svého jmění a co v domě má, je to důkazem velké důvěry. Takový poměr byl mezi Putifarem a Josefem, jak sám praví: „Hle, pán můj všecky věci mi odevzdav nestará se o to, co má doma".[1])

Tak projevuje někdo velkou důvěru v Boha, když nechce ani věděti, jak s ním Bůh naloží. Jsem v dobrých rukou, to mi stačí. „Ve tvých rukou jsou moje osudy".[2])

S tím žiji spokojeně a bez starostí: více nepotřebuji věděti.

9. Ti, kteří požadují vysoká místa, úřady a služby, v domnění, že by více pro spásu duší a slávu Boží pracovati mohli, velmi se mýlí, myslí-li že je to horlivost pro čest Boží a pro spásu duší: je to jen horlivost pro vlastní čest, touha po úctě a pohodlí. Touží

---

[1]) Genes. XXXIX., 8.
[2]) Žalm XXX., 16.

se po tom, poněvadž onen úřad je právě více ctěn a vlastnímu názoru a chuti odpovídá. Následující to objasní:

Kdybys byl venku ve světě, nebo sám pro sebe, mohl bys snad říci: toto je lepší než ono a podporuje více spásu duší: proto chci onoho se vzdáti a to činiti, poněvadž obojí nemohu vykonati. Ale zde v řeholi nemožno jedno pro druhé vynechati: neboť třeba to i ono vykonati. Jest třeba poznamenati: toužíš-li po vyšším, musí někdo jiný to nižší vykonati. Jsem-li pokorný, třeba si více přáti, aby jiný k vyššímu byl povolán, poněvadž myslím, že on lépe to spraví a s větším užitkem a s menším nebezpečenstvím než já státi se ješitným.

10. Pro toto a podobné případy dává nám sv. Ignác ve svých „Duchovních cvičeních" případné poučení.[1]) Staví je jako podklad pro každou volbu. Rozeznává při tom tři stupně a způsoby pokory. Třetí a nejdokonalejší jest, ze dvou věcí, které docela stejně čest a službu Boží podporují, vybrati tu, v níž cítím pro sebe více pokoření a odstrčení, abych se více podobal Kristu, našemu Pánu, a ho následoval, který pro nás chtěl býti povrženým a neuznaným.

Je při tom ještě to dobré, že člověk v ta-

[1]) Inst. S. J. III., Exerc. spir. pag. 473.

kových věcech daleko méně svůj prospěch vlastní nachází: člověk nemá hledati žádného podnětu pro svůj vlastní prospěch a není při tom nebezpečenství býti ješitným, jako ve vysokých a úctyplných věcech. V nižších službách cvičí se pokora a láska zároveň. V nich bude snadno zachována ctnost pokory: neboť v nich leží vlastní činnost pokory. Ve vysokých úřadech cvičí se láska při nebezpečenství pro pokoru. Toto všechno má nás uzpůsobiti nejen netoužiti po nich, nýbrž báti se jich.

XV.

O stejnomyslnosti s vůlí Boží při rozdělování vloh a přirozených darů.

1. Každý má býti spokojen s tím, co mu Bůh dal, totiž s tou hřivnou, s tím rozumem, s tou ostrovtipností, s tou obratností, a s těmi vlastnostmi, které jemu Bůh udělil. Žádný se nemá rmoutiti z toho, že nedostal tolik obratnosti a hříven jako druhý, a že se nehodí k tolika věcem jako jiný. To se týká nás všech. Mohou se mnozí stkvíti a v jednotlivých věcech se vyznamenati, přece mají vždy také nedostatky, že třeba jim se pokořiti, a proto jest jim také tato stejnomyslnost nanejvýš potřebna.

Proto je nutno po této stránce býti hodně ostražitým: neboť zlý nepřítel napadá nás s této strany. Jsi na př. na studiích a shledáš, že tvůj spolužák se vyznamenal schopností, že ve vědeckých disputacích vynikl. Proto

přepadá tě druh závisti. Tak daleko to nejde, že by tě přednost druhého bolela, co vlastně jest hříchem závisti: ale přece cítíš jen jakýsi zármutek a těžkost, poněvadž vidíš, že tvoji společníci se svými dary ducha se povznesou a se svými hřivnami dále pokročí, za tím co ty upadáš a nemůžeš pokročiti a se pozvednouti. Chodíš bez vůle a zahanbený mezi jinými. Dostavuje se pak nechuť, ochablost a pokušení, zanechati studií, nebo dokonce z řádu vystoupiti. Mnohého již toto pokušení z řádu vyvedlo, protože nebyl v pokoře upevněn. Mnohý myslil, že se bude stkvíti a nad všechny vynikne a že po celé krajině se bude mluviti, že jest v celém ročníku prvním studentem. Ale teď je tomu docela jinak, než si myslil a proto jest celý skleslý a zahanbený. Zlý nepřítel vyhledává příležitost a představuje mu, že není možno uniknouti jinak posměchu a smutku, než opustí-li řád. Není to nové, nýbrž docela staré pokušení.

2. V dějinách řádu dominikánského[1]) vypravuje se sem se hodící příklad o Albertu Velkém, učiteli sv. Tomáše Akvinského. Ve svém dětství měl Albert zvláštní pobožnost k Panně Marii. Denně modlil se k ní několik modliteb. Její přímluvou a prostřed-

[1]) Ferdinando dell Castillo – Tim. Bottoni S. J. Storia generale dell' ordine dei predicatori p. I., L. 3, 245.

nictvím dostal se také do řádu sv. Dominika ve stáří 16 let. Ve svém jinošství neměl mnoho vtipu, nýbrž byl těžkopádný a neobratný ve studiu. Když takovým byl mezi tolika výtečně talentovanými a nadanými spolužáky, byl tak zahanben, a tak pokoušen a tak mu bylo úzko, že již pomýšlel odložiti habit. Od svých myšlenek takto sužován, došel podivuhodné pomoci ve vidění. Kdysi v noci zdálo se mu, že postavil žebř ke klášterní zdi. Když naň vstoupil, spatřil na hoře 4 vznešené paní, z nich jedna se zdála býti paní ostatních. Když se k nim přiblížil, tu jedna ho shodila z žebře a zakázala mu z kláštera odcházeti. Odvážil se po druhé vystoupiti. Tehdy s ním druhá totéž učinila, co první. Když po třetí chtěl vystoupiti, ptala se ho třetí, proč chce jíti z kláštera. Pln studu pravil Albert: jdu, paní, poněvadž vidím, jak moji spolužáci ve filosofii pokračují, zatím co já se marně namáhám. Stud, který při tom cítím, žene mne opustiti řád. Paní řekla k němu: hleď, ona paní, a ukazovala na čtvrtou, jest matkou Boží a královnou nebes. Jsme její služebnice. Odporuč se jí, a pomůžeme ti ji prositi, aby se stala u svého požehnaného syna orodovnicí, aby ten ti dal učeného ducha, abys mohl pokračovati ve studiu. Když bratr Albert toto slyšel, byl velmi potěšen a když ho ona paní Matce

Boží představila, byl od ní laskavě přijat a otázán, po čem tak snažně touží. Odpověděl: „pochopiti filosofii", neboť ji studuji bez porozumění. Nebes královna odpověděla: Buď dobré mysli a studuj! právě v této věci budeš velkým mužem. Abys však věděl, že toho dosáhneš mnou a ne svým nadáním a svou obratností, před svým koncem zapomeneš ve veřejné přednášce všecko, cos věděl.

Tímto viděním byl Albert velice potěšen. A od toho dne pokračoval výtečně nejen ve filosofii, nýbrž také v theologii a ve studiu Písma sv., jak po něm zůstavené spisy dokazují. Tři léta před svou smrtí, kdy právě v Kolíně přednášel, ztratil paměť, pokud se vztahovala na vědu tak, jako by ve svém životě ničemu se neučil. Snad to bylo také pokání za malou stejnomyslnost, kterou ukázal při schopnostech a nadání, jež mu Bůh propůjčil. Nyní si vzpomenul na vidění, které tehdy, kdy chtěl z řádu vystoupiti, měl a vykládal svým posluchačům veřejně celý postup a rozloučil se s nimi. Pak se vrátil do svého kláštera a oddal se cele modlitbě a kontemplaci.

3. Abychom v podobné nebezpečenství neupadli, musíme býti opatrni. Nutným ochranným prostředkem jest proti tomu důkladná pokora. Schází-li tato, vždy jsou těžkosti. Nemůžeš snésti, abys nebyl považován

za nejslabšího žáka v kursu. Přijdou k tobě a řeknou ti, že se nehodíš na studie, a uvidíš své spolužáky na bohovědě jako učence a kazatele, tu potřebuješ hlubokou pokoru a velkou lhostejnost. A po skončených studiích bude ti totéž potřebno, až ti přijde pokušení s otázkou: proč nejsem tím, čím druzí? Proč nemám schopnosti ke kázání, k lesku a k obcování s jinými jako tito? Proč není možno mi svěřiti záležitosti, abych se mohl uplatniti? Totéž platí také těm, kteří nestudují. Přijdou myšlenky a pokušení: o kdybych studoval! Byl bych také knězem, také učencem, že bych něco vykonal pro spásu duší! To pokušení může tě mnohdy tak zatížiti, že samo povolání, ba dokonce i vlastní spása do nebezpečenství se dostanou. To již mnohé potkalo.

4. Tato nauka platí všeobecně: každý si ji může na svůj stav podle potřeby obrátiti. Zní: všichni se musí oddati do vůle Boží a býti spokojeni s tím nadáním, které jim Pán dal a s tím stavem, do kterého je postavil. Žádný nesmí chtíti, aby byl více, než vůle Boží žádá. Sv. Augustin praví:[1]) na slova žalmu:[2]) „Nakloň se srdce mé k zjevením svým, nikoliv však k chtivosti zisku".

To byl počátek a kořen naší bídy: Naši

[1]) Enarr. in ps. 118, 36, serm. 11, n. 6.
[2]) Žalm CXVII., 36.

prarodičové chtěli více býti, než k čemu je Bůh stvořil, a chtěli více míti, než jim Bůh dal: proto vypadli ze svého původního stavu a ztratili všecko, co jim Bůh dal. Zlý nepřítel předvedl jim vnadidlo: „A budete jako bohové, poznávajíce dobré i zlé".[1])

Tím je svedl a vypudil. Máme bohužel žádostivost, býti jako Bůh a nerozumnou a nemocnou touhu zděděnou po nich, více býti, než ve skutečnosti jsme. A když se to ďáblu s našimi prarodiči tak podařilo, namáhá se ustavičně také nás tímto způsobem poraziti, když nám stále našeptává chtíti více býti, než Bůh chce, abychom byli a činí nás nespokojenými s hřivnami, které nám Pán dal, a se stavem, do něhož nás postavil. Proto prosí prorok, jak sv. Augustin poznamenává, Pána: Dej mi srdce nehledající vlastního zisku, které by věrně plnilo tvoji vůli a zalíbení a ne svůj zisk a pohodlí. Pod lakomstvím rozumí se zde dle sv. Augustina každý druh osobního prospěchu a nejen touha po penězích. A v tomto smyslu praví svatý Pavel:[2]) „Neboť kořenem zla jest chtivost peněz".

5. K zachování bezvolnosti a ochotnosti, kam nás postavil Pán s hřivnou, kterou nám dal, se stavem a pořadem, do něhož nás

[1]) Genes. III., 5.
[2]) I. K Timot. VI., 10.

postavil, abychom dokonale spokojeni byli, potřebujeme jen věděti, že tato jest vůle Boží. „To pak všechno působí jeden a týž Duch, rozděluje zvláště jednomu každému, jak chce".[1])

Apoštol užívá zde obrazu o lidském těle, kterého jsme již jednou pro jiný úkol užili. Bůh zařídil údy v těle, každý jak chtěl. Proto nemohou si nohy stěžovat, že nejsou hlavou, a ruce, že nejsou očima. Tak je tomu také v těle církve, a právě tak v těle řádu. Bůh každého postavil na jeho místo a do úřadu, jak se jemu zalíbilo. To se nestalo náhodou, nýbrž se zvláštním úmyslem a výpočtem z jeho strany.

Jestli je nyní vůle Boží, abys byl nohou, nechtěj býti hlavou. Bůh ví, že rukou-li jsi, by to nebylo správné, kdybys žádal okem býti. Jak vznešené a hluboké jsou úradky Boží! kdo je pochopí? „Neboť kdo z lidí může znáti vůli Boží? Neboť kdo může se domysliti, co Bůh chce?"[2])

„Všecko pochází od tebe, pročež i ty buď veleben ve všem. Ty víš, které dary komu prospějí: a proč ten méně ten více dostati má, nenáleží rozhodovati nám, ale tobě, jenž zásluhy všech dokonale vážiš".[3])

---

[1]) I. Ke Korin. XII., 11.
[2]) Moudrost IX., 13.
[3]) Následování Krista III., 22, n. 3, str. 215.

Víš, jak by se ti dařilo, kdybys měl velké dary Boží a obratnost? Víš, zda bys svou záhubu nenašel právě v tom, kdybys měl velký řečnický talent a rádi tě lidé poslouchali a ctili? Ach, jak mnozí se stali pyšnými a ješitnými a tím zahynuli! „Kdo něco vědí, rádi se tím prokazují a žádají si mudrci slouti".[1]) Praví Tomáš Kempenský.

Pohleď, jsi již při svém malém nadání, při své ne ani prostřední učenosti ješitným a nafoukaným, že mnoho ze sebe děláš, sebe s jinými srovnáváš a snad sebe nad ně stavíš a stěžuješ si, že tě neupotřebují k tomu, nebo k onomu: Jak by tomu bylo teprve, kdybys se vyznamenal, kdybys měl neobyčejné nadání? Na svou záhubu připjal si Ikarus křídla: snad také tobě by byla narostla pro záhubu. Vpravdě, kdybychom neměli barevných skel, nýbrž zdravé oči, musili bychom ustavičně Bohu děkovati, že nás na nízké a opovržené místo postavil a nám málo hřiven a obratnosti dal. Řekli bychom opět s Tomášem Kempenským: „Pročež tedy, Pane, Bože můj! za veliké dobrodiní si pokládám nemíti mnoho, z čehož by se mi vně u lidí chvály a slávy dostalo".[2])

6. Světci poznali docela dobře velké nebezpečenství, které se skrývá v takových vy-

[1]) Následování Krista I., 2, n. 2, str. 26.
[2]) Následování Krista III., 22, n. 4, str. 215.

výšenostech a vyznamenáních. Právě proto neměli žádné touhy po nich, nýbrž báli se jich pro velké nebezpečenství v nich se skrývající, aby se nestali ješitnými a nezahynuli. „Kdykoliv mne co děsí, já v tebe doufám“.[1])

Tak se zalíbí Bohu, neboť Bůh chce, aby jeho služebníci více pokorní byli než velicí. Kéž bychom jednou dobře uvážili, že všechno jest ješitnost, mimo plniti vůli Boží! Kéž bychom svou radost vložili do zalíbení se Bohu! Jestliže tedy bez učenosti nebo s menší učeností a obratností Bohu se více líbíš a ho uspokojuješ, proč tedy chceš učenost, nebo více učenosti a obratnosti a hřiven? Mohl bys je žádati jen tenkráte a za takovým účelem, bys se Bohu více líbil a lépe jemu sloužil. Když však Bůh více spokojen jest, když neučený jsi, nebo nemáš velké učenosti, nebo nadání a obratnosti, což jistě tehdy jest, když Bůh tak dary rozdělil, proč máš býti smutný? Proč chceš žádati něčím býti, když podle vůle Boží tím nemáš býti, chceš tím býti, čím nemáš býti? Pohleď na mnohé oběti, které chtěl král Saul Bohu přinésti, aby se mu zalíbil: neměl však sjednocenosti s vůlí Boží. Právě tak by se nelíbila Bohu tvá vysokomyslná přání a snahy. Naše spása, naše pokroky a naše dokonalost nezáleží v tom,

[1]) Žalm LV., 4.

abychom byli učení nebo kazateli, abychom měli stkvělé vlastnosti a schopnosti, abychom vysokým a vznešeným věcem rozuměli, nýbrž v tom, že vůli Boží plníme a že z toho se můžeme dobře zodpověděti, co nám dal, že jsme dobře použili svěřené hřivny. Na to třeba svou pozornost obraceti: neboť to je to, co od nás Bůh žádá.

7. Herci nám poskytnou výtečný příměr pro tuto věc. Jim patří chvála a čest nejen pro představené osobnosti, nýbrž pro výborný způsob, jak svou úlohu sehrají. Hraje-li ten, co představuje rolníka lépe než druhý, který hraje císaře, první sklidí chválu od diváků i kritiků. Náš život jest takovým divadlem, které brzy a nedej Bůh, aby jako truchlohra skončilo. Bůh se nedívá a neoceňuje osobnost, kterou představujeme, představeného, kazatele, sakristána, vrátného, nýbrž celé jednání, které každý ve své roli projevuje. Když bratr laik dobře svůj úřad spravuje a svoji roli lépe hraje, než kazatel a představený svou, má větší cenu před Bohem a výše od něho bude ctěn a odměněn.

Někdo, který by nemohl dobře zahráti úlohu krále, dosahuje cti a chvály proto, že zahrál dobře roli žoldnéře neb pastýře. Snad také ty bys nemohl dobře zahráti roli kazatele a představeného, sehraješ však dobře roli zpovědníka a jiný opět roli bratra laika. Bůh

umí dobře úlohy rozděliti a každému místo určiti, které mu patří. Při rozdělování hřiven dává každému podle jeho schopností. Nikdo ať nežádá jinou úlohu, jinou hřivnu, nýbrž ať se každý snaží jemu přidělenou úlohu dobře hráti a přijatou hřivnu dobře zpeněžiti a dobré účtování složiti! Tak se Bohu více zalíbí a dostane také větší odměnu.

XVI.

O sjednocenosti s vůlí Boží v nemoci.

1. Darem Božím jest jak zdraví tak také nemoc, kterou nám Pán k naší zkoušce, k pokárání a polepšení posílá. Z nemoci můžeme mnoho dobrého a užitečného vyzískati: poznáváme lépe svoji slabost, osvobozujeme se od ješitnosti a od lásky ke světským věcem, od žádostí smyslných: láme moc a sílu našeho největšího nepřítele, těla. Poznáváme, že tato země není naší vlastní, nýbrž jen jako přístřeším, na níž jako spoutaní žijeme a jiných ještě věcí více poznáváme. Proto praví mudřec:[1]) „Jako těžká nemoc činí duši vážnou".

Proto musíme zachovati i v nemoci tutéž sjednocenost s vůlí Boží, jako v dobách zdraví, Zalíbí-li se Bohu seslati na nás nějakou nemoc, musím ji jako z jeho ruky přicházející při-

[1]) Sirach XXXI., 2.

jati. Jeden z oněch poustevníků starých řekl k nemocnému mladíku:[1]) Můj synu, nermuť se k vůli nemoci, nýbrž vroucně děkuj za ni Pánu! Jsi-li železem, budeš prost rezu ohněm, jsi-li zlatem, budeš ohněm zachován. V nemoci děkovati Bohu jest velkou ctností a velkou zbožností.

2. Surius[2]) vykládá v životopise sv. Kláry, že po 28 let nejtěžší nemoce přestála a při nich tak velkou trpělivost ukázala, že jí nikdo neslyšel si naříkati nebo reptati po celou tu dobu. Vždy děkovala za vše Pánu. Ve své poslední nemoci, v níž po 17 dní pro velké bolesti ničeho nemohla požívati, chtěl ji její zpovědník bratr Reginald těšiti a v tak dlouhém mučednictví k trpělivosti povzbuditi. Tu mu odpověděla světice: od té doby, co jsem jeho svatým služebníkem Františkem poznala milost Pána Ježíše Krista, nebyla mi žádná nemoc tvrdou, žádné utrpení obtíží, žádné pokání těžkým. Podivuhodný a zvláštní příklad, který nemocným více zmužilosti a útěchy může poskytnouti, nám podává život svaté panny Lydviny.[3]) Trpěla 38 roků bez přetržení nejtěžší a mimořádné nemoce a bolesti, nemohla se 30 let se svého lože po-

[1]) Vit. Patr. L. 7, c. 20.
[2]) Surius VIII. Vita s. Clarae 12. Aug., n. 29.
[3]) Surius II. Vita s. Lydvinae 28. Febr., n. 7.

hnouti ani nohu položiti na zemi. A při tom jí propůjčil Pán největší milosti.

3. Proti této stejnomyslnosti a odevzdanosti povstávají v nás všelijaké zvláštní nápady pod rouškou a zdáním vyššího dobra. Chceme na ně odpověděti a jim odporovati. Mnohý myslí: mně by na tom nezáleželo, jsem-li zdráv nebo nemocen: ale za těžké by mi to připadalo, abych byl řádu na obtíž a klášteru jen starosti dělal. Na to odpovídám: to znamená své představené a spolubydlitele viniti z nedostatku lásky a sjednocenosti s vůlí Boží. Také představení starají se o dokonalost, také oni musí všechno jako z ruky Boží přicházející přijímati a vůli Boží se oddávati. Když Bůh chce, že máš býti nemocen, že mají starost o tebe převzíti, tak to chtějí také. Jak ty kříž neseš, který ti poslal Bůh, tak ponesou také oni ten jim poslaný s větší odevzdaností.

4. Pravíš dále: uznávám velkou lásku, která v Tovaryšstvu jest. Co mne zlobí, jest jen to, že nemohu prospěti studiem, kázáním a zpovídáním, poněvadž mne nemoc v tom zdržuje. Na to odpovídá sv. Augustin výborně,[1]) když praví: máme uvážiti, že nevíme, zda jest lepší činiti, nebo vynechati to, co bychom chtěli dělati. Proto máme své věci

[1]) De cathechiz. rud. c. 14, n. 20.

dobře uvážiti podle své možnosti a říditi je. Budeme-li moci tak je provésti, jak jsme snili, nemůžeme se radovati z toho, že se stalo, co jsme chtěli a myslili, nýbrž z toho, že se stalo podle vůle Boží. Neuskuteční-li se to, co jsme zamýšleli a určili, nesmíme se proto rmoutiti a klid ztratiti; neboť jest lépe, když jeho vůli plníme, než aby on plnil naši. Světec uzavírá tento bod krásnou větou: Nikdo lépe neřídí své jednání, než kdo ochoten jest, nečiniti to, co jest mu Boží mocí zakázáno, a nežádati si činiti to, co si dle svého lidského plánu předsevzal.

Na tento způsob a s touto lhostejností musíme všechno promysliti a říditi, co máme činiti, že jsme vždy připraveni podříditi se Boží vůli, kdyby se to náhodou nepodařilo. Pak bychom nebyli smutni a rozrušeni, kdybychom pro nemoc, nebo pro jiné příčiny nemohli dělati, co jsme si umínili a v návrhu byli hotovi činiti, i kdyby to spásu duší hodně mohlo podporovati. V jednom dopise nemocnému knězi píše blažený učitel duchovního života Avila:[1]) nemysli, co bys všechno činil, kdybys byl zdráv, nýbrž jak se velice Bohu líbíš, když ve své nemoci spokojený jsi! Když, jak pevně doufám, čistě jen vůli Boží hledáš, co ti po tom, jsi-li

[1]) Avila—Schermer, Briefe I., 7 Br.

nemocen, nebo zdráv? Neboť jeho vůle jest naše celé dobro.

5. Jak sv. Jan Zlatoústý poznamenává[1]) zasloužil Job více a byl Bohu milejší pro ono slovo: „Hospodin dal a Hospodin vzal, jak se mu líbilo, tak se stalo, buď jménu Hospodinovu žehnáno!“[2]) kdy se docela oddává vůli Boží v utrpení a malomocenství od Boha seslaném než svými almužnami a dobrými skutky, které jako zdravý a bohatý muž vykonal. Právě tak budeš se více Bohu líbiti, když se ve své nemoci vůli Boží docela podrobíš, než tím vším, co bys za zdravých dnů vykonati mohl. Totéž praví sv. Bonaventura:[3]) větší dokonalost leží v trpělivém snášení protivenství, než v potu, který pro dobré dílo vypotíme. Bůh nepotřebuje ani mne ani tebe, aby způsobil v církvi dobro. „Říkám Pánu: Bůh můj jsi ty: nemám dobra mimo tebe“.[4])

Nyní chce on sám tobě kázati nemocí: chce, abys se naučil trpělivosti a pokoře. Nechej ho vládnouti, neboť ví, co tobě prospívá: sám toho nevíš. Kdybychom někdy zdraví a sílu směli žádati, pak by to bylo

---

[1]) Homil. 33 in Math., n. 7.
[2]) Job. I., 21.
[3]) Bonav. XII. formula aurea de grad. virtut c. 24 et. XIII. de prof. Relig. L. 2, c. 37.
[4]) Žalm XV., 2.

zjevně k tomu, abychom toho užíti mohli ve službě a k většímu zalíbení se Bohu. Když však Pánu jest lépe posloužено a když je mu to milejším, že nemocen jsem a s trpělivostí bolesti nemoci snáším, staň se tedy vůle jeho! Neboť to pro mne jest lepší a spasitelnější. Apoštol sv. Pavel, apoštol pohanů, byl Božím dopuštěním dvě léta držán v žaláři a to za takové potřeby mladé církve. Proto nemá ti za těžko připadati, když tebe Pán dva měsíce nebo dva roky, nebo po celý život v žaláři nemoci drží, když se mu to líbí: neboť nejsi církvi tak potřebný jako apoštol Pavel.

6. Mnohým připadá za těžko, když pro ustavičnou a dlouhou nemoc nemohou se společností postupovati a ve mnohých věcech něco zvláštního musí míti. Tu bývají bez útěchy. Přichází jim, jako by nebyli řádnými řeholníky, jako druzí: druzí že mohou na nich se pohoršiti, pozorují-li jejich zvláštnosti a výjimky. To bývá nejčastěji, když nelze nemoc a potřeby zevně viděti když jen Bůh a nemocný ví, co trpí, když výjimky a zvláštnosti do očí padají. Na to pravím: takový ohled jest dobrý, takové smýšlení jest správné, a je to chvály hodno, když se tak smýšlí. Proto však se nesmíš vzdáti sjednocenosti s vůlí Boží v nemoci, nýbrž zásluhu zdvojiti, tím že na jedné straně ve všech svých ne-

mocích a churavostech sebe dokonale odevzdáš do vůle Boží, když podle jeho vůle je trpěti máš, a na druhé straně všechna cvičení řehole, jak můžeš, se vší dokonalostí a pozorností plníš a při tom ukazuješ lítost, že nemůžeš všechno činiti, jako jiní. Tak získáš vedle zásluhy odevzdanosti a trpělivosti v nemoci také ještě druhou zásluhu, která bude přidělena jiným, kteří jsou zdrávi a oněm cvičením bedlivě obcují.

7. Sv. Augustin v řeči o postu, který pod smrtelným hříchem zachovávati jest nutno, přichází také na nemocného, který se nemůže postiti. Zde praví: při takovém jest dosti, když se postiti nemůže a s bolestí srdce jísti musí, vzdychaje a naříkaje, že se nemůže postiti, za tím co jiní se postí. Udatného vojína, který jako raněný musí býti do nemocnice odnešen, více bolí, že nemůže ve službě svého krále bojovati, než jeho rána a přísné lékařské ošetřování. Právě tak musí dobrý řeholník, když nemocen jest a nemůže účastniti se společného života a společných cvičení řádových, míti větší bolest než nad nemocí svou. Ostatně nemá ani to, ani něco jiného nám překážeti odevzdati se úplně do vůle Boží v nemoci, ve kteréžto odevzdanosti nemoc jako poslaná z ruky Boží k jeho cti k posilnění naší spásy a k našemu pokroku přijímána býti má.

Rufinus[1]) vypravuje, že kterýsi mnich prosil svatého opata Jana egyptského, aby ho zbavil nemoci, velké horečky. Na to mu odpověděl světec: chceš něco, co je ti nutným, zahoditi. Neboť jako těla luhem a mýdlem od špíny čistíme, právě tak duše nemocemi a jinými útrapami jsou čistěny.

[1]) Historia monachor., c. 1.

XVII.

Svou důvěru máme složiti na Boha a nikoliv na lékaře a léky a docela se vůli Boží poddati nejen v nemoci, nýbrž ve všem, co s sebou přináší.

1. Co bylo řečeno o nemoci, to platí o všem ostatním, co v touž dobu obyčejně přichází. Svatý Basil[1]) dává nám výtečné poučení pro ten případ, že bychom byli nemocni. Lékařů a léků jest tak užívati, že do nich nevkládáme všecku důvěru: neboť to kárá Písmo sv. na králi Asovi, kde se vypravuje:[2]) „Ani v nemoci své nehledal Hospodina, ale více doufal od umění lékařů".

Důvod pro uzdravení nesmíme hledati stejně jako pro neuzdravení v lékařském ošetřování, nýbrž všechna naše důvěra musí

---

[1]) Reg. fus. interrog. 55, n. 2.
[2]) II. Par. XVI., 12.

býti v Bohu zakotvena, který jednou prostřednictvím léků nás uzdraviti chce, podruhé však nikoliv. Proto nesmíme pochybovati o uzdravení, když nemůžeme míti lékaře a léků, praví světec onen. Čteme také v evangeliu, že Ježíš Kristus pouhou vůlí uzdravoval, jak se stalo málomocnému, který ho prosil: Pane, chceš-li můžeš mne uzdraviti. Neboť k němu pravil:[1]) „Chci, buď čist".

Jindy také něco učinil, tak smíchal zemi se slinami a potřel tím oči slepého a naporučil mu, aby se šel umýt do rybníka Siloe. Někdy ponechal nemocné v jejich nemocích a nechtěl, aby byli uzdraveni, ačkoliv všechno své jmění obětovali na lékaře a léky.

2. Právě tak ještě dnes uzdravuje Bůh mnohé bez lékaře a léků, svou vůlí, jiné opět prostřednictvím léků. Mnohé nechce uzdraviti, ačkoliv se s mnoha lékaři radili a nejúčinějších prostředků použili, abychom se z toho učili, neskládati svou důvěru do léků, nýbrž jedině do Boha. Jako král Ezechiáš svoje uzdravení nepřičítal fíkové náplasti, kterou mu prorok Isaiáš na vřed přiložil, nýbrž Bohu, právě tak musíš i ty, když nemoci jsi zbaven, uzdravení ne lékařům a lékům, nýbrž Bohu připisovati, který všechny naše nemoce hojí. „Neboť ani bylina, ani

[1]) Mat. VIII., 3.

náplast nezhojila jich, ale tvé, Pane, slovo, které všecko uzdravuje".[1])

Proto také nemáš naříkati na lékaře a léky, nýbrž Bohu připisovati, který tobě nechce dáti zdraví, nýbrž tě chce míti nemocným.

3. Nepozná-li lékař nemoci, nebo zmýlí-li se, což se i největším lékařům podařilo a při ošetřování nejvyšších osobností, jest ti i tuto chybu za Boží dopuštění považovati, jakož opomenutí a chyby ošetřovatele, a nikdy neříkati: poněvadž tato, nebo ona chyba se stala, přišla opět horečka na mne. Jest ti všechno jako z ruky Boží přicházející přijmouti a říkati: Pánu se zalíbilo, aby horečka se zvýšila a aby se takový případ stal. Neboť i když se strany ošetřování byla chyba, přece se strany Boží bylo to připuštěno. Neboť u Boha není žádné náhody. Myslíš-li, že se to náhodou stalo, že vlaštovky svým trusem oslepily Tobiáše? Ne, to stalo se dle úradku Božího, dle jeho vůle, aby nám byl zanechán na Tobiášovi příklad jako na Jobovi. Proto praví Písmo sv.: „Bůh dopustil na něho tuto zkoušku, aby dán byl příklad jeho trpělivosti jako svatého Joba".[2])

A anděl pravil k němu: „A žes byl Bohu milý, bylo třeba, bys byl zkoušen".[3])

---

[1]) Moudrost XVI., 12.
[2]) Tob. II., 12.
[3]) Tob. XII., 13.

4. V životě otců[1]) vypravuje se o kterémsi poustevníkovi, že kdysi onemocněl, a jeho druh připravil mu lívanec v domnění, že vezme dobrý olej, vzal však lněný olej, který trpký jest, a jím namazal lívanec. Štěpán to pozoroval, jedl kousek a zmlkl. Po druhé dělal opět onen bratr lívanec na ten způsob. Když opat ho okusil a nechtěl jísti, domlouval mu bratr: otče, jez přece! lívanec je dobrý. Aby ho k jídlu přiměl, okusil sám z něho: jak však zpozoroval, že hořký jest, byl celý bez sebe a zvolal: Ach, já jsem vražedník! Opat řekl k němu: nermuť se, můj synu, neboť kdyby Bůh nebyl chtěl tuto tvou chybu, nebyl bys vzal jiný olej na místě pravého. Také o jiných svatých čteme, že přijímali připravené léky s největší stejnomyslností a trpělivostí, ačkoliv byly i protivné pro jejich nemoce.

Tak musíme i my omyly doktorů a nedopatření ošetřovalů s trpělivostí snášeti, bez naříkání a bez jich obviňování.

5. Právě zde projevuje se ctnost muže docela jasně. A nemocný řeholník se nemálo vzdělává, když všechno, co ho potká, se stejnomyslností a s radostí jako od Boha seslané přijímá, a sebe docela zapomínaje se oddá vedení představených a opatrovatele. Svatý

[1]) Vit. Patr. L. 3, n. 51, et Doroth. doctrin. 7, n. 6.

Basil praví:[1]) Svěřils duši představenému, jak mu nemáš také své tělo svěřiti? Věčnou spásu složils do jeho rukou: proč mu také nesvěřuješ časné dobro? Když nám řehole dovoluje, ba téměř naporoučí, pokud těla se týká, býti bez starosti, třeba si této výhody vážiti a ceniti ji a užívati. Naproti tomu dává řeholník pohoršení, když jsa nemocen příliš o sebe dbá a puntičkářsky na to hledí, jak se s ním jedná a má jednati, a zda všechno jak náleží po ruce má, jinak jen naříká a docela i reptati umí.

6. Kassián[2]) dobře praví: tělesné nemoce nepřekážejí čistotě srdce, nýbrž podporují ji, když umíme je přijímati, jak se přijímati mají. Proto dbej, aby nemoc těla nepřešla na duši! To se stává, když pro nemoc bereš záminku prováděti svou vůli a nejsi už poslušným a odevzdaným: tu by již byla duše nemocnou a představený by měl více práce s duševní nemocí než s tělesnou. K vůli nemoci nesmí nikdo přestati býti řeholníkem, nebo mysliti, že ho žádné pravidlo nepoutá, že se má jen o své zdraví starati a může nedbati v duchovním životě pokračovati. Sv. Ignác praví:[3]) nemocný má po čas své nemoci se ukázati pokorným a trpělivým a tím neméně se sna-

[1]) Reg. fus. interrog. 48.
[2]) Institut. coenob. L. 5, c. 7.
[3]) Instit. S. J. III., pag. 9, reg. 50, Summar.

žiti vzdělávati než za času zdraví plného. „O Pane, štítem své blahovůle, takořka nás obklopuješ“.[1])

K těmto slovům poznamenává sv. Zlatoúst:[2]) po celý svůj život máme boj: proto musíme býti vždy vyzbrojeni. Proto praví: to se týká nemocných i zdravých. Neboť doba nemoci je právě časem nejtvrdších bojů, kdy bolesti duši odevšad svírají, kdy smutek ji obkličuje, ďábel ustavičně ponouká, aby propukla v trpká slova. Proto jest právě zde ctnost uplatniti. Již Seneka praví:[3]) Statečný muž může svou statečnost právě tak ukázati trpělivostí na loži nemoci, jako na poli válečném proti nepříteli, neboť statečnost pozůstává hlavně více v trpělivosti, než v bojování. A proto praví mudřec:[4]) „Lépe je být trpělivým nežli obrem: lépe ovládnouti sebe než dobýti města“.

---

[1]) Žalm V., 13.
[2]) Exposit. in ps. 5, n. 6.
[3]) Epist 78.
[4]) Přísloví XVI., 32.

XVIII.

Potvrzení řečeného příklady.

1. O sv. panně Gertrudě čteme,[1]) že se jí jednou Kristus Pán ukázal, nabízeje v pravé ruce zdraví, v levé nemoc slovy: vol si, co chceš! Na to mu odpověděla: co já, Pane, z celého srdce žádám, je to, abys na mou vůli nedbal, nýbrž ať se mi stane, co by bylo k tvé větší cti a spokojenosti.

2. O kterémsi muži, který zvláště uctíval sv. Tomáše Canterburského, se vypravuje,[2]) že přišel nemocen ke hrobu světcovu s prosbou, aby mu od Boha zdraví vyžádal. Byl vyslyšen. Když zdráv domů přišel, myslil si: byla-li nemoc pro tvé blaho, proč chtěls zdraví? Tato myšlenka naň tak působila, že se vrátil ke hrobu světce a prosil ho, by mu od Boha

---

[1]) Blosius II. monile spirit. c. 11, n. 1.

[2]) Jacob a Voragine Legenda aurea L. 5, c. 4 (ed. Graesse lipsiae 1850).

vyprosil to, co k jeho spáse jest. Nyní mu poslal Bůh opět nemoc: muž však žil pln útěchy, neboť věděl, že je to pro něho to lepší býti nemocen.

3. Podobný příklad vypravuje Surius[1]) ze života svatého biskupa Vedasta. Slepý muž měl velkou touhu při přenášení relikvií tohoto biskupa, tyto ostatky viděti a proto opět nabýti zraku. Bůh vyslyšel jeho přání: viděl, co si přál. Prohlédnuv, prosil opět, není-li mu zrak ke spáse, nechť opět oslepne. Když se tak modlil, ztratil zrak jako před tím.

4. Sv. Jeroným[2]) nám vypravuje, že Antonín poustevník od sv. biskupa Athanáše povolán do města Alexandrie, aby ho podporoval při vyvracení a hubení tamnějšího kacířství. Tam setkal se Antonín s neobyčejně učeným mužem, jménem Didymus, který byl slepý. Tento mluvil s poustevníkem o mnohých místech Písma sv. takovým způsobem, že se Antonín jeho duchu a moudrosti podivoval. Po tomto rozhovoru ptal se ho Antonín, netíží-li ho slepota. Didymus mlčel, neodvažoval se odpověděti pro stud. Tu se ho Antonín ptal po druhé a po třetí. Konečně vyznal Didymus svůj zármutek. Na to řekl Antonín k němu: Divím se, že tak moudrý muž, jako ty, nad ztrátou toho, co mouchy,

[1]) Sur. II. 6. Febr. Vita s. Vedasti.
[2]) Epist. 68 ad Castrut caecum n. 2.

mravenci a červíčkové země mají, se trápíš a sužuješ a netěšíš se, že máš, co jen svatí a apoštol míti si zasloužil. Z toho vidíme, praví sv. Jeroným, že daleko lepší jest míti duchovní oči než tělesné.

5. V dějinách řádu dominikánského[1]) čteme o bratru Reginaldovi, že upadl do silné horečky jednaje se sv. Dominikem o vstup do řádu, až lékaři ji považovali za smrtelnou. Sv. Dominikovi velice záleželo na uzdravení Reginaldově, proto se ustavičně modlil k Pánu za něho. Nemocný s ním vzal útočiště k Panně Marii a vřele volal k ní o pomoc. Když oba byli oddáni téže modlitbě, vstoupila nebes královna, naše milá Paní, v docela nebeské jasnosti a v podivuhodném lesku doprovázena ode dvou jiných svatých pannen, pravděpodobně sv. Cecilie a Kateřiny do pokoje Reginaldova a blížila se k posteli nemocného. Královna a matka lásky těšila ho tážíc se: co chceš, abych ti učinila? Přicházím dovědět se: čeho si přeješ. Řekni mi to a bude ti dáno. Reginald tímto nebeským zjevem vyděšen a do rozpaků uveden, nevěděl, co má činiti nebo mluviti. Ale jedna ze sv. pannen, která s Pannou Marii přišla, ujala se ho a pravila mu, bratře nežádej za nic. Přenech se úplně jejím rukám: neboť ona zná daleko

[1]) Chronica ord. Praedic. 1170–1333 n. 20 – Nom. ord. Praed. hist. ed Fr. B. M. Reichert Romae 1897.

lepší věci dáti, než o které bys prosil. Nemocný řídil se radou moudrou a odpověděl Panně Marii: milá Paní, neprosím o nic. Nemám žádné jiné vůle než tvou. Do rukou tvých se odevzdávám. Mezitím napřáhla sv. Panna ruku a namočila ji v oleji, který její služebnice sebou přinesly, a pomazala Reginalda tak, jak se uděluje poslední pomazání. Dotek svatých rukou měl takový účinek, že Reginald byl ihned zbaven horečky a tělesně tak byl silněn, jako by vůbec nebyl nemocen býval. K této milosti pro tělo přišla ještě větší posila pro duši. Od této chvíle v žádné době, na žádném místě, při žádné příležitosti po celý svůj život nepocítil žádného smyslného a nečistého hnutí v sobě.

7. Zde je vypravování z dějin církve.[1]) V ten čas, co kvetlo mnišství v Thebaidě, vyznamenal se kterýsi stařec, jménem Benjanim, kterému Bůh dal dar nemocné bez léků, toliko dotekem ruky nebo potřením olejem a modlitbou uzdravovati. Bez ohledu na tuto moc uzdravovací trpěl sám velice vodnatelností a byl tak oteklý, že nemohl dveřmi své cely projíti, nevysadily-li se dvéře. Tak musel 8 měsíců ve své cele zůstati, až konečně blaženě zesnul sedě v židli, ze které mnohé uzdravil.

---

[1]) Sozom. Hist. eccles. L. 6, c. 29.

Nikdy si nenaříkal a nikdy nebyl smutný, že pro něho nebylo prostředku uzdravení. Kteří ho litovali, ty těšil říkaje: proste Boha za duši mou: o tělo mé se nestarejte: neboť i kdyby zdravé bylo, nic by mi nepomohlo.

8. V knize „Duchovní palouk" vypravuje se o kterémsi mnichu jménem Barnabas,[1]) že kdysi na cestě zabodl si do nohy třísku a po více dní si ji nedal ani vytáhnouti ani ránu zahojiti z lásky k Bohu, aby mohl bolest snášeti. Těm, kteří k němu přišli, říkal: čím více vnější člověk trpí a se umrtvuje, tím více žije člověk vnitřní a sílí.

9. V životě sv. Pachomia vypravuje Surius[2]) o kterémsi mnichu jménem Zachaeus. Trpěl padoucnicí: přes to zachovával přesně strohost života a živil se jen chlebem a solí. Při tom nikdy nevynechal modlitby, které zdraví mniši konali. Při jitřní a ostatních hodinkách denních byl vždy. Čas, který mu po modlitbě zbýval, trávil pletením rohoží, košů a provazů. Ale líko, s kterým pracoval, bylo příliš tvrdé, takže měl ruce zraněné tak, že krev tekla z poraněné kůže. To dělal proto, aby nezahálel. V noci před spaním rozjímal vždy některá místa z Písma sv.: pak se poznamenal svatým křížem a spal až do jitřní. K ní vstal a pak se modlil až do rána. To

[1]) Vit. Patr. L. 10, c. 10.
[2]) Sur. V. 14. Mai Vita s. Pachomii n. 74, 75.

byl denní pořádek nemocného, to byla jeho obyčejná cvičení.

Kdysi ho navštívil jiný mnich. Když uviděl zraněné ruce Zachaeovy, radil mu olejem si je natírati: pak prý nebude v nich tak cítiti bolesti. Zachaeus učinil tak: avšak bolest se ještě více zvětšila, než aby polevila. Když brzy na to přišel k němu sv. Pachomius a vypravoval mu, co učinil, řekl mu Pachomius: myslíš, můj synu, že Bůh neví o našich nemocech a že by je nemohl vyléčiti, kdyby chtěl? Když tak nečiní, ale nechá nás bolesti trpěti, jak dlouho se mu líbí, pak dělá to jen k tomu cíli, abychom mu přenechali všechny starosti a celou důvěru na něho vložili. Tak činí ke spáse naší duše a k našemu pokroku, aby mohl rozmnožiti odplatu a věčnou odměnu za seslané krátké utrpení. Zachaeus byl velmi pokořen a pravil: odpusť mi, otče, a pros Boha, aby mi hřích nedostatku důvěry a stejnomyslnosti s vůlí Boží a touhu po zdraví odpustiti ráčil. Pachomius odešel, Zachaeus však kál se po celý rok za tuto nepatrnou chybu přísným postem, že málo se slzami pojedl až druhého dne něco. Tento obdivuhodný příklad vypravoval pak Pachomius svým mnichům často, aby je k pevnosti v utrpení, k důvěře v Boha a k odstranění jejich malých chyb povzbudil.

XIX.

O stejnomyslnosti s Boží vůlí jak ve smrti tak v životě.

1. Třeba nám míti tutéž stejnomyslnost s vůlí Boží v umírání, jako v životě. I když dle výpovědi světového mudrce ze všech věcí není nic hroznějšího a trpčího, než smrt, jest přece tato těžkost pro řeholníka z větší části odstraněna. My jsme již polovici, nebo můžeme říci celou cestu ušli. Co lidem světským smrt tak těžkou dělá, jest, že se blíží ona hodina, kdy svoje bohatství, svá čestná místa, požitky, zábavy a příjemnosti, přátele a příbuzné, obyčejně ženu a děti opustiti musí.

Poslední dělají obyčejně největší starosti, obzvláště nejsou-li ještě zaopatřené. Všechno to řeholník již odstranil: proto mu to nedělá ani starostí ani bolestí. Je-li zub zbaven dásnového masa, pak se snadno vytrhne. Chceš-li ho vytáhnouti bez odstranění masa, pak bolí

velice. Tak jest již řeholník odvrácen a zbaven všech věcí světa, proto necítí při smrti bolestí z jejich ztráty: z vlastního popudu hned při vkročení do řehole se jich záslužným způsobem zřekl. Nenechal si tyto věcí opouštěti až na hodinku smrti jako světští lidé, kdy je musí každý opustiti z nutnosti, i když nechce, a sice s bolestí velkou a hořkostí, často také beze všech zásluh. Neboť v této hodině opouštějí vlastně věci člověka více než on je.

Toto jest jedno z ovoce, které nese s sebou odchod ze světa a vstup do řehole, jak poznamenává sv. Zlatoúst.[1]) Pro lidi světské, kteří se plně zamilovali do statků, zábav a příjemností tohoto života, jest smrt nekonečně trpkou jak praví mudřec:[2]) „O smrti, jak jest hořká vzpomínka na tebe člověku, který požívá pokoje ve svých statcích".

Když již vzpomínka na smrt jest jim tak bolestnou, jakou bude teprve její přítomnost? Řeholníku, který všechny tyto věci již opustil, není smrt trpkou, nýbrž milou a radostnou jako konec a cíl všeho utrpení. Jí jde přijmout odměnu a záplatu za všechno, co pro Boha opustil.

2. Jako druhý důvod, proč ona hodina smrti světským lidem tak mnoho hořkosti

[1]) Homil. 17 in ep. I. ad Timoth. n. 3.
[2]) Sirach XLI., 1.

způsobuje a smrt tak strašnou a hroznou činí, označuje sv. Ambrož[1]), je to zlé svědomí a nedostatek přípravy. Toho není u řeholníka a nesmí ani býti: neboť celý jeho život jest vlastně přípravou a vyzbrojením na smrt.

O kterémsi řeholníku se vypravuje, že lékaři, který ho upozorňoval, aby se připravil ke smrti odpověděl: od té doby, co jsem oblekl tento šat řeholní nic jiného jsem nedělal, než se připravoval na smrt. To je pravé cvičení řeholníkovo. Řehole nás činí pohotovými, jak máme býti dle vybídnutí Páně:[2]) „Buďte bedra vaše přepásána a hořte svíce (v rukou vašich)".

„Přepásána bedra" značí dle výkladu sv. Řehoře[3]) čistotu: „hořící svíce v rukou" znamenají vykonané dobré skutky. Tyto dvě věci probleskují hlavně v řeholi. Právě proto pravý řeholník se smrti nebojí.

3. Musíme na něco vzpomenouti, čeho jsme se na hoře již dotkli. Hlavním znakem dobrého svědomí a dobrého stavu v Bohu jest stejnomyslnost s Boží vůlí pokud hodiny smrti se týká a její radostné očekávání. Čekejme ji jak nevěsta očekává ženicha, aby s ním nebeské zasnoubení a veselí slavila.

---

[1]) De bono mortis c. 8.
[2]) Luk. XII., 35.
[3]) Homil. 13, in Evangel. n. 1.

„A vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého, až se vrátí ze svatby".[1])

Připadá-li někomu naproti tomu smrt těžkou a nemá-li oné sjednoceností s vůlí Boží, je to zlé znamení.

K vysvětlení uvádějí se obyčejně nějaká přirovnání. Nevidíš, jak ovečka klidně jde k zabití, bez mečení a bez odporu jakéhokoliv? Tohoto přirovnání užívá Písmo sv. o Kristu, našem Vykupiteli. „Jako ovce k zabití veden jest a jako beránek před tím, který ho stříhá, oněmí, tak neotevřel úst svých".[2])

Jak chrochtá a brání se naproti tomu nečisté zvíře, když ho chceme zabíti! Taková rozdílnost jest mezi dobrým, který jako ovce jest poznačen, a zlým smyslným, který s jinými zvířaty podobnost má.

K smrti odsouzený pokaždé vnitřně se otřese, uslyší-li otevírati se dvéře vězení, poněvadž vždy myslí, že už přicházejí ho odvést k oběšení. Naproti tomu neviný, který byl osvobozen, těší se pokaždé, uslyší-li vězení se otevírati: neboť myslí, že přicházejí ho osvobodit. Právě tak je vždy zlý ve strachu a v úzkosti, slyší-li vrznutí dveře smrti, když ho nemoc přepadá: neboť při svém zlém svědomí myslí vždy, že bude zavržen do pekelného ohně pro vždy a na věky. Kdo

[1]) Luk. XII., 36.
[2]) Skutky VIII., 32.

však má dobré svědomí, ten se těší: neboť ví, že to povede k jeho osvobození a k věčnému pokoji. Konejme tedy to, co se sluší na dobrého řeholníka: pak nebudeme míti žádných obtíží v tom odevzdati se docela do vůle Boží v hodině smrti, nýbrž nás mnohem více bude těšiti a budeme prositi Pána s prorokem:[1]) „Rač mne vyvésti ze žaláře, abych slavil jméno tvoje".

4. Na slova Jobova:[2]) „A dravců litých nebudeš se strachovati", praví sv. Řehoř:[3]) počátek odměny pro spravedlivé jest obyčejně klid duše již při umírání. Již nyní okoušejí kapku z onoho klidu, který brzy jako proud mocný jejich dušemi se rozproudí. Začínají svou blaženost cítiti. Naproti tomu počínají zlí cítiti ona pekelná muka již v hrozných výčitcích svědomí, které v hodině smrti prožívají.

5. Tak jest touha po smrti a radost z umírání velmi dobré znamení. Sv. Jan Klimakus[4]) praví: velmi jest chvály hodný ten, který denně svou smrt očekává: ale svatým jest ten, který ustavičně po ní touží. Také svatý Ambrož[5]) chválí ty, kteří si přejí umříti. Vi-

---

1) Žalm CXLI., 8.
2) Job. V., 22.
3) Moral. L. 6, c. 30.
4) Scala parad. gr. 6.
5) De excessu fratris sui Satyri L. 2, n. 123–125.

díme také, jak oni patriarchové měli touhu po smrti, když vyznávali, že jsou jen poutníci, cizinci na zemi, ne stálí obyvatelé. Sv. Pavel poznamenává k tomu:[1]) „Neboť ti, kteří takové věci mluví, dávají na jevo, že vlasti hledají".

Žádají vysvobození z tohoto zajetí. Proto vzdýchá královský prorok:[2]) „Běda mně, pobyt můj v cizině že se dlouží!"

Tak mluvili, takovou touhu měli oni arciotcové, když ještě brána nebes zavřena byla a oni nemohli jí přejíti. Jak tomu má býti nyní, když brána jest otevřena a očištěná duše může dospěti patření na Boha.

[1]) K Židům XI., 14.
[2]) Žalm CXIX., 5.

XX.

Několik důvodů, pro něž je dovoleno a svato toužiti po smrti.

1. Abychom lépe a dokonaleji se odevzdali do vůle Boží ve smrti jakož i v životě chceme zde předložiti některé důvody na vybranou, proč bychom mohli po smrti toužiti. První důvod, pro který jest možno toužiti po smrti, jest touha, uniknouti námahám, které život sám s sebou přináší za tím účelem praví mudřec:[1]) „Lepší jest smrt nežli život hořký".

Tak si často přejí lidé ve světě smrt a prosí Boha o ní, jak vidíme. Mohou to bez hříchu činiti: neboť útrapy tohoto života někdy jsou tak velké a rozmanité, že touha po smrti, abychom jim unikli jest dovolena.

Jedna z příčin, proč Bůh tolik utrpení na lidi sesílá, jest podle učení svatých právě ta,

[1]) Sirach XXX., 17.

aby v tomto světě příliš nezdomácněli a tento život aby příliš nemilovali. Máme srdce a lásku obrátiti na budoucí život a po něm vzdychati: „A (Bůh) setře všelikou slzu s očí jejich, s smrti nebude již: ani zármutku, ani křiku, ani bolesti nebude již, neboť první věci pominuly".[1])

Sv. Augustin praví:[2]) Pán Bůh chtěl ve své nekonečné dobrotě a milosrdenství, aby tento život, poněvadž jest plný utrpení, krátkým byl a brzy byl skončen a druhý, v který doufáme, věčně trval: aby tedy utrpení nebylo dlouhé, radost a rozkoš však byly věčné. A sv. Ambrož[3]) praví o tomto životě, že je tak plný bolu, že srovnán se smrtí třeba jej považovati za spasitelný prostředek, ne za trest. Kdyby nám Bůh nedal smrt za trest, pak bychom ho museli prositi pro jeho milosrdenství za ní jako za prostředek, který ukončí tak mnohé utrpení a protivenství. Docela jistě se lidé zde na světě prohřešují netrpělivostí, s kterou snášejí boly, a ustavičnými nářky, kterými Boha o smrt prosí. Kdyby se však s klidnou odevzdaností k Bohu modlili: Pane, jestliže se ti líbí, tak mne vyveď z tohoto utrpení, žil jsem dosti, nechybili by.

---

[1]) Zjevení XXI., 4.
[2]) Serm. 209, n. 2 (Append).
[3]) De interpretatione Job. L. 1, c. 2, 3.

2. Můžeme si dokonalým způsobem žádati smrti, aby nám nebylo viděti utrpení církve a nevýslovné urážky, které Bohu jsou činěny. Tak vidíme, jak prorok Eliáš po smrti toužil, poněvadž mu bylo viděti pronásledování Achabovo a Jezabelino. Dali rozbořiti oltáře, proroky Páně pozabíjeti a pátrali po něm za týmž účelem. Hoře nadšením pro čest Boží a nahlížeje, že nic nemůže vykonati, šel do pouště, položil se pod strom:[1]) „Šel pak pouští cestou jednoho dne, i přišel, posadil se pod jedním jalovcem a žádal, by zemřel řka: Dosti je mi Hospodine, vezmi (si) život můj, nebo nejsem lepší než otcové moji".

Vezmi mne raději, abych nemusel patřiti na tolik zla a tolik urážek, které se tobě dějí! A Juda Makkabejský, onen hrdiný vůdce národa Božího, pravil:[2]) „Neboť lépe jest nám zemříti v boji nežli patřiti na neštěstí národa našeho a svatyně".

Tím povzbuzoval a nadšením pudil své do boje.

O sv. Augustinu čteme totéž.[3]) Když Vandálé ze Španěl do Afriky se přeplavili a všechno pustošili a nešetřili ani mužů, ani

---

[1]) III. Král. XIX., 4.
[2]) I. Makkabejská III., 59.
[3]) AA. SS. Possidonius in Vita s. Augustini 28. Aug. pag. 439.

žen, ani duchovních, ani laiků, ani dětí, ani starců, přišli k městu Hippo, kde byl biskupem světec a oblehli ho s velkou válečnou mocí. Při pohledu na takové utrpení, kdy kostely byly zbaveny svých duchovních a města se svými obyvateli v šanc vydána byla, plakal starý biskup hořce. Pak shromáždil své duchovenstvo a pravil k nim: Prosil jsem Pána, aby nás buď z tohoto nebezpečenství vysvobodil, nebo trpělivostí nás ozbrojil, nebo mne z tohoto světa vzal, abych nemusel viděti takovou bídu. Pán mi popřál toho třetího. Brzy na to onemocněl a ve třetím měsíci obležení zemřel. O sv. Ignáci[1]) čteme podobný příklad. Náleží to k dokonalosti svatých, utrpení církve a urážky Božího majestátu tak hluboce cítiti, že to snésti nemohou: proto si přejí zemříti, aby nemuseli tolik zla viděti.

3. Vzdálenější důvod, smrt si žádati a Boha za to prositi, jest přání cítiti se volným a prostým vlastní urážky Bohu učiněné. Tento důvod jest právě tak dobrý a ukazuje vysokou dokonalost. Pokud jsme v tomto životě, nejsme nikdy jisti před pádem do těžkého hříchů. Víme, že padli, kteří nás byli dokonalejší, kteří velké milosti od Pána dostali a vpravdě svatými, ba velkými světci byli. To je důvod,

---

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 4, c. 16.

proč služebníci Boží nejčastěji ve strachu jsou a tento život opustiti si přejí. Abychom nehřešili, můžeme si žádati, abychom se nebyli narodili a nikdy nebyli: jak mnohem dříve lze žádati si umříti. Neboť hřích jest velkým zlem, ba horším než nebýti: a lepší by bylo nebýti, než zhřešiti. „Lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten".[1]) Tak pravil Kristus o onom, který ho zradil.

Sv. Ambrož[2]) vysvětluje v témž smyslu následující místo z Kazatele: „I blahoslavil jsem více mrtvé nežli živé: a za šťastnějšího nad oboje pokládal jsem toho, který se ještě nenarodil a proto neviděl zločinů, jež se dějí pod sluncem".[3])

Praví: mrtvému jest dána přednost před živým, poněvadž přestal hřešiti. Nenarozenému bude dána přednost před mrtvým, poněvadž nemohl hřešiti. Proto jest to správné cvičení, často volati v modlitbě k Bohu: Pane, nedopusť, abych od tebe byl odloučen! Pane, kdybych tě měl uraziti, tak mne odvolej, dříve než bych tě urazil! Chci jen k tomu účelu žíti, abych tobě sloužil. A nemohu-li ti životem více sloužiti, nechci ho více. To je cvičení bohumilé a pro nás spasitelné. Tím vzbuzujeme bolest a ošklivost nad hříchem,

---

[1]) Mat. XXVI., 24.
[2]) Exposit. in ps. CXVIII., serm. 18, n. 3.
[3]) Kazatel IV., 2, 3.

cvičíme pokoru, lásku k Bohu a přednášíme jednu z bohumilých proseb před ním.

O sv. králi Ludvíkovi francouzském se vypravuje, že jeho svatá matka, královna Blanka, častěji mu říkala: „Můj synu, chtěla bych tě raději mrtvého viděti před svýma očima, než abys se dopustil smrtelného hříchu". Toto přání matky a požehnání matčino bylo Bohu tak milým, že se o jejím synu říká, že se za celý život smrtelného hříchu nedopustil. Toto může také v tobě takové přání a takovou prosbu vzbuditi.

4. Ještě více! nejen pro smrtelný hřích, nýbrž i pro všední hříchy, jichž jsme v tomto životě plni, smíme chvalitebně přáti si smrt. Sluha Boží nesmí býti jen rozhodnut, raději zemříti nežli se smrtelného hříchu dopustiti, nýbrž také raději zemříti než lež říci, třebas jen všedním hříchem byla. Kdo z takového důvodu by chtěl zemříti, byl by mučedníkem.[1]) Jest jisto, že pokud budeme žíti, mnoho všedních hříchů se dopustíme: „Vstaneť zbožný třebas by sedmkráte padl, ale bezbožní v neštěstí zůstanou ležeti".[2]) A tím častěji padne, čím déle bude žíti spravedlivý.

A nejen k vůli uvarování se všedních hříchů žádají služebníci Boží odejíti s tohoto světa, nýbrž také proto, aby konečně jednou byli

[1]) S. Thomas II., 2, qu. 124, art. 5, ad. 2.
[2]) Přísloví XXIV., 16.

svobodni a prosti mnoha nedostatků, nedokonalostí a ubohostí, o kterých se denně přesvědčují.

Proto modlí se původce Následování Krista:[1]) „Ach, co trpím uvnitř, když v mysli nebeskými věcmi se obírám a v modlitbě celé hejno tělesných myšlenek mi napadá! Ach, co je to za život, v němž neschází nikdy příkoří a bída a všechno jest plno nástrah a nepřátel! Neboť jedna-li bída, nebo jedno-li pokušení odejde, přijde brzy druhé: ba ještě za tím, co první boj trvá, přicházejí mnohé jiné neočekávané k tomu. Ach, jak možno život milovati, který tolik trpkostí v sobě má, tak mnoho náhodám a ubohostem podřízen jest! Jak možno nazývati životem, co tak mnoho smrti a záhuby plodí".

O jedné velké světici čteme, že často říkala, kdyby si směla voliti, nepřála by si ničeho jiného než smrti: neboť smrtí bude duše osvobozena od strachu, aby něco neučinila, co by mohlo pravé lásce odporovati. Vždyť odejíti s tohoto světa, abychom se uvarovali všedních hříchů, nedostatků a nedokonalostí, než jen chtíti se uvarovati těžkého hříchu, ukazuje velkou dokonalost. Neboť těžkého hříchu se člověk může varovati ze strachu před peklem, ze sobectví a vlastního

[1]) Následování Krista III., 48, n. 5 a 20, n. 3, 4.

prospěchu více než z lásky k Bohu. Kde však jest taková láska, že si přeje smrti, aby se nedopustila žádného všedního hříchu, nedostatku a nedokonalosti, tam je čistý úmysl a veliká dokonalost.

5. Možno naproti tomu říci: Chtěl bych déle žíti, abych zadostučinil za hříchy své a chyby. Na to odpovídám: To by bylo docela dobré, kdybychom v dalším životě vždy více minulé odstraňovali a už do hříchů neupadali. Kdybys však nejen nic neodstraňoval, nýbrž ještě více hřešil a čím déle bys žil, tím větší zodpovědnost před Bohem bys měl, pak by tvoje přání nebyla dobrá.

Sv. Bernard[1]) praví docela přiměřeně: „Jak bychom mohli tak velice viseti na tomto životě, v němž tím více hřešíme, čím déle žijeme a kde vina jest tím větší, čím déle život trvá?" A sv. Jeroným praví:[2]) co myslíš, jaký bude rozdíl mezi tím, který jako hoch zemře a druhým, který jako stařec? Že stařec s více hříchy odchází než jinoch a před Bohem více musí se zodpovídati.

Proto přichází zde sv. Bernard[3]) docela k jinému závěrku. Ve své hluboké pokoře praví slovo, které po něm můžeme s větší

[1]) Medit. piiss. c. 2, n. 5.
[2]) Epist. 60 ad Heliodor., n. 14.
[3]) De interior. domo c. 20, n. 38.

pravdivostí opakovati. „Stydím se žíti", pravil, „poněvadž tak málo pokračuji. Bojím se zemříti, protože nejsem připraven. Přece chci raději zemříti a sebe přenechati milosrdenství Božímu, poněvadž jest dobrý a pln milosrdenství, než mým zlým životem někomu dáti pohoršení". Toto je to pravé nazírání. Blažený duchovní učitel Avila praví: kdo se jen prostředně připraven shledává, měl by přece více smrt než život žádati k vůli nebezpečenství v němž žije a které se smrtí skončí. Sv. Ambrož[1]) praví: co jest smrt jiného, než pohřeb vášní a probuzení ctnosti?

6. Všechny tyto důvody touhy po smrti jsou dobré: ale ještě daleko lepší jest ten, který měl apoštol Pavel, když pravil:[2]) „Jsem však držen z obou stran, maje tužbu odebrati se a býti s Kristem".

Co to mluvíš, Pavle? Proč chceš býti zbaven těla? Abys snad unikl útrapám? Nikterak: neboť naopak: „Také se honosíme souženími".[3])

Proč to? Snad abychom se uvarovali hříchu? Právě tak málo: „Neboť jsem přesvědčen, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani knížata, ani mocnosti, ani věci přítomné ani budoucí,

---

[1]) De bono mortis c. 4, n. 15.
[2]) K Filip. I., 23.
[3]) K Řím. V., 3.

ani síla, ani ... nebude nás moci odloučiti od lásky Boží".[1])

Byl již upevněn v lásce Boží a věděl, že ji nemůže ztratiti: proto se neměl čeho báti. Proč tedy toužíš tolik po smrti? „Abych u Krista byl", z čisté lásky toužil po tom, „neboť láskou hynu".[2])

Tak touží po svém milém, a vše, co mu oddáluje požívati jeho přítomnosti, zdá se mu býti dlouhým.

7. Z tří stupňů lásky k Bohu prohlašuje sv. Bonaventura tuto za nejvyšší.[3]) Na prvním stupni milujeme Boha nade všecko a věci tohoto světa tak, že bychom k vůli nim nechtěli se ani jednoho smrtelného hříchu dopustiti nebo zákon Boží překročiti. To je to, co Kristus Pán od mladíka v evangeliu žádal:[4]) „Chceš-li však vejíti do života, zachovávej přikázání".

Tento stupeň je pro všecky. Na druhém stupni lásky stojíme, když se nespokojujeme zachováváním přikázáními, nýbrž zachováváme také jeho rady. To je pro řeholníky, kterým ne jen po dobrém, ale po lepším a dokonalejším jest se snažiti odpovídajíce apo-

[1]) K Řím. VIII., 38.
[2]) Velepíseň II., 5.
[3]) De prof. Relig. L. 2, c. 25.
[4]) Mat. XIX., 23.

štolovi:[1]) „Abyste zkoušeli, co jest vůle Boží, co totiž jest dobré a příjemné a dokonalé".

Třetí stupeň svaté lásky záleží dle vysvětlení sv. Bonaventury v takovém vnitřním svatém zanícení lásky k Bohu, že bez něho takřka nemůžeme žíti. Takový si přeje dokonale volným býti a uvolněn ze zajetí těla, aby s Kristem mohl býti, proto žádá, aby vězení jednou konec mělo, a opona těla, která ještě stojí a překáží pohledu na Boha, aby spadla. Takovým jest život utrpení, nebo lépe řečeno ošklivosti a smrt jest předmětem horoucí touhy.

8. O sv. Ignáci čteme, že tak žhavým bylo jeho přání vyjíti ze zajetí a ze žaláře těla a že jeho duše po patření na Boha tak vzdychala, že se nemohl zdržeti slz, které z radosti z očí jeho proudily při myšlence na smrt. V této touze však nehořel jen po tom, aby nejvyšší dobro pro sebe žádal a v jeho patření aby odpočíval, nýbrž toužil mnohem více viděti blaženou vznešenost lidství svého Pána, které tolik miloval. Jako zde na zemi přítel se těší, toho ve vznešenosti a ve cti viděti, koho z celého srdce miluje, právě tak žádal sv. Ignác z čisté lásky bez ohledu na osobní prospěch a svůj vlastní klid u Krista býti. Ze vznešenosti Krista chtěl se radovati

[1]) K Řím. XII., 2.

a opět se radovati a jemu štěstí přáti k tomu: a to je nejvyšší a nejdokonalejší úkon lásky, který můžeme učiniti.

9. Tak nám nebude vzpomínka na smrt trpkou, nýbrž způsobí ještě více radosti a jásání. Jdi dále a pomysli, že na věky budeš v nebi a z toho se zaraduješ, co žádné oko nevidělo, žádné ucho neslyšelo a žádný lidský rozum nemůže pochopiti, a kde se ti všechno v rozkoš a líbeznost promění. Kdo by se netěšil, že jeho vězení jest skončeno, že jeho námahy dosáhly svého cíle? Kdo by se neradoval, že dosahuje svého posledního cíle, ke kterému byl stvořen? Kdo by nejásal, že smí dědictví nastoupiti a jaké dědictví! Na cestě smrti dosáhli jsme dědictví nebeského. Jen smrtí můžeme dosáhnouti těchto dober věčných. Proto praví mudřec:[1]) „Zbožný však naději má ve smrti".

Jest prostředkem a žebřem, po kterém k nebi vystupujeme. Proto ona jest naší útěchou v zajetí. „Přičiním se, bych bezvadně životem kráčel, pokud mi vstříc budeš chodit".[2])

Svatý Augustin vykládá toto místo takto:[3]) Moje pozornost a má touha, Pane, jest zachovati se čistým od každé poskvrny po celý život. V této péči chci žíti a tebe stále

[1]) Přísloví XIV., 32.
[2]) Žalm C., 2.
[3]) Tract. 9, (5) in Epist. s. Joannis.

chváliti. Hlavní věta mého zpěvu bude: Kdy ke mně přijdeš? Kdy se před tebou, Pane, ukáži? Kdy přijdu a ukáži se před tváří Boží? Kdy budu u tebe, Pane? Ach, jak otálí tato hodina! Jaká radost, jaká rozkoš to bude pro mne, až se mně řekne: je zde!

„Plesal jsem proto, že mi bylo řečeno: Do domu Hospodinova jdem. (A již) zastavily se nohy naše v síních tvých, Jerusaleme".[1])

Již si představuji, že vstupuji tam, do společnosti andělů a oněch blažených, abych tebe požíval, o Pane, na vždy, na věky.

XXI.

Řečené potvrzuje se příklady.

1. V životě Jana Almužníka, arcibiskupa alexandrinského, vypravuje Simeon Metaphrastes tuto událost:[1]) Bohatý muž měl jednoho syna, kterého velmi miloval. Aby od Boha dosáhl, a ho na životě zdravého udržel, prosil světce, aby se za něho modlil. Zároveň mu dal mnoho peněz, aby na ten úmysl je mezi chudé rozdal. Světec to udělal, a za 30 dní zemřel syn. Otec byl nesmírně smutným: neboť věřil, že jeho modlitba a almužna jsou nadarmo. Svatý patriarcha uslyšel o neštěstí muže a modlil se za něho k Bohu, aby ho potěšil. Bůh vyslyšel modlitbu světcovu a poslal v noci onomu muži anděla s nebe, který mu pravil: Věz, že Bůh vyslyšel modlitbu za tvého syna a pro tu modlitbu jest syn tvůj v nebi šťasten. Právě toho času,

[1]) Sim. Metaphrastes, Vita s. Joannis Eleemos, c. 9.

kdy skutečně zemřel, musel zemříti, aby byl věčně blaženým: neboť kdyby déle byl žil, byl by býval zlým a nehodným blaženosti. Dále mu řekl: Věz, že nic se neděje bez vůle Boží, co se v životě tomto přihází, i když důvody toho před lidmi jsou skryté. Proto člověk nemá se nikdy neuspořádané smutnosti oddati, nýbrž jest mu s trpělivostí a vděčnou myslí přijímati, co Bůh zařizuje. Tímto nebeským poučením byl otec zemřelého uklidněn a ke službě Boží nadchnut.

2. Jedna legenda vypravuje[1]) o neobyčejné milosti, kterou prokázal svatý Mořic, velitel legie thebské, kterési zbožné paní. Měla jediného synáčka. Aby si navykl hned od mládí náboženským cvičením, odevzdala ho po skončených dětských létech na starost a na výchovu mnichům v klášteře sv. Mořice. Takový byl tehdy zvyk, a tak učinili rodičové sv. Maura, sv. Placida a mnoho jiných vznešených Římanů již za času sv. Benedikta. Mnoho let později byl také sv. Tomáš Akv. od své matky Theodory a svých bratří, hrabat z Akvina, do kláštera Monte Cassino odevzdán. Tento jediný syn oné zbožné paní rostl v klášteře, vyučován jsa ve vědách, v dobrém mravu a v klášterní kázni a začal již, spojen s mnichy v kůru, velmi krásně

[1]) Hist. Theb. L. 2, c. 10.

zpívati. Najednou ho přepadla horečka, a téhož dne zemřel. Matka přišla do kláštera zlomená bolem a odnášela si mrtvého syna domů do hrohu. Ani mnoho slzí nemohlo zmírniti jejího bolu, denně chodila ke hrobu a naříkala velice. Ještě bolestněji jí bylo, když se zpívaly hodinky: neboť vždy si připomínala, že hlas svého syna už neuslyší.

V takovém stavu byla nejen přes den v kostele, nýbrž také v noci v domě bez klidu: kdysi přece znavila ji vyčerpanost a usnula. Ve spánku zjevil se jí vojevůdce Mořic a pravil k ní: Ženo, proč pláčeš bez přestání nad smrtí svého syna, a nemůžeš určiti cíl svým slzám? Odpověděla: po celý život nebudu moci skončiti svoji bídu: proto chci po celý život smrt mého syna oplakávati, a nikdy slzy mé neustanou, dokud je smrt neuzavře a mou ubohou duši od těla neoddělí. Světec odvětil: pravím ti, nermuť se a neplač nad zemřelým synem, jako by byl mrtvý, neboť není mrtev, nýbrž žije a raduje se s námi ve věčném životě. Na znamení, že pravdivou má výpověď běž ráno na jitřní, a tam uslyšíš jasně svého syna mezi hlasy mnichů, kteří hodinky zpívají, a to nejen zítra, nýbrž pokaždé, kdykoliv budeš v kostele obcovati Božím chválám. Proto přestaň plakati, nebo máš více důvodů radovati se než se rmoutiti.

Když se paní probudila, čekala s touhou na hodinu jitřní, aby se o pravdě přesvědčila: neboť přece jen zbyla v ní pochybnost, nebyl-li to jen sen. Když hodina nadešla, poznala hned po vstupu do kostela při zazpívání antifony milý hlas svého blaženého syna. Tak přesvědčena o jeho nebeské blaženosti, nechala zármutku, děkovala srdečně Pánu a denně slýchala, když hodinky byly zpívany, v kostele nadmíru líbezný hlas. Tak ji potěšil Pán a obohatil ji takovou milostí.

3. Kterýsi šlechtic pronásledoval na honě zvěř, jak jiný spisovatel vypravuje[1]) a octnul se najednou sám bez služebníků. Ostatní byli právě zaměstnáni jinou zvěří. V horlivosti pronásledovati vzdálil se daleko a přišel ke křoví, z něhož slyšel krásný lidský hlas. Byl překvapen, na takovém pustém místě slyšeti tak krásný hlas. Přemýšlel, že to nemůže býti žádný z jeho služebníků, ba ani nikdo z kraje to nemohl býti. Aby se přesvědčil, co je to, prodíral se do houštiny a nalezl málomocného strašného a ošklivého vzezření. Z každého údu a z každé části těla opadalo maso. Šlechtic byl tímto pohledem ohromen a nebyl sebe mocen. Pak se sebrav přistoupil k němu a pozdravil ho přátelskými slovy a tázal se ho, zda on to zpíval: neboť

[1]) Flores Henrici Granat. L. 4, n. 68.

odtud zazníval onen krásný hlas. Málomocný odpověděl: Zpíval jsem a je to můj hlas. Jak můžeš v tolika bolestech tak vesel býti? ptal se ho dále. Ubožák odpověděl: „Mezi mým Bohem a mnou není žádné jiné stěny, než tato hliněná, to jest mé tělo: je-li tato rozbořena a tato překážka odstraněná, pak dojdu radostného patření na Jeho věčný majestát. A poněvadž vidím, že tato stěna denně se rozpadává, těším se a zpívám s největší rozkoší srdce čekaje na vysvobození z tohoto života. Neboť dokud ho neopustím, nemohu patření na Boha dojíti, živého to pramene, z něhož vyvěrají prameny věčné blaženosti".

4. Svatý Cyprián[1]) vypravuje o kterémsi biskupovi, který stonal od těžké nemoci. Docela vyčerpán a starostliv pro blízkou smrť, prosil Pána, aby mu ještě času dopřál. Tu se mu zjevil anděl v podobě krásného a podivuhodně ozářeného mladíka a řekl k němu přísným hlasem: „Trpěti se bojíte, rozloučiti se nechcete: co mohu vám učiniti? Na jedné straně se bojíš utrpení v tomto životě, na druhé straně nechceš je opustiti: co mám ti učiniti?" Tím dal mu na srozumněnou, že Bohu se nelíbí tento odpor při umírání. Sv. Cyprián myslí, že anděl jemu tato slova řekl, aby je jiným sdělil ve smrtelném zápase.

[1]) Lib. de mortalitate c. 19.

5. Simeon Metaphrastes, a po něm Surius[1]) vypravují o sv. opatovi Theodosiovi toto: Tento světec věděl velmi dobře, jak spasitelnou jest vzpomínka na smrt. Aby svým učeníkům dal příležitost k duchovnímu prospěchu, dal otevříti hrob a postavil se se svými učeníky do kola a řekl jim: „Již jest hrob otevřený. Ale kdo z vás bude prvním, jehož zde pochováme?" Ihned se ho chopil za ruku jeden, jménem Basil. Byl knězem velké ctnosti a docela ochoten a připraven s největší radostí smrt voliti. Poklekl a pravil: Dej mi požehnání, otče, neboť já budu první, který bude zde pochován. Theodosius dal mu požehnání: potom naporučil ještě za jeho života vykonati pohřební obřady, jak se obyčejně při pohřbu konávají, prvního, třetího, devátého dne, a pak jiné až do 40. dne. Podivuhodné až do konce těchto slavností za zemřelé byl mnich Basil po celých 40 dnů zdráv, bez horečky, bez bolení hlavy a bez jiných bolestí. Najednou ho přepadl sladký a milý spánek. Tak se rozloučil a odešel k Pánu, aby vzal odměnu za svoji ctnost, za svoji ochotnost a radost, s kterou žádal býti s Kristem.

Abychom však viděli, jak velice se ochotnost líbila Bohu, kterou tento světec toužil

---

[1]) Sur. L. 11, Jan. Vita s. Theodosii Coenob., c. 4, n. 18.

po smrti, přistoupil k tomuto zázraku jiný. Šimeon Metaphrastes vypravuje,[1]) že opat Theodosius po 40 dní po smrti Basila viděl ho, jak ke všem nešporám přišel a zpíval s ostatními mnichy v choru. Jiní neviděli a neslyšeli ničeho: jen jeden jediný, který mezi jinými ctností vynikal, jménem Aetius slyšel ho zpívat, ač ho neviděl. Šel pak k opatovi a tázal se ho: otče, neslyšíš našeho bratra Basila s námi zpívati? Opat odpověděl: Slyším a vidím ho, chceš-li, učiním, abys ho i ty viděl. Když se příštího dne opět v choru shromáždili k modlitbě, viděl opat Theodosius svatého mnicha Basila, jak s jinými mnichy v kůru zpíval a ukázal prstem na něho Aetiovi. Zároveň se modlil k Bohu, aby mu otevřel oči k patření. Viděl ho a poznal ho a spěchal pln radosti k němu, aby ho objal: avšak nemohl ho chytiti. Okamžitě zmizel a řekl ještě silným hlasem, že ho všichni slyšeti mohli: Bůh vás opatruj, moji otcové a bratři! Bůh vás opatruj: neboť od této doby mne nebude již viděti.

6. V dějinách augustiniánského řádu[2]) se vypravuje o sv. Kolumbanovi, mladším, příbuzném to a učeníkovi sv. opata Kolumbana, že upadl do velké horečky a byl blízek smrti.

---

[1]) Sim. Metaphrastes in Vita s. Theodosii Coenob., c. 4, n. 18.

[2]) Chronica ordinis S. Augustini centur. 3.

Pln naděje přál si smrti: tu se mu zjevil zářící mladík a řekl mu: Věz, že modlitby a slzy, které tvůj opat za uzdravení tvé prolil, zdrží tvůj odchod s tohoto světa. Pak si stěžoval světec svému opatovi a pravil mu s pláčem: Proč mne držíš násilím v tomto ubohém životě a zamykáš mi vchod do života věčného? Nyní ustal se opat modliti za nemocného a plakati. Onen přijal od shromážděných bratří sv. svátosti, objal všechny ještě jednou a blaženě zemřel v Pánu.

7. Sv. Ambrož vypravuje o Thrácích, že při narození člověka plákavali a při smrti se veselili. Začínali narozeniny s velkým nářkem, dny úmrtí slavili s velkou slávou a měli k tomu jak světec poznamenává dosti příčin: neboť ti, kteří přicházejí do tohoto ubohého světa, jsou jistě hodni pláče, když však odcházejí z tohoto vězení, smějí se slavnosti pořádati, neboť nyní budou prosti utrpení. Když tedy tito pohané a modláři, kteří neměli ponětí o vznešenosti Boží, kterou my očekáváme, již tak jednali, jak bychom my měli smýšleti a jednati, kteří jsme osvíceni světlem víry a známe statky, které budou těch, kteří v Pánu umírají. Proto praví mudřec právem: „Lepší jest jméno dobré, než voňavky vzácné, a den smrti než den narození“.[1])

---

[1]) Kazatel VII., 2.

8. Proto pravil Kristus ke svým učedníkům, když chtěl tento svět opustiti a jíti ke svému Otci dle poznamenání svatého Jeronýma[1]:[2]) „Kdybyste mne milovali, radovali byste se, že jdu k Otci".

Naproti tomu plakal Spasitel, když se rozhodl Lazara vzkřísiti. Neplakal, že Lazar zemřel, neboť ho chtěl právě vzkřísiti: plakal však nad tím, že se má opět vrátiti do tohoto světa. Jeroným praví, že plakal proto, že ten, kterého tak miloval a ještě miluje, opět k utrpení tohoto vězení se má vrátiti.

[1]) Ep. 40, ad Tirasium n. 3, (suppos).
[2]) Jan XIV., 28.

XXII.

O stejnomyslnosti s vůlí Boží ve všeobecných těžkostech a protivenstvích, která Bůh sesílá.

1. Stejnomyslnost s Božskou vůlí musíme zachovati nejen v našich vlastních a osobních trpkostech a osudech, nýbrž také ve všeobecných těžkostech a protivenstvích, ať je to hlad, nebo válka, nemoc nebo smrt, mor nebo něco jiného, co Pán sesílá na svou církev. Nutno předem upozorniti na toto: Takových utrpení a navštívení smíme upřímně cítiti, bída a utrpení našeho bližního musí nás zarmoutiti: avšak, pomyslíme-li, že všechno vůlí Boží a podle jeho skrytého úradku se řídí, aby se jeho čest zjevila a byla podporována, jak on chce, jest se nám podříditi a odevzdati do jeho nejsvětější vůle. Tak se chová i ve světě soudce, který jest nucen ortel smrti nad někým pronésti. Ačkoliv ho

to dojímá a bolí, že člověk zemříti musí, poněvadž má s ním přirozený soucit, nebo poněvadž je to jeho přítel, přece vynáší nad ním rozsudek smrti a chce, aby zemřel, poněvadž je tak dobře pro prospěch státu.

Bůh nechce nás sice zavazovati, ve všech těchto věcech s jeho vůlí se sjednotiti, abychom právě jen ji chtěli a milovali, nýbrž jest už spokojen, neodporujeme-li jí, nebo nenaříkáme-li na ni. Nic méně jest to dle učení theologů a svatých otců[1]) věc vyšší dokonalosti a větších zásluh a svědčí o dokonalejší a plnější odevzdanosti, přijímá-li ji člověk ne jen ochotně a trpělivě-li ji nese, nýbrž také miluje a chce, ony věci jsou z vůle, ze zalíbení Božího a ze zařízení jeho spravedlnosti a k jeho větší cti. Takového pojímání jsou blažení v nebi, kteří ve všech věcech jedné mysli s Bohem jsou. Sv. Tomáš[2]) a sv. Anselm[3]) vysvětlují tento souhlas ku dvěma očím. V blaženosti, praví, bude naše vůle tak jednotnou s vůlí Boží, jak dvě oči těla. Nemůže jedno něco jiného viděti než druhé. A ačkoliv nějaká věc jest obhlížena oběma očima, přece se jeví jen jako jedna. Svatí v nebi souhlasí ve všem s Boží vůlí, poněvadž ve všem vidí řád jeho spravedlnosti

[1]) Bonavent. L., lib. 1, Sentent. dist. 48, qu. 2, art. 1.
[2]) I. 2, qu. 19, art. 9 et 10.
[3]) Lib. similitud., c. 63.

a jeho větší slávy, k níž všechno cílí. Blažené následovati touhou, aby vůle Boží tak na zemi, jako v nebi se dála, jest velká dokonalost. To chtíti, co Bůh chce a z téhož důvodu a k témuž cíli, jak Bůh chce, může vždy jen to nejlepší býti.

2. O sv. Augustinovi vypravuje Possidius[1]) v jeho životě, že se těšil výpovědí jednoho učence; když město Hippo, kde bydlel, od Vandálů bylo obleženo a na všech stranách viděl jen zbořeniny a umírání občanů: „Není velikým, který za něco velkého považuje lámati dřevo, kamení a usmrcení smrtelných". Oč více se můžeme těšiti myšlenkou, že všecko z ruky Boží přichází, a že to jeho vůle jest. Může příčina, proč přicházejí utrpení a protivenství, ukryta býti, přece nemůže býti nespravedlivá.

Praví prorok:[2]) „Soudy tvoje jako nejhlubší moře".

Nemáme ani chtíti svým povrchním a krátkým rozumem je vyzkoumati a poznati. To by byla velká domýšlivost. „Nebo kdo poznal mysl Páně? Anebo kdo byl jeho rádcem?"[3])

V pokoře máme úradky Boží v uctivosti míti a pevně věřiti, že od nekonečné mou-

---

[1]) C. 28.
[2]) Žalm XXXV., 7.
[3]) K Řím. XI., 34.

drosti nemůže nic přijíti než dobře uvážené, které za cíl má naše dobro a prospěch. Vždy musíme na tomto základě státi a nekonečné dobrotě Boží a milosrdenství jeho důvěřovati, že by na nás neseslal taková zla a utrpení, kdyby z toho nebylo možno vylouditi nějaké větší dobro. Bůh chce tímto způsobem mnohé do nebe vésti, kteří by jiným způsobem do záhuby spěchali. Jak mnozí se obracejí v takových bolestech z celého srdce k Bohu, umírají v pravé lítosti nad hříchy svými a budou zachráněni, zatím co jinak by byli zavrženi! Co se zdá jako rána bičem nebo metlou, jest milosrdenstvím a velikým dobroděním.

Ke zprávě o onom hrozném a strašném pronásledování bezbožného krále Antiocha, o onom krveprolití, kde ani dětí, ani starců, ani paní a dívek šetřeno nebylo, o vyloupení a zhanobení chrámu a všech těch hrůzách, které na jeho rozkaz provedeny byly, připojuje svatý vypravěč ještě:[1]) „Prosím těch, kteří čísti budou tuto knihu, aby se nedali zastrašiti těmito odpornými příhodami, ale považili, že ty události nejsou na záhubu, ale na pokárání národa našeho".

3. Výtečnou jest poznámka sv. Řehoře,[2]) v níž praví: pijavice pije nemocnému krev

[1]) II. Mak. VI., 12.
[2]) Moral. L. 2.

a nechce při tom nic jiného, než se dokonale nasytiti a napíti, kolik jen může. Lékař chce tím špatnou krev odvésti a nemocnému zdraví vrátit. Totéž má v úmyslu Bůh prostřednictvím utrpení a protivenství, která na nás sesílá. Nemocný by byl bláznivým, kdyby si nedal špatnou krev vzíti a kdyby více dbal úmyslu pijavice než úmyslu lékaře. Tak jest při každém utrpení, ať jest to lidí, nebo jiných tvorů, vždy jen na Boha oči své obraceti a ne na tyto, on jest nejlepším lékařem: neboť užívá těchto prostředků jako pijavic, aby se špatná krev odvedla a nám zdraví se vrátilo. Tak třeba nahlédnouti a pevně věřiti, že nám všechno sesílá jen pro naše dobro a větší užitek. Ba, neobmýšlí Pán tím nic jiného, než v tomto životě nás kázniti, místo v budoucím; a to je pak velká milost a dobrodiní.

4. Sv. Kateřina Sienská[1]) byla kdysi, jak v jejím životě čteme, velmi smutnou nad lživou výpovědí, kterou měla býti dotčena její čistota. Tu zjevil se jí Kristus drže v pravici zlatou korunu ozdobenou mnohými perlami a drahokamy, v levé pak ruce trnovou korunu drže a pravil k ní: moje milá dcero, máš býti těmito dvěma korunami korunována, ale v různou dobu. Nyní vol, chceš-li

[1]) Surius IV., 30. April, n. 41: AA. SS. 30. April, pag. 893.

v tomto životě trnovou korunou korunována býti a druhou zachovati pro život věčný: nebo mám-li ti nyní v tomto životě dáti tuto drahocenou korunu a tu trnitou mám-li uchovati až po smrti. Na to odpověděla světice: můj Pane, již delší čas jsem svoji vůli potřela, abych tvou plnila: proto nemohu zde voliti. Jestliže ty, Pane, ode mne nějakou odpověď žádáš, pravím: vždy chci v tomto životě s tvou nejsvětější vůlí sjednocena býti a z lásky k tobě utrpení vždy jako mé potěšení přijmouti. S těmito slovy vzala trnovou korunu z ruky Spasitele a dala si ji velkou silou na hlavu, že se jí trny hluboko zabodly do hlavy, a několik dnů musela od toho trpěti bolesti hlavy.

XXIII.

Jak poznati a pocítiti naší hříšnosti jako prostředek ochotně snášeti od Boha seslané všeobecné a zvláštní nehody.

1. Že Bůh, náš Pán, všeobecné bolesti a trápení obyčejně za spáchané hříchy posílá, jest jednohlasným učením svatých. Písmo sv. jest plné důkazů pro tuto pravdu.

Prorok Daniel jménem svého národa praví: „Neboť podle práva a spravedlnosti uvedl jsi to všecko na nás pro hříchy naše. Neboť jsme zhřešili, nesprávně činili odstoupivše od tebe, provinili jsme se ve všech věcech, příkazů tvých jsme neposlouchali, nechovali jsme se, nečinili jsme, jak jsi byl přikázal nám, by nám dobře bylo. Proto všecko, cokoliv jsi uvedl na nás, podle práva a spravedlnosti jsi učinil“.[1])

---

[1]) Daniel III., 28–31.

Tak vidíme, že Bůh svůj národ, když ho urazil, káral a do rukou nepřátel vydal, opět však ho vysvobodil, když svého hříchu litoval, pokání činil a opět se k němu obrátil.

Vůdce a kníže národa amonitského, Achior, poučoval Holoferna, jak Bůh národ israelský pod ochranu bral a jak ho trestal, když neposlušností od něho odpadl a dal mu radu, aby dříve než podnikne útok dobře vyšetřil, urazil-li národ právě v té době Boha. V tomto případě jistě zvítězí. Jinak má útok odložiti, nebo by se mu zle dařilo při něm, a pohanění by ho mohlo stihnouti: neboť Bůh bojuje za národ a proti němu nikdo nic nepořídí.

Kristus Pán k 38 let nemocnému po jeho uzdravení u rybníka Bethesdy pravil:[1]) „Hle, učiněn jsi zdráv, již více nehřeš, aby se ti nepřihodilo něco horšího".

Tato slova vysvětlují světci ve smyslu již naznačeném. A proto jest, výtečným prostředkem, dojíti jednomyslnosti s vůlí Boží ve všech i ve zvláštních bědách a utrpeních a k trpělivému jich snášení, jdeme-li zároveň do sebe a svých hříchů zpytujeme a pomyslíme, jak velice jsme zasloužili pokárání. Tak přijmeme každé protivenství, které na nás přijde, ochotně a budeme je považovati

[1]) Jan V., 14.

za menší, než ono, které jsme zasloužili za hříchy své.

2. Sv. Bernard a sv. Řehoř mluví výtečně o tomto předmětu. Sv. Bernard praví:[1]) „Když dokonale ve svém nitru cítíme hřích, pak pociťujeme vnější trest jen málo, nebo vůbec nic. Tak necítil David křivdu plísnícího služebníka (Semee) když myslil na pronásledování od vlastního syna. Pravil:[2]) „Hle, syn můj, který vzešel z krve mé, hledá bezživotí mého: čím více tedy (tento) Benjaminovec?"

Sv. Řehoř[3]) uvádí následující přirovnání na slova v knize Job:[4]) „Poznal bys, že mnohem méně vymáhá na tobě, nežli zasluhuje nepravost tvá".

Když nemocný nahlédne, že jeho nežid docela jest zapálený a maso začíná hnisati, přijímá rád ruku lékaře, aby mu ho dle svého mínění rozřízl. A čím více se zápal a hnis rozšířil, tím ochotněji se nechává řezati a páliti. Tak béře každý pálení, utrpení, umrtvení, pokory ochotně na sebe, když rány a nemoce, které v duši hřích způsobil, upřímně s bolestí cítí: neboť Bůh chce jeho nádor uzdraviti a z jeho duše vzdáliti plíseň a hnis.

---

[1]) Serm. 38 de divers. n. 4.
[2]) II. Král. XVI., 11.
[3]) Moral L. 10, c. 7.
[4]) Job. XI., 6.

Bolest trestající metlou bude menší, ví-li se o vině. Pokud rád a ochotně na sebe nebereš umrtvení a utrpení, které na tebe přichází, do té doby neznáš nemoc svých hříchů, necítíš svou hnilobu a právě proto nemůžeš snésti řezání a pálení.

3. Svatí mužové, praví služebníci Boží, přijímali nejen ochotně taková utrpení, nýbrž toužili po nich a prosili Boha docela vážně za ně.

„O, by naplnila se má žádost, a čehož očekávám, kéž dá Bůh mně! Který počal, ten mne také zdeptej! O, by hnul svou rukou a mne vyťal. Neboť to mi bude potěšením, — když mne bolem trýznil nešetře mne — že jsem nezapřel slov Nejvyššího".[1]) Tak mluví Job a David volá:[2]) „Zkus mne, Hospodine, a vyzkoumej mne". „Neboť obávám se, že klesnu, ježto svou bolest stále cítím".[3])

„Dobře mi, žes mě ráčil pokořiti, abych se naučil ustanovením tvým".[4])

Tak žádali sluhové Boží, praví sv. Řehoř,[5]) pokoření a pokárání od majestátu Božího v tomto životě, že dokonce bývali bez útěchy, když na jedné straně myslili na své hříchy

[1]) Job. VI., 8, 10.
[2]) Žalm XXV., 2.
[3]) Žalm XXXVII., 18.
[4]) Žalm CXVIII., 71.
[5]) Moral. L. 7, c. 19.

a na druhé pozorovali, že je Bůh za ně netrestá. Přicházel na ně strach a starostlivost, že trest bude posunut až do budoucího života, kde daleko přísnější bude. Proto praví Job:[1]) „Neboť to mi bude potěšením, když mne bolem trýznil nešetře mne".

Tím chtěl říci: některé šetří Bůh v tomto životě, aby je v druhém věčně potrestal. Mne nešetří v tomto životě aby mi věčně odpustil. Jako milující otec trestá mne Bůh zde, aby mne nemusil jako přísný soudce tam na věčnosti trestati. Nechci nad jeho trestající metlou naříkati a reptati a nechci odpírati slovům Svatého. Tak mluvil také sv. Augustin: Zde pal, zde řež, zde mne nijak nešetři, abys mi na věky odpustil.

4. Že se nám tak těžkými zdají tělesná utrpení a duchovní tak lehká, to pochází od naší nevědomosti a slepoty. Utrpení se nám nemá zdáti tak těžkým jako hříchy. Kdybychom poznali těžkost našich hříchů správně a skroušeně, připadal by nám každý trest malým a volali bychom s Jobem:[2]) „Zhřešil jsem, ano, zkřivil jsem spravedlnost, ale dle zásluhy nedostalo se mně".

To jsou slova, která máme vždy v srdci uchovávati a velmi často také ústy vyslovovati: neboť cokoliv zde v tomto životě mů-

[1]) Job. VI., 10.
[2]) Job. XXXIII., 27.

žeme trpěti, není k přirovnání s tím, co jeden jediný hřích zaslouží. „Poznal bys, mnohem méně že vymáhá na tobě, nežli zasluhuje nepravost tvá“.[1])

Jak by neměl člověk, když pomyslí, že majestát Boží urazil a věčné peklo zasloužil, ochotně přijímati všechno zahanbení, křivdu a povrhování jako zaplacení a dostiučinění za urážky, které učinil Božskému majestátu? Když Semej Davidovi klenul a zlořečil, pravil tento:[2]) „Nechte ho, ať zlořečí, jak Hospodin rozkázal! Hospodin snad popatří na soužení mé a odplatí mi Hospodin dobrým za toto dnešní zlořečení.“ To znamená, že snad Bůh vezme toto jako náhradu a dostiučinění za mé hříchy a obrátí ke mně opět milosrdenství: to bylo by mé největší štěstí.

Tak musíme i my pohanění a utrpení, která na nás přicházejí, rádi přijímati. Jen ať přijdou! Snad se bude líbiti Pánu, je jako protiúčet a zadostiučinění přijati za naše hříchy. To by byl velký zisk pro nás. Užijme času, který plníme nářky a bědováním nad svým utrpením k tomu, abychom do sebe vešli, pak se budeme více Bohu líbiti a sobě sjednáme ulehčení.

5. Světci tohoto prostředku hodně užívali

---

[1]) Job. XI., 6.
[2]) II. Král. XVI., 11, 12.

a cvičili se v něm při podobných okolnostech. Tak sv. Kateřina a jiné světice připisují utrpení a tresty, které Bůh na církev seslal, svým vlastním hříchům a chybám a říkají: já jsem příčina na těchto válkách. Mé hříchy jsou viny na tomto moru, na těchto utrpeních, které Bůh seslal. Tak mluvily a byly vážně toho náhledu, že jejich hříchy to a mnohem ještě více zavinily.

K potvrzení tohoto názoru slouží skutečnost, že Bůh pro vinu jednoho jediného celý národ potrestal. Tak poslal Bůh pro hřích Davidův mor na celý národ a Písmo dokazuje, že ve 3 dnech 70.000 lidí zemřelo. Mohl bys snad mysliti: David byl král a pro hlavu trestal Bůh celý národ. Avšak také za hřích Achanův, který z lidu byl a v Jerichu jen maličkost ukradl, potrestal Bůh celý národ a 3000 statečných bojovníků muselo proto se dáti na útěk před nepřítelem. Nejen pro hřích hlavy, nýbrž také pro hřích obyčejného muže trestá Bůh ostatní. Tak vysvětlují svatí ona místa v Písmě sv., kde stojí, že Bůh trestal hříchy otců na jejich dětech až do třetího a čtvrtého pokolení. Hřích otcův nepřechází na syna, ale trest přechází z jednoho na druhého. „Duše, jež zhřeší, ta ať umře! Syn neponese nepravosti otce a otec neponese nepravosti synovy! Spravedlnost

spravedlivého na něm budiž! Bezbožnost bezboženého budiž na bezbožném."[1])

A poněvadž trest na jiné může přejíti, proto může Bůh snad pro mé, nebo tvé hříchy celý klášter a celý řád trestati.

6. Podržíme-li na jedné straně toto poučení, na druhé straně zálibu Boží před očima, pak se snadno odevzdáme do Jeho vůle v oněch utrpeních od něho seslaných a s veleknězem Helim budeme moci říci: „Je to Hospodin: co dobrého je před očima jeho, nechať učiní".[2])

A s Makkabejskými: „Avšak, jak bude vůle na nebi, tak se staň".[3])

Nebo s prorokem Davidem: „Oněměl jsem, neotvírám úst svých, neboť ty jsi učinil to".[4])

To jest, já jsem nenaříkal k vůli utrpení, které Tys mi poslal, nýbrž jako němý jsem mlčel a s trpělivostí a odevzdaností jsem je snášel: neboť vím, že tys, o Pane, je seslal. Naše útěcha v takových okolnostech musí býti ta: Bůh to chce! Bůh činí dobře! Bůh to poroučí! Bůh jest, který to sesílá! Co může na mne přijíti? Nepotřebujeme žádného jiného důvodu, abychom všechno ochotně přijali.

---

[1]) Ezechiel XVIII., 20.
[2]) I. Král. III., 18.
[3]) I. Mak. III., 60.
[4]) Žalm XXXVIII., 10.

7. Tato odevzdanost a pokorné podřízení se trestu jeho líbí se Pánu tak, že se nechává často usmířiti a pokárání ukončí. O hunském králi Attilovi se vypravuje, jak pustošil celé země a sám sebe nazýval „postrachem světa a metlou Boží". Když se přibližoval městu Troyes v Champagni ve Francii, šel mu svatý biskup Lupus v ústrety v biskupském rouchu a se vším klerem a řekl k němu:[1]) „Kdo jsi, že země znepokojuješ a pustošíš?" Attila odpověděl: „Jsem metla Boží". Tu naporučil biskup sv. otevříti mu bránu se slovy: „Vítám tě, metlo Boží". Nyní ale oslepil Pán vojsko vniklé do města tak, že protáhli městem beze škody. Attila byl vskutku metla Boží: avšak pro ty, kteří ho jako metlu Boží s takovou podrobeností přijali, neměl býti metlou dle vůle Boží.

[1]) AA. SS. 29. Jul., pag. 43 Vita s. Lup.

XXIV.

O nutné sjednocenosti s vůlí Božskou v suchoparu a bezútěšnosti při modlitbách. Vysvětluje se, co jest suchopar a bezútěšnost.

1. Stejnomyslnost s Božskou vůlí zachovati třeba nejen pokud toho se týká, co nám z venku od přírody a od lidí přijde, nýbrž také vzhledem k duchovním a nadpřirozeným dobrům, o kterých mnozí věří, že patří ke svatosti více a více se žádati z nich. Platí to také o nebeských útěchách, ba i o ctnostech, o daru modlitby, o vnitřním klidu, o pokoji a klidu naší duše a o ostatních duchovních přednostech. Mohl by se někdo tázati: může někdo v těchto věcech míti svou vůli a neupravenou sebelásku, která by se měla krotiti? Pravím, ano, a právě z toho jest viděti, jak velká zloba jest sebeláska, která je tak drzá,

že chce cvičiti svou moc právě na dobrých věcech. Dobrými jsou duchovní radosti a útěchy: neboť prostřednictvím jich osvobozuje se duše snadno od požitků a rozkoší světských věcí a učí se nenáviděti lákadla a potravu vášní. Pomocí jejich se duše povzbuzuje a sílí, že se ve službě Boží s velkou lehkostí může pohybovati, dle slov proroka: „Po cestě tvých přikázání běžím, neb ty uvolňuješ mému srdci“.[1])

Duchovní radostí a útěchou se srdce rozšiřuje a prohlubuje, jako se smutkem zúžuje a stlačuje. Prorok David praví: že útěchy, které Bůh jemu seslal, staly se podobné křídlům, jejichž pomocí snadněji běžel na cestě ctnosti a přikázání, ano letěl. Duchovní útěchy pomáhají také zlomiti sebelásku, vášně překonati, tělo umrtviti, kříž a přicházející utrpení s větší sílou nésti. Proto sesílá Bůh obyčejně těm útěchu a rozkoš, jimž chce pak poslati utrpení a protivenství, aby je tím připravil a uzpůsobil, by je dobře a s užitkem snesli.

2. Tak vidíme, že Kristus Pán své učeníky nejprve svým proměněním na Hoře Tábor chtěl potěšiti, aby potom, až ho uvidí trpěti a na kříži umírati, nad ním se nehoršili. Také vidíme, že Bůh začátečníkům posílá takové

---

[1]) Zalm CXVIII., 32.

útěchy duchovní, aby pro nebeskou radost s celou vážností radosti světa opouštěli. Když pak je svou láskou zaujal a vidí, že se upevňují ve ctnostech, pak cvičí je obyčejně v suchoparu, aby ještě více pokory a trpělivosti získali a zasloužili si přírůstku na milosti a blaženosti tím, že jemu slouží také bez útěchy čistě z lásky k němu. To je důvod, proč mnozí hned při vstupu do řádu a snad ještě venku, kdy se takou žádostí zabývali, více útěch a radostí ducha okusili, než později. Tehdy s nimi jednal Pán dle věku, dával jim dětské mléko, aby se od světa oddělili a odtrhli a tam to přivedli, že všecko, co je od světa, nenávidí a odlučují se od toho. Později mohou jísti chléb a maso a tak jim dá Bůh pokrm dospělých. K takovýmto a podobným účelům dává Pán duchovní útěchy a radosti: a proto nás napomínají světci tak vážně, abychom v době útěchy připravovali se na pokušení, jako se v době míru připravujeme na válku a zbrojíme. Útěchy jsou obyčejně předehrou pokušení a zármutku.

3. Duchovní sladkosti jsou velmi dobré a žádoucí, když jich umíme správně užíti. Proto jest třeba je s díkem přijímati, když je Pán dává. Kdybychom však chtěli se jich zdržeti a jen po nich toužili k vůli vlastnímu uspokojení, radosti a pokoji, který duše v nich

má, byla by to již chyba a svědčilo by o neuspořádané sebelásce. Bylo by hříchem, kdyby člověk jen požitek hledal v tom, co k životu jest potřebným, v jídle, v pití, ve spaní a pod. jako v posledním cíli svém. Kdyby při modlitbě svůj poslední cíl položil do oněch radostí a útěch, byl by to hřích duchovního labužnictví. Ne k našemu požitku a rozkoši máme žádati takových věcí, nýbrž jako prostředku k udaným cílům.

Když nemocný, jemuž se nutná strava zprotivila, opět chuť na ní nachází, netěší se tomu jen pro chuť, nýbrž že se vrátila chuť k jídlu, poněvadž může opět jísti a život svůj zachovati.

Právě tak sluha Boží nesmí žádati k tomu duchovní útěchy, aby v ní odpočinul, nýbrž aby tímto nebeským občerstvením svoji duši povzbudil a posílil k pracem na cestě k ctnosti a k pevnému udržení se v ní. Na tento způsob se nežádá požitek pro požitek, nýbrž pro větší čest Boží, jak daleko tím jeho čest a blaženost podporována jest.

4. Pravím však více. Žádáme-li takové duchovní útěchy také v tomto způsobu k označeným svatým a dobrým cílům, může přece býti v žádosti po nich nezřízená sebeláska. Když po nich někdo touží bezuzdně s bezmeznou úzkostí, takže by se neuklidnil, kdyby přestaly a nezůstal by v odevzdanosti do vůle

Boží, nýbrž byl by plný nepokoje a naříkání a utrpení, pak je to nespořádáná duchovní žádostivost a lakota. Na duchovních rozkošech nesmí se lpěti s takovou tvrdošíjností a nepořádkem, že by mohla býti rušena stejnomyslnost duše s vůlí Boží, její klid a pokoj, kdyby se mu zalíbilo, jich nedati. Vůle Boží jest přece daleko větší dobro, než všecko to a stejnomyslnost a spokojenost s tím, co Bůh chce, jest mnohem důležitější.

5. Co zde o duchovních sladkostech a útěchách pravím, myslím také o daru modlitby a o dobrém pokroku, který v tom míti chceme, právě tak o vnitřním pokoji, klidu a pokoji duše naší a o těch ostatních duchovních přednostech. V žádostech po těchto věcech může také býti nezřízená náklonost a lakota, když po nich s takovou žádostivostí a hrabivostí touží, že reptá a nespokojeným jest a nesjednocen s vůlí Boží, když nedosahuje, po čem touží. Pod duchovní sladkostí a útěchou rozumíme zde nejen citovou zbožnost, zalíbení a útěchu, nýbrž podstatu toho a dar modlitby, začátek modlitby a vytrvání v ní s vytouženým klidem a pokojem. Právě o tom chceme nyní hlavně mluviti a ukázati, jak musíme zde býti sjednoceni s vůlí Boží a nesmíme míti bezmezných starostí a úzkostí při tom. Každý se snadno zřekne oněch cítěných smyslových radostí,

útěch a pobožností citových, když pocítí podstatu modlitby a její ovoce na sobě pocítí.

6. Všichni vědí, že modlitba nepozůstává v oněch sladkostech, v oné pociťované zbožnosti a jemnosti. Zříci se toho, k tomu není zapotřebí mnoho ctnosti. Časem však jsme, když se oddáme modlitbě a prodlíme v ní, jako kámen, v takovém suchoparu, že myslíme, že není možno do modlitby se dáti, nebe jest opravdu zavřeno, Bůh se skryl a my jako kletbou postiženi, kterou Bůh svému národu hrozil:[1]) „Zlomím vaši nepoddajnou pýchu. Učiním, že bude nebe shora jako železo a země jako měď".

V takovém rozpoložení jest zapotřebí více ctnosti a síly. Tu se zdá nebe jako ze železa, země jako měď, poněvadž ani kapka vody nepadá dolů zavlažit srdce a skropit semeno, které by pak sloužilo za pokrm. Tu je neplodnost a vypráhlost bez přestání. K tomu pak přijde ještě mnohdy taková roztržitost a množství rozmanitých, zlých a hanebných myšlenek, že se zdá, jako by se šlo k modlitbě jen proto, aby člověk byl všemi pokušeními napaden a sužován. Řekneš-li takto pokoušenému, aby pomyslil na smrt, nebo na Krista ukřižovaného, že je to dobrým prostředkem, odpoví ti: to vím: kdybych to

[1]) Lev. XXVI., 19.

jen mohl, pak by mi bylo již pomoženo! Mnohdy nejsme při modlitbě schopni mysliti na to, a když také myslíme a v pamět si to chceme přivolati, nehne to s námi. sebranosti nedocílíme a nemá to na nás vlivu. To je to, co nazýváme suchoparem, bezútěšností a duchovní opuštěností. A i v takových náladách třeba se docela odevzdati do vůle Boží.

7. To je velmi důležitý bod: neboť to jest nejobyčejnější nářek a největší soužení těch, kteří se oddávají modlitbě. Všichni vzdychají a naříkají, když této náladě propadnou. Slyší tak mnoho dobrého a chvalitebného o modlitbě, že s nimi po celý den, ba po celý život stejný krok udržuje. Slyší říkati, že modlitba jest nejhlavnější prostředek našeho vlastního pokroku, jako i bližního. Na druhé straně zdá se jim, že jsou daleko od modlitby a života modlitby: to jest jim velmi nepříjemné a zdá se jim, že je Bůh opustil a zanechal: bojí se, že přátelství Božího ztratili a do nemilosti upadli, poněvadž se domnívají, že jich už nepřijme. Pokušení bude ještě horší, uvidí-li, že jiní v krátkém čase a téměř bez námahy v modlitbě pokračují, kdežto oni při vší námaze a přemáhání nikam nemohou. Z toho povstává ještě horší pokušení, na př. nářek proti Bohu, poněvadž s nimi tak jedná. Chtějí nechati modlitby, protože

se jim zdá, že se pro ně nehodí a poněvadž se jim při ní tak zle vede. Je to stále horší a bolestnější, obzvláště když jim zlý nepřítel vnuká, že jsou sami na tom vinni, když Bůh s nimi tak zachází. Pak jsou docela bez útěchy. Vstávají od modlitby jako by šli z mučírny docela smutní a těžkomyslní sami sobě i celému okolí protivni. Chceme s milostí Boží na toto pokušení a nářek odpověď a uklidnění dáti.

XXV.

Uklidňují se ti, kteří si naříkají v modlitbě na suchopar a bezútěšnost.

1. Netvrdím především, aby se člověk neveselil, když ho Bůh navštíví: neboť zjevně jest, že není možno pocitu radosti se zbaviti v přítomnosti toho, kterého milujeme. Neříkám také, abychom se nermoutili, když Pán nás káře suchoparem a pokušením. Vidím dobře, že není možno tento pocit popříti: Kristus Pán sám pocítil opuštěnost od svého věčného Otce, když na kříži zvolal:[1]) „Bože můj, Bože můj, proč si mne opustil"?

My však chceme z takového trápení, kterým Bůh často své vyvolené zkouší, užitek míti, a pevnou sílou a vzmužile a odevzdaně do vůle Boží vždy opět říkati:[2]) „Ale ne jak já chci, nýbrž jak ty".

---

[1]) Mat. XXVII., 46.
[2]) Mat. XXVI., 39.

Docela zvláště musíme se naučiti poznávati, že svatost a dokonalost nepozůstává v útěchách, ani ve cvičení nazíravé a vznešené modlitby, a že nesmíme měřiti podle toho pokrok a dokonalost, nýbrž jedině podle lásky k Bohu, která ne v takových věcech, nýbrž jedině v celém sjednocení a spojení s vůlí Boží záleží, v trpkosti právě tak, jako v rozkoši, ve štěstí jako v neštěstí. Proto třeba z ruky Boží právě tak přijmouti duchovní opuštěnost a kříže, jako občerstvení a útěchy, a za jedno jako za druhé třeba děkovati. Autor Následování Krista modlí se:[1]) „Chceš-li, abych byl ve tmách, budiž za to veleben! a chceš-li, abych byl ve světle, budiž opět veleben! Ráčíš-li mne potěšiti, buď veleben! a ráčíš-li zarmoutiti mne, i tak budiž rovněž veleben vždycky".

To je všechno podle rady apoštola Pavla:[2]) „Ve všem díky čiňte, neboť jest to vůle Boží v Kristu Ježíši o vás všech".

Když je to tedy vůle Boží, co si máme ještě přáti? Máme přece život jen proto, abychom činili vůli Boží. Jestliže chce můj život vésti po temné a drsné cestě, nesmím požadovati jiné jasnější a příjemnější. Chce-li Bůh, aby tento po cestě šel, která se mu hodí a líbí, já však pouští beze vší útěchy,

[1]) Násled. Kr. III., 17 hl. n. 2, str. 198 a 199.
[2]) I. K. Thes. V., 18.

pak nechtěl bych zaměniti svou poušť za jeho úrodnost. Tak mluví a tím těší se ti, kteří oči své otevřeli pravdě. Blažený učitel duchovního života, Avila, praví o tom:[1]) „Kdyby nám Bůh oči otevřel, nahlédli bychom nad slunce jasněji, že všechny věci na zemi i na nebi, kdybychom je odtrhli od vůle Boží, byly by příliš nepatrné, než abychom jich žádali a z nich se těšiti měli, a že nic není tak nepatrného a trpkého, co spojeno s vůlí Boží nemělo by nekonečně větší cenu. Neskonale větší cenu má dle jeho vůle v utrpení, bezútěšnosti, v suchoparu a v pokušeních býti, než bez jeho vůle těšiti se největší sladkosti a útěše a vznešenému nazírání.

2. Mohl by někdo naproti tomu namítnouti, kdybych věděl, že je to vůli Boží příjemno a milo, byl bych dokonale spokojen, kdyby i můj celý život takovým způsobem měl býti prožitý: neboť nahlížím, že nic lepšího nelze žádati, než Bohu se líbiti, jeho obveselovati, a že také život k tomuto cíli jest dán. Avšak mně se zdá, že by Bůh chtěl, abych se lépe modlil s větší sebraností a pozorností, kdybych se lépe k tomu připravil. Avšak mne nejvíce trápí starost, že svou vinou a vlažností, když nekonám své, příčinou jsem svých roztržitostí a suchoparu a nedocházím k dobré

[1]) Avila – Schermer, Audifilia, c. 26.

modlitbě. Kdybych nahledl a přesvědčil se, že jsem své vykonal a že sám žádné viny nemám, nečinilo by mi to žádných starostí.

Nářek jest dobře odůvodněn: nedá se více říci. Všechno je v něm obsaženo, co vždy lidé namítnouti mohou, kteří takové žaloby přednášejí. Kdybychom věděli dobrou radu, pak jsme mnoho vykonali! Žaloba tato jest tak všeobecná, že není žádného svatého a dokonalého člověka, který by časem necítil takový suchopar a opuštěnost. Čteme to o sv. Františku a o sv. Kateřině Sienské, kteří byli od Boha vyznamenáni zvláštními milostmi. Sv. opat Antonín, jemuž v nazíravé modlitbě noci jako okamžiky utíkaly, a který si naříkal na brzký východ slunce, byl mnohdy zlými myšlenkami a odpornými tak obtěžován a pronásledován, že hlasitě k Bohu vykřikoval: „Pane, jak upřímně chtěl jsem býti dobrým, a jak mne v tom myšlenky zdržují".

Právě tak si naříkal svatý Bernard:[1]) „Mé srdce jest ve mně vysušeno, sesedlé jako mléko, učiněno jako země vyschlá, a nemohu sebe pohnouti, abych plakal: tak veliká jest tvrdost mého srdce. Nelíbí se mi žalm, nechce se mi čísti, netěší mne žádná modlitba: obyčejného rozjímání není. Kde jest ono opojení

[1]) Serm. 54 in Cant. n. 9.

ducha? Kde veselost mysli? Kde pokoj a radost v Duchu Svatém?" Tak jest toto poučení nutným všem, a já důvěřuji v Boha, že budu moci všem dobrou radu dáti.

3. Začneme s tímto: Připouštím, že jsi sám vinen na svých roztržitostech a suchoparu a na tom, že se nemůžeš řádně modliti. Docela dobré jest poznati a vyznati to, že tě Pán pro tvé minulé hříchy a přítomná provinění a nedbalosti kárati chce, tím, že tobě přístup ke mně modlitbou zbraňuje a tebe nenechává dojíti sebranosti, klidu a pozornosti, poněvadž toho nezasluhuješ, nýbrž jednal's pro pravý opak. Z toho nenásleduje, že máš naříkati, nýbrž mnohem více máš zachovati sjednocenost pravou s vůlí Boží. Chceš to jasně viděti? „Z úst tvých tě soudím".[1])

Vidíš sám a řekneš, že zasloužíš za tvé minulé hříchy a přítomná provinění a nedbalosti těžké tresty Boží. Ty vyznáš dále: vpravdě, peklo jsem zasloužil mnohokráte, a žádný trest by nebyl dosti veliký pro mne: každý jest jen milosrdenstvím a milostí v přirovnání s tím, co jsem zasloužil. Co mi Bůh jako trest v tomto životě poslati chce, vezmu od něho jako zvláštní dar: považuji to jako záruku, že mi Bůh odpustil hříchy a že mne nechce v jiném životě trestati, když mne

[1]) Luk. XIX., 22.

v tomto trestá. Dosti, více nepotřebuji: jsem s tím spokojen.

4. Nesmí se však na pouhých slovech přestati: třeba přejíti ke skutku. Pohleď, trest, který dle vůle Boží nyní za hříchy trpěti máš, jest právě ona bezútěšnost, roztržitost a suchopar a duchovní opuštěnost, v níž ti připadá nebe jako železo a země jako měď a Bůh se zavírá a skrývá před tebou a nemůžeš se modliti. Tím tě chce nyní Pán trestati a od tvých hříchů očistiti. Nemyslíš, že plně zaslouží si tohoto trestu tvé minulé hříchy a přítomné nedbalosti a bezstarostnosti? Odpovíš: Ach, jistě a považuji je za malé v poměru s tím, co jsem zasloužil: ony jsou docela spravedlivé a plné milosrdenství. Spravedlivé jsou: neboť jsem bezpočtukráte zavřel dvéře svého srdce Pánu a byl jsem hluchý, když zaklepal svými vnuknutími u mne a dokonce jsem jim odporoval. Spravedlivo jest, když nyní, kdy k němu volám, mne neslyší a mně neodpovídá a dvéře nechce otevříti, nýbrž mi je před očima zavírá. Docela spravedlivým jest trest, ale příliš malý pro mne a při tom plný milosrdenství, poněvadž jsem zasloužil daleko většího.

5. Tak se podřiď vůli Boží při tomto kárání: vezmi je s díkem, poněvadž jest tak milosrdný a nekárá tě, jak zasloužíš. Neřekls,

že zasloužils pekla? Jak se můžeš odvažovati nyní prositi Boha v modlitbě o útěchu a občerstvení a přístup k Bohu v důvěrném obcování, o pokoj a nerušený klid mnoho milovaných a vynikajících dítek Božích? Jak se odvažuješ naříkati na protivnou věc? Nenahlížíš, že je to velká domýšlivost a pýcha? Buď spokojen, že Bůh tě ve svém domě, ve své přítomnosti trpí a uvažuj a uznej to jako velkou milost a dobrodiní! Kdyby byla pokora v srdci, pak bychom neotevřeli úst svých k nářkům, na způsob, jakým Pán to skusiti chce a takové pokušení by brzy přestalo.

XXVI.

Jiné důvody, které nás mohou potěšiti a povzbuditi k odevzdanosti do vůle Boží při suchoparu a bezútěšnosti v modlitbě.

1. Jest nejen přestati s nářkem do vyprahlosti a bezútěšnosti při modlitbě, nýbrž třeba se snažiti z toho ještě těžiti a potíže použiti k dobré modlitbě. K tomu nám předem poslouží to, o čem jsme v 5. oddělení o modlitbě řekli. Jsme-li v takovém rozladění, máme volati k Pánu: pokud jsem vinen na tomto, lituji, o Pane, ze srdce všechno, co se mojí vinou stalo: pokud však to je tvá vůle a dobře zasloužený trest a pokárání za mé hříchy, přijmu to ochotně, Pane. A nejen nyní pro krátký čas, nýbrž pro celý čas mého života, ať trvá jak chce dlouho, přijímám tento kříž a jsem připraven nésti ho s díkem vřelým.

2. Tato trpělivost a pokora, toto odevzdání se a sjednocenost s vůlí Boží v takovém utrpení se Bohu daleko více líbí, než všechno naříkání a ohromné úzkosti pro suchopar v modlitbě a pro mnohé myšlenky a roztržitosti. Neboť, řekni mi, nelíbí se rodičům nejvíce syn, který se vším jest spokojen, co se mu dá, než jiný, který není s ničím spokojen, hubuje a naříká na všechno, co se mu dá, vždy myslí, že se mu dává málo a že by se mu mělo dáti více lepšího? Jistě mají na prvním více zalíbení. Tak je to i u Boha. Klidný a spokojeně trpící syn, který ve všem, co nebeský otec tvrdého a protivného posílá, docela s jeho svatou vůlí jest sjednocen, líbí se a těší Boha více, než nespokojený, který vždy naříká a hubuje, že nic nemá a že se mu nic nedává.

Ještě jedno: Řekni mi, kdo lépe si vede a pohne více lidi k almužně a k soucitu a k smilování, žebrák, který stále naříká, že si ho nevšímají lidé a nic mu nedávají, nebo ten, který trpělivě a klidně bez naříkání před dveřmi boháče čeká a když na dvéře zaklepal, třebas ví, že ho slyšeli, v zimě a dešti čeká a už neklepe a nenaříká, jen když jen pán ví, že s takovou pokorou a trpělivostí čeká? Jistě působí tento dobrý dojem, onen pyšný a nafoukaný žebrák ponouká však k odporu. A tak je tomu u Boha.

3. Pro lepší osvětlení ceny a užitku a Božího zalíbení takové modlitby se táži: Je ještě lepší modlitba a ještě více prospěchu možno z ní míti, než když se prosí s velkou trpělivostí v utrpení, s velkou sjednoceností s vůlí Boží a vnitřní láskou k němu? Proč se modlíme? než právě za tímto cílem? Sešle-li ti Pán suchopar a pokušení při modlitbě, odevzdej se v tomto utrpení a v této duchovní opuštěnosti jeho vůli a vykonáš největší úkon trpělivosti a lásky k Bohu, který vůbec můžeš vykonati.

Říká se docela správně, že láska se projevuje, snášíme-li a trpíme-li bolestí pro milého: a čím větší jsou bolesti, tím větší se ukazuje láska. Tato náleží k největším utrpením, k nejtěžším křížům a umrtvením služebníků Božích: ona jsou pro duchovního člověka daleko citelnější, než ona tělesná utrpení, která zasahují jen statek a majetek, zdraví a vůbec časné statky, které v příměru s duchovními se zcela ztrácejí. Kdo v takových utrpeních dojde dokonalé sjednocenosti s vůlí Boží, následuje v takové duchovní opuštěnosti Krista, když na kříži trpí, a tento duchovní kříž pro celý život, když by se tak Bohu zalíbilo, na sebe ochotně béře, jen aby se jemu zalíbil, ten projevuje velkou trpělivost a lásku k Bohu, vznešenou a užitečnou modlitbu a velkou dokonalost. Ně-

kteří nazývají takové trpitele vynikajícími mučedníky.

4. Táži se dále: zač se modlíš, když ne za pokoru a sebepoznání? Jak často ses modlil, aby ti Bůh dal poznati, čím jsi! Nyní vyslyšel Bůh tvou modlitbu a chce ti to na tento způsob dáti poznati. Někteří myslí, že jsou hotovi se svým poznáním sebe, když pociťují silnou lítost nad hříchy a poplačou si. Mýlí se: neboť to není tvou věcí, nýbrž Boží. Jsi-li jako kámen, pak jsi to sám. Neuhodí-li Pán na skálu, nepřijde ani voda ani med. Tak se dokonává sebepoznání, které jest počátkem tisícerých dober. Ono je ti vždy po ruce, když jsi opuštěn a když toto vyzískáš z modlitby, pak máš velký užitek z ní.

XXVII.

Jiné důvody, které nás mohou potěšiti a povzbuditi k odevzdanosti se do vůle Boží při suchoparu a bezútěšnosti při modlitbě.

1. Jest docela dobrá myšlenka, že jsme vini takovým utrpením: neboť budeme tím skroušeni a pokořeni: ale nesmíme zapomenouti, že to vždy není trest za naše chyby, nýbrž nejvyšší zařízení a prozřetelnost Pána, který své dary rozdává, jak se jemu líbí. Nesvědčilo by, kdyby celé tělo okem, nebo nohou, nebo rukou, nebo hlavou bylo: v církvi Boží musí býti rozdílné údy. Proto také nemohou všichni provozovati onen vznešený druh modlitby, o kterém jsme mluvili v oddělení o modlitbě. Není to potřebno: neboť všichni nezasluhují tohoto vyznamenání a kdyby si toho zasloužili, mohou si v jiném druhu modlitby více zasloužiti a Bůh jim

prokazuje velkou milost, když jim tento druhý druh poskytuje, než kdyby jim onen vznešený druh modlitby byl dal. Bylo mnoho svatých, o kterých se neví, zda takové dary měli. A když je měli, vyznávali se sv. apoštolem Pavlem:[1]) že na to nekladou žádné váhy a tím se nechlubí. „Ode mne však daleko budiž, abych se honosil leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista".

2. Blažený duchovní učitel Avila[2]) útěchy plné slovo píše o tom: Bůh ponechává mnohé mnoho let a někdy po celý život v bezútěšnosti a já považuji jejich úděl za nejlepší, když tolik víry mají, že si nic zlého nemyslí a tolik trpělivosti a síly, že takovou bídu mohou snésti. Kdyby se někdo přesvědčil, že takový úděl pro něho lepší jest, pak by se snadno oddal vůli Boží.

3. Svatí otcové a učitelé duchovního života vysvětlují a dokazují mnohými důvody, že takový úděl pro lidi tohoto druhu jest nejlepší. Uvedeme zde jen jednu z vynikajících příčin, kterou nacházíme u církevních učitelů Augustina,[3]) Řehoře[4]) a u všech jiných, kteří o tom pojednávají. Nejsou totiž všichni v stavu zachovati pokoru na výši nazíravé modlitby.

---

[1]) Gal. VI., 14.
[2]) Tom. 2, Epist. fol. 22.
[3]) Epist. 130 ad Prob., n. 25.
[4]) Moral. L. 20, c. 24 et. c. 31.

Neboť sotva jsme se vyšinuli k oné pobožnosti slz, již myslíme, že jsme opravdu duchovními a muži modlitby: srovnáváme se s jinými a dáváme si před nimi přednost. Sám sv. apoštol Pavel potřeboval protiváhy, aby se nad jiné nevynášel takovými věcmi. Vyznává:[1]) „A abych pro nesmírnost zjevení se nevyvyšoval, byl mi dán osten pro tělo, anděl to satanův, aby mne políčkoval".

Ač až do třetího nebe byl vyzdvižen a tak vznešeného zjevení dosáhl, pro uvarování přeceňování sebe dopustil Bůh pokušení na něho, které ho pokořovalo a jeho slabost mu ukazovalo.

Může se ona cesta zdáti nejvznešenější, tato druhá však jest bezpečnější. Proto vede nejmoudřejší Bůh nás všechny k témuž cíli, jímž jest on sám, každého sice po takové cestě, která jemu jest příhodnější. Mohl bys býti pyšným a domýšlivým na místě pokorným, kdyby se ti při modlitbě dařilo podle tvého přání. Tak však zůstáváš pokorným a zahanbeným a máš se za menšího než ostatní. Je to pro tebe cesta lepší a jistější, i když tak nesmýšlíš. „Nevíte, zač prosíte".[2]) Ty také nevíš, zač prosíš.

4. Sv. Řehoř[3]) vysvětluje vystižně místo

---

[1]) II. Ke Korin. XII., 7.
[2]) Mat. XX., 22.
[3]) Moral. L. 9, c. 13.

u Joba: „Přichází-li ke mně, nevidím ho: odchází-li, nepozoruji toho“.[1])

Člověk jest od hříchu tak slepým, že nepozoruje, když se k Bohu blíží, ani, když se od něho vzdaluje. Docela často zaměňuje si to, co považuje za milost a čím myslí, že blíže k Bohu přichází, za nemilost a za příčinu se od něho odtrhnouti. A často, když myslí, že je to nemilost a že se Bůh od něho vzdaluje a zapomíná ho, je to milost a příčina, že se od něho neodděluje. Neboť kdo by nemyslil, že je Bohu blíže, když se vidí ve vznešené nazíravé modlitbě a od Boha povýšen a omilostněn? A přece jest následek takového omilostnění často pýcha, falešná jistota, převrácené sebevědomí a ďábel právě tak připravuje pád člověka tím, že myslí, že vystupuje k Bohu a blíže k němu přichází. Naprotiv tomu myslí zase člověk často, když se vidí bezútěšným a stísněným od těžkých pokušení a bojů s nepěknými myšlenkami, s rouháním a pochybnostmi u víře, že Bůh se na něho hněvá a proto ho opustil a od něho se vzdálil. A zatím je mu blíže: neboť získal pro sebe na pokoře, na poznání své slabosti a na nedůvěře v sebe: utíká se s tím větší horlivostí a sílou k Bohu, klade všechnu důvěru na něho a

[1]) Job. IX., 11.

hledí ho k sobě připoutati pevně. Tak není lepší to, co za lepší považuješ, nýbrž ona cesta, po které tě chce Bůh vésti, tu třeba ti považovati pro sebe za nejlepší a nejpříhodnější.

5. Ale sama trpkost a hořkost a bolest, kterou cítíš, když myslíš, že se nedobře modlíš, může býti novým důvodem útěchy: neboť je to zvláštní dar Boží a přízeň Pána a znamení, že ho miluješ: není docela žádného bolu bez nějaké lásky. Není mi líto, že náležitě Bohu nesloužím, když nemám předsevzetí a vůle jemu věrněji sloužiti a lépe. Proto vyvěrá tvůj bol a hořkost z lásky k Bohu a touhy jemu věrněji sloužiti. Kdyby tě nedojímalo, že mu špatně sloužíš, špatně se modlíš, své povinnosti špatně plníš, pak by to bylo zlým znamením: naproti tomu pocit hořkosti a bolesti, poněvadž myslíš, že špatně jednáš, je velice dobrým znamením. Toto bolestné skormoucení mírní však vědomí, že je to vůle Boží. Této se musíš podříditi a jemu děkovati, že ti nechává touhu po životě bohumilém, i když ti díla tvá připadají tak ubohá.

6. Pravím ještě více: Když v modlitbě nic jiného nečiníš, než že se stavíš před královský a Božský majestát a v jeho přítomnosti se zdržuješ, jest to vynikající služba Boží. Tak se ozřejmuje již zde velká sláva

králů a knížat země tím, že předáci jejich se denně ukazují v paláci a svou přítomností je ctí. „Blaze člověku, který poslouchá mne, který u dveří mých každý den bdí, pozor dává u veřejí bran mých“.[1])

Odpovídá to vznešenosti majestátu Božího a naší nízkosti a velikosti záležitosti, kterou přednášíme, abychom často stáli a čekali před branou nebeského paláce a jemu děkovali, otevře-li nám, ne-li, abychom se pokořili a uznali, že toho nezasluhujeme. Na tento způsob bude naše modlitba vždy dobrou a spasitelnou. Všeho toho a podobného musíme užívati na pomoc, abychom se podřizovali v takových bezútěšnostech a v duchovní opuštěnosti vůli Boží, abychom ji přijímali s díkučiněním a říkali: Zdráva buď hořkost nejhořčejší, plná všech milostí“.[2])

[1]) Přísloví VIII., 34.

[2]) Bartholomaeus a Martyribus, Compend. doctr. spir. p. II., c. 26 (denuo ed. Fessler Einsidlae Benziger).

XXVIII.

Jest zlým poblouzením a pokušením zanechati modlitby pro suchopar a opuštěnost.

1. Z řečeného vysvítá, že je to velkým poblouzením a těžkým pokušením, když někdo v takovém stavu modlitby zanechá, nebo v ní nevytrvá a věří, že při ní jen čas ztrácí. Je to pokušení, kterým ďábel nejenom mnohé ze světských lidí, nýbrž mnoho řeholníků od modlitby odvedl. A když nemůže dojíti toho, aby se modlitba vynechala, způsobí aspoň tolik, aby se tak horlivě a dlouho nekonala. Mnozí se oddávají modlitbě a vydrží při ní tak dlouho, dokud se cítí zbožnými: když pak přijde doba suchoparu a roztržitostí, myslí, že to není modlitba, nýbrž spíše nová vina, když se totiž Bohu představujeme s velkou roztržitostí a s malou uctivostí. Tak se přichází obyčejně k tomu, že se modlitba

vynechá. Domníváme se totiž, že sloužíme daleko lépe Bohu, když se oddáme jiným cvičením a zaměstnáním, než v takovém stavu před ním státi.

2. Jakmile satan na modlícím se takovou slabost poznává, využívá rychle této okolnosti, aby jim při modlení všelijaké myšlenky a pokušení našeptával, aby jim čas takto využitý ukázal špatným a přivedl je pomalu k tomu, aby zanechali modlitby a s ní také ctnosti a mnohdy ještě více je poplete. U mnohých právě tímto, jak víme, jejich záhuba počala.

„Bývá také přítel spolustolovník, ale nesetrvá v den soužení".[1]) Tak mluví mudřec Sirach. Jistě by se nikdo nenašel, který by nechtěl s Bohem požívati radosti: ale teprve práce a utrpení pro něho jest znamením lásky. Není nic velkého vytrvati v modlitbě při útěše a rozkoši plné zbožnosti, kdyby to i několik hodin trvalo: neboť to můžeš konati k své rozkoši a radosti a důkaz, že si tak vedeš je v tom, že nevytrváš, jak toho nemáš. Praví přátelé Boží se ukáží právě tehdy, když jim sesílá bezútěšnost, suchopar a roztržitosti. Tu teprve se poznávají dobří přátelé a věrní, kteří ne své zájmy, nýbrž čistě jen vůli Boží a jeho zalíbení hledají.

---

[1]) Sirach VI., 10.

Proto musíme s pokorou a trpělivostí vytrvati po určitý čas a dle rady sv. Ignáce[1]) ještě i déle, abychom na tento způsob pokušení překonali a svou sílu a pevnost satanu opět ukázali.

3. Palladius[2]) vypravuje o sobě, když se zavřel do cely rozjímati o Božských pravdách, byl trápen velkým suchoparem a obtížnými myšlenkami a zdálo se mu, že musí zanechati rozjímání, poněvadž pro něho bylo bezcenné. Šel pak ještě k svatému Makariovi z Alexandrie a vypravoval mu o těchto pokušeních a prosil ho o radu a pomoc. Světec mu odpověděl: Přijde-li ti na mysl, abys měl rozjímání zanechati, poněvadž ničeho tím nedocílíš, řekni svým myšlenkám: „Pro Krista hlídám tyto zdě cely". To znamená vytrvej a buď spokojen, že z lásky ke Kristu toto svaté dílo konáš, když také docela žádného jiného užitku z toho nemáš!

Toto je výtečná odpověď pro takový případ, když na nás takové pokušení přijde. Neboť hlavní účel, který musíme míti na zřeteli při tomto svatém rozjímání, a úmysl, se kterým se mu oddáváme, nesmí býti náš prospěch a naše radost, nýbrž dobrým a svatým dílem se zalíbiti Bohu, jeho uctíti a jemu jaksi nahraditi, čím jsme mu povinni, poněvadž on

[1]) Inst. S. J. III., pag. 401, Exerc. spir. annot.
[2]) Historia Lausiac., Vit. Patr., L. 8, c. 20.

jest, který jest, a za nesčetná dobrodiní, která jsme z jeho ruky přijali. On tak chce a jemu se to líbí, abych zde nyní byl, a i když myslím, že nic nedělám, jsem přece spokojen, že jsem zde dle jeho vůle.

4. Ludvík z Blois vypravuje o sv. Kateřině Sienské,[1]) že byla několik dní zbavena vší duchovní útěchy, nenalezla v sobě onoho dřívějšího zápalu zbožnosti a byla obtěžována zlými, ošklivými, neuctivými myšlenkami tak, že se jich nemohla zbaviti. Přes to nevynechala svou modlitbu, nýbrž vytrvala dle sil a s větší pečlivostí při ní. Pravila pak sama k sobě: Ty, ubohá hříšnice, nezasloužíš žádné útěchy. Nebo nebyla bys spokojena s tím, že nebudeš zavržena, kdybys celý život tuto temnotu a útrapy snášela? Jistě sis nezvolila službu Boží proto, abys od něho žádala útěch v tomto životě, nýbrž abys ho na věky požívala. Povstaň! pokračuj ve svých cvičeních a zachovej svému Pánu věrnost!

5. Následujme takových příkladů a řekneme s Tomášem Kempenským:[2]) „To buď útěchou mojí, že rád se vzdám a dobrovolně všeliké útěchy lidské. A nedostane-li se mi útěchy tvé, buď i svatá vůle tvá a tvé spravedlivé zkoušení za největší potěšení“.

---

[1]) II. Monile spirit., c. 4.
[2]) Následování Krista III., 16. str. 197 a 198.

Dostaneme-li se tam, že vůle a zalíbení Boží jest naší radostí jedinou, takže samo odepření všeho potěšení bude nám k radosti, poněvadž právě tak je vůle Boží a jeho zalíbení, pak bude naše radost pravou a takového druhu, že nám ji nikdo ve světě neodejme.

XXIX.

Řečené se potvrzuje příklady.

1. V dějinách řádu dominikánského čteme toto:[1]) Jeden z prvních otců tohoto řádu prožil mnoho let v řádě ve vzorném životě a ve velké čistotě ducha a přece nepocítil žádné útěchy a radosti na řádových cvičeních, ani na rozjímání, ani na modlitbě a čtení. Vždy slyšel mluviti o prokazovaných milostech, kterými Bůh jiné vyznamenal, a o sladkostech duchovních, které dostávali. Napolo v pochybnostech odebral se v noci před kříž, plakal bolestně a naříkal: „Pane! vždy jsem slyšel, že dobrotou a láskou všechny tvory nekonečně převyšuješ. Pohleď přece, jak ti již tolik let sloužím, velká utrpení jsem přestál k vůli tobě a sebe jsem přinesl v obět ochotně tobě. Kdybych byl

[1]) Fernad. di Castillo Bottoni, Storia generale e vita di San. Domenico e del suo ordine p. I., L. 1, c. 60.

jen čtvrtou část času, ve kterém jsem tobě sloužil, věnoval tyranovi, byl by mi jistě dal již nějaké znamení své dobré vůle, aspoň přátelské slovo, spokojený pohled, nebo úsměv. Ty však, můj Pane, neukázals mi žádné přízně: ještě jsem nejmenší milost od tebe nedostal, jak jiným činíš. Ty, sama sladkost, jsi ke mně tvrdší než sto tyranů. Jak to přijde, Pane? Proč to chceš, aby tomu tak bylo?"

V tom okamžiku slyší náhle takový třeskot, jako by celý kostel se řítil, a pod střechou povstal takový hrozný křik, jako by tisíc psů půdu svými zuby trhalo. Plný údivu a třesa se hrůzou obrátil hlavu a spatřil za sebou hrozné a ošklivé zjevení, ďábla, který ho železnou tyčí, kterou držel v ruce, tak uhodil, že k zemi padl a nemohl už povstati. Mezi tím se vzmužil a doplížil se k blízkému oltáři, dále nemohl pro velkou bolest. Bylo mu, jako by onou ránou všechny kosti byly z kloubů vyvráceny. Když bratří přišli k primě a nic nevěděli o smrtelném jeho úrazu, polomrtvého odnesli do nemocnice. Tam zůstal 3 plné neděle. Trpěl velké bolesti a vycházel z něho tak ošklivý a hrozný zápach, že řeholníci nemohli snésti a k němu přistoupiti, aby si nezacpali nos, nebo vonnými věcmi se neopatřili. Po tomto čase nabyl opět sil, že mohl se postaviti na nohy. Nyní chtěl

býti především vyléčen ze své domyšlivosti a pýchy. Odešel opět na místo, kde zhřešil, a hledal tam odpuštění svého hříchu, v slzách a pln pokory opravdové modlil se docela jinak než před tím. Vyznal svůj hřích, uznal se za nehodna každé milosti, avšak za hodna každého trestu a pokárání. Pán však ho potěšil hlasem z nebe, který mu pravil: „Chceš-li útěchy a radosti, musíš především pokorným býti, svou nízkost poznati a nahlédnouti, že jsi daleko méně než bláto na ulici, a méně cenný než červ, na kterého šlapeš". Tím byl tak vyléčen, že nebylo dokonalejšího řeholníka nad něho.

2. O svatém Ignáci čteme příklady docela jiného druhu. V jeho životopise se vypravuje,[1]) že při pohledu a oplakávání svých hříchů častěji říkal, že si velice přeje, aby mu Pán za trest za hříchy útěchu mnohdy odepřel, aby takovým pokáráním ve svém životě opatrnějším byl a v jeho službě pozornějším. Avšak milosrdenství Páně bylo tak veliké, a sladkost a rozkoš jeho milostí tak bohatá, že Pán vždy, čím více pro své chyby kárání žádal, tím krásnější a bohatší poklady svých nekonečných milostí na něho vyléval. Proto říkal, že není žádného člověka ve světě, v němž by dvě věci tak spojeny

[1]) Ribad. Vita s. Ignatii L. 5, c. 1.

byly, jako v něm, totiž dopouštěti se mnohých hříchů proti Bohu a přijímati tak velikých a ustavičných milostí z jeho ruky.

3. Ludvík z Blois[1]) vypravuje o služebníkovi Božím, jemuž Pán velké milosti a vyznamenání propůjčil. Osvěcoval ho mimořádným způsobem a sděloval mu podivuhodné věci v modlitbě. On však naříkal ve své hluboké pokoře a touze vždy více se Bohu líbiti, aby mu onu milost odňal, kdyby to bylo více pro Jeho službu nebo podle Jeho zalíbení. Bůh vyslyšel modlitbu a odňal na 5 let onu milost a vystavil ho mnohým pokušením, bezútěšnosti a úzkostem. Když kdysi hořce plakal, objevili se mu dva andělé a chtěli ho těšiti. Těm odpověděl: neprosím o útěchu: mně stačí za útěchu, že se vůle Boží na mně děje.

4. Tentýž Ludvík z Blois[2]) vypravuje: že Kristus Pán kdysi řekl sv. Brigitě: „Má dcero, co tě rmoutí a starostí obtěžuje?" Odpověděla: „Že jsem trápena myšlenkami ješitnými, neužitečnými a zlými a že se jich nemohu zbaviti. Potom úzkostí mne naplňuje tvůj hrozný soud". Na to řekl Pán: „Přísná spravedlnost vyžaduje, abys nyní proti své vůli trpěla rozmanitými, převrácenými myšlenkami a byla sužována, poněvadž dříve

[1]) II. Monile spirit. c. 10, n. 13.
[2]) II. Monile spirit. c. 4, n. 8.

na ješitných myšlenkách proti mé vůli mělas zalíbení. Mého soudu máš se báti s měrou a rozšafností a nemáš přestati důvěřovati ve mně: neboť jsem tvůj Bůh. Máš býti pevně přesvědčena, že zlé myšlenky, kterým člověk odporuje, a které zahání, pro jeho duši jsou očistcem a korunou. Nemůžeš-li odolati trp je s trpělivostí a odporuj jim s mou vůlí! Ačkoliv jim nesvoluješ, přece se boj, abys nezpyšněla a tak neklesla. Neboť, každý, který stojí, jen tím stojí, že ho milost Boží drží".

5. Tauler praví jako Ludvík z Blois[1]) v — Potěšení malomocných — uvádí: „Mnozí přicházejí, když je nějaký bol souží, ke mně a říkají: Otče, se mnou je to špatné: jsem navštěvován vším utrpením a soužením. Těm odpovídám, že se tak dobře děje. Pak praví: Ne, Pane, jsem tím sám vinen. Mluvím zase já: zavinils to, nebo ne, jen věř, že tento kříž ti uložil Bůh! Děkuj mu za to, nes to a odevzdej se docela jemu! Pak praví: jsem vnitřně tak vypráhlý a temný! Na to odpovídám: snášej to trpělivě, milé dítě, a budeš lépe na tom, než kdybys trvalo v dlouhé citelné pobožnosti".

6. O velkém služebníku Božím se vypravuje, že vyznal: Již 40 let sloužím Pánu a modlím se, a přece nikdy jsem neměl při

[1]) Blosius I., Consolatio pusillor. c. 23, § 2.

tom rozkoše a radosti. Ale toho dne, kdy se modlím, cítím velkou sílu ke ctnosti: vynechám-li modlitbu, jsem tak stísněn, že nejsem k ničemu dobrému způsobilý.

XXX.

O srovnalosti s vůlí Boží při rozdělování jiných nadpřirozených ctností a darů.

1. Jak se musíme podříditi vůli Boží v modlitbě, ať s námi Bůh činí, co chce, právě tak musíme činiti i pokud ostatních ctností a darů Božích a všech jiných duchovních dobrodiní se týká. Je velmi dobře žádati si všech ctností, jako touhy a snažení se po nich: ale naše touha, vždy býti lepšími, ve ctnosti růsti a pokračovati, musí toho druhu býti, že zůstaneme klidni i tenkráte, když vytouženého neobdržíme, a sebe také tenkráte vůli Boží podřídíme a s ním spokojeni jsme. Nechce-li ti Bůh čistotu anděla uděliti, chce-li, abys v této věci velká pokušení trpěl, je to lepší, a zachováš v tomto pokušení a soužení trpělivost a sjednocenost s vůlí Boží, než abys se znepokojoval a naříkal, že nemáš

onu čistotu a vznešenost anděla. Nechce-li ti Bůh dáti takovou důkladnou pokoru, jako sv. Františku, ne onu mírnost, jako Mojžíšovi a Davidovi, ne trpělivost, jako Jobovi udělil, a musíš-li vždy pociťovati protivná hnutí a žádosti: je to tak dobře, když jsi nad tím zahanben a pokořen, a proto sebe málo ceníš. Ale není dobře, když jsi nespokojený a vždy jen naříkáš a bědуješ, že tě Bůh neudělal tak trpělivým jako Joba, tak pokorným, jako sv. Františka.

Také v těchto věcech musíme žádati plnou sjednocenost s vůlí Boží: jinak nedojdeme klidu. Blažený Avila o tom praví[1]) docela případně: Nevěřím, že ve světě byl svatý, který by si nežádal býti lepším, než skutečně byl. Ale proto neztratil klidu: neboť nežádá toho ze samolásky hledající sebe, která nikdy nemá dosti, nýbrž pro Boha. S jeho údělem byli svatí spokojeni i když jim méně dal: neboť spokojenost s tím, co Bůh propůjčuje, platila jim za pravou lásku, a ne žádost po úplnosti, i kdyby to okrášlila samoláska také snahou lépe Bohu sloužiti.

2. Zde by mohl někdo říci, že dle tohoto návodu by se zdálo, jako bychom nesměli horlivě žádati býti stále ctnostnějšími a lepšími, nýbrž že bychom měli všechno pře-

[1]) Avila—Schermer, Audifilia c. 23.

nechati Bohu, pokud se týká duše i těla. To by znamenalo podati důvod k lenosti a vlažnosti a k nedbalosti ve všem vzrůstu a pokroku. Tento bod třeba nám dobře pochopiti: neboť jest velké důležitosti. Tento názor jest také to jediné, čeho jest se v této věci báti. Není žádného učení vynikajícího, kterého by se nemohlo zneužíti, když se ho nedovede řádně použíti. Tak je to i s tímto pokud se týká modlitby a ostatních ctností a duchovních darů. Proto třeba se ještě jasněji vyjádřiti.

Neříkám, že nemáme žádati, abychom se denně světějšími stávali a vždy hodlali následovati těch nejlepších a při tom byli horliví a svědomití. K tomu účelu jsme v řádě, a když tak nejednáme, nejsme žádnými dobrými řeholníky. Pravím však toto: zde musíme tak postupovati jako ve vnějších, tělesných věcech. V těchto praví světci, mají býti lidé pilní, ale ne úzkostliví a lakotní: neboť to zakázal Pán slovy: „Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali".[1])

Zde kárá Bůh přemrštěnou starost a úzkostlivost a bezmocnou žádostivost po těchto věcech: ale nezakazuje příslušnou starostlivost a nutnou pilnost, dokonce ji naporoučí, a

[1]) Mat. VI., 25.

ustanovil nám ji jako pokání slovy:[1]) „V potu tváře jísti budeš chléb, dokud se nevrátíš do země, ze které jsi vzat".

Lidé musí pracovati a pilnými býti, aby měli co jísti. Nečiní-li tak, pokoušejí Boha. Právě tak musíme i my při duchovních věcech ve snaze po ctnostech a darech Božích se zachovati. Musíme zde všechnu píli a všechnu starost vynakládati, ale vždy tak, abychom neztratili při tom pokoj a stejnomyslnost s vůlí Boží.

3. Konej ze své strany, co na tobě jest, a když při tom všem vidíš, že vytouženého nedosahuješ, pak nemusíš upadnouti do netrpělivosti, což by bylo horší, než původní nedostatek. A to ani tenkráte, když myslíš, že to přichází z tvé vlažnosti, což lidi obyčejně činí bezútěšnými. Starej se jen, abys potřebnou pilnost vynaložil: nekonáš-li pak všechno dokonalým způsobem a upadáš-li do chyb, pak se nehroz nad tím a neustávej: neboť takovými jsme všichni. Jsi člověkem a ne andělem, slabochem a ne světcem. Bůh zná naši slabost a ubohost velmi dobře. „Neboť ví on, jaké stvoření jsme, na paměti má, že prach jsme".[2])

Nechce, abychom ustávali, nýbrž abychom litovali toho a se pokořovali a pak opět

[1]) Genes. III., 19.
[2]) Žalm CII., 14.

znovu povstali, s novou, větší sílou k Pánu volali a zachovali uvnitř i zevně klid. Lépe jest, když se povzneseš opět ihned s radostí, která chce s dvojitou sílou Bohu sloužiti, než kdybys mínil, že své hříchy pro Boha oplakávaje právě Bohu se nezalíbíš, tímže mu špatně sloužíš s poraženým srdcem a chromými křídly a s jinými chybami, které z toho vyvěrají.

4. Je zde jedno nebezpečenství, které jsme již označili, může se totiž vlouditi vlažnost a my pod záminkou „Bůh mi to musí dáti, všechno musí z ruky Boží přijíti: sám nemohu nic více konati" zanecháme, co konati jest nutno. Před tímto nebezpečenstvím třeba se míti na pozoru, jako v tom, o němž jsme při modlitbě mluvili, aby se u nás pod zámínkou touto vlažnost nevplížila. Jsou-li dvířka zavřená, a konáš-li s dobrou vůlí, co na tobě jest, pak je tvoje trpělivost a pokora při takových slabostech Bohu daleko milejší, než bezměrné naříkání a kormoucení, kterému mnozí propadají, poněvadž nemohou růsti ve ctnosti a dokonalosti jak si přejí a při modlitbě se nemohou na mysli sebrati. Věc modlitby a dokonalosti se nevyřizuje kormoucením a násilím, nýbrž jen, když Bůh chce, a jak on chce, právě v tom čase, kdy jemu se to líbí.

5. Vpravdě, nemusí všichni stejní býti, kteří

mají přijíti do nebe: a proto nesmíme pochybovati, nepatříme-li mezi ty nejlepší, snad ani ne mezi ty prostřední: více máme se podrobiti vůli Boží a Pánu děkovati, že nám naději dává státi se Jeho milosrdenstvím blaženými. Nemůžeme-li dále, abychom byli bez hříchu, třeba nám děkovati Bohu, že nám dal poznání našich chyb. A když my, jako mnozí nepřijdeme do nebe s vynikajícími ctnostmi, buďme spokojeni, že tam přijdeme s kajícím poznáním svých hříchů, jako mnozí jiní.

Sv. Jeroným praví:[1]) v chrámu Páně jeden každý přináší obět dle možnosti, jedni zlato, stříbro a drahokamy, druzí nádherná roucha a šarlach a purpur a hedvábí: já jsem spokojen, když obětovati mohu kůže zvířat a kozí chlupy. Tak mohou jiní obětovati své hrdinné vynikající činy ctností, své vznešené nazírání Bohu: já jsem spokojen, když Bohu svou nízkost, poznání a vyznání, že jsem hříšníkem, nedokonalým a zlým, obětuji a když sebe před majestát Boží postaviti mohu jako ubohého a potřebného člověka. Již z toho se musí naše srdce radovati, a Bohu děkovati, aby nám jako nevděčníkům opět i to nevzal, co nám dal.

---

[1]) Praef. ad libros Samuel et Malachim (prolog. galeatus).

6. Sv. Bonaventura,[1]) Gerson[2]) a jiní[3]) potvrzují řečené ještě zvláštním důvodem. Praví totiž: mnozí slouží Bohu daleko více, i když ctnost a vnitřní sebranost nemají, ale po ní touží, než kdyby ji skutečně měli. Tak žijí v pokoře a pečlivě se namáhají postupovati v dokonalosti, pevně se Boha vždy držíce. Jinak by snad mohli se státi pyšnými a bezstarostnými, byli by vinni leností ve službě Boží a domýšlivostí, že dosáhli, co potřebují: a tak by se nepovzbuzovali ještě větší námahy na sebe vzíti. Toto je k tomu cíli řečeno, abychom vždy ochotně konali, co nám patří, pečlivě a starostlivě žili a po dokonalosti se snažili, a při tom vždy spokojeni byli, co nám Pán dal. Je to řečeno proto, abychom nebyli bez útěchy a úzkostliví usilujíce o to, čeho dosáhnouti nemůžeme a co není v naší moci. Neboť to by bylo dle slov Avily naříkání nad tím, že nemáme křídel, abychom mohli lítati ve vzduchu.

---

[1]) XIII. De profect. Relig. L. 1, c. 33.
[2]) Demonte contempl. t. 3, c. 21.
[3]) Barthol. a Martyr. compend. doctr. spirit. p. 2, c. 15.

XXXI.

O sjednocenosti s vůlí Boží, pokud věčné slávy se týká.

1. Naše sjednocenost s vůlí Boží musí se vztahovati nejen na dary milosti, nýbrž i na věčnou slávu. Také zde musí býti vzdálen každý pravý služebník Boží od všeho osobního zisku tak, že se těší více z vyplněné vůle Boží, než ze všeho jiného, co se týká jeho zájmů vlastních. Tomáš Kempenský praví:[1]) „Velká dokonalost jest v tom, abys se z celého srdce obětoval vůli Boží nic nevyhledávaje, co tvého jest, buď si tu na zemi nebo tamo na věčnosti: Neboť vůle Boží a láska k slávě Jeho má ti býti nade všecko a více tě má těšiti a více se ti má líbiti, nežli všechny dary, jichž se ti kdy dostalo neb dostati může".

---

[1]) Násled. Krista III., 25, 3 a 22.

2. To je spokojenost a radost blažených. Svatí v nebi těší se více z vyplněné vůle Boží, než z velikosti své slávy. Jsou tak přeměněni v Boha a tak spojeni s jeho vůlí, že dosaženou blaženost, na ně připadající los štěstí věčného chtějí ne tak pro vlastní užitek a z něho pramenící radost, nýbrž spíše proto, že Bůh se z toho raduje a taková je jeho vůle. A tak je každý spokojen právě s tím stupněm, kterého došel a po více netouží a nermoutí ho, když jinému se dostalo většího podílu. Neboť patřením na Boha jest každý tak v něho proměněn, že přestal sám chtíti a jen chce, co a jak Bůh chce. Co pozná jako radost a zálibu Boží, to jest také jeho radost a záliba.

Tuto dokonalost vidíme již na velkých, svatých na Mojžíšovi a Pavlovi. Kde běží o záchranu duší a o větší slávu Boží, zdají se na sebe zapomínati a na svoji čest vůbec nemyslí. „Prosím, zhřešil lid tento hříchem převelikým, udělav si zlaté bohy. Buď jim tuto vinu odpusť, neboť, neučiníš-li toho, vymaž mne ze své knihy, kterou jsi napsal —“.[1]) Tak řekl Mojžíš a Pavel praví:[2]) „Vždyť bych si přál, abych já sám byl zavržen od Krista pro své bratry, mé příbuzné podle těla“.

---

[1]) Exod. XXXII., 31, 32.
[2]) K Řím. IX., 3.

Od něho se učil sv. Martin[1]) a jiní světci: „Jsem-li tvému lidu potřebným neodpírám práci". Rádi zanechali svého klidu, zřekli se své blaženosti, která jim již kynula a dali se znovu do služby ke slávě Boží. To znamená vůli Boží plniti na zemi, jak se děje v nebi: svého vlastního prospěchu zapomínáme zato, celou radost máme z vyplněné vůle Boží a zálibu Boží více ceníme, než svůj vlastní úděl a přednost na nebi i na zemi.

3. Z toho vysvítá jasně dokonalost, kterou žádá cvičení ve stejnomyslnosti s vůlí Boží. Máme-li nechati statků duchovních, ano věčných dober, dokonce i věčnou slávu a snažiti se Bohu se zalíbiti a jeho vůli plniti: co má platiti o jiných lidských přednostech a ohledech? Z toho je také jasno, jak daleko jest od dokonalosti ten, kterému za těžko připadá v předu uvedených věcech vůli Boží se oddati, pokud se totiž týká určení pro to, nebo ono místo, pro ten, nebo onen úřad, k nemoci, nebo zdraví, k většímu, nebo menšímu uznání a cenění, což vše jiní před ním mají atd. Chceme zde ukázati, že pro nás více musí platiti zalíbiti se Bohu a plniti jeho vůli, než všechny přednosti, které mohou býti podány v duchovních, ba i ve věčných dobrech a ty se staráš ještě o věci, které v přirovnání s těmito jen smětí jsou!

[1]) In Officio huius Sancti.

Kdo touží tak se Bohu zalíbiti a jeho vůli vyplniti, že se zříká rád své vlastní slávy a spokojuje se s posledním místem, ne snad proto, poněvadž netouží po práci a věc dokonalou provésti, nýbrž jen proto, že více miluje vůli Boží a jeho zálibu, tomu bude vše ostatní docela snadným: zřekne se z lásky k Bohu i toho nejvyššího, čeho jen se může zříci. Nejvyšší obětí, již může člověk podati, aby se stal docela sjednoceným s vůlí Boží, záleží v tomto: Když Bůh chce, abych nyní zemřel a dosáhl malé slávy, chci to raději, než abych za 20 nebo 30 let zemřel, ačkoliv bych potom větší slávy došel. A naprotiv tomu: Kdyby moje blaženost zabezpečena byla, kdybych nyní zemřel, chtěl bych přece, kdyby to vůle Boží byla, ještě mnoho let v tomto zajetí a vězení stráviti a o toto poslední raději se namáhati, než ihned vejíti do slávy věčné. Neboť, co Bohu se líbí a čím se plní jeho vůle, jest moje radost a moje sláva. „Ty však, Pane, jsi štítem vůkol mne: slávou mou a ty hlavu mou zdviháš“.[1])

4. O svatém Ignáci se vypravuje zvláštní příklad,[2]) který sem patří. Když kdysi byl s otcem Lainezem a jinými otci, otázal se s důrazem otce Laineza: řekni mi, co bys

---

[1]) Žalm III., 4.

[2]) AA. SS. Vita s. Ignatii 31. Juli, pag. 538, n. 678, 679 cf. Vit. hispan. s. Ign. Martii 1594 ed.

dělal, kdyby tě Bůh nechal voliti a řekl: Chceš-li právě nyní zemříti, chci tě osvoboditi ze zajetí těla a tobě propůjčiti slávu nebeskou. Chceš-li ještě déle žíti, nedávám ti žádné záruky stran budoucnosti: nýbrž je odvislé od tvého života a setrvání v ctnosti, odměním-li tě. Odpadneš-li od cesty dobré, budu tě souditi, kde tě naleznu. Mluvil-li by takto Pán k tobě a ty bys nahlédl, že při delším pobytu v tomto životě mohl bys vykonati Božskému majestátu nějakou velkou a význačnou službu, co bys zvolil? co bys odpověděl? Otec Lainez odpověděl: Vyznávám Vaší Důstojnosti, že bych volil okamžitý odchod, abych patřil na Boha, měl zajištěnou spásu, byl osvobozen z nebezpečenství v tak důležité věci.

Na to řekl sv. Ignác: já bych se tak nerozhodl. Kdybych nahlédl, že déle zde zůstávaje mohl bych Pánu prokázati zvláštní službu, prosil bych ho, aby mne zde nechal, až tu službu vykonám. Obrátil bych svůj zřetel na něho, nikoliv na sebe a nedbal bych nebezpečenství, nebo jistoty. Byl tedy toho náhledu, že jeho spása bezpečným důvěřováním v Boha, nemůže přijíti do nebezpečenství třebas by déle zde na zemi pobyl za tím účelem, aby mu službu prokázal, ba naopak, jeho spása může býti jen více zajištěna a podepřena. Neboť, který král

nebo kníže zde na zemi nebude se cítiti vázán služebníkovi, který by odsunul nabízenou odměnu a okamžitě by jí přijmouti nechtěl, aby králi nebo knížeti mohl ještě nějakou význačnou službu prokázati a tak tuto odměnu si zachoval a ještě zvětšil, poněvadž z lásky ke králi, aby jemu ještě lépe sloužil, oné odměny nedbal? Když lidé, kteří přece nejsou uznalými a vděčnými, již tak jednají, čeho bychom neočekávali od Pána, který nám přichází s milostí vstříc a tak mnohá dobrodiní prokazuje? Jak se můžeme báti, že by nás opustil a dopustil, že bychom padli, když k vůli němu zříkáme se své blaženosti a požívání jeho Božství odsunuje? Toho se nemůžeme o takovém Pánu ani domýšleti, ani se toho obávati.

XXXII.

O sjednocenosti a spojení s Bohem v dokonalé lásce a o způsobu, jak bychom se v tom měli cvičiti.

1. Abychom více ozřejmili dokonalost a zvláštní výtečnosti, která leží v tomto cvičení stejnomyslnosti s vůlí Boží a abychom se dověděli, jak daleko tím se dostaneme, chceme ke konci tohoto pojednání ještě něco zvláštního o cvičení se v lásce Boží přidati, kterou světci a učitelé duchovního života za nejvznešenější považují. Zde se zdá nejlepší místo pro to. Podle výpovědi sv. Dionysia[1]) záleží jedno z nejhlavnějších působení lásky v tom, že vůle milujících se sjednocují a že jí totéž chtějí a téhož nechtějí. Proto má člověk tím více lásky k Bohu, když je s vůlí Boží spojen a sjednocen: a čím větší jest láska, kterou

[1]) De divin. nomin. c. 4, n. 12 sqq.

má, tím více jest sjednocen s vůlí Boží a sjednocen s ní.

Abychom to objasnili, třeba se povznésti k nebi se svým rozjímáním a viděti, jak svatí milují a stejnomyslnost s vůlí Boží zachovávají, když s ním mají tutéž vůli. Čím dokonaleji tohoto dojdeme, tím dokonalejší jest naše cvičení. Sv. apoštol a evangelista Jan[1]) praví: „Víme však, když se ukáže to, budeme podobni jemu, neboť budeme ho viděti tak, jak jest".

Neboť tím, že blažení na Boha patří, budou tak s Bohem spojeni a v Boha přetvořeni, že budou s ním míti tutéž vůli a totéž přání. Abychom se dověděli, jaké jest chtění a jaká vůle blažených a abychom z toho vyvoditi mohli, jakého druhu naše chtění a láska a naše dokonalá vůle býti musí, chceme nejprve uvažovati, co jest chtění, vůle a láska Boží.

2. Chtění a vůle Boží a jeho nejvyšší a nejdokonalejší láska má právě za předmět svou blaženost a svou nejdokonalejší a nejslavnější bytnost. Ona jest předmětem chtění a vůle a lásky blažených. Tím se stává láska svatých a blažených jednou láskou a chtěním, kterým ze všech sil milují a chtějí, aby Bůh byl tím, čím je, aby tak v sobě byl dobrým a tak vznešeným a vší lásky hoden, jako

[1]) I. Jan III., 2.

nyní vskutku jest. A poněvadž to všechno v Bohu vidí, po čem touží, proto se v nich rodí ono ovoce Ducha Svatého, které apoštol těmito slovy označuje:[1]) „Plodem ducha však jest láska, radost, pokoj . . ." Je to pro ně nevyslovitelná radost toho, kterého tak milují, v sobě plného dober a pokladů viděti.

Z našich pozemských poměrů můžeme uzavírat do jisté míry na Božskou radost, kterou blažení při tom prožívají. Pomysli si, jakou radost a rozkoš má dobrý syn, vidí-li, jak jeho vroucně milovaný otec ode všech jest ctěn a milován, jak je moudrý, bohatý, mocný a od krále milován. Jsou dobré děti, které vyznávají, že se nenechá nic přirovnati k radosti, kterou cítí, vidí-li, že jejich otec tak ctěn jest. Jestliže již zde, kde láska tak vlažnou jest a dobra tak bezcenná, radost je tak veliká, jak teprve musí býti velikou radost svatých při patření na pravého Pána, jejich stvořitele a nebeského otce, do něhož jsou docela proměnění láskou, poněvadž ho vidí tak dobrého, tak svatého, tak nekonečně krásného, tak nekonečně mocného, že pouhým jeho chtěním všechno jest stvořeno a svou krásu má a že bez něho se nehýbá ani lístek na stromě?

Proto prohlašuje apoštol Pavel tuto radost

---

[1]) Ke Gal. V., 22.

za tak velikou:[1]) „Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, (jest to), co Bůh připravil těm, kteří ho milují".

To je onen mocný proud vody živé, který viděl sv. Jan ve svém Zjevení téci z trůnu Božího a Beránkova,[2]) který město Boží obveseloval, z něhož blažení v nebi pili: a touto láskou opojeni zpívali ono věčné Alleluja k chvále a slávě Boží, jak to sv. Jan popisuje:[3]) „Alleluja, neboť ujal království Pán Bůh náš všemohoucí. Radujme se a plesejme a vzdejme mu chválu".

Radují se a veselí se pro velikost a slávu Boží a přednášejí mu s nejvroucnějším jásotem a plesem svá blahopřání. „Amen, chvála, moudrost, sláva, dík a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věkův, amen".[4])

3. To je láska svatých k jejich Bohu v nebi a to je sjednocenost a spojení s jeho svatou Božskou vůlí, pokud při svém krátkém rozumě o tom mluviti můžeme. A to je to, v čem jen dle svého způsobu poslouchati musíme, aby vůle Boží na zemi se plnila, jak v nebi se plní. Bůh řekl k Mojžíšovi,

---

[1]) I. Ke Korin. II., 9.
[2]) Zjevení XXII., 1.
[3]) Zjevení XIX., 6, 7.
[4]) Zjevení VII., 12.

když mu naporučil stánek stavěti:[1]) „Hleď to učiniti dle vzoru, který ti byl ukázán na hoře".

Také nám jest zde vše dle vzoru činiti, jak se to na oné vznešené hoře slávy koná. Také nám jest milovati a chtíti, co svatí v nebi chtějí a milují a co Bůh sám chce a miluje, totiž svou vlastní blaženost a svou nejvýše dokonalou slavnou bytnost.

4. Aby to každý snadno mohl konati, chceme zde toto cvičení v krátkosti prakticky ukázati. Modlíš-li se, rozjímej rozumem nekonečnou bytost Boží, jeho věčnost, jeho všemoc, jeho nekonečnou moudrost a krásu, jeho vznešenost a blaženost! Vůlí se raduj, jásej a plesej, že Bůh jest, který jest, že jest Bohem, že má od sebe své bytí a nekonečnou plnost dobra, že nikoho nepotřebuje, všichni však jeho potřebují, že jest všemohoucí, tak dobrý, tak svatý, tak pln vznešenosti, jak on sám v sobě jest! A právě tak projdi ostatní dokonalosti a všechno to dobro nekonečné, které v Bohu jest!

5. Sv. Tomáš Akv.[2]) a theologové vysvětlují to za nejvyšší a nejdokonalejší úkon lásky Boží. Právě tak je to nejvyšší a nejvznešenější cvičení stejnomyslnosti s vůlí Boží.

---

[1]) Exodus XXV., 40.
[2]) II. 2, qu. 28, art. 1, ad 3 et art. 3.

Neboť není žádné vyšší a dokonalejší lásky Boží, jako ta je, kterou Bůh k sobě samému má, to jest ke své slávě vlastní a k své nekonečně dokonalé a slavné bytnosti a není možná žádná jiná lepší vůle, než tato. Následkem toho jest naše láska tím vznešenější a dokonalejší, čím podobnější jest lásce, jakou Bůh sám sebe miluje: v tom stupni stoupá a zdokonaluje naše spojení a stejnomyslnost s Božskou vůlí. Ještě více! Aristoteles praví, někoho milovati, znamená jemu dobře chtíti: to jest dobro chtíti. Z toho plyne, že tím více někoho milujeme, čím více dobra mu přejeme. Největší dobro, které můžeme Bohu přáti, je to, které má, totiž svou nekonečnou bytost, svoji dobrotu, moudrost, všemohoucnost a nekonečnou vznešenost. Milujeme-li nějakého tvora, neradujeme se jen z dobra, které má, poněvadž bychom mu mohli přáti ještě nějaké dobro, kterého nemá: neboť každý tvor jest schopen vzrůstu. Bohu však nemůžeme přáti nějaké dobro, kterého by již neměl, poněvadž je nekonečný a právě proto nemůže míti více moci, vznešenosti, moudrosti a dobroty než ve skutečnosti už má. Proto jásáme, veselíme se a radujeme se, že Bůh všecko dobro, které má, vskutku má, že je tak dobrý, tak bohatý, mocný, tak nekonečný a vznešený, jak ve skutečnosti jest: a toto jest největším dobrem,

které mu přáti, a zároveň také největší láskou, kterou k němu míti můžeme.

6. Jak se radují svatí v nebi, nejsvětější člověčenství Kristovo, našeho Vykupitele, nejblahoslavenější Panna, naše milá paní, všechny chory andělů, Boha v takové kráse a plnosti dobra viděti, a jak veliká jest z toho vytryskující radost a rozkoš, že nezadržitelně ve chvalozpěv na tohoto svého Pána propukají a tohoto chvalozpěvu se nikdy nasytiti nemohou podle výpovědi proroka:[1]) „Šťasten, kdo sídlit smí v domě tvém, Pane, ustavičně tě velebit".

Tak musíme i my svá srdce s nimi sjednotiti a své hlasy s jejími pozdvihnouti, jako naše matka, církev, nás učí: „S nimiž i naše hlasy, abys připustiti ráčil vychvalujíce tě poníženě: Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh zástupův! Plna jsou nebesa i země tvé velebnosti". Vždycky tedy, nebo aspoň co nejčastěji možno, musíme Boha chváliti a velebiti a sami se radovati a jásati pro dobro a slávu a panování, které má a jemu přinášeti přání štěstí a požehnání. Tak budeme dle svého způsobu zde na zemi blaženými a Bohu samému podobni a dosáhneme nejvýš možného stupně lásky a dokonalé stejnomyslnosti s vůlí Boží.

---

[1]) Žalm LXXXII., 5.

XXXIII.

Písmo sv. opět a opět toto cvičení doporoučí.

1. Z velmi častého doporučování tohoto cvičení v Písmě sv. můžeme poznati jeho cenu, výtečnost a zálibu u Boha. Zároveň můžeme tím se povzbuditi, abychom cvičení prodlužovali. Královský prorok David zve nás v žalmech vždy více a více k tomu a volá:[1]) „Těšte se z Pána, plesejte spravedlivci, jásejte všichni upřímného srdce!“

„Plesejte, spravedliví, z Pána, slušíť upřímným zpívati chválu“.[2])

„Hledejte potěšení v Hospodinu, i dá tobě žádosti srdce tvého“.[3])

Dá ti, zač ho prositi budeš, a ještě více, než potřebuješ a nutným ti je. Neboť to mo-

---

[1]) Žalm XXXI., 11.
[2]) Žalm XXXII., 1.
[3]) Žalm XXXVI., 4.

dlitba, v níž prosíš bez prosení: Bůh vyslyší touhu tvého srdce. Apoštol Pavel píše: „Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se“.[1])

A poněvadž myslí, že to nestačí jen jednou říci, proto opakuje: Opět pravím, radujte se! To je ona radost, jíž jásá blahoslavená Panna, když ve svém chvalozpěvu praví: „A duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém“.[2])

V této radosti jásá také náš Spasitel, jak stojí v evangeliu:[3]) „Zaplesal v Duchu Svatém“.

Prorok David praví, rozkoš a veselí, které jeho duše pocítila při rozjímání, jak velké dobro a sláva Boha jest, a jak v nejvyšším stupni jest hoden, aby se všichni z nekonečného dobra radovali, kterého požívá — tato rozkoš byla tak velká, že přemírou její také tělo bylo naplněno a také ono láskou k Bohu zahořelo. „Srdce i tělo mé jásotem tíhnou k Bohu, který žije“.[4])

„Duše má však ať veselí se z Pána, ať se raduje z pomoci jeho: všecky kosti moje nechať řeknou: „Hospodine, kdo je podoben tobě“.[5])

2. Poněvadž tato láska jest tak Božskou a

---

[1]) K Filip. IV., 4.
[2]) Luk. I., 47.
[3]) Luk. X., 21.
[4]) Žalm LXXXIII., 3.
[5]) Žalm XXXIV., 9, 10.

nebeskou věcí, počíná církev vedená Duchem Svatým první denní hodinky, jitřní, vždy s vybídnutím k takové lásce Pána v radosti a v jásání nad jeho nekonečnými dary: „Pojďte, chvalme s radostí Pána, s jásotem slavme Boha, svou spásu: předstupme před tvář jeho s díky, písně plesu pějme jemu. Neboť Bůh veliký jest Hospodin, a král nade všechny bohy. Jehoť jest moře, neb on je učinil: i souš je dílo jeho rukou".[1])

Z téhož důvodu a k témuž účelu přidává církev ke každému žalmu „Sláva Bohu Otci, Synu i Duchu Svatému". To je ono: „Vejdi v radost Pána svého"[2]) o němž Kristus mluví v evangeliu. To jest účastenství na nekonečné radosti Boží, je to spoluradování a jásaní ve spojení s Bohem samým nad jeho nekonečnou slávou a krásou a nad jeho nezměřitelným bohatstvím.

3. Abychom toto cvičení opravdu rádi konali a vždy se snažili žíti v této plesající radosti, k tomu slouží nám velmi dobře úvaha, jak dobrým a krásným a vznešeným náš Bůh jest. Je na takovém stupni, že samo patření na něho všechny, kteří ho vidí, blaženým činí: a kdyby mohli Boha patřiti ti, kteří v pekle jsou, okamžitě by všechna muka skončila a peklo by se změnilo v ráj.

---

[1]) Žalm XCIV., 1–7.
[2]) Mat. XXV., 21.

V patření na Boha záleží blaženost svatých. Kristus Pán sám praví: „To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného, pravého Boha“.[1])

To činí je blaženými nejen den, nebo rok, nýbrž celou věčnost. Nemají nikdy dosti tohoto patření na Boha, působí jim vždy novou radost, jak to stojí ve Zjevení sv. Jana: „I zpívali (jako) píseň novou před trůnem“.[2])

To má dostačiti k vysvětlení nekonečné dobroty, krásy a dokonalosti Boží: avšak mohlo by se ještě velice mnoho o tom říci. Bůh je tak krásný a tak slavný, že sám blaženým jest, když se sám vidí. Sláva a blaženost Boží spočívá v tom, že sám sebe vidí a miluje. Pohleď nyní, jak slušno jest, abychom se radovali z tak velké dobroty a slávy, která celé město Boží obveseluje a všechny obyvatele jeho šťastnými činí, když Bůh tím je šťastným, že se poznává a miluje.[3])

---

[1]) Jan XVII., 3.
[2]) Zjevení XIV., 3.
[3]) Thom. 1, qu. XXX., 26, art. 2.

XXXIV.

Jak bychom mohli toto cvičení ještě více rozšířiti.

1. Můžeme toto cvičení ještě více svým schopnostem přizpůsobiti a rozšířiti, tím, že tuto lásku rozšíříme na nejsvětější člověčenství Kristovo, totiž jeho vznešenou důstojnost a dokonalost uvažujíce a zalíbení a radost v tom nacházejíce. Tu se těšíme a radujeme, že ono požehnané člověčenství Kristovo tak bylo povýšeno a spojeno s Božskou osobou, že ono jest plné milosti a slávy, že slouží Božství za nástroj k dokonání tak vznešených věcí, jako jest posvěcení a oslavení všech vyvolených, že jím sprostředkovány byly všechny nadpřirozené dary a milosti lidem. Konečně radujeme se a plesáme nade vším, co vždy k dokonalosti a slávě nejslavnější duše a nesvětějšího těla Krista Pána, našeho Vykupitele, náleží. S nejvnitřnější

láskou a radostí zůstáváme při tom v tom způsobu, jako v rozjímání svatých, jako nejsvětější královna andělů se těšila v den zmrtvých vstání, když svého požehnaného Syna tak triumfujícího viděla a oslaveného. Těšíme se jako patriarcha Jakob se těšil, když uslyšel, že jeho syn ještě žije a pánem je v celé zemi egyptské, jak jeho duch znovu ožil a zvolal: „Stačí mi, že jest Josef, můj syn, ještě živ: půjdu a uzřím ho, než umřu".[1])

2. Právě tak můžeme se cvičiti v radosti ze vznešenosti naší milé Paní a ostatních svatých. Byla by to výtečná pobožnost o jejich svátcích, kdybychom část modlitby právě k tomu obrátili. Byla by to jedna z nejlepších služeb, které jim můžeme prokázati: neboť velkou lásku k nim ukážeme tím, že jim přejeme nejvyšší dobro, kterého jsou schopni, že se radujeme a jásáme nad jejich velkou vznešeností a přejeme jim k tomu štěstí. K takovému cvičení nás nabádá církev o svátku nanebevzetí blahoslavené Panny slovy: Dnes Panna Marie na nebe vstoupila: veselme se, neboť nyní kraluje na věky s Kristem. Na počátku mše svaté tohoto svátku a při mnohých jiných zve nás stejně k takovému cvičení a pobádá nás k tomu příkladem andělů, kteří totéž činí: Radujme

[1]) Genese XLV., 28.

se všichni v Pánu slavíce sváteční den k poctě nejblahoslavenější Panny Marie, z jejíhož nanebevzetí radují se andělé a Syna Božího vychvalují. Úcta svatých v takovém způsobu a obzvláště úctu k nejsvětějšímu člověčenství Krista Pána pěstovati, má ještě zvláštní výhodu a přednost, že se tím povznášíme všemožně k oněm cvičením Božství a do něho uvedeni jsme: neboť Kristus jest, jak sám praví: „Já jsem dvéře k ovcím".[1]) „Já jsem cesta a pravda a život: nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne".[2])

3. Toto cvičení, pokud se s Bohem jako s Bohem obírá, má své stupně a můžeme při tom také více svých lidských poměrů dbáti, sestoupíme-li k pozemským věcem. Bůh nemůže sice přibrati na sebe více, poněvadž jest nekonečný, a proto nemůžeme jemu žádného dobra přáti, kterého by již neměl. On však může přibrati vně ve tvorech, tím, že jest od nich více poznáván, milován a ctěn. Proto můžeme onu lásku cvičiti tak daleko, jako bychom mu tohoto dobra vnějšího přáli. Bude-li duše uvažovati v modlitbě, jak hoden jest Bůh, od všech tvorů milování a úcty, pak musí si přáti a žádati, aby všechny stvořené duše, a všechny, které teprve stvořeny budou, jeho milovaly, poznávaly, chvá-

[1]) Jan X., 7.
[2]) Jan XIV., 6.

lily a velebily ve všech věcech. Kéž by se všichni nevěřící a hříšníci obrátili! Kéž by Tě nikdo více neurážel, všichni tebe poslouchali a tvé službě se zasvětili pro nynější dobu a pro všechny časy! „Posvěť se jméno tvé!“ [1])

„Všecky země klanějí se tobě, zpívají tobě, zpívají tvému jménu“.[2])

Tisíceré služby můžeme vymysliti a přáti si, aby je tvorové Pánu prokazovali.

4. Pak musíš také tam se obrátiti, abys žádal a se namáhal, vůli Boží a jeho větší čest v tom, co se tebe týká pěstovati tím, že uvážíš vždy všechno konati, co jako vůli Boží a jeho větší poctu poznáš, dle výpovědi Krista Pána: „Já činím vždycky to, co mu je milé“.[3])

A sv. Jan evangelista praví: „Kdo praví, že ho zná, a přikázání jeho nezachovává, jest lhář, a v tom pravdy není: kdo však zachovává slovo jeho, v tom jest opravdu láska k Bohu dokonalá“.[4])

5. Abychom Boha milovali a dokonalou stejnomyslnost s jeho vůlí měli, nestačí, aby člověk jen zalíbení měl na dobrech Božích a chtěl, aby všichni tvorové Boha milovali

---

[1]) Mat. VI., 9.
[2]) Žalm LXV., 4.
[3]) Jan VIII., 29.
[4]) I. Jan II., 4, 5.

a ctili: člověk musí se sám obětovati a zasvětiti vyplniti vůli Boží. Neboť jak by mohl vpravdě říci, že touží po větší cti Boží, kdyby sám nic se nestaral v tom, co může, a co v jeho moci je, aby Bůh byl ctěn? V této lásce cvičí se duše, když v modlitbě pevná si předsebere a upřímně si žádá vůli Boží v tom a v onom a při všech nahodilých okolnostech plniti. A to je cvičení, které máme obyčejně při modlitbě konati.

6. Tak jsme široké pole pro dlouho trvající zaměstnání v modlitbě za pomoci tohoto cvičení otevřeli a zároveň jsme vyložili jeho velký užitek a dokonalost. Nyní musíme ruku k dílu přiložiti a zde na zemi již začíti a pokusiti se, co bude na věčnosti vznešeným způsobem naše cvičení v nebi. Zde musí ohně lásky Boží vzplanouti a v nás se rozplameniti: plný plamen, výška a dokonalost bude v onom nebeském Jerusalemě, v blaženosti: „Řekl Hospodin, jenž oheň má na Sionu a pec v Jerusalemě“.[1])

[1]) Isaiáš XXXI., 9.

DOSLOV.

S pomocí Boží jest první svazek vytištěn a v rukou čtenářů. Že takové velké a významné dílo mohlo v novém překladě dostati se do rukou našich čtenářů, toho zásluhu má tiskárna „Snaha“, jejíž majitel bez ohledu na risiko podjal se tak velkého díla, za čež zaslouží si ode všech našich lidí podpory a pochvaly.

Vedle srdečných díků vydavateli panu Františku Olšovskému jsem povinen vřelý dík vysloviti msgru dru Augustinu Štanclovi, profesoru v Hranicích, který s nevšední obětavostí provedl korrekturu celého svazku. Kéž dílo toto světové vykoná také u nás své poslání při obrodu náboženského života.

PŘEKLADATEL.

OBSAH.

Stránka

Předmluva autorova . . . 3
Osobnost autorova 5
Předmluva překladatele . 5

Svazek I.

KNIHA I.

O nutné úctě, touze a lásce po tom, co se odnáší k našemu duchovnímu pokroku a co nás k němu přivésti může.

Hlava *Stránka*

I. — O ceně duchovních věcí a jak si jich vážiti máme 11
II. — O lásce a náklonosti, jakou máme míti ke ctnosti a dokonalosti 24
III. — Vřelá touha po pokroku jest výtečný prostředek a nejlepší příprava dojíti milosti 33
IV. — Čím více se cvičíme v duchovních věcech, tím větší po nich vzniká hlad a žízeň 41
V. — Touha po vzrůstu a pokrocích duchovních jest důležitým znamením milosti Boží 48
VI. — Nepostupovati znamená ustupovati . . 53

Hlava *Stránka*

VII. – Abychom došli dokonalosti, přispívá zapomenutí vykonaného dobra a zpřítomnění si ještě nedostávajícího se . . 62

VIII. – Vhodný prostředek dojíti dokonalosti jest pohled na vznešené a vysoké věci 73

IX. – Jak důležito jest malých věcí si všímati a jimi nepohrdati 85

X. – Jiný důvod, proč malých věcí musíme vysoko ceniti 91

XI. – O své zdokonalení nepracujme všeobecně, nýbrž jednotlivě. Jak mnoho na tom záleží, abychom dobrá předsevzetí a touhy, které nám Bůh dává, prováděli 100

XII. – Abychom došli dokonalosti napomáhá nedopouštěti se dobrovolně chyb a v horlivosti neklesati 107

XIII. – Tři jiné prostředky postupovati ve ctnosti 112

XIV. – Máme se vždy chovati tak, jako prvního dne vstupu do řádu 120

XV. – Velmi užitečným jest stále se tázati, proč vstoupils do řádu? 128

XVI. – Ještě něco, co nám pomoci může k pokroku a dosáhnouti dokonalosti . . . 137

XVII. – O nutné vytrvalosti ve ctnosti a co nám k tomu pomáhá 147

XVIII. – O duchovních přednáškách a promluvách jako prostředku k pokroku ve ctnosti, a jak toho máme využitkovati 153

KNIHA II.

O dokonalosti obyčejných skutků.

I. – Náš pokrok v duchovním životě a naše

Hlava *Stránka*

dokonalost spočívá v dokonalém konání obyčejných skutků 167
II. – Že Bůh nám tak lehkou učinil dokonalost, musíme se k ní povzbuzovati . 174
III. – V čem dobrota a dokonalost našich skutků záleží, a o některých prostředcích, jak je dobře vykonati 178
IV. – Jiným prostředkem skutky dokonale provésti jest, tak je vykonati, jako bychom neměli nic jiného co konati 187
V. – Ještě jeden prostředek: jest nám každý skutek tak dokonale provésti, jako by byl náš poslední 192
VI. – Jiný prostředek dokonale konati povinnosti jest, mysliti jen na přítomný den 201
VII. – Jiný prostředek: zvyk správně vykonávati povinnosti 206
VIII. – Jak mnoho u řeholníka na tom záleží, aby na cestě ke ctnosti neustal . . . 212
IX. – Jak mnoho na tom záleží, aby novicové po dobu noviciátu dobře všeho využili a navykli si dobře cvičení v řádu vykonávati 217

KNIHA III.

O dobrém a čistém úmyslu, který při svých pracích máme míti.

I. – Při skutcích svých jest se nám varovati marné chvály 231
II. – V čem záleží zlo marné chvály . . 236
III. – O škodě, kterou ctižádost přináši . . 240
IV. – Ješitná ctižádost jest nejen pro začá-

Hlava *Stránka*

tečníky, nýbrž i pro pokročilé v ctnosti pokušením 245
V. — Zvláště těm jest nutno varovati se nepravosti ctižádostivosti, kteří mají o jiné se starati 250
VI. — O některých prostředcích proti ctižádosti 255
VII. — O dobrém úmyslu, který musíme míti při svých skutcích 266
VIII. — Jak máme skutky své s pravým a čistým úmyslem konati 270
IX. — Důvod, proč roztržiti býváme a nepokračujeme, není v našem vnějším zaměstnání, nýbrž v tom, že je povrchně vykonáváme 274
X. — O velké přednosti a užitku, pracujeme-li tak, jak výše řečeno bylo 278
XI. — Vysvětluje se ještě správnost a čistota úmyslu, které máme míti při svých skutcích 284
XII. — Znamení, po kterých se poznává, koná-li kdo své skutky čistě pro Boha, nebo pro sebe sama 293
XIII. — Jak máme v dobrém a čistém úmyslu vždy dále postupovati 299
XIV. — O třech stupních dokonalosti, po kterých postoupiti lze k větší čistotě úmyslu a vroucí lásce Boží 310

KNIHA IV.

O bratrské lásce a svornosti.

I. — O ceně a výbornosti bratrské lásky a svornosti 323

Hlava *Stránka*

II. – O potřebě svornosti a lásky. O některých prostředcích, jak ji zachovati . 334

III. – O některých důvodech z Písma sv., které nás zavazují k lásce a svornosti s našimi bratřími 349

IV. – Jaká má býti naše svornost s bratřími 355

V. – Počátek bližšího vysvětlení, co bratrská svornost a láska od nás žádá a co obsahuje 361

VI. – O dvou jiných požadavcích lásky a svornosti 368

VII. – Další požadavky a prostředky zachovati lásku: máme ke svým bratřím chovati a ukazovati úctu a vždycky dobře o nich mluviti 375

VIII. – Musíme se varovati o bližním říci: ten, neb onen o tobě řekl toto: když je to něco, co ho může zarmoutiti 380

IX. – Dobrá a přátelská slova přispívají velice zachovati svornost a lásku. Hrubá působí pravý opak 386

X. – Musíme se varovati uštěpačných řečí, které našeho bratra mohou uraziti nebo zarmoutiti 390

XI. – Jest se nám chrániti svéhlavosti, odporu, hany a podobných řečí 393

XII. – O dobrém způsobu a správných slovech, když prokazujeme služby lásky . . . 400

XIII. – Jak se máme zachovati, srazíme-li a nepohodneme-li se s některým bratrem 405

XIV. – Tři pravidla chování, která mají se zachovávati při vzrušených příležitostech 411

Hlava *Stránka*

XV. – O křivém posuzování. Vysvětluje se jeho zloba a tíže 419
XVI. – Příčiny a kořeny křivého posuzování a prostředky proti tomu 425
XVII. – Řečené se potvrzuje příklady 435
XVIII. – O jiných druzích jednoty a přátelství, které nejsou dobré 445
XIX. – O dvou druzích takového přátelství a spojení, které nejsou dobré 449
XX. – O třetím druhu jednoty a spolčování, které pro řeholní život velmi jest nebezpečno 457

KNIHA V.

O modlitbě.

I. – O ceně a výbornosti modlitby . . 477
II. – O nutnosti modlitby 481
III. – Jsme Bohu velkým díkem zavázáni, poněvadž nám učinil lehkým vznešené a nutné cvičení v modlitbě 488
IV. – O dvojím druhu vnitřní modlitby . 491
V. – Jak nám Písmo sv. tyto dva druhy modlitby vysvětluje 497
VI. – Toto učení se jasněji vysvětluje a důkladněji oddůvodňuje 507
VII. – O obyčejné vnitřní modlitbě . . 511
VIII. – Jest nutno rozjímati 516
IX. – O velkém prospěchu, kterého můžeme nabýti rozjímáním a co máme činiti, abychom ho dosáhli 522
X. – O jiných výhodách a dobrech rozjímání 527

Hlava *Stránka*

XI. – Jak se chovati při modlitbě a jaký užitek z ní získáme? 531

XII. – Jak důležito jest prodlévati při těchto pocitech vůle 537

XIII. – Odpověď na stesk těch, kteří říkají, že neumějí rozjímati a rozumem přemýšleti 541

XIV. – Dvě napomenutí, která nám mohou pomoci k dobré modlitbě a míti užitek z modlitby 546

XV. – V jakém smyslu máme obraceti svoji modlitbu na to nejpotřebnější . . . 554

XVI. – Jak se můžeme zaměstnávati delší dobu s jedním předmětem v modlitbě. Vysvětluje se velmi užitečný způsob modlitby, při němž se obíráme zvláštními případy 563

XVII. – Rozjímajíce tajemství musíme se déle zdržeti a nesmíme je povrchně konati. Některé prostředky, které nám k tomu dopomohou 574

XVIII. – Praktická ukázka, jak na nás záleží, abychom se dobře modlili a užitek z toho měli 581

XIX. – Několik snadných prostředků a cest dobře a prospěšně se modliti . . . 588

XX. – S modlitbou doposud popsanou musíme se spokojiti a nesmíme si naříkati, když žádné vyšší nedosáhneme . . 600

XXI. – O příčinách roztržité modlitby a o prostředcích proti tomu 606

XXII. – O několika jiných prostředcích zachovati pozornost a zbožnost při modlitbě 612

Hlava *Stránka*

XXIII. – Velká útěcha pro ty, kteří při modlitbě jsou trápeni roztržitostí 621

XXIV. – O pokušení ke spánku. Jeho původ a prostředek proti němu 625

XXV. – Jak dobrým jest někdy výminečně více času si vzíti a na modlitbě déle setrvati 628

XXVI. – O užitku, kterého získáváme z takových duchovních cvičení 638

XXVII. – Některá naučení, která nám jsou pomocná, abychom většího užitku z exercicií dosáhli 645

XXVIII. – O duchovním čtení, jeho důležitosti a o několika prostředcích konati je dobře a prospěšně 650

KNIHA VI.

Jak žíti v přítomnosti Boží.

I. – Přítomnost Boží si připomínati jest výborným cvičením a chová v sobě velká dobra 665

II. – V čem záleží ustavičné obcování v přítomnosti Boží 673

III. – O činnosti vůle jako hlavní věci v tomto cvičení a jak ji cvičiti máme 680

IV. – Ještě se objasňuje způsob tohoto cvičení. Udává se snadný, užitečný a dokonalý způsob žíti v přítomnosti Boží 686

V. – O některých přednostech a rozdílech tohoto cvičení žíti v přítomnosti Boží u porovnání s jinými cvičeními . . . 690

KNIHA VII.

Jak zpytovati svědomí?

I. – Jak důležitým jest zpytovati svědomí . 697

Hlava *Stránka*

II. – Nač se vztahuje zvláštní zpytování svědomí 703
III. – Dvě důležitá naučení, kteréže předměty máme voliti pro zvláštní zpytování svědomí 708
IV. – Při zvláštním zpytování svědomí možno toliko s jednou věcí se zabývati . . . 713
V. – Jak by se mělo rozděliti zvláštní zpytování svědomí při ctnostech na jednotlivé části a stupně 717
VI. – Předmět zvláštního zpytování svědomí se nemá pro nic za nic snadno měniti, a jest dobře dlouho se touže věcí zabývati 730
VII. – Jak máme vykonávati zvláštní zpytování svědomí? 735
VIII. – Při zpytování svědomí třeba nám nejvíce důraz klásti na lítost a předsevzetí polepšiti se a při tom setrvati . . . 741
IX. – Připojiti pokání ke zpytování svědomí jest velmi účelné 747
X. – O všeobecném zpytování svědomí . . 753
XI. – Zpytovati svědomí jest prostředek využitkovati všechny ostatní duchovní prostředky a poučení. Když nepokračujeme, jistě nezpytujeme podle pravého způsobu 762

KNIHA VIII.

O srovnalosti s vůlí Boží.

I. – Dvě základní věty 769
II. – Vysvětlení druhé poučky základní . 777
III. – O velkých dobrech a přednostech, které v sobě obsahuje souhlas s vůlí Boží 784

Hlava *Stránka*

IV. – Dokonalá srovnalost vůle naší s vůlí Boží jest blažeností na zemi . . . 791

V. – Jen v Bohu jest pokoj, a kdo ho v něčem jiném hledá, ten pravého pokoje nenalezne 799

VI. – Jiné vysvětlení, jak sjednocení s vůlí Boží přináší spokojenost 807

VII. – O jiných dobrech a užitcích, které ve sjednocení s vůlí Boží jsou obsaženy 815

VIII. – Ukáže se na několika příkladech, jak velmi milým jest cvičiti se v sjednocenosti s Božskou vůlí před Bohem a jak velká dokonalost v tom jest . 821

IX. – Co nám snadnou a příjemnou učiní sjednocenost naší vůle s vůlí Boží . 826

X. – O otcovské a zvláštní péči Boží a o synovské důvěře, kterou k němu máme 832

XI. – Některá místa a příklady z Písma sv., která nám dopomáhají k této důvěřivé a dětinné důvěře v Boha 842

XII. – Jak užitečným a dokonalost podporujícím jest použití modlitby pro cvičení se ve sjednocenosti s vůlí Boží a jak musíme vniknouti do jednotlivostí, abychom třetího stupně této srovnalosti dosáhli 857

XIII. – Jakou stejnomyslnost a sjednocenost s vůlí Boží má míti řeholník, aby vždy tam šel a tam zůstal, kam ho poslušnost volá 866

XIV. – O lhostejnosti a stejnomyslnosti s vůlí Boží, jak ji musí míti řeholník při

Hlava *Stránka*

každém úřadu a každém zaměstnání, které by mu poslušnost uložila . . 875

XV. – O stejnomyslnosti s vůlí Boží při rozdělování vloh a přirozených darů . 885

XVI. – O sjednocenosti s vůlí Boží v nemoci 896

XVII. – Svou důvěru máme složiti na Boha a nikoliv na lékaře a léky a docela se vůli Boží poddati nejen v nemoci, nýbrž ve všem, co s sebou přináší . 904

XVIII. – Potvrzení řečeného příklady . . . 910

XIX. – O stejnomyslnosti s Boží vůlí jak ve smrti tak v životě 916

XX. – Několik důvodů, pro něž je dovoleno a svato toužiti po smrti 922

XXI. – Řečené potvrzuje se příklady . . . 935

XXII. – O stejnomyslnosti s vůlí Boží ve všeobecných těžkostech a protivenstvích, která Bůh sesílá 944

XXIII. – Jak poznati a pocítiti naší hříšnosti jako prostředek ochotně snášeti od Boha seslané všeobecné a zvláštní nehody 950

XXIV. – O nutné sjednocenosti s vůlí Božskou v suchoparu a bezútěšnosti při modlitbách. Vysvětluje se, co jest suchopar a bezútěšnost 959

XXV. – Uklidňují se ti, kteří si naříkají v modlitbě na suchopar a bezútěšnost . 967

XXVI. – Jiné důvody, které nás mohou potěšiti a povzbuditi k odevzdanosti do vůle Boží při suchoparu a bezútěšnosti v modlitbě 974

Hlava *Stránka*

XXVII. – Jiné důvody, které nás mohou potěšiti a povzbuditi k odevzdanosti se do vůle Boží při suchoparu a bezútěšnosti při modlitbě 978

XXVIII. – Jest zlým poblouzením a pokušením zanechati modlitby pro suchopar a opuštěnost 984

XXIX. – Řečené se potvrzuje příklady . . . 989

XXX. – O srovnalosti s vůlí Boží při rozdělování jiných nadpřirozených ctnosti a darů 995

XXXI. – O sjednocenosti s vůlí Boží, pokud věčné slávy se týká 1002

XXXII. – O sjednocenosti a spojení s Bohem v dokonalé lásce a o způsobu, jak bychom se v tom měli cvičiti . . 1008

XXXIII. – Písmo sv. opět a opět toto cvičení doporoučí 1015

XXXIV. – Jak bychom mohli toto cvičení ještě více rozšířiti 1019

Doslov 1025